

ОВІРКИ
ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ
ЗОНИ

ТЕКСТИ

МІНІСТЕРСТВО У СПРАВАХ ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ
ВІД НАСЛІДКІВ АВАРІЇ НА ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ АЕС
ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА ЕКСПЕДИЦІЯ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ГОВІРКИ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ ЗОНИ

ТЕКСТИ

Київ
Видавництво «Довіра»
1996

У книзі вміщено діалектні тексти, записані на магнітофон у 1994—1996 рр. від переселених з Чорнобильської зони носіїв середньополіського діалекту. Тексти паспортизовано, подано у фонетичному записі.

Праця буде корисною українцям, славістам, зокрема, мовознавцям, етнологам, історикам.

Упорядники:

Гриценко П. Ю., керівник наукового проекту,
Прилипко Н. П., Малахівська О. А., Москаленко Л. А.,
Анісімова Л. Г., Бідношия Ю. І., Гриценко С. П., Дика Л. В.,
Поїстогова М. В., Рябець Л. В.

За редакцією доктора філологічних наук
професора П. Ю. Гриценка

Рецензенти:

доктор філологічних наук професор С. П. Бевзенко,
кандидат філологічних наук професор Г. О. Козачук,
кандидат філологічних наук І. П. Чепіга

Науковий проект та видання книги фінансовані
Міністерством у справах захисту населення
від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС

- © Упорядкування. Гриценко П. Ю., Прилипко Н. П., Малахівська О. А., Москаленко Л. А., Анісімова Л. Г., Бідношия Ю. І., Гриценко С. П., Дика Л. В., Поїстогова М. В., Рябець Л. В., 1996
© Оригінал-макет. Кригін Ю. М., Остапова І. В., 1996
© Художнє оформлення. Видавництво «Довіра», 1996

Г 460200000
96 Без оголош.

ISBN 966-507-033-9

Передмова

Після Чорнобильської катастрофи 26 квітня 1986 р. розпочалося відселення мешканців сіл екологічно небезпечної зони. Цей процес був як регульованим, так і стихійним, після чого на Поліссі утворилася велика за площею майже безлюдна територія — *Чорнобильська зона*; лише у 1986 р. ця зона в Україні займала 2044 кв. км. У місцях нових поселень вихідців з Чорнобильщини почалося інтенсивне змішування мешканців колись різних, часто територіально віддалених сіл. Сьогодні лише окремі села зберегли свою цілість як мікросоціуми, яким властиві свої традиції, особливості мови і культури, свій інформаційний фонд, що передається від покоління до покоління. Більшість сіл як людська і мовно-культурна єдність внаслідок переселення були зруйновані. На нових місцях поселення для поліщуків, як правило, окремих сіл не будували, а розширювали вже існуючі села; у нових умовах переселенці разом з мешканцями нових сіл творили нову цілість у плані виробничого, культурного, релігійного, а згодом — і сімейного життя. Тому до взаємодії, інтеграції вихідців з різних поліських сіл додалися мовно-культурні впливи мешканців тих сіл, у які були переселені поліщуки Чорнобильської зони. Склалися передумови інтенсивної різнодіалектної й різнокультурної взаємодії, наслідком якої завжди була і є втрата багатьох самобутніх рис, нівеляція яскравих мовних, культурних особливостей взаємодіючих мікросоціумів. Для славістики виникнення чорнобильської пустелі виявилось особливо відчутним, оскільки Полісся, зокрема його центральна частина (у давнину — територія слов'янського племені *дереваляни*), справедливо оцінюється як одна з архаїчних зон слов'янського світу. Саме поліські свідчення про мову, археологію, традиційну матеріальну й духовну культуру часто служать для славістів відправною точкою у реконструкції найдавніших етапів історії слов'ян.

Усвідомлення неперехідного наукового значення інформації про поліські діалекти, традиційну культуру спонукали до розробки Державної програми збереження етнокультурної спадщини Українського Полісся, що потерпіло від Чорнобильської катастрофи, зокрема, програми опису мови Чорнобильської зони. Реалізація цієї програми може зберегти для наступних поколінь дослідників адекватний мовний образ загубленої частини Славії і Європи. Зауважимо, що після евакуації багато сіл перестали існувати: окремі з них як екологічно особливо небезпечні були захоронені (як села *Буряківка, Коначі* Чорнобильського р-ну), інші за різних обставин згоріли (села

Товстий Ліс, Стечанка, частина села Річшя) чи знищені часом і безлюдністю; створення описів мови, культури таких сіл є одночасно і даниною їх пам'яті.

Діалектологічні та етнолінгвістичні експедиційні обстеження говірок цього ареалу до 1986 р. здійснювалися за різноманітними програмами; при цьому для дослідників завжди залишалася можливість повторних експедицій, нових записів з метою уточнень, доповнень раніше зібраного матеріалу у питомих умовах побутування говірки. Після чорнобильської катастрофи такої можливості дослідники фактично позбавлені, оскільки динаміка людності у місцях переселення досі залишається відчутною, а носії окремих говірок розселені у багатьох віддалених селах. Тому лише після записів у різних місцях проживання вихідців із колись одного села вдається відтворити, реконструювати говірку як систему. Ці обставини змінили характер польової роботи діалектологів, переорієнтувавши її із записування матеріалів за програмами з чітко окресленим колом питань на фіксацію текстів, які, охоплюючи базові питання відомих програм, відтворювали б мовленнєвий образ говірки. Тому для опису говірок Чорнобильської зони у Відділі діалектології Інституту української мови Національної академії наук України за матеріалами експедицій 1994—1996 рр. створено фонофонд — зібрання магнітофонних записів мовлення поліщуків, відселених із Чорнобильської зони. Частина цих матеріалів у вигляді транскрибованих текстів уміщена в книзі «Говірки Чорнобильської зони. Тексти», яка мислиться як початок нового етапу багатоаспектного лінгвістичного вивчення мови цього ареалу.

Подані у книзі тексти за змістом різнопланові, хоча в них і простежуються тематичні домінанти — розповіді (часто поетизовані) про втрачене Полісся, про доквілля і трагедію пережитого, адже життя цих людей чітко розділене на *там і тут*, на *до і після* трагедії; чимало уваги оповідачі звернули на особливості зникаючої традиційної духовної, обрядової культури, вірування, локальні особливості господарської діяльності. Тому значення вміщених у книзі текстів виходить за межі джерела лише мовної інформації; ці тексти можуть виявитися цінними і для етнолінгвістів, етнографів, фольклористів, соціопсихологів, істориків.

Дослідження здійснене відповідно до завдань Державної програми ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи і фінансоване Міністерством освіти України. Висловлюємо подяку Науково-технічному управлінню Міністерства освіти України, головному спеціалістові історико-культурної експедиції Р.А.Омеляшкови за допомогу у виконанні науково-дослідних робіт та виданні цієї книги.

Preface

After the Chernobyl catastrophe of April 26, 1986 people were evacuated from villages inside the radioactive zone. This process was both planned and spontaneous. As a result a huge uninhabited zone was created which in 1986 in Ukraine alone was 2044 sq. km. People who used to live in different parts of the Chernobyl area were brought together in the new places to which they had been evacuated. It is obvious now that only few villages preserved their integrity as communities with their own traditions, linguistic and cultural conventions. Villages as human, linguistic and cultural entities were largely destroyed after the population's removal. In the new places no separated settlements for the people from Chernobyl Polissya were built, they moved into expanded existing villages. Under such circumstances the evacuees and local people started to create new entities in economic, religious and even in family life. Thus to the interaction and integration of people from different Polissian villages local people's linguistic and cultural mutual influences were added. This created preconditions for intensive multidialectal and multicultural interaction which always leads to the loss of many characteristic features and rarities in dialects and culture of interacting communities. For Slavonic studies, the forming of the Chernobyl desert appeared to be especially painful because Polissya, particularly its central part (in ancient times the territory of Slavic tribe *Derevlyany*) is justly appreciated as one of the most archaic zones of the Slavia. In fact, it is Polissian material on language, archeology, traditional productive and spiritual life that often appears to be a starting point in reconstruction of the most ancient stages of Slavonic history.

Understanding the exceptional scientific importance of information on Polissian dialects and traditional culture encouraged us to create a program to describe the language of the Chernobyl zone. The program, if fulfilled, could preserve for future generations of investigators an adequate linguistic picture of the lost part of Slavia and Europe. Moreover, after the evacuation, many villages ceased to exist. Some of them were buried because they were extremely dangerous ecologically (e.g. *Buryakivka* of Chernobyl district). Others were destroyed by fire (e.g. *Tovsty Lis, Stechanka*, part of *Richytsya*) or by time and absence of people. Thus linguistic and cultural description of such villages is at the same time a way of paying debts to their memory.

Dialectological and ethno-linguistic monitoring expeditions to this area before 1986, were based on various questionnaires. These had one feature in common, namely, the possibility to revisit villages and to gather new

data for checking and adding existing materials. Following the catastrophe, investigators simply do not have such a possibility, because migration of the evacuated people is still continuing in their new places of living, and speakers of the same local dialects now live in many remote villages. Thus, to give an image of a certain local dialect is possible only by recording speech of its bearers in several new places of living. It changed the character of dialectologists' field work; the main emphasis now should be not the questionnaires, but the fixation (recording) of *texts* which represent the *speech image of local dialects*. That is why in 1994—96 the Department of Dialectology of the Institute of the Ukrainian language of the National Academy of Sciences of Ukraine created an archive of recordings of the Chernobyl zone's local dialects. The book «*Local dialects of the Chernobyl zone. Texts*» contains a part of the collected material in the form of detailed scientific transcription which conveys the real pronunciation of the speakers. We see this book as the beginning of a profound linguistic investigation of the area.

The texts represented in the book vary thematically, although there are some dominant stories (often poetic) about their lost Polissya, its nature and the tragedy which strictly divided the lives of the evacuees on *here* and *there, before* and *after*. Attention is also paid to some peculiarities of the Polissians' traditional spiritual culture, beliefs and local varieties of the working life which are being lost. Thus, the represented texts are not only the source of purely linguistic information, they may also be valuable for those who are interested in ethnolinguistics, ethnography, folklore, social psychology and history.

Вступ ·

Тексти як джерело дослідження чорнобильських говірок

Поняття *чорнобильські говірки* в українській діалектології донедавна співвідносилося з частиною середньополіського діалекту нижньої течії р. Прип'ять; це поняття не пов'язувалося з чітко окресленим мовним простором та з певною сукупністю власне мовних ознак, якими ці говірки могли протиставлятися іншим — суміжним чи віддаленим говіркам. Після аварії на Чорнобильській АЕС внаслідок відселення з екологічно небезпечної зони мешканців сіл північної Київщини та північно-східної Житомирщини (див. карта 1) чорнобильські говірки як *ареальна цілість* перестали існувати. Загальної картини руйнування цього ареалу не міняють окремі діалектоносії чи їх невеликі групи, які не залишили своїх сіл у зоні обов'язкового відселення, або повернулися назад після виселення. Сьогодні поняття *чорнобильські говірки* набуло нового змісту: воно співвідноситься насамперед з говірками переселенців із Чорнобильської зони. Ці говірки постали в оточенні говірок інших діалектів, передусім — середньонаддніпряньського, менше — степового і слобожанського діалектів південно-східного наріччя, а також волинського і подільського діалектів південно-західного наріччя; особливий різновид діалектного аплікування становить перенесення середньополіських говірок Чорнобильської зони у середовище інших поліських говірок — середньо-, західно- і східнополіських. У новому діалектному оточенні переселенські чорнобильські говірки не творять суцільних масивів, а функціонують як острівні чи, за умов дисперсного переселення, зберігаються на рівні ідіолектів. Здебільшого поліщуки-переселенці не зберегли *чистими* вихідні на момент відселення із зони свої мікросоціуми¹; відбулося інтенсивне змішування носіїв різних діалектів, що створило передумови відчутної динаміки структури переселенських говірок та їх оточення.

Зміни структури одних і розсіювання інших чорнобильських говірок ставлять перед дослідниками завдання встигнути зафіксувати найповнішу за обсягом інформацію про ці говірки, доки вони не зазнали глибинних структурних трансформацій внаслідок інтенсивної

¹ Докладніше див.: Грищенко П. Говірки Чорнобильської зони сьогодні // Полісся: мова, культура, історія. — К., 1996.

міждіалектної взаємодії, що уможливило б згодом підготовку докладних описів цих архаїчних діалектних систем.

Зараз, коли стало реальністю розпорошення, розселення у віддалені один від другого переселенські села носіїв єдиної у минулому говірки, опис чорнобильських говірок має характер певної реконструкції, зведення воедино свідчень про нині територіально віддалені варіанти говірки.

Про чорнобильські говірки діалектологами кількох поколінь зібрана значна за обсягом різнопланова інформація. У різний час були підготовлені лінгвогеографічні праці, у яких відтворена просторова варіативність середньополіських говірок та їх відношення до суміжних діалектних зон (*Назарова Т.В.* Лінгвістичний атлас нижньої Прип'яті. — К., 1985; *Никончук М.В.* Лексичний атлас Правобережного Полісся. — Київ — Житомир, 1994); важливе значення мають ті атласи, які репрезентують середньополіські говірки у контексті загальноукраїнських і загальнослов'янських зв'язків і відношень (*Атлас української мови.* — Т.1. Полісся, Середня Наддніпрянина і суміжні землі. — К., 1984; *Загальнослов'янський лінгвістичний атлас* — багатотомна праця, яка з 1988 р. публікується випусками у двох серіях: фонетико-граматичній та лексико-словотвірній).

У дослідженнях Т.В.Назарової², М.В.Никончука³, А.М.Залеського⁴ синтезовано ті різноманітні свідчення про чорнобильські говірки, які були представлені у лінгвогеографічних та описових працях, а також у фонотеках. При незаперечній інформативності атласів та монографічних описів говірок кожен із цих типів праць має свої завдання, а відтак, — і певні обмеження щодо обсягу і характеру залучуваного матеріалу. Ці обмеження зневизначають цілісні образи говірок як комунікативних систем. Неповноту свідчень описових та лінгвогеографічних праць значною мірою компенсують діалектні тексти, які є наближеним до фотографічного відтворенням не лише окремих звуків (resp. звукотипів), словоформ, а й послідовності розгортання тексту як цілості у мовленнєвому потоці. Автентичні тексти відбивають такі особливості спонтанного мовлення діалектоносіїв, яких не фіксують (чи засвідчують лише зрідка) писемні (resp.: недіалектні) тексти. Передусім це інша порівняно з писемними текстами сегментація

² *Назарова Т.В.* Украинские говоры нижней Припяти (Украинско-белорусские междиалектные контакты). — Дис. канд. филолог. наук. — К., 1963; *вона ж.* Беларускія ізагласы на тэрыторыі Украіны // Беларуская і славянская мовазнаўства. — Мінск, 1972.

³ *Никончук Н.В.* Правобережнополесские говоры в лингвогеографическом освещении. — Дис. доктора филолог. наук. — Житомир, 1980.

⁴ *Залеський А.М.* Говірки Київського Полісся // Київське Полісся (Етнолінгвістичне дослідження). — К., 1989.

мовленнєвого потоку на синтагми і речення; це ті випадки граматичної неузгодженості між компонентами словосполучень та частинами речень, які виникають внаслідок змін смислових, логічних зв'язків у процесі озвучення формованого тексту; це наявність таких компонентів тексту, які семантично і формально є надлишковими у структурі висловлювання; це значна варіативність вияву тих самих одиниць — фонем, морфем, синтаксем, значень лексем — у межах навіть відносно невеликих сегментів тексту; це властива усному мовленню редукція окремих звуків, частин слова, елімінація частин словосполучень, т. зв. обриви слів та ін. Разом з тим діалектні тексти засвідчують наявність певних універсальних ознак текстотворення, які так само виявляються і в писемних недіалектних текстах.

У діалектному тексті як різновиді мовного простору виявляється реальне співвідношення структурних елементів говірки, їх синтагматичні зв'язки, квантитативні характеристики; у ньому виразно проступає поділ одиниць за частотою їх використання у говірковому мовленні. Саме функціональні характеристики, які, зрештою, творять індивідуальне обличчя говірки, в описових працях найчастіше зневизначені, а при лінгвістичному картографуванні практично не враховуються. Тому для відтворення говірки як функціонуючої системи необхідним є залучення до аналізу значних за обсягами діалектних текстів.

Багато дослідників здавна усвідомлювало особливу евристичну цінність текстів, додаючи до своїх описових діалектологічних праць зразки зв'язних текстів, окремі вирази, фольклор з досліджуваної місцевості (див. праці О.Броха, В.Гнатюка, І.Верхратського, І.Панькевича, О.Горбача, В.Ващенко та ін.). Окремими збірками українські діалектні тексти опублікували М. Дурново⁵, А. Москаленко⁶; укладена об'ємна загальноукраїнська діалектна хрестоматія⁷. Збірки текстів подано і в узагальнених нарисах про українські діалекти Ф.Жилка та В.Курашкевича⁸; зараз випусками друкуються добірки діалектних текстів з Гуцульщини⁹, підготовлена до друку діалектна хрестоматія українських говірок Східної Словаччини¹⁰. І

⁵ *Дурново Н.Н.* Хрестоматія по малорусской диалектологии. — М., 1913.

⁶ *Москаленко А.А.* Методичні рекомендації для практичних занять з української діалектології. — Одеса, 1965; вип. 2. — Одеса, 1966.

⁷ *Говори української мови.* Збірник текстів / Упорядн.: С.Ф.Довгопол, А.М.Залеський, Н.П.Прилипка. — К., 1977.

⁸ *Жилко Ф.Т.* Нариси з діалектології української мови. — К., 1955; *Kuraszkiewicz W.* Zarys dialektologii wschodniosłowiańskiej z wyborem tekstów gwarowych. — Wyd. 2. — Warszawa, 1963.

⁹ *Зразки діалектного мовлення гуцулів* // Гуцульщина. Лінгвістичні етюди. — К., 1991. — С. 271—290.

все ж доводиться визнати, що опубліковані українські діалектні тексти ще не сповна задовольняють зростлі запити дослідників, особливо щодо повноти представлення у них структури говірок.

Упорядники збірника діалектних текстів чорнобильських говірок мали на меті передусім відтворити мовленнєві образи кількох базових говірок, які зараз функціонують як переселенські острівні у новому діалектному оточенні (див. карту 2). Це типові середньополіські говірки колишніх сіл Рудьки, Стечанка і Чистоголівка Чорнобильського району та сіл Денисовичі і Луб'янка Поліського району; тексти з інших говірок (колишніх сіл Буда, Буряківка, Річиця, Товстий Ліс Чорнобильського району та Варовичі й Мартиновичі Поліського району) дають змогу здійснити перші зіставлення з наведеними базовими говірками, виявити в їх структурах спільні для всіх обстежених говірок та специфічні, вузьколокальні риси.

Діалектні тексти були записані на магнітофон і згодом затранскрибовані. Графічна передача діалектного мовлення була пов'язана з певними труднощами щодо ідентифікації акустично близьких, але все ж дещо відмінних звуків. Якби при виданні текстів можна було б відтворити різні ступені наближення одного звука до іншого, градацію змін одного звукотипа у напрямку до іншого, напр. о до у чи а до е, то такий запис тексту мав би вигляд складної багаторівневої побудови. Проте й тоді не було б остаточної певності, що вдалося точно відтворити динамічні, дуже плинні за своєю природою звуки. Адже звучання мови може передати тільки саме звучання, а найдосконаліша транскрипція відтворює лише образ звучання. До книги включено переважно монологічні тексти; діалоги між діалектоносцями та експлораторами подано для ілюстрації різного ступеня діалектно-літературномовної взаємодії.

Прагненням експлораторів було зафіксувати максимально інформативні тексти, з допомогою яких можна було б відтворити не лише власне мовний образ говірки, а й життя діалектоносців — картини побуту, фрагменти традиційної культури, вірування, обряди, особливості світосприйняття (див. *Показчик провідних тем оповідей*). Важливо було зафіксувати і словесний опис географічних об'єктів залишеної території, а з ними — відповідні власні назви, які у переважній більшості після переселення разом з об'єктами називання значно деактуалізувалися. Фіксація й збереження ономастикону Чорнобильської зони особливо актуальні ще й тому, що після знесення

¹⁰ *Послухаймо, що розповідають у Закарпатті*: Пригоршня текстів, записаних в українських селах у Східній Словаччині // Упорядн.: О.Лешка, Р.Шішкова, М.Мушинка. — New York—Прага—Київ (у друков.); готується до друку збірник діалектних текстів з українських говірок Румунії (*Павлюк М., Робчук І.* Засади побудови «Хрестоматії діалектних текстів українських говірок Румунії» // Третій міжнародний конгрес українців. — Харків, 26—29 серпня 1996. Мовознавство. — Х., 1966. — С.169—171).

багатьох хуторів та т.зв. укрупнення сіл під час колективізації, а також після масового осушення боліт, яке спровокувало зникнення багатьох малих річок і озер, поліська ономастична система ще до 1986 р. була значною мірою зруйнована¹¹.

До книги включено тексти таких говірок:

Денісовичі, інформатори: 1) Іванова Катерина Григорівна, 1925 р.н., освіта 4 кл., тексти 1—6;

2) Омельченко Світлана Миколаївна, 1948 р.н., освіта середня спеціальна (технікум зв'язку), весь час проживала в с. Денисовичі; тексти 7—25;

3) Мислик Христина Іванівна, 1913 р.н., неписьменна; текст 26;

4) Мислик Катерина Іванівна, 1940 р.н., освіта 7 кл.; тексти 27—30;

5) Попович Микола Григорович, 1924 р.н., освіта 4 класи, тексти 31—37;

6) Устинова Надія Петрівна, 1924 р.н., освіта 4 кл.; тексти 38—41.

Особливості говірки відбито в: *Атлас української мови*. У 3-х т. — Т. 1. Полісся, Середня Наддніпрянина і суміжні землі. — К., 1984 (далі — *АУМ*), пункт 46; *Назарова Т.В.* Лінгвістичний атлас нижньої Прип'яті. — К., 1985 (далі — *ЛАНП*), пункт 76; *Никончук М.В.* Лексичний атлас Правобережного Полісся. — Київ — Житомир, 1994 (далі *ЛАПП*), пункт 120; під цим же номером матеріали з с. Денисовичі подано у працях: *Никончук М.В.* Матеріали до Лексичного атласу української мови (Правобережне Полісся). — К., 1979; *Никончук М.В., Никончук О.М.* Будівельна лексика Правобережного Полісся в лексико-семантичній системі східнослов'янських мов. — Житомир, 1990; *вони ж.* Транспортна лексика Правобережного Полісся в системі східнослов'янських мов. — К., 1990; див. також: *Лисенко П.С.* Словник поліських говірок. — К., 1974; *Назарова Т.В.* Деякі фонетичні гіперизми в українських говірках нижньої Прип'яті // *Діалектологічний бюлетень*. — Вип. 8. — К., 1961; *вона ж.* Фонема *и(у)–і* в деяких середньополіських говірках // *Дослідження з мовознавства*. — К., 1962; *вона ж.* Білорусько-українські ізоглоси нижньої Прип'яті // *Славистичний збірник*. — К., 1963; *вона ж.* Іменники Ъ-закінчення в північноукраїнських говорах // *Українська діалектологія і ономасти-*

¹¹ Джерела середини XIX ст. зберегли чимало точних топографічних описів Чорнобильщини, зафіксували багато власних назв географічних об'єктів, особливо мікродронімів та ойконімів, див.: *Фундуклей И.* Статистическое описание Киевской губернии. Ч. I. — СПб.—К., 1852; *Похилевич Л.* Сказания о населенных мѣстностях Киевской губернии или статистическія, историческія и церковныя замѣтки о всѣхъ деревняхъ, селахъ, мѣстечкахъ и городахъ, въ предѣлахъ губернии находящихъся. — К., 1864 (далі — *Похилевич Л.* Сказания).

ка. — К., 1964; *вона ж.* Проблема перехідних говірок між українською і білоруською мовами // Праці XI респ. діалектолог. наради. — К., 1965; *вона ж.* Аканье в українських говорах // Общеславянский лингвистический атлас. Материалы и исследования. 1975. — М., 1977.

Рудькі, інформатори: 1) Глюза Ольга Харитонівна, 1933 р.н., освіта 1 кл.; тексти 42—45;

2) Кривенок Настя Іванівна, 1918 р.н., неписьменна; тексти 46—67;

3) Балюра Наталка Архипівна, 1930 р.н., освіта 4 кл.; тексти 68—69;

4) Геленок Галина Федорівна, 1931 р.н., освіта 4 кл.; тексти 70—77;

Особливості говірки відбито в: *ЛАНП*, пункт 77; див. також: *Назарова Т.В.* Аканье в українських говорах // Общеславянский лингвистический атлас. Материалы и исследования. 1975. — М., 1977.

Річійця, інформатори: 1) Сидоренко Поліна Іванівна, 1938 р.н., освіта II кл.; тексти 78—80;

2) Синяченко Катерина Михайлівна, 1944 р.н., освіта 8 кл.; тексти 81—89;

Особливості говірки відбито в: *АУМ*, пункт 47; *ЛАНП*, пункт 79; див. також: *Лисенко П.С.* Словник поліських говорів. — К., 1974.

Товстий Ліс, інформатори: 1) Глюза Василь Петрович, 1906 р.н., освіта 1 кл.; тексти 90—92;

2) Волочаев Володимир Тимофійович, 1929 р.н., освіта 5 кл.; тексти 93—101;

Особливості говірки відбито в: *ЛАНП*, пункт 78; див. також: *Назарова Т.В.* Іменникові \bar{v} -закінчення в північноукраїнських говорах // Українська діалектологія і ономастика. — К., 1964.

Бурякілака, інформатори: 1) Бутрименко Марія Іванівна, 1943 р.н., освіта 7 кл.; тексти 102—103;

2) Савенок Поліна Григорівна, 1932 р.н., освіта 3 кл.; текст 104;

3) Хоменко Галина Кононівна, 1921 р.н., освіта 4 кл.; текст 105;

4) Савенок Устина Олексіївна, 1920 р.н., освіта 3 кл.; текст 106.

Особливості говірки відбито в: *ЛАНП*, пункт 82; див. також: *Назарова Т.В.* Деякі фонетичні гіперизми в українських говірках нижньої Прип'яті // Діалектологічний бюлетень. — Вип. 8. — К., 1961; *вона ж.* Аканье в українських говорах // Общеславянский лингвистический атлас. Материалы и исследования. 1975. — М., 1977.

Чистогалівка, інформатори: 1) Бела Пелагея Савелівна, 1909 р.н., неписьменна, мовлення чітке; тексти 107—118;

2) Будниченко Гафія Трохимівна, 1916 р.н., неписьменна, мовлення чітке; текст 119;

Особливості говірки відбито в: *ЛАНП*, пункт 85; див. також: *Назарова Т.В.* Деякі фонетичні гіперизми в українських говірках нижньої Прип'яті // Діалектологічний бюлетень. — Вип. 8. — К., 1961; *вона ж.* Фонема $u(y)$ — i в деяких середньополіських говірках //

Дослідження з мовознавства. — К., 1962; *вона ж.* Аканье в українських говорах // Общеславянский лингвистический атлас. Материалы и исследования. 1975. — М., 1977.

Буда, інформатор: 1) Рижук Віра Іванівна, 1922 р.н., освіта 7 кл.; тексти 120—138.

Особливості говірки відбито в: *Мойсієнко В.М.* Номінація в поліській народній медицині та лікувальній магії. — Дис. канд. філолог. наук. — К., 1995; *він же.* Народна медицина поліщуків // ж. «Берегиня», 1995, № 3—4.

Луб'янка, інформатори: 1) Артеменко Надія Іванівна, 1932 р.н., освіта 7 кл.; тексти 139—141, 160;

2) Коваленко Євдокія Вікторівна, 1922 р.н., освіта 7 кл.; тексти 142—147;

3) Артеменко Варвара Антонівна, 1907 р.н., неписьменна, мовлення чітке; тексти 148—150;

4) Безверхий Микола Гаврилович, 1926 р.н., освіта 2 кл.; текст 151;

5) Безверха Надія Остапівна, 1922 р.н., освіта 7 кл.; текст 152;

6) Ющенко Ольга Гнатівна, 1921 р.н., неписьменна; тексти 153—158;

7) Тимченко Михайло Овсійович, 1932 р.н., освіта 7 кл.; тексти 159—160;

8) Коваленко Михайло Григорович, 1925 р.н., освіта 7 кл.; тексти 161—162;

Особливості говірки відбито в: *АУМ*, пункт 53; *ЛАНП*, пункт 102; *ЛАПП*, пункт 154, під цим же номером і в: *Никончук М.В.* Матеріали до Лексичного атласу української мови (Правобережне Полісся). — К., 1979; *Никончук М.В., Никончук О.М.* Будівельна лексика Правобережного Полісся в лексико-семантичній системі східнослов'янських мов. — Житомир, 1990; *вони ж.* Транспортна лексика Правобережного Полісся в системі східнослов'янських мов. — К., 1990; див. також: *Назарова Т.В.* Деякі фонетичні гіперизми в українських говірках нижньої Прип'яті // Діалектологічний бюлетень. — Вип. 8. — К., 1961; *вона ж.* Фонема $u(y)$ — i в деяких середньополіських говірках // Дослідження з мовознавства. — К., 1962; *вона ж.* Фонема $u(y)$ — i в деяких середньополіських говірках // Дослідження з мовознавства. — К., 1962; *вона ж.* Білорусько-українські ізоглоси нижньої Прип'яті // Славистичний збірник. — К., 1963; *вона ж.* Іменникові \bar{v} -закінчення в північноукраїнських говорах // Українська діалектологія і ономастика. — К., 1964; *Романюк П.Ф.* Лексика весільного обряду Правобережного Полісся: Матеріали до «Лексичного атласу української мови» // Дослідження з української діалектології. — К., 1991; *Лисенко П.С.* Словник поліських говорів — К., 1974.

Стечанка, інформатори: 1) Ющенко Олена Антонівна, 1911 р.н., неписьменна; тексти 163—165;

- 2) Кравченко Марія Василівна, 1927 р.н., освіта 4 кл.; тексти 166—169;
 3) Максименко Василь Йосипович, 1924 р.н., освіта 5 кл.; тексти 170—173;
 4) Скопич Ольга Онисимівна, 1924 р.н., освіта 3 кл.; тексти 174—179;
 5) Шпак Ольга Савівна, 1951 р.н., освіта 8 кл.; тексти 180—182;
 6) Бондаренко Марія Трохимівна, 1924 р.н., освіта 8 кл.; текст 183;
 7) Шевель Катерина Миколаївна, 1936 р.н., освіта 7 кл.; текст 183.
 Особливості говірки відбито в: АУМ, пункт 57; ЛАНП, пункт 104;
 див. також: Назарова Т.В. Деякі фонетичні гіперизми в українських говірках нижньої Прип'яті // Діалектологічний бюлетень. — Вип. 8. — К., 1961; вона ж. Фонема *и(у)*—*і* в деяких середньополіських говірках // Дослідження з мовознавства. — К., 1962; вона ж. Іменникові *ѣ*-закінчення в північноукраїнських говорах // Українська діалектологія і ономастика. — К., 1964; Лисенко П.С. Словник поліських говорів. — К., 1974.

Віровичі, інформатори: 1) Прівар Федосій Григорович, 1917 р.н., освіта 7 кл.; тексти 184—185;

2) Фещенко Андрій Лук'янович, 1927 р.н., освіта 6 кл.; тексти 186—190;

3) Терещенко Катерина Павлівна, 1913 р.н., неписьменна; текст 191.

Особливості говірки відбито в: ЛАПП, пункт 152; див. також: Романюк П.Ф. Лексика весільного обряду Правобережного Полісся: Матеріали до «Лексичного атласу української мови» // Дослідження з української діалектології. — К., 1991; Мойсієнко В.М. Номінація в поліській народній медицині та лікувальній магії. — Дис. канд. філолог. наук. — К., 1995; він же. Народна медицина поліщуків // ж. «Берегиня», 1995. № 3—4.

Мартинівичі, інформатори: 1) Ковальчук Христина Гаврилівна, 1913 р.н., неписьменна; тексти 192—193.

Діалектні тексти з с. Мартинівичі, записані 1962 р., вміщено у книзі: *Говори української мови*. Збірник текстів. — К., 1977. — С. 114—116.

Над книгою працювали

Тексти записали:

- Анісімова Л.Г. — тексти 1—6, 26—30, 38—41, 139—162;
 Бідношия Ю.І., Дика Л.В. — тексти 68—69, 78, 102—103, 166—169, 184—193;
 Бідношия Ю.І., Дика Л.В., Рябець Л.В. — тексти 79, 119;
 Гриценко П.Ю. — тексти 31—37, 46—67, 70—77, 174—179;
 Гриценко П.Ю., Бідношия Ю.І. — тексти 170—173;
 Гриценко П.Ю., Гриценко С.П. — тексти 7—25;
 Дика Л.В. — тексти 105—106;

- Дика Л.В., Чемеркін С.Г. — тексти 93—101, 120—138;
 Малахівська О.А. — тексти 163—165, 180—183;
 Москаленко Л.А. — тексти 107—118;
 Прилипко Н.П., Гриценко С.П. — тексти 42—45;
 Рябець Л.В. — тексти 90—92, 104;
 Рябець Л.В., Дика Л.В. — тексти 80—89.

Тексти затранскрибували:

- Анісімова Л.Г. — тексти 139—162;
 Бідношия Ю.І. — тексти 78—79, 119, 191—193;
 Бідношия Ю.І., Дика Л.В. — тексти 80—89, 102—106, 184—190;
 Дика Л.В., Прилипко Н.П., Рябець Л.В., Юсікова О.В. — тексти 166—167;
 Малахівська О.А. — тексти 46—50, 73—77, 163, 172—173, 180, 182;
 Малахівська О.А., Пічкур В.В. — тексти 7—25;
 Малахівська О.А., Поістогова М.В. — тексти 120—138, 164—165, 175—177;
 Малахівська О.А., Прилипко Н.П. — тексти 166, 169;
 Малахівська О.А., Рябець Л.В. — тексти 181, 183;
 Малахівська О.А., Юсікова О.В. — тексти 168, 170—171, 174, 178—179;
 Москаленко Л.А. — тексти 31—37, 107—118;
 Москаленко Л.А., Пічкур В.В. — тексти 1—6, 26—30, 38—41;
 Прилипко Н.П. — тексти 42—45, 90—101;
 Прилипко Н.П., Бідношия Ю.І. — тексти 68—69;
 Прилипко Н.П., Анісімова Л.Г., Юсікова О.В. — тексти 51—67;
 Прилипко Н.П., Юсікова О.В. — тексти 70—72;

На попередніх етапах реалізації проекту брали участь Гончарук А.В. та Мішура А.С.

Карти виготовив Мержвинський Є.В.

З благословіння Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета допомогу у з'ясуванні історії церков Чорнобильщини надав о. Димитрій (В. Рудюк), за що висловлюємо щирю подяку.

Технічну підготовку книги до друку здійснили Гриценко С.П., Кальчук Т.Ф., Кригін М.Ю., Купрій О.М., Нечипоренко О.М., Остапова І.В., Полевенко С.П., Рябець Л.В., Чемеркін С.Г.

Науковий проект здійснено під керівництвом П.Ю. Гриценка.

Транскрипція

Для передачі структурного розмаїття діалектного мовлення як базова використана система транскрипційних знаків, яка раніше вже була апробована у хрестоматії «*Говори української мови. Збірник текстів*» (Київ, 1977. — С. 9—12) та в «*Атласі української мови. У 3-х т. — Т. 1. — К., 1984; т. 2. — К., 1988*»; у цю систему знаків внесено окремі зміни. Транскрипція включає набір знаків, який передає максимально повний репертуар усіх відомих звуків українських говірок, що зафіксовані й описані до сьогодні діалектологами. Використання такої повної транскрипції уможливорює зіставлення фонетичних систем, відбитих у поданих нижче текстах, з інваріантною моделлю опису фонетики українських говірок. Це дозволяє виявити співвідношення інтердіалектного і специфічного, регіонального у звукових системах середньополіських говірок.

Голосні звуки передаються такими знаками:

- і — голосний переднього ряду високого підняття, нелабіалізований (*l'ic, st'ıl*);
- i^e — звук, проміжний між і та е, але ближчий до і (*z'най^eısh*);
- i^u — звук, проміжний між і та у, але ближчий до і (*mi^un'i*);
- иⁱ — звук, проміжний між у та і, але ближчий до у (*miⁱn'i*);
- и — голосний переднього ряду (внутрішній), нелабіалізований, підняття високе обнижене (*l'tıxo*);
- й — закритий напружений голосний у (*d'ın'*);
- и^u — голосний високого підняття передньо-середнього ряду (*cu^un*);
- и^e — звук, проміжний між у та е, але ближчий до у (*cu^elo*);
- e^u — звук, проміжний між е та у, але ближчий до е (*ce^ulo*);
- е — відкритий голосний переднього ряду, нелабіалізований, підняття середнє, трохи обнижене (*l'nebo*);
- е — звук середньо-верхнього підняття, переднього ряду (*n'ęch*);
- ê — закритий і напружений голосний е (*d'ęn'*);
- é — звук переднього ряду середнього підвищеного підняття, трохи звужений (*l'tęplo^y*);
- eⁱ — звук, проміжний між е та і, але ближчий до е (*l'maj^eısh*);
- э — звук переднього ряду середньо-низького підняття, нелабіалізований (*doⁱn'ęba*);
- e³ — звук, проміжний між е та э, але ближчий до е (*i^ld'e³*);
- e^a — звук переднього ряду, підняття низьке підвищене, наближений до ä (*ne^apa*);
- ı — задньорядний нелабіалізований голосний низького підняття (*max*);
- v — задньорядний нелабіалізований голосний дуже низького підняття (*l'xıta*);

â — нелабіалізований голосний а, пересунений до середнього ряду (*c'âđ'*);

a^e — пересунений до середнього ряду голосний а, підняття підвищене, наближене до е;

ä — нелабіалізований голосний переднього ряду низького підняття (*ynⁱıäm'*);

â — лабіалізований голосний заднього ряду низького підвищеного підняття (*nⁱrâıda, niⁱtâı*);

ą — лабіалізований голосний заднього ряду низького підняття (*l'xıta*);

a^o — задньорядний голосний, проміжний між а та о, але ближчий до а;

o^a — задньорядний голосний, проміжний між о та а, але ближчий до о;

o — лабіалізований голосний заднього ряду середнього підняття (*l'golos*);

ɔ — лабіалізований голосний заднього ряду середньо-обниженого підняття (*coⁱręka*);

o — лабіалізований звук середньо-верхнього підняття заднього ряду (*boɔ*);

ô — закритий і напружений голосний о (*coⁱrôch'ku*);

ó — лабіалізований голосний заднього ряду, середнього підвищеного підняття, трохи звужений (*doⁱdómu*);

ò — лабіалізований голосний о, пересунений до середнього ряду (*l'ıđıykati*);

ö — лабіалізований голосний переднього ряду о, тобто огублений е (*oıđıđıđı*);

o^y — звук, проміжний між о та у, але ближчий до о (*ko^yıjux*);

u^o — звук, проміжний між у та о, але ближчий до у (*ku^oıjux*);

у — лабіалізований голосний заднього ряду високого підняття (*dıx*);

ı — пересунений до середнього ряду голосний у (*m'ı'm'ın*);

ÿ — лабіалізований голосний переднього ряду високого підняття (*cnÿn*);

ы — голосний середнього ряду високого підняття (*сын*);

ы — голосний заднього ряду високого підняття (*сын*);

ы — голосний заднього ряду середнього підняття (*сын*);

Ы — лабіалізований задньорядний голосний високого підняття (*бык*).

Звуки неоднорідної артикуляції (дифтонги) позначаються комбінацією знаків відповідних голосних, елементи яких складають дифтонг:

ıe — нелабіалізований дифтонг переднього ряду (*l'ı'ıetmo*);

ıê — нелабіалізований дифтонг переднього ряду з вужчим, більш напруженим другим компонентом (*l'ı'ıetmo*);

i^ue - нелабіалізований дифтонг переднього ряду з трохи обниженим першим компонентом ($^1e^iue$ тер);

i^ue - нелабіалізований дифтонг переднього ряду з дуже обниженим, близьким до u , першим компонентом ($^1vi^ue$ тер);

i^ie - дифтонг з дуже вузьким, близьким до i другим компонентом ($^1l'i^ie$ то);

ie - нелабіалізований дифтонг з обниженим першим компонентом (1pue до);

$iê$ - нелабіалізований дифтонг з обниженим першим компонентом і з вужчим, більш напруженим другим компонентом (1bue дни);

uo - лабіалізований дифтонг заднього ряду (kuo т);

$Û$ - лабіалізований дифтонг заднього ряду, пересунений до середнього ряду ($l'Ûg$);

$Ûö$ - лабіалізований дифтонг переднього ряду ($na n'Ûöÿ$);

$Ûe$ - лабіалізований дифтонг середньо-переднього ряду ($kuÛe$ т);

$Ûê$ - лабіалізований дифтонг середньо-переднього ряду з другим компонентом вужчої, більш напруженої вимови ($kuÛê$ т);

$Ûi$ - лабіалізований дифтонг середньо-переднього ряду, другим компонентом якого є голосний u ($kuÛi$ т);

$Ûi^i$ - лабіалізований дифтонг передньо-середнього ряду з другим компонентом типу i^i ($kuÛi^i$ т);

$Ûi^u$ - лабіалізований дифтонг передньо-середнього ряду з другим компонентом i^u ($kuÛi^u$ т);

$Ûi^ö$ - лабіалізований дифтонг середньо-переднього ряду, другий компонент якого проміжний між u та $ö$ ($tuÛi^ök$);

$Ûy^ö$ - лабіалізований, передньорядний дифтонг, другий компонент якого проміжний між y та $ö$ ($tuÛy^ök$).

Зневиразнений, занепадаючий компонент дифтонга позначається відповідною малою літерою, напр.: $ie, iê, uo, u^e, u^ê, u^ö, u^ö^e, u^e, u^i, u^u$ та ін.

Приголосні звуки передаються такими знаками:

- а) губні - б, п, в, w, ʏ, ф, φ, м;
- б) передньоязикові - д, т, з, с, ʒ, ц, ж, ш, ʃ, ч, н, њ, л, л', л'', л, р;
- в) задньоязикові - г, к, γ, х;
- г) фарингальний - г;
- д) середньоязикові - й, ї.

Більшість приголосних звуків позначається відповідними літерами українського алфавіту. Літера w позначає губно-губний сонант, v — губно-зубний, $φ$ — губно-губний щільний глухий приголосний ($^1φil'a$); $ʒ$ — передньоязиково-зубну дзвінку афrikату ($ʒvin$), $ʃ$ — передньоязиково-ясенну дзвінку афrikату ($ʃiri^1lo$); $њ$ — задньопіднебінний носовий сонант (1тоңко); $л$ — боковий зубний, дуже веллярний сонант, що вимовляється з участю губ (1лаўка), $л'$ — апікальний боковий ясенний сонант (1лина), $л''$ — ка-

кумінальний боковий ясенний сонант ($^1дебід'$); $г$ — задньоязиковий зімкнений дзвінкий приголосний (1гава), $γ$ — задньоязиковий щільний дзвінкий приголосний. Так звані нескладотворчі y та i позначаються відповідно $ÿ$ ($даÿ$), $ï$ ($гаï$).

Напівпалаталізованість приголосних позначається крапкою (\cdot), праворуч угорі букви (m' , s' , sh'), палаталізованість — знаком апострофа ($'$) (m' , s' , sh'), палатальність — знаком подвійного апострофа ($''$) (m'' , s'' , sh''). Дуже незначний ступінь пом'якшення приголосних, ледь помітний для звичайного слуху, позначається крапкою над літерою приголосного (1небо).

Часткове знеголошення дзвінких приголосних позначається кутиком (\cdot) праворуч унизу від літери відповідного звука ($^1баб.ка$) чи під відповідною літерою ($^1баб.ка$); часткове одзвінчення глухих приголосних позначається знаком (\cdot) праворуч унизу від літери відповідного глухого приголосного ($^1p'ic\cdot\sigma'in$).

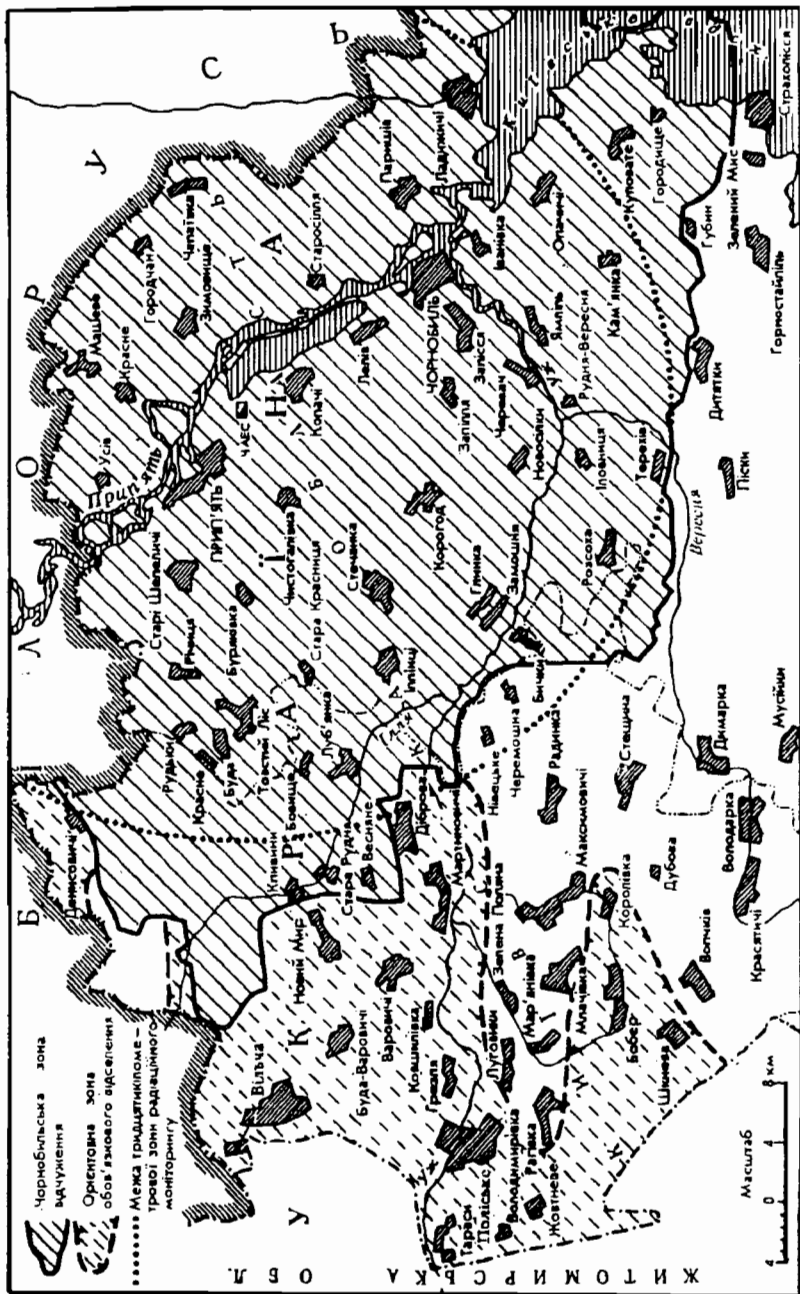
Довга вимова приголосних і голосних позначається двокрапкою ($зна^1n':a$), а напівдовгота — однією крапкою після літери посередині рядка ($^1маз'·у$). Ситуативне подовження голосного звука, розтягнута вимова як засіб інтонаційного, смислового виділення передається повторенням відповідної літери через риску ($^1ду-уже$). Ослаблена (зредукована) вимова звуків зображається літерою меншого розміру, що виноситься трохи вгору ($с'н'ї^e$, $^1рад'ic^m$, $^1ка^e$).

Місце наголосу позначається вертикальною рисою, яка ставиться перед знаком приголосного, що передує голосному наголошеного складу, а коли в наголошеному складі немає попереднього приголосного, то риска ставиться безпосередньо перед літерою голосного ($^1муха, го^1дина, ^1арка$).

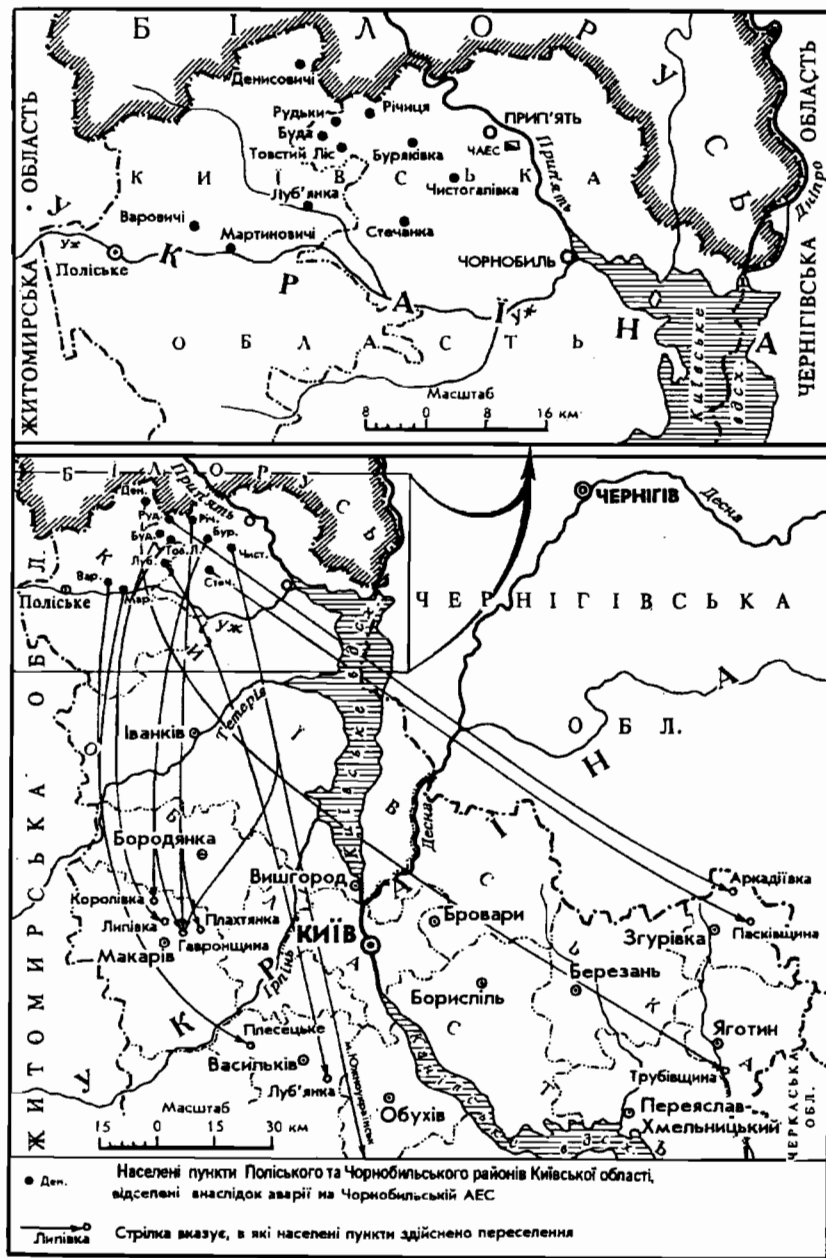
Нероздільна вимова двох слів передається дужкою, що сполучає останню літеру попереднього слова й першу наступного ($^1p'iz\cdot l'ic$).

Довга пауза в кінці фрази передається знаком ($//$), а коротка пауза в середині фрази між окремими цілісними відрізками мовлення і пауза, що виникла неорганічно, внаслідок перериву мовлення, промовчування й под., — знаком ($/$). З інтонаційних знаків уживаються знаки питання та оклику. Трикрапка після частини слова сигналізує про обрив слова у мовленнєвому потоці, а між словами — про акустичну невиразність слова, неможливість його графічної передачі.

У текстах графічно відділено мовлення експлораторів (курсив після запитання — 3.) і мовлення діалектоносіїв (прямий шрифт); курсивом у діалектних текстах відділено цитати з фольклорних та літературних творів, молитви, які здебільшого мають структурні особливості порівняно із звичайним діалектним текстом.

Карта 1. Чорнобильська зона відчуження

Карта 2. Мережа обстеження чорнобильських говірок

Денисовичі Поліського р-ну Київської обл.

Село *Денисовичі* розташоване за 47 км від районного центру Поліське (колишнє Хабнє), за 15 км від залізничної станції Товстий Ліс, за 3 км від Білорусі. Село відоме з середини XVIII ст.; церква Христо-Воздвиженська, дерев'яна, збудована і освячена 1762 р.; в останні роки у селі церкви не було.

Пізніше с. Денисовичі було центром сільської ради. На поч. 70 р. XX ст. у селі було понад 530 мешканців, була восьмирічна школа.

У 1993 р. село компактно переселено у с. *Трубівщина* Нечипрівської сільської ради Яготинського р-ну Київської обл.; для переселенців збудована нова частина села.

У нових умовах господарська діяльність, самоврядування, навчання дітей у школі вихідців з с. Денисовичі здійснюється разом із жителями сс. Трубівщина і Нечипорівка; у сусідньому с. Нечипорівка мешкає 29 сімей із с. *Становище* Поліського р-ну, мовлення яких має суттєві відмінності від мовлення мешканців с. Денисовичі.

Запис діалектного мовлення жителів колишнього с. Денисовичі здійснено у с. Трубівщина у серпні-вересні 1994 р.

1. — С'є¹ло ¹наше кро¹с'ів'є / було / йо¹но росто¹шово^ане но^ат со^ашейу / лі^еса в'є¹л'ік'ійє // ц'є ц'а со¹ша / шо їд'є 'К'і^иейу / Б'ранск // це 'ч^ерез са¹му 'речку П'рип'є^ад' буу мост / 'ал'є йак 'н'і^емци о¹ступал'і / йак 'наши отступал'і / 'моста ц'о¹го зор'вал'і / і так' йо¹го н'є зро¹б'іл'і / ў с'в'є^аз'і с тим / шо н'єда¹л'єк'є росто¹йан'ійа / 'атомна ўже ц'а ст¹ройілас' / дак о¹но 'майіт' у¹же п'є^рєдба^очалос' / се¹ло було з'разу хуто¹ра / т'рох'і^и хуто¹роу¹ було / но^у н'є^аба¹гато / там / до¹пуст'ім хто д'є 'з'емл'у мау / там була хо^ат'іна / ну т'р'и¹це^ат' 'во^усмо^ум ўс'іх / ў с'є¹ло // с'є¹ло було 'гарне / йа ш ко^ажу 'з'ел'єн'і / со¹ди ўже ўскроз' бул'і / се¹ло кро^ас'і^ив'є було / зго¹р'є¹ло^а //

З.: А чо¹го йо¹го так наз'вали ? // 'може ви 'чули ? //

— Д'є¹н'ісов'іч'і^и / н'є^а з'найу / 'дон'ка / йа 'ц'ого / н'є ско¹жу ўже / н'і¹кол'і н'іх'то н'є наз'і^ивау / н'і^е / н'є було то¹кого / шоб пр'і^и 'нашої 'пам'є^ат'і // і^и ў ш'колу // со¹шу / ц'а со¹ша бу¹лижн'ік / до 'В'іл'ч'і^и ўже т'і¹пер буу о^ас'вал'т / і^и аж до Л'єкса^онд'ро^уўк'і¹ / д'є и пово¹рот / но^а Бело¹рус'ейу / ос'вал'т // до нас о¹ц'є / ўже ос'вал'ту ц'о¹го н'є зро¹б'іл'і / йак по¹чаўс'а і зр'іу¹ // н'є ро¹б'іл'і / таг бу¹лижн'ік і буу / бо со^аша ц'а шч'є 'робл'є^ана ру¹кам'і^и // ц'є ў д'вацат' 'вос'мом ўже 'кажут' / ну ўже у т'р'і^ицо^ат' д'ругом ўже пр'і^и / м'і^и мо¹лійє

б'его^алі / бо у¹же ж ко^ам'єн'а^е во^з'іл'і // ц'є шч'є кл'ал'і муш'чини үрүч'ну // и / т'єп'єришн'їі ас'вал'т н'є до^а / н'є дол / 'каже / ал'є ц'є ж в'їбойни / ц'є ж во¹на проїш'ла // мої д'єт у 'ц'єнтре¹ ж'ї^иү / бо йон жи ж / д'єд у 'ц'єнтр'и / д'єд н'є жиү но^у 'хүтор'є¹ // і^з нас н'їх'то но^а 'хүтор'є¹ н'є¹ жиү / м'и үс'ї үже ү 'ц'єнтре¹ 'жил'ї // то¹ди йа^х с'єло үже зг'ор'єло / ко^ан'єшно^а үже т'рудно^а / з'єм'л'анк'ї^и бул'ї / т'рудно^а було / л'уд'єї ба¹гато по^б'їл'ї / м'їни ба¹гато порозр'ївал'ї л'уд'єї / ну^о а по¹том у¹же почал'ї ст'ройца / үже ко¹н'єшно^а / ш'кола була до во¹н'ї / с'єм кл'асоү / ц'є ш так йак' і йа үже шч'є хо¹д'їла / по^ус'л'є во¹н'ї үже вос'м'їл'єтку / үже ц'єї сам с'єст'рин чоло¹в'єк / буү д'єр'єк^хтором ш'кол'ї / отпус'ц'їл'ї но / а ш'кола була у одно¹го с'тарости за^он'є^ал'ї дом'їк / йо¹го н'єм'ци / йо¹го ростр'єл'ал'ї руск'їйє / а жонка була // отпус'ц'їл'ї но^а ш'колу л'єм'їт' / і с'коїк'ї кубо¹м'єтроү л'єсу / шоб' йон пост'ройїү ц'у ш'колу / і було 'нач'є шоб' і зр'об'їү у¹же со^б'є і ква^р'т'їру ж / д'є по¹ка ж'їт' // і йо^н ш'колу пост'ройїү / ср'єс'т'ва ц'їйє н'є үло¹ж'їл'єс' // ба¹гато осто^алос' л'їєсу / і гр'ошеї н'є / рос'хо¹дуво^ал'ї // за ц'є йо¹му до^ал'ї так' йак' / н'їто по¹дарок / н'їто йаг' / бо ү 'його с'тало үже 'ч'єт'єро д'єток / но^а дом л'єсу / йо¹му ц'єї л'єс до^ал'ї но^а дом' і үс'є // до^г гарно було үже // п'їло¹рама ү нас ү с'єл'є пост'ройїлас' // с'тарийє мо¹гилк'ї бул'ї ү ц'єнтр'їє 'коло мого¹з'їна / сто¹вог зо^а мо¹гилкам'ї // а нов'їйє үже пост'ройїл'ї зо^а ш'колою / 'коло п'їло¹рам'ї // гарнє / гарнє опш'ч'єм с'їло // вул'їцу 'нову зр'об'їл'ї / шч'є од'ну / йак у¹же / үже ж с'тал'ї же¹н'їт'ца мо¹лод'їйє то^аке / до^к лу¹їца 'нова // по ц'ої ц'єнтр'ал'ної вул'їц'є / ц'є П'єт'роүс'кого / бо^у до^у во¹їни кол'хоз зваүс' П'єт'роүс'кого і 'пос'л'ї во¹н'ї // ц'є і / ү Д'єн'їсов'їч'ах / П'єт'роүс'кого // ос'вал'т поло¹ж'їл'ї / да ос'вал'т ц'є үже ж поло¹ж'їли пр'ї зр'їву / по с'є^алу поло¹ж'їл'ї / а до^а / до с'єла н'є ло¹ж'їл'ї ц'їх вос'єм'нац'є^ат' к'їлометроү / хто йїг з'наїє ч'о¹го н'ї // н'їх'то н'є з'наїє // фс'о / то¹д'ї^и үже йак о¹ц'о же ж зор'валос' / кол'хоз ко¹н'єшно з'разу буү б'єдно¹ватїї / бо^у ү на д'н'ї 'мал'єн'ко полу¹чал'ї / 'з'єм'л'ї п'єш'ч'ан'їйє // там ү кон'ц'ї^и 'года було но^а трудо¹д'єн' д'вацїт' ко¹п'єйок / сто грам х'л'їба // ал'є в'їру¹ч'аү л'уд'єї л'їс // гр'ї¹би / і 'йагод'ї / п'їтом о¹ц'їйє ж 'м'єтл'ї б'єрезов'ї загото¹л'ал'ї // а йак үже стаү со¹ү¹хоз / до^к у¹же / посо¹д'їл'ї х'м'єл' / то^у үже кр'єпко 'добре 'жил'ї / бо за¹роб'л'ал'ї ба¹гато // і үже с'тал'ї кор'з'їн'ї п'л'єсц'ї опш'ч'єм / л'єс'хоз' і зр'об'їл'ї үже мого¹з'їн' 'орсоүс'к'її / үже два мого¹з'їн'ї ф с'єл'єї // 'добре було / үс'є хво¹тало // і ш'кола үже вос'м'їл'єтка була / йа^ок о¹ц'є 'гор'є зр'об'їлос' / үже ж із' д'єтм'ї с'є^ала поүт'є^ал'ї д'ї^єт'єї 'м'єн'ше оста¹лос' / ш'кола үже була

чоти¹рохл'єтка 'тоїк'ї / от // 'р'єчка ц'є / 'рєчка на^осто¹йаш'ч'а П'р'їп'єт' ц'є дво¹нац'ат' к'їлометроү / а то то¹к'їйє 'рєчк'ї / по 'л'єсу от / ну / а ол'є 'р'їба по йїх' йє^и // с'єло / с'єло кру¹гом л'єс // боло¹та вел'їк'їйє / боло¹та / кл'үква ж у боло¹таг була / с'єно¹кос'ї ко¹с'їл'ї по л'єсах / по 'л'єсу // да^к л'єс 'гарн'її / по¹рода үс'ака л'єсу / ү нас же / тут н'ї^єма та¹к'їх / ү нас же сос'на / дуб / о¹с'їна / о¹л'ха / кл'он / 'йас'єн // л'єса 'гарн'їйє // і ү л'єс'є в'ї^игода ж була / 'йагода / на^оч'її найєца / та з'єм'л'є^ан'їка / то¹д'ї^и ч'єр'н'їка / то¹д'ї^и голуб'н'їка / мо¹л'їна / кл'үква / о¹ж'їна / брус'н'їка // ц'є ж у¹с'є ү л'єс'ї було // о^а ү с'єл'є үже 'тоже н'є^а було 'тєйє 'хат'ї шоб н'є було 'саду / шоб у дво¹р'є н'є було к'в'єток // с'є^ало үс'є 'бго¹р'ожєне було шти¹х'єт'н'їком // 'гарно^а // с'єло 'гарнє було // 'пос'л'їє во¹н'ї үже ж ко¹н'єшно до¹ма пов'їст'ройувал'ї үже 'гарн'їйє // кол'л'є йак хто с'кол'к'ї маү / йа^ок'її бо¹гач' / с'кол'к'ї маү / а пр'ї^и кол'хозу үже було тр'ї^ицот' 'сорок 'соток / а кол'їз' бул'ї ж гр'єктар'ї // с'кол'к'ї йа^єк'її / йа^єк т'ї торг'ов'єц / то т'ї^и б'ул'ш маү / і куп'єц / а йа^ох^к т'ї / шос' л'єс'нїї / то ти ү л'єс'ї маү / 'паїку / бо і л'єс. буү / ү 'н'єкотор'ї^их // т'ї^ийє на¹йєж'зал'ї за¹гото¹в'їт'єл'ї / т'ї^ийє йє^айч'ка за¹гото¹л'ал'ї / т'ї^ийє л'єз за¹гото¹л'ал'ї / т'ї^ийє скот куп'л'ал'ї / а то^ак'їх үже / шоб в'єл'їк'їх мого¹з'їноү у с'єл'є / ц'їх 'мало було / та¹к'їх // ц'є 'корч'ш'м'ї бул'ї / а по¹том үже ж пост'ройїл'єс' мого¹з'їн'ї / ц'єнтрос'п'їрт' і үже ж т'ї^ийє 'корч'ш'м'ї од'ї^иш'л'ї / ц'є ж йа¹н'ї шч'є бул'ї до кол'єкт'їв'ї зац'її шч'є ж / а үже при кол'єхт'їв'ї зац'її н'є було //

З.: Чи буү в'їм'р'ак у с'єл'ї ? //

— Н'є / н'є¹ було у нас / ц'є с'єм к'їлометроү буү в'єт'рак // у¹же ү нас йак о¹со ү кол'хоз'ї до^к пост'ройїл'ї то^аку бул'ї / 'мел'н'їцу о¹ц'у йа^ок'ус' / мо¹лу / до мо¹лол'ї ел'єктр'їкою / а так н'є було у нас // у мл'їн во¹з'їл'ї в Угли ү Б'єло¹рус'єйу / а у в'є^атр'є^ак'ї Оүс'ї поү¹ка // т'є¹ в'є^атр'єк'ї үже туд'а во¹з'їл'ї // а у с'єл'є н'є^а було // 'ц'єрква була то¹д'ї^и йак үже ж так / нал'агал'ї ц'єрк'ву / вер'ха с'к'ї^инул'ї // за¹кр'ївал'ї 'ц'єркву // 'пос'л'є во¹н'ї^и ү 'ц'єркв'ї / поло¹в'ї^ину 'ц'єркв'ї ц'єйє заї¹мал'ї во¹йєн'їйє ко¹зарма / а поло¹в'ї^ину буү то¹д'ї^и кол'хознїї склад / бо йа ү скл'ад'ї то^ад'ї^и ро^аб'їла / да^о склад заї¹маү поло¹в'їну // а по¹том үже ж ц'у ц'єрк'ву ро^ас'к'їда¹л'ї зоүс'їм / да зр'об'їл'ї кл'үба / 'перед во¹їноүйу / ну і үс'о і ц'єї клуб н'є^адоүго ж по¹буү / а^о 'пос'л'є во¹н'ї / ц'є үже во¹йєн'їйє п'ут' ко¹зарм'у / о¹л'ак / так / ц'є була 'ц'єрква / а так о^ац'є кл'ад'б'їшч'а через до¹рогу / ну ц'їйє зак'рїтїйє үже кл'ад'б'їшч'а / а тут' і 'пам'єт'н'їк на^о ц'їх кл'ад'б'їшч'ах / а с'уд'ї^и үже мого¹з'їн' т'єп'єр пост'ройїл'ї / 'д'є 'ц'єрква була / мого¹з'їн' кир'пичнїї

'гарний / зо^а могоз'іном 'радом с'іл'со'вет / за^о с'іл'со / в од'ном з'дан'її 'пошта // 'вопшчим 'гарне було располо'жен'їє //

З.: А боло'та йа'к'ї були / у'рочища ? //

— То ко'залі 'К'ї'їеу'с'к'е / то П'ратва / ц'е / у 'л'ес'ї но^а 'кажне / з'нал'ї л'ес по 'назвам // була 'Остро'у / була Череп'аха / була П'еч / Од'їн'ци / 'К'ї'їеу'с'к'е / П'ратва / Кук'л'їца / л'ес у'с'е'ї бу'у по но^аз'ван'їям у'рочи'шч // ц'е ўже мо'лод'еж у'же з'нала д'ел'анк'ї'ї / квор'тали / бо ўже л'ез бу'у по'б'їтїї / но^а квор'тали / а^о сто^арїє л'уд'ї з'нал'ї'ї по'у'рочи'шч'ах / ўс'ї боло'та / ўс'ї'є // це 'каже бу'л'ї ў 'р'е'цї ў П'ратв'ї / а ц'е ў боло'т'ї'є ў 'К'ї'їеу'с'ком / б'рал'ї т'ї'їе / к'л'укву / от / док о'ц'е ўс'е / л'ес бу'у ўс'е'ї по'д наз'ван'їя'ем' //

З.: А до'роги т'ї йа'кими їш'ли 'теж так назї'валис' ? //

— Ну до'рога / ду'рог'ї грутно'в'їє бу'л'ї л'есом / о'т 'каже переїш'л'ї ўже м'ї / там / М'їко'лайеву д'е'ал'анку / доїш'л'ї м'ї до Од'їн'цоу // ну / кудойу їд'еш / так' і наз'ї'вал'ї ўс'ї до'рог'ї // по 'л'есу ш хо'д'їл'ї л'уд'ї ї до'ал'еко / по ў'с'ачину^о / так' йїх' і з'вал'ї / а хто те йме'н'е даў 'л'есу ? / Гос'под' з'наїє / йа н'е з'наїу // тах 'саме ї боло'та / це боло'то'у у П'ратв'ї / це боло'то Кук'л'їца / а це боло'то 'К'ї'їевс'к'е / ну 'К'ї'їеу'с'к'е ц'е було 'саме бу'л'ше боло'то / 'с'ї'л'но куп'н'їсте // а то було 'Пан'с'к'е 'пол'е // а чо'го йа'но на'з'ї'вало'с' ? / з'нач'їт там' йа'ке'с' же ж бу'ло шос' ? // а ц'е ўже 'пос'л'ї / 'перед о'ц'їм у'ї'р'ївом / йа'к' ст'роїлас' 'атомна / док 'через' наше с'е'ло 'через Бело'рус'їю ўс'е'гда їш'л'ї вої'ен'ї'їє мо'ш'ї'н'ї' / ну^о а^о м'ї но^а 'роз'ї / до'мог' гарн'її / со^адок' гарн'її / ну й од'ного 'разу / їд'ут' до дво'ра л'е'кко'в'їх ш'тук с'кол'к'ї / п'рос'а'ц'а зро'б'їт' пр'ї'вал шоп по'б'е'до'ат' // по'жалуста // п'раўда 'в'їїшоу 'д'ад'ко / ну то'у то ж ма'д' г'ен'е'рал' т'еї шо ч'ер'вонїє т'ї'їе ўже шїро'к'їє // 'полно'с'ц'у ко'умсос'таў 'їехо'ў / йа'ни ўже то'д'ї ска'зал'ї // по'жалуста // в'ез'ут' мо'ш'ї'ни к'р'їт'ї'їє / здо'ров'ї'їє // ну / о'б'е'да'їт'е // до'к мо ва'ом кор'тошк'ї зво'р'ї'т' ? // йа'к' н'ї'є 'важко // по'жалуста // а шч'е газ ц'еї же но^а боло'нах у наз бу'у // бо^а тут н'е було ў нас там 'газу 'ц'ого^а / а боло'н'ї'ї // зво'р'ї'ла йа кор'тошку / ну ко'н'ешно д'ве ко'ров'ї'ї бу'ло ї 'масла ж хво'ал'тало ї'ї с'ї'р'ї фс'е / сво'го 'нач'е 'бу'л'ш // то йа'н'ї'ї йа'к' м'ї'н'е 'в'ї'н'есл'ї 'т'ї'їе' про'дукт'ї'ї / шч'е ж м'ї ц'їх ту'шонок то'ди н'е з'нал'ї / шч'е ц'їг згу'ш'чонок // хто ту згу'ш'чонок куп'л'аў ? // йа'к' с'во'го ж хва'ал'тало // то йа'н'ї'ї по'б'е'да'л'ї / то'д'ї'ї го'вор'а'т' // а нат'к'р'ї'л'ц'ем у нас 'с'ї'л'но в'е'л'їка г'руша / от к'р'ї'л'ца да^о л'ет'н'еї 'кухн'е'ї ц'е зак'р'ї'т'еїє г'рушою / а двор'у с'еї у на'с бу'у ц'ї'мон'т'їруван'її / ї от 'кухн'ї до 'ц'ого / в'ї'ранд'ї'ї ц'е мон'т'їруван'її // го'ворат' м'ї'ї пос'та'в'ї'м' роск'ла'душк'ї'ї і од'ох'ном ча'сог два // ну по'д'їш'т'е // по'д'ї'хо'ал'ї / а то'д'ї / йа'к'їс' н'ї'є 'в'ел'м'ї в'е'л'їк'її но'чал'н'їг / бо

з'в'оздочок н'е^а таг бо'гато бу'ло / 'каже з'наїт'е ку'да ми 'їедом / ў нас на 'Пан'с'ком 'пол'ї'є 'точ'ка / т'е так' йон у'же ў'род'ї / 'будем ст'роїт' по'д'земн'ї ерод'ром / бо тут у ваз 'буд'е їт'ї в'е'л'їка ст'роїка // то ўже^о поч'ї'налас' ц'а атом'на // ї ў наз до ц'о'го / у'же ў ц'ї'ї 'Хатках / н'е було 'того 'году шоб гро'за н'е ро'б'їла ут'рати / було то'к'е шо ї со'райї го'р'ел'ї ї до'ма го'р'ел'ї / ї л'уд'еї 'б'їло // йа'к' пост'роїл'ї 'атомну / фс'о // пр'ї'кро'т'їло'с'а // з'нач'їт' ко'зал'ї / шо з'д'ес' / йа'к'ес' пр'ї'г'а'ї'єн'ї'є^а 'було // так' йа'ни то'д'ї'ї ў нас по'д'їхо'ал'ї ї го'ворат' / м'ї'ї 'будом 'їехот' но^азад об'ратно / пр'ї'вал ро'б'їт' // по'жалуста // ра'зоу г'р'ї'ї йа'н'ї'ї 'їехо'л'ї // п'раўда^о 'може пар п'ї'ят' чо'бот х'ромов'їх сто'рому до'ал'ї / роск'ла'душок но'астоу'л'ал'ї / мат'расї 'т'ї'їе / но'коч'е'н'ї'їє / бо 'каже 'будут' їш'че 'нашї 'їехот' / йа'к' о'ц'е шч'е 'пере'т' ц'їм ц'еї год / йе'н'ї'ї т'уда 'їехо'л'ї за'їехо'л'ї / а но^азад у'же нас' 'в'ї'гно'ал'ї / ўже йа ў Д'е'н'їсов'їча'ог бу'ла //

2. 3. Чого буд'увалї буд'їнки ? //

— З 'д'ї'єр'е'ва / 'тол'к'ї з' 'д'ї'єр'е'ва ў нас / ў нас ї'нач'ї'їх н'е / н'е'ї // ї со'райї / ї х'л'е'ї'в'ї / ї зо'аб'ор'ї'ї // ў но'с' у'с'е з' 'д'єрева // ў на'ж' сос'на н'епрохо'д'їма / то ко'л'їс' уруч'ну йа'го роз'п'ї'л'уво'ал'ї фс'е / а т'е'п'ер' же п'їло'рам'ї бїл'ї // ко'лода / ну до'пус'т'ї'їм сос'на то'ўста / йа'к' но^а 'доску г'р'е'ба / док / бо'к'ї'ї оп'т'е'суйут' / а т'е ўже 'р'езу / шоп ст'р'ї'жен' бу'у но^а 'дос'ц'ї / а т'е'п'ер' п'їло'рама до'к об'ре'зал'ї // у 'вугол / йа'к' ко'л'їс' к'лал'ї док о'так / о'ц'е то'ал'к'ї'їє ко'нч'ї'к'ї'ї бу'л'ї / так / ц'е з'ваўс'а п'рост'ї'ї 'вугол // б^о н'е^а було їнстру'менту / ше мат' і на'вук'ї н'е було // а т'е'п'ер' у'же ш' фс'е ў ч'ї'с'л'т'ен'к'її 'угол у'же 'вугол йа'к' їс к'їрп'ї'ча / г'лад'ї'єн'к'ї'ї // у'же там за'р'е'зайу'ц'а та'к'ї'їє / ну ўже ш' то'же му'ш'ч'ї'їна //

З.: У вас 'хата бу'ла в'ел'їка ? //

— В'е'л'їка 'хата бу'ла / ї сад в'е'л'їк'її / ї д'е'т'еї бу'ло 'вос'м'єро ў 'матк'ї // по'том 'матку порол'їзо'вало / дак м'е'н'а'е ат 'шостого к'ласа ат ш'кол'ї'ї о'ст'ав'їл'ї / йа^о ўже д'ї'єт'еї г'лад'ї'єла //

З.: А йа'к'ї ха'тї бу'лї у с'ел'ї ? //

— Бу'л'ї о'ц'е / 'С'їдор'ї'ї ц'е ўже ба'гат'ї'їє бу'л'ї / ў йїх ст'ража бу'ла / ў йїх у'же дом бу'у на^о два 'ход'ї'ї і ўже ж 'в'їд'ї'єлка / їш'че бу'л'ї 'їавор'ї'ї ц'е / з' йа'к'ї'їх 'матка 'наша // у ц'ї'їх 'тоже бу'у дом / у 'д'еда 'нашого ўже ў ц'о'го / По'пов'ї'ча / 'тож'е бу'у в'е'л'їк'її дом / до'к пороску'лачува'л'ї // но 'нашого 'д'еда н'е роску'лачувал'ї / бо д'ед ус'п'е'у до кол'ївокт'ї'ї'ї за'ц'ї'її / сво'ї'їу корч'ш'му / про'даў ж'ї'їдам / а с'е 'с'ї'їнам поро'б'ї'ї'ї ха'тї і сам' по'м'єр // а тих роску'лачува'л'ї // а за шо ко'л'їс' роску'лачуал'ї / шо бу'у п'р'ївод / руч'ї'на моло'тарка / а с'о'год'н'ї ч'ут' н'е со'мо'л'от'ї'ї 'маїут' і н'ї'ї 'кажут' шо ку'лак // ну //

3: А шо ў с'ін'ах стоїало / ў ко'мор'і ? //

— Ў с'ен'ах стоїало сало / да ражка / сало там / ў меш'ку груш'і йа'к'іе су'х'іе / шо кол'із' було / те і стоїало // а ў ко'мор'і шо ? // д'е'ж'к'і з ро'солом / с ко'пустойу / ко'р'тошка мо'д'е ў йа'ком // но бол'шинст'во ў нас погр'еба бул'і ў хатах / в'ікопа'н'іе / ў нашой м'о'снос'т'ці / ў хат'і пуд пуд'логойу в'і'копан'іі / на'с'і'по'а' / а о'сто'л'ну у нас у'с'е кор'тошку но'д'вор'і зо'копуво'л'і //

3: А ў с'тєнках не тримали / ў с'ц'опках ? //

— Тримал'і / йак т'єпла с'ц'обоч'ка / з'і'мойу жар но'с'іл'і / йаг бу'вайє холодно // а т'єпер у'жє ж було ро'з'єтка ў том / обогр'єват'єл'а ўкл'учи' / нагр'єў да і ўс'о / градус'нік стоїт' // шо т'і'пер ? // т'і'пер у'жє л'окшеї' було // а ко'ал'і' жар но'с'іл'і / у в'єдро наб'і'рал'і жар н'с' п'єчи / п'єч в'і'гор'іт' / бє'резов'і' жар у в'єдро / і в'і'н'єсут' у с'ц'єб'ку / зак'р'і'у' д'в'єр'і' і / гр'єйут' // а т'єпер у'жє ш'кахв'і бул'і // шо ш т'є'пер ? // т'єпер / у'жє було / ш'кахв'і ўжє бул'і //

3. — Гро'за запо'л'іла пост'роїку // ну і дом / од'н'і' ж'и'ли // ну й од гро'з'і' ж водою н'є потуш'и'ш / воду л'єш' і йо'но так' йак о'то б'ін'з'ін / го'р'іт' / і го'р'іт' об'і'чно стої'бом і за'гаруйєца до'к од з'ємл'і // і ўс'є з'разу // до'к та'к'іі д'єд бу'у у нас у с'єл'є / то ўжє то'го д'єда пр'і'в'єдут' / і йон кру'гом об'оїд'є / йо'гон' о'с'ад'є // моло'ка шоп со'лоткого / наўхрест л'і'н'є / а ч'і йон шо знаў / ч'і' Гос'под' св'є'т'і' з'найє // ну // йа з'найу / шо д'єда Ш'ив'єр'ду гу'кал'і // ну ц'є / тут // у Б'єло'рус'єйі у'жє йак йа була / і' дажє зо'по'л'іла гро'за була тр'і'ко'н'уш'ні / д'є скот стої'а' / то ш ско'та б'уло к'р'єпко ба'гато / да х ш'і'хвер с'іл'но р'вало / дал'єко н'єсло / а буго'а'йі стої'ал'і кол'ц'овонийє / йіх' н'є од'йа'зуво'л'і і / йіг жє о'а'пасно' // і шо а'он'і ро'б'іл'і во'рота о'т'к'р'і'л'і / шоп ско'та в'і'пус'т'іт' // н'і ў ко'а'куйу // то'го д'єда б'і'стро пр'і'в'єзл'і ч'і'то'но'а' мото'цикл'і / ч'і' мо'ш'і'ноу' / н'є з'найу // а йон ка'жє нада п'єрвої' ско'т'ін'і' у в'ухо к'р'і'кнут' по'жар / то'д'і' рво'ан'єца' скот // і шо йон по'шоў / йо'го до буга'о'йа до'дно'го ж / буў то'к'і' С'ідор здо'ров'і' / і' йон к'р'і'кнуў по'жар // ну йо'го роскол'ц'овала н'і'мочка / та / шо догл'є'а'дала // і теї б'ік п'єр'в'і' с'стон'ка і бол'єї тр'о'хсот го'ло'ў ско'та за'о'йім' в'і'шло / а п'ят' ізго'р'єло і два со'а'райі / ско'та зго'р'єло // от' ц'є то'жє ц'є ўжє м'і бул'і оче'в'іт'ци //

4. — Бул'і то'а'к'іє ж ну т'єп'єр жє дохто'ра / а' то бул'і сто'ар'і'є л'уд'і шо / і' пр'і'ст'р'єт пол'єч'і'т' / і л'ак пол'єч'і'т' / і ўдар пол'єч'і'т' / і з'в'іх но'а'прав'і'т' // бул'і то'а'к'і'є л'уд'і // йа'к' йа / удар'ила но'гу / ко'л'іс' іш'ч'є

мо'ла / до'г' була ба'бка ў нас / до'к' йа'на п'раўда ўдар пол'єч'і'ла і було л'охшеї' // а ў Хатко'а'х у наз була сто'ра н'ємочка косто'п'раў / ну ц'а н'є л'єч'і'ла // йіх' по'у'т'овство' та'к'є // дак' йа з'найу / шо в'і'б'і'ла йа 'руку' коло ком'баїна / ну рво'ануло іс'нопом / до' м'є'і'н'є зо'в'єзл'і / дог' з'разу ба'бу ту пр'і'в'єзл'і до ком'баїна / ба'ба м'і'н'є наче та'к' пос'т'ав'іла / ну скоп'л'єн'і'є житкост'і зро'б'і'лос' у сус'тав'і // по'в'єзл'і м'є'н'є ў бол'н'іцу х'є'рург ог'л'ану' / до ка'жє / сус'таў но'а' м'єс'ц'і / ну шо ж'і'ткост'і ба'гато / нада в'і'сасуво'а' / а йа ко'жу йон н'є буў но'а' м'єс'ц'і / ну ба'бка но'а'лад'іла / дак' йон шо / шеп'т'уха / йа ко'жу н'є / пр'і'родн'і' / пр'і'родно по'том'с'т'в'єн'і' косто'п'раў / йє'на і ско'ту но'а'проў'л'ала і ўс'є // дак' йє'н'і' пр'і'єж'жал'і до йє'і'є / чи то пр'і'в'єзл'і ко'го ш ч'і' то йо'ан'і г'і'пс но'а'к'лал'і ? // опшчим / ну опшчим пр'і'в'єзл'і йє'і'є / шо йє'на с'кажє / і' йа'на а'пш'чупала / а'пш'чупала / до'а' го'ворит' / сус'таў но'а' м'єс'т'є / ну тр'є'ашчина йє ў кос'т'і / і' ўс'о // да'к' і йо'ан'і' йє' пр'ос'іл'і / шоб / ну наче й'і'є пр'і'єж'жад' брат' но'а' йо'к'і'єз' д'н'і у те / йє'на ўжє ста'рєнка / ка'жє н'є // йо'на буд'є до т'і'х пор ш'чупот' / шо нош'чупо'а'є дажє пово'рот сухо'ж'і'л'а // та на'проў'л'ала // а ц'і'є шо ц'є л'ак' о'ц'є та'к'є ўс'ак'є / ц'і'є шеп'тал'і / ну йа н'є була ў та'к'і'х' н'і'кол'і //

5. — Це ж тр'є' було й у'т'іро'а'ч'і' ткат' / і нос'тол'н'ік'і / і пу'с'ц'іл'ку / і / і сук'но / ўс'є ж т'кал'і // ў ка'жн'о'і ў хат'і було // ц'є нач'є у'т'іро'а'ч'і' з'вал'іс' / док' ц'є ў х'воїку / ў кру'жок / а ц'і'є шо в'і'ш'і'ват' / ц'є ў пр'ос'ц'єнк'є т'кал'і // кол'і йа поча'ла м'і'н'і' було шчє тр'і'нац'є'д' год йа ўжє т'кала / бо с'є'м'йа ж була в'єл'іка / а но'с'іт' н'є' було ч'о'го / до'к' поно'ж'і' к'лал'і коло зад'н'іц'і' / бо ног'і н'є' досто'вал'і / да'і т'кала // зо'сто'а'л'ало гор'є ткат' // ц'є ў ч'є'т'ир'і поно'ж'і' / ц'є ў ч'є'т'і'р'і / а ц'є ў два поно'ж'і' / т'кал'і у ч'є'т'ир'і // у пр'ос'ц'єнк'є два поно'ж'і' / б'єрда ўжє ж бул'і по'п'раж'і' / до'у'пус'т'ім гр'уба п'ража / б'єрдо слобод'н'іше / тон'єнка п'ража б'єрдо плот'н'іше // от' і так т'кал'і / та'к'і'х' в'єл'ік'і'х' у нас у с'єл'є ў-к'в'єтк'і' н'є т'кал'і // ц'є по Б'єло'рус'єйі було // а то'а'к'є йо'к' у мє'н'є р'є'д'но ж од'нє за'с'латє от' о'у' к'в'єтку // ото'к'і'є ў нас т'кал'і // рушн'ік'і / нос'тол'н'ік'і / полот'но / пос'т'іл'к'і / сук'но но'а' с'в'іт'и / но'а' л'єт'н'ік'і сук'но т'кал'і / п'рал'і тон'єн'ко / т'кал'і / уруш'ну ва'л'ілі / ц'є ў с'єл'є ў нас та'к'є ро'б'іл'і // шоб о'ц'є р'азн'іє н'ітк'і' бул'і до ўжє ж / йак но'а' ў'т'іро'а' до ўжє ро'б'іл'і чє'р'вону / з'єл'єну шчє по'лоску / а рушн'ік'і до'к' у'жє пєр'єт'і'кал'і йо'к' тон'єнк'і'є до'к' к'л'єточкам'і / ўжє н'іт'кам'і пєрє'л'ожуво'л'і / ну кро'а'с'і'во та'к' йак о'то по' Б'єло'рус'єйі во'с'і'м'на'ц'є'т' н'і'то'у' / шєс'на-

це^ат' / у нас ц'о^{го} н'е ў^мел'і / шил'і із тонкого полот'на муш'чинам со^{рочк}'і / бабам ч'ехл'ік'і / ц'е с тонкого полот'на // а з г'рубого / муш'ч'і^нам што^{ни} / ў^т'і^{роч}'і^н гру^б'ейш'ийе і но^а с'кат'ерк'і / но^а но^а с'тол'н'ік'і^н гру^б'ейшейе // ну о^ц'е тонк'е т'е полот'но // ду^з'ор'н'ік'і заш'и^в'ал'і / но^а йом / п'еркол'у ж н'е було / пос'л'і вої^{ни} // а г'руб'е / ў^т'і^{ро}'ач' / што^н'і^н / с'подн'ийе / бел'о / тоїк'і н'е со^{рочк}'і / што^{ни} шил'і г'руб'і^е / хто н'е ў^{ме}ў гарно п'раст'і / до^ак' і со^{рочку} шиў то^уў^{ст}'у // і с пот'ропко^уў т'калі // йак с'ем'яа вел'іка / д'е того ку^ж'ел'у набе^р'ес'а^е ? // лиш на^опра^д'е / ско^{ре}'ї то^уўш'чеї / шоп ско^{ре}'ї в'і^н'ткот' / до по^ш'ит' / шоп т'а^г'ал'і што^{ни} х'лопц'і // ну ц'і ж обд'ірки з'л'ону / да^к' у^{же} т'і^п'ер з'валос' пот'ра^упк'і / бо тра^п'ал'і ў^{же} ж / при кол'госпу ў^{же} бул'і ти тр'е^п'ал'нийе^і кол'оса / і ў^{же} но^а сто^а'н'к'і тр'е^п'ал'і / до^ак^х ц'е ў^{же} з'валос' пот'ропк'і / то ку^ж'ел' / у^{же} ж / а кол'іс' уруч'ну / тр'е^п'ал'і // обд'ірк'і // а н'е / пот'ропк'і / це йе пот'ропк'і^н / обд'ірк'і^н / це ў^{же} йак на г'реб'ен' обд'ірал'і ку^ж'і^нл' // а ц'е ў^{же} ж йак у^{же} с'тал'і стон'к'і^н / до ў^{же} ўс'е / до^ак^х с'тало так / йа^о ў^{же} позобу^в'а^йус' і со^{ма} //

6. — У Кл'о^уну Су^боту / ц'е но^а Тро^йецк'ийе / йак то^{ка}ж З'ел'енийе С'в'ат'ка^ч'ий Т'ро^уца / ц'е ў на^с'і^н ў дво^у'р'е^ні^н ў^х'ат'е^і / 'з'ел'ен' / о^б'особ'ено но^а дво^р'е кл'он / і ў^х'ат'і^е 'з'ел'ен' // т'е на Т'ро^уцу чи на З'ел'енийе С'в'ат'ка йа^{ка}жу / ц'е но^а с'омої н'е^д'ел'і^е пос'л'е Паск'і //

3: А йак ў Д'ен'ісовичаг в'іл'ш'е^н ка^з'али ? //
— Т'ро^уца //

3: А З'ел'ен'ийе С'в'ат'ка н'е ка^з'али ? //

— Н'е ц'е на^о Ук^р'аїн'і ў^{же} на / бо^ул'шей / а^о ў Д'ен'ісов'ічах / Т'ро^уца / Т'ро^уца // шо кол'іс' п'разнува^л'і ? / п'разнува^л'і / го^р'і^елку п'і^л'і / до^а і ўс'о шо кол'із' ро^а'б'іл'і ? // у 'церкву ц'е ў^{же} ж пав'ечер'на п'рав'і^т'ца / п'рот'і н'і^д'ел'і і ў н'і^д'ел'у до о^б'еда / а ў^{же} ж у^т'рен'а п'рав'і^т'ца / но^а Паску ц'е / і^н'дут' у ч'і^н'ст'ий ч'ет'в'ер / і да^{же} дру^г'і^нийе н'і^е йе^д'ат' аж до Паск'і н'і^ч'ог' / ц'е^і ўс'о ў^р'ем'а ў 'церкві^н п'рав'і^л'ос' // на Паску ў^{же} ран'і^н'ко до сонца паску пр'і^в'ет'е^ат' / плашч'а^н'ицу з'ні^л'мут' / то^ад'і^н ў^{же} рос'ход'а^от'ца // пр'іс'тол'н'і п'разн'ік у Д'ен'ісов'ічаг буў / З'з'в'іжен'е / ц'е д'ва^т'ец' с'омого с'ен'т'аб'ра / ц'е ў^{же} г'ос'ц'і с'ход'і^л'іс' / п'і^н'л'і / гу^л'ал'і / на З'з'в'іжен'е і но^а Кре^ш'чен'е // ну Ро^а'жест'во / то^д'і^н / Нов'і^й Год / а то^д'і^н Кре^ш'чен'е // ц'е два було пр'іс'тол'н'іх п'разн'ік'і // а но^а С'паса йа^ог була 'церква / ц'е ў^{же} ўс'і оку^р'жайушч'ийе с'ола з'йе^ж'зал'із' / бо 'церкві^н бл'ізко н'е було // с'в'е^ат'іл'і ў^{же} / йа^б'лока і хто шо маў / ц'е на^о Паску // а но^а Кри^ш'чен'а^е в'оду с'в'а^ет'іл'і ў стоў^к'у /

ў с'ел'е^і / йак і бат'ушко буў / а пос'л'і вої / о^ц'е ў^{же} пос'л'і вої^{ни} бат'ушка н'е було / ў^{же} ў нас / нач'е^н п'е^у'ча ў с'ел'е та була / шо ў 'церкві^е ро^б'іла / да^г гарно п'рав'і^л'і / о^ц'е та^к'е // но^а Паску / йа^к у^{же} по^а'с'н'е^д'а^йут' / у^{же} пр'іш'л'і гет с 'церкві^н / пос'н'е^д'ал'і / но^абі^н'райут' у^{же} йе^а'йец / кро^а'ша^н'ок / і дут' гу^л'ат' / ну^і у б'ідк'і^н / ч'і^н'ийе йа^і'це ж / у^м'ел'і в'і^б'і^н'рад же ж к'р'еп'к'е йе^а'йечко / і^н то ў^{же} с'тукнуў і йон розб'і^ў / ў^{же} йон за^о'бі^р'а^йе / до^а і було то^а'к'е шо і по 'шапц'і в'і^н'і^г'рувол'і / ц'е ў^{же} ж гед' гу^л'н'і було / і д'етк'і по 'хатах та^о'д'и^н б'его^а'л'і // а ў^{же} т'е^п'ер' н'е^а б'его^а'л'і //

7. — Ну / шо йа^а 'можу ска^о'зат' про с'е^н'бе // йа / ў^д'анийі мо^м'ент О^м'ел'че^н'ко Св'іт'лана Мико^л'ай^еўна // д'і^в'оче пр'ізв'ишче По^п'ов'ич // наро^д'ілас' ў т'ис'ачу д'ів'ат'сот 'сорок 'вос'мом го^д'у / ў с'е^н'л'е Ді^е'н'ісов'іч'и / 'Кийе^у'с'ка^о'і об^л'ас'т'і / буўшо^аго Новоше^н'пел'іцк'о^г'о ра^й'ону / то^д'і в'ін ймену^в'а^у'с'а // а по^т'ом пере^н'ймену^о'ва^у'с'а на По^л'іс'к'ий / ра^й'он // ну / жи^л'а ўс'у жи^з'н' / сво^й'у // до соро^к'а с'е^м'и / год / соро^к'а пел'і гот / ў с'ел'і Д'ен'ісов'іч'ах / по^к'а н'е перес'ел'ілі нас о^ц'е на це / м'е^с'це // добре було 'дома // ўспом'і^н'ат' про ўс'е 'важко // і о^т'о / в ап'рел'і м'е^с'а^н'ци 'вос'ім^с'ат 'шосто^г'о го^д'а / с'талаз'бе^д'а / наша / вел'і^н'ка // ну йа ў теї час ро^б'іла на 'пошт'і на чал'н'іком о^д'л'ен'ія // ро^б'ота йа^{ка}ж ? // от'в'етств'ена // ка^о'жного д'на т'реба було йт'і йа^к по^а'стуху на^о ро^б'оту // і^н'от ў су^б'оту / одро^б'і^л'і м'і^н / спла^н'іру^в'ал'і ў^{же} с'во^й'ейу с'е^м'ійейу / чим м'і^н буд'е^м зан'е^м'аца ў в'і^х'одн'ий д'ен' / ў н'і^д'ел'у / про бе^д'у ж н'і^ч'ого н'е з'нал'і // йа^к'раз п'ерше // ну / д'ер'жал'і хо^з'яїство / м'і^ж так йа^к і тут 'хоч'е^м йа^г'о ж д'е^р'жат' / на ц'ом м'е^с'ці // зо^а'дан'ийе д'і^т'а^м було / при^п'асува^т' ко^р'ову / п'ершій раз / в'і^г'о^а'н'ал'і / ц'е ў^{же} ў н'і^д'ел'у / на^о с'в'е^ж'у тро^а'ву / ну / а м'і с хо^з'яїном / домк'рата / п'роволк'і бун'т'і і пош'л'і ў л'іс / по^к'оса ку^т'ат' / це з'нач'іт' об'нос'іт' н'е та^о'к'ім плотом йак о^ц'е^л'о / а но^ат'агувал'і п'роволку за^г'о^а'рожувал'і / ку^т'а^л'і / обку^т'овувал'і // шо^п тра^в'у було ко^с'іт'бо ў 'наж'и^ш / ну тра^в'и 'мало м'і^н с'і^я'ал'і на ого^р'одах / а / кор^ч'овал'і / по л'ісу / ро^б'іл'і м'і ў л'ес'н'ічеств'і / дал'і нам там ді^е'л'анку / позб'ірал'і те ўс'е / і ў^{же} зо^а'кута^т' шоп ху^д'оба н'е стоўк'ла ц'ог'о ж / по^к'осу // н'е^д'ел'у ў л'ес'і^е / н'е^д'ел'у / н'е з'найем / шо вої^{на} кру^г'ом і^н'д'е // а х'лоп'ец с'тарши при^п'асу^е'н' ц'у ху^д'обину / то^{же}ш по л'ісу ді^т'а 'ход'іт' / меншій н'е^н з'найу теї х'лопчик д'е буў // при^х'од'ім у^в'ече^р'і ў^{же} с' того л'ісу / і ў^{же} шопотом / те го^в'ор'і^т' те / а те го^в'ор'і^т' те / ў н'і^д'ел'у / шо це ж у^{же} ў нас та^к'е 'горе кру^г'ом // ну // йа була в'і^х'од'на ў н'і^д'ел'у / н'і^х'то м'і^н'і

ніє звон'їу / ніх'то нічого н'є знаў / про'ход'ім м'ї поўз с'єл'со'в'їт / сог'рудн'їк'ї с'єл'со'в'їта кажут' шо от / по та'кої нас'лищ'їє ў'род'ї б'ї була го'тоўно'с'т' / ном'їєр о'д'їн і / шос' слу'ч'ї'лос' на П'р'їп'є'а'т'ї // ну / ў н'є'д'їл'у ўже ш пере'д'в'єч'єром пр'ї'ход'ї'а'д до ме'н'є'а да'ї кажут' шо / і'д'ї там у'же до / д'ї'є'р'є'к'т'о'ра ш'коли і ка'о'ж'ї шо'б го'тов'їл'ї ш'колу под зас'є'л'є'н'їє'а / бо будут' пр'ї'в'оз'їд' д'є'т'є'ї / хот' ми ў два'ц'а'т'ї шє'с'т'ї к'їло'метр'ах о'ц'є'ж 'жил'ї / 'буде'ом го'тов'їт' по-ме'а'ш'ч'є'н'їє'а // ну нас н'є'а пр'є'а'дупр'є'а'д'їл'ї / шоп' там м'ї'ї'у'окна закр'ї'є'вал'ї / шо м'ї'ї' погр'є'є'а'б'а закр'є'є'вал'ї / шо м'ї'ї' са'райї закр'є'є'вал'ї / м'ї'ї' ў'с'є'ї на 'ул'їц'є' / шє'ї було у нас д'ї'є'т'ат'ко мо'л'є'н'к'є' / сє'с'т'р'ї 'мо'ї зр'є'б'їл'ї' оп'є'н'ї'ра'ц'ї'ю там у 'К'ї'є'в'ї / то пр'ї'в'є'зл'ї' х'лопч'ї'є'ка / два с'поло'в'ї'но'ю' год'ї / цє'т'є' д'ї'т'а за 'нам'ї' плут'а'є'ца'ж по 'вул'їц'ї // ну / м'ї'ї' так у'же пр'ї'го'а'тов'їл'ї'с' отк'р'їл'ї' ш'колу / отк'р'їл'ї' ш'колу ўже'ж / го'товет' ме'ї'с'т'а // с'єл'со'в'їт' у'же на ро'б'очом 'м'є'с'ц'ї / їа на ро'б'очом 'м'є'с'ц'ї / там звон'к'ї / ну забу'вайє'ца в'о'но т'р'ох'ї' / но'т'є ў'р'є'м'є'а тр'ї'є'в'ожнє' було // ўже 'начал'ї звон'к'ї посту'пат' шо / 'гор'є'ї' на'доўго // на ў'р'є'м'є'а'нада пр'ї'у'т'їт'т'є'ї на'род // ў 'дан'ї'ї' мо'мент' л'уд'ї'ж н'є'ї' ж'дал'ї' по'ка її'г'будут' 'вєз'т'ї н'ї'є' о'в'тобусам'ї' н'ї'є' 'чим // у'же 'бачим / і'дут' 'парт'ї'ї' л'уд'ї'є'ї по'со'щ'є'ї' / 'чє'р'є'з'л'ї'с' / хт'о на груз'ов'ї'ках / хт'о ма'ї'мото'ц'ї'кл'ї' / тракто'ра ї'їдут' 'д'ї'ток ўстр'є'чат' сво'ї'їх ї'с'є'м'ї'ям'ї' // хт'о пеш'ком ї'їд'є' / хт'о 'кон'м'ї'ї' вє'з'є' // 'гор'є' зр'є'б'ї'л'ї' л'уд'ї'ам // з'на'є'т'ї'є' ї'ак // на'заўт'р'є'а' м'ї'ї' пр'ї'ход'ї'м у'же'ж на ро'боту // нуч' прош'ла ў'род'ї' б'ї' б'ї'є'з н'ї'ї'ак'ї'ї'х пр'ї'кл'ї'уч'є'н'ї'ї' / до нас н'ї'х'то н'є'ї' пр'ї'ї'є'ї'жаў н'ї'є' з на'чал'ст'ва / н'ї' ўт'є'ї' д'є'н' н'ї'к'ог'о н'є'ї' було // на'заўт'ра по'пр'ї'ход'ї'л'ї' на ро'боту // ро'б'оча оп'ст'о'а'но'ўка 'поўно'с'т'у // н'ї'х'то н'ї'ч'ог'о н'ї'є' з'вон'їт' / н'ї'х'то н'ї'ч'ог'о н'є'ї' 'кажє' / пр'ї'ї'є'хо'а'л о'а'ў'тобус м'ї'ї'л'ї'ц'ї'ї' / 'в'ї'дно ў'же'ш цє'ї'ж в'ї'к'ї'ї'д'ат' на пос'т'ї'ж на 'ц'ї'є' кру'гом с'є'є'а'ла / на'о' про'п'ускн'ї'ї'к'ї'ї'н'ї' вєз'ї'з'є' / ї'а'є' н'є'ї' з'на'ї'у // м'ї'ї'л'ї'ц'ї'ї'а ў'же'ш с' 'т'ї'м'ї'ї' сво'ї'їм'ї'ї' 'пал'кам'ї' / до'з'ї'метр'ам'ї'ї'ж 'в'ї'дно / по'хо'д'ї'ла / пр'є'a'в'ї'р'їл'ї' / рад'ї'а'ц'ї'ї'а б'ї'ла вє'л'ї'ка / поч'а'л'ї' пр'ї'бу'ват' с'кор'ї'є'є' 'помоч'ї' / д'ї'є'т'є'ї' до нас н'ї'ї'ак'ї'ї'х н'ї'є' пр'ї'в'є'зл'ї' ў'же на под'є'л'є'н'ї'є' / к'р'є'мє' то'го / шо пр'ї'ї'є'хо'a'л'ї' л'уд'ї' / ч'ї' д'є'т'ї' тих ро'д'ї'т'є'л'є'ї' ї'а'к'ї'є' 'жил'ї'ж у нас у с'є'л'є'ї' до ба'т'к'ї'к'ї'ї' по'пр'ї'в'оз'їл'ї' ч'ї' по'пр'ї'вод'їл'ї' зна'ком'ї'ї'х / ї'с'є'м'ї'ї'ям'ї' // ну та'к'є' // ж'ї'вом' / пл'ачом / 'жур'ї'мс' / но'ї' д'ухом н'є'ї' 'пада'ї'ом' / ре'а'ї'мон'т' ро'б'ї'м у с'є'л'со'в'є'т'ї' / пок'раску / у понє'д'ї'лог' д'є'н' к'рас'ї'м зо'а'бора' / ї'з' бу'галт'є'ром с'є'л'со'в'є'т'а'ї'н'ї' секр'є'т'о'a'р'є'м / бо цє'ж і'дут' 'ма'ї'с'к'ї'є' п'раз'н'ї'к'ї' / 'над'є'a' б'ї'ло го'тов'ї'ца ф'ла'г'ї'н'ї' 'в'ї'ша'о'т' // к'рас'ї'м зо'а'бора / с'є'л'со'в'їт' 'р'є'б'їт' ре'а'ї'монт' / ў' помє'ш'ч'є'н'ї'ї' о'ц'є' ў'с'є'ї' цє'ї' пє'р'ї'од / н'ї'х'то н'є'ї' пр'о' шо н'є'а' го'вор'їт' // ну

та'к'є' / 'чє'р'є'з' ў'р'є'м'є'а / д'н'є'ї' чє'р'є'з'д'ва / чє'р'є'с'т'р'ї'ї' ў'же / ч'ї'с' с'кор'ї'є'є' до нас пр'ї'ї'ї'ї'а'х'а'л'ї' / до'з'ї'метр'ї'ст'ї' ме'н'а'л'ї'ш'ч'аст'о / м'ї'ї'л'ї'ц'ї'ї'а на пос'т'ах 'в'ї'дно ме'н'a'лас' / 'чє'р'є'с'т'с'утк'ї'ї' 'можє' / 'чє'р'є'с' по'ў'с'утк'ї'ї' / ї'є'а' н'є' z'на'ї'у // ну / ї'ї' / 'нач'а'лас' сум'є'а'т'о'х'а // ў' нас сво'ї' бу'ў рад'ї'о'ў'є'л' / н'є'ї' мє'дл'є'но ў'т'ї'ч'є'н'ї'ї' н'ї'д'є'л'ї' подк'л'ї'ч'ї'л'ї' нам 'рад'ї'о' од по'л'ї'с'к'ог'о рад'ї'о'в'є'з'л'а / пот'о'му шо б'ї'ло'ж 'гор'є' / л'уд'ї'є'ї' ба'ї'гато пороз'ї'є'ж'ї'алос' / погу'б'їл'ї' д'є'a'ї'т'є'ї' / погу'б'їл'ї' ро'a'д'ї'т'є'л'є'ї' / 'рот'свє'н'ї'к'ї'о'у / бє'ї'ско'н'є'ч'н'ї'є'ї' с'в'од'к'ї' по 'рад'ї'о'в'є'з'л'у / то'ї' то'го шу'ка'є'ї' там / то'ї' то'го шу'ка'є'ї' там // ф'с'є'л'ї' ? // с'ї'л'с'к'а ж'їз'н' н'є' z'на'ї'є'т'є' ї'ак ? // л'уд'ї' 'гон'о'a'т' л'ї'с' / у л'ї'с' ху'д'обу / по'ї'х'а'ї'уд' 'z'є'м'л'у / вєр'т'о'л'от'ї' л'є'a'ї'т'а'ї'т' над 'нам'ї' по 'со'г'н'ї' шту'г'з'є'a' д'є'н' / а'о' м'ї'ї' про'во'ж'а'є'ом' ї'ї' ўстр'є'ч'а'є'ом' / са'д'а'ц'а вє'р'т'о'л'от'ї' / ї'з'мє'р'а'ї'ут' тє' ў'с'є' // ну'о' нам н'ї'є'х'то н'ї'ч'ог'о н'є'ї' ко'з'аў // д'є'с' / н'ї'є'd'є'л' ч'ї'р'є'z'д'в'ї' / пр'ї'в'є'зл'ї' є'с'т'онс'к'ї' полк' / ї'ак ? // н'є' с'р'очн'ї'к'ї'o'у / а' на пє'р'є'a'подго'т'о'ўц'ї' л'уд'ї'є'ї' / с'т'р'анс'порт'ом / х'ї'м'є'a'ш'ч'ї'ту / ну д'є'с' 'т'ї'с'а'ч' пол'т'о'р'ї'ї' / л'уд'ї'є'ї' / цє'o' б'ї'ло є'с'т'он'ц'о'ў' у нас / сто'ї'ало і' о'т'о / 'п'оч'т'а / с'ї'л'со'в'їт' / с'ї'п'ї'с'к'ї'ї' с'ост'о'а'ў'л'ал'ї' / ї'o'a'k'ї'є'ї' л'уд'ї' до нас пр'ї'ї'є'ж'ї'z'ал'ї' / ї'o'a'k'ї'є'ї' в'ї'ї'є'ж'ї'z'а'ї'ут' 'шоб о'д'р'є'са'ж до'в'а'т' л'уд'ї'а'om / хт'о куд'а пє'р'є'а'с'є'л'а'ў'с'a'є' ў'с'є' // є'с'т'он'ц'ї' 'ц'ї'є'є' пос'а'л'ї'л'ї'с' / у нас там на'о' o'д'ї'ном' 'пол'ї' / 'х'ї'м'ї'ї'к'ї'ї' 'ц'ї'є'ї'є' z'роз'в'ї'д'к'ї'ї' / z'роз'в'ї'д'ок' / л'уд'ї'ї' р'ад'ом на том 'пол'ї'є' хм'ї'л' обр'є'б'л'а'ї'ут' / со'ї'хо'з'н'ї' / ї'є'к'р'аз // м'ї'ї' 'р'є'б'ї'м по по'ў'с'ут'ок' / по дв'а'на'ц'ї'т' / по чє'т'ї'рна'ц'ї' д'н'є'ї' без за'м'є'н'ї' // та'o'k'є' // шо / до'ї'ш'ло до то'го / шо ско'z'ал'ї' / шо 'над'є'a' ў'же т'ї'г'д'є'т'є'ї' ї'а'k'ї'ї' посту'п'їл'ї' с' П'р'ї'п'є'т'ї'ї' і' с' o'кол'н'ї'х т'ї'ї'х ў'же бл'ї'ж'ш'ї'х с'о'ў'л'ї' 'наш'ї'г'д'є'a'ї'т'є'ї' / ч'ї'ї'ї'ї' o'с'т'ал'ї'с' н'є'в'ї'в'є'z'є'н'ї' / бо 'пє'р'ш'ог'о 'м'а'ї'а д'ї'т' 'наш'ї'г' ў'же у 'К'ї'ї'є'ў' по'ў'ї'оз' // д'ї'є'т'є'ї' / ско'z'ал'ї' / шо 'можн'а' розб'ї'рат' д'ї'є'т'є'ї' / 'мє'д'ї'k'ї'ї' / і' вєз'т'ї' ко'му / куд'а 'можн'o' // 'ї'одн'у ї'o'a'к'ї'с' то'а'бл'є'т'ку т'у ў'же до'v'ал'ї' / з'р'а'о'зу ско'z'ал'ї' мо'ло'ком зо'п'ї'v'а'т' / а'o' по'том ска'z'ал'ї' / шо тє' мо'ло'к'о ў'же н'є'a'ї'г'однє' / ї'а'k'ї'м т'р'є'ба було зап'ї'v'а'т' / бо ў'же'ж 'п'ї'ї'л'ї' 'т'ї'ї'є' хв'є'a'т'ало / а ху'д'об'а по л'ї'с'у ї'o'k'ї'р'аз пош'л'а / а ў' нас'ж'є' ў' 'кажд'о'ї' с'є'м'ї'є' ко'р'є'в'а була // ну' / посту'п'їл'ї' 'ц'ї'є'ж' ў'же є'с'т'онс'к'ї'ї' полк' / сум'є'a'т'о'х'а / за'p'v'ал'ї' л'уд'ї'є'ї' в'ї'дно с'ї'v'ї'ї'ї'х ї'з'м'ї'ст' // z'на'ї'ї't'є'ї' ї'а'k'а на'г'р'уз'ка була / ў'ї'асн'а // 'п'оч'т'а ро'a'b'ї'л'а с' то'a'k'ї'ї'м' / с' то'ї'к'о'ї'у но'a'г'р'уз'к'ї'o'у / шо ї'а пр'ор'є'a'b'ї'л'а д'v'a'ц'а'т' 'в'ус'ї'м гуд' / ї'а за'д'v'a'ц'а'т' 'в'ус'ї'м гуд' с'тол'к'ї' не обр'є'б'ї'л'а 'п'оч'т'ї' / с'кол'к'ї' ї'а обр'є'б'л'а'ла за р'д'ї'н' 'м'ї'с'є'ц' // до нас ї'ш'ло до п'ї'д'ї'с'а'т'ї' по'с'ї'лок' у та'к'ї'ї' 'мал'є'н'к'ї'ї' нас'є'л'л'он'ї'ї' пун'т' / на сто п'ї'д'ї'с'a'т'ч'ш'є'с'т' дв'є'р'о'ў' там було ў' пос'л'є'д'н'є'ж' ў'р'є'м'є' / за'o' д'є'н' посту'п'ал'о по п'є'd'ї'c'a'т' по'с'ї'лок' / по тр'ї' / по чє'т'ї'р'ї' мє'ш'к'ї'ї' 'цє'н'ї'ї'х п'ї'c'є'm і' ба'ндє'p'є'л'є'ї' z' док'умє'нт'ам'ї' //

л'уді́ж / зри'валі з ро'бочих м'іст / без б'р'итви / без носові'к'оу / без м'і'ла // ота'к'е / ў нас ў с'е'л'е на'чо'лас' воі'на // 'важко пе'ре'жит' те ўс'е // д'е'і'т'еї поча'л'і в'і'воз'іт' // з'най'е'т'е йе'ак' ? // при'їе'д'е о'ў'тобус / ц'ї м'е'ст т'р'ї'ц'ет' / т'р'ї'ц'ет' п'їат' / да'ваі тол'к'и п'р'ї'петск'ї'х // от п'р'ї'петск'ї'х д'во'їе т'р'о'їе сад'ат' / іс Ше'пел'їч у'же д'е'і'т'еї н'їе бе'рут' / а с'л'е'дуюшчїй рейс при'їе'ж'зайе по ц'їх двох трох д'е'і'т'еї / а наші / хто н'е в'ї'ўйоз м'їсец цили бу'л'ї / по'ка д'ес' у лагерь іїх заб'рал'ї / за'везл'ї йа н'е з'найу / ну^о / ес'тонци ц'їйе'їез'з'їт на роз'в'їтку / при'їе'ж'зайут до нас / м'н'ї ўс'ї іїх опслу'говуйе'м / ста'рал'їз' д'л'а л'уд'еї // нам 'горе й л'уд'ам н'ї мет // по'н'атно / та'ом бу'ло / 'їезд'їт' // цеї / пр'їе'ж'ал'ї бри'гади 'мед'їкоу / ме'н'ал'їс' за дв'ї н'ї'д'їл'ї // й от та'к'ї бу'є слу'чай // с'е'а'жу на 'пошт'ї / ну'ї о'так / по'пхл'ї губ'ї / ота'к'ї в'ї'с'ат' йак о'то / оброш'чайус' йа до 'мед'їкоу / 'кажу шо ш ц'е но та'к'е ? // 'каже / то на 'н'ервної 'почв'е / то 'каже рад'ї'ац'їа там н'ї при чом / це од 'н'ервної 'почв'и / то'ко росп'ї'райе' г'лотку ўс'у / ну л'уд'їж посто'їан:о йдут' із х'їмроз'в'едк'ї' / ку'да і'дут' ? // но'а 'почту і ў мо'го'з'їн / ў 'першу 'оч'їр'їт' / с'лова ж 'того шу'кают' у'же / 'може / хто / шо т'е'л'е'граму йа'ку пере'дас'т' чи / чи Бог йо'го з'найе // а м'ї'ж 'диха'л'ї тим у'с'їм / он при'ход'їт' у заш'читном кос'т'ум'ї / у ри'з'їном у бо'х'їлах у цїх / йа ж роб'л'у з їйм / от'кр'їте ўс'е / 'очерет' сто'їт' / душ т'рїцет' 'сорок // а'ни 'кажут' / шо це на 'н'ервної 'почв'їе // в'їдно 'їйм ско'зал'ї шо // н'ї'чо / по'том йа ўже 'мала разго'вор іс'ц'їм 'мед'їком го'доу 'чере'с три / йак он при'їе'ж'зайу по сп'раўку / шо он ро'б'їу у Д'е'н'їсов'їчах / і шоб йе'му дал'ї л'їготи / шо в'їн бу'є на л'їкв'їдац'її пос'л'ет'ств'їі а'вар'її // за'о дв'е н'ї'д'їл'ї / шо он там бу'є / шоб' 'їо'му дал'ї сп'раўку / шо он л'їкв'їд'їровау // а'йа до йо'го пуд'їш'ла до'а ка'жу / о'це йа'о вас поз'нала / в'ї' з до'н'ецк'їеї бри'гади / сме'їеца / да / йа'а ко'жу / а в'ї' 'помн'їт'е / йек йа пр'ї'ход'їла до вас / да ка'зала / шо ж во'но та'к'е / шо о'це ў м'е'н'їе 'опухол' та'ка ж ? // в'ї' мн'е от'в'ет'їл'ї / шо це б'їла н'ервна 'почва // а йон к'ї'вайе' голо'вою // да 'каже / шо йа'о мо'г ска'зат' / і'н чим йа мо'г помох'т'ї // ну та'ке 'дал'ше' // 'дал'ше' ес'тонс'к'ї полк ц'їе тут пос'е'л'ї'с' / знов' 'їед'е с'в'е'жа 'парт'їа / ве'зут' ота'ких о три 'роти х'лопчикоу на с'лужбу до нас / охра'нат' д'їс'ет'їк'їломет'рову 'зону // а с'ел'ат' іїх у двац'ат'ї / у триц'ат'їк'їломет'рової же'н'ж 'зон'е' ? // ст'ройа'т' д'в'ї чи три ка'зарм'ї // бо йа'о там 'тук'ї раз бу'ла т'е'л'їграму 'ночу но'с'їла / бу'л'ш н'е бу'ла на той т'ер'ї'тор'її // ст'ройа'т' 'кухн'ї там / ст'ройа'т' го'ро'а'жи / за'овоз'а'т' 'т'ехн'їку / і о'циг д'е'а'т'їеї там 'н'екотор'їг д'а'ержат' і по два 'годи / бо го'доу

чо'тир'ї мо сто'їал'ї ти 'войн'с'к'їе 'част'ї / с'рочн'їк'ї / от-про'ў'л'айут' но'а с'лужбу / ў д'їс'е'а'т'їк'їломет'рову 'зону охра'нат' // шо ш та'ом охра'нат' ? // пера'вод'ат' д'а'е'т'їе / д'умаю шо 'наші по'гїбл'ї ўже шчи'таї / із ус'о'го с'в'їту тиг д'їток ту'да поназ'возил'ї / і от ми' ро'б'їл'ї с'ц'їми д'їт'м'ї // ес'тонцоу ц'ї'х по'том д'ес' 'м'їс'ацоу 'чере'з тр'ї пере'везл'ї / от'к'ї'нул'ї 'опшчем / ўпе'рот' трох'ї / ўже за три'цатку / там с'ола 'тоже 'тїе' 'в'їс'ел'ен'їе / нам ско'зал'ї / шо нас ў с'ент'аб'р'е 'м'їс'аци 'тоже в'ї'везут' // у'же по с'ек'рету о'цїе' х'лопци ска'зал'ї / шо 'карти ро'б'їл'ї / загр'ез'н'ен'їа // 'кажут' / шо в'ї' го'тоу'т'ес' на с'ен'т'аб'їр' 'м'їс'е'ац' у'же ваз'будут в'ї'воз'їт' / н'їе 'можїт'е пре'д'с'тав'їт' йа'ка то та колот'н'їеча це 'кожного д'н'а // просї'пайе'мс' 'серед 'ночи і гл'е'д'їм / чи мо'а'шини ў с'е'ло н'е 'їйдут' // бо то'ж йак ? / зо'а'воз'їл'ї ж / за'їе'жал'ї мо'а'шини / о'ў'тобуси ў с'е'ло / груз'їл'ї л'уд'еу і по'шоу // ў три'вогах у за'ботах / ну / ж'ї'лос' / ро'б'їлос' / пр'ї'в'ї'клос' // пове'р'тал'їс' 'наші'д'ет'ї до'а'дому / п'ў'че'али ў ш'колу хо'д'їт' // по'том ш'колу зак'р'їл'ї / 'цїйе' д'ет'ї 'їез'з'їл'ї 'кожного д'н'а на В'їл'чу / за т'рї-це'а'т' п'їат' к'ї'лометроу у 'а'ў'тобус'ї з'ї'мойу и' л'їтом // ну / йак а'но н'е пр'ї'ход'їло'с' там / на л'їто іїх ў лаге'ра м'ї' у'же отпра'ў'л'ал'ї / з 'голосом і'н с'к'р'ї'ком / і з зо'ботам'ї // д'ет'ї з'найе'т'е йа'к'їе ж ? // до л'їсу попр'ї'в'ї'кал'ї / до бо'а'т'коу / но 'на'да'о бло 'к'ї'дат' і 'їїхот' // за'брал'ї ес'тонцоу / чере'з тр'ї с'поло'в'їної 'года' об'ї'райут' с'рочн'їкоу // о'пасно 'жиз'н'ї // розб'ї'райут' 'тїе ко'зарм'ї / роз'воз'ат' по ўс'ом с'в'їту / на ст'ройт'ел'ство 'в'їдно л'уд'ї со'би / 'дом'їк'ї' д'л'а оф'ї'цeroу ст'ройл'ї / 'тоже уб'рал'ї // ну / а м'ї' ўже об'в'ї'кл'їс' / до ўже соб'ї'рал'їз' 'дома і жит' / а шо ро'б'їт' бу'ло / ку'да 'їїхот' ? // з'разу бо'а'т'к'ї' / ў ко'го бу'л'ї д'ет'ї / т'ребувал'ї в'род'їе б'ї' в'ї'с'ї'ел'ен'їа' // в'їс'ел'ен'їа нам ско'зал'ї / ко'л'оса пре-кра'т'ї'л'їс' / 'бу'т'е в'ї' ўс'е с'е'ад'ет' на сво'їїх мес'тах / за'н'ї'маїт'ес' ро'а'бото'а'їу и'н жи'в'їт' // ну худобу ў нас заб'рал'ї п'раўда шче в 'а'ўгус'т'ї 'м'їс'аци 'вос'їем'с'ат' 'шосто'го 'года / ко'ров'ї за'брал'ї / шоб моло'ко не ўжи'вал'ї // з'разу про'дукти во'з'їл'ї хара'шо / а по'том йаг зро'б'їлос' о'та'к'е / йак і по ўс'ом жи'ш / по ўс'ої Ук'раїн'їе' / по ўс'ом м'їру / та'ке ж і ў нас / пре'краш'чайе'це те ўсе д'їло // ку'ди 'дал'ї і 'хуже // ну ўс'ороу'но / то бу'ла 'дома / то бу'є л'їс' / то бу'л'ї 'їагоди / йа'к'їе' м'ї'н'ї 'їїл'ї с' 'першого 'года / і'н 'зараз б'ї'н' 'тоже б'їм 'пол'зувал'їс' / то 'б'їл'ї гр'ї'б'ї' йа'к'їе' м'ї'н'ї соб'ї'рал'ї й л'уд'ї іїх по ўс'ом с'в'їту куп'л'ал'ї // л'ї'с'їчк'ї' // ну і жи'л'ї м'ї до 'тїе' по'р'ї' / по'ка о'це в'їдно 'х'тос' // чи пере'мира'л'ї зноу ту т'ер'ї'тор'їю / чи 'шо 'наше с'е'ло ўже по'пало по'д в'їс'е'ал'ен'їе / 'їїз'д'їло ба'о'гато ўже до нас / йак 'кажут' ? //

поку'пат'ел'єї / т'ер'и'тор'її пр'едло^агал'ї / бо 'кажне_ш те
 хо'т'їло ту чер'нобил'с'ку 'жилку отк'р'ит' / шоп_со'би благо-
 уст'ройїт' шос' // 'бач'т'є йє^ака ц'а ст'роїка ? // ста'р'єйє ўс'о /
 а о'на опст'райуйє^аца_ж // та^оке // ну 'в'ибралі м'ї це
 м'їсто // 'їез'з'їлі м'ї с'уди го'доў два / по'ка ўже // ц'єї /
 дом нам пост'роїл'ї / приїеж'зайут' мо^ашини / виїеж'зайут' /
 пр'ос'їм шоб м'їн'є нап'рїмер оста'валос' поў'года до 'пенс'її
 чоло'в'їку год / шо шче_ж с'є'їло йє / м'ї по'буд'єм // н'є //
 уїе'ж:аїт'є // 'к'їдайом м'ї свої двур / с ко'лод'аз'єм // ко^ал'їна
 то^ака здо'рова / 'їабло'н'ї // фс'є / і по'їїє'хол'ї на 'нов'є
 м'їсто // ми пет'нацид' год прожил'ї ў 'хат'є ў сво'їєї 'нової /
 сво'їм'ї ру'кам'ї // сво'їм'ї 'с'їлам'ї ст'роїл'ї // 'хата ў
 наз_д'є'р'є'ў'їана / здо'рова / 'чистїї ц'єї брус / н'є бу'ло о'шул //
 ў нас бу'ло д'єр'є'во 'метроў о'д'їнацит' / с поло'в'їнойу / дл'їнойу
 на 'вус'їм' / 'хата сво'їа д'єр'є'ў'їана бу'ла з'робл'ана / са^ораї //
 да // н'є зо^абуд'єца те д'їло / н'їког'да ў 'жиз'н'ї // о'це / та'ка
 'наша бу'ла там 'житка // і^нце хто по'буў там / д'єн' / два / ў
 ко'го бу'ла сп'раўка / тої л'їк'в'їдатор / а йа одро'б'їла о'це о'там
 о'так / д'вацат' 'вус'їм год на тої 'почт'ї / ту 'воїну ўс'у /
 шчи'таї // проїшла // з успоко'їєн'їєм л'уд'єї // з опс'лугойу /
 і н'їх'то н'є даў м'ї н'є л'їк'в'їдатора / у'часн'їка л'їк'в'їдац'її //
 н'єма ў ме'н'є сп'раўк'ї шо йа ў 'зон'їє бу'ла // це н'є 'зона
 Д'є'н'їсов'їч'ї // от хто буў у 'Варов'їчах / он же л'їк'в'їдатор /
 о'д'їн раз із'їїзд'їў / ту'да // а ў Д'є'н'їсов'їчах хто буў /
 кома'нд'їрованїї / ну йа бу'ла на бол'н'їчном там / таг_бу'ла
 прикомо^анд'їрова'на д'євочка / по'удме'н'ала ме'н'є / ^ана
 л'їк'в'їдатор / ім сп'раўк'ї да'їут' / бо о'н'ї б'їл'ї за'д'єйствованийє
 ў стра'н'єн'її а'овар'її // та^ок'їє^н о'ц'є іс с'є^ала 'наш'ї
 соў'хозн'їє^а / л'єс'н'їчєс'к'їє^н л'уд'ї / ў 'кого орган'їзац'її
 'б'їл'ї та'к'їє^н тол'ков'їє^н / смогл'ї дат' л'уд'їам хот' ц'у ўже^н
 л'їготу / а йа пош'ла йак постра'даўша / ну н'їчого ўже^н
 дожи'ла // до тих у'же л'гот сво'їїг бо 'бач'т'є_ж йак тут і з
 ро'ботойу і з у'с'їм / а проро'б'їт' у'с'у жиз'н' на од'ної ро'бот'є /
 а по'том_їт'ї шос' шу'кат' / ўно_ш 'тоже н'ї пр'їход'їце //
 то^аке // 'род'їни н'їх'то н'їє 'верн'є нам // за 'хати обєш'чал'ї
 поплот'їт' / за^о імушество йо^аке та^ом у'же ў наз_бу'ло / шо
 перє'вєз'л'ї / за^о перєїїзд / н'їх'то до 'ц'єїї по'р'їн'н'ї ко'п'їк'ї
 нам н'їє заплат'їў // 'хати тут / хот' м'ї тут у'же пр'їк'лал'ї
 с'кол'к'ї тру'да / н'є 'наш'ї по'ка / н'єїма у нас н'їє на'логов на
 'з'ємл'у / н'єма н'їє штра'хоўк'ї / за 'хату / і^н док'умєнтоў н'єма
 н'їйак'їх на ру'ках / н'ї за^о сто^ару 'хату / за^о нашу ту_ш 'хату
 шо м'ї по'к'їнул'ї / н'ї за^о ц'у / хот' йа_ш ко'ажу / в'ї_ж
 'бач'їт'є^н / шо тут у'же тру'да н'їє мало пр'їложено / тут жи_ш
 с'їц'єни бу'ли 'тол'к'ї обл'узан'їєї о^аце і ўс'є // і то'му кон'ца
 н'єма // ну шо_ж / од'нє д'ругого по'ткрє'п'л'їєм // по'мо'гаї-

ем // да_ї так / йак чоло'в'їк мо'ї 'каже / м'ї 'тол'к'ї
 ш'часл'їв'їєї т'їм шо нас с'уд'а перєс'єл'їл'ї / шо м'ї 'Бога
 поз'нал'ї / поз'нал'ї шо йє Бог на с'їв'єт'ї / пош'л'ї ў соб'ран'їє /
 'зарєз / пр'їн'ал'ї крєш'чен'їє / с'лав'їм 'Бога // о'ў'це та'к'є //

З.: А ви там не^н хо'дїли ў соб'ран'їє ? //

— У соб'ран'їєї м'ї там н'їє хо'д'їл'ї / тут 'ход'їм
 ў соб'ран'їєї // 'важко перєжит' ц'є ўс'є / а^о от у нас та'ка
 й'кас' 'радос'т' полу'чилас' / шо / та^ок'ї / до 'Бога т'рєба
 обра'т'їца / ўкрє'п'л'їє^н у н'ємошчах у 'наших он // чоло'в'їк
 бол'н'ї / во'р'їкознє рoш:їрен'їє вен / 'їаз'в'ї / 'рани
 по:ткр'ї'вал'їс' / л'є^акарствоў н'є^ама // та'ке / о'це м'ї
 ут'єшен'їє та'ке на'ход'їм / ў ц'ум д'їл'ї / 'може нас хто
 й_осу'ждає / а м'ї до'вол'нїє тим д'їлом //

8. — Шо йа 'можу ско'азат' за д'їцтво / д'їцтво бу'ло / ну
 йак ? // д'їцтво / бос'ногє / 'б'їднє / 'голе // ну о'но_ж бу'ло
 д'їцтво / там бу'ло нам 'добре / у пес'ку ў том // по'пробуї
 'босим'ї но'гам'ї про'бїг'ї о'тут по ц'ї ка'ме'н'уци // а^є йа'ке
 на^ом там доб'ро бу'ло // ну йа з'найу // ш'кола ў нас та'ка бу'ла
 мал'єн'ка / йа до'у т'рєїт'ого к'ласу у'чилас' у туй ста'руї ш'кол'ї /
 ну / 'в'їдно // 'посл'ї воїни бу'ла пост'роїє^ана та'ка 'хата / у
 д'ад'ка / і йїїї ўже забрал'ї пуд ш'колу // так // м'ї хо'д'їл'ї
 ў дв'ї з'м'їн'ї // 'вос'єм к'ласоў бу'ло // да'р'ма шо ў нас та'к'є
 мал'є с'єло бу'ло / а д'їток бу'ло ба'гато // от йа н'є з'найу /
 йа'к йа хо'д'їла ў ш'колу / с'кол'к'ї наз бу'ло // а йак йа ўже
 пош'ла 'першїї год на ро'боту / то шче бу'ло / сто д'вацат' о'д'їн
 'учєн' у ш'кол'ї буў / ба'гато бу'ло с'єїмєї та'к'їх много'д'їтних //
 ну / к'ласи бу'л'ї н'є'в'є'л'їк'їє // 'в'їдно ў нас вос'м'їл'єтка
 д'єр'їжалас' 'черєс те шо / с'єїло бу'ло од раї'єнтра п'їд'їс'ат
 к'їлометроў // кру'гом билоруск'їє 'с'ола / дак у нас у'же /
 'вус'єм к'ласоў бу'ло / с'їм / а по'том 'вус'їм // а по'том хто
 ўже хо'д'їў там у Тоўсто'л'їс'ку ш'колу / с'рєд'н'у / а йа л'їчно
 ўже хо'д'їла у По'л'їс'к'є / з д'єў'їятого по о'д'їнац'її к'лас //
 'Тоўстїї Л'їс / пет'нацит' к'їлометроў / ту'да пє'ш'ком хо'д'їл'ї /
 а ўже йак у По'л'їс'к'є / так нас во'з'їл'ї / ну йак / а'ў'тобусом
 м'ї ўже 'їїз'д'їл'ї / о'ў'тобусом_ї мо'шинойу грузо'войу і ўс'ак
 пр'їход'їлос' // ўрєм'їє 'важкє бу'ло // д'єг'ї 'наши 'того н'є
 поз'найут' // ну^о нам таг_добре бу'ло / у'же / 'перша та з'м'їна
 й_д'руга / по'зб'їрайємс' / зан'їмайємс' сво'їм'ї д'є^алам'ї^н /
 'їєс'л'ї до о'бїда з'нач'їт' / 'пос'л'єї о'бїда друз'їа / с
 к'н'їжкам'ї^н / ўже ў 'торб'ї ў туї полот'н'їаной а'бо_ї под ру'кої /
 і по'шоў по л'їсу / по л'їсу гр'ї'б'ї_ш 'сам'є ў с'єнт'аб'рї ўже
 бу'л'ї // а д'їткам'ї^н шо_ж м'ї // д'їт'м'ї м'ї^н н'є з'нал'ї
 за'об'оту // ну / це_д'їцтво за'помн'їлос' тим шо // шо нам 'добре
 бу'ло // от:а'ке // 'заро'з

то^акого д'іт'ам н'а^ема ўдо^лвол'ств'іа // м'і / босо^нож зо^гу^с'ам'і / по с'т'ер'ну // по^сом гу^с'ей / 'мама ўже ж д'е^р'жала то^ам то^абун т'іх гу^с'ей / ц'е ўже була зо^абота то^ака / 'мен'шу с'ест'ру зо^а со^ббойу но^а п'л'еч'і / 'торбу полот'н'ану а^бо коше^л'а / іш'че ж 'пас'т'і гу^с'ей / до^дому т'реба було назб'і'рат' ку^р'ам ко^л'ос'а / ц'е зо^абота була ўже та^ака / в'і^з'б'ірувалос' ц'е ўс'е д'іло ў нас // ну 'ранч'е / то^д'и йа^к ў нас ц'е д'іцтво шче мо^йе про^ход'іло д'а^к / ж'мел'у н'е було / н'е було от'рав'і ў с'е^л'і / бо хмил' ц'е ўже ж от'рава / ўже ж йа^го тро^а'в'ілі із верто^л'отоў / вид'но йа^го й'кис' і тл'а на^по^адала до^а й'кис' 'воши но^апо^адал'і / до йа^го берег^л'і ўже ж / бу со^у'хозу г'рош'і т'реба^о бул'і / з'найе^т'е / ўже ш. при^ірода на^сно^ам л'ісу хва^о'тало 'наче 'тойі при^іроди / а то^д'и 'добре було // н'е було ж н'і^якого н'е / йадох'і м'ікатоў тих н'е було / шче жу^к'а коло^р'ацкогo ў нас н'е було / у^же йа хо^д'іла мо то / чи ўже ш'колу йа 'конч'іла / йа^к по^я'в'іўс' ў нас 'перши коло^р'ацк'і й жу^к / це ўже йа^к йа о^д'інацо^а'т' к'ласо^у 'конч'іла / до нас у^же іс со^у'хоза про^с'іл'і / шоб м'і ў с'п'ічечн'іе ко^р'опк'і да ў бутилк'і зб'і^р'ал'і т'ийе л'іч'инк'і / да^о в'і^ікопувал'і ўже там два чи тр'і кор^ч'і бо^у со^у'хоз со^а'д'іў кор^т'опл'у д'а^к / в'і^ікопувал'і ўже те / ту т'ер'ітор'ію д'е он ўже там / поро^а жаў / і в'і^з'б'ірувал'і / но ўс'еро^а ўно ж 'бачт'е йа^ока по^г'і^і'б'ел' / шо н'і 'можна^а йа^го н'іч'им н'і цейу / у^же х'ім'іа то^д'и на^чо^ал'ас' приме^н'аца // а д'іцтво мо^йе було / до м'і шче н'е з'нал'і ц'о^го // ну ў на^с по с'о^л'у ж 'мало було / бо кру^г'ом л'із бу^у / жи^л'і ми з л'ісу / ш'ч'і тай / і ў ш'колу к'н'іжк'і куп^л'ал'і зо^а те / шо м'і ўже зо^ароб'ім у л'іс'і / но^а 'жолудах / но^а но^а / зб'і^р'ал'і 'жолуд / су^ш'ил'і / то^у'кл'і ў с'тупах / у пе^ч'и су^ш'ил'і / то^у'кл'і у с'тупах / продо^в'ал'і / а зо^а те ўже к'н'іжк'і со^б'и куп^л'ал'і // з'найе^т'е // й / но^адо^р'огу ўже ў наз^у було ў ш'колу йі^з'д'ід^у зо^а шо // г'руш'і / д'ічк'і зб'і^р'ал'і / 'мен'ше са^о'до^у було / т'е^апер у^же ш там са^о'ди / 'гарн'іе у нас пона^с'ажуван'іе / д'е^р'ева кру^г'ом ба^г'ато / пош'т'і ў 'каждом дво^р'и сад 'гарн'і бу^у // ну та^к'е //

9. — Клуб у нас бу^у / там уже йак йа по^у'бул'ша^ела / т.о / на 'першом п'лан'і була ш'кола / до о^д'інацо^а'т'і к'ласо^у / то^д'и ўже клуб бу^у к'іно нам при^і'воз'іл'і кру^т'іл'і / пу^т'ом у^же ў нас св'ой сто^а'ціо^н'ар бу^у к'іно / та ўже уста^н'оўка // сто^а'р'і клуб бу^у / по^т'ом пост'ройіл'і нов'і клуб / ну / йак о^ц'е ўже та 'йунос'ц' про^ход'іла^о 'наша / до^ак у но^з було ў с'е^л'і шче чи^м'ало л'уд'ей / 'зараж' жи^ш тут' н'е^іма ц'о^м'у д'і^е'т'ат'і / н'і^яког^о приста^н'ішча та^м у наз^у було 'даже т'рицад' два^о комсо^м'ол'ци / комсо^м'ол'ска орган'іза^ц'ія ве^л'іка була // х'лопци ў наз^у бо^г'ато г'рал'і на^о га^р'мошка^х / хо^з'айн 'тоже^і мо^у

з'найе^т'е на^о гар^м'ощи / гра^у // ху^д'ожеств'ена^о са^м'о^д'ейа^т'ел'но^аз'д' була / в'і^істу^п'ал'і до 'каждого ўже п'раз'н'іка / шче і / йі^з'д'іл'і по 'с'олах там то^аке ж то^ади 'на^оше по^к'ол'ен'іе 'мало шче / та^оку воз^м'ожнос'т' со^у'хоз мо^ашину в'і^ід'е^а'л'аў / йі^з'з'і^і'л'і з в'і^іступ'л'ен'іям'і по 'с'олах / ота^оке / б'у^л'о / вес'е^л'л'і т'рошк'і^і 'йакос' / 'л'уд'і / м'і шче інт'ересо^в'ал'іс' і тим к'і^і'ном / х'і^і'ба ж то^ак'і^і'е^і 'танци бу^л'і йа^к о^ц'е 'зарез' т'ийе 'танци / шо ж о^н'и / ўс'і^і ў 'кучи то^у'ч'уца но^а од^н'ом м'ісци / а^о шо о^а'н'і^і та^н'цуйут' ? // чи то там вал'с / чи 'танго / чи 'бар'ин'а / чи 'пол'ка / аж н'е розбе^р'еш / од^н'е і те 'саме / ру^к'ам'і / но^г'ам'і мо^х'айут' к'і^і'вайут' / на^о том і^і ко^н'ец / ну 'наше шче по^к'ол'ен'іе з'найе^т'е ц'і ўс'і та^к'іе / і 'медл'ен'іе 'танци / м'і танцо^в'ал'і ўже і хто бу^у та^ок'і сприт'н'ііши / д'а^к' і 'пол'ки т'ийе / бо йа н'е / н'е^і спо^у'субна була на та^к'е д'іло // а^о та^к'е / ну а так с'л'ідом у^же за^о / за^о д'і^е'ч'атам'і / за^о х'лопца^м'і / н'е було о^ц'іх мо^а'т'уко^у / н'е було п'йанк'і / пр'і нас н'е було та^окого шоп'х'лопци 'наш'і 'біл'іс' / шоб мо^а'т'укал'іс' шоп'там д'е^в'очку он мог о^б'і^і'д'ет' чи шо^с ска^о'зат' на^о йі^і / це б д'і^к'ос'т' / о^ц'е йа 'зара^з' бачу / да^к ц'е ж д'і^к'о / ў нас та^окого н'е було / по^к'а м'і й^п'оже^н'іл'іс' / йа н'е з'найу та^окого / мо то шче і і 'пос'л'е нас бу^л'о шче то^аке ў^р'ем'е / шо бу^л'о 'йакос' спо^к'і^і'н'і а т'і^і'пер йа пережи^в'айу за циг^д'е^а'т'ей / йа бо^й'ус' ту^л'к'і / шоб н'іх'то н'і^і'де н'і по^б'і^і'ўс' // о^ц'е і ўс'е / ўс'а 'йіхн'а г'ул'анка / чи шо о^н'і шу^к'айут' // а нам 'добре було / йа н'е з'найу / йа і х'лопцам св'ойм рос^к'азуйу / шо х'і^і'ба шче 'зарез о^а'ц'е 'житка / м'і 'ждал'і того 'вечора // шоб пої^т'і / пообш'чаца нам / погу^л'ат' / шо^с' д'ес' роско^а'зат' / пошеп'таца / а^о 'зара^з' же ш йа з'найу / мо то йім та^г' добре 'зарес //

10. — У^же та^к'іх йак в'ечор'н'іц по 'хатах м'і н'е зб'і^і'рал'іс' / м'і це 'ток'і та^к'е ўже / з'найе^т'е / йак о^т'о ўже / Нов'і^і Год йа^е'к'і бу^у чи шо^с та^к'е / на^о 'ма^й'а / м'і^і ўс'е^а'гда йшл'і ў л'іс у^же // у нас / була о^р'ел'а з'робл'ана на 'дуб'і там / за с'е^а'лом / та^ок'іе ву^ж'оўк'і бу^л'і / йак / 'жертк'і / чи шо ? // ву^ж'оўк'і на йіх 'кажут' / це^а'п'л'ал'іс' на 'д'ерево / а^п'том х'лопци йа^го 'йакос' іш'че про^к'ручувал'і д'и^р'к'і / із двох сто^р'он / 'доску ту^д'и ўпра^у'л'ал'і / і о^т'о там у^же на^о т'их / о^а'рел'ах / до 'поўноч'і б'у^л'о коли^х'ан'а те // у^же ро^з'га^н'ал'іс' х'лопци // д'е^р'еу^і'янийе 'жертк'і / д'е^р'еу^і'янийе // то ўже л'ес'н'і^і'к'і рубайут' т'ийе ў^ж'оўк'і а^о'бо й ба^т'к'і / бо^а бо^а'йа^т'ца це ж роз'гон ве^л'ік'і на 'д'ер'ев'і / з'найе^т'е дуб в'і^і'сок'і^і да^к / о^н'і ж моло^д'ийе / за^л'ізу^д до^у пр'іцепет' йа^го / но^у йа бо^й'алас' ту^д'и 'лаз'іт' / 'може раз 'тол'к'і йа са^д'ілас' на ту о^р'ел'у / йа н'е мог^л'а / н'е в'і^і'нос'іла / а д'і^е'ч'ата та^к'іе бу^л'і б'і^і'стрие шо //

таке / це ми́ уже весною́ саме та́ким за́маліс / а з'імо́ю / з'імо́ю ў клуб_хо́д'ілі / ну ў осно́вном це к'іно́ уже бу́ / репе́т'іц'і́йі / бо́у / кому́н'істи шче_ж за́ста'ю́л'алі / хто ўже і на ро́ботах тих і ў ш'кола́х / шоб' іш'лі_ж іш'че_ж го́тов'іл'і кон'церти / розв'е'кат'ел'н'і́е прог'рам'і / до ўс'і́х т'их в'ечо'ро́у да́ шче во́з'іл'і нас с' тим'і́ репе́т'іц'і́ям'і / аж у 'Варов'і́чи / мо то к'ілометро́у за́ сорок / на мо́шин'і / н'е́ а'в'а'т'обус'і / а мо́шино́а́ю / і це́ треба́ було́ йі́хот' путчи́н'атца_ж репе́т'іро'ватца́ і́ / с кон'цертом с' тим йі́хот' і́ по'тчи́н'ал'іс' / с'о'гон'і за'с'та'у́ вин по'їд'е то́б' репе́т'іро'ватца́ йо́го ал'е_ж йі́хоу́ та́к у 'гурт'і / до́а у ком'пан'і́йі / до́а с'ц'і́м'і́хом / ну то́аке / а та́к'і́х в'ечор'н'і́ц / шоб м'і́ о́там у́же зб'і́рал'іс' // прас'т' йа́ н'е ў'мийу́ / йа то́аки́ помо́гала́ ўже / ста́нок у нас_бу́у / ма́ма на йом / т'кала́ і / 'пос'т'і́лк'і́ шче і́ м'і́н'і он да́ла дв'і́ / ў́ мене́́ йе он са́мо'робни́е та́к'і́е // о / а йа́ йу́ ўже 'тол'к'і́ 'н'і́тк'і́ мо́тала / ал'е / по'їд'е́ ма́ма 'пора́ца да́к йа ў́же 'с'аду́ / тоўко́ну о́ц'і́м 'бердом йа́к_н'і́буд' / а н'е́ полу'ча'лос' / йа́ н'е ў'м'іла ў́же / тка́т' // а так в'у'чила́ ма́ма в'і́ши'ват' / в'і́ши'вал'і́ м'і́ з'і́ейу́ / до 'лам'п'і́ / е'л'ек'трич'ества́ н'е́ було́ / то 'лампа́ го'р'і́т' і́ ма́ма в'і́ши'ва́е і́ йа ў́же з'і́ейу́ в'і́ши'ва́ю / по́а'том у́же но́а'уч'і́л'іс' в'е'зат' пот'роху́ кру́же'а'ва // кру'ч'кам'і́ / та́к'і́е о́це / кру'чочком 'наче́ / по́том у́же 'дал'ше на с'п'і́цах пош'ло́ т'рох'і́ 'д'іло́ / зо́н'і́мал'іс' о́а'к'і́м_о // ну / о́д'іна́цит' год у ш'ко́лі / там ро́б'і́ла / напри'ме́р у'ч'і́лас'_заочно́ у / 'техн'і́кум'і́ / да́к ў'рем'я мо́ло'вато́ було́ / ал'е́ в'і́шиват' йа́ кр'е́пко л'у'бі́ла / да́ ше́ і́ хрес'том / шоб н'е́ г'лад'у́ / а хрес'том // і́ це́ ту з'і́му то́же бу́ла без ро́боти / да́к йа ў́же / т'рох'і́ здо́а'вол'у'валас' / та́к'і́м у́же 'д'ілом за́н'і́маца́ // то́аке́ / а то́аки́х / ну йа́к йа по'на'тур'і́ н'е́ та́ка 'б'і́стра́ бу́ла / шоб' йа́ там бу́ла за'во'д'і́ло'а'м' йі́н'і́к'і́м'с' / н'е́ / йа́ по'тчи́н'алас' / вс'е'гда́ / по'тчи́н'алас' за́ д'і́у'чатам'і́ ў́же шо́ / ку́ди_й_йа́к / о // за́н'і́малас' сво'і́ейу́ ро́бото́у́ю //

11. — Йа́о́ н'е́ з'і́найу́ / шо́ йе́і́ го'ту́е ма́ти́ / бо ў́же_ш та́о́кого́ н'е́ бу́ло / у на́с // ну йа́ / н'е́а́ з'і́найу́ // то ко́л'іс' ко́а'зала́ м'і́н'е́ мо́йа́ ма́ма / шо́ ка́же / йа́к йа́ ў́же йш'ла́ за́муж / да́к там' йу́ ў́же 'пос'т'і́лог' ба́ба да́о́ла т'рох'і́ / ко́рову́ / це́ бу́ло за́о́кон до́а'ват' // ну́ м'і́н'е́ ў́же ко́ров'і́ н'е́ до́а'вал'і́ / у́же та́кого́ н'е́ бу́ло ў́ на́с / йа́о́ ў́же зо́б'рала́ сво'і́е́ по'у'житк'і́ / шо́у́ ма́ла да́ / ну по'с'т'і́ел' у́же сво'і́у да́ / ту ро́боту шо́ о́на́ м'і́н'і́ пр'і́надл'е'жа́ло́ і́ чим у́же там йа́ / 'шила́ на ма́о́шин'ці́ / до́а́к мо́шинку́ зо́б'рала́ з' до́му / зо́но́а'в'еск'і́ бу́ло обе'зат'ел'но́ і́т'і́ до с'в'ек'ру́х'і́ це́ зо́а'б'рат' зо́но́а'в'еск'і́ / шоб зо́но́а'в'еск'і́ по'в'і́сіт' сво'і́й ў́же но́а́ 'окна́ / у'т'і́ро'а'ч'і́ і́

рушн'і́к'і́и ў 'хат'і́ / о́це ў́же ў́ но́а́з_бу́у то́а'к'і́ зо́а'кон / і́ у́же шо́п сво'і́а по'с'т'і́л' у'с'а́ бу́ла / по'у'душк'і́ // це́ ка́же ў́же зо́а'брала́ пр'і́дане́ і́ пош'ла́ // пр'і́ м'е́н'і́ ў́же 'бачит'е́ йо́а'к'е́ бу́ло шо́ / йа́ мо́гла пр'і́т'і́ до́ і́ зо́а'б'рат' шче́ / шо́ м'і́н'е́ т'р'еба́ бу́ло // до с'в'ек'ру́х'і́ у́ те́й пе'р'іод' / йа́к йа́ іш'ла́ од ба'т'ко́у / йа́о́ ў́же бу́ла на ро́бот'і́ / то шоб йа́ пр'і́шла́ до чо́лов'і́ка у 'хату́ / бо́ йа́ до́а́ йі́х пош'ла́о́ жит' / то м'е́н'е́ у́же бу́ло_п_с'т'і́дно л'е'х'т'і́_но́а́ 'йі́хну́ пос'т'і́ел' / ме́н'і́ ў́же 'надо́а́ бу́ло ў́з'ат' / ну шо́у́б у ме́н'е́_ж бу́л'і́ і́ пр'ос'т'і́н'і́ сво'і́йі́е́ / і́ од'і́йала́ / й_по'душк'і́ і́ вут'і́ро'а'ч'і́ і́ за́но́а'в'і́ск'і́ шоб бу́л'і́ на́о́ 'укна́х' і́ по'у'суда́о́ шоб сво'і́а бу́ла / там / і́ 'лошка́ / й_в'і́л'к'і́ / ну н'е́ба'о'гато́ / с'кул'к'і́ йо́а́ та́м у́же / шис'т' / с'кул'к'і́ та́м у́же м'і́н'і́ да́дут' чи́ дв'і́ / чи́ дв'е'на́цат' // ну ў́с'о ро́у́но / і́ то́а'р'і́лок у ме́н'е́ т'рошк'і́и́ та́м бу́ло і́ / ну / вед'ра́ йа́о́ мо́гла н'е́ брат' та́м / 'ноч'в'і́ / йо́а'к'шо́ йі́х н'е́ бу́ло м'і́н'е́ д'ес' у'з'ат' / а о́а'к'е́ шоб / м'і́н'е́ / бо́ бу́ло б' м'і́н'е́ і́ с'т'і́дно о́це́ пр'і́т'і́ зо́у'с'е́м / йа́г'б'і́ йа́ 'мо́же бу́ла́ с'і́ро'то́ю да́ шче́_і́ / або́ пого'р'ела́ / то це́ бу́ло_б у́же н'е́а́ так / а йа́к йа́ шла́ од ба'т'к'о́у / і́ на́о́ ро́бот'і́ бу́ла / до́а́к йа́ до́лж'на́ бу́ла ма́т' од'е́жу д'ла́ с'е́а'бе́ / і́ по'с'т'і́ел' д'ла́ с'е́а'бе́ це́ ў́ осно́вном і́ шкаф' о'с'о́ м'е́н'е́ ма́ма по'да'р'і́ла / на́о́ 'замуж // рушн'і́к'і́ ў́ но́а́с 'ка́жут' / це́ те шо́ на́о́ с'т'і́ена́х 'в'і́ешайут' // о́а́ у'т'і́ро'а'ч'і́и́ це́ / ку'хон'і́йі́е́ 'т'ийі́е́ у'т'і́ро'а'ч'і́и́ і́ / йо́а'к бел'і́ю //

12. — Л'і́с у наз_бу́у кро́а'савец' / і́н'і́е́ 'зарез' о'с'та'у́с'_там // 'м'і́шо́а'н'і́ д'і́с / бе'р'ез'н'і́к'і́ бу́л'і́ сплош'н'і́йі́е́ / х'во́ін'і́к / у наз_бол'ш'і́н'ст'во́ бу́л'і́ по'са́дк'і́ но́а'са́же'а'н'і́е́ // шоб сплош'ні́ бу́у / а так бу́у х'во́ін'і́к / а по́ йом / ну / йа́к пуд'са́дка / йа́к 'мен'ш'і́ д'е'ре'у́ца ў́же бу́л'і́ і́ бе'р'у́зк'і́ там / і́ дуб'к'і́ та́к'і́йі́е́ ў́же / шо́ йа́н'і́и́ н'е́ в'і́б'і́вал'і́с' у́ в'і́сок'е́ 'де'р'е'а'во́ / це́ по х'во́ін'і́кам / е́ге_ж ? // та́о́ке бу́ло н'і́зко́росле́ / а так ў́ осно́вном 'м'і́шани́ / граб' / шо́ шче́ ? // м'і́яс'ен' / 'ол'ха́ // ў́ наз_бу́у на т'е'р'і́тор'і́йі́ с'е́ла́ л'ес'хоз' / д'ок' / д'е'л'анк'і́ ў́же од'вод'і́л'і́ // в_осно́у́ном в'і́р'і́зувал'і́ йа́к'е́_ж 'де'рево́ ? // у́же_ш та́о́ке / шо́ пут'ход'і́ло до́у́ д'і́ло'в'е́ / т'ийі́е́ ў́же дри'ве'с'і́ни // х'во́ін'і́к х'во́й'у́ 'реза́л'і́ / в'і́в'і́воз'і́л'і́_ж / ну зо́а'гото́у́л'ал'і́ / і́ / та́о'ку́ дре'в'е'с'і́ну / о'с'і́ну / то'у́с'ту́ / йо́а́ 'бачу́ шо́ во'з'і́л'і́ та́к'е́ // ал'е́ м'і́ шо́ ? // йа́ з'і́найу́ шо́ це́ л'і́с / до́ це́ по'шо́у́ / до́а́ но́а'р'езо́а́у́ / до́а́ но́а'ру'ба́у́ дро́у́ / там 'бат'ко́ чи́ чо́лов'і́к да́ пр'і́у́йу́з // до́а́ м'і́ зо́б'оти́ н'е́а́ 'мал'і́ // до́а́ ше́ й_хо'т'е'л'ос' шо́п т'ийі́е́ д'ро́ва́ 'ро́у'н'ен'к'і́йі́е́ бу́л'і́ і́ шоб бу́ло без сук'о́у́ / йе́а'но́_ж 'добре́ го'р'і́т' і́ пек'т'і́ м'л'і́н'ці́ 'добре́ ў́ пе'чи́ / бо́ ў́же_ш та́о'к'і́йі́е́ 'л'уд'і́ л'есо'в'і́йі́е́ з'і́найут' і́ на́ йа́e'к'і́х_дро'вах у́же 'мо́жна й_х'л'і́б 'лучи́йі́ спек'т'і́ і́ м'л'і́н'ца ў́же_ш то́го́ 'лучо́го // ну / хл'е́б 'в'і́дно_ж но́а́ ц'і́г_ў́же_ж йа́с'е'нов'і́г_да́о́

на гро^абов'их пек^л'лі / бо / бе^резов'их у же ж не^і хо^т'лі / бо
 ў бе^резі 'бач'е бо^агато д'ог'у до 'вел'ми зо^акур'йут' чугу^н'ни /
 бо^агато тийе^і 'копот'і й^і саж'і ба^агато тру^с'іт' т'реба / о / а
 ў же ста^арал'іс' то^аке 'вол'ху / а ў г'руб'і до^ак дубов'ийе ў же /
 добо^аў'л'ал'і дро^а'ва / бо т^е на^акал 'добри да'йе //

13. — Ў ме^н'е опш'чен'ийе с пр'и^іродої / чоло^в'вик. 'бул'ш / на
 то^к'іе п'ташк'і пов'ид'ірайе по^л'е^су / д'е йа^к'іе з^н'айе / д'е
 хто / д'е йа^к'а п'ташка / ко^л'і в'і'лупл'уєтца / ко^л'і йа^іец
 на^н'е'се / ко^л'і гн'ездо зо^й'йе / і пр'исл'ед'іт' / і / і отп'рав'іт' /
 а йа 'наче мен'ш с пр'и^іродою опш'чалас' / йа бул'ш та^к'е от /
 на^о го^р'од'і // ну / в'і^іро^с'т'і ў 'л'іс'і до^а знат' до^ак так /
 ор'ийен'т'іроу^к'і йа не^і / йа со^ама не^і мо^агла о^р'ийен'т'іроватца /
 а / по^р'оду д'іреў розби^р'ал'і бо / ну йак ? // жит' на^о о^чах
 йак о^н'о / о^це на^опр'і^ім'ер йак у го^р'од і д'еж до^аг з^н'айе
 еш^ж / що це пом'ідор / а це та^ок'і бур'йан / а це та^оке
 'з'ел'е / а це те шо т'реба / а це те шо н'і т'реба / так 'само і
 у 'л'іс'і // о^це / дубову 'доску йа ж поз^н'айу / бо йа ж е ж
 т'и^і дуба не^і поз^н'айеш ? // к'р'епк'і / 'важк'і к'р'епко / бо
 но^с'іт' ст'ройіл'із' до^ак йа з^н'айу / йак йо^г'о пере^н'ос'іт' і
 з'ложува^т // со^у'снова 'дошка смо^л'и ба^агато в'ид'ел'айе /
 л'іп'ка / 'сад'еж до^ак у^с'а 'буд'е і ў смо^л'і / і 'воз'мес'а дак
 смо^л'а // о^с'інова 'доска / дак йо^ана 'кажут' 'с'іто^ава бо^г'ата^о
 йе / е^г'е / прогн'івайе / 'с'ітова // з^н'ачит' / с'ін'овата а^н'а
 й та^к'а 'наче тру^х'ойу бе^а'реца да^к 'с'ітова то ў нас 'кажут'
 а^н'а // 'с'ітова 'дошка / 'с'ітова / а ту ол'іхову 'доску поз^н'айу /
 бо йа^н'а йак роз'р'и^ж до^ак к'расне / ну к'расне са^м'е це д'ерево //
 ну а йа з^н'айу // з бе^р'ези / з йас'ена / і з г'раба не^і 'ризал'і ж
 'досток / е^г'е ж не^і? // консул'т'іру^й'ус' / йа не^і з^н'айу / а так
 ст'ройіл'іс' м'і / уд'вох / і д'ет'і з 'нам'і горо^в'ал'і // до^ак м'і
 ў же ж роз'л'іч'і^ім те ўс'е // з 'л'ісу 'л'уд'і / до^а ў нас п'ел'о^р'ама
 шче ж була ў с'ел'і / а ст'ройіл'із' / до^ак йа ж е ж / йа не^і
 од'л'ічу дубов'и 'доск'і од сос^н'ов'и / дубову 'доску по^д'н'ат'
 уд'вох не^а 'можна да йак е^н'а шче до^ўга / 'важка та^к'а // 'ризал'і
 на кус'к'і на йа^к'і? // на^о та^ок'і^ійе йа^к'і^іе ў хо^з'аїств'і
 т'реба / но кус'к'і / 'доск'і 'ризал'і ў нас чо^т'ири 'метри ў
 осноў^н'ом и п'ят' // е^г'е ж ? // 'бил'ших не^і 'ризал'і
 'доўших ? // е^г'е ж ? // і^і шис'т' ? // ну / мо п'ят' с по^л'о^в'і^н'ої
 мо шис'т // йа не^а з^н'айу // ну м'і бул'ш чо^т'ири^і /
 п'ят' 'метроў не^і 'ризал'і // бо нам та^ока не^а т'реба була
 'доска / а но^а мо^ул'енк'і ку^с'очки не^і роз'резувал'і / а на^ш'о ж
 йо^г'о 'порт'іт' ? // а в'і^ікор'ис'товувал'і ўск'руз' // ў нас
 к'ірп'іча ж не^а було / м'і ж пр'і^ійеха^л'і до^к 'наче ў йо^аку /
 ко^а'зала ў нас од^н'а 'баба Йе^г'іпту // ц'е ж о^д'ін 'камен' / а
 там же^і шо ? // м'і со^б'и / от но^апр'і^імер 'дома нам / зро^б'і^л'і

та^ом / зо^ашче п'і^іл'і ту 'хату / зв'ел'і с'ц'ени / хо^з'айін
 поко^м'андуваў те ўс'е б'и^ігом пови^р'ибува^т / но^а ў 'ворох
 спо^а'л'ілі со^б'и до^а і у^с'о // 'йаг^жи ? // в'е^із'д'е 'досточка ж
 т'реба // і пул у наз^{бу}ў дош'чатий ж / і пото^л'ок же бу^ў
 дош'чатий / а по^т'ом у же шчи^к'отур'ий хто / но ў нас м'і
 по^ўдб'івал'і шче там бу^{ма}гойу // і 'доск'і ж но^а 'в'ішк'і ж
 ло^ж'ил'і ў ко^г'о була воз'можнос'ц' / а ў ко^г'о не^а було / до
 'жертк'і ло^ж'ил'і і шо^а'л'оўку там ло^ж'ил'і і 'доску / 'ну і
 с'в'і^ін'ам же ж ло^ж'ил'і пул дош'чаний / йак / із 'досток же ж
 і горо^ж'и / га^о'раж у наз^{бу}ў і дро^в'ут'н'а з 'досток була / і^і
 по^ўдно^а в'іси ўс'ак'і^ійе / йак / і ко^р'іто зб'і^і / поро^с'ат'і з
 'доск'і / і 'лавочку зро^б'і з 'доск'і / без 'доск'і н'іку^д'и ж
 м'і не^і 'год'нийе // у нас / у нас ко^л'іс' чоло^в'вик / йак м'і
 поже^н'іл'із' дак на^о йо^г'о 'бат'коушчин'і йо^н / на^с'іу із 'л'ісу
 ол'іховен'к'і та^ок'і^іе 'палочк'і о^а'то / сам та^ок'і^і / ну / ў
 ко^г'о була воз'можнос'т' до на пило^а'раму во^з'іл'і // а було ш
 та^оке шо не^і було зо^а шо йо^г'о й 'вез'т'і з^н'айе т'е йак' йак
 ст'ройіс'е // д'а^к ун 'пуд'е со^б'и / нав'і^і ризуйе та^ок'і^іх 'палочок /
 ол'іхов'іх / ст'ройн'ен'к'іх / то ў же йіх по^б'ск'і^і да^йе ту 'кору /
 по^б'т'ісує / і т'и^ім'і / 'палочкам'і горо^д'іу // а ў же по^т'ом 'йак
 м'і 'дома ст'ройіл'із' дак / м'і шти^х'ет'н'ік 'ризал'і / шти^х'ет'н'ік
 іс'х'войі // с'тоўб'ік'і за^к'опува^л'і / оу^ш'ули но^а во^р'ота / во^р'ота
 дош'чан'ийе ро^б'іл'і / х'во^р'тк'і ў на^з' дош'чан'ийі бу^л'і //
 во^р'утн'іц н'і було ў нас / во^р'ота 'тол'к'і були по с'елу 'мало
 ў наз^{бу}ў / но^а Бело^р'ус'ійі бо^г'ато було тих во^р'ог'н'іц / на^ч'е
 в'ійзди / то ў же у тих бело^р'ус'ких 'с'олах // а ў нас / не^і
 було / мо то в од^н'ом дво^р'і д'е ко^л'іс' у 'йавора та^к'а
 перек'лад'іна 'тол'к'і сто^й'ала над х'форткойу / а так не^і було ў
 нас // йак ко^м'у в'і^іход'іло^с / ну од 'вул'іци ўс'і
 сто^а'рал'іс' шти^х'ет'н'іком у наз^{бу} горо^д'іт' / у же з^н'айіт'іе та^ок'і^і
 'тол'к'і / хто ў же зо^ж'иточни / дак у же сплош'ну ша^о'л'оўку
 зоб'івал'і / шоб не^і в'і^ідно було / шо у дво^р'и там у же
 'роб'ітца // ну / м'і то^а'к'і^ім не^і за^н'і^імал'іс' / нам т'реба було
 шоб було 'в'ідно но^а 'ул'іцу //

14. — Н'і / м'і 'л'ісу н'і бо^й'ал'іс' у 'л'іс'і на^ом та^г' було 'добре /
 ну йа са^а'ма не^і хо^д'іла / со^а'ма не^і хо^д'іла / йа та^о'ка шо
 ориент'іроу^к'у т'і^ірала / не^і мо^г'ла / хо^з'айін ў 'мене йшоў но^а
 пра^м'у / он в'і^іход'іу / знаў кудойу 'в'ід'е / а йа не^і / йа з
 йім у же хо^д'іла / йак м'і ў же поже^н'іл'іс'а // а по^а'том йак
 у же х'лопци / д'а^к ха^і і мо^а'л'і^ійе / ото^а'к'і^іе о / а йак у же
 с 'йім'і дак йа не^і да^л'еко 'тол'к'і хо^а'д'іла / за^о го^р'од там / ну
 мо же ж о^т'ак / ого^р'од у наз^{бу}ў / чо^т'ирнацат' 'соток / та^к'а
 'наче / бо^л'ото а^к ми ка^з'али / 'речка / там с'іно^к'ос бу^ў / і
 з'разу і^і 'л'іс нач'и^н'аўс' / і гри^б'і^і и 'йагоди і ўс'е // та^о'ке / д'а^к'

йа со^ама бо^айалас' / м'і л'ісу н'і^е бо^айал'іс' / ко^ал'іс' ко^азал'і
л'уд'і / йак у л'іс'е^а по^абачит' чо^ало^авика / да^ак ра^аде од^ане д^аругом^у
бу^ало / мо^аже т'і^аперішн'ого ў^арем'я / да^ак у^аже л'уд'і бо^айал'іс' /
бо / бачт'е / ў^арем'я ва^ажке та^ак'е^а і^а д^ала / тиг^а же ж м'ист'
ва^ажке //

3.: А йак це ви бу^али ра^ади од^ане од^аному ? //

— Ну йак ? // ў^астреч'и / шо це ж по^абачиў чо^ало^авика / да^ак
поопш^ачайе^ас'а ж у л'іс'і / до^ар'ма / шо ти йо^аго й н'е з^анайеш /
там ок^аружнийе / шо с'ола кру^агом бу^ал'і / по три^а / по че^атир'е^а
к'ілометр'и / ну ко^аго з^анайеш / ко^аго н'е з^анайеш / да^ак ка^аже
шо ра^адн'і бу^аў / бо це ў^астрет'іу у л'іс'і чо^ало^авика / йе ба^агато
л'уд'еї і блуд'іло по л'ісу / а ў нас / йа^ак бу^аў свої ра^адо^ауз'ел
да^ак сто^айало / ну / ра^адіо на ву^ал'іци го^авор'іло / на^асто^аўўбу /
та^ак до нас ча^асто л'уд'і пр'ібу^авал'іс' / ну йак / пр'ібі^авал'іс'
за^аблутш'іе на цеї звук / о / із л'ісу / ну / м'і^а йіх у^аже там
пр'і^айчувал'і і роз'вожувал'і / а л'ісу л'уд'і наші н'е бо^айал'іс' /
а чо ж // л'іс же ш ка^аже йак / но^аго дуйе / на^акорм'ит' /
обо^ар'ийе / пр'і^айут'іт' / но^апр'і^амер м'и ж і жил'ію з л'ісу
ст^аройілі / і ото^апл'ал'і це жил'ію / і кор^ам'іліз' бол'шинств'о
з л'ісу / у на^а же^а пол'ів там ма^ало бу^ало / от на^апр'і^амер м'і^а
з'ер^ана там с^атул'к'і ж н'е^а мал'і / йа^ак тут м'і ў цеї год нам
до^ал'і ўже сотк'і / да м'і на^амоло^ат'ілі з'ер^ана // у нас там та^акого
н'е бу^ало / м'і^а тул'к'і куп^ал'ал'і з'ер^ано // а / це / а то ж
бол'шинств'о з л'ісу / м'і^а гр'іб'і за^аго^аўл'ал'і су^аш'іл'і д^ак /
бу^ало та^ак'е шо м'і^а н'е^а йіл'і то^аго су^ахо^аго б'ило^аго гр'і^аба /
імен^а:о б'ило^аго / бо йо^аго ж нам на^адо бу^ало про^адат' а му^ак'і
ку^ап'іт' / да кру^апу / йак ў^астр'ечну^аю за^аго^атоўку о^ац'у ро^аб'іл'і //
йа^агоди су^аш'іл'і / чер^ан'іку то^аже здо^авал'і так са^амо // а л'ісу
н'е^ама чо^аго бо^айаца / там йак по^абачиш ко^агос' із^адал'еку / до
за^ахо^авайес'а за кор'чем / ду^ан'іх'то т'е^абе і н'е по^абачит' / ти
йо^аго мо^аже ж бачит' / а т'е^абе ж н'е по^абачит' / це ж н'е
пол'е //

15. — М'і по л'ісу ш пасл'і ху^адобу // да^ак у^аже ш то^аке ж
бу^ало уўл'а^ачен'іе / о^аце ўже йак йа бу^ала / ўже й д'іт'і ў
мен'е^а бу^ал'і // по^аже^аном із^а йім ко^аров'и / аж ў По^адг^аруд'а ў
нас там назі^авалос' та^аке у^арочишче / там к^арепко к^авиток ба^агато
бу^ало / і то ў теї бу^акет на^ар^авеш т'іх к^авиток по^а о^аўд^аної ота^ако /
шо н'е^а ух^ават'іш ота^ако ж мен'о^айу // да / тоїк'і шо ну дру^аг'іе
м'і но^аз'ван'ія з^анал'і / а дру^аг'іх н'е^а з^анал'і / йак'іе^ани
на^аз'і^авайутца / не розл'е^ачал'і // сон^а тро^ава // бу^ала це пер^а-
ва / пер^ава ца к^авитка // по^аўтом м'і ко^азал'і / то^ак'е йе^ано
й тут рос'т'е / то^ак'і цв'еточок на^аче ц'ібу^ал'інка ў його /
ко^азал'і на йего ц'ібу^ал'ка // йа н'е^а з^анайу / йак'е^ано
на^аз'і^авалос' / ну м'і ка^азал'і на^а йего ц'ібу^ал'ка / бо ў йом

ко^ар'ен'ч'ік бу^аў та^ак'ій ц'ібу^ал'іночка / і та^ак'ім'і^а
с'ірен'ов'іен'к'ім'і / о^ан'і та^ак'ім'і цв'еточкам'і^а / та^ак'ім'і^а
цв'ел'і // а по^атом поз'н'ії по^ахожійе на^а йіг бу^ал'і /
да^ак бел'ен'к'іе / розов'і і с'ірен'ов'іе / ну о^ани ўже
бу^ал'шійе / і по^аз'н'ії ро^асцв'італ'і / і // ну та^ак'і б'іл'інк'і
цеї перво^ацв'іт / да^ак корос'л'іп м'і на^а йо^аго ко^азал'і / ко^а-
рос'л'іп // к'в'іточк'і та^ак'іе б'ілен'к'іе й жо^аўт'ен'к'іе бу^ал'і
а^ани // а / по^атом у^аже ш то ж бу^ал'і / то^ак'іе з^авочок'і і //
ну / но^аз'ван'ія йа ба^агато йа н'е^а з^анайу к'в'іточок / йе^ани
разн'іе / разн'іе / разн'іе бу^ал'і / но^а м'і^а ўс'і йіх
йа^акос' по с^аво^айему тол'к'і / росл'ічал'і й о^ато йа ўже пр'і^аду
чи там / м'е^ажду со^абой опш^ачайемс' / ка^ажу шо / росцв'е^ала
ўже то то^ака к'в'іточка / шо / м'і там бачил'і йе^ані / там
бачил'і / ну / м'і н'е з^анал'і йа^а йе^ана на^аз'і^аваца / бо к^арепко
ба^агато бу^ало // тут то^аже тра^аў ба^агато // л'е^акарствених / і
к'в'ітог ба^агато // ну тут йе та^ак'іе / шо ў нас там н'е бу^ало /
тут / по^аўтс'н'ежн'ік'і ц'іе / та^ак'іх у нас н'е бу^ало / йак тут
пер^ав'іе росцв'ітайут' / о // от йа ско^ажу вам йа^ак'іе^а м'і^а
р'вал'і т'рав'і^а // но^апр'і^амер м'і^а р'вал'і з'віро^абої / че^абрец /
ма^ат'ер'інку / во^ал'ер'іанку / пужму / од зуп // то^ак'іе
звочок'і бу^ал'і / йе^ани і тут йе / ну ў нас йіх ма^ало бу^ало / а
туд ба^агато йіх йе // шо м'і^а шче р'вал'і ? // ну / то м'і л'іс'і
да^а су^ан'ічн'ік р'вал'і / йа ш ко^ажу на^а зо^аварку / но^а чаї /
по^аўтом / од почок муче^ан'ічн'ік / р'вал'і по^а горах йе^ано то^аке
йа^ак бру^ас'н'ічн'ік на^аче / тол'к'і шо та^ак'е / на^аче пост'іл^акою
рос'т'ілаеце / то^ак'ім'і кус'там'і / по^аўтом / му^арог / тут ка^ажут
на йог'о спо^ар'іш / а ў на^ас ка^азал'і пр'осто му^арог / ну ў нас
його ма^ало / поз'вод'іўс' йон // ко^ал'іс' / е-е / м'і шче ко^ал'іс'
уўл'е^акал'іс' та^ак'ім'і^а йа^агодам'і йак пос'л'он / пос'л'он жо^аўти
бу^аў і^а пос'л'он бу^аў то^ак'і с'ірен'ов'і // ў нас там бу^ала фер^ама /
во^аўлу^аўн'ік' / і пот тим во^аўлу^аўн'іком к^арепко його бу^ало ба^агато /
м'і^а / д'ет'і / р'вал'і його то^аже йел'і / он / со^алодк'іе бу^ал'і
йа^агодк'і // ну о^аце / йа^ак'іе йа^агоди н'е^а ма^ажна / йа^ак'іс'
та^ак'іе йа^ак / рас'ц'ен'ія^а та^аке л'іс'ца по^ахоже йа^ак на
ландиш / тол'к'і шо то н'е ландиш'і / по йом та^ак'іе
к'расн'ін'к'іе йа^агодк'і бу^ал'і / йак йе^ано ка^азалос' ? // со^ароче
око чи йак ? // м'і його н'е^а спо^ажи^авал'і // по^аўтом / о^ато на^а
кру^ашин'і / во^аўч'іе йа^агоди м'і гово^арил'і // м'і то^аже йіх / ну
пол'ешчу^ак'і нас / там зна^акома ба^аба бу^ала / да^ак а^ана пр'ос'іла
м'і з ма^амо^аю зо^аго^аўл'ал'і / йу^а во^аз'іл'і / мо й ве^адро ко^ал'і
о^атак йак а^ана шче бу^ала го^адоў тр'і че^атир'і м'і^а йеї за^аво^аз'іл'і /
да^ак і^ана ка^азала шо це ў^арод'і б'і йа^ано йа^ак в'ажушче // ну
м'і^а йа^аго д^ала с'ебе н'е за^аго^аўл'ал'і / йі^ано нам / н'е бу^ало
нуж^ади нам у йом'і м'і^а йа^аго н'е ў^аж'івал'і / во^ано то^аже йак
йа^агода йшло ў нас / на^а та^аком кус'тарн'іку ж // а по^атом /

іш'че йа'к'іх ? // йа_ї н'е 'помн'у ўже та'к'іх_йагут. / чи шче йа'к'іе / йагоди шо о'н'і ка^озал'і нам / шоб м'и н'е 'йіл'і ? // н'е / н'е / н'е 'помн'у / от_то^акого / б'у'ло ў нас_ 'бол'шенство по л'ісу б'у'л'і та'к'іе 'йагот.к'і //

16. — 'Йагоди начи'найуца / із 'того / с_су'н'іц / і кон'чайуца ўже / шо там ? // су'н'іци / по'том у'же чор'ніка йд'е / по'том / ў нас 'кажут' буйа'к'і / ц'е голу'б'іка / буйа'к'і бу'л'і / о'жина / к'іс'л'іци / мо'а'л'іна / л'е'а'с'на_йа / брус'н'іци / журо'а'ў'іни / к'л'у'ква / іме'нуיעца // к'іс'л'іци це / йаг_жи_ж а^оно наз'и'ва'єца ? // ну та'ке по'хоже на о'ж'ини / 'тол'к'і шо 'н'і'жшин'к'і та'к'і куст'арн'ічок / і о'ж'ина к'репко д'і'руч'ка та'ка / обд'і'рає / а зо^а тим 'можна бу'ло й_ 'босим 'б'ігат_бо о'но н'і'е ко'лолос' по та'к'і'х йи'но 'наче о'боч'инках рос'ло і та^ок'і'е^и к'ісло'ват'і'е'н'к'і'е 'йагодк'і / по'хожийе на_о'жину / о'жина п'раўда та'ка 'наче в'ішн'о'вата а^ана 'чорна аж / а то та'ка голу'бен'ка з на'л'отом 'йагодка // б'у'ла / і шче_ж / муї чоло'в'ик у'се ў'рем'а'е_ўспом'і'найе шо / ку'л'інк'і то'а'к'і'е^и бу'л'і 'йагодк'і ў нас мо'л'ен'к'і'е но^а 'тон'ен'к'і'х 'ножечках то'а'к'і'е й_о'то ў'ос'ен' 'наче сухо'ват'ен'к'і'е со'лодк'і'е бу'л'і / й'о'н л'у'б'і'ў / зб'и'рат' йіх / ко'минчик то'а'к'і' ўс'е'и'редин'і / ну / та'ке // із 'йагодами шо м'и ро'б'ил'і ? // бед'нота_ж бу'ла / 'сахо'ру бу'ло н'е'а'ў'дово'л' / о'то те шо м'и за'о'псал'іс' шчи'таї / с'в'е'ж'им тим п'робувал'і йо'го / те ўс'е / до шче_ж йак / 'поїдем по су'н'іци ўже / до'к н'і би'ром жи_ш н'і ста'кана н'і'чого н'і ў ж'мен'ку / а в'і'р'і'вал'і тра'о'в'ічку / то'а'ку і на'н'ізовал'і ўже на 'н'іза'чк'і / і'дом до'вол'н'і'е то'а'к'і'е^и / шо це_ж м'и н'е'а'сом у'же то'а'ку п'р'ибу'л' до'а'дом'у ўже_ш похво'а'л'іца_ж бо'а'т'кам / шо ц'е_ж ми ўже_ш 'майем та'о'ке / удо'вол'ств'і'е // ну во'а'рен'а н'е во'а'р'іл'і бо йак су'ш'ил'і // от йо^а з'найу шо м'и о'то_ї су'н'іцу су'ш'ил'і / йе_ж бу'ло_ж бо'а'гато / 'зараз у'же та'м пов'і'р'изувал'і л'іс / до_ї ў_нас у'же_ш та'м зо'а'по'в'ід'н'ік / с'в'ін'ей д'і'к'і'х бу'ло йно ўс'е б'у'ло пере'копане / переполо'соване / а 'ранше йак йа 'помн'у / до'к йе'го_ж бу'ло пло'ан'тац'і'о'м'і' ц'і'х су'н'іц // а мо'л'іна л'е'а'с'на_йа / та_ж х'і'ба мо'л'іна_до'а'каже шо за'ра'з / о'на два 'рази 'род'і'т' ? // ў нас и' 'дома_о'а'на ўже бу'ла поса'жена і с'у'да м'и й'і'п'р'и'везл'і поса'д'іл'і / т.о'а'к ў йуї же_ш н'е'і'ма 'того 'за_па'ху /шо_ў л'е'с'ної тої мо'а'л'і'н'і'е / йе'й'і_ж йі'с'і і 'хочеш // ну м'и су'ш'ил'і йо'го / су'ш'ил'і і по'том 'виточк'і тийе'і_ўс'ак'і'е^и зо'а'гото'ў'л'ал'і // чаї ро'б'ил'і м'и ш_чо'го ? // зо'а'варк'і_ж н'е'а' знал н'і'є'х'го / 'баба там 'каже / і'д'і' дон'ка да но'р'веш мо'йа ў'нучко коло 'хати / мо'л'і'н'і'ку 'того / до йа 'чайу но'а'во'ру // 'пахн'е й_добре / й_по'лезной^е а^оно_ї / то'а'к'е / т'ра'во'м'и ў'с'ак'і'м'і' л'е'а'карств'еним'і зо'а'про'а'л'ал'і ту

ўже / чаї со'б'е'і // мо'а'т'е'р'інку су'шил'і / з'в'е'а'ро'бої су'ш'ил'і / су'н'ічн'ік л'іст'а су'шил'і / от мо'л'і'н'і'к_гол'е'чк'і зо'а'про'а'в-л'ал'і / то'а'к'і ў_на'о'з_бу'у чаї / м'и то'йі зо'а'варк'і н'е'а'з'нал'і / йа йе'й'е^а_ї 'зара'з н'е 'хочу / н'е / д'о та'о'к'е // су'шил'і / су'шил'і / зо'а'гото'ў'л'ал'і / п'рамо су'шил'і / на 'гору 'к'і'дал'і та'м / то'а'м / на'о' в'і'ш'к'і'и / йо'а'к у на'с 'кажут' / но прос'и'хало од 'в'і'тру / і^и за'о'варувал'і чаї //

17. — Ну / на_о'ч'ном' м'і з 'б'ілого гр'і'ба // 'б'іли гр'і'б / па'о'том пудо'с'інов'ік / йа н'е 'можу йо'го так роско'а'зат' / бо це і 'тол'к'і // йак ? // 'кажному т'реба поко'а'зат' йо'го і^и // і знат' // йак по'бач'і'ш 'б'ілого гр'і'ба / д'а'к 'наче 'с'ерце аж 'радуєца шо ц'е_ж т'и' йо'го наї'шоў йак о'то / ну йа н'е з'найу / м'і н'е о'хот'н'ік'і // ну 'кажут' шо / йак вел'ік'і'е о'хот'н'ік'і там за_т'ейу д'і'ч'иноу / так м'и за т'им гр'і'бом / у'же т'і'хоу 'тейу о'хотойу зан'і'мал'іс' // ну // тої 'сам'і'ї же^а боро'в'ік / 'тол'к'і / боро'в'ік'и 'майут' по сосн'а'ках / е'ге ? // ну боро'в'ік'и / йе'ни по сосн'а'ках / і 'б'ілийе^а гр'і'б'і' / ў йіх розц'і'вт'ка бу'ла / 'разна / но'у 'імен'о 'сушч'і'ї о'теї боро'в'ік / у йо'го к'расна ш'л'апка та'ка / 'наче в'іш'н'ова аж кра'сно'вата / а та'к'і ўже / шо по дубн'а'ку / по бе'рез'н'іку / по 'межах // в_осно'ў'ном м'и л'у'б'і'л'і гр'і'б'і'ш шу'кат' ў нас там бл'і'зко б'у'л'і по 'межах / йак 'кажут' / у нас бу'у ко'з'он'ий л'іс і^и св'і л'іс // св'і л'іс це теї л'іс по йа'ком жил'і 'л'уд'і ко'л'іс' по у'частках // у нас с'е'ла йак та'о'кого 'кажут' 'наш'и ба'о'т'к'і' і^и д'е'ди / шо н'е бу'л'і' о'ц'і'й'е 'л'уд'і / шо 'наш'и жил'і ў с'е'л'і / в_од'ном 'м'і'сци / а жил'і по у'частках // од'не од одно'го / там у 'л'іс'і / 'мало сво'ї л'іс / 'коли ў том 'л'іс'і роскор'човане 'пол'е / і / ну там 'в'ідно / д'е 'ц'і'й'е_ж у'частк'і 'бу'л'і / бо / гр'уш'и д'і'чк'і / і о'кац'і'ї_ж_дак по 'межах по 'межах / к'репко 'добре рос'л'н'і / ўже гр'і'б'і' / і в'ідно йіх 'гарно / і то ўже з'найеш с'воє 'места і 'ход'іш по тих 'межах / у'же з'найут' х'л'опци ку'дойу йт'і і д'е йо'го наї'т'і // по'том по'удо'с'інов'ік / пудо'б'езов'ік_д'г_ба'бка ў нас ка'о'зал'і на йо'го // с'е'ро'й'і'жка / с'і'ро'й'і'жк'і 'жоўт'ийе і там 'с'ін'і'е_ї к'раснийе // ну м'и 'жоўтих і к'расних н'е'і 'йіл'і / м'и 'тол'к'і 'с'ін'і'е 'йіл'і / та'к'і а'ни б'у'л'і / йак / то'ўс'т'і'н'к'і'е 'на'че // по'том / о'пен'к'і' // з'е'л'у'нк'і / шче йа'к'і ? // пудо'бол'отушк'і 'бу'л'і_ж ? // пудо'бол'отушок йа 'мало з'найу / йе'а'ни 'наче на 'тон'ін'к'і'х 'нужках і^и та'к'і'м 'коуш'иком / ну йак ? // йак о'то гур'ка роз'ризат' пополо'в'і'н'і / о'так над'воє і над'іт' о'так / ота'к'і 'зон'т'ік 'наче ў йо'го / бу'у за'о'к'рити 'зон'т'ік / н'е роск'рити 'зон'т'ік так йак у с'і'ро'й'ішк'і / а 'наче / за'о'к'рити // а шче_ж 'ран'о'ў'йу вес'нойу вес'ел'к'і бу'л'і / сморчк'і йо'а'ни по 'руск'і наз'і'вайуца / вес'е'а'л'к'і / 'може_то 'черес те 'тийе вес'ел'к'і' о'а'ни наз'і'вайуца /

шо о'ни о'то 'сам'ийе 'первийе проб'ивайуца йак 'тул'к'і // ну йак ? // йак про'лаз'іт' о'ц'а ж тра'ва 'перша і йо'є'ни с'л'і'дом зо'а'тойу тро'а'войу / до'к у'же 'наче / 'може шоб вес'ел'ілі' ўже 'душу л'уд'ам ? // чи йа не з'найу / 'шо_то та'ке / 'л'уд'і 'радийе ўже бу'лі / ну і о'ни 'очен' ў'куснийе бу'лі / іх одво'рит' / по'жарит' / бу'лі 'добр'ийе к'р'єпко // і подожд'і / йа_ше_ж за'була за л'і'с'ічк'і / л'і'с'ічок же ж бо'а'гато / там у нас / по 'наших мес'тах / а шче ж / мо'хов'і'к'і // а о'то 'тийе ра'шота / ну м'і'йіх н'е'а б'рал'і / м'і н'е'а 'йілі'йіх / так'ийе_о 'наче / з'верху 'с'іве та'ке / воло'хате / а по'д 'н'ізом та'к'і'м'і 'порам'і і в'і'си'палос' 'йа'є'но йа'к ре'шота / здо'ров'ийе ці' гр'і'б'і' // а 'може йа шче і за'булас' / н'і'є з'найу // йа'є н'і'чо н'і'є за'булас'а ? // ти св'і'н'ушк'і / м'і н'е' // до'а' нас ко'а'л'іс' прийеж'зал'і с 'К'і'йева о'а'то о'а'ў'тобусам'і' л'уд'е'й же ж ба'а'гато до су'с'ідоў / в'і'си'пл'утца т'р'і'це'д'а два'це'д'а душ іс'_того о'а'ў'тобуса / перебе'жат' / а м'і'с'л'і'дом і'дом за 'йі'м'і' / о'ни шо по'пало бе'рут' у 'тийе кор'з'іни сво'їі / раз там 'коло_нас н'еда'л'єко ўже ж про'б'і'гл'і' те ўсе а'о' йа'о' ко'а'жу / шо ж ти но'а'брала ц'е ц'іх ву'жачок / пов'і'си'па'йа йіх пов'і'к'і'дала / а о'а'на на'зад поз'б'і'рала йі'є ка'же ти н'е'і'чого н'і'є 'там'іш / о'а'ни по'аш'л'і с 'тим'и ву'жачкам'і' по'перед / а м'і' со'би с'л'і'дом сво'їі гр'і'б'і' бе'ром / но'у / м'і н'е' б'рал'і / н'е 'йел'і ти' гр'є'боў / шо м'і н'е з'найем / о'то 'л'уд'і і шомп'і'н'і'йонам'і 'тим'і у'л'є'кал'іс' / но'у і'мен'о 'наша с'е'а'м'йа / м'і' до'вол'ству'вал'іс' тим / ну / шо м'і' з'нал'і //

З.: А от / йа чуў та'ке слово та'к'і' в'ира'с_шо гри'б'і'ў_та'г_ба'гато йак 'черен'і //

— А / чере'н'і гр'і'буў / чере'н'ам'і рос'л'і / це че'рин' з'начит' н'е' о'д'ін гр'і'б' / бо йак о'д'ін до / 'каже т'реба шу'кат' йо'го б'рата / до шче ж 'д'і'т'і 'кажут' у йо'а'ку с'торону ўже ш'л'апка по'в'єрнута / там 'буд'є то'ї брат у'же шу'кат' / т'реба йо'го с'є'д'іт' // а йак у'же чере'н'ам'і на'о'ход'а'д' гр'і'б'і' / док то ўже то'а'ка 'радос'т' / шо ва'м н'е'а 'можна'о пере'дат' йі'йі // то ўже 'бул'ши / 'мен'ши / 'мен'ши 'мен'ши і 'ру'ўнийе / й_бул'шийе і 'мен'шийе й_ста'орийе / й_зо'ўс'і'м мо'л'ус'є'н'к'і'є' по'д л'і'с'точкам'і / то була воп'ше кра'со'та // н'у ў наз_буў там по'у'к'юс / у 'вод'ном 'м'і'сци / до'к м'і он з 'йі'м / по'йі'хо'л'і ўже_ш мото'ц'і'к'лом / 'посл'і'є'робо'т'і по'бачит' у'же ж гр'і'б'і'боў / бо ка'же / по'йа'о'в'і'л'із' гр'і'б'і' // і ў 'кожного_ш сво'їе 'м'і'сто / а ше_ж і 'л'уд'і 'ход'а'од' / до'к т'реба шче_ж і попе'ред'іт' / у'же ж / од'не д'ругого попере'жайе // до'к м'і ўже зайш'л'і на од'не 'м'є'сто о'так йак / мо йа'к на'о' наше под'вур'іє о'ц'є без го'рода / там та'к'і' бе'рез'н'і'чок / о'це так / 'наче аж 'радосно йак йа го'вору за'о' те 'м'і'сто // о'с'і'н'і'чок там то'а'к'є'о

ў'с'ак'є'і'м'іша'онийе д'і'рева / і м'і пр'і'ш'л'і а'он 'каже / он гл'ан' гр'і'бок // а по'том пу'до'г'ну'є'с' / да 'каже / о'ї 'Боже мо'ї 'цилі'ї че'а'рин' / е'ге че'а'рин' // ў'с'а план'тац'ія од'нийе гр'і'б'і' // дак м'і з'разу в'і'р'і'вал'і с ко'рин':ем / од'р'изу'вал'і / а по'том н'е' бе'ре / 'сонце за'о'ход'іт' у'же / до'к м'і до'а'ва'ї но'а'ў'кол'інках да з'р'изува'т' // з'р'изу'єм у ко'шил' тож о'зарт та'о'к'і / ну н'е'ха'ї же_ж посто'йіт' же / е'ге н'і'є 'можна уд'єржаца // з'р'изу'єм у коше'л'і і он 'нос'іт' і с'і'пайе по'у'т_х'войо'у ў о'д'ін 'ворох / і то_ш п'н'і / у'же_ж д'є'а'л'анка по'йа'в'і'лас' / п'н'і і до 'вечера йа ўже / при'ў'йоз он ме'а'н'є пут_с'є'ло чи ў с'є'ло // 'бат'ку ка'же / шо йа буду во'з'іт' а ти_ж у'же / 'бат'а / в'і'ш'ход' но'а'ў'стречу / до'а' будеж зоб'і'рат' і на'с'іт' іс_по'у'т_с'є'а'ла да будем 'печ'і то'п'іт' / у'же_ш су'шит' / по тих 'печах // на'но'с'і'л'і_ж ти' гр'і'б'і'боў! / і по'тк'і'дал'і й_к'і'ну'л'і 'може с ко'шел' 'йіх там по'у'т_т'ий у'же н'є' пон'рав'і'л'іс' / сто'а'р'ийе // а но'a'з'а'ў'тре по'шоў у'же_ш там су'с'ід із д'руге' 'ул'і'ци / да йак по'бачиў на'те ўже 'чудо / то же йо'го 'м'і'сто / гр'і'п' / йа'г_гр'і'б'ов'и'шче // д'к / ц'о'го ўже стр'і'ў / ну ка'же ти_ї зро'б'і'ў м'і'є'н'і' тос'ку / і кор'і'н'а н'є' пов'і'к'і'даў // о'це та'о'ке / 'бач'т'є з йо'a'к'і'м о'зарт'ом / 'хо'чеца гово'р'і'т' про 'тийе мес'та / а шо_ж_туд_буд'єш_гово'р'і'т' йак тут 'того н'є'ма //

З.: Ви ска'зали 'сушч'і' гри'б' / йа'к'і' це 'сушч'і' з'гри'б' ? // — 'Сушч'і'ї це но'а'ту'рал'ний // ну / в'і'є' су'х'і'йе гр'і'б'і' 'бачил'и ? // 'б'і'лийе су'х'і'йе гр'і'б'і' ? // от у' м'є'н'є / йе і 'зарез іш'че йе 'л'і'то'а'ш'н'і'х т'рошк'і / ну по 'нашому це 'сушч'і'ї гр'і'б' / на'сто'й'ашч'і'ї гри'б' //

З.: А ц'і шо не 'сушч'і'ї / йак ви йіх нази'ваєте ? // — О'то ўже було ў нас губ'йак'і' / це к'роме 'б'і'лого гр'і'б'а це ў нас на'зи'валос'а ўсе губ'йакам'і' / ц'є ўже 'каже губ'йак м'і на'сушим // а_то 'сушч'і'ї гри'б' / у'же 'б'і'лії / це з'начит' 'сушч'і'ї гри'б' //

18. — З'реза'ол'і д'є'л'анку / от пон'рав'і'лос' нам там 'м'і'сто // у нас н'є' було но'а'пр'і'є'р по'коса сво'го // ў л'є'с'н'і'честв'і розре'шал'і нам / ну / бе'ри о'ц'у площ'чадку со'би уб'і'рай йе'йі / о'на н'є' за'сажу'валас' по'садкою / і м'і уб'і'рал'і о'те ўсе / пн'о'ў н'є' в'і'кор'човувал'і_ж м'і пн'о'ў / п'росто зб'і'рал'і о'те'ї х'м'і'зн'ак / шо ос'та'ўс'є' 'пос'л'і' з'р'изк'і / в'і'пал'увал'і / в'і'рубу'вал'і кор'ч'і' / з'нос'і'л'і на од'не 'м'і'сто / і йо'но там / у 'кого була воз'можно'с'т' / пу'дс'є'вал'і тра'в'і'чку // ну то'а'ку о'то т'і'мо'ф'є'йє'ўку а'бо кон'у'шину хто / а н'і' / то з'начит' про'із'вол'но рос'ла со'би тра'о'ва та но'а'ту'рал'на л'є'со'ва / і м'і' ўже уб'і'рал'і 'с'і'но // м'і_ш 'с'і'ном бол'ш'і'нство з 'л'і'са кор'м'і'л'і ху'добоу // о'те моло'ко йа'ке було по'хуче шо_то / в'і'го'н'айє'ш 'першу /

у'же ху'додбу / 'перш'і'їе д'ні / ну / у нас у на'чал'і 'ма'йа /
 ц'е ўс'ег'да м'і в'іго'а'л'і у 'перш'і'їе д'ні ху'додбу / при'пасува'т'
 'наче ў кон'це о'а'п'р'ел'а / ў но'а'чал'і 'ма'йа / йак. йа'ка ве'ї'на
 бу'ла / йак у'же по'я'о'у'л'ала'о'с'а та'ка тра'ва / шо у'же мо'гло /
 мо'гла ху'додба ў'же / ну пу'д'їйс'т'і там / м'і' в'і'го'н'ал'і ў'же в'
 'очеред' при'пасува'л'і // і те 'перше мо'ло'ко то'ке бу'ло по'хуче /
 йа Но'а'ташку 'Кат'їну ўспом'ї'на'ю / а на ўс'ег'да 'каже Све'т'лана /
 та'ка / по су'с'їтству з 'нам'ї 'д'ево'чка жи'ве / с'о'го'дн'ї бу'ло
 та'ке ў'же 'добре мо'ло'ко / о'ц'ї'мі кв'ї'точ'кам'ї в'с'їм'ї на'шим'ї
 шо у 'л'їс'ї пахн'е / а'та'к'е //

19. — 'Гало це бо'лото / бо'лото / це там у нас у 'гал'ї / ко'л'їс'
 при кол'госпу / н'е хва'тало бу'ло ба'гато д'ер'жал'ї кол'госп'ї //
 ну йак ? // йа ў кол'госп'ї н'е'а ро'б'їла / а л'е так / пр'ї' мо'ї'ї
 'памет'ї йе'но от йа за'с'тала // н'е хва'тало іс по'л'ро'ў / бо на
 по'л'аг'же'ї 'мало тро'а'в'ї 'с'ей'ел'ї / ц'е йак у нас у'же х'м'ил' /
 по'чаў // да х'мел'ом зо'са'д'їл'ї / а оста'л'не тро'а'во'ю
 зо'а'с'ей'а'л'ї // ў'же з'ер'на й'ка'р'топл'ї н'е са'д'їл'ї а /
 тра'во'ю / д'к ко'с'їл'ї при кол'госпу імен'о: по 'л'їсу / ху'доб'ї /
 тра'ву // і оце йак / г'лаўн'ийе по'коси бу'л'ї це 'гало // це
 з'нач'їт' вел'їк'ї та'к'ї горф'їан'їг'бу'ї // там то'а'к'ї'їе 'куп'їни
 бу'л'ї // шо / м'ї' 'тоже там у с'е'б'е на по'кос'ї / ў нас
 ку'сочок зо'а'ї'мало / шо / о'так іс 'куп'ї'ни на'о 'куп'ї'ну т'реба
 бу'ло переп'лигува'т' / бо йак / н'е'а с'туп'ї'ш іс 'куп'ї'ни на'
 'куп'ї'ну / дак ту'д'ї аж у'т'агу'їе так / 'ног'ї' ў'т'агу'їе / та'к'е /
 бо'лот'ана та'ка с'м'їс'т' / гр'аз' 'наче та'ка / т'е'а'гло / д'а'к о'це
 там те 'гало // ну йа ў те 'гало / у кол'госп'ї йа у те ў'рем'а'
 не бу'ла / д'а'к йа н'е'гр'еб'ла у 'гал'ї / о'та'к о'то 'наши жон'к'ї
 ў'же обу'вал'їс' у'о' посто'ли / шоп там же у 'гал'ї'ж бу'ло'ж во'ди
 бо'гато / дак у 'чоботи наб'е'р'ца во'да дак в'ї'л'ї'ват' т'реба'ж /
 йак у'же гр'еп'т'ї 'с'їно / а так у'же с' 'куп'ї'ни на 'куп'ї'ну на
 том посто'л'е' да'о' д'ес і ос'туп'їца дак а'но со'б'и 'в'ил'ї'ца с'
 посто'ла / да'ї пош'ло / 'дал'ше су'ха но'га // со'мо'у'робк'ї'
 посто'ли // т'а'к'ї д'їд наш пл'у'ў ко'л'їз' 'бат'ка / но йа посто'л'ро'ў
 у'же н'е'а но'с'їла // чо'ло'вик но'с'їў / а йа посто'ло'ў н'е'а
 но'с'їла // ме'н'їе ў'же 'чун'ї йа'о'к'ї'їес' к'л'ейїл'ї // а посто'л'ро'ў
 н'е'а бу'ло / йа н'е'а но'с'їла посто'ло'ў //

20. — Йа-а / з'на'їет'е / х'л'їбом / 'сушч'им у'же х'л'їбом
 нату'рал'н'им ц'їм н'е зан'ї'малас' / п'їро'г'ї пек'ла // а 'мама ў'же
 пек'ла / х'л'їб йа з'на'їу / бо шче'ж ме'н'е й'г'р'їла на том
 х'л'їб'ї / бо то йак у'же / за'бо'л'ї'їе / чи за'о'кашл'а'їе / чи
 шос' та'ке / дак іс 'печи х'л'їб о'теї у'же в'ї'ї'ма'їут' і об'ложу'їут'
 х'л'їбом // ред'н'їну за'с'т'ї'ла'їут' / і по'у'том о'так об'ложу'їут'
 по бо'ках шоп согр'е'валос' / д'ї'т'а / от йе'а з'на'їу ме'не 'л'їчно /

йа'е бу'ла та'ка йказ' зо'а'з'їмкуво'та / 'кашл'ала / дак о'то ў'же
 'мама спе'їе хл'їб / до ў'же'ї по'ложит' / шоб в'їн м'ї'н'ї 'наче
 по'гр'ело йе'но там чи г'руд'ї чи пл'ечи // ота'ке / йа
 'помн'у // / та'ке / д'к'їа з'на'їу / шо то ў'же намо'лот'ат' у'же
 то'го'ж / з'ер'на / чи там / шче й'шче 'помн'у йак і мо'ло'л'ї
 на мл'їн // у нас і 'мел'н'їца сво'їа ко'л'їс' бу'ла // е'їге'ш ? //
 бу'ла 'мел'н'їца ў нас у с'е'л'ї // дак у'же на'омел'ут' то'го'ж
 з'ер'на / ну на'о 'жорво'нах йа 'помн'у 'тол'к'ї у нас сво'ї'їг' 'жорво'н'
 н'їе' бу'ло / м'ї' ў'же хо'д'їл'ї до су'с'їди мо'лот' 'тол'к'ї шо м'ї'
 на / йак йо'го ? // на му'ку н'е ви'молува'л'ї / а 'тик'ї на кру'п'ї
 ў'же / на ку'л'їш / на 'кашу / на ку'л'їш це то'ке бу'ло // а
 ў'же з'ер'но // бу'ў у'же мл'їн а'бо во'з'їл'ї / там у су'с'їдн'ї'їе
 бело'руск'ї 'с'ола / у Ве'п'р'ї 'мабуд'же'ж'е'ге д'їд ? // 'ко-
 ло' 'рїчк'ї у'же мл'їн сто'їа'ў / ту'ди во'з'їл'ї ба'т'к'ї і при'воз'їл'ї
 на'зад у'же / му'ку // ну / ў нас // в'ї' з'на'їет'е шо йа н'е з'на'їу
 йа'ка му'ка бу'ла / ну / х'л'їб бу'ў ў о'у'сно'ў'ї'нум 'ж'їт'н'її у нас /
 от / ско'л'к'ї йа 'помн'у / та'к'ї 'добри 'гарни бу'ў 'жит'н'її х'л'їб //
 при'воз'їл'ї'ж ц'у му'ку у 'мам'ї бу'ла спе'ї'ї'їал'на йа'на ка'же //
 'п'еко'у'л'на 'д'ї'їечка // д'їд ко'л'ї'їс' йї'ї'шче 'бат'ко по'койни да'ў
 ту 'пекол'ну 'д'ї'їечку // ў туї 'д'ї'їещи 'мама то'то ўс'е'а'г'да хл'їб
 учи'н'ала / ну йе'на ўчи'н'ала хл'їб / пек'ла'ї ў кол'госп' / і
 пек'ла ў'же до'дому хл'їб // так е'но м'ї'н'ї / йа 'помн'у йе'к'ї цеї
 хл'їб бу'ў / о / бо у'же йа'е мо то'ї ў ш'колу хо'д'їла / а шче
 'мама теї хл'їп пек'ла // а со'а'ма йа ў'же хл'їба н'е пек'ла // ну
 йа'на рошчи'н'ала ў'же'ш це 'т'їсто у туї 'д'ї'їшци 'в'їдно з' 'вечера /
 а на 'за'ўтра ў'же на / на'о бл'а'хах і на с'ковородах йо'го'ж н'е
 с'та'в'їл'ї ў нас х'л'їб і ў 'формах н'е'ї / а зб'їрал'ї імен'о
 за'о'го'у'л'ал'ї то'а'к'ї'їе ши'рок'ї'їе' дубов'ї'їе' л'їст'к'ї'ї' / і л'їст'к'ї'
 с' х'р'їну // да / і то ў'же на'о'пал'ува'л'ї п'ї'ч / йа н'е з'на'їу
 йа'к'ї'ї'м'ї ў'же дро'вам'ї йе'ни по'а'л'їл'ї / шоп теї хл'їб 'гарни
 полу'чи'їс' бо 'ї'їмен'о 'жит'н'ого хл'їба йа н'е пек'ла са'о'ма / о /
 і то ў'же в'їб'ї'ра'їс' / попел / в'ї'ї'м'їтува'їс' / мо'то там і
 'в'е'н'їком / йа н'е з'на'їу / но'у з'разу куве'н'ї'їу / в'їг'р'ебува'л'ї
 жар / а по'том йо'го в'ї'ї'тува'л'ї 'гарно / бо со'а'д'їл'ї 'п'рамо на'
 по'д // 'кажут' хл'їб на по'ду / з'начит' / б'рал'ї ц'о'го л'їс'точ-
 ка / от йа з'на'їу / йак 'мама ро'б'їла / с'лала то'ке л'їс'т'ачко /
 бо йа ў'же 'пойду / назб'ї'ра'їу 'того л'їс'т'а дубового / а'бо с'
 х'р'їну л'їс'т'к'ро'ў йаг'з'е'л'ене / йа'к о'ц'е ў'же 'л'їтом бу'ло / а
 'ложит' йо'го ў'же на сто'л'ї // і то ў'же йо'го'ж так 'гарно 'йакос'
 в'ї'ї'м'їшуйе і 'робит' шо там о'а'но н'е'ма н'ї о'а'дно'її то'її
 т'р'ї'шчинк'ї на'о то'ум х'л'їб'ї / шоб йо'го ў'же пос'а'д'їт' / шоб
 о'н же'ї'ж 'гарно за'п'ї'їук' // і то ў'же на'а той л'їс'точок / і
 'он 'в'їдно по'д'ход'їт' / а по'у'том та'ка ло'пата бу'ла /
 д'ере'ї'ї'їана / 'ручка д'ере'ї'ї'їана / з 'дошк'ї на / бо о'но н'е
 пр'їб'ї'валос' // е'ї'ге н'е пр'їб'ї'валос' ? // о'так спл'ош'на

д'ереу'їана 'ручка і по'том ота'к'е к'ругл'ен'ке / кру'жочок 'наче / шоб у'же пол'а'н'чка там са'д'їлас' / і то на ту ло'пату ўже на тої л'їс'точок тої хл'їб / і п'рамо на теї ўж' 'попел 'в'їгребенїї / і на ту гл'їну бо'у / з'разу бул'ї 'печ'и' ў наз' гл'ї'н'анийїе / то по'у'том поча'л'ї ўже іс' 'цегли ро'б'їт' / а з'разу гл'ї'н'анийїе то / 'мама йїх ту'ди ўже / буханок 'д'ес'ат' / 'вус'їм у ту ўже п'ич пос'та'в'їт' / ну йа з'найу по'у'том' 'йе'на ўже йе'го в'ї'т'агувала і во'дойу / хо'лоднойоу во'дойу / но'а 'руку ц'е ўже бе'ре ту 'воду і пол'ї'вайє / дак ин та'к'ї ўже та / 'корочка аж рум'їана та ка 'добра / о //

3.: З'в'їтки во'на з'нала / ко'ли т'реба бу'ло хл'їб вит'а'гати ? //

— Йа н'є з'найу йї'її то'го іс'куства // йа з'найу йак п'їро'га п'єчу / дак йа ўже і по ў'ремїю з'найу. / і то ўже по'бачу там / 'пало'чку'їу чи с'п'їче'чку'їу йак н'є'ї 'т'агн'єца 'т'їсто / з'на-чит' 'го'тове // о // а то'го хл'їба йа н'є з'нала // но к'репко 'добрий ме'н'їє теї буў хл'їб / о 'зарез у нас к'руглїї 'печут' / о'н н'є та'к'ї 'житн'її / а теї буў та'к'ї 'добрий / да шче'ї з'моло'ком / йаг бу'ло те моло'ко ў'волу // а шче'ї до'вал'ї мо'лог'її / до / те'ї ж моло'ко т'реба бу'ло зб'ї'рат' пере'го'нат' на 'масло / до нам у'же 'тик'її сї'рово'атка'ж / по'лу'чалас' / а 'масло т'реба бу'ло о'дат' у но'а'лог а'бо'ї про'дад' 'бо бу'ло ж 'важко жит' бо / жи'л'ї 'бидно //

21. 3.: Не бу'ло та'кої при'кмети 'їїсти ок'райєц' шоб хл'опц'ї л'у'били ? //

— Н'є / йа та'кого н'є з'нала / ў нас вопш'ч'є 'мама йа'кас' та'ка н'єсу'їє'в'єрна бу'ла // д'ак / і 'баба ме'н'є та'кому н'є у'ч'ї'ла // 'баба / ў ме'н'є д'в'ї 'баб'ї бул'ї / ну'ї а'ни н'а'є з'нал'ї ота'к'їх у'с'аких примх // 'тук'ї / 'баба ме'н'є / у'чила / ц'є ўже 'мам'їна 'мама у'чила / шо ну ў йа'к'їє д'н'ї ўже там со'а'д'їт' шо / це йа'на ўже ме'н'її ка'о'зала шо / ко'а'пусту ти со'а'д'ї ў су'боту / і тр'ї 'рази до Т'роїци / йак а'о'це ўже а'на по'по'а'даїє ў су'боту бко'паї / з'начит' б'у'а'є 'гарна ко'а'пуста // і йа ў ц'ом го'ду поса'о'д'їла ў су'боту і об'копувала йї 'гус'ї'єн' і з'їла 'зоўс'їм // а то 'наче ўдо'валос' та'к'є / по'ка н'є бу'ло ц'о'го на'о'їшєтв'їа // ну там кв'о'а'сол'у ко'а'зала со'а'д'ї ў воў'торок ўже / а га'р'бузи / га'р'бузи / у 'с'єреду а'бо у п'їят'н'їцу / да шче'ї в'о'б'їд йак ко'ров'ї при'д'ут' у'же с' 'пол'а да пол'ажут' у хл'є'в'ї / да'к о'то йак е'ни ўже успо'койа'о'ца / д'ак ти со'а'д'ї д'о'г'бу'д'ут' то'а'к'їє 'гарнийє га'р'бузи / здо'ров'їїє л'є'а'жат' по 'пол'у / йак ху'доба у хл'є'в'ї / ота'ке 'баба ме'а'н'є ў'чила // а та'ких п'рїмхоў 'ч'ос' // ну йа чо'гос' пр'їслу'халаз' до то'а'ко'го хл'опци 'наш'її 'мабут' н'є'а' хочут' 'з'нат' то'а'кого й'т'є'а'пє-рїшн'їє 'д'єт'ї / а м'ї вот л'у'б'їл'ї / йа'о'г' 'баба то рос'казувала нам шос' то'а'к'є / шос' хо'т'їлоз' 'зо'а'ме'чат' йа'го // то 'баба 'каже

йак 'сонце ў х'мару 'по'ўд'є / даг'дошч 'буд'є / а чи ўно'п'раўда чи н'є ? // бу'вайє сп'раўжува'ца / а бу'вало й н'ї //

22. — Йа / 'ципом н'є'ї ў'м'їю моло'т'їт' // чо'ло'в'їк у'м'їїє / а йа н'є ў'м'її' // йа н'є зан'ї'є'ї'малас' / м'її об' 'бочку об'ї'вал'ї ўже шо там бу'ло ў нас // а п'росо м'ї'ял'ї / ми по 'л'їсу с'ї'я'о'л'ї п'росо / то ўже нам бу'ло та'к'є удо'вол'єтв'їє / шо це ўже ба'гато бу'ло з'ем'л'ї / 'с'єї'о'л'ї бо'а'т'к'ї там п'росо / з'воз'їл'ї ў 'хати і то м'ї йа'го ўже о'а'но там п'р'їїє 'добре / дак м'ї'ял'ї / помо'гал'ї м'їят' // но'гам'ї / а йак / це з'нач'їт' 'йа'ка 'важка ро'бота бу'ла / м'їят' п'росо / і йе'но'ш 'кр'єпко по'гано в'ї'м'ї'ї'налос' / а зо'а'сто'ў'л'ал'ї ж 'гарно йа'го м'їят' шоб / з'єр'на ж бо'л'ж'бу'ло / шоб н'є осто'валос' / ота'к'є // о'а'ц'є ў но'гах / но'гам'її м'ї'ял'ї ў но'гах / о'так' / бе'рут' сно'па й о'та'ко трут' но'гам'ї / у но'гах / ру'кам'ї'ї ж п'росо н'є 'в'ї'м'ї'єш / на'гам'ї / і н'є 'в'ї'ї'молот'їш йа'го // 'може то спец'ї'ал'н'їїє т'їк'їїє мо'ш'ї'ни т'є'пєр'їє / бо ў нас п'росо ўже н'є 'с'єї'є'а'л'ї 'л'уд'ї / ц'є йа з'найу шо шче йаг'бу'ла ў бат'їкуў / у ш'колу хо'д'їла / д'ак м'її ў 'л'їс'ї 'с'єї'є'a'л'ї п'росо / п'р'ї'ї'копува'o'л'ї ўруч'ну / там по д'є'л'анках ск'ї'дал'ї ўже теї 'тоже х'м'ї'з'ї'н'ак / і пр'ї'ї'копува'o'л'ї д'ак м'ї м'ї'ял'ї йа'го / до'к о'ц'є йа з'найу / шоб о'а'но ўже бу'ло с'ї'паранє // ну / у'с'є з'нос'їл'ї ў 'хату / шоб о'а'но 'пар'їлос' со'а'ме по со'б'ї / н'є'во н'є'ї пол'ї'вал'ї ж к'їпет'ком / а йа'но йак упра'вало 'наче / пуд'парувало од'нє д'ругє / с'ї'парувалос' // таг'же з'єр'но йа'но йак с'ї'пар'ї'ца дак и'но'ж сп'рїїє / а п'росо 'л'уб'їт' ц'є // в'ї'лзу'їєца 'лучє // л'он йа ко'л'їс' помо'гала 'мам'її полот' / помо'гала // і / тож вє'зал'ї йа'го й'моло'т'їл'ї на то'ку / п'ран'їкам'ї об'ї'вал'ї // бо н'є бу'ло моло'тарок ц'їх / шо 'л'он моло'т'їл'ї / а м'її ўруч'ну / п'ран'їкам'ї //

23. — Х'м'їл'у йа з'найєт'є не обр'об'л'ала / 'тол'к'ї шч'ї'пала йа йа'го і ўс'о // з' 'в'ї'ткам'ї з'р'ї'ї'вал'ї / і 'с'єд'ачи ўже со'б'ї ў кор'з'їнку о'а'то обр'ї'ї'вал'ї // о'це 'тук'ї те шо йа ро'б'їла // йа х'мєл'у н'є обр'об'л'ала // а ну / зо'а'сто'ў'л'ал'ї нас / з'найєт'є служ'боў'цоў / і'т'ї'ї ж помо'гат' / бо бо'а'гато ж бу'ло х'мєл'у ў со'ў'хоз'ї // дак нам у'же 'наче 'норм'ї йа'к'ї'єз' 'до'вод'їл'ї / ту'ди на пуд'вур'їє на ро'боту привє'зут' / о'то ўже наобр'ї'вайут' т'рактором / вин н'є'в'ї'годно йа'го шч'ї'пат' у'же ш'су'х'ї / бо он жи'ж'т'ї'р'аїє' сво'їїї / с'в'ї'їства і / в'їс' у'же ж н'є та'к'ї'ї ж / н'є та'к'її 'зароботок у'же // дак' йа'го нам у'же роз'воз'їл'ї / по'ўтк'ї'ї'дал'ї там / там та'ка ро'бота бу'ла ўже з'нас / ну шч'ї'ї'пал'ї те шо нам у'же пр'ї'воз'їл'ї // ії на'о' пла'н'тац'їю йа хо'д'їла шч'ї'пала / йак в'отпус'їку б'їла / бо'ї план жи'ж' до'вод'їл'ї / дак 'пос'л'ї ро'боти // а так с'х'мєл'ом йа /

опш'чен'їа н'е 'мала н'їакого / 'тул'к'і з'нала шо / во'н'айе¹ но¹
'ул'їци / це зна'чит' хм'ел' т'рав'ет' / у'же от'рута во'н'айе //

24. — С'е^ало ж 'наше зго'рило ўс'е ў 'воїну // ст'ройіл'іс' 'л'уд'і
'пос'л'і вої'ни // ко'л'іс' м'і'н'іе 'мама й 'баба рос'казувала / шо
бу'л'і ў 'їїх' то'к'і' / 'гумна // гум'но / то то ўже д'е з'ер'но
'маб'ї'д' жи ж / е'ге? // о'ц'е / й'їни ўже хро'н'їл'і // а / йа
ўже н'е з'най' / 'тол'к'і з'най'у кол'госпну ко'мору / то^аку здо'рову
ко'мору / ўже посл'е'во'їен:у // о і / то^акого вел'ікого
от'л'їч'ї'я ўже н'е було / ну ўже з'найет'е то^ак'їе¹ бу'л'ш
поста'ў'н'їшїе 'наче / хл'е'в'ї м'ї ст'ройіл'ї / у'же хто мо^алотшї
буў / ну / ми 'ран'ше ст'ройіл'ї / ну / о'ў'шули зо^акопувал'ї
ў 'з'емл'у / а у'же о'ц'е хто поз'н'ї ст'ройї'с'е і хто пересипаў
у'же / перек'н'їдаў хл'е'ва сво'го / перек'н'їдаў ц'е / перест'рой-
ува'ў / з'нач'їт' / зо^аложувол'ї / у'ш'ч'еп теї ро'б'їл'ї //
у'ш'ч'еп'ї ўже / на^о ор'цабах / н'е но^а о'ў'шулах / а на ор'цапах /
шче'пил'ї / ор'цаб'їни с'тавил'ї / 'йакоc' / зо'т'їсувал'ї / зо^ари-
зувал'ї і ў ц'ї пуд'вал'у го^ан'ал'ї ўже 'тїе ж ор'цаб'їни / і
по'у'том у'же ош'чипл'ува'л'ї вер'ха / к'рокв'ї' с'таві'л'ї і то йно
ўже д'їр'жалос' // ну ў нас у'же со^ам'їм'ї со'к'ї'рам'ї шчи'таї н'е
ро'б'їл'ї пр'ї 'нашої 'памет'ї // п'ї'лой'у ўже од'ризувал'ї і ўс'е /
вел'ікого от'л'їч'їя ўже при мої'уї 'памет'ї н'е було / ну ў 'кого
'бач'т'е ў 'кого ше теї доў'жишї хл'ї' / ў 'кого бу'л'ши ў 'кого
'мен'шїї // ну / йа шче 'помн'у / шо'у бу'л'ї к'р'ї'т'ї'їе
й 'хат'и / ну ўже 'мало йа 'помн'у шо'б' со'ломойу у наз бу'л'ї
к'р'ї'т'ї'їе // у нас 'йакоc' 'л'уд'ї ст'ройіл'іс' до'г' бол'шинст'во ўже
д'ранку д'рал'ї / ст'руж'ку 'реза'л'ї / ст'руж'ка ц'е та^оке йаг' д'ран-
ка 'тул'к'ї шо 'мен'ше // е'ге? // ну / ко^арот'ше йа^ено / було
'тойу у йїх 'хата ст'руж'ко'уї була но^ак'р'їта у'же ў с'їв'екра мо'го
'наче // а со'ломойу ўже 'мало при 'нашої 'памет'ї к'рил'ї / от
йа 'даже ўже 'дома н'е з'най'у / йак' була со'ломойу са'раї у нас
к'р'їт'ї хл'ї' / а ўже ша'ол'о'ўкойу буў нак'р'їт'ї у 'бат'ка з'разу
хл'ї' / а по'у'том м'ї ўже к'р'їл'ї рубе'ройїдом / а йак' у'же
рож'н'вал'із' 'дак то у'же 'шиф'ером пок'рил'ї / ота'к'е // 'доўга
ко'мора ц'е о'бора ка'зал'ї // о'бора здо'рова // но'у йа 'тїе
о'бори ўже н'е з'най'у // 'тол'к'ї йа 'чула ў ра'зго'вор'ї' / це д'їд
у'же там ко^азаў шо / там о'бора була та^ока здо'рова / а йа ўже
н'е^а з'най'у //

25. — У нас 'л'уд'ї йа^ок'їїес' бу'л'ї та^ок'їїе¹ вої'ноу
но^ал'акан'їїе¹ / і та^ок'їїе з'разу бу'л'ї д'ружн'їїе¹ // до-
бро'зичл'їв'їїе¹ йак' ско'зат' од'не до д'ругого // 'л'уд'ї помо'гал'ї
од'не д'ругому // у нас но^апр'ї'м'ер / то'ке м'е'н'їе 'зарез но 'голову
на'б'їгло / н'е да'ї Боже / заго'р'їце по'жар / то ў нас н'ї од'ї'н
чоло'в'їк / роўно'душн'їм / от то^акого д'ї'т'ат'ї' / ото^ак'ї' ўже

хлопчу'к'и й муш'чин'и / н'е 'буд'е роўно'душн'їм / шо'б йун бил
без вед'ра / без бог'ра / хаї он 'боси / хаї он ро'з'ути / хаї он
з ро'боти / 'л'уд'ї ўс'е 'к'н'їдайт' і го'р'ї'т' по'жар / у на^ос ўс'е
с'ело збе'гайт'ца на по'жар // у нас у бело'рус'к'їх 'с'олах то'го
н'е було / ко^азал'ї шо 'їехо'л'ї через 'Хат'к'ї / то^ам су'с'едн'е
с'ело тр'ї' к'ї'їлом'етри було / і го'р'їла 'хата ў су'с'їда // сто'їат'
у'с'ї / 'рук'ї' поопус'кал'ї / а^о 'наши 'л'уд'ї 'їедут' / із ма^ошїни
позс'какувал'ї муж'чїни / до^аваї ту'шит' по'жар // у нас 'л'уд'ї
'бу'л'ї од'не до д'руго'го // йак? // 'л'убезнїе / та'к'їїе¹ бу'л'ї /
хо'т'ел'ї помох'т'ї од'не д'ругому / доб'ром ро'б'їлосе те шо / у
ко'гос' чи скорб' йа'кас' / чи шос' то^аке / 'л'уд'ї помо'гал'ї од'не
д'ругому // було вел'їк'їм по'зором у на^ос' / от / ук'рас'т'ї /
ук'рас'т'ї / вел'їк'їм по'зором було / ну шо / шо могл'ї 'тул'к'ї
'баб'ї 'тїе чи муж'їк'ї ук'рас'т'ї / це дро'у у 'л'їс'ї ко'л'їс' йак' іх
н'е в'їп'ї'сувал'ї дак йїх ук'рас'т'ї' / а шо'б од'їн до д'руго'го
за'ї'шов у 'хату обок'раў / у на^ос ц'е було в'ї'л'їк'їм по'зором //
а так 'л'уд'ї в'основ'ном у нас та'к'їїе / с'ер'д'ечнїе / у 'гори
чоло'в'їка 'мало хто оста'ў'л'їе / от і / пр'ї'їут'ат' / йак' ў 'л'їс'ї
заб'луд'їце чи шос' та'ке / а'бо ў ко'гос' 'горе із'роб'їце /
от'зїїч'їв'ї 'л'уд'ї йа'к'їс' на 'горе було //

З.: По в'їдноше'н'у 'ваше' се'ло й су'с'їд'н'е се'ло / то йак'
ви / се'бе наз'ївали? //

— То 'каже б'їнду'л'ї / бу'л'ї о / ў Д'е'н'їсов'їчах то бу'л'ї
б'їнду'л'ї //

26. — У 'бат'ка м'ї' то'л'к'ї' бу'л'ї ўд'вох // д'в'е'ї д'е'ук'ї // а
'бат'ко по'м'ер / пр'ї'шоў із вої'ни / с'т'їїе 'даўн'е / до^а с'ем
год буў у пл'е'ну // до^а обво'л'їло'с'а но^а йо'го о'їта / з'е'м'л'анка
та // до^а йон пр'ї'їшол то^ак'ї' н'е'здо'л'ашч'ен'к'її // с'ем год то^ам
по'буў / і'ї / шче'ї но^ачаў і ст'ройї'ца / п'р'ї'р'об'л'ат' / так йа^ок
хо'т'е'у п'р'ї'р'об'їт' 'хату і н'е' 'кон'ч'ї'ї' // і по'мер // а^о м'ї'
осто^ал'їс'а / 'матка і'ї йа / і шче'дна с'е'аст'ра // і та с'е'аст'ра
ўже по^ам'ерла / та^ом іш'че ў Д'е'н'їсов'їчах // ну і та^ок' ж'ї'л'ї /
а^о по'том ж'ї'їла ўже / хо'д'їла по т'ї'х / 'наїмах // 'бач'т'е¹
йак' т'ї'їїе¹ / шо жи'вуд' б'ез бот'ко'ў? // хо'д'їла ж' шче хо'т'а
'сонце н'е з'ї'ш'ло / у'же до^а м'е'н'е'а ідут' / а / а н'е'а 'буду
хво'л'їт'ца^о / 'ал'е со'ама йа ро'б'ї'ла / 'добре ро'б'ї'ла / і
'ч'ї'сто / і 'хутко ўс'е / а^о 'зара'з йа ўже н'е'а спо'собна // і /
ну // ў 'наїм'ї' хо'д'їла / по'кам'ї'с' / с'е'ам'натца'д' год іш'че
н'е'а було / ўже 'замуж'е йа пош'ла // н'е'а т'р'а'ба було та'к'
ї'т'ї' с'коро 'замуж' // пош'ла 'замуж' / 'матка' та^ом осто^алас'а /
а шче 'бат'ко по'мер / до^ак'ї' во'л'ї' остал'їс'а / і йа^она 'тоже
чо'ї'т'р'ї'ї' год'ї' шче / з во'лам'ї' шче і са'ма ў'м'ела і о'рат'
і ўс'е // а по'у'том у'же н'е // брат'ї'їе ско'заў / йа те'бе
пок'р'ї'їу 'хату шо т'е'ч'е / о'д'аї м'ї'н'е'ї // м'ї'ж о'д'ал'ї // і

оуц'є так пошла ўже / чет'веро д'еат'т'єі було ў м'єан'є / д'вє
 'д'єу'к'і / од'на таом 'зараз оц'є ж'їв'є туди ч'єрез д'вє 'хат' /
 ад'на ў 'К'їєв'ї // м'ї в'їшл'ї // сл'овом в'їшла йа зоа
 дру'гого // то'го самого // і'н з'єам'л'а ж' 'сотк'їи подоавал'ї
 на'м // тог'д'їи з'ра'зу с'єїєал'ї по т'р'їи'ц'їо'т' / а пот'ом_ї зноў
 ноам'є'рал'ї / ну с'лоом у нас 'їак м'їи бул'ї 'дома / док у ноа
 було т'р'їц'їо'т' / соток пос'л'єд'н'є ўрем'їа / було 'бол'єїє / ал'їи
 на'ча'л'ї дру'г'їє з'ємл'єм'єр'ї / доа ўже п'єр'єм'єра'л'ї //
 с'єм'на'ц'їо'т' н'є було / шчє / тоїк'ї но'ст'уп'їи'ї сем'на'ц'їи'ї //
 ўже пошла туд'їи / ў в'єл'їку с'єм'їу // там було ч'є'їтири
 х'л'опци і д'в'є 'д'єу'к'ї / ал'є йад'на замуж пошла / оц'є мо'їа
 'рад'ом / оц'є од'о'а'гоа // ц'є йа'на / йа йє'їє шч'є зас'тала /
 іш'ч'є мо'л'у то'а'ку // 'матка ўже була / та с'в'єк'р'уха / хо'д'їла
 за'о' йє'їу / б'ралас'а за спод'їн'їцу / зоа йє хо'д'їла / а йа
 горо'ївала / ў та'о'ку с'єм'їу в'єл'їку мо'лода пр'їш'ла // д'в'є
 'хат'ї / а с'в'єк'р'уха бол'їна / бу'ла / ноас'їлу хо'д'їла / і
 по'м'єрла пр'їи м'їи'н'є // ну і та'о'ке го'рє було / доб'ра н'єа
 'бач'їл'а йа'о' то'го // горо'ївала / по'том йа'на по'м'єр'ла /
 похоро'н'їл'ї / ўже оста'л'їс'а м'їи'сам'ї / у'же зноў чо'л'ов'єк
 ц'єї мої / а-аї / т'о'а'к'єї буў чо'л'ов'єк / н'єа хо'т'єу ноа то'ку
 ро'боту' / а хо'т'єу ноа та'к'їє / л'охк'їи'є // н'єї / йон н'єї
 хо'т'єу хоз'є'їну'ват' // і йон тоїк'ї так // ко'рова ў наз була /
 ко'рова йї по / і с'в'їн'а бул'ї / по'боул'єї бул'ї / ал'єї йон
 н'єї / йон дл'а'є хо'з'аїства йон' н'є хо'д'їу / йа' ўс'є са'о'ма / а
 йон оц'є / ста'ў у центрос'п'їи'рт / а ў друг'єї с'є'їло / ма'ц'є п'єт'на-
 ца'єт' ? // те шо у на'з було ўже / 'То'ўст'їи' Л'єс назївайєца /
 ту'д'їи 'їєз'їз'їу по ту / ц'єнтрос'п'їи'рт у теї браў / ти'їє
 ц'єнтрос'п'їи'рд буў / п'росто ц'є'їє там поро'б'їи'ї / а по'том
 по'шоў у'же / у кол'госп / ц'є буў ш'ч'є зноачала / у'же ў
 кол'госп'ї буў ко'морн'їком / а та'к'їи'м / шоб' ноа ро'боту / о'а'то
 та' / да'к / н'є хо'т'єу //

27. — Хо'д'їла ў ш'колу / ў нас / було с'їм класоў / у нас ў
 Д'єїн'єов'їчах / хо'д'їла до ш'коли // пот'їєм к'їн'ч'їєла с'їєм
 класоў // поїєхала ў 'К'їєв'ї / посту'п'їла ў т'єхн'їкум /
 посту'п'їла ў т'єхн'їкум / зо'т'єх'їн'єч'єск'їи' ц'є / зо'т'єхн'їком /
 зда'л'а єг'замєни / проїшла по 'конкурсу / пр'їи'єхала до'дому /
 с' 'К'їєва ў'же / на / т'рєба було 'їєхат' у'ч'їц'їа / пр'їи'єл'їайт'
 м'єн'ї д'єкумент'ї шо роас'фор'м'їруваўс' т'єхн'їкум // ко'н'єш'но
 цє булоа н'єап'раўда / т'єхн'їкум н'єа 'може рас'фор'м'їрувац'їа /
 ко'гос' ўз'єал'ї на'о' м'єїсто / а м'єн'єа о'ас'т'ав'їл'ї // ну'о' йа
 н'єа поїєхала у'же ж'п'лака'т' та'ом да'о про'с'їт'їца / шо
 пр'їи'м'єт' м'єн'є // пошла на'о' ро'боту // пошла
 ву'ч'от'ч'їком // пр'їи'мала мо'локо / в'їд / 'опшчїм в'їт

соў'хозн'їх / с соў'хозу'їи / в'їд л'уц'їк'їи'х ко'р'їу / л'уд'їи
 зда'вал'їи // була / ро'б'їла у'ч'от'ч'їком // поро'б'їла
 ў'ч'от'ч'їком два 'рок'їи / а тоад'ї захо'т'їл'ос' м'їєн'ї ко'роў
 до'їт' // к'їи'нула ў'ч'от'ч'їка і п'їш'ла до'їи'т' ко'роў // мо-
 ло'да / н'єї 'було 'розуму ў голо'в'єї / н'єа з'нала / шо 'рук'ї
 'в'їр'ву ноа ўс'є сво'їє ж'їт'їа // до'їи'ла ко'роў два 'рок'їи //
 до'їєла йа два 'рок'їи ко'роў // пот'їм стаў у нас хм'єл'соў'хоз
 'Хабнє // ко'ров'їи , за'б'р'али / пр'їєвезлї нам те'їл'ата на
 от'корм // у'же ж' п'їшла замуж / с'тал'ї д'їт'їи / с'тало ж'
 т'рудно / пошла хот'є на те'їл'ата // ро'б'їла на те'їл'атах
 д'вац'ат' 'рок'їу // в'їр'вала с'воїє 'рук'їи / гет' / в'їр'вала
 'рук'їи // а ко'а'му с'о'єгон'ї во'а'но т'рєба ? // йаг'б'ї ж'їл'ї 'дома
 ў с'єїбє дак / і ўн'їман'їє_б 'їа'к'єз' було / боа 'наше
 ноачал'ство з'нало нас / а ц'є ўсє чу / л'уд'їи чуж'їи'єи / нов'їи'є
 і м'ї ў'їєх' 'нов'їи'є // т'р'оїє д'їт'єї / д'їт'єї ў 'мєнє т'р'оїє //
 д'їт'єї // с'тарш'їи' с'їн / к'їн'ч'їи'ї ў Пол'їс'кому 'дєс'а'єт'
 клас'їи'ї / в'їу'ч'їи'їс'а на / там / п'їшоў у 'арм'їи'у / ў
 Гїр'ман'їи' сл'уж'їи'ї / там в'їн на п'р'апоршч'їка в'їу'ч'їи'їс'а /
 там сл'у / п'їят' 'рок'їи'ї в'їн там ро'б'їи'ї / п'р'апоршч'їком // а
 тод'їи перєс'лал'ї йо'го ў Благо'в'їшч'єнск / перєв'єл'ї / а'ж до
 Хо'а'бароўс'ка // д'уже т'рудно було // в'їн перєїїах'є с'уд'ї /
 т'їєпєр в'їн у Ва'с'їл'ков'ї // друг'їи'ї с'їн у'ч'їи'їс'а на'
 'шо'ф'є'ра // 'тоже 'дєс'ат' клас'їи'ї 'кон'ч'їи'ї // ўс'їи' тракто'р'ї-
 сти / комбоїн'єр / шо 'зараз 'роб'їт' о'с'о' ў соў'хоз'їи' // доч'їка
 у'ч'їи'лас' у Пол'їс'кому / 'тожеи' 'дєс'а'єт' класоў 'кон'ч'їи'їла /
 'кон'ч'їи'їла т'єхн'їкум коп'єр'а'єт'їи'ї / без ро'боти 'зара'с'
 с'їи'д'їт' / ро'а'боти на'їт'їи' н'єа 'можна н'їд'є / пот'о'му шо м'ї
 ч'ор'нобул'ц'їи' // йа_б хо'т'їла / шоб' йа ж'їл'їла ў Дєн'їс'ов'їчах /
 шоб' мо'їи' д'їт'їи / шоб' там по'м'єрт'їи' / бо то м'їи' краї бо то м'ї /
 бо м'ї та'ом рос'л'ї / род'їл'їс' / наш краї //

28. — 'Наш'їи' л'уд'їи' добр'ї / бо 'наш'їи' л'уд'їи' з'найуд' 'горєи' /
 з'найуд' 'горє // і воїна / 'баб'ї 'наш'їи' / п'р'аб'аб'їи' 'наш'їи' / о'то
 рє'їво'л'уц'їи'а цє ўсє то / цє ўсє ішло ч'єрез 'нашєи' с'є'їло //
 іш'ч'є 'мама' н'єа роско'а'зала' / йак у нас іш'ч'є до воїн'їи' / до
 'сорок 'пєршого 'року / до воїн'їи' / йаг була шч'є йа'кас' воїна /
 од'на_ж о'то_ж / йа'к воїна наз'ївалас' п'р'ав'їлно ? / гро-
 ма'од'анс'ка ч'їи' 'їа'к_вона' ? / цє ж була в'їтчиз'їн'ана / а то //
 на'нал'ї 'їз Гер'ман'їи'ї / з 'Аўст'рїи'ї / ко'пал'їи' зем'л'анк'їи' /
 жи'л'їи' ў нас там по'ста'вал'їс' у'ч'астк'їи' // цє ўс'є 'наш'їи' л'уд'їи'
 пер'їєсл'ї на сво'їи'х плє'ч'ах // 'наш'їи' п'р'аб'аб'їи' 'наш'їи'
 д'їд'їи' // во'н'їи' з'найуд' 'горєи' // то'му во'н'їи' добр'їи' // у 'гор'ї
 во'н'їи' 'в'їр'об'їл'їи' доб'ро // і л'уд'їи' д'ужеи' добр'ї /
 по'д'єл'ч'їв'ї // йа'о' ж ка'о'жу проїд'їи' 'нашє с'є'їло / ч'ї то'б'є
 хто н'є дас'ц'т' по'їєс'ц'ї / об'єз'ат'єлно // 'наш'їи' л'уд'їи'

іскл'у'чі'т'ел'но 'добр'ийе / пото'му шо / 'горе йіг зо'агторго'вало
і йо'а'ни с'талі 'добр'ім'і л'уд'м'і //

29. — Бу'л'і до'убо'ан'ийе то'а'к'ийе ко'лотк'і здо'ров'ийе та'о'к'і ў
на'с / то'а'к'і // одре'зайе'ца ко'лода / а' ў ко'лод'і трух'ло о'т'е
в'і' / в'і'до'убуйут' йо'го / 'гарно та'м йо'го в'і'шк'р'іе'бу'ют'
то'д'і / т'вора'т' то'а'к'ім по'а'хуч'ім / ч'ім н'і'бу'т' / шоп ту'ди
ж п'ч'оли с'ідали / з'в'ерху 'роб'і'т' к'р'і'шк'у / йа ўже ж
'бач'ила / йа з 'бат'ком ці'ж 'вулик'і / во'н'і на'з'і'вал'іс'
у нас ло'у'вшк'і // це' йа ўсе'гда із 'бат'ком іс' сво'їм воз'ком
на' л'ес 'тийе' ло'вушк'і' во'з'і'л'і // а ро'йі ж / іс' с'ела
на'п'р'і'кло'д / на' л'ес л'е'т'ат' / куд'і' л'убл'ат' / ту'д'і і
ле'т'ат' // да'к м'і' ўже з 'бат'ком с' по'коїн'ім' / в'ін у'же
з'роб'і'т' ту ло'у'вшк'у / ну во'а'на так на 'метр / 'мете'р 'буде
о'так / о'та'ка до'у'бана // і це ўже м'і на' во'з'ок' і ве'зем' у
л'іс // із 'бат'ком // а то'д'і' в'і'ро'ўкою 'та'гнем уд'вох йо'го
ту'да на' дере'в'іну / но'а х'войу / о'бо'у'я'о'с'ково // 'лит'н'а /
на'з'і'валас' 'лит'н'а / о'та ве'р'о'ўка шо 'та'гн'е на'з'і'валас'
'лит'н'а / во'на с' та'о'к'ім круч'ком / йа 'добре за'о'помн'іл'а //
до'к йа'к м'і' з 'бат'ком йо'го т'агн' / т'а'енул'і // це со'е'годн'і
пош'л'і зат'а'енул'і / у'веч'і'р'і / на'о'з'а'тра пош'л'і ўже с'е'м'йа
с'і'д'іт' // у'же ро'і та'м / на'з'і'ва'ўс'а ро'і / с'е'м'йа // но'у і
так у'же ц'у ло'вушк'у зно'ў на воз'ку ве'земо до'у'дому // і 'бат'ко
ўже / йа з 'бат'ком коло п'ч'о'л / бо йа б'у'ла с'тарша ў с'ем'йе /
нас т'ройе / а йа' с'тарша / да'к йа ўс'ег'да з' і'м' коло 'вул'і'к'і'у
цих // у'же на'д'ен'е на' м'е'а'на о'а'то ту ўже то'а'ку 'шапку /
іс' 'с'е'т'кою / і м'і ўже з 'бат'ком там уд'вох пере'са'зу'єм' ці'і
п'ч'оли // на'хо'жу 'матку йо'е'му / бо йа ж 'дуже 'бачу ўже /
'бат'ко ж ста'р'ишч'і'да' шче ж і'нво'а'л'ід пр'і'шо'ў із во'ї'н'і /
до'к в'і'н не н'е 'дуже а' йа ўже 'матку йо'му на'і'ду / в'ін у'же
по'сад'і'т' у 'маточ'ш'нік / то'а'ка ўже із'роблене то'а'ке / із
'ручеч'кою 'нач'е 'с'е'точ'ка ту'да ўже / 'нач'е ко'робочка / ку'да
ўже 'матка за'о'сажувалас' // і то ўже в'ін сто'а'нов'і'т' у 'вул'і'ка /
ро'і у'же по'ка пр'і'в'і'кн'е д'н'е'і тр'і //

30. — Ў ко'го бу'л'і то'к'ийе' сто'ў'к'і / ко'а'пал'і л'а'е то'а'го'а' ўже /
л'е'а хат' / до 'к'і'до'у'т' ту'ди ко'нопл'і / с'кол'к'і ўже то'а'м
у'рем'я ? / пр'і'кло'да'ют' то'а'к'ім'і по'л'ена'ом'і / 'моча'о'т' / то'а'
ди ўт'о'а'га'ют' / 'сушо'а'т' йіх / і трут' // 'б'ели' / 'б'ела та
ўже / 'б'еле / н'е'а та'к'е ўже / йа'к о'то / н'е'і / н'е'і / н'е'і //

3.: А де ? //

— Л'он б'і'е'рут'ц' / ўже' л'он от о'ц'і'е' у'о' ц'у 'пору / Спас
ко'а'л'іс' ко'а'зал'і // Спас / о'ц'е ўже по'ї'д'е // ц'е л'он у'же
с'п'е'йе // а ко'нопл'і ж 'йа'к 'с'ейут' / до'к уп'е'р'от' п'лоско'у'н'і
ўб'і'райут' / а' по'том мот'к'і // да'к 'тоже 'т'ийе так уб'і'райут'

і у 'с'ому в 'а'ўгус'т'і / 'т'і'йе ўб'і'райут' / а тийе шче с'е'д'ад' /
бо 'тийе з но'с'ен'е'м //

3.: А йа'к йіх мо'чили ? // ў сноп'ках ? //

— Ў сноп'ках / ў сноп'ках // ўп'е'род по'б'і'вайут' же йіх /
о'т'і'йе шо то / о'а'то с'е'д'ад' із на'о'с'ен'е'а'м / на'о'с'ен'е'
то'а'к'е // по'б'і'вайут' і пр'а'н'ікам'і та'о'к'ім'і / а по'том у'же
в'е'зут' у 'копонт'і / та'ом д'е та'о'к'ийе / пр'і'кло'да'ют' по'л'ена'м'і
йіх' / шоб йо'а'но ж н'е'і попл'и'ў'ло //

3.: 'До'ўго ле'жат' ? //

— Да // і йа'н'і' ўже там / йа' ўже і за'бу'лас'а / с'кол'к'і
йа'н'і' та'ом // йа'н'і' // в'і'т'ц'а'гу'йе' сно'п'ка // пол'е'аж'і'т' та'ом
с'ко'а'л'к'і // і в'і'т'ц'а'гу'йе' сно'п'ка / пос'та'в'і'т' на'о' 'сонци'е'
по'бач'і'т' / йа'к 'йон ўже 'гарно об' / т'ц'е / а' то'д'і' ўже трут'
йіх' // 'т'ерн'іци то'к'ийе'а' д'ер'е'ў'йанийе' роб'і'л'і // ну пр'осто
то'а'ка / сто'йіт' / и / о'ц'е но'а'пр'і'м'ер / ок'но / так / ц'е'
о'у'шула' за'о'копу'е'ца'о' д'ер'е'ў'йана / тут проб'і'вайуца
та'о'к'ийе'о' / д'в'е / а' ту'ди ўже 'т'еше / пов'і'т'есу'йе / то'а'к'ийе'
'дош'ч'ек'і' / то'а'к'ийе' д'в'е 'дош'ч'ек'і' / та'к / с'уд'і'
зо'а'б'йе / а' ту с'то'уб'і'к'x сто'йіт' / і тут у сто'ўб' / а' по'том
та'о'к'і'е' / та'к 'уже т'рег'і' йа'з'і'ч'ок / пос'ер'е'д'ін'е'і / об'т'еше
йо'го / оп'т'еше так / і ўже ц'і'е 'т'ерл'і но'а' т'е / 'т'ерл'і // о'ц'е
т'е'і л'он / у'же ц'е пос'та'в'і'ў / і'н ц'е воз'м'і' ў ж'м'ен'у / а'
'ц'ейу ру'кою' ўже на'п'і'на'і / і ц'е ўж'е 'т'ерл'і т'е'і л'он і 'т'і'йе'
ко'нопл'і / йа'к н'і'е' бу'ло шче кол'госпо'у' // по'т'рут' / ко'нопл'і
'ц'і'е / м'йут' / і'н м'йал'н'і бу'л'і то'а'к'ийе'а' / і м'йут' //
пр'осто роб'і'л'і на' дво'а'р'е то'а'к'ийе' м'йал'н'і / то'а'к'ийе' сто'ўп'
і ўже зо'а'к'руч'ува'л'і / м'йал'і // а' м'і' ўс'о' ў'р'ем'я но'гам'і /
но'а'гам'і пом'йом / пом'йом йіг / до'а' то'а'ко'го' п'і'л'ак'і ў 'хат'і //
а 'т'і'йе' ко'нопл'і то'а'к'ийе' 'до'ўг'ийе' / но'а' п'еч' н'е'
'м'е'с'т'а'ца'o' / в'і'сок'ийе' // по'уб'і'о'м' 'йіх' то'у' 'т'ім / о'бу'хом /
со'а'к'ийе'ро'йу / а' то'гди ўже йіх но'а' печ'ш' / а' по'том с' печ'
з'най'е'т'е йа'о'ка ц'е п'і'л'ака' / йа'о'к'е ў 'хат'і // н'е'а'мо'
д'і'хан'а // ну і т'е'пер у'же м'і' н'е' роб'і'л'і // ц'е роб'і'л'і
шче до кол'госпа // ну' / із 'печ'і' ст'ц'е'а'г'л'і / по'б'і'л'і / до'
ў 'т'ерн'іцу ж по'а'н'есл'і // ц'е' ж 'йа'о'ни на'о' п'е'ч'і'е' 'сохл'і //
од'а'г' ўже пото'ўк'л'і / пото'ўк'л'і / ўже йіх т'рох'і' / кот'р'і'йе'
то'а'к'ийе' ве'л'і'к'ийе' / а' то'д'і ўже ў 'т'ерн'іцу по'а'т'ерл'і / ўже
'гарн'і'йе' ко'нопл'і / а то'д'і' зно'ў м'йат' // а то'гди м'йат' / у'
'кого м'йал'н'і бу'л'і д'е'ар'о'у'йан'і'йе' до'а' там до'а'к'уж'е / а м'і'
но'гам'і // до'а' шче т'р'еба н'і'е' м'і'т' пол' 'це'лу н'і'е'д'ел'у / шоб
бу'ла граз' / шоб м'йал'іс' ко'нопл'і / бо йа'к по'м'йе'т'ца / до'к
н'е' м'йу'ца так // пом'йал'і / а т'е'п'ер б'е'н'ром / 'м'і'ко'а'йом
'м'і'чк'і // гр'е'б'е'н'і то'а'к'ийе' / то'а'к'ийе' гр'е'б'е'н'і //
'роб'а'ца / ну то'а'к'ийе' / о' то'а'к'ийе' д'і'рочк'і /
мо'а'л'ес'он'очк'ийе' // і гр'е'б'енк'і / гр'е'б'енк'і та'к' йа'к д'в'е

ру¹к'е / а г¹реб'єн' так ш¹і'рші¹ / та¹к'і'о ота¹к'і'о
в'іші¹ни / та¹м зо¹гост'р'є'н'ії / а тут¹о¹а тут¹д'є
про¹р'езан'і'є зупч'і'к'і т'і'є / шо тра ўже йіх м'ікот' / т'і'є
м'іч'к'і на¹д'є'ват' / ото¹ка ш'і'р'і'на йо¹му і то¹ка ўж'є ота¹ко
от то¹го / от т'і'є і р'учк'і / так / а р'учка т'рох'і' доўга /
бо р'учку т'р'є'ба прин'єс'т'ці / на¹ сто¹л'ец пос'тавіт' а¹бо так
но¹ то¹ку ко¹напку / і с'єс'ц'і ўже прас'ц'і // і ц'є і пр'о¹дом
т'і'є н'ітк'і / а по¹т'о¹м у¹же зноў / т'і'є н'ітк'і пр'о¹дом //
о¹а по¹том йіх' но¹ / но¹ клуб'к'і / о¹а по¹том сну¹й'о¹м // пр'амо
о¹ц'є / ну та¹ко / о¹ц'є в'єр'є'т'єно сто¹йіт' і то¹к'і'є ж бу¹л'і
т'і'є / поро¹бі'л'і / шо і в'єр'є'т'єно с'тавіш' / шоб' йа¹но
сто¹йал' а¹бо д'єт'і д'єр'жа //

З.: А як називалос' те / куди в'єр'є'т'єно с'тавили ? //

— А-а н'є з'найу йак¹ ц'є ўже зо¹бу¹ла¹с'а // ўже зо¹бу¹лас' /
н'є ско¹жу / о¹то д'і'є в'єр'є'т'єно с'тавіт' / йа¹х ц'є і ко¹зал'і
но¹ йо¹го ? / йа¹к'єс' / ц'є йак' мо¹тал'і н'ітк'і / до¹к
мото¹в'і'ло / те / т'оже ўж'є ў / но // мотк'і // до¹к то¹ц'є
мото¹в'і'ло / а ц'є ўже зо¹бу¹лас' / йак' ўж'є / н'є з'найу // ну
й¹о¹ц'є т'є м'іч'к'і по¹м'і'куйом а по¹том попр'є'дом / а¹о по¹том
сноў / по¹ко / йо¹го помо¹тайом / ну // з' в'єр'є'т'єно / а по¹том
сноў / а сну¹ват' о¹так у хат'і'є позаб'і'ватийє ко¹лочк'і //
ў нас та¹ка хата в'єл'іка / була / мо¹ут' м'є / н'є з'найу
с'кол'к'і м'єтроў / в'єл'іка / н'є / ба¹гато // о¹так / йак' о¹то
зало¹ / до¹ўж'єї ішч'є // ну та¹ко ў кут'ку ко¹лочк'і /
за¹б'і'тийє / но с'кол'к'і г'убок / ц'є ўж'є кажем / г'упк'і т'і'є /
до¹к о¹там т'єї ко¹лочк'і / д'єс'єд' г'убок сну¹й'ут' та¹м /
во¹с'єм' / с'єм' // о¹с'є ўж'є т'і'є ко¹лочк'і / о¹с' та¹ко
ход'ім / зо¹матуйом і зноў но¹ д'руг'іі ко¹лочок' зо¹матуйом /
і зноў но¹ д'руг'іі // і о¹ц'є сно¹вал'і так // то¹д'і'є посно¹вал'і /
ўж'є зноў то¹к'і'є сто¹т'і'ва по¹робр'є'нийє / і / тийє / кручк'і
т'і'є ўс'ак'і'є / шо в'єша¹йом / б'єрдо / і ўж'є ў т'є б'єрдо
но¹к'і'даюм // посно¹вал'і / обл'і'л'і ту¹сно¹ву / шч'є ў во¹ди /
і / го¹рач'є / до¹а туди му¹к'і / там ж'м'єн' дв'є / т'і'є
ж'і'т'єн'є / ржа¹не м'і' кажо¹м // ну¹ посно¹вал'і йі'є /
помо¹ч'і'л'і пороз'в'єшо¹л'і йі'є ф'хат'і / но¹д' духом / д'є ўж'є
т'єпло / по¹сохла / по¹том унос'ім та¹к'і'є сто¹т'і'ва //
ну¹ так / о¹туд дв'є но¹жк'і ў т'і'х сто¹т'і'ю / а по¹том туд дв'є /
а тут по¹робр'є'нийє то¹к'і'є / ну по¹т'єсо¹нийє то¹к'і'є / по-
проб'і'ватийє ўж'є д'ірк'і // о¹то¹к'і'є д'ірк'і т'і'є / і ўж'є
поза¹сажува¹нийє то¹к'і'є т'і'є / шо лож'і'ца та ўж'є /
но¹во¹йка ми ка¹зал'і но¹во¹йка / ўж'є та шо кот'ім' н'ітк'і но¹
йі'є / і та шо кот'іца ўж'є полот'но // і ц'є так / так' і ж'і'л'і /
та¹к'є ро¹бі'л'і м'і // т'кал'і пос'ц'ілк'і' ц'і'є //

З.: А н'іт' в'ішали ў с'тел'у ? //

— А н'є / а ц'є тут і зноў кручк'і то¹к'і'є / за¹б'і'тийє /
ў нас же¹ бачш'т'є і хати д'єр'є'у'янийє / до¹к о¹то кло¹ду¹
то¹к'і'є бру¹си / і н'іжша йак' о¹ц'є / ў нас в'і'сока / а¹о ў /
о¹н'о / ў наших су¹с'єд'і'є / ў мо¹йіх н'іск'і'є / і там поза¹б'і'вай-
ом но¹д' ц'ім то¹к'і'є / ото¹к'і'є про¹л'оти нач'є / кажем м'і' /
м'і' ко¹зал'і кл'єтка / кл'єтка // у тої кл'єц'і'є туд бу¹ў
зо¹б'і'тийє і туд зо¹б'і'тийє / по¹в'єс'іл'і па¹т'у / а т'єп'єр но¹
ту палку в'єш / т'і'є ўж'є на¹ тої па¹лц'і'є в'єс'ат' о¹ц'і'є
кр'ічочк'і д'єр'є'у'янийє / із' н'іткам'і / ц'є м'і так ч'єп'л'айом
туди / зо¹к'руч'уйом / тут ўж'є б'єрдо / н'іт' і б'єрдо // йак'
ўж'є ц'є / пос'ц'ілк'і' ц'і'є переб'і'райуца / да¹к ўж'є ба¹гато
т'р'є'а н'ітоў / ч'єт'ир'і / а йак' полот'но пр'ос'т'і'єн'к'є / два
н'іт'і' / і так ж'і'л'і і горо¹вал'і / і добре бу¹ло //

З.: У вас ка¹зали к'росно чи стат'і'ва чи в'єр'є'т'єно ? //

— К'росна // к'росна ста¹нов'і'м' // а ц'є ўж'є кажем / шо
но¹матуйєца но¹во¹йка / а це сто¹ц'і'ва ц'і'є / шо сто¹йат'
но¹жк'і // ўс'є разом / і ц'є сто¹к'і'є ў йо¹го пр'і'єд'м'єтоў //

З.: Це к'росна ? //

— Да¹о ц'і'є к'росна // ран'ше¹ ц'є ўж'є но¹во¹йка¹ кот'іт'ца¹
н'іт'очк'і / ц'а но¹во¹йка кот'іт' уж'є полот'но / то¹к'і'є па¹л-
к'і / тут палка ўж'є / і тут палка / одпус'ц'іла ўж'є н'ітк'і
но¹кру¹т'іла / тут ўж'є зо¹кру¹т'іла полот'но ос' ц'єйу палкою /
стр'іхнула зноў / а д'руга палка / йє то¹к'і'є шо з'робит' / пр'осто
то¹ку / дошч'єч'ку / а¹о ў дошч'єч'ку поро¹бі'л'і г'воз'д'ік'і /
по / д'іроцк'і / і ўж'є та¹к' / йак' но¹ко¹т'іла¹ / шо х'ват'іт' уж'є /
т'р'єа ко¹пат' / т'і'є та¹т'кат' / ўж'є до то¹го г'воз'д'іка ўсо¹д'іла /
н'іж'є йі' то-о // а с'є¹д'єл'і / ну от с'є сто¹йад' дв'є т'і'є /
так ? // дв'є сто¹т'і'ва / і йє¹ни так / по¹ дв'є / та¹к' йак' о¹
но¹пр'і'єд'м'єр с'тул'чик / та¹к' / о¹та¹к'і'є ног'і' / ну йа¹но
в'і'соке // а т'і'єп'єр м'і' сто¹нов'і'м' ц'є / йа¹но і ву¹зке //
сто¹нов'і'ца т'і'є сто¹т'і'ва / но¹ ц'є сто¹т'і'ва / та¹к' і йак' о¹ц'є /
лож'і'м дошку // і м'і со¹д'і'мос'а¹ // пр'амо на¹ ц'єму // о¹ц'є /
ц'є на¹пр'і'єд'м'єр к'росна¹ / так ? / о¹ц'є сто¹т'і'ва ц'і'є / ц'є
сто¹йат' сто¹т'і'ва / ц'є о¹д'о д'руг'іі сто¹л'ец' / ішч'є тут же /
о / ото¹ко / о¹ц'є сто¹йат' сто¹т'і'ва / так ? // т'єп'єр ўж'є
лож'і'м с'уд'і' на¹ ц'і'є сто¹т'і'ва / ўж'є м'і'н'є т'р'єа со¹д'і'ца¹
зо¹ к'росна / лож'і'м дошку / но¹ ц'є і но¹ ц'є / бо ц'є с'тул'чик
же // д'руг'є / ц'є ўж'є д'руг'є / ц'є то¹к'є пр'осто з'робл'є'не /
так ? / з'робл'є'не ўж'є то¹к'і'є // ну ў нас н'є бу¹ло то¹кого /
ў м'єн'є н'є бу¹ло / йа¹ н'є а¹ буду гово¹р'і'т' / н'є бу¹ло ц'ого /
шо ц'є / сто¹йало //

З.: А як полот'но обробл'али ? //

— Пр'ан'іком б'іл'і йо¹го на¹ к'ладка¹х / б'і'л'і / б'і'л'і /
по¹том но¹в'єшої / о¹а то¹г'ди ўж'є ро¹зо¹ў два йо¹го та¹м / т'ш'і
тр'і'є попе¹р'і / і ско¹чаї ў та¹к'і'є / пос'таў / ко¹зал'і / пос'таў /

Денисовичі Поліського р-ну Київської обл.

пос'таў // ко'л'із' бу'л'і // а йак у'же кол'госпи на'чо'а'л'іс' / то ўже / ўже 'мало т'кал'і // с'е к'лоч'е / те шо ўже п'е'р'е'п'рал'і // поп'рал'і 'нітк'і / так ? // о'те 'в'іт'е'а'гл'і / а ц'е к'лоч'е'а ўже мо'а'ле / пре'д'ут' но'а 'ц'і'е 'пос'ц'ел'к'і / шо ц'е т'ч'ом у'же / до'а'к о'ц'е ц'е к'лоч'а'е / до шче те' к'лоч'а'е / т'ейе йо'а'к о'то 'пер'в'іі раз но'а'чешеш / на'о г'ребен' шче 'доўше / т'е но'а ос'нову // а т'е шо / ўже ко'ротш'е ц'е но'а ўток / а-аї //

3.: А те шо на ос'нову йак називалос' ? //

— Ну / 'нітк'і'а пр'осто //

3.: А ку'ж'ел'а / ку'ж'і'і ? //

— Ку'ж'ел' ц'е // 'куж'ел' ц'е ж л'он / хо'рош'і' // а ц'е н'е на'зи'вал'а пр'осто ц'е так / н'е / йе'а'но і н'е називало'с' / ц'е 'лучше пр'ал'і / но'а те / но'а ос'нову ц'і'е // а то 'кужел' ц'е ўже 'кужел' / ро'б'і'л'і ку'д'ел'і то'а'к'і'е в'ел'і'к'і'е / до'а ц'е'і 'кужел' пр'ал'і но'а полот'но / а'о к'лоч'а'е ж на'о пос'ц'ел'к'і / на'о с'е //

31. — Дес' зем'л'а в'ід се'ла мо'го 'бат'ка бу'ла к'і'лометроў три // а ч'о'го ? // ч'е'рес те / шо ўже д'ід ку'п'і'ў 'земл'у // ў нас там н'і'м'ці жи'ли / пан жи'і'ў // от // дак в'ін ку'п'і'ў там зем'л'і со'б'і // так і називалас' В'еп'раншчина // у'роч'ішче / В'еп'раншчина // ну в'ін дес' там ге'а'ктар'і'ў ч'о'т'ир'і'а ку'п'і'ў / ч'і д'ес'а'т'ін / да так і жи'і'л'і'а // це 'л'уди по ў'ч'астках жи'і'л'і // в'і дес' в'ід 'мене / а'бо в'і м'іі брат 'р'ідніі / шч'е ў нас брат буў // дак м'і'а ўже дес' со'б'і заін'али у'ч'асток о'дин // так // пост'ройіли вам 'хату / одно'му б'рату / д'руго'му б'рату / т'рет'о'му б'рату // і по у'ч'астках так жи'ли // пон'і'маєте ? // аж до т'риц'ат' 'с'омо'го року // а ў т'риц'ат' 'с'омо'му 'роц'і у'же ў село с'тали із'возит' із у'частк'і'ў // у'же йак полу'ч'ілас' кол'ек'тив'ізац'і'а ў д'вац'ат' деў'і'а'тому 'роц'і / так л'у'де'і у'же с'тали з'возит' із у'частк'і'ў // ха'ти бу'ли / ха'ти бу'ли / ха'ти пере'т'агували / ц'і'л'ком пере'т'агували ха'ти / ц'і'л'ком // п'ід'і'мали / от / і во'лами т'аг'нулі 'хату // во'лами / во'лами т'аг'али 'хати // у 'село // о'це вам та'ке // і 'пот'ім у'же об'їед'нали 'земл'і / п'іш'ли у кол'гос //

32. 3.: Йа'кими зна'р'ад'ами воло'чили ? //

— 'Борони дереў'і'ан'і / дереў'і'ан'і 'борони //

3.: Хто ро'биў ? //

— 'Сам'і // буў 'маіст'ер / та 'маіст'ер // а хто ўм'і'ў сам / сам зро'б'і'ў // із брус'к'і'ў // посверд'ліў д'ер'е'в'інку / бол'шинст'во б'рали к'р'іп'ке 'дерево / дуб або бе'резу // пон'і'маєте ? // 'іасен або клен / о / це 'сам'і к'р'іп'ш'і по'роди / так із н'ого і ро'б'і'л'і // от бе'рец'а так / о'дин бру'сок і д'ругі' бру'сок / з'їед'ну'юц'а бру'ск'і'а і полу'чай'і'е'ц'а 'нач'е квад'рат /

пон'і'маєте ? / бру'соч'ками // 'пот'ім 'робл'ац'а перек'ладинки та'к'і / ў бру'соч'ки запус'кайуц'а о'т'ак / од'на ос' / д'руга і т'рет'а // так // і от тут м'і 'роб'ім / с'в'ерд'лім 'д'іро'ч'к'і ў 'ц'о'му бру'соч'ку / од'ну / д'ругу / т'рет'у / ч'ет'верту / п'і'ату / 'шосту / 'с'ому / 'вос'му / ди'ў'і'ату / ди... / с'к'і'л'ки 'хочете / йа'ку вам т'реба велич'і'ні / ч'і'а сам'і будете т'а'г'ат' / воло'ч'і'т' со'б'і'ю кар'топл'у / бо то'му шо 'сам'і т'а'г'али // от // на с'к'і'к'і 'хоч'ете зуб'к'і'ў / на с'т'і'к'і і ро'б'і'т' // і ўсе // 'пот'ім ч'і'п'л'айуц'а ц'і'п'оч'ки / де ку'соч'ок 'наіде / ч'і'а ц'і'п'оч'ка / ч'і'а п'роволоч'ку йа'ку / ч'і'а в'і'ровоч'ку йа'ку // от // і до ц'і'х бо'ронок ўже / йак'шо ве'лик'і во'ни / з'нач'іт дв'і / шоб во'ли т'аг'нулі / йак'шо ма'лен'к'і / три // от // 'пот'ім 'роб'і'ц'а / називайе'ц'а ст'ел'вага / штел'вага // сте'л'вага // з'нач'іт так // до бо'ронок до ц'і'х 'роб'і'ц'а кру'ч'е'ч'к'і // до 'каждо'й бо'ронк'і / до 'каждо'й 'с'екц'і'і кру'ч'е'ч'ки // а 'пот'ім 'робиц'а стел'вага / і до ц'і'йе'і стел'ваги / напр'і'м'ер / йак тр'і бо'ронки / з'нач'іт' / то прок'руч'уйуц'а 'д'іро'чки ў попе'реч'но'му бру'соч'ку / ш'і'с'т' 'д'іро'чок прок'руч'уйе'ц'а / і 'тоже ўстаў'л'айе'ц'а ч'і'а шну'рочки / ч'і'а п'роволочка / ч'і'а шо там у 'д'ад'ка 'обш'ч'і'м йе / і за'гал'ніі з од'ного вуг'ла ц'і'йе'і / з перед'н'ойі стел'ваги / д'л'і'ній бру'сок і тут у'же із од'но'го 'боку і з д'руго'го 'боку ц'і'п'оч'ок а'бо в'і'ровочка / і тут кру'ч'ок / у'же / шо ч'і'п'л'айе'ц'а за снас'т' / шо 'буде т'аг'нут' // і то во'лоч'іш со'б'і і ўсе // 'лехко // во'лам'и / а ў 'кого к'ін' буў / то ко'нем // а йак'шо во'лоч'ат' і ўже по'гано розво'лоч'уйе'ц'а / по'гано / пон'і'маєте / з'нач'іт' гру'зок йа'к'і'с' 'ложит' / чи 'кам'ін' / чи кам'і'не'ц' 'ложит' / чи по'л'іно од'р'ізаў / да по'л'іно поло'жиў / приў'і'азаў / шоб во'но г'либше і 'луч'е розб'и'вало / пон'і'маєте // і ўсе //

3.: А 'чимос' 'інш'им воло'чили ? //

— Бе'резой // ди'ў'л'ач'і'с' йа'ку кул'туру 'сад'ат' / 'с'і'ют' / чи 'сад'ат' / чи 'с'і'ют' / нап'р'иклад / п'росо там ч'і'а шос' та'ке 'інше // зва'ліў со'б'і 'дерево / ну / п'раўда / ў нас де'реў хва'тало / хоч' йа'ке хоч' ва'л'аї // от // зач'і'п'і'ў во'лам'і / 'тоже / із 'в'іт'кам'і'а так со'б'і і пот'аг'нуў / і пригор'нуў / і ўсе // о'це вам та'ке // 'ле'г'кі кул'тури / йа'к'і на за'робку г'либоко не по'в'ін'і'і йти / там п'росо / ота'ке_от / л'он //

33. 3.: Розка'ж'і'т' / йак об'роб'л'али л'он //

— Йак л'он об'роб'л'али // по'с'і'яли л'он // так // л'он / нап'р'иклад / в'із'і'мем кул'туру // во'на тех'н'ічна кул'тура // у нас в_осноў'но'му в'ін ішоў д'л'а о'деж'і / д'л'а о'деж'і // п'р'али йо'го // ну по'ка до п'р'али // по'с'і'е'м з'разу // по'с'і'ял'і'а // з'і'ішоў л'он / з'і'ішоў // а'га // у'же по'яў'л'айіц'а бур'і'ан //

ну бур'яан у нас та'кнї / плос'куша / плос'куша б'іл'ш'іс'т' / і лобо'да // пропо'лоли / рос'те //

3.: А то по 'н'ому хо'дили // топ'талис'а ? //

— Топ'талис' і в'ін п'ід'імайец'а / ну так 'див'іс'а ўже / а'ле ж в'ін п'ід'імец'а / йак невелич'кнї / так в'ін п'ід'імайец'а / пон'імаєте ? / от // пропо'лоли / рос'те / по'йда'ви'ус' оп'йат' бур'яан // оп'йат' йо'го з'ір'вали / і ўсе // і рос'те ўже аж до 'самойі з'ір'лос'т'і / а'га / зац'в'і'у / от // л'он йе два сор'ти / куд'р'аш і доўгу'нец' // от // з'нач'іт' шо // ў нас л'он називали вопш'ч'е // ко'нопл'і наз'і'вал'і' у нас 'мотк'і' / і п'лоск'ін'і / п'лоск'ін' // з'нач'іт' шо // л'он у'же зац'в'і'у / обра'зовує ўже ко'робочку і с'п'іє / с'п'іє // пос'п'і'у л'он // в'і'брали йо'го / у невелич'к'і с'ноп'ік'і пов'азал'і' // от та'к'і с'ноп'іч'к'і // в'і'брал'і' / поў'язали йо'го / в'ісох в'ін / по'сох / і пос'тавл'і' йо'го у та'к'і невелич'к'і 'бабоч'к'і / а'бо ко'п'іч'к'і / 'т'ік'і ко'п'іч'ка 'лож'іц'а / так / а л'он ста'нов'іц'а / д'л'а 'того / шоб в'ін проси'хаў / пон'імаєте ? / шоб в'ін про'сох / с'ім'і'на шоб про'сохли // ў нас 'бапк'і наз'і'вайец'а а'бо ко'п'іч'к'і / а'бо во'рох'і' наз'і'вал'іс' во'бш'ч'е / наз'і'валос'а ворож'к'і // ў ворож'к'і пос'тавл'і' і ўсе // 'куч'к'і пос'тавл'і' і ўсе // 'куч'к'і пос'тавл'і' / доз'р'іло ўже / у'же чу'тно / шо в'ін в'ісох / пон'імаєте / ўже ў 'бапках в'ін в'ісох / у ц'іх 'куч'ках / по'сох // бе'ре 'баба пос'т'ілку по 'нашому / 'пот'ім бе'ре п'ран'іка / п'ран'ік так і наз'і'ва'ус' // 'роб'іц'а із 'дерева / от'а'ка от тоўш'ч'і'на / нап'риклад / о / а тут 'руч'еч'ка дереў'яна та'ка / од'р'ізує і 'роб'іт' 'руч'ку / шоб дер'жат' у руц'і' можна було // 'пот'ім шо ? // бе'ре ку'сок 'доск'і' і ц'ім п'ран'іком по го'лоўках об'і'вайє // о'б'і'у / о'це о'б'і'лі' / с'ем'е'на забрал'и / про'в'і'яли // л'а'на / л'а'на по'лова і'де на корм с'в'і'н'ам / а с'ем'е'на / хто ку'ди // хто о'л'і'у з'б'іє у до'машн'іх о'л'і'і'н'ах // у нас були до'машн'і о'л'і'і'ні // от і ўсе // 'пот'ім / ко'ли це ўсе з'роб'і'д'и / йо'го ве'зут' дес' / там / де в'ін р'іс / ч'і' там дес' б'л'ш'ч'е і рости'лайут' / де 'можна / рости'лайут' / по зи'м'л'і рости'лайут' йо'го / шоб в'ін 'добре в'ілежаўс'а / шоп отста'вало волок'но от са'мойі кост'риц'і' // ўз'аў у 'рук'і' / пом'йаў / пом'йаў / пом'йаў / те в'іс'іпалос' / у'же волок'но оста'лос' / 'пот'ім те волок'но би'рут' / здо'ров'іє / уў'йажут' / 'сушат' волок'но / а 'пот'ім т'іпайут' // у 'терн'іцу // та'ка руч'і'на 'терн'іца / у с'і'т'і'нку про'р'ізуєц'а 'дироч'ка та'ка / дв'і 'д'і'роч'ки / ту'ди ўстаў'л'айец'а 'так'і дв'і 'дошч'еч'ки / на 'ношках і 'роб'іц'а 'верхн'а од'на // і п'ішоў 'терти / тре йо'го / тре / і тре / і тре / пере'тер / пере'тер / в'і'трусиў ўсе / і то'д'і ўже 'баб'і // а 'пот'ім 'робл'ат' іс'к'лена / йак же ж. во'но ? // те шо тре'пат' / трепло по 'нашому // це йак з'наєте / по'доб'іє / йак / кл'і'нок // і 'пот'ім йо'го ўже об'д'елал'і і

ўс'о / і то'д'і ўже 'баб'і оптр'і'пали йа'го // 'баб'і на г'ребен' / на г'ребен' 'д'і'лайут' йо'го / 'пот'ім / називайуц'а / 'м'іч'к'і' 'робл'ат' із ц'о'го ж у'же волок'на / зў'йазуйут' у та'к'і' / та'ку от 'ленту йіх і то ўже 'баба 'веч'ір / пи'л'уку га'н'айут' у 'хат'і / пр'а'дут' / пр'а'дут' // а ше ж так // це ж г'реба йо'го 'вечором ўп'лести ўсе / шоб 'в'іткат' / по'шит' со'роч'ку і шта'ни / і р'ад'ни-ну ўкри'вац'а / в'і з'роб'іт' у'же ўсе // у 'кого йе 'лампа / дак хоро'шо // а у 'кого не'ма 'ламп'і' / прор'і'зал'і ў с'тел'і ў 'хат'і / с'тол'у / м'іш'ка з'роб'ілі' / об'мазал'і м'іш'ка / з'роб'ілі жа'л'іза / нару'бали сас'ново'го / лу'ч'і'ни / і то / 'пал'ат' це ўсе / і пр'а'дут' 'баб'і // і ўсе // 'пот'ім ўже поп'р'али / мо'тайут' у клуп'к'і' із в'ер'е'т'он' // на в'ер'е'т'она п'р'али / от / 'пот'ім з в'ер'е'т'она / йе та'к'і йу'рок / ку'доў 'ниточку про'сажуйут' / шоб кост'риц'у об'и'ваў / йур'ком мо'тайє на клу'бок / змо'тала / у'же 'баба з'нає / с'к'іл'ки во'на ўже мо'тала // 'пот'ім у'же бе'рут' / змо'тали там йо'го / посу'ши'л'і' / поро'бил'і' / по'мили' / і ўже сну'йут' по 'хат'і // п'йат' 'губок / ш'іс'т' 'губок / с'к'іл'ки ўже з'нає / 'метр'і'у йак // а у нас гово'рили 'губк'і' // це по'д'і'лали / посно'вал'и і ўже нак'і'дають к'росна // абл'і'вайут' 'берда / та'к'іє бу'ли з'робл'ан'і об'п'летен'і // бер'до / ту'доў про'ходит' 'н'іточ'ка і це ўже / во'ни то'д'і ўже нач'і'найут' ткат' // йак'шо інтере'суйє / ў 'мене там ў Д'е'н'ісов'іч'ах ўс'а снас'т' оста'лас' / 'дома на го'р'і ле'жит' / с'у'ди не заб'раў //

34.3.: Йак ра'н'іше господар'ували ? / чи з'нали 'пеў'ні п'равила / шчо ко'ли с'іят' ? //

— Во'ни з'нали / 'добре / 'добре 'наш'і д'і'ди з'нали / 'добре з'нали // от у 'ц'ому 'роц'і по'с'і'яў / нап'риклад / кар'топл'у / ўже на теї р'ік не 'буде с'і'ят' кар'топл'і / а 'буде с'і'ят' йач'м'ін' / а'бо 'жито // те шо во'но уг'нойє'не / пон'імаєте ? / п'ід кар'топл'у // а 'пот'ім у'же с'і'є на д'ругі' р'ік 'жито а'бо шч'е шос' м'і'н'айє // а шоб ч'іс'т'іше було / шоб 'поле сор'н'а'ком не зарос'ло / г'реч'ку с'і'є / бо г'реч'ка ўб'і'вайє 'саме 'луч'е бур'яан // г'реч'ку с'і'йут' // да // пото'му / шо во'на б'істро с'ходить / і покри'иває з'емл'у / б'істро / і не да'є так бур'яану ш'в'ідко рос'ти // ну б'іл'ш'іс'т' бур'яан буў / шо ў нас та'ке ? // ну йа вам го'вор'у / плос'куша і лобо'да / су'р'епка / с'в'і'р'єпа //

3.: З сви'р'іпи не зби'рали на'с'ін'а ? //

— С'в'і'р'іпа // во'на н'іку'ди не пот'р'ібна ў нас // це 'дика сви'р'іпа / йа'койі с'ем'е'на на ход'ац'а ў г'рунт'і т'риста 'рок'і'у // с'в'і'р'іпа / 'йєст' / 'жоўти' р'і'пак о'з'і'міи / по'хож'и'ї на сви'р'іпу 'точ'но / шо о'л'і'у б'йут' // от тут у 'ц'ому 'роц'і 'тоже йа 'бач'і'у / по'с'і'яне було // а с'в'і'р'іпа то бур'яан / і 'дуже 'густо да'є с'ходи / і пога'шайє ўсе / заб'і'вайє // г'реч'ку с'і'яли не 'дуже 'густо / а'ле йак д'ід в'і'де с'і'ят' г'реч'ку / дак спо'чатку

по д'ів'иц'а на небо / а потім с'їє гречку // йак йе х'мара / каже / ўрожаї гречки буде // с'їє гречку // йак не ма х'мари / с'їят не с'їє // у нас знайете шо ? // так старі д'їд'ї // так // у нас була церква ў сел'ї / здо'рова церква була ў сел'ї / і п'є^ат'нац'їт' к'їлометр'їу від нас біло'рус'ке село / Біла Со'рока / Гомел'с'ка облас'т' / так тоже церква була // так / л'уди^е стар'ї спо'чатку їйдут' у Білу Со'року / до цер'к'в'ї^и / там ба'зар / от / і це ўже куп'л'айут' там на с'їн'а / ог'р'к'їу / та'ке шос' і'нч'е / а потім / потім у'же с'їют' / на М'їколу // на'приклад / ба'зар же ж. там / ў Білої Со'рок'ї / і ше ж. / йак ба'гато воргу'ну / з'нач'їт' с'їют' //

3.: *А што та'ке воргу'н ? //*

— Це куч'к'ї хмар // о'це // ну а те'пер ўже д'руг'ї го'вор'ат' / шо те т'реба с'їят' на Йур'їа / а те т'реба / а Йур'їа шосто'го т'раўн'а / а те т'реба то'д'ї с'їят' // гур'ки / на'приклад / с'їют' шосто'го т'раўна / на Йур'їа // до'триму'вал'їс' стар'ї л'уди / і те'пер так // от // дал'ше / на'приклад / по с'їяў / посадиў йа картопл'у // у нас так гарбузи / не кавуни / а гарбуз / це // посадиў картопл'у // ну картопл'у не са'дили / а ў борозну п'рамо / йа ору / а ж'їнка к'ї^идає / пе'ред мене к'ї^идає / а йа при'оруу во'лами чи к'їн'ми // от так // посадиў картопл'у // а'га / добре // це ўже т'реба гарбузи са'дит' // ўже прош'ла по'ра / шо гарбузи т'реба са'дит' // це гарбузи са'дил'ї // пона'копує куч'к'ї по за'гонч'їках / т'ре коше'л'ом пере'гнойу нано'сит' обо'ўяз'ково ў ту луноч'ку / потім посади'т' гарбузи // да ше ж. гарбузи то'д'ї / йак ху'доба при'їде з пол'а на об'їд / да ле'ж'їт' ко'рова у хл'їв'ї / о / то'д'ї ўже т'реба са'дит' гарбузи / шоб гарбузу було ба'гато / ле'жало на пол'ї / пон'їмаєте ? // ну об'їч'айї та'к'ї б'їл'ї // о'це вам та'ке //

35. — Гур'ки / ред'ка / ни рид'їска / а ред'ка / ка'пусту / пом'їдора / морква / бу'рак / ква'сол'а // ква'сол'а тич'кова і с'є^адуха називалас' / а чо тич'кова / по тич'ках ўїец'а // жи'ди б'їл'ше нада'їют' пере'вагу тич'ковой / да ше і б'їл'ї // це в'їн хоч'є куп'їт' ква'сол'ї / в'їн п'їде / пока'ж'їт' йо'му ту с'а'духу б'їлу і ту / в'їн з'разу росп'їзнає / і с'а'дух'ї не куп'л'али / а куп'л'али т'їл'ки тич'кову // йак йа ўже з'найу дак із д'їт'їнства к'ї^ина'х'ї са'дил'ї дома // по гр'атках не са'дили ў нас / ў нас з'ем'л'ї було так не дуже / у л'удеї ўже / йак ўже розд'їлили земл'у // дали уч'астки / от / л'уд'ам / так / так / хто по ро'зорах са'диў / по'над ро'зорам'ї / хто гур'к'ї об'їсажуваў к'їя'хам'ї / шоб холо'док буў // о'це вам та'к'є // сон тоже не ба'гато са'дили // са'дили так / т'їк'ї д'л'а себе / і пр'їч'ому в'їн не та'к'ї // йак от со'йаш'їк // тут о'цеї нач'є

ч'орнїї / так / а то та'к'їє ра'б'ї / і доўг'ї з'їр'н'атка / а тут ўже др'їб'нен'к'ї / так / а то доўг'ї з'їр'н'атка // о'л'їю так / йак'шо ў ко'го йе / ну сон у нас не б'їл'ї / ў нас б'їл'ї с'л'ону і с'конопел' // ал'єїн'їц'ї с'вайє^ї бу'л'ї із дерева само^аробнїє // не ў ко'ждо'го ў сел'ї була ал'єїн'їц'а // у сел'ї / на'приклад / йак у вас йе / так ідем / да вам / о'там шос' да'їем / ч'ї ма'куху / ч'ї шос' там / ч'арку о'л'їю // о'це вам та'к'є // сам'ї б'їл'ї // крашч'а сама о'л'їа це с'конопел' // во'на зе'лена та'ка / аж // ну і о'л'їа // не пом'їн'ат' же ш ц'у о'л'їю / ну / на'приклад / на пот'солнушне 'масло // то в'їз'їмете в'ї до но'са / по'н'ухайете носом / ч'ут'но шо то запах / пон'їмаєте / запах о'л'її //

36. — Ну в'їникнен'а се'ла так йа то'чно не ска'жу вам / так ? / пото'му шо йа ше ж не дуже і стар'ї // а в'їд д'їд'їу / в'їд бат'к'їу чуў та'ке / шо село / дес' йа'к'їс' там д'ад'ко жиў / от / і во'но п'їшло / мало назву в'їд того д'їда ч'ї^и п'рад'їда / ч'ї^и ко'го / в'їд Де'ниса / так во'но пош'ло назва Де'нисович'ї // ну ч'їм заїмалїс' л'уди // л'уди заїмалїс' б'їл'ш'їс'т' земле'робством // в'їс'ївали гречку / п'росо / жито / картопл'у / о'вес / йач'м'їн' // от // ну л'он / тех'н'їч'н'ї кул'тури / ко'нопл'ї с'їяли / сам'ї // це ўше аш до д'вац'ат' де'ўїа'того року во'ни / було та'ке / заїмалїс' та'к'їм // прац'ували л'уди б'їл'ш'їс'т' то'го / шчо / ну / т'а'гло'м / ж'ївотнїм'ї / во'лам'ї //

37. 3.: *Ви зас'тали во'ли ? //*

— Во'ли / ше і с'к'їк'ї ро'б'їу на во'лах / Боже м'її // о'рали плу'гам'ї //

3.: *Запр'а'ж'їт' ме'н'ї во'ли сло'вами //*

— Йар'мо // верх'на час'тина називаєца йар'м'їна / тут ч'аш'к'ї та'к'ї дв'ї / на пару / на од'ного во'ла і на д'руго'го во'ла // пос'єре'дин'ї з'роблене з жи'л'їза кол'їце / от // а потім / йак'шо до 'воза ч'їп'л'аєца / до ог'лобл'ї / там кол'їце / устро'м'л'аєца с'тержен' та'к'ї жи'л'їзнїї / ч'ї^и дубовїї / ну дубовїї / бо жи'л'їза то'д'ї / з' дуба ро'б'їли / с'тержен' та'к'її / і там диро'ч'ка там прос'вердлена / просвер'л'аєца с'тержен' // і со'б'ї по'їхаў // при'їхаў на поле / в'їпраг во'ли з. то'го / з. 'воза / 'воза пос'та'в'їу / во'їє так називаєца до плуга / плуг де'ре'ўїанїї / були де'ре'ўїан'ї / т'їки сош'ник буў жи'л'їзнїї / ўже з йа'когос' там жи'л'їза // зноў запр'агає во'ли і оре // в'їл' дуже слух'л'анїї / йїх же ж. учат' моло'дих бич'к'їу / во'ни дуже слух'н'ани // в'їн з'найє ку'да їти / ку'да у'се і шо // во'зи були / п'раўда / де'ре'ўїан'ї //

3.: *Йак в'їн з'найє ку'ди йо'му їти ? //*

— А ма'лен'к'ий рос'те / со'б'і в'ірошч'уйе д'ад'ко / йак ко'рова приве'де ма'лен'ке те'л'атко // д'ад'ко в'ірошч'уйе йо'го і це / го'ворит' 'буде м'і'н'і на во'ла // 'пот'ім дес' два 'рок'и' йо'му м'і'на'є / запра'га'ють а'бо ч'іп'л'айут' ко'лоду / в'іро'у'коюу ч'и 'ц'іпом / ч'іп'л'айут' ко'лоду // т'а'га'ють во'ни / обу'ч'айе д'ад'ко / т'а'га'ють // ну б'іл'ш'іс'т' 'у'зимку т'а'га'ють / обу'ч'айут' йіх // от // і то 'уже на'у'ч'и'ус' // па'роч'ку со'б'і зап'р'іг і пога'н'айе со'б'і // с'і'у на 'воза д'ад'ко / 'у'з'а'у ба'т'іг і пога'н'айе / ксо / ца'бе / і пі'шо'у со'б'і / по'й'ха'у //

З.: *І во'ни те розр'із'н'али ? //*

— Да // т'іл'ки 'уже запра'га' / дак у'же так / пр'і'в'іч'ка / шоб о'дин бу'у п'ід ру'коюу / а дру'г'ий нази'вайеца / йа'кі'ї по ро'л'і: 'ходит' / п'ідру'чний і р'и'лен'ий // п'ідру'чного бе'реш на'лигач'а і і'деш со'б'і за 'возом / йак'шо ве'зеш та'ке шо 'важ'ке // ве'деш йо'го за 'повода / в'ін з'на'є / ку'ди йо'му повер'нут' / 'усе / го'вориш // с'і'дайеш на 'воза і пога'н'айеш // 'орут' / во'лочат' // 'бо'рони 'були дири'у'йан'і //

З.: *Плу'ги шчо викорис'товували ра'н'іше / йа'кос' в'ідр'із'н'алис'а в'ід тих / шчо н'і'з'н'іше викорис'товувалис' ? //*

— Ка'н'ешно в'ідр'із'н'алис'а // то де'ре'у'йан'і 'усе бу'ли / а 'пот'ім у'же //

З.: *Хто ро'би'у йіх ? //*

— Са'м'и ро'били / сп'ец'іа'л'істи бу'ли 'у' си'л'і // ро'били са'ми // а 'у' ку'з'н'у 'уже по'їдеш / бу'у у нас 'н'іме'ц' / от / ко'лис' К'ригер фа'м'ілі'я / от / то по'їде'ш до 'н'ого / в'ін з'робит' сош'ни'ка на низ / на са'м'і і по'лиц'у / йа'ка в'ідки'да'є с'кибу / то у'же жи'л'і'з'ну з'робит' //

З.: *А ро'били шчо' та'ке шчо'б в'ін не 'ї'з'ди'у 'у'л'і'во / 'у'п'раво це'ї плуг / шчо'б 'р'і'уно 'у'шо'у ? //*

— В'ін не по'їде // тому // 'першу 'борозну прове'деш / хтос' прове'де / про'оре'ш 'першу 'борозну і 'уже р'и'лен'ий бик а'бо в'іл / от / в'ін і'де по ро'зор'і / а те'ї і'де по ц'ілі'н'і // і 'уже в'ін н'і'куди не з'і'де / у'же в'ін пр'і'в'ік у ро'зору // 'усе // т'іл'ки ска'за'у соб' / 'усо / в'ін на сво'є 'м'істо і пі'шо'у со'б'і пр'а'мо //

З.: *З йа'кого 'м'іс'ц'а ви почи'нали ? //*

— Де м'і'н'і н'рав'іц'а / пон'і'ма'є'те ? // ос' так // о'це йа про'ра'у / од'ну с'торону ту'ди / с'у'да с'к'іба 'у'пала / р'і'л'а с'у'да 'у'пала // на'зад там зав'ер'ч'айус' с'у'ди / на склад / пон'і'ма'є'те ? // і так кру'гом хо'жу / пон'і'ма'є'те ? // от // і 'усе // це за'гонч'ики // то'му шо 'у' нас з'ем'л'а п'іш'чана / так / во'да б'лиз'ко / дак шоб не в'ідмо'кало / так м'і'н'і 'роб'і'м скла'ди / пон'і'ма'є'те ? / скла'ди // д'л'а ч'о'го ? // ш'і'р'і'на шоб була за'гонч'іка / кар'тош'ку / нап'рик'лад / са'дит' / от / дес' о'так / раз / два / ота'кі'ї от за'гонч'і'к ш'і'р'і'ни // от і 'можна так

ро'бит' // 'можна на склад і 'можна 'у' рос'ки'дку / пон'і'ма'є'те ? / 'у' рос'ки'дку // йа со'б'і ста'у // а'бо це мо'їе 'поле / к'і'не'ц' // ста'у // с'тудова нач'і'найу і там мо'їе 'поле / йа на од'ну с'торону ту'ди / а с'тудова с'у'ди о'ру / роски'дайу на за'гонч'і'ки // 'пот'ім заборону'ва'у / шос' по'с'і'я'у ч'і' не по'с'і'я'у / заборону'ва'у / проро'бі'у / прог'на'у со'б'і ро'зори / і 'усе // шоб во'да с'т'і'кала / пон'і'ма'є'те ? / 'у' ро'зору / от / бо 'черес те / шо дош'ч'і / во'да / дак во'но 'усе у во'д'і / так ро'зора / а там дес' со'б'і проко'па'у 'дал'ше ка'на'у'ку / йак у'же к'і'не'ц' йа'когос' 'пол'а / чи 'йа'моч'ку 'в'ікопайу / во'да зб'і'га'є ту'да / і 'усе //

З.: *Йак про'водили ме'жу ? //*

— О'дорували // у нас го'ворот' одо'рат' / одо'рат' м'і'н'і за'гон на о'дин 'поперек // 'отк'і'дка полу'ч'айиц'а // нап'рик'лад / о'це 'буде у 'мене за'гонч'і'к / о'дин / два / три / а там ост'ало'с' недо'оране / то 'уже ма'лен'ка полу'чилас' 'одк'і'дка / м'і'н'і наз'і'вайем //

38.3 : *А от ко'ли на'родит' ди'тину 'ж'інка / ка'зали ко'лис' / шо не'добре до 'нейі з'разу хо'дит' ? //*

— А це опш'ч'е / до д'і'т'ат'і опш'ч'е ма'л'ен'кого н'іл'з'а // і н'е'а 'нада' йо'го і по'казува'т' / пото'му шо 'у'с'ак'ийе до'ц'а 'йе 'л'уд'і / і от на'пр'і'ме'р йа жи'л'і'ву / чи ти / от ти / жи'л'і'веш 'хо'ч'еш моло'да / ти от н'е з'на'єш / йа н'е з'найу / йе'а'к'і'є 'у' м'е'і'не 'оч'і' // бу'ва'є шо / бу'ва'є шо о'так г'л'ан'еш на' ч'оло'в'ека / і те'ї ч'оло'в'ек бу'ва'є 'каже / от м'і'н'е ти' погл'е'д'ела і м'н'е не'добре с'тало / от то'д'і те'ї ч'оло'в'ег з'на'є / шо 'у' йо'го та'к'і'є 'оч'і' н'е'а хо'рош'і'є / і йон і н'і'чого н'е 'дума'є / н'і'ч'о / а о'просто / то'а'к'і'є 'оч'і' // бу'ва'ю'т' бол'ш'і'нст'во 'у' тих 'оч'і' та'к'і'є по'гани'є / у ко'го / от 'род'і д'і'т'а / так / і'н' одлу'чай'е от 'ци'к'і'н' / од груд'і / от 'ци'к'і' / от'лучит' йо'го / а йе'а'но п'лаче / 'ц'і'ц'і'н 'хо'че / 'уже посмо'к'тат' у'же ж / груд'і ну 'хо'че / посмо'к'тат' 'ц'і'ц'к'і' / а йа'на / 'жалко йо'ї с'тан'е / да' і зно'у дас'ц' // це 'уже 'хуже і н'е'а'ма // та 'уже д'і'т'а те / о'а'но 'уже к'р'е'пко 'буд'е / по'а'гано' // і г'л'ан'е на' ко'го // бо'рон' 'Боже / до'ват' // од раз'це'н' одлу'чайе / з'начит' одлу'ча' / а н'е то шо одлу'чила / по'том із'но'у дас'ц' / із'но'у отлу'чайе / по'у'том зно'у // то к'р'е'пко 'уже д'л'е'а' йо'го по'гано / і'н' д'л'а'о' л'уд'е'ї по'гано // ш'п'і'л'ечку т'р'еба пр'і'ш'ч'епл'у'во'а'т' / 'тоже йа 'чула / і сто'рому і то'кому / о'а' йо'а'к от д'е хто н'і'бут' та'к'і'ї а бу'ва'ють 'у'рок'і'н' о'там / йе та'к'і'є 'л'уд'і / шо с'каже там / ох / ох' йо'а'ка та'ом кро'с'і'ва / ч'і'н' та'ом / і це н'е'а м'і'н'і найеца / це 'тоже / це та'о'ка л'уд'і'на 'йе / та'о'ка / йа'на і н'е / йа'на і н'е'і в'іно'а'вата / а о'т та'о'к'е 'у' йі'є / та'о'к'е // а 'м'і'жду п'роч'ем о'ц'е 'ц'і'є ота'к'і'є 'ростут' / ко'тор'і'є одлу'чайут' і зно'у приву'чайут' / о'це / 'саме

наїхут^шше // ну і зароз^а каж'є ба^огато йе то^ак'іх шо учач:а / оц'є на^о ч'орно^у маг'і^ию^о ж оц'у^о / йа^о чула // йа дон'ка ц'ого ўс'ого н'є з'най^у / пото^ому шо^а йа йо'го і знат' н'є хочу // ц'є в'єл'ік'ії гр'єх / доц'а // в'єл'ік'ії пр'єв'єл'ік'ії гр'єх // 'єто Богом н'є^а с'каза^оно / ц'ого / от / н'і'як / шо ц'є роб'і'ца та^оке но^а с'вет'і // н'єл'з'а //

З.: Шчоб дитинка шчасливоюу гарноюу рос'ла / шчоб її'ї л'убили / купали ў тра'в'і ? //

— Купайут' у / ў ро^омашк'єі купайут' / купайут' ў ч'єр'єд'єі / купайут' оц'є^ж / по^у нашому кажут' по ме^идицин'і ч'єр'є^ид'і'я / а по^у нашому воўч'к'і^и / воўч'к'і^и / купайут' // д'є в'єр'ба о'то йа^єкас' / та^ока т'ц'іх / сто'йт' в'єр'ба^ото / в'є^итк'і^и / в'і^ис'ат' / у в'єр'би / в'єр'ба^ото / ло^омайут' в'єрбу шо то там ро / йа з / н'є^а з'найу //

З.: Вєрбу бе^ирут' т'іху / цє шоб н'є^и хво'р'іли чи шо ? //

— Ну шоб йе^ано і було спо^окоїне^и / шоб тамо^ака / кажут' / і йот йа^о н'є з'найу / ўже м'н'є і гово^р'ілі / пото^ому шо ў ме^ан'є^а тоже д'євоч'ка так плакола і Во^олод'а плакоў / шоб йа ішла вер'б'і^и нало^омала / ну^о йа / н'є ло^омала / йа^о ўже зо^обула / шо т'рєа ро^обит' / йа^о цє ў голоу н'є бе^єру // 'Богу мо^л'ус'а^є / про^шу ў 'Бога / оц'є і ўсе мо^иа та^{ка} мо^л'ітва //

39. З.: Ко^олис' от / 'баба була / йа^{ка} 'нупа в'ідр'і'зала / йак' її'ї називали ? //

— 'Баба / 'баба // 'баба / п'рамо 'баба // поз'веш' 'бабу / 'баба пере^єбабит' // м'н'є^а тоже 'баба / 'баб'і'ла // тоже ро^ожал^а / л'єжала ў бол'н'іцє а^о пр'і'єхо^ала до^одому до^одома ро^од'іла // целу н'є^єд'єл'у х'лопц^а / Во^олод'у ро^ожала / целу // 'мамко мо^иа / йа ўже йа^ок ро^ожала / до^ак' йа^ок т'рудно було і у 'баб'і / і була м'єд'іч'ка там / з 'бабою в^м'єсц'і^и / і кру^огом сто^{ла} м'єн'є / лаз'іла / і / а-аї / шо тол'к'і н'і було // тр'і^и раз'і^и / йа лаз'іла / і шч'є йі^к'іс' і / і н'іт теї б'рал'і і / а 'Бо-оже мої / шо було // 'баба гово^р'і'ла / і^и йа 'йєл'є 'йєл'є аж на п'яті д'єн' у'же ро^од'іла йа^ого // а н'іт 'йак'с'а так от / і^и н'ітом ме^н'є^а об'вод'ілі і / Бог'йо'го з'найє / йак' йо'го // а йа / йа^ок род'іла / до^а ўже / д'єд буў ў 'тому шч'є ў 'Кийс'в'і^и / а йа ўже хо^ожу хо^ожу / до^о ко^ажу / пр'і'єд'єш т'и / йа те^єпер 'борон' 'Боже / ти ўже до ме^н'є^а н'є пр'і'с'туп'іс'а^є / н'іч'ого // а 'баба ўже / ох / ўнучко мо^иа / ц'є ж ти тол'к'і так. го^овориш / а с'каже ўже / про^с'ц'і м'і'н'є^а дон'ка^о / ка йє^{но}ж / бо^ул'уч'є^а до^о н'є^а ко^л'уч'є^а // 'баба так / а ц'є так' і п'раўда^о // а / так йа^о ка^з'ала / йа ш т'є^иб'є н'є отпуш'чу / йа ж 'Боже / йа і о^б'ойє ро^од'іла дома // о^б'ойє ро^ожала дома // і^и ў бо^ул'н'іцє була / пр'і'єду до^одому / там л'єжу / л'єжу / те 'род'іт' / те 'род'іт' / а-а но^а йо'го ко^ожу 'М'ішо / заб'і'раї м'єн'є до^одому /

йа 'буду л'єжат да цє погл'адат' та^оку кат^аргу ? / да за^об'і'раї / пр'і'єду до^одом' / да^о дома і ро^ожайу / о шч'о // і^и д'євоч'ку ро^од'іла і^и //

З.: А ко^оли дарували 'баб'і йа^к'іс' пода^р'унок ? / були та^к'і дн'і ко^оли йіх шанували / ў йа^к'і дн'і ? //

— А 'йа:г^ж / а 'йа:г^ж / а йак х'рис'ц'ад' д'і'т'а^ж / а 'йа:г^ж // у'же ж х'рис'ц'ад' д'і'т'а / звуд' 'бабу / 'баба 'вар'і'т' 'кашу / о шч'о / ў 'горш'чику / і'д'є-є / н'є^с'є 'кашу зо^а с'п'і'нойу / от / по^опотоўч'є ўс'іг' добре / 'кумоў б'є 'т'єйу 'кашоу //

З.: А шо во^ана 'каже ? //

— Ну йак' йє^ана 'каже / йа ўже і зо^абулас'а / йак' йє^ана 'каже // пр'і'д'є / ўже п'рос'і:а ў 'хату // шо йа ж із до^ал'окого к'райу / пус'ц'і'єт' м'єн'є ноч'оват' / от у м'єн'є / а йа^ини ўже спрашуйут' у 'ва^жже док'умент йє ? // йа^ина ўже і бу^м'агу йім // йє і док'умент // йє^ани і погл'ад'ат' // 'каже йє / йє / по^ожалуста / от йа^она ўже то^оди ід'є 'пона^д 'бер'єгом і 'кумо^аў тим. / і йє^ана ўже т'ро^ах'і^и прито^аўч'є 'того горш'ка / шоб' йон рос'кол'єній буў / а по^отом у п'л'єч'і^и бу^т'бу^т / до^а пос'тав'і'т' // да^о ўж'є т'і'є 'кум'і^и ўже ж / хто ўже 'куп'і'т' / уў'с'і / хто 'куп'і'т' у'же 'кашу / хто 'бол'ш'є по^л'ож'і'т' // і^и то ўже ўс'і^є // а кум же с'є^ад'і'т' / с'є^ад'і'т' / с'є^ад'і'т' / гл'а^єд'і'т' / хто с'кол'к'і / а кум то^ади ўже на^овєрх / 'ложит' / і кум у'же розб'і'вайє 'кашу і^и то^д'и р'єжут' і то ўже йє^д'ат' //

З.: А ко^оли розб'ивали 'кашу / то йак ка^з'али ? / по^обили 'кашу чи шчо ? //

— Ну^о по^б'і'л'і 'кашу / ку^м'у / оц'у / бе^єри^єжок но^а 'голову на^д'є^авайут' / ку^м'и^є над'є^авайут' бе^єри^єжок но^а 'голову теї / в'єн'очок теї / шо н'із горш'ка / оц'є таке^о / но^ад'є^авайут' //

40. З.: А йак'ш'чо кажут' шо дитину зурочено / її'ї шос' ро^обили / л'ічили ? //

— Л'єч' / л'єч'є^ат' / йє то^ак'іє шо л'єч'є^ат' / йє / йє / л'єч'є^ат' / л'єч'є^ат' / 'баб'ки л'єчат' // у'же і моло^д'ийє пона^овучувол'іс' тоже л'єч'і'т' / д'єт'і'ї // д'єт'єй йа но^ас'і'ла са^м'а л'єч'і'т' // так шо 'начє б'і'рє в'і^икачує // йа во^з'іла / у 'Хатки / там тр'і^и к'ілометр'і^и так во^з'іла / д'і'т'а / д'євочку во^з'іла // дог б'єрє 'йак'с'є в'і^икачує / на воск в'і^ил'і'вайє / йак то так о'так шос' 'роб'і'т' так'є 'го // ну йа ў ц'ом д'єл'і / 'мало шо т'амл'у / бо йа йо'го / просто н'є / а^{но} м'і'н'є н'є / н'є пр'і'днал'єж'і'ло //

З.: А йак пе^єл'є^инали / спов'ивали дитину ? //

— Йак спов'і^ивал'і ? // о-о // т'є^апер н'є^а спов'і^ивайут' / т'є^апер просто так йа^{но} / а ко^л'іс' о^атак 'воз'м'єш у пє^л'оноч'к'і^и / ото^к'і / йак но^а йо'го ? / спов'і^ивоч' / то^ак'і^и

м'як'ен'к'ий / о // ў нас спов'яч' / гово'рил'і / м'якин'ке то^аке із мот'ер'ялу іл'і то^аке ч'ї л'ента ч'ї там шо // и' то ўже йі'їє ў пе'л'онку / 'ручки там / м'ї'жду 'ножок / 'ножки так шоп п'раме'н'к'її / бо кол'лі / шоб н'е 'бул'і кр'ї'вен'к'ї // от т'е'п'ер ба'гато^а / йак н'е' спов'ї'вайут' / ба'гато^а д'еток / шо 'ножк'ї' ота'ко в'ї'х'ї'л'уйуца // і 'ход'їт' та'к'е по'кам'їс' йе^ано / і так йа'но і бу'ває // а йа'к' йа'го ўже спов'ї'вайеш / док йа'го 'лож'ї'ш 'ношк'ї 'ро'ўн'ен'ко / 'ручк'ї' ота'к 'ро'ўн'ен'ко / ў йа'го / і ск'руч'їєш і ск'руч'їєш / і ўс'о / і хоро'шо // і йа'но то'ди // і 'ношк'ї' п'равил'но ідут' / і 'ручк'ї' / і ўс'е // от а ку'пайеш 'тоже бе'реш / по'ложеш йа'го ў но'чоўк'ї / там у та'ке ку'па / ну ў но'чоўк'ї / і ку'пайеш йа'го / і бе'реш 'ножечку на'о'ўхрест / 'ножку бе'реш ту / от нап'ри'мер ота'к от / ц'у 'ножку / кол'енце і' до ц'о'го кол'енца так 'о / з'м'їруєш / йак шоб йе^ано ўже н'е / йак мо бу'ває / мо і сх'ї'т'н'е'єца с'п'ї'нка / а по'том бе'реш ц'у 'ношку кол'енцем 'тоже та'ко ро'ўн'айеш / от / то од'ну то д'ругу // і ота'к поку'пайеш йа'го / і зноў спо'їєш йа'го / кол'їс спов'ї'вал'ї 'зараз то н'е / 'зараз і' д'етк'ї' йа'к'їєс кр'ї'в'ї'їє 'роб'аца //

З.: А йак постри'жут' д'їтину / те во'лос'а куд'їс' хо'вали ? //
— Хо'вайут' / йа' н'е з'найу сво'їх' / йа н'е / н'е то / а ў'нукоў йе шч'е і 'зараз / у ме'н'е л'е'жат' // ну там у ме'н'е л'е'жат' 'коск'ї / і од'но'го і д'руго'го / л'е'жат' //

З.: А нашчо ка'зали ? //
— А йа н'е са'ма н'е з'найу на'ш'ч'о / со'ама дон'ка^о н'е з'найу на'ш'ч'о // л'е'жат' 'коск'ї' ота'к кол'лі 'бачу ў с'о'го т'ї'пер' іх' у'же / то то'ак'їє 'б'ел'ен'к'ї'їє 'коси бу'л'ї / а 'зараз' у'же 'ч'орнийє / дак йа ўже кол'лі ц'е т'реба / йак у'же при'їєд'е / до'к поко'жу / л'е'жат' 'коски //

З.: От ко'ли наро'дилас' д'їтина / у йа'к'її во'на спо'чатку ко'лисочк'ї ? / ко'ли шче у 'вашої' ма'ми ? //

— Ў ко'лисоц'ї'ї ? // а м'ї та'к'е 'роб'ї'м / зб'ї'вайуд' 'б'ї'ла та'к'їє / із 'палок / ну з та'к'ї'х' / на'т'агуєм м'еш'ка / ну то'ке / 'ш'їємо / м'еш'ок / так / на'т'агуєм / і' с'у'да ве'ровочку / но^а ч'е'тире т'їє / і то 'тамака' так'е з'робе'ит' кол'їце / ч'еп'л'айом там зо^а те кол'їце / і' там ўже 'ложим по'кам'їс' йа'но по'удро'стайо' ўже / йа'му ш та'г же ж го'дайеш / йа'но ж по' 'воздуху ід'е / от / і ко'лишом йа'го / по'кам'їс' йа'но шче ў спов'ї'т'ку / а йак йа'но ўже во'рушица / то ўже 'роб'ї'м у'же т'ї'їє / то'ак'ї'їє сто'ї'ячк'ї' //

З.: А йак ви примо'ї'ли до сво'їх' д'їтеї ? // йак ви ка'зали до н'ого / ти м'ї / йак ви йа'го називали ? //

— О-ох / 'Боже мої // і' мої го'лупчик' і мо'їа п'ташечка / і 'кошечка мо'їа / і' золот'ен'ке мо'їє / а-аї / ўс'ак / у'с'ак / у'с'ак / йак 'можи'єш / і соло'в'їєко мої / і' 'род'н'ен'к'її мої

ї' / ну ўс'ак / у'с'ак / у'с'ак / йак у'же 'можеш так' і 'кажеш // со'ло'в'їєко / соло'в'їєко / п'ташечка мо'їа / со'ло'в'їєч'ик мої род'н'ен'к'ї'ї / шчебо'тун'чик' мої // 'каж'ом / 'татко мої / і' 'род'н'ен'к'ї'ї мої / хо'рошек'ї'ї мої / н'е^а плач' / н'е^а плач' //

З.: Йак називали те / шчо доп'ом'а'гало д'їтин'ї хо'дити ? //

— Ходу'н'ец / ходу'н'ец / ходу'н'ец //

З.: А йак ви примо'ї'ли до д'їтини г'райучис' з 'нейу ? //

— Та'к йа і / йа н'е ў'м'ела / шоб там шос' / ро'б'їт' // гово'р'ї'ла до йа'го / коли'хала / коли'хала / о'ї л'ул'ї / л'ул'ї / сп'ї' мої с'ї'нок / сп'ї' мо'їа доц'а / сп'ї' / 'ход'їт' 'к'ї'ц'а кру'гом 'хат'ї // ої зо'було'с'а'є ж' із'ноў // а / н'е хо'д'ї' 'к'ї'ц'а кру'гом 'хати / да' н'е^а буд'ї ж мо'го д'ї'т'ат'ї / бо мо'їє ж д'ї'т'атко 'хо'че с'патк'ї / с'пат'ї // о'їце та'ке'о //

З.: Йак 'кажут' йак д'їтинка ма'лен'ка ? //

— Йак мо'л'ен'ка ? / 'ангол'їк ти мої мо'ле'н'к'ї / д'ї'т'атко ж ти мо'їє мо'л'ен'к'е / золо'те / п'ташечка ж мо'їа / і'д'ї суда / йі ота'к / от у'же / о-ох / і то ўже го'вориш там у'с'ак'їє йа'му прид'м'ети //

41. З.: А ў йа'к'ї 'їгри г'рالی ко'лис' д'їти ? //

— Ў 'хово'лк'ї г'рал'ї / і ў 'гус'ї г'рал'ї // і' г'рал'ї по'ї'том і ў / а по'ї'том пудро'с'л'ї / г'рал'ї ў с'коколк'ї // йак то'бе с'кокоўк'ї ? // о'їце по'лож'ї'ш' то'ак'їє по'л'єно / а по'ї'том но^а по'л'єно 'доск'ї' / і' то ўже і пош'л'ї м'ї / ч'ї'сто п'єти по:дб'ї'вайем / і' од'на од'ну бах / бах / бах / бах / та пут'с'кочид' 'бохн'е та пуд'л'є'т'їт' / та 'бахн'е йа пуд'л'єтуїу / це називал'їс' с'кокоўк'ї // х'лопци ў кр'є'г'л'ї гу'л'ал'ї та'к'їє / ў ко'бил'у гу'л'ал'ї // криг'л'ї ото'ак'їє / т'о'к'їє т'ї'їє / от'їє 'палочк'ї та'к'їє і ото 'палкам'ї' йак'с'а там гу'л'айут' х'лопц'ї' // у ко'б'ї'л'у / а ў ко'б'ї'л'у ото ўже та'ке з'роб'ї'т' ото / у'же / ку'да / ч'їє 'бол'ше і 'дал'ше попо'д'є / о // но^а о'р'ел'ї ко'чал'їс'є го'дал'їс'а'є / н'е го'дал'їс' / коли'хал'їс' / у нас називал'їс' // ро'б'ї'л'ї х'лопц'ї' о'р'ел'ї / іс та'к'ї'х' / с та'к'ї'х' 'палок / но'пр'ї'м'єр і там / і ц'є м'ї' соб'ї'райемос' і на т'ї'є о'р'ел'ї д'в'є / с'таном а'бо х'лопец із' д'є'ї'юкоїу / і он с'ц'ї'є сторо'ни с'тан'є ота'к'о но'гам'ї' / од'на но'га тут / о'д'на тут / од'на мо'їа там / од'на тут / і ко'лишомос' // у'же ч'їмал'їє бу'л'ї // о-о / то ўже ч'удно було // о / так у'же ў 'л'єс'ї / аж 'лаж глас ід'є // о-о / кол'їс' гу'л'ал'ї // х'ї'ба ш так 'заро'з гу'л'айут' ? // 'каждїї / от у н'ї'д'ел'у / та'к'є // п'рот'їу н'ї'д'ел'ї // там 'разн'їци н'є' було // 'разн'їци н'є було // ц'є ўже ў ме'н'е о'їце т'реба в'ї'нос'ї'д' / бо 'чуїу / шо п'рел'у 'пахн'є // це ц'є от // 'разн'їц'ї н'є було / 'дон'ко^а 'моїа 'Л'утко // н'є було / н'є було 'разн'їц'ї / і ўс'є / о'їце та'к'є'от // 'матка / 'поїд'єж гу'л'ат' / йа' ўже йа'к пудро'с'ла

ўже / до^а поїду гу^л'ат' / погу^л'айу / 'матка б'е^лре / 'в'ен'іка /
а^лбо б'е^лре там 'палку йа^о'ку / і^л'д'е і 'гон'іт' м'е^л'н'е / ти ку^л'да ? /
й а^л'ну ід'і до^л'дому // кр'і^л'чит' / го^л'наїе // о н'е так йа^о'т'
'заро^а'с //

Рудьки Чорнобильського р-ну Київської обл.

Село Рудькі (за джерелами серед. XIX ст. — Рудякі) розташоване за 3 км від с. Річиця і за 33 км від районного центру м. Чорнобиль. Село невелике, своєї церкви не мало, було приписане до Свято-Воскресенської церкви с. Товстий Ліс; пізніше с. Рудьки адміністративно входило до Річицької сільської ради.

У 1986 р. переважна більшість мешканців с. Рудьки переселена у с. Аркадіївка Згурівського р-ну Київської обл., де також мешкають окремі сім'ї з сс. *Нові Красниці, Красне, Стечанка* та *Роз'їждже* Чорнобильського р-ну; частина мешканців с. Рудьки переселена у сс. *Гаєрощина, Плахтянка, Королека, Ліпівка* Макарівського р-ну Київської обл. У с. Аркадіївка для переселенців збудована нова частина села. Господарська діяльність, самоврядування та навчання дітей переселенців з с. Рудьки відбувається разом з жителями с. Аркадіївка.

Запис діалектного мовлення мешканців колишнього с. Рудьки здійснено у с. Аркадіївка у серпні 1994 р.

42. — Це ж бу^л'і д'а^л'ди / ну / д'а^л'ди у^л'же ж ў нас / о^л'б'ічно
йе / ну то та^л'ка йе / д'а^л'ди йе ў / щч'і^л'тайеца там п'йатн'іца
там / о^л'ц'ііе м'і^л'хаїлоўск'ііе йе д'а^л'ди / 'сами^л' г^л'лаўни^л' /
м'і^л'хаїлоўск'ііе // ну ми^л' нага^л'тов'іл'і на сту^л'л / з'ат' буў / по
чут' / чут' в'і^л'на йа йум вл'і^л'ла / і нара^л'б'іл'і ми^л' / с^л' того ж /
в'ін'іг'рету // ну / з'ат' 'каже / йа щч'е н'і на^л'йіўс'а / йа ка^л'жу /
ну / то і би^л'ри да йі^л'ж / в'ін заб^л'раў ту м'іску ж // щч'е йа н'і
зас^л'нула / 'тупот і^л'д'е // 'тупойут' // 'думайу / ну це ж / і
зак^л'рил'і д'вер'і / м'і^л'н'і ж п'лотно / йа тут у с^л'пал'н'і спл'у //
ну / шо во^л'но 'тупоїе / 'д'і^л'сти^л' 'ход'ат' // 'тупойут' / 'тупойут' і
чут'но / 'л'апайут' 'ложк'і ўже / і ха^л'з'айін мої ба^л'лакаїе // так
ба^л'лакаїе / ну / до ік'із' баб / а 'ти^л'йе ба^л'би^л' ми^л'н'е б'і 'л'ечат' /
ота^л'ко^л'о / ше^л'печут' // фу-у-у // і йа аж так зак^л'ри^л'вайус' і
ха^л'лодним та^л'к'ім 'воздухом дуйут' ми^л' // фу-у-у // а 'поті^л'м
ла^л'ж'іца мн'е на 'ног'і / 'важке та^л'ке / 'важке / йа не п'ідн'і^л'майу /
та^л'ак брика^л'ну на^л'гам'і / а^л'но бу^л'бух да^л'долу // ну / так йік о^л'то
са^л'бака здо^л'ров'і ўпаў // йа 'думайу / ну шо / і бах две^л'рима /
і паш^л'ло 'тупот // ну по^л'бачила йа час / та^л'ки засв'е^л'т'іла / ну
ж у^л'же ж паш^л'лі / і две^л'рима ба^л'хнуло / і ўткри^л'вало й
зак^л'ри^л'вало / а д'вер'і н'іх^л'то н'і откри^л'ваў / н'і зак^л'ри^л'ваў / а
д'вер'і так і йе зак^л'рити^л'йе // до^л'ваї йа ба^л'бкам ка^л'зат' // то 'кажи
буў да^л'ма^л'в'ік // а н'е / то / 'кажи / ха^л'з'айін / шос' н'е ўго^л'д'іла /
то 'каже заб^л'рал'і / в'ін'ег^л'рет / па^л'йел'і / а йі^л'му ни ос^л'талос /

ну то це таке було д'іло м'ініе тут // а там 'часто було на 'ногі ла'ж'ілос // то 'кажи / кра'ват' пос'тав'іш на йіго 'м'істо / де йон йе / йон же ў 'кожном 'дом'е йе дама'воі //

З.: А в 'іа'ких м'іс'ц'ах в'ін 'л'убит' ле'жати ? //

— Д'е йі'му пана'рав'іца / бу'вайе кра'ват' на та'коїі 'м'істнос'ці сто'йіт' / шо йун там сп'іт' // от іму 'м'іста ни'ма і ла'ж'іце / йе та'ке / шо но г'руд'і / ди'хан'іа н'і'ма / 'али бол'ш'іст'во на 'ногі / в'ін 'кажи / йак л'у'д'іну 'л'уб'іт' ц'у ж ха'з'айку / ч'і там ха'з'айіна / на 'ногі ла'ж'іци / на 'ногі / ну / 'важке та'к'е / ни 'можна пуд'н'ат' 'ногі // ну / в'же чут'но йак 'бухн'е да'долу / ўже з'л'ізе с' 'того 'м'еста // мн'е та'к'е було 'часто / і та'к і рос'казувал'і / і було та'к'е //

43. З.: А в'с'ак'і 'в'ід'ми там були в Руд'ках ? / Йак роз'казували ? //

— Ну / 'в'ід'м'і бул'і / ко'тор'і кал'і з'нахар'к'і бул'і / шо йа'ни / 'м'ел'і 'кала худоби там / да / кал'іс' же ка'зал'і / йак о'це ж І'вана Ку'пала / Йури // це ж у'с'і з'мейі 'ход'ат' / ка'рови до'йіт' там / в'ін у'же ж це ж з'нахар'к'і / ви'дойіт' у 'тебе ўже не 'буд'е мала'ка / а ў йіх у'же 'валом буд'е / ну / так зам'і'кайут' / 'борону ту / шо во'лочат / пос'таўйа / ту'ди / кра'п'іви на ... шоб об'жарила 'руки / не пус'кайут' / та'к а'на йе та'ка зме'йа / а там же бул'і салам'йані'йе к'ри'ши' / дак а'на з вуг'ла с' 'того / шо о'тудова / д'е за'ход'іт' // в'ісм'ік'н'е саломі та'йе / це ўже па'бач / йак са'лома па'т'агнута / з'нач'іт' у'с'о / дн'оў три не'майе мала'ка / то ўже п'рос'іш / там 'бабк'і та'к'і'йе з'нахар'к'і бул'і / шо над'л'ечуйут' / па'л'ечат' у'же // ну / бул'і //

З.: А чим л'і'чили ? // ве'ли ту ко'рову до 'баби ? //

— Н'е // 'баба са'ма пр'іход'іла / бул'і ў во'д'е / дак по'м'і'еш йі'йе / 'м'ежду руд' по'м'і'еш і ўс'у с'п'і'ну з'м'і'еш / і да'с'і па'п'іт' йа'го // ад'л'еч'іш // о / а та'к'е було / шо // ў нас ад'на там у'м'ерла // з'нахарка була / у йі було 'с'ем'еро д'е'т'е'ї / і ка'рову йа'на са'ма ад'на до'й'ела йе'йі // н'іх'то ў не'ї не да'й'е'у ка'рову / ну / на т'р'ет'і д'ен' / йі'йі ж заха'вал'і / на т'р'ет'і д'ен' і ка'рова с' 'паш'і па'б'ігла і ўна 'ти'жден' ха'д'іла і ре'у'ла на ма'г'ілци / і н'іх'то не па'дойіт' / к'роме йе'йі / то'му шо йа'на була 'в'ід'ма / і ре'у'ла / ко'пайі над 'йейу і ре'в'е / і так то'ї ха'з'айін йі'йі зда'у на м'йасо // та'ке було шо / ўна була з'нахарка // л'удз'іке моло'ко б'рала / і ў йе'йі фа'тало / ў йе'йі було 'с'ем'еро д'е'т'е'ї / і ўна в'іх'вал'увалася / це пр'ін'е'се ў мо'лошну / мала'ка вед'ро / йак па'дойіла / і д'і'тк'і та'к'і'йе іду'т' і ше й бале'мена і а'на ўже вед'ро та'ке / йак о'то 'воду 'нос'іш // мала'ка н'і'с'е // от'куда ш' тейе во'на б'рала // та'ка сем'йа // а ў нас та'к'і ка'рови бул'і / ну / три 'л'ітри / дв'і 'л'ітри / ну то ж ни моло'ко було // а то т'і бул'і з'мейі / і

ба'гато та'к'іх було // і та'к'і'йі бул'і / шо з'робит' і л'у'д'ін'і / да ўм'і'райі // кал'іс' 'мойіму 'бат'ку з'робл'ано на го'р'ілци / ну / от 'чарку пудго'тов'іл'і ми 'матци / а ў йо'го була ни'в'іста / а'на пр'іга'тов'іла / 'думала 'матци / а та 'чарка по'пала 'бат'ку / і 'бат'ко ўм'і'раў // да'к бу'у у нас та'к'і у 'Хатках / з'нахар та'к'і бу'у / шо ту'ди йу'му у'с'у ноч да йа'го і в'ін 'каже / о'це б'і час про'ішло / в'ін б'і / 'каже / 'ум'ер з'разу / і хто / 'рудни 'д'ат'ко о'то // там з'робл'ано / 'рудни 'д'ат'ко пере'да'у і на'л'і'у йі'му / 'д'ат'ка // та'ке було кал'іс' / ну а т'і'п'ер га'д'ашчого не з'найут' // а та'к'е буду знат' //

44. З.: А в 'л'іс'і була йа'кас' не'чиста 'сила ? //

— Та ў 'л'ес'і та'кого не' 'було ў нас / шоб та'ке_о / ота'к'іх га'д'ук бо'гато / ву'жоў / було / це на Зд'в'іже'н'е / ўни ж 'сам'і 'тійе ву'ж'і с'поўзуйуци до'куч'і / так йіх ота'ко ад'ін через ад'ін пл'е'туци вара'хами / це хто нас'коч'і дак о'туда ни 'можна 'в'ібраци / д'е йіх / 'м'іс'ці на йіх йе // це йіх 'нач'е с'вад'ба ўже // це на Зд'в'іже'н'е / а то'ди розбе'гайуци ўни ўже там по бала'тах / там ўни ўже роз'ход'аци таг'ди // о'так / а так / шоб та'к'е / ў нас та'кого ни 'було / шоб там йі'к'і'йе // ну бул'і ж во'у'к'і / во'у'к'і бул'і / ну йіх 'мало хто 'бач'і'у //

З.: А йа'к'і з'в'і'р'і шче були ? //

— За'ї'ці так бул'і да во'у'к'і бул'і / а так не було та'к'іх_о / с'в'ін'і 'д'ік'і'йе бул'і / от 'зара' ў нас там с'в'ін'е'ї / от го'вор'ат 'наш'і 'йезд'ат / шо с'в'ін'е'ї 'каже по / у том да'йе у хл'е'вах пов'і'вод'іл'е пара'с'ат // 'зараз се'ло 'наше пе'р'е'р'іте 'пол'нас'ц'у / с'в'ін'і ж'і'вут 'д'ік'і'йе там // на а'хогу ха'д'іл'і / це ж а'хота атк'р'іта тут 'качк'і / на ці'йе ж / а ў нас же на с'в'ін'і атк'р'івал'і // 'во'у'ка хто ўб'іе / ну шо / 'лос'і // ну на 'лос'а було зак'р'іте / шоб не / 'лос'а ж н'е уб'і'вал'і // 'ол'ен'і за'в'ез'л'і бул'і / д'ес' н'е з'найу от'кудова / с' К'риму чи от'кудова / дак 'ол'ен'і ў нас н'е / н'е ж'іл'і / па'дохло ба'гато / но бул'і // ў нас же бул'і запа'вед'н'ік'і бул'і ў 'л'ес'е // о'це ж це'ї Н'е'б'есні' там бу'у // 'Гал'а там була ц'а // ўна ў запа'вед'н'іку ж'і'ла / там у Кара'б'і'е'у'к'і / ота'ке_о // кар'мушк'і 'делал'і па 'л'есу / кар'мушк'і та'к'і'йе ка'р'ніта / там нас'і'пал'і пша'н'і'цу там та'к'е / 'ход'ат там ла'с'і 'тійе йа'д'ат' // 'кози' бул'і / каз'ли' там і 'кози' та'к'і'йе // а то та'к'е / шо не пу'жайіца л'у'д'е'ї // а так па 'л'есу ў нас л'у'ба 'йагада була / і су'н'іца / і а'ж'іна / і ма'л'іна / і чер'н'іца / і буйа'к'і / і / і брус'н'іка // 'о'п'ши'м шо / шо йе на с'в'і'т'і / то ў 'нашом 'л'ес'е було //

З.: А да'леко в'ід' се'ла до 'л'ісу ? //

— Да 'л'есу // по'у'к'і'лометра // з'разу л'ес / ми'ж у 'л'ес'і ж'і'л'і // з'разу й л'ес // а йак 'хоче'ш 'дал'ш'і по'і'т'і / шоб

йагод набрат' / дак дал'ше^а ід'еш // йак с'талі ўже П'р'іп'ет' / тоді в'ібіралі // бо ўже йак аце субота і н'ед'ел'а п'р'іп'іецк'іх ма'ш'ін // і оў'тубусами і ма'ш'інам'і / л'у'з'еі було // було / то ми та'к'іх гр'ібоў і н'і б'ралі / йа'к'і л'уд'і / ми то з'найім б'ілого гр'іба / там л'іс'ічка / та'к'е / с'іро'йежка / мас'л'ата там / з'ел'у'нка / а о'ні б'ралі л'уб'і'е / ну / мух'омори / ту'л'к'і ни б'ралі / а то ўс'е б'ралі // о'ні од'варувалі у'с'е / жар'іл'і // то ж о'но булі ў'с'ак'і'е і ка'цапі булі / і х'тозна от'кудова л'у'з'еі / о'ні і у'с'е й б'ралі //

З.: А ў л'іс'і ви не блудили, блуд вас не нап'адаў чи л'ісо'виш во'диў ? //

— Було / дак то ж / то та'к'е бу'вайе йно / йак ту'ман а'бо дож' ід'е // так з'найем і па'сонцу / бо ў нас 'сонце с'ход'іт' / наче так із Руд'коў / а ми ж ід'ом туд'а // а ўже йак 'сонце йд'е туд'ойу / то ўже з'найім / шо це ўже веч'ор'і'е / і нам т'реба с'у'да іт'і // а йак х'марно а'бо ту'ман / то н'е з'найім ку'ди / да й було та'к'е / ў нас там була та'ка л'і'н'і'а ви'соко'вол'тна / стоўбі нум'е'ровани'е / даж'і йд'еш / н'е ў ту с'торану і стоўбі^а сто'ят' / по'кам'іс н'е пас'ід'іш т'рох'і / шоб од'ійшло то / пу'том і пойд'еш / було та'к'е / і ба'гато / йа са'ма с'кок'і рас // при'ду на те 'саме м'есто / пот'ім пл'уну / по'том зноў паш'ла / і оп'ят' йго об'ішла і на том 'самом м'есци / було та'к'е / зак'ружойце чала'в'ек от //

45.3.: Шчо ви'рошчували у вас у кол'госп'і ? //

— У нас у кол'госп'і ви'рашчувалі л'он / бу'рак / карма'в'і токи / і ж'іто / а'в'ес / йеч'м'ін' / ота'к'е га'рох // га'рох / та'к'е / с'ейал'і та'к'е л'а худ'оби то'к'і // ка'ка'рузи / це л'а худ'оби с'ейал'і // а нам ту'ки шо на хар'ч'і с'ейал'і / шо ж'іто / йеч'м'ін' / та'к'е / ну / пша'н'іца / ўже пос'л'едн'е ў'рем'я і пша'н'іца була / а так ж'іто во'з'іл'і ў Й'ануў / об'м'ен'івал'і на пша'н'іцу нам / пша'н'іцу раш'ч'ітувал'і нас / це ж'іто с'ейал'і / а так ўсе / ў нас там та'к'і'е м'ес'та / шо / ў нас ад'ні'е бала'т'анк'і / ў нас 'мало та'кого л'есу / того / шоб с'ейало / а ўс'е по'коси / у нас ўс'е булі х'в'ерм'і д'ар'жал'і / ў нас ад'на було / ад'ін скот буў / ў нас ба'гато було д'уже худ'оби / а'в'ечак було // нас аку'в'ірувал'і / дак булі у нас у Бура'коўці а'в'ечк'і / там упало туд'і 'саме ш те 'облако / дак ти'е а'в'ечк'і ў Л'іпоўку наш'і'е / шче на пашу ни в'іго'н'ал'і // то ў Л'іпоўку пр'і'в'ез'лі / во'ні с'талі па'дат' // 'воўну ауст'р'ігл'і 'воўну / па'в'ез'лі / ў йі с'ку'л'к'і рад'і'ац'ійі і н'е пр'і'н'ал'і ту 'воўну / от і в'ікапал'і па'гре'бен'а^е і растр'ал'ал'і йіх і зака'пал'і //

З.: Ба'гато йіх було ? //

— Ба'гато було / на'в'ерно / да ти'с'ач'і йіх / і ўс'і туд'а у й'аму / і зака'пал'і // ту'му шо ўні ўс'і // йаг'бі^а ни ў'мести / ни з 'наши'ми руд'коўс'ім'і н'е пам'е'шал'і / ў нас булі і там Бура'коўка // це ад'ін буў кал'хоз // да н'е пам'е'шал'і ў'мести / дак у нас булі ч'іст'і'е шче / бо 'наш'і н'е булі на паш'і / а ти'е ўже булі / туд'і 'облако ўпало / ше і / то три д'ні / бо ше Бура'коўку нас аку'в'ірувал'і ў па'с'олок шче за ти'жден' упе'род / шче нас д'ер'жал'і дес'ат' д'н'еі д'ер'жал'і тамака шче на том / шче 'наш'і хад'іл'і на ра'боту / кор'тошку перебі'рат' / там 'само 'облако ўпало / шче наш гала'ва і з'ара^з в'ін жи'в'е он'д'о ў Гоў'роншч'і'н'і / кажи / да н'і'ма н'е'чого с'трашно'го / перебі'райт'і // ос' о'ц'а Л'іда / чут' ні ўпала / сом'л'іла там / на том / на кор'тошци на тоі / пе'ребі'рал'і ка'гати ти'е кор'топл'і / ка^а / н'і'ма н'е'чого с'трашно'го / шо ви' / ка^а / пан'іку пус'кайт'е / от / у'же ўс'е аку'в'іруу'ца / а йон шче н'и пус'кайе // н'і'ма н'і'ко с'трашно'го // луч'і б'і н'е в'і'в'ез'лі нас / там н'і'х'то н'і па'м'ер'бі / у нас там н'е було рад'і'ац'ійі / у Руд'ках н'е було // у Д'е'н'ісови'ч'і / ше тук'і Д'е'н'ісови'ч'і ў нас два'нац'іт' к'і'ломитроў / дак ше то'к'і п'рошли год йіх в'і'в'ез'лі о'с'о / у те / Йага'тин'с'к'і туд'і ў Йага'тин'с'к'і ра'йон // ту'к'і ш'е в'і'в'ез'лі / а то ж а'ни ж'і'л'і 'сам'і'е там / так би' й ми ж'і'л'і //

З.: А зараз у Руд'ках н'і'х'то не жи'ве ? //

— Н'і'ма н'і'кого // там ти'е 'с'ола ўс'е Рож'ійж'а / у'с'е там попа'л'іл'і / Ре'ч'іцу ба'гато спа'л'іл'і / Ш'е'п'ел'іч'і спа'л'іл'і / ц'е ж с'тудова попа'л'іл'і / х'воін'ік'і па'л'іл'і / д'е клад'б'ішче^а ў П'р'іпет'і спа'л'іл'і / там у'с'е та'к'е / бо там було ба'гато рад'і'ац'ійі // а Руд'к'і 'наши'е сто'ят' / тил'к'і та'к'е ўже пара'білі / та'ка 'банда хад'іла па 'с'олах / у ка'го шо було // у нас була ш'кафа з 'з'еркалом / роз'біло 'з'еркало / 'рамка ти'е пов'ібі'вало / шо 'були жи ж пат'рети / ст'ірал'на ма'ши'на / аж на вул'іц'і / бо ми ж н'і'чого н'е па'брал'і / вал'алас'и / на'гами в'ішм'ел'і // 'окна пов'ібі'вал'і д'в'ер'і пов'істаў'л'ал'і // а хто то ра'біў та'к'е // хто ни 'хоче д'іла ра'бі'т' // 'банда зан'аласа / то ти'е вахтов'ік'і / шо ти'с'ач'і / да м'і'л'они полу'чайут' / то ўні там і ж'ілі // ота'к'е ў нас пара'білі // там зараз н'е'ма ку'да па'йехат' / хоч би' й па'йехоў / там ўже так зарас'ло / шо ўже н'е в'ідно н'і хат / ў нас там бала'та / там 'риби' було х'тозна с'кук'і //

З.: А йа'ка 'риба була ? //

— Ў нас ка'рас' буў / 'окун' буў / і ш'ч'учк'і булі / в'іу'ноў бо'гато / ў нас бо'гато 'риби' було / о'ц'е йак 'ток'і на в'іхад'ні'е д'ні / дак іс П'р'іпет'і і йідут' / ма'ши'ни сто'ят' по'над ба'лотами / 'уд'ат' 'рибу жар'ат' / 'вар'ат' // ну / спраў'л'айут' ў'же там в'іхад'ні'е са'бі //

3.: А у вас були та'к'і м'іс'ця на боло'тах / де л'удей за'т'агувало ? //

— Бу'л'і / ў нас там бу'л'і та'к'іе м'ес'та / дак там йа'го пака'пал'і торх / там буў / дак пака'пал'і / пов'іва'з'іл'і на пал'а / а там у'же т'в'ерда с'тала ўже з'ам'л'а / бо торх в'іт'егл'і // а там у нас 'гало 'було / йа'го раз'д'елал'і / а н'е в'іт'егл'і / дак ка'рови' та'п'іл'іс'а / ну в'іт'агувал'і йіх / ну так ту'ди 'зайд'еш і па 'ши'йу бу'вайі / ну та ж н'іх'то н'е ха'д'іу ту'да / бо ми' з'найім / шо там // а торх о'ц'е ўже цеї / п'ід 'ос'ен' йак за'пал'ат' / дак йон га'р'і'т' і н'е бо'йца н'і то'го / н'і даш'чу / н'іх'то йа'го ни' ў'туши'т' / йон у'же га'ри'т' і в'і'гаруйе три' м'етри' у'н'із // ў нас та'к'іе бала'та там / ад'ни'йе бала'та //

3.: А 'нашчо йо'го н'ід'пал'ували ? //

— О'так / йе'к'іс' ур'е'д'ет'ел' / п'ід'пал'іт' / да йа'но' і га'р'і'т' там //

46.3.: А 'с'іно у вас в'і'ажут' ? //

— Чо'го ж те 'с'ено в'і'ажут' / 'с'ено ж н'е'а в'і'ажут' / 'с'ено-о / гре'бут' / кла'дут' у 'коп'і / гре'бут' і кла'дут' у 'коп'і / а по'том у'же із'воз'ат' і скла'дають у вод'ну с'к'ірду // с'т'агуйт' ва'лам'і 'коп'і / ад'ну 'копу ст'аг'нут' / і д'ругу // ўже дв'і ўпа'радк'е //

3.: А йак во'ни во'лами т'аг'ли ? //

— Ве'роўкойу обк'і'дає кру'гом ка'п'і // так аб'ход'іш // і зачеп'л'айеш ту ве'роўку за ва'й'е / там же йе кал'це / за це те / або у ва'й'е / там йе / че'п'л'айеш // ста'нов'ішс'е 'з'аду / стоноў'л'ус'а на ве'роўку / ту'ди стоноў'л'ус' / а йун т'аг'не / а йа д'ер'жу там на'гам'і / ата'ко на ве'роўц'і і за 'копу д'ер'жус'е і ге-ей // ти' ўже / 'ка'е / там 'добре д'ер'жис'е // 'добре / і йун ге-е-ї / і-і / шоб н'е ст'аг'лас'е ве'роўка па'в'ерх ка'п'і / да паш'ла хара'шо / папат'аг'ла пу'пуд н'і'зом / пат'аг'лос' хара'шо / ас'тал'не шо там чут' ас'талос' на 'в'ілк'і / на'в'ерх іс'к'інула і пот'аг'лос'е і от вам // прит'ог'ла / ад'на 'копу пос'тав'іл'і / д'ругу 'копу пос'тав'іл'і // ча'тири ко'пи настаноў'л'айемо ўже / ас'тал'ни'йе ста'нов'ім ц'ім 'боком і ц'ім 'боком і ск'і'р'туймо у'же // там о'д'онок йе ўже з'робл'ани // о'д'онок / шоб у'же так ту'ди і'с'ун'еце / шоб о'но у'же там / а верх за'в'ершувал'і п'рамо хара'шо / та'ди 'гарно за'в'ершуйт' // а ў ба'лот'е аса'к'і на'кос'імо / аса'к'і / шо йа'на та'ка 'р'ізка аса'ка / ба 'с'ено ж ха'роше / дак аса'к'і на'кос'імо / хот' і з'ел'енка'вата / н'е'а'д'асо'кла / 'ал'е в'ерши'м // а та'ди ўже гам'ц'а / гам'ц'а / з'найете шо та'к'е гам'ц'а ? // ла'зи' нару'байеш / наск'р'учуйеш / і укла'даєш на в'ер'ха / шоб в'ерха не / н'е раз'нос'іло / о // ми' 'кажом гам'ц'а / гам'ц'а // гам'ц'і іди' нару'баї / шоб у

в'ер'ха / ну хре'бец / це ўс'ораў'но // хто кла'д'е кру'гом / а м'і ка'л'іс' к'лал'і ча'ти'рох'ратни' / г'ратни' / сто'жок ча'ти-рох'ратни' / от... йак с'к'ірдачка ў'род'і / от б'і нап'рот 'ваша ма'шин'ка / йак 'ваша з'робл'ана / так ста'йіт' / так м'і' с'к'ірдачку та'ку к'лал'і / о // ча'тирох'ратни' / а ста'г'і к'лал'і м'і' х'л'ебни'йе к'ругло // к'ругло к'лал'і ста'г'і //

3.: А ко'ли 'с'іно к'лали / то шо ро'били ? // йо'го об'чесували 'йако'с' ? //

— Ну а'йакже / 'ч'і'сто гет абшкр'е'б'еш / 'ч'і'сто гет абшкр'е'б'еш і ўс'о кла'д'еш на'в'ерх / на'в'ерх шоб дошч по'шоў / шоб ва'но н'е за'д'ержувалос'е / шоб так і абт'е'кало / абт'е'кало // так 'с'ено 'робет / а'йакже // а ти'ди [взимку. — Ред.] ўже запра'гайт' ва'ли ў 'сан'і / ўже 'сан'і йе / у 'кого ва'ли' / у 'кого 'кон'і / накла'дає в'у'з і при'возит' да'дому / бо 'дома ж т'реба кар'м'іт' //

47.3.: А 'сан'і йа'к'і були ? //

— 'Сан'і бу'л'і / палоз'е та'к'е в'і'копувал'і д'ер'еў'йани'йе / да ўже з'робет / в'і'аз'е пог'нут' // у'с'е д'ер'еў'йане бу'ло // ве'л'ік'іе / накла'дає ха'рошо / йа'к'і хто 'хоче / та'к'і з'роб'іт' / йа'к'і су'м'ейе та'к'і і з'роб'іт' //

3.: А йа'к'і були 'вилка ? //

— У'же бу'л'і же'л'езни'йе / та'к'іе / а то 'робет' 'в'ілк'і із 'д'ер'ева / на два 'рог'і / дак 'доўг'іе у'же держа'но' ў йом / дак із'н'ізу кла'дом у'же ц'іми жи'л'ізним'і ўже / а на'в'ерх / на 'сам'і ўже / пода'йом 'тим'і 'в'ілками д'ер'еў'йани'м'і / бо 'дуже ўже т'реба 'в'ісоко пада'ват' дак 'ти'е д'ер'еў'йани / дак у'же наб'е'реш на 'ти'йе 'в'ілк'і д'ер'еў'йани'йе / да п'ерш у'же у 'з'емл'у застр'ік'н'еш / а та'ди зн'і'майеш / із'н'і'майеш / а у'же пу'д'имеш да пу'д'имеш / да і шиб'а'н'еш ту'ди на ст'уг' //

3.: А чи були дереў'ян'і гус'т'і 'вилка та'к'і ? //

— Йе // бу'л'і // на п'ят' ра'гу'ў / п'ят' ра'гу'ў // п'ят' // а ў та'ку йак ма'лот'іш / дак та'к'іе шче і йак поза'г'ін'ен'іе т'і'йе / дак 'дуже хара'шо са'ломку пу'дк'і'дат' // така'в'іе 'в'ілка / шо дл'а 'тока / дл'а 'тока // така'в'іе 'в'ілка // бу'ли' ота'ко / ота'к'іе 'в'іли / д'ер'еў'йани'йе / ота'к'іе 'рог'і' / йак'раз та'к'і 'рог'і' та'к'е рас'те / ви'расте / чала'в'ік знаї'шоў / а / а'но на 'в'ілк'і га'д'іца / чала'в'ік зру'баў і в'і'лк'і // і на два 'рог'і' // так // то ўже ту'л'к'і два / тих у'же 'родствен'іх / шо в'і'рубайе а 'с'іе ўже і з ц'о'го 'боку / і з ц'о'го 'боку / прираб'л'айе / гн'е та'к'іе / в'і'рубуйе та'к'е д'ер'еў'це шо йо'но г'н'еце і с'уди ўже при'робл'уйе / тут пра... / пра... / ну / йа вам н'е ска'жу / ну та'к'ім далат'цем / далат'цем та'к'ім йа'го папра'рубуйе і ту'да ўже упроў'л'айе та'к'е д'ер'еў'це зноў / і

йа'ни зноў так у'же / тут та'ка позв'язуєце і в'ілачки та'к'іе // л'ог'ен'к'і та'к'іе //

З.: А були та'к'і ма'лен'к'і сапки ? //

— Бул'і / бул'і / бул'і ма'лен'к'іе / це шче сна'чала та'к'іе н'е з'нал'і / йак раб'іт' / дак та'к'іе па'ган'ен'к'іе бул'і сна'чала па'ган'ен'к'іе / та'к'іе капа'н'иці та'к'іе бул'і капа'н'ічк'і та'к'іе сапачк'і ма'лен'к'іе / да та'к'іе шо л'уд'і тол'к'і муч'іл'іс' да рук'і ўб'івал'і / па'ка це ўже с'тал'і ўже / н'емци' йак на'йхал'і бул'і / дак о'це ўже раз'в'іце дал'і / ў с'таре ўрем'іе тоже бу'ла ва'на / з'найете / ў с'таре ўрем'іа бу'ла ва'на // дак та'д'і ў с'таре ўрем'іа тоже н'ім'ці бул'і паприйеж'зал'і / да закуп'л'ал'і з'емл'у / б'рал'і саб'і з'емл'у / раз'с'іл'уваліс'я / ну пра'мишл'ен'іе бул'і л'уд'і // м'ел'н'иці с'тройлі / ўс'о с'тройлі //

З.: А грабл'і йак робили ? //

— Грабл'і робет із д'ер'ева робет г'рабл'і / у нас із д'ер'ева // ну от брусок / д'ер'еў'іани брусок / йест' сп'ец'і'ял'н'і та'к'і с'в'ердл'ік / шо в'ерт'іт' у то'ум бру'сочку д'ирачк'і // заст'ругуйут' калочк'і та'к'іе // йа вам пу'йду прин'е'су // зист'ругуйут' / в'і'колуйут' та'к'іе калочк'і / калочк'і в'і'колуйут' сп'ец'і'ял'но із маладого дуба // ма'ла'д'ен'кого дуба на'р'езуйут' / в'і'с'т'ругуйут' йіх і йа'ни засн'хайут' / і та ж калуд'чка / шо з'д'елана ўже / тоже засн'хайе / і йіх хара'шо аб'д'елуйут' / і заб'і'вайут' у'же ў т'ийе д'ірачк'і / запл'е'а'ховуйут' // а тут та'ка ўже ў ц'у'і калодач'ці / прадоўбуйут' д'в'і д'ірачк'і / а граб'ілно ўже прига'тоўл'ане з б'е'реси / в'і'рубане граб'ілно / прига'тоўл'ане і раз'колене ва'но ўже за'сохло / тут йо'го запраўл'айут' / зач'іш'чайут' і ту'да ў г'рабл'і / заб'і'вайут' у г'рабл'і / і от у'же г'рабл'і / ўсе д'ер'еў'іанейе / г'рабл'і і гре'билно д'ер'еў'іане і з'убк'і д'ер'еў'іаніе / ўс'о д'ер'еў'іане / і г'рабл'і гре'б'ут' стопроцен'тово // ў нас буў та'к'і'й д'ерж / та'к'іе раб'і'ў грабел'ка / вот у ме'н'е ва'ни шче йе / шо ваз'м'і дак т'уол'к'і йім'і раб'іт' х'очеца / а йа д'руг'іх бачу / тут ў ар'кадію'цоў / дак йа йак ўз'а'ла ў рук'і / да так і шиба'нула //

З.: Йак ви нек'ли хл'іб ? //

— Сп'іці'ял'но ди'жа / ди'жа / л'е'це т'епл'ен'ка ва'д'ічка / чут' чут' т'епл'ен'ка / йак на сонці на'гр'елас'я / с'ипл'еце т'рошк'і сол'і / му'ка / учи'н'айеце / разби'вайеце / ста'йіт' а'но ук'ісайе / пуд'ход'іт' / це на'нач разби'вайеце / у'тром / йак хто х'оче / хто х'оче кар'топел'к'і т'рошк'і пуд'т'ерт'і / кар'топел'к'і чут' пуд'т'ерт'і і за'м'ешуйе / дак д'уже м'йак'і / с'машни хл'іб / а хто пра'мо му'койу м'ес'іт' / за'м'ешуйе / і зноў в'і'н пуд'ход'іт' / в'ігар'іло ў печ'і / у'же т'рошк'і сту'хайе / жар л'ети да'лоі / в'і'качуйут' пол'е'н'иці /

хто х'оче пол'е'н'ицям'і му'ку / ма'чайе р'учк'і / дак пол'е'н'иці кла'д'е по' нас'тул'н'іку / а хто / л'іст'ік дубов'і / зб'і'райом з'і'моі / у вос'ен' да ўже наст'р'і'кайом на д'возд'іка / даі в'іс'іт' / дак л'іст'іка кла'дом на ла'пату і мочи'ш р'ук'і ў в'оду і бе'реш ц'у пал'ан'ицу / в'і'качала і на теі л'іст'ік на ла'пату нала'жиў / бах / пак'лаў / і ў п'еч / і ў п'еч // і от так у'же пе'чеца хл'іб / попе'чеца так ви'майеш із печ'і / дак йон на тум л'іст'іку ўже та ска'р'іначка жоўт'ен'ка / жоўт'ен'ка і хл'іб кра'с'іви / кра'с'іви / вот так пе'чеца хл'іб і ўс'е // йа ўс'ег'да за'гатаўл'ала з дуба / у нас // і к'л'енаваго б'рала л'іс'точк'і / бо йа йду з д'рот'іком у'же аж посл'е Пак'рові / пу'зно / да ўже нан'іжу / дак ўже саб'е нан'іжу / ш'отк'і йа ўже р'вала та'ди да х'очу йак пу'зно брус'н'ічок у'з'ат' і л'іст'іку'ў назб'ірат' / о'це та'к'е //

З.: Шчо то та'ке ш'отк'і ? //

— Шо х'ату бел'іт' / дак тра'ва та'ка сп'ец'і'ал'но йе ў л'ес'і // йак м'і шче ўже сам'і саб'е п'екл'і / дак йак хто / хто х'оче на скава'роді пакла'д'е / а хто х'оче на жар'у'к'і / жар'у'к'і / т'ийе / бл'ашчк'і йак м'і кажом на бл'ашк'і пакла'д'е да п'екл'і / а от у'же ма'йа сем'іа бу'ла ў м'е'не / дак л'уб'іла шоб на л'іст'іку хл'іб буў / бо с'машна ска'р'іначка ка'же / о'так //

З.: А йак ви з'нали / шо у'же можна са'дит' хл'іб ? //

— А йон же пуди'шоў у'же / у'же йон у д'і'ж'е хара'шо пуди'шоў / ка'же / нада ўже хл'іб са'жат' / бо ўже хл'іб пуди'шоў / а йак у'же буд'е йон пуди'шоў / да буд'е апа'дат' та ўже п'ер'е'к'існ'е да буд'е кал'ец на ска'р'іниці / за'кал'ец буд'е / та'к'е / с'ад'е на ска'р'інку за'кал'ец буд'е / бо ўже ка'же пуди'шоў да шче і апаў / а теі хл'іб доўго буд'е йак апа'дат' шо йон жи'то прарас'т'е бу'вайе / дак та'ди т'реба шоб йон і пуди'шоў і шче йапаў / бо с'ладаст'і ба'гато // о / а йак с х'арошай му'к'і / так хл'іб тик'і шу пуди'шоў і са'жаі //

З.: А д'вер'іма не можна бу'ло с'тукат' ? //

— Н'е / н'е нада с'тукат' йак хл'іб са'жайеш / н'еа нада с'тукат' / шуб хл'іб пуд'ход'і'ў і шуб в'ін хара'шо уп'іокс'а / н'еа нада атчи'н'ат' і н'еа нада с'тукат' //

З.: А чо'го бе'рут' хл'іб і с'тукайут' ? //

— То ж ви'майе с'печ'і / іс'печ'і ви'майе і с'тукайе / ну вам іска'зат' у ска'р'іначку / пу'додну ска'р'інку / ни ў в'ерх'ну / а пу пу'додну / йак так в'і'н бух / бух / бубе'ні'т' / то ўже в'ін хара'шо в'іп'іокс'а //

З.: А з'в'ідки ви з'нали / шо у'н'іч у'же можна са'дит' хл'іб ? //

— Бо ўже йа'на нага'р'і'ела / па'гл'ад'ела / а н'ебо ўже / ну от / та'к'е б'і'еле ўже / х'ароше / дак у'же т'реба / шоб ва'но т'рошк'і жар адгар'нут' іш'че с'уди / адгреб'т'і // с'уда / с'уда

адгар'нут' і шоб там шче побу'ло жар'ку / шоб йон хара'шо зага'р'ію / зап'юкс'а // була ла'пата / шо хл'і'б са'жат' // ну спец'іал'но з'робл'ана са'жат' у п'еч // д'ер'еу'їана ла'патка / шо хл'і'б са'жат' // та'ка сп'іц'і'їал'но з'робл'ана к'ругл'ен'ка ла'патка / в'іт'есана / із д'ер'е'в'іни в'іт'есана / із д'ер'е'в'іни / кал'іс'ус'е із д'ер'ева ра'б'іл'і бо м'і ж у л'ес'і / із д'ер'е'в'іни / да ладн'ен'ку в'і'т'еше ла'патачку / д'ержен'це д'уже та'к'е ха'роше / д'ел'і'катн'ен'к'е і ў'же на те ж у'же саж'ат' на ту ла'патачку і... йак у'же ж л'іст'іка ж ложи'ш / ложи'ш л'іст'іка / дак н'і'чим н'е^а паси'пайеш / а йак л'іст'іка н'а'ма / дак паси'пайеш та'кою муч'аюк / б'і наче шо йак пра'с'ійеш муку / до ў'род'і тийе в'іс'івочк'і^н / дак т'и'ми в'іс'івочками поси'пайеш да і са'жайеш так пол'е'н'ці / о //

З.: А з'верху чимос' змазували пал'ан'іцу ? //

— То ў'же йак побачи'ш шо йон т'рошк'і наче 'хоче за'гаруват' ў'род'і / 'хоче за'гаруват' / хл'і'бец' наче за'гаруват' / дак у'же атслон'уйеш п'еч / п'еч у'же атслон'уйеш / не заслон'уйеш / а атслон'уйеш і чутачку там / у нас та'к'е було прилад'е / шо / чутачку по йом ва'д'ічкою па'п'і'рскайеш / шоб йон та'к'і буў // ну та'ка / т'рубочка та'ка / до ва'д'ічк'і туди 'воз'миш да по хл'і'бцу там пих / да шоб м'йак'ен'ка ско'ри'нач'ка і не так за'гарує //

49. З.: А йа'ка була ніч ? //

— Ну п'еч аб'і'кна'в'ен'айа п'еч / із'робл'ана п'еч аб'і'кна'в'ен'айа п'еч // ну п'еч 'робице із 'цегли / із 'цегли 'робица / да / з 'цегли 'робица / а йак 'цегли 'мало / дак а п'еч 'робет із д'ер'ева / із д'ер'ева 'робет / а та'ди це ў'же ус'е із 'цегли 'робет / а 'цеглу ж ра'б'іл'і 'сам'і / бо н'е було та'к'е ку'повани 'цегли / ме'с'іл'і гл'іну ў'ног'і і ра'б'іл'і 'сам'і 'цеглу / і 'сам'і ра'б'іл'і 'печ'і із сва'їі 'цегли / си'ру'ўка наз'і'валас' // да / із си'ру'ўк'і ў'же 'роб'іш ту п'еч // з 'цегли / тул'к'і си'ру'ўка / сво'го рука'д'іл'а //

З.: Йак наз'і'валас' а о'ц'а час'тина де ў'ходить н'і'би ў'ніч ? //

— Це 'перве че'ал'есн'ік // це че'ал'есн'ік / че'ал'есн'ік // а то туди ў'же п'еч / у'же ж пош'ло / шо 'топ'іце / то п'еч // а тут же з'робл'ени 'ком'і'н / де ід'е д'ім //

З.: Нап'ра'му / ў'гору ? //

— Там іш'че з'робл'ани і л'е'ажак / дак йон у'же ў'л'е'ажак / бо йак напра'му / дак йак в'ет'ер дак ус'о'ї д'ім 'буд'е ў'хату / дак із'робл'ани л'ажачок / йа'на ід'е ў'л'ажачок / а та'ди заво'рочуйеце і йд'е ў'же туди //

З.: А о'то з'верху йак наз'і'валос' ? //

— 'Ком'і'н //

З.: А о'ц'а час'тина попе'реду 'печ'і ? //

— 'Тоже 'кажут' 'ком'і'н //

З.: А о'ц'а час'тина / де з'верху н'іч ? //

— То 'кажут' ко'аб'іла / шо з'робл'ана так на п'еч так то ко'аб'іла 'каже / ў'же ко'аб'іла з'робл'ана та'д'е ў'же ч'е'р'ен' в'іст'ілайеце / шо то йак н'ебо з'робл'ане / так то 'кажут' ко'аб'іла з'робл'ана // ў'ні'зу ч'е'р'ен' //

З.: А 'д'іти де с'пали ? //

— На 'печ'і / на 'печ'і / на 'печ'і / во'на ж 'роб'іце ко'аб'іла / а та'ди ў'же 'руў'ен'ко там ві'кла'дадут' 'цеглайу і 'робет 'руў'ен'ко і там 'детк'і спит' //

З.: А прост'ранство невеличке м'іж с'т'інкою і н'ічу було ? //

— 'Йесц' та'ка / йе // шоб там / шоб дух ішоў тудойу / дух спіц'і'їал'но атпус'кают' / шоб дух ішоў //

З.: А та'ке 'коло 'печ'і / де 'можна було л'а'гат' спат' ? //

— П'р'і'печок / то п'р'і'печок //

50. З.: А вигор'тали жар ? //

— Спец'і'їал'но ж остаў'л'айут' 'йамачку ос'уди'во так / загра'байеш і йун там пере'гарує ч'істен'ко // ну прамо 'кажут' шо т'реба в'і'гр'е'т'і жар ў'йаму / у'же ві'г'р'і'буйут' / у ту / у 'йамачку //

З.: А чим вигр'і'бали ? //

— Кув'е'н'ейу / а кув'е'н'і йак н'е'ма же'л'езной / дак із'роб'іш д'ер'еу'їан'ен'ку / наб'йеш на 'палачку // ус'ероў'но кув'е'н'а // д'е'р'жак із'роб'і'ш / та'ку 'дошчечку в'іт'ешеш / да туди д'е'р'жак заб'йеш да це так і ві'г'р'а'байеш жа'рок / йак н'е'ма же'л'езних / там же ж н'е було 'ж'ізні та'кой / існа'чала / па'дума'іт'е ж ві'н' / п'раўда //а 'попел ў'же та'ди в'ібе'райеш / да си'пайеш у йа'ке ў'же там / па'суд'іну йа'кус / у шос'іс'і'пайеш / бо то ж т'реба п'лат'е за'л'іт' йім //

З.: А чим ви горш'ки пода'вали / ви'мали ? //

— В'ілачк'і / в'ілк'і / в'ілк'і та'к'іе / спец'і'їал'но в'ілачк'і та'к'іе / в'ілк'і // ро'аб'іл'і ў'же із то'го / з та'к'іх і д'рот'ікоў ро'аб'іл'і / і ў'же с'тал'і куп'л'ат' у'же / с'тал'і кал'іс' во'аз'іт'і / йак вам іска'зат' / ў'же крама'р'і бул'і / да° ва'з'іл'і ў'же / да° прада'вал'і / да°к куп'л'ал'і //а д'ержен'е м'і 'сам'і ро'аб'іл'і //

З.: А чим ви б'рали сково'родку ? //

— А спец'і'їал'но ж у'же та'ка 'йомочка наз'і'вайеца / 'йомочка / або чап'л'ейка / 'хочеш ка'жи 'йомочка / а 'хочеш чап'л'ііка / бо с'ковороду бе'реш // пуд п'р'і'печком // туди пр'і'нос'ім д'рова / 'лож'імо // шо 'кури' там / то 'кучка з'і'мойу 'холодно / до зага'н'айеш 'кури' / док у 'кучку // у 'кучку там / спец'і'їал'но там ота'ка ў'же там к'л'ета'чка і там д'ірачка

з'робл'анийе / ун у'же т'реба 'кури заб'ірат' у 'кучку / бо ўже ма'роз йа'к'і 'буд'е / па'м'ерзнут' 'кур'і^м ўже //

З.: *А йа'кш'чо мо'розу не'ма / то де 'кури ? //*

— Ну / у хл'е'в'е / там // бу'ло йім / ат'д'ел'но 'м'істо // ку'ратн'ік // йа'ни у'д'ен' / дак а'так 'ход'ат' са'б'е / па з'ем'л'е / а 'нанач на 'с'едало з'л'ету'йце / із'робл'ана та'ка пл'е'н'ічка і на 'с'едало з'л'ету'йце // та'ка з'робл'ана пл'е'н'ічка ад'не на д'ном і на том па'с'ели //

З.: *А не бо'йалис'а шо там 'може йа'кас' тва'рина за'л'ізти та поду'шит' йо'го ? //*

— Так а'н'і ж закр'івал'іс'е / шо ж / це 'тол'к'і тут та'ка 'гади / к'р'іси / йа йіх там / по'к'і 'дома ж'іла так у 'у'очі^н н'е^а 'бач'іла / а тут йа'к'ес' на'казане / 'л'іхо / кр'іс бо'гато // он ка'хала / ка'хала ци'пл'ата / а йа'на ад'ну ухва'т'іла / 'курачку та'ку / 'чорну // к'р'іса //

51. — Ка'р'топл'у так обробл'ал'і / йа вам раска'жу / по'с'ейут' йе'йе^о / у 'кажну 'борозну 'к'і'дал'і / у'же пуд плуг 'к'ідал'і / м'і н'е^а са'д'ілі 'дома кар'тошк'і / н'е^а са'д'ілі / а 'с'ейал'і ў 'боразну / во'ли' ідут' / 'ор'ут / а там два тр'і чала'в'ек'і 'к'ідає / поп'е'рот два ўгре'байе на'воз / а тр'і женшч'іни 'к'ідаєут' / із'ка'ш'ел'і / 'ч'ерес пл'е'ч'і / і 'к'ідайом / по'с'ейал'і / ту кар'тошку / йак 'мало пі'р'іу / дак заборо'нуєут' / раз боро'нуєут' / і д'руг'і раз боро'нуєут' / аж тр'і 'рази йі'йі боро'нуєут' / шоб а'на з'іл'ам бур'я'ном н'е зарас'тала / а йак ўже йе пі'р'еї / ста'нов'імос' м'і / і копа'н'іцам'і ўс'е 'пол'е пере'роб'ім / і йо'го з'роб'ім / у'с'еї пі'р'еї в'іт'агн'ом / йо'го п'ере'суши'м і с'пал'ім або зв'е'з'е^{ом} / і та'ди забора'нуєц'а і так у'же о'на рас'т'е / по'ка йе'йа ап'кучуват' / копа'н'іцам'і / копа'н'іцам'і оп'кучувал'і / ру'кам'і оп'кучувал'і / н'е обга'нал'і / н'е 'борувал'і / а копа'н'іцам'і / так у нас бу'ло сна'чала ж'ізн'і / йак 'дал'еї у'же / ка'пал'і ж у'же йе'йе / йак в'ірост'е о'на / дак ка'пал'і / да да'одому во'з'іл'і / шо на з'іму хра'н'іл'і так / а шо в'і'копуйо'м 'йам'і / а'бустаў'л'аєм ку'л'ем / со'ломо'а'йу ш'че 'луч'е на з'іму кру'гом / і за'копувал'і на з'іму / йам дв'е за'копуєц'а / с'в'ін'і ж д'ержал'і / худобу д'ержал'і / дак д'робна зноў 'тоже хра'н'іц'а шоп бу'ло шо і худоб'і ж до'ват'і / худобу ж д'ержат' тре / с'ім же ш'це худобку годо'ват' / 'метроў поўто'ра 'йамку ко'пайо'м / ота'ку'о / 'метра поўто'ра ў 'з'е'амл'у ў нас / 'з'е'амл'і ж пост'а'н'ійе / ни та'к'і йак / н'е т'аже'ло ж ка'пат' у нас / н'е т'аже'ло / 'метроў поўта'ра / а хто м'етр ка'пайе / а хто / йак у ко'го з'е'амл'а грунт по'казуйе грунт / у ко'го н'іже з'е'амл'а 'м'ен'шен'к'у / м'ел'ч'е'ішу ко'пайе / а ў ко'го з'е'амл'а / та'ка / 'бі'то / г'руда'ва / дак ко'пайе г'либшу / а ў ко'го / та'к'іи грунт / шо н'із'ка з'е'амл'а / н'із'ка / дак / там

йон у 'м'етр' / да і м'етр' ш'ч'е н'е ко'пайе / о / а бо 'зараз 'буд'е во'да / на в'ес'н'е ж у'же во'да / раста'йе сн'ег і пр'і'бу'вайе ж во'да / по ў'с'ом с'в'ету / пр'аўда / так 'буд'е ш' 'тима во'да у 'йамках 'тих пуд кор'тошк'і / о'тако бу'ло / бу'ло і 'густо'й 'часто бу'ло //

З.: *Шчо роб'или / шчоб во'на не за'мерзла ? //*

— Шо ра'біл'і / йа вам раска'жу / і от йа'йе ж у'же пр'іко'пайе^{ом} / перш ку'л'ом об'горн'еш / та'ди м'йата'йу са'ло'ма'йу ўже / м'йата'йу са'ло'ма'йу абкла'даєш //

З.: *Йа'ка р'із'ниц'а / кул' і м'йата со'лома ? //*

— А кул' 'роўн'е'н'кі' / кул' / кул' / шо мо'ло'т'іл'і 'ц'епом / дак 'кул' 'роўн'е'н'кі' / так // а м'йата со'ло'ма ўже к'личан'іца та'ка м'йака йак от і д'е з ко'м'баїна са'ло'ма / о'бкла'даєш 'тейу / перш 'кул'іком об'горн'еш / а то'д'і^м к'личан'іцайу со'ломо'йу так і закр'ідаєш з'ем'л'ейу / а на з'іму ўже на з'іму / а так йак на 'ч'етв'ерт' кру'гом з'ем'лі шоб бу'ло / а н'ізом дак іш'че і 'бол'еї / а н'ізом іш'че і 'бол'еї / по'том у'же / ой 'Боже мої / по'том у'же на з'іму 'зоўс'ім / або 'л'іст'а на'воз'імо / ну бол'шинст'во м'і 'л'іст'а н'е во'з'іл'і / н'е во'з'іл'і 'л'іст'а / а вс'е^о во'з'іл'і сос'нову 'г'ілочку / 'йедом до / г'л'іцу гре'бом / ста'нов'ім та'к'іе на 'воза / а'бста'ноўку та'к'ім'і / да наг'р'ебує^{ом} 'тейе г'л'іци / та'к'і воз пр'і'в'ез'е^{ом} / і об'кри'вайе^{ом} у'же на з'іму бур'ти / сво'йу кар'топл'у 'йам'і сво'йе прикр'івайе^{ом} шоп н'е по'м'ерзла / н'е / н'е 'пар'ілас' / н'і'кол'і / йа н'е з'найу у 'кого / ў нас і раз н'е с'пар'ілас' / н'і'е / бу'л'і ў 'л'у'д'еї погра'ба / йе і погра'ба / дак у то'го 'каже по'м'ерзне 'воз'ме ў 'поўгреб'і / бо з'імі ж 'разниє за'ход'іт' / з'ем'л'а у 'погр'і'б 'тоже за'ход'іт' мо'роз / дак там же 'добре 'погреба о'бкри'вайут' / о'бкри'вайут' 'погреба / 'добре шоп н'е заі'шоў мо'роз / а це ў м'е'н'а от'бач / д'ед / йак йа по'палас' //

З.: *Шчо найк'рашче 'с'іят' по картоп'лин'у ? //*

— Найк'рашче там 'саме 'с'іят' по картопл'і / йак 'хочеш у'же / т'реба по'с'іят'і / 'хочеш шоб л'он 'гарн'і по'рос / це ж л'а сво'го ха'з'аїства / дак 'с'ейац'а л'е'нок / на том картопл'ішч'і ўже / 'с'ейац'а т'рох'і ко'но'п'ел' бо це л'а с'е'бе / і 'с'ейе'це ш'че пр'амо по пр'аўд'і ска'жу / в'ес'н'ана пше'н'іца / в'ес'н'ана пше'н'іца 'с'ейац'е на картоп'л'ішч'і / а ўже йач'м'ен' / да о'в'ес дак 'с'ейац'е і так / і без картоп'л'ішча / дак те порос'т'е / а це та'ка рож шо 'нада на картоп'л'ішч'і шоб м'йака з'е'амл'а бу'ла і в'гноєна //

З.: *Йак назі'валос'а те / шчо лі'шалос'а н'ісл'а картоп'лишча ? //*

— Те ўсе загра'балос'а і с'пал'увалос' / на 'пол'і / гич / гич ізгреб'л'ал'і ми //

З.: *Це все не при'копувалос' ? //*

— Н'є / н'є загребайемо ўсе / с'пал'емо / 'чиста п'лошча шоп бу'ла //

З.: *Як називають с'а м'ісце / де буў л'он ? //*

— Те ўже м'ісце йа'но 'оріц'а на з'іму ста'райуц'а йо'го зо'рат' / на з'аб / на з'аб ста'райуц'а зо'рат' / на градс'коўйі / на л'н'ішч'і / на ко'на'п'л'ішч'і йо'го 'ор'ут' на з'аб / шоп у'же на цє' с'л'едуїущі год по'с'ейат' на том з'а'бу / разво'лочат' хара'шо нав'ес'н'є на'воз уг'нут' / у'же 'с'ейат'і ка'р'тошку / дак а'на в'же на 'нові' род'є з'ем'л'є / дак 'дужа хара'шо 'род'іт' //

З.: *Так о'це 'кожен ха'з'айін дививс'а де шчо рос'ло ? //*

— Да / да / да / да ішло по'новому / да / да //

52.3.: *Як уби'рали ко'нопл'і ? //*

— Ко'но'пл'і 'перш'і / йа'ни ж мо'ат'к'і / йест' та'ка п'лоскун' і / і мо'ат'к'і / п'лоскун'і б'єруц'а поп'є'род' / а мат'к'і шчо ў'же с'ем'є'на йест' та'ка / п'лоскун'і в'іб'і'райемо / і с'т'ел'емо / ў по'коси ско'с'іл'і сво'йу тра'ву / і с'т'ел'ом по по'косу / 'йасно вам // так же л'он поб'йом да с'т'ел'ом по по'косу / в'іл'єжу-йец'а / зб'і'райем' / в'йаже'м у ў'йазк'і і з'воз'ім да'дому / і з'іму ў'же йо'го перера'батуйом / а мот'к'і бе'ром / і ста'нов'ім ос' та'к'іє сто'ў'к'і ста'нов'ім / а'бо ў'же д'є до'а п'лотика / н'є ў'се м'і на 'пол'у ў'стоў'к'і / бо ў'нас бу'ло т'рошк'і отдал'а'ка 'пол'є / а та'ди йа'но по'сохн'є / при'воз'ат' / 'ти'є ко'а'нопл'і да'одому / за'воз'ат' у ток / у к'лун'у / у к'лун'у / і мо'лот'ім це'пам'і / помо'лот'ім / а ў'же аж ота'ко 'ос'єн' / с'єн'т'абр' / м'єс'ац' / да'ок у'же 'моч'імо мот'к'і ў'воду / д'є ў'же во'да дак 'моч'ім ў'воду / бо'лото / ў'нас ка'зал'і 'гало / доў'ге бо'лото / у 'гал'і мо'а'ч'іл'і / ў'гал'і мо'а'ч'іл'і / бол'шинст'во ў'гал'і ма'ч'іл'і / ко'ал'к'і поб'йем' та'к'іє / да ти н'є пе'р'єб'і'ваї / шо ти пр'ішла ў'же / з'ноў / і / 'моч'імо / 'моч'им ко'а'нопл'і / прикла'дайом у'с'аким бур'я'ном / н'є бур'я'ном / а калут'єм / шо'б о'а'ни н'є з'бубн'увалі / і у'же йа'ни пол'є'жат' йа'к'іх дв'є н'є'д'єл'і / в'и'т'агуїом / там йіх із'ноў ста'нов'імо / йа'ни пост'є'а'каїут' / пр'і'воз'ім до'а'дому 'ти'є ко'нопл'і / і раст'рушуйем' по'а'над за'бо-рам'і / по'над за'бори раст'рушуйем' / і йа'ни 'сохнут' у'же по'сохнут' / в'йажом у та'к'іє в'йазк'і / хра'н'ім / а з'іму ў'же т'ро'м / м'ном у 'ног'і / ў'ног'і м'ном / і з'іму ў'же пр'а'д'єц'а / л'он дак це хара'шо / а ка'нопл'і дак / а ко'а'нопл'і дак / 'важко / бо т'реба м'йат' йіх у 'ног'і т'реба м'йат' / і ра'ботат' //

53.3.: *Як били ц'і'нами ? //*

— Ну шче ж не' було ко'ал'госпу дак / це'пам'і' ж'іто мо'ало'т'іл'і це'пам'і / ци'є'пам'і' у'се / і йач'м'єн' мо'ало'т'іл'і

це'пам'і / і ў'се 'ч'істо мо'ало'т'іл'і це'пам'і / о'во / 'наш'і 'баб'і' і тут пома'ло'т'іл'і ў'же це'пам'і і пше'н'іцу //

З.: *Цє'ни с'уді пр'і'євезли ? //*

— По'йхал'і да'дому 'йєзд'іл'і йак на / да так попр'і'воз'іл'і / і мо'ло'т'іл'і / та'ко 'цепом мо'а'лот'іш' //

З.: *Як 'робит' с'а цєп ? //*

— Цєп / 'палка та'ка / б'іч та'к'іі іс' 'палк'і б'іч / це ко'а'ротши / це б'іч називаєца / а це це'п'ілно доў'ге / ў'же доў'гаїа / там 'кап'іца та'ка з'робл'єна ц'а 'кап'іца шо на б'ілш дак із'робл'єна із' с'і'р'іци / із' с'і'р'іци із' ш'курк'і з' с'и'р'іци / а ц'а ў'же 'кап'іца г'н'єц'а з б'є'розк'і / г'н'єц'а з б'є'розк'і / па'роб'іца та'ке ў'же // от йа поїду вам прин'єсу / а це туди б'іча ў'же пр'і'чєпл'уват' т'реба б'іча / та' ў'же а'дор'валос' / пор'валос'а / і ста'йєш і ма'лот'іш' / тут ў'мє'н'є буў ў' Руд'ках / йа б' вам у'се пока'зала //

З.: *Цє та'ке н'ріданє / шчо не' можна в Руд'ках залі'шаті ? //*

— Да / да / це та'ки нас же пр'і'євєзлі без н'і'чого в 'Л'іпоўку / 'тол'к'і 'душ'і м'і пр'і'євєзлі / а по'том / же дал'і нам хот' на пе'т'ох сє'м'єї мо'ш'і'ну / і м'і у'же со'б'і в'з'ал'і вт'і'рал'н'ік'і і пос'т'єл'ку ў'з'ал'і / а то ж м'і ота'ко пр'і'євєзлі нас / а то ў'се так 'наше' і ос'талос' / да в'і з'найєте йак бу'ло 'к'ідат'і / в'і 'тол'к'і по'думайт'є / дак хто пон'і'має і хто с'у 'жизн'у пер'є'ж'и'ў / йак йа 'с'аду са'ма сє по'думайу / існа'чала ў'са'му рево'л'уц'ійу мє'н'є 'матка ра'д'іла / ў'рево'л'уц'ійу і про'жит' та'к'іє т'а'жоліє 'годи / а на ко'а'н'єц зав'єр'шит' 'тол'ко по'думат' / і пр'і'ў'с'ом с'в'єт'є // йон н'є'с'є 'цєпа н'є'с'є / а ц'є з'вали / а ц'є з б'є'р'єзи 'кап'іца / а ц'є з с'и'р'іци / ш'кура с'и'р'іца цє та'ка / із' ш'кури с'и'р'іца / із' 'кож'і / чи з'ху'доб'і' чи йа'к'и' там //

54.3.: *Ми шче не за'к'інчили оброб'л'ат' 'земл'у //*

— Ну дак м'і ў'же обра'бот'а'к 'конч'іл'і ж'у'же / йа вам раска'зала йак нач'і'найут' з вес'ни 'с'єйат'і / і на ч'ом на з'імну ў'же 'конч'іл'і / а з'аб' у'же от пуд' ж'іто / пуд' ж'іто / з'нач'і'т' убі'райут' 'ж'іто / д'є думайє зноў 'с'єйат'і / 'ж'іто ў'же йо'го 'орє зноў / пу'д'га'та'ў'л'айє шо'б на 'ос'єн' о'ц'є ў'же п'єр'є'ор'уйут' і 'с'єйут' ў'же йаро'в'і на з'іму / на з'іму / з'імі'нну н'є йа'рєм'іну / а з'імі'нну а та з'є'ам'л'а ў'же йа'ка йо'го шо по ха'з'аїству йа'му / во'на з'найє д'є шчо ў'же йє'му 'с'єйат'і //

З.: *Як 'с'і'яли ? //*

— У руч'ну / 'с'єйал'і / коше'л'а 'чєрєз п'л'єч'і / і у ко'аш'єл'і нас'і'пайєш 'ж'іто чи там шо / і ў'руки 'с'єйа'ш' / йа са'ма л'ічно 'с'єйє'ла //

З.: *Йа'койу ру'койу 'с'і'яли ? //*

П'равою ру'кою 'с'ейат' 'нада / п'равою / а йак хто на л'еу'шу / тої на л'еу'шу 'к'ідає / л'еу'ша ка'зал'і / а с'кол'к'і м'і ўдоб'р'ен'а ру'кам'і п'ер'есипал'і / п'ер'ес'ейал'і / на сво'йуї с'п'ін'е^а п'ер'енос'іл'і у кол'хозах / у ко^ал'хоз'і ўже йа п'ер'ес'к'ідала йо'го / дак у'же ўдоб'р'ен'е / і 'цейу ру'коюу 'к'ідаюу і 'цейу 'к'ідаюу / і ц'е'йейу / і ц'е'йейу / а'б'едв'ім'і ру'кам'і 'к'ідаєш / а ко^ар'обка і'д'е с'п'ер'еду / а 'з'ерно 'к'ідаюу п'равоюу ру'коюу //

З.: А йак во'на дер'жалас' та ко'р'обка ? //

— Ну / 'Господ'і пудожд'іт'е / ко'шел' насипайеш / пр'іход'іш / і 'Господ'і 'Боже помо'жи / 'Господи / бе'ре'ш і по'шоу / і по'шоу / і по'шоу / 'бач'іл'і йак 'с'ейал'і //

55.3.: О'це шчо та'ке ? //

— По'чу'пка / по'чепка на кошел'е / а це ко^аш'іл' у нас / а це вуш'ко шо 'роб'іш 'шоби дер'жало вуш'ко / 'Га'спод'і 'Боже 'Гаспад'і //

З.: Хто ро'биў це ? //

— Хто ро'б'іў там у 'нашом с'е'л'е' / із са^ос'ни йа'го д'е'рут' / у нас пош'т'і 'кажди муж'ч'іна ро'б'іў / із сос'ни д'е'рут' / із сос'ни д'е'рут' / із со^ас'ни д'е'рут' / із со^ас'нове / це са^ос'нове^а / а це о'аб'руч'ік дубов'і уста'ноу'л'айец'е / в'іст'ругуец'е з мо'ло'а'дого дуп'ка / в'іст'ругуец'е ўста'ноу'л'айец'е шоб буў к'р'іпен' //

З.: С'к'іл'ки 'рок'іў с'лужит' ? //

— Йак у хо'з'а'к'и / йак хо'з'а'ки / йак гл'ад'іт' 'добре шоб йон н'е'г'н'іў / шоб йон д'е зра н'е ўпаў / шоб н'е по'б'іўс' / да 'буд'е тр'і 'годи д'е'іст'воат' / а 'може і п'ят' / а йе та'ка ха'з'а'ка шо з 'году н'е побу'вайе до ўже й н'е^амаєе // б'рала ў'л'іс це був п'ер'в'е'іши ў м'е'н'е ка'ш'ел'ік / за гр'іп'кам'і / і па'шоу / ка'шел'іка заштрик'нуў / 'нож'іка / і по'шоу / а ўже пр'іш'ла у л'е'с / дак у'же шу'каї гр'і'бочка / бе'реш на д'н'е пл'е'че / с'у'д'и / с'у'д'и / с'у'д'и і туди от у'же і гр'і'б'к'і о'т'там бе'реш / одр'е'зайеш у ко'шел' / по'шоу / а ўже д'е 'бол'еї пос'тав'іў / наб'раў / наб'раў / нап'р'іносиў / нак'лаў / у при'пул на те нак'лаў / на'р'езуваў / йак набе'реш ба'гато / ба'гато набе'реш гр'і'боў / у'же ст'р'ікаєш 'дубч'ік'і кру'гом / і обв'язу'єш і оп'л'етуєш д'руг'ім'і д'рубч'ікам'і / йак прин'е'сеш / атако'во 'воз'меш на дв'і пл'е'че дак аж 'виш'че^а го'ло'а'в'і / 'виш'че го'ло'а'в'і 'кажут' / ўже пон'ес'ла / й 'в'іш'че го'ло'а'в'і наб'рала / у'с'у вам 'т'ехн'іку сво'йу раска'зала / ох 'Боже мої / о'це д'ед та'ка м'і'н'е ра'бота / о'це ў'чора д'ен' це ў'чора / заў'чора шче 'в'ечер'і / 'каже і з п'ятн'іци / з п'ятн'іци // мо'а'йа 'матка в'іт'і'кала по сто 'губок кра'с'он / в'і не з'найет'е та'кого полот'на / кол'хоз / по п'ід'і'с'ат 'губок на меш'к'і т'кала / о / шоб ви

з'нал'і / йа'ка мо'а'йа 'матка т'ружен'іца бу'ла дак і м'і 'тоже л'а сво'йеї 'матк'і добра н'е 'бач'іл'і / 'с'іл'но га'р'ованіє / йа ўс'е 'ч'істо з'найу / йа і за 'оранку з'найу / йа і за с'е'а'ўбу з'найу / йа і за ўс'о з'найу / бо йа так прож'і'ла / а 'л'уд'і / в'і п'і'тайт'е л'уд'еї / шо / 'тийе 'л'уд'і йак о'а'на за вало'ву'д н'е дер'жала л'а во'а'ла н'е^а була / а м'е'н'е брат / во'а'ли в'еду / а йон бато'гом по 'ножках б'є / бо ти н'е так во'ла пов'е'ла / із бараз'ни 'в'ішоу в'ол / чо'го з бороз'ни 'в'ішоу / а мн'е бу'ло / с'ем год / пуч'т'ет' // ба'тут / 'пуга пога'н'ат' //

З.: Це 'сам'і ро'били ? //

— А шо там то'го бато'га / йа вам 'д'ес'ат' ізроб'л'у бато'гоу //

56.3.: А йак мо'ло'тили ? //

— Ну о'це ж мо'ло'т'іл'і / о'це ж та'к'і по'радок буў / о'це / у'вос'ен' о'це ўже ста'райемос'а / ста'р'айуц'а / 'дуже мо'ло'т'іт' 'ж'іто / а 'с'ейат' т'р'еба ж / 'с'ейат'і / на пос'е'а'ўну т'реба 'с'ейат'і / т'реба 'с'ейат' / дак ста'райуц'а мо'ло'т'іт' 'ж'іто / 'тол'ко об'ко'лочуйут' / бо ско'р'еї же т'р'еба 'с'ейат' / по'с'ейат' т'реба / шоп с'е'ізону н'е^а п'роїшло / с'е'ізон 'ето 'нада 'с'ейат' 'м'іжду Пр'е'ч'і'стам'і / от м'інула 'перва При'ч'іста / Спас у'же посв'е'т'іл'і хл'е'п / 'нада ўже 'с'ейат' 'йо'го 'м'іжду Пр'е'ч'і'стам'і / дак о'но 'тоже об'еско'ровуєтца і ха'рош'і хл'е'п / 'род'іт' / ско'ро'а'да ўже а'с'ен'а ха'роша / а йак ўже 'позже т'реба 'с'ейат' / дак бу'л'ш 'нада ўкла'дат' с'ем'е'ноу / і бу'вайе 'в'і'м'ерзн'а^е / бо о'а'но н'е скоро'д'ілос' / 'а'на н'е наб'рала са'б'е'ц'е'а'пла //

З.: А йакш'чо 'вимерзне ? //

— А на 'в'ес'н'і 'с'ейемо / по 'йом д'ругу се'ўбу 'с'ейе'мо / 'йеч'м'ен' от'с'ейом / 'сурж'і'к у'же так полу'ча'єца / 'сурж'і'к полу'чайеци ўже 'сурж'і'к / і теї 'колос 'є / і теї 'колос 'є / м'і год отс'е'вал'і у'же пше'н'іцу / отс'е'вал'і 'йач'м'ен'ом / йа год отс'е'вала й 'д'ед / у'с'еї 'л'уд'і отс'е'вал'і / 'в'і'м'ерзла пше'н'іца / отс'е'вал'і 'йач'м'ен'ом //

57.3.: Йа'ке зер'но б'рали дл'а с'іў'би ? //

— Дл'а 'с'і'ян'а к'рашче зер'но / са'д'ітса у та'ку / у та'ку ж мо'ло'а'т'іш к'лун'а / мо'лот'іт' і згр'е'байе ў 'ворох / у 'воро'а'х / те'пер же та'ка ло'паточка // ну ло'паточка 'наче / 'в'і'ялочка / ка'зал'і / 'в'і'ялочка / са'д'ітца на та'ком же сп'ец'і'ял'но ко'лу'дочка там 'є / с'і'д'іт сотр'а'сайе / с'к'ін'е сво'го пуд'жач'іка 'с'ад'е шоп м'аг'ч'еї / і 'Господ'і 'Боже помо'жи / почи'нає ўже 'в'ейат' і 'в'ейе / ло'паточкої бе'ре і 'к'ідає по'дал'еї / з'ер'но л'е'т'іт' 'дал'еї по к'лун'і / а по'лоўка 'год'е'о 'падає / з'ер'но зб'і'рає к'рашче 'дал'ше одл'е'тайетце / а пус'т'еїше бл'іжеї

падає / а к'рашче ўс'єгда / л'єгч'є с'уда / а к'рашче шоп на по'с'єў ішло / от йак с'єйал'і //

3.: *Куди іде з'їше зерно ? //*

— По'м'єл'ут' да св'і'н'єї го^адуйут' / о^ат'ходи / о^ат'ходи / попа'дає з'єр'но і попа'дає та'ке кало'сок / теї шо н'є 'в'імолот'їўс'є / буў'н'єїшиї / а др'іб'н'єїшиї н'є 'в'імолот'їўс'є / це 'тамака / по'лоўку от'д'єл'но / те на по'с'єў і'д'єт' / те йд'є на корм / бу'л'і ж ко'мор'і / у к'лун'і там же у туї 'самої к'лун'і / у туї 'самої к'лун'і / наси'пайут' у м'єш'к'і і сто'їт' там та'ка / ка'н'єшно ў нас бу'ла 'лавачка ў к'лун'і / і по тої 'лавочці ста'нов'ат' м'єш'к'і / ко'л'і ўже с'єйат' там накла'дають / і в'єзут' с'єйат' шоп йт'і да'дому / бо к'лун'і н'є бу'л'і л'а то'го // н'є бу'л'і л'а то'го / н'є бу'л'і к'лун'і кал'а 'хати / н'є 'бол'є м'єтроў т'р'і'ста / а м'єтроў п'ат'сот от с'єла / то і'д'є ше'р'єнга к'лун'оў / то'го ха'з'айіна / то'го й то'го / ц'є ж у'же / шо у'ход'їца ў з'єр'но / п'єр'ємолот'їл'і / шо т'р'єба на 'ос'єн' / а те скла'дайєца ў засто'ронк'і / скла'дайєца уз та'к'їє сто'аж'к'і / а 'з'їму ўже / ўс'у 'з'їму мо'лот'ат' / і йач'м'єн' / і а'вес / і п'росо / ўсе тади мо'лот'ат' / 'цєлу 'з'їму / і 'сам'і са'б'є це / це так 'в'їйалкам'і і 'в'єйут' і так і мо'лот'ат' і 'в'їєйут' / те мо'лот'ат' / і так і 'в'єйут' / ў 'засторонку ўсе н'є ў'м'єст'їца / пото'му шо і йач'м'єн' / і о^ав'єс / і г'р'єчка / ўсе / дак кла'дут' у сто'аг'і там же л'а к'лун'і ста'їут' у ста'г'і / а к'лун'а ж дак обго'рожєна / ў нас бу'ла 'тином обго'арожєна / а ў то'го дак пло... // а ў нас тин буў та'к'і дубов'і / 'тином бу'ла обго'арожєна / по'коїни 'бат'ко груш наса'д'їў / груш'ча бу'ло / ба'гато / бо там і во'ли сто'їат' / л'а к'лун'і / і са'рай єст' / шо во'ли там сто'їат' // дак і во'ли там сто'їат' ўже / а те ўже на'воз дак по'пуд д'єр'євам'і кла'д'є / шоб д'єр'єва 'добре рас'л'і //

58. 3.: *Пєр'є мо'лочували пот'роху чи в'їд'разу ? //*

— Пат'роху / по^ат'роху мо'лот'їл'і / аж пос'л'єдн'є ўже мо'лоц'є йд'є г'р'єчка / о / йак мо'ароз 'добр'і / дак 'добр'є г'р'єчка мо'лот'їц'є / в'їб'ївайєца во'на / во'на 'дуже одл'агає / мо'роз / ма'роз / дак 'їа'на в'їм'єр'зайє 'добрє / то'д'ї ўже так мо'лот'їш / йа'на так і 'си'пл'єце / н'є / н'є 'порт'їца / ста'райєс'є су'ху зв'єзат' / су'ху із'вєст'ї / су'ху іск'ласт'ї / у сно'п'ї / ўсе ў сно'п'ї //

59. 3.: *Шчо робили шоб нє зат'їкали сто'ги ? //*

— Ро'аб'їл'і ж та'к'їє а'д'єнк'і / 'їасно вам // о'д'є'нк'і та'к'їє / ра'б'їл'і і на 'тїє о'д'є'нк'і к'лал'і / і та'к'їм сто'ж'ком за'в'єршуйє / за'в'єршуйє / за'в'єршуйє а та'ди ўже ста'райєце те / в'с'єка со'алома і'д'є на'в'єрх / в'єр'ши'ц'є / на'в'єрх в'єр'ш'їц'є / закр'ївал'і //

3.: *А вєрх не зат'їкаў ? //*

— Н'є / н'є / так т'р'єба ск'ласт'ї шоп не за'т'ок //

3.: *Вєе так скла'дали ? //*

— А'їакже / у'сє так іскла'дал'і / ўсє // а шо та'ке / і засто'аронк же скла'дають / два заста'аронк'і / дак он нап'р'їм'єр шо та'коє п'росо ўже ж т'р'єба м'їат' / дак у засто'аронк іскла'дають / м'їат' / а по'том ако'лоти' перемо'лочуйут' / а то но'а'гам'і обм'їнал'і //

60. 3.: *Дє з'рєчку / зєр'но дєр'жали ? //*

— 'Бочк'і бу'л'і здо'аров'їє / ка'одушк'і та'к'їє бол'ш'їє бу'л'і та'к'їє / шо ру'кой не дос'тат' / так шо 'може меш'коўў на п'їат' на 'д'єс'єт' меш'коў / уў та'к'їє 'бочк'і ізси'пал'і і ста'їт' у ко'мор'і //

3.: *З чого ро'били ? //*

— З к'л'єпк'і / з 'д'єр'єва / з к'л'єпк'і //

3.: *Чи закри'ваўс'є вєрх ? //*

— Н'є / так і нас'їпайут' / так і нас'їпайут' / так і нас'їпайут' //

3.: *А 'миш'ї шчо ? //*

— 'М'їш'ї бу'вайут' / то бу'л'і ж ко'ати' / бу'л'і ка'ти' / 'гон'ат' же йїх / ко'ати' 'гон'ат' / а т'рох'ї з'їє'д'ат' / то там же н'є а б'є'а'ди' //

3.: *Чи ко'пали 'їаму дл'а зер'на ? //*

— Н'є / н'є / н'є / тут єст' та'ка / ў нас та'кого н'є ро'аб'їл'і пото'му шо / ў нас та'кого х'л'ї'ба н'є бу'ло / с'тол'к'і / шоп у 'їаму / і ў 'їамах в т'єч'єн'їє трох м'єсацоў 'тухн'є йа'но / пропа'дає ба'гато / ота'к'і слої пропа'дає от спо'да / от спо'да ота'ко дє бол'ш / на 'ч'єтвєрт' пропа'дає / 'тухн'є 'дуже / 'тухн'є / а тут дак а'нє ж у 'боч'ках / сп'їц'ї'їал'но 'боч'к'і ра'б'їл'і но ў'с'ї'їп'їшчє / но ў'с'ї'їп'їшчє / і так і наз'ївайєца / і 'бондара п'рос'їт' / ізро'б'єт' м'їн'є 'бочку но ў'с'ї'їп'їшчє / н'є на ра'со'л / шо к'ласт'ї по ка'опусту / а но у'с'ї'їп'їшчє / єто он 'роб'їт' та'кує 'бочку / шо пу'доў на п'ат'надцат' / на д'вадцат' / а то і д'вадцат' п'їат' пу'доў / о'д'на 'бочка ўс'у г'рєчку ў'с'ї'їплє / да 'бочка та'ка на йач'м'їн' / да 'бочка та'ка на г'рєчку / да 'бочка та'ка на п'росо / от йї'к'їє бу'л'і 'бочк'і / це наз'ївалос' 'бочка //

61. 3.: *Чи були 'бочки на 'сало ? //*

— Бу'л'і / та'к'є спец'їал'но / 'бондар' з'роб'їт' то'б'є та'ку 'бодн'у іш'чє із ву'шам'ї / за'сувочкоу / за'сун'єш і зам'ком замк'н'єш / кру'жок з'робл'аний / так пу'доў на три / на чо'тїр'ї 'сала / от та'к'їє бу'л'і / то спец'ї'їал'на му'ка та'ка / 'н'їзк'їє / ў нас 'кадоўб буў 'в'їдоўбани' / мої по'коїни д'єд 'в'їдоўбаў 'кадоўба та'кого / ота'кен'ї'во / 'доўген'є 'д'єр'єво 'в'ї'доўбаў / упус'т'їў

же дно / це сп'ец'і'ял'но було л'а му'ку / на му'ку / а на г'рецьку му'ку було / менш'я буў 'кадоўб' / це буў на г'рецьку му'ку //

62.3.: А што та'ке г'рецька му'ка ? //

— Із г'речки м'ел'еш / із г'речки м'ел'еш / г'речка м'ел'ец'е / г'речана му'ка / г'рецька му'ка / це сп'ец'і'ял'но но мл'ін'ц'і / да / г'речка м'ел'ец'а на мл'ін'ц'і // а хто шче 'хоче / дак 'суш'ім йач'м'ен' на п'е'ч'е / у с'тупах об'тоўкуйом прапалом і м'ешайом у г'речку / із г'речкойу м'ел'ат' ц'ей йач'м'ен' / дак 'дуже ўже бухонийе мл'ін'ц'і та'к'і'е ўже / шоб в'я то'го г'рецького мл'ін'ца / йо'го ў д'е'ж'і ў'ч'ін'іш да ў пе'ч'і спе'чеш / дак он та'к'і йак гу'ба / да йе'ж і 'хочец'а / од йо'го сто с'іл пр'ібав'іца / з 'салом 'с'іл'но 'добре //

З.: А што та'ке гу'ба ? //

— Йак гу'ба м'ягк'е та'к'е / та'к'е м'ягк'е / м'ягк'е / у м'ел'н'іцах мо'алол'і / у м'ел'н'іцах мо'алол'і //

63.3.: Чи буў у вас млин ? //

— Н'е / ў нас н'е було / ў нас Ст'рахман израб'іў / у с'ел'е / за с'елом / буў Ст'рахман до зраб'іў в'ет'рак буў / в'етром мо'алол'і / в'ет'рак буў / в'етром мо'алол'і / а по'том те ўже вет'рак 'зараз да пр'і'ехал'і у Кл'ос'ін 'немци' з Н'і'меч'ини / до ўже то'д'і во'з'іл'і мо'лот' там // 'б'елу ту вал'цавал'і му'ку / шо то б'ел'ус'ен'ка ўже та'ка / кра'с'іву ўже там у'с'у у'с'аку / ну / ц'е було од нас д'вад'ц'ат' п'ат' к'ілометроў / ну с'о'раў'но накладає в'оз / меш'коў ч'е'тир'е кла'д'е г'речки' ўже на в'оз / і меш'коў ч'е'тир'е 'ж'іта кла'д'е / і меш'коў два йеч'м'ен'у / це ве'зе ўже / ве'зе ма'лот' ту'да // йак на'мел'е ўже 'ц'ого х'л'еба / дак на 'ц'елу 'з'іму 'йест'і / от //

64.3.: Йак рос'те'лі'али сно'пи ? //

— На цеп по'саду / це називаецца по'саду та'ку йак у ко'го / ну к'лун'а 'яко позвол'айе / у нас пр'ім'ером бол'ша була / с'ім 'боком 'лож'ім тр'і с'ноп'і і т'ім 'боком тр'і с'ноп'і / шест' сно'поў і'з'разу / і роспус'кайом 'тон'ен'ко / і ста'нов'іца два ма'лотн'ік'і / 'колас до'а 'коласа / 'колас да 'коласа / 'вузир' туди' і 'вузир' туди' / а 'колас да 'коласа / і рости'лайеш йо'го ўже д'роўбно / п'ерш у сно'пах апка'лот'іш / н'е розв'язуеш / а по'том у'же роспус'кайеш / ч'і од'на ма'лот'іш / ч'і уд'вох / йак уд'вох // дак од'на з та'йе'і сторо'ни сто'йт' / од'на з та'йе'і // да о'так //

З.: А 'пот'ім п'е'р'е'в'е'р'тали йо'го ? //

— А по'том і'з'ноў п'е'р'е'в'ер'туйеш / п'е'р'е'в'ер'тайеш / і'з'ноў на те'й бок мо'лот'іш / йак 'ж'іто / так шче ж ку'л'а в'іб'і'райом /

ку'л'а / шо йа вам ка'зала / ку'л'а в'іб'і'райом / а к'р'ілі'ж пост'ройк'і / 'ш'іх'в'еру'ж н'е було / да ку'л'ам'і к'р'ілі' / п'раўда //

З.: Як з'в'ец'а 'сил'но по'бита со'лома ? //

— По'бита / то к'личан'іца називаецца / а та са'лома у'же скла'да'ецца ў 'копу / во'ли'ж йе / ху'доби ба'гато / йак н'едах'ват от у'же / 'мало 'с'ена м'ешайеш йі'йі із 'с'еном і да'йеш ху'доб'і //

З.: Чи 'йіла ху'доба ? //

— 'Йел'і / 'йел'і / во'ли' йа'д'ат' / во'ли' 'т'агло'ва 'с'іла 'йест' //

65.3.: Йа'ка була шче ро'бота ў 'хат'і у вас ? //

— 'Господ'і / а праў хто // а к'росна ткаў хто // а заш'івал'і // а 'ш'іл'і со'рочк'і / а ўсе // це ж у'се ў 'хат'і / це ж уруч'ну / те'п'е'р'е'ка з'найет'е йак / с'ед'іт да т'ел'е'в'ізора гл'ад'іт' / т'ел'е'в'ізора гл'ад'іт' / ра'бота / т'ел'е'в'ізора гл'ад'ет' / а т'реба за 'веч'ір три ру'чайк'і нап'раст'і так / нап'раст'і / да 'лаг'і да два ча'си пост'пат' да у ча'тир'і ча'си з'нову ўс'тат' / да то'б'і 'до'св'ета дв'і ру'чайк'і нап'раст'і / шоп за ноч' полу'ч'іло'с' фунт п'раж'і / о / 'чулі' йак / ка'н'ешно //

З.: Чи 'важили п'ражу ? //

— П'ят' ру'чайок фунт полу'чайеца / на вер'е'т'ено'ж пра'д'еш на вер'е'т'ено / ўс'о руч'на / ўс'о була руч'на / ру'кам'і 'ш'іл'і / ру'кам'і / со'рочк'і 'сам'і 'баб'і 'ш'іл'і / і йа са'ма са'б'і'е / і 'матка ма'йа са'ма / і шта'ни 'ш'іл'і 'сам'і / ўсе / а там у'же д'е те'й ўже кра'в'ец' да 'йав'іца / шо ўже пуд'жака і'з' сук'на по'ши'йе / з само'роўбно'го сук'на ви ж н'е з'найет'е / а в'ечк'і'ж д'ер'жал'і / п'рал'і 'воўну / ту ўже т'калі' 'воўну / т'калі' з п'раж'і / у во'л'уш'і во'л'іл'і сук'но // у во'л'уш'і во'л'іл'і сук'но / 'к'іп'еток л'ут' і 'вал'ат' / 'к'іп'еток л'ут' і 'вал'ат' / і'з'вал'ат' а з йо'го ўже 'ш'і'ем те / а з йо'го 'ш'і'ют' пуд'жак'і / пуд'жак'і'а 'ш'і'ют' у'же та'к'і'е / ну йак кух'вайк'і то та'к'і'е пуд'жак'і //

66.3.: Як з'роблена 'ваша копа'н'іца ? //

— Ко'па'н'іца те ўже д'елана 'на ў ко'вал'а // д'елана а'на ў ко'вал'а / шоб ви з'нал'і / ко'вал'і 'роб'ет' / йе'йе 'дуже л'огко ро'б'іт' / те'й ко'вал' / шо йе'йе 'може зро'б'іт' дак йе'йе 'дуже л'е'гко / нам / ну те'п'ер' же ўже р'е'сори 'бачт'е / разп'л'ешт'е р'е'сору / т'рубочку / з'д'елайе / од'нак ка'зал'і / у нашом с'ел'е од'нак ка'зал'і / це у нас називаецца / шо з 'ру'жкам'і / дак копа'н'іца / а то 'сапка ўже / то 'сапка / шо са'пат' / шо са'пат' / йе т'рубоч'ка 'тоже ж 'каже / це т'рубочка / 'вухо // дак шо с'е ж 'вухо / йа не з'найу / шо с'е 'вухо //

З.: А йак називаец'а те / што ви в ру'ках 'держите ? //

— Д'ер'жин'ину ў руках д'ер'жат' / бол'шинств'о м'і кажом о'то йак у со'к'іри / дак то^апо^ар'ішч'а // дак то^апа^ар'ішч'а / а ўже копа^н'іци дак / кажом д'ержа^н'о / д'ержа^н'о //

З.: А йак називалос'а у ко'си ? //

— Ко^асаў'іе / у ко'с'е / ко^асаў'іе / касаў'іе //

З.: Чи вам до'водило' ко'сит' ? //

— М'і'н'е // ра'ска'жу йа вам ко^асу / о'це ко^асаў'іе / на ко^асаў'іе наб'івайеца та 'ручка / де пр'ів'йазана / так / там же зноў д'е 'косу / т'реба там на ко^асаў'іе за'р'езат'і / за'р'езат' / і та'ку д'іре'оче'чку продаў'бат'і шоп ту'ди / а на ко^ас'е йест' та'ка вуш'ко / шоп те вуш'ко ла'ж'іло'с'а ў ту 'йамоч'ку / так / і накла'даеце та // ну вам ска'зат' // 'баначка / і запл'а'ховуеш йе'йе / кл'і'ночкам'і / кл'і'ночкам'і / йа по'їду 'косу вам пр'ін'е'су пока'жу / а ка^ос'іт' в'і 'каж'ете / са'ма ка^оса ну пр'амо ка^оса //

З.: Як називають'с'а то'нен'кий к'і'нец' ко'си ? //

— Сп'іц'і'ял'но ка'са // так і пер'ел'а'т'ела / йак у'жар'іш у п'ен' / так і пер'ел'е'т'ела / ко'са йак д'орнуў на дв'і част'і // йак ха'роша ко^аса / дак 'тол'к'і паг'н'еце / а йак су'ха ка'са / ха'роша да ж'іў'ца / дак 'тол'к'і зен'к'і пер'ел'е'т'ела / йак су'ха ко^аса / дак о'на 'с'іл'но ха'роша да ж'іў'ца / так йак покл'е^апайе йе'йе теї 'маі'стер / шо ў'м'іе кл'е^апат' / шо лапа'тух н'е^а на'роб'іт' / у ко'с'е на'роб'іт' лапа'тух / дак йак 'кос'іш / дак 'тол'к'і / дир / дир / по тра'в'е / дир / дир / по тра'в'е //

З.: Що та'ке хо'роша до жив'ца ? //

— Ха'роша до жиў'ца / ну 'гоі'стра 'с'іл'но йа^она / 'гоі'стра / та'ка 'бі'стра / та'ка 'гоі'стра // а йак же м'і'якка ка^оса / дак так і г'н'еца йак 'ли'ко мал'еішу тра'ву йе'йе / а йа'на ўже із'агнулас'а й н'е^а 'кос'іт' / кл'е^апайут' / а 'ба'бка / 'ба'бка йе і моло'ток / кл'е^апайут' йе'йе / покл'е^апайут' / і то^ади б'русом у'же йе'йе 'гострат' / мен'тациш на цеї бок на / йа по 'сорок 'соток в'і'кошувала ў 'кол'госп'і тра'в'і / в'і 'каж'ет'е йа ка^оси' не д'ер'жала//

З.: А ман'тацит' чим ? //

— Сп'іц'і'ял'но йе ме'н'тачка // шо з'роб'іш мен'тачку // сп'іц'і'ял'но / і йа не ра'о'біла мен'тачк'і / йа ўсе б'русом мен'тацила / б'русок / брус'к'і // ми'н'тачку з'роб'іт' / мен'тачку з'роб'іт' ту / пошкре'бе йе'йе ту мен'тачку 'нож'іком / 'вар'іт' 'с'молу / ж'і'в'іцу 'вар'іт' / ме'шайе ту'ди пе'сок / та'к'і пе'сок 'р'езк'і там у нас на Бо'р'еўце буў 'р'езк'і^а / ме'шайе ту'ди / на ту м'ен'тачечку на'мазуе із с'о'го 'боку / то'го ж на м'ен'таци' і із то'го / бо м'ен'тацит' / шаў / шаў / шаў / шаў // мен'тацица / 'косу / дак шоб і на том 'боци та'ке ж було і на том / і а'но в'і'с'і'хайе / дак у'же та мен'тачечка бру'сок / а йа'йе у м'ен'тацич'ці у'же прадоў'б'е д'ірочку та'ку / у'же чети'роху'гол'нин'ку а'бо прок'рут'іт' / із'суче моту'зочка / мо-

ту'зочка прив'йаже / і от то'б'е пом'ен'тациў / а тут у йо'го 'гуз'ік / йон / хоп / на 'гуз'ік по'в'ес'іў // 'кос'іт' а м'ен'тачечка в'і'с'іт' / а бол'ши'ств'о ў нас д'ержат' мен'тачку / д'ерж'іт' / за 'руч'ку д'ержица і м'ен'тачечка в ру'ц'е / і 'кос'іт' // а ко'т'ри' ўже та'к'і / з'найете / ка^осар не ў'с'ак'і д'на'к'і // дак о'то ўже н'е^а варт д'ержат'і із 'ручечка'і / дак о'то ўже по'в'іс'іт' у'же на //

З.: Що ро'били дл'а то'го шчо'б ко'ли ко'сит' не роски'далос'а ? //

— Ну пр'амо 'кос'іш 'гарно от / 'кос'іш так 'наче ко'соіу пудгор'тайеш // це йак д'е ко^асар / ў а'д'ін ва'лок / 'кос'іш і шоб е^ано подгор'нут' // а йак от у'же ж ко^асоіу т'і'а коса'н'еш / йе'но ж пудко'с'іло'с'а так // а д'руг'і раз / ма'хайеш те пуд'р'езеце те пудб'івайеце //

З.: Чи спе'ці'ал'но шчо'с' на 'косу ч'ін'л'али йак зе'р'нов'і ко'сили ? //

— Граб'ки та'к'і'йе на п'ят' 'палцоў / граб'к'і^а бу'л'і / граб'к'і / 'ти'йе граб'к'і 'тоже / тра'ву / тра'ви н'е граб'к'і^а на гр'ечку / на о'вес / і ої вот ха'з'аїка 'буд'е дна / а по'с'ева мно'го / дак ха'з'айін помо'гаіе на граб'к'і йе'ої ско'с'іт' і йе^ач'мен' / і 'а'вес і гр'ечку / а ха'з'аїка ўже 'тол'к'і ў'йаже / а 'ж'іто 'важко ко'с'іт'і / ру'кам'і ве'зал'і / ру'кам'і / набе'реш ж'м'ен'у 'ж'іта / пере'весло обве'заў і зве'заў / пере'весло зве'заў і зве'заў //

З.: А чи бу'ла та'ка спе'ці'ал'на 'палочка шчо'б 'йако'с' пе'р'евесло закру'тити ? //

— А то ж 'цурка називалас'а / 'цурка / дак то ўже йак сно'п'і на'жати'йе / да до^а ла'ду / дак у'же / йо^аго із'гортуеш / і тако'во ск'ручуйеш / і тако'во ск'ручуйеш / а то'д'і^а ўже ту 'цурочку ту'ди да крут' / да то'д'і / трах / то'д'і / ўже 'буд'е сну'п / це йак 'ку'росто'чка // цеї сну'п у'же зв'язаний 'каже йак 'ку'росто'чка // бо це 'цурко'а'йу поў'язаний / на во'зи клал'і да й во'з'іл'і //

67. З.: На во'зах бу'ли дра'бини ? //

— Дра'б'ин'і / дра'б'ин'і / н'е / ў нас н'е в'і'сок'і'йе дра'б'ин'і / 'тол'к'і 'воза раз'воруйут' / шоб воз буў дл'і'ни / раз'воруйут' 'воза / шоп дл'і'ни буў / і кла'д'еца у дра'б'ин'і а'д'ін шар / два шар'ні / тр'і / ч'е'тири шар'ні / на 'задку / шоп бу'л'і / ст'е'рон / шоп н'е буў 'колос ус'ер'ед'ін'е / а уз'ір на'зад // так у'се 'гарно на'ложи'ца / а по^атом у'же / це наклал'і м'і^а / ста'нов'іца ўже хо'з'айін на ву'оз // а йа йе'му пода'йу / йон кла'д'е ту'да / гуз'і'р'і ту'да / ўс'ере'д'ін'е 'колас / 'колас / 'колас // наклал'іса / ўже наклал'і / і зноў кла'дом м'і / ту'ди сно'а'пок / ту'ди / ту'ди / ус'ер'ед'іну / шоп н'е роз'вал'увалос' / і кла'дом так / шо коп дв'е скла'д'еш йак во'ли ха'рошийе і ву'оз

на д'ожни / дак коп / коп дв'є зложуйем на о д'ін вуз / коп дв'є ж'іта по сто двацат' снапоў // копа була шест'д'ес'ат снапоў / да / копа то шч'і тайеца шест'д'ес'ат снопоў / ізложуйом м'і / йак ха'роші вуз / на д'ожни і воли ха'рошийе / дак дв'є коп'і зложено / пудожд'іет' / ве'роўка с'переду / поперед на'роб'іш / а з'аду ж л'еж'іт' руб'ел' / па'доўжні руб'ел' / подайу й'ему руб'ла / чеп'лаіу ж ту'го / попередна за ве'роўку крут'ну / а то'ди тутака круч'ок із'аду при'верч'єни / к'ідайу йа ве'ре'оўку через / подайу йа'ему руб'ла то'го / там закру'т'іла йон с'уди ўже пож'імаіе ту'ди / а йа к'ідайу ве'роўку через руб'ел' / чеп'лаіу за то'го круч'ка / с'уди зноў ко'н'ца к'ідайу і пов'ісайу / і он зноў по'том в'єрх к'ідайє / там ўже по'том к'ідайє / бо ўже падалос' о'а'но / йон і с'ову'єца / по'туждаіє / за ту ве'роўку да ўдвох ўже пр'ікру'т'ім і / дай 'Боже / до ўже й по'йехал'і / о'так складал'і / поскладал'і //

3.: Було та'ке / шчо роз'с'овувалос' ? //

— Було та'ке шо і пере'верн'єс'є / ве'роўкою то'же пов'іазане / було та'ке шо і пере'верн'єш'с'а / на косо'гор по'йед'єш / бах // вуз і пер'єв'єрну'єс' / йон здо'ров'і / т'а'жолі // воли по'т'агну воли / го / по'т'агнут' / а йак ўже ж в'єд'єш же воли / йак йа раз ўже ви'єла во'а'лі / а брат мої с'єд'єў нав'єр'ху / дак йа чут' н'є так по'в'єла / дак йон пере'вер'ну'єс'а во'з //

68. 3.: Розка'ж'іт' буд'ласка йак вас пересел'али н'ісл'а а'вар'іі ? //

— Ох муї с'і'нок йак нас пер'єсел'ал'і н'є даї 'Боже н'і'кому // н'є даї 'Боже н'і'кому йак нас пер'єсел'ал'і // ка'жут' ізар'валас' атамна / у м'єн'є шест'єро д'єт'єї / два с'і'н'і в'арм'єі с'луж'іт' / а д'ін ва'йєн'і / пол'коўн'ік // ізар'валас' / цєі же в'ін пр'ієхоў ўфо'т'іў дв'є ба'бушк'і / дочку ўфо'т'іў / поўйуз на К'іюоў / ўже через тр'і суб'ірайуце / П'р'іп'єт' в'єзут' / Ша'пел'іч'і в'єзут' // С'тарийє Р'єч'іц'і ви'воз'а / ка'жут' суб'ірайс' / йа у'боршч'іц'єйу ро'а'б'лу ў к'луб'і / йа то'к'і от т'єл'єх'вона до т'єл'єх'вона б'єгаіу / цє ж н'єп'раўда шо то / шо нас ви'воз'іт' будут' / ўже суб'ірайт'єс' / гру'з'єт' ка'ров'і / гру'з'єт' с'в'ін'є / ўже будем в'і'єж'зат' / а йа ўс'є ж н'є в'єр'у до думайу шо ц'є н'єп'раўда // б'єга'йу / голо'шу // с'і'на пудо'гнал'і іс са'л'датам'і пут П'р'іп'єт' / Зо'а'л'єс'є ко'зал'і та'мо // ку 'Боже мої / йа ж ка'ожу н'і'куди н'є по'йеду / йа с'аду на ре'акта'р хаї м'єн'є разор'є да шоб / шоб йа ад'на па'г'ібла / шоб у'с'і д'єт'і жи' / бо с'і'н мої же там іс сол'датам'і // ну і шо / пудо'гн'айут' оў'тобус'і / б'єр'і к'ружк'у ло'жк'у і по'га'н'аї / з'дал'і ко'ров'і / с'в'ін'є по'здо'вал'і / адно'го ко'ба'на зо'р'єзала та'кого / бо цє ж с'і'н'і

поп'р'іход'ат' мо'й'є два / а'дна'му д'вацат' ш'іс'ц' / а д'ін у д'вац'ат' ш'іс'ц' гот па'шоў / о д'ін у вос'єм'націт' // ох 'Боже мої / так м'і і по'йєхал'і / ўс'іх / ўс'і по'йєхал'і по'йєхал'і / а йа ўже с'во'йім ста'р'і'м молоко'возом посл'єдн'і'й ієз'д'... / ієхо'ал'і / то нас і м'ілі по до'роз'і / і ку'пал'і / і шо нам н'є ро'б'ілі // м'і пр'ієхал'і ўже ўс'іх порос'єл'ал'і перес'єл'ал'і... / йа ўже сто'йу до'а' плачу / ку'ди ж на м'єн'є ўже д'єца ? / то м'єн'є ўже за'об'рал'і / там у Л'іпоўц'і'а хо'з'а'їка / там і жи'л'і а по'том ўже о'ц'є ц'і'йі ба'рак'і пост'роїл'і на с'уї Го... с'уї Гоў'роншч'і'н'і / та так і го'руйом // ко'рову сво'йу із до'му за'брала / іш'ч'є і т'єп'єр йа'на жи'в'є / да шко'а'дуйу / ўже і ста'ра а йа й'єі'і шко'дуйу // го'руйом / те м'і н'є жи'в'ом мо'й'і д'єтк'і до'а' гор... / а до'дому 'хо'чу аж до 'хо'чу // кол'і б і с'а'одн'і пус'ц'ілі да'одому / то м'і б по'йєхо'ал'і / і 'наше / 'наше с'єло у Йа'готи'н'є / ў Гоў'роншч'і'н'і / у Плох'т'анц'і'а / ў Коро'л'у'ўц'і'а / ў Л'іпоўц'і'а йє / та'к'є // ну сто дво'руў у наз було / цє рас'к'ідал'і на п'ат' с'о'ул / так з'найт'є йак ду'ша бо'л'іт' / то'к'і плачом // о'ц'є та'ке / ота'ке //

3.: О'ц'є ко'рова у вас ста'ра / і ви й'і'і 'дєр'ж'іте ? //

— Д'єр'жу іш'ч'є до'ма йу'і ўже було чет'в'єро т'єл'єт' / і ўже о'с'о д'єв'єт' год / і н'єма н'і'чого / ка'ут' рад' / тут іш'ч'є бо'л'ше мої с'і'нок рад'і'ац'єйі йак там у нас / П'р'іп'єт' жи'в'є / д'єт'і ма'лі ж ра'б'ілі там на П'р'іп'єт'і / і з'ара с'і'н ро'б'і на с'корої по'моч'і / а // а чо'го нам н'є мо'жна жи'т' ? // дак н... / по'б'ілі шо і / по'глу... / м'і ж у'с'є ўс'є так ду'шам'і по'йєхо'ал'і з до'му / хто шо н'єбуд' у'з'аў / бо ўже ма'ш'іні опос'л'а ієз'д'ілі до зо'а'б'рал'і шо / а т'єп'єр'а шо ? / л'іш' к'єпство / о'кна по'б'ілі там / ўс'є пов'івоз'ілі / ўс'о по... / ал'є шоб в'іпус'ц'ілі до'дому / і с'о'одн'і / п'єшк'і пош'ла б / ду'ша бо'л'іт' / то там же д'єди і п'раб'о... д'єди / по'жи'л'і д'є / і йа / і д'єди і бот'к'і жи'л'і / ўс'єх буду гово'р'іт' там / а 'род'іна ж йє 'род'іна //

69. 3.: А ви сво'го 'д'іда пам'і'а'т'аієте ? //

— А чо'ж / пам'є'а'тайу // д'єд / х'рєшч'ік ду'бов'і'а на к'лад'б'ішч'ах вос'імд'іс'ад год сто'їт' / з ду'бового д'єр'єва // а бат'ка на ф'ронт'є ў'біто / н'є з'найу д'є'ї / д'є'ї мо'а'г'іла йо'го / б'єз'в'єс'ц'і про'паў // так / д'єт'і пов'іучувал'іс' / п'йат'єро д'єт'єї у К'і'єв'є / о д'ін у Чо'рнога'роц'є // д'єт'і у м'єн'є ха'рошийє ко'н'єчно / по'кон'чал'і по д'єс'ат' к'ласоў / дал'ше у'ч'іліс' / кал'і б о... / ал'є ж / шо м'і н'є на 'род'і'ні // у нас / н'єрв'і потра'с'он'і'є с'і'лно / пото'му шо з'найєт'є йак к'інут' ўс'є на с'в'єц'і // а тут пр'ів'ікаієш до ўс'о'го / до ўс'о'го пр'ів'ік' / до то'го шо йа ўже поса'д'іла д'єр'єво / думала шо ц'є мо'йє / а ц'є ўс'о'дно н'є 'наша 'род'іна // та'к'є //

3.: *А ро́ска'ж'ит' про сво́йх д'і'тей / хто де у́чи'юс'а ? //*
 — Ой / с'тарши' у'ч'юс' у во́йен:ом / т'е'п'ер у'же пол'коў...
 путпол'коўн'ік / а ну д'ругі' / 'Саша / у / н'е'м'ецк'і йа'зи'к
 кон'чаў / дак т'е'п'ер в'ін 'роб'іт' 'тоже // доч'ка про'даў'цом
 була / ізро'біл'і зоб'йў / во'на на Пр'іп'ет'і ро'біла да'к по
 зо... / 'дома ўже на п'енції' / г'рупу йў 'дал'і // а о'д'ін с'і'нок
 'роб'іт' у 'тому / на Пр'іп'ет'і на с'корої // а о'д'ін у Чо'рно'
 га'роц'и' 'роб'іт' / у вайен... у том / у м'і'л'іцейі / 'уч'іце'
 'дал'ш' / і 'дочка ш'че м'ладша ў 'К'і'ю'в'і / ў оп'т'ец'и' //
 го'руйт' / а 'баба п'лаче з 'д'едом уд'вох / по 'род'ін'е по
 'д'ет'ах //

3.: *О'нук'іу да'йут' на 'л'іто ? //*
 — Пр'і'йедут' / йак пр'і'йедут' / то 'поўна 'хата с'лава 'Богу //
 а по'йедут' дак м'і ўже ўдвох // 'важко тут хоз'ойно'ват' нам
 'д'етк'і / 'важко // ў па'огане м'есце нас пос'е'л'іл'і / і кол'госпу
 'нашому по'а'гано / і нам по'гано / пото'му шо н'е'ма д'е чо'го
 ўз'ат' // от ко'зал'і кол'іс' / 'голод буў да'к на Ук'раїн'е'
 поўм'і'рал'і бул'ш а ў нас 'л'уд'і ж'и'іл'і / по'ум... / пото'му шо ў
 нас йе там на чо'м ж'и'т' / а тут / т'е'а'же'ло / шо гово'р'іт' //

70. — Та к'і ко'ро'а'бочок / д'і'учата / ш'че й м'едом 'пахн'е /
 ска'ж'іт' / м'едом / пото'му / шо он проп'іто'ваўса м'йодом //
 о / м'йодом проп'іто'ваўса //

3.: *С'к'і'л'ки с'і'мей було у 'вашого 'бат'ка ? //*
 — Тр'і'цат' се'мей / це бул'і 'вул'ік'і ц'і'йе'а / йак йа'ни'
 з'вуца / от у'же за'булас' // 'рамачни'йе / 'рамачни'йе / 'рамач'
 ни'йе / а то бул'і ка'лодачни'йе на^о ду'бах у 'бат'ка // нас 'семеро
 ў 'бат'ка // му'ї же 'бат'ко б'із на'г'і // 'мама йшла за б'із'ногого /
 йшла за б'із'ногого / б'із на'г'і // йе і хвото'граф'і'а йе'го / і
 ўс'о / в нас / да / дак в'ін 'лаз'іў па дра'б'ін'е / і кара'бочок
 со'б'іс' з рем'ен'ца із'д'ела'ў // там пол'ез'е / а ро'йі ка'тори'йе
 о'це ж л'е'а'тайут' / о'а'ни шу'кайт' / п'чоли в'іпус'кайт' ро'й /
 шу'кайт' ўже со'б'іе гн'ез'до д'е с'ес'т'е // б'і д'еўка 'замуж' ід'е
 ж / м'есто на'т'і / да / і во'ни ж у'же на'ход'ат' со'б'іе м'есто //
 а ви'н у'же на 'дош'цец'і отак'і'йе'го л'іс'точ'к'і 'воску нак'л'е'іт' / і
 во'ни ўже с'л'ет'у'йт' / ска'л'у'йт' / с'кал'і по'п'ереду в'ідв'і'гайт'
 у раз'в'едку 'нескол'ко п'чуол / а'ни на'ход'ат' і та'да в'едут'
 'матку з 'ройем ту'да // бу'вайе і 'матка з'і'м'і йе / да /
 пото'а'му / шо б'ез 'матк'і ро'ї н'ікаг'да н'е'а 'по'ід'е'а / б'ез 'матк'і
 ро'ї н'ікаг'да н'е'а 'по'ід'е // о'це ро'ї з'в'аца // із'в'і'юс'а буў ро'ї
 раз у нас / о / ос' тут у'же з'в'і'юс'а / ну / вун тут у 'вул'іку
 с'е'ў / тут буў с'е'ў / ну / п'лохо с'и'ном покор'м'іл'і / так а'ни'
 і пра'пал'і / пра'пал'і //

3.: *А чим ви йіх го'ду'єте ? //*

— 'Сахар / 'робет' / це 'солод 'робет' / 'сахар поўк'рушеч'к'і
 ва'ди / йак поў'л'ітри' ва'ди / дак поўто'ри' 'сахару / о'це 'солод
 та'к'і 'роб'ат' // поўто'ри' то'ди 'нада 'сахару / і ў к'іп'а'ч'ону /
 шоп хара'шо п'ер'ек'іп'а'ч'она ва'да і та'ди 'бат'ко у кор'мушк'і
 та'к'і'йе спец'і'ал'но поплаўк'і та'к'і'йе кар'мушечк'і / ў т'і'х
 кор'мушках / та'к'і'йе кор'мушечк'і / там попла'вок і 'д'і'рочк'і
 прок'руч'ени' / а'ни се'дайт' на попла'вок / і з т'і'х 'д'і'рочок
 наб'і'райут' 'солод цеї / і на'нос'ат' у ц'і'йе / у 'чашк'і / у
 'чашач'к'і / у ваш'ч'іну 'та'гнут' / о'т'а'гивайут' ваш'ч'іну а'ни'
 ж по'п'ереду ваш'ч'іну 'та'гнут' / шоб' було ш'ку'да на'с'іт' //
 ад'ни'йе 'нос'ат' ваш'ч'іну 'д'елайут' / дру'г'і'йе 'нос'ат' м'ед /
 кла'д'ут' і п'ер'гу 'ложет' і чер отк'ладу'йт' / ну / й'т'рутен' йак
 увоп'реца й ту'ди ўже 'бат'ко прав'е'райе / по'диме 'рамочку / і
 прав'е'райе / йесл'і трут'н'ова 'чашечка / о'на бол'шайа / а
 пче'л'іна 'мал'ен'кайа //

3.: *А шчо ро'б'или б'і'золи / ш'чоб там у 'вулику не було за'зор'іу ? //*
 — А'ни ж / а'ни ж о'б'д'елу'йт' про'а'пол'ус / про'а'пол'ус /
 про'а'пол'усом об'л'епу'йт' / із'в'ерху 'рамачк'і зал'епл'у'йт' / а
 'пот'ім 'бат'ко пон'ем'ножку 'нож'іком / 'нож'іком // сп'ец'і'ал'но
 'нож'ік / 'тол'к'і скла'дани'йе 'нож'ік'і / в'і з'найет'е / о'то
 кар'ман'і'йе скла'дани'йе 'нож'ік'і / і в'ін ото 'нож'іком сме'сову'йе
 йо'а'го і ў та'ку бу'лабушочку к'рут'іт' // і та'к'і буў йак ла'патка /
 ста'м'езка / назі'валаса / о / ста'м'езка / назі'валаса ста'м'ез'
 ка / ко'тори' а'бо ста'м'езкою зн'і'ма'йе / ста'м'езочка назі'вайеца
 ў нас / о'на та'ка //

3.: *А йа'койі 'форми 'вулик ? //*
 — Чоти'роху'гол'ни' / а з'в'ерху м'енш'и' / чоти'роху'гол'ни'
 м'енш'и' / чоти'роху'гол'ни' ос' нас'тул'к'і м'енш'и' // да'дан
 з'в'еца / да'дан / да'дан / і шо так / там / у гн'ез'д'е йе
 'рамк'і / на^о 'вос'ем 'рамок / а у до'дан'і / на'в'ерно / шесц' /
 'іл'і / ну / сокращ'чон:о / дак м'енш' / м'енш' / там / н'е / на
 два'нацат' / на два'нацат' / і на 'д'ес'ат' 'рамок гн'ез'до йе // бо
 це ж у м'е'н'е і на 'рамках було / ну / 'рамк'і ўже / то йа
 порозда'вала / позаб'і'рал'і 'вул'ік'і / ў'з'ал'і / ш'че он два 'вул'ік'і
 л'е'ж'ит' / йа вам н'е пока'зала 'вул'ік'і там / на том / о'це
 та'к'е //

3.: *А йак б'і'золи зал'і'тали у 'вулик ? //*
 — У 'вул'іку ж та'ка 'д'і'рачка / от'а'ка / на два 'палци' / на
 'пал'ец / на 'пал'ец // а йак слу'чайно бу'вайе ж / дак а'ни'
 зал'е'а'тайут' і в'і'л'е'а'тайут' / а йак із дру'го'йе сто'ро'а'ни' іс'н'імеш
 'вул'іка / іс'н'імеш / п'р'і'імеш з то'го м'еста / а'ни' 'будут'
 вс'о'дно на те м'есто л'е'а'т'ет' // нада 'тол'к'і 'ноч:у / 'ноч:у
 ізн'і'мат' / нада 'тол'к'і 'ноч:у / 'ноч:у і 'вул'іка зано'с'іт' на
 дру'ге м'есто зано'с'іт' / дак о'ни то'ди 'будут' ад'куда в'і'л'ет'ел'і
 ту'да 'будут' із'ноў об'ратно й'зал'е'а'т'ат' // а т'рут'ен' ж'е н'е

'нос'ит' / т'рут'ен' ж'е га'тові^і м'ед йес'ц' // йон же га'тові^і м'ед йес'ц' // с'е^адає у то'го / ту'да за'ход'ит' // 'бат'ко ж б'е'р'е й_в'іко'в'ірує йо'го і т'рох'і йо'го ун'ізто^ажайє / ну / бу'вайє йак с'ілна сем'яа / дак а'на йіх в'іга'н'айє^а / да / да / в'іга'н'айє^а //

3.: Як називаєт'с'я та б'зо'ла / що 'носит' мед ? //

— Медо'носна / ра'боча пчо'ла // 'есл'і ра'боча сем'яа / о^а'на 'дуже йд'є у те // о'так 'бат'ко с'аде 'коло 'вул'іка / погл'а'дає^а / 'каже / от кра'с'иво / 'каже / п'чоли і'дут' у 'пол'є / ў'з'аток йє // ў'з'аток йє / о // так кра'с'иво за два і за три к'ілометри л'є^атайут' / да'л'єко л'є^атайут' // а у нас же л'єс / ў' нас л'єс / о / дак у нас 'разни'є цвє'ти / 'разни'є // і 'л'іпа / і кру'ш'іна / і / а це ж с'ілна пад' та'ка йє на йіх / га'ворат' / н'є^а м'єда'в'іти' год / а д'руге / а д'ругі год йє м'єда'в'іти' м'єда'в'іти' / на 'л'іс'т'а^е та'ка пад' 'падає л'і'пуча / во^аз'м'іс' за граб 'л'іс'т'а^е / дуб 'л'іс'т'а^е / дак л'і'пуча / і с'ілно п'чоли' ж ту'да йдут' на пад' / пад' йа'кас' са'лодка // да / да // пад' / пад' / пад' / о'це так поста'р'іно:ому називалася / пад' / дак п'чоли' ў'з'аток йак ха'рош'і / дак ба'гато ж 'м'єду на'нос'ат' / дак шо ж / 'бат'ко / бу'л'і ў'з'атк'і ха'роши'є в'ін по 'пуду на'качуваў з 'кожної сем'їє / дак та'к'їє кадоўб'ц'і йє у нас / із 'ос'іни 'роб'іт' / із ал'х'і / із 'ол'х'і / су'хойє ал'х'і // йак б'і в'і 'бач'ілі // йє'к'їє ж / 'посуд йє'к'і страш'ни кра'с'іві' / да / да // в'ідаўбанє / кра'с'івє / йа ос' йак 'хоч'іте / м'іну'точку / не йа 'можу пока'зат' вам / а'га / і то в'ін пр'їє'жайє гала'ва с'єл'по / да йє^аго / і 'роб'іт дого'ву'р / па ч'ом у'же / па п'ат' руб'л'єй к'іла'грам 'м'єду / 'бат'ко / зда'ваў у с'єл'по / зда'ваў / і о'ні / і в'ін та'ди ў'же пр'їє'жайут' / і з б'і'тонам'і пр'їє'жайут' / і мат'ка м'їєє качар'гу / м'їєє качар'гу / ва'дойу / ц'у / шо у'п'єчку жар в'ігр'є^абайє / і ў'же в'ігр'є^абайє з 'д'єжок / бо в'ін ту'г'і / поло'майєт'є ло'патк'ой та'кой / ну / й_ч'ім / ту'г'і м'єд / у 'вос'єн' в'ін 'роб'іца гус'ти' / гус'ти' / і в'іт'агу'йт' йо^аго і на'ложу'йт' йо^аго у у'ц'їє^а / у б'і'тони / з'важу'йт' / 'бат'ку г'рош'і то^ади ў'же 'оптом отда'йт' //

3.: А йак називалос'я те / чим ка'чали мед ? //

— М'єда'гонка / м'єда'гонка / йак во'на ўст'роєна // та'к'і / 'боч'ка та'ка же'л'єзна / ос' та'ка 'д'є / ос' тако'го 'боч'ка же'л'єзна / так // пос'єр'єд'ні та'к'і шт'і'р / та'к'і шт'і'р / ста'їт' так / тут 'ручка / у ба'ку 'ручка на в'іход 'боч'к'і / і к'рут'ат' / а тут та'к'їє г'н'озда / шо 'рамочк'і б'єр'єш / і застаноў'л'айєш отако'го 'рамка застаноў'л'айєш і на с'у / на два 'бок'і / д'в'і 'рамочк'і з'разу / застаноў'л'айєш і 'ручко'ю к'рут'іш / гон'іш ураз'гон / а в'ін та'ди по 'боч'ци раз'л'єту'єца іс 'чашечок / і 'л'отайє / це з'найєтє 'черєс шо м'єд ка'чал'і / 'черєс те / шоп ваш'ч'іна н'є 'порт'ілас' / ваш'ч'іна ж об'ратно /

'бат'ко в'ікачаў / с'у м'і'нуду в'ікача^оў / 'б'істро ста^онов'іт' у 'вул'ік / і п'чолам йє ра'бота / а'ні' заінт'єр'ісован'їє / а так во'ні' ў'же / йак на'нос'ат' у 'рамк'і 'м'єду покр'і'вайут' 'б'єлі'м палат'ном / 'б'єлі'м палат'ном на^о два 'бок'і зап'є'чатуйут' / у'же 'чашечк'і у'же йа'ні' та'ди б'є'рут' 'в'іше 'рамочк' / йак н'є^ама ў'же ку'ди' / дак 'в'іше 'рамочк у'же н'є^ас'ут' м'єд там / 'мост'ат' со'б'є йєк йє д'і ў'же 'м'єсто / да / о // ну / о'це так же ж 'бат'ко та'ди см'єсовуйє в'єр'шок у 'рамках / в'ін см'єсовуйє це полот'н'ішче / шо 'усланє / о / а та'ди ў'же б'є'р'є да і в'і'кочуйє / і в'ін в'і'л'отуйє тєі м'єд / в'і'л'отуйє / опт'є^акає по 'боч'ци на^о дно // а 'пот'ім у'же йак пуд 'ц'ого ветра'ка ў'же м'єд доста'їє / ў'же ба'гато нака'чайє і за'л'о^є ў' коро'бочок і об'ратно зноў ка'чайє / це ж так в'ін ка'чаў / а воск / а ваш'ч'іну / йак у'же ста'райа ваш'ч'іна 'ч'орнайа так і бу'вайє ба'гато з'ч'єром 'бат'ко в'ір'є^азайє / дак в'ін б'є'р'є 'вар'іт' / 'вар'іт' / у чигу'н'і / ў' нас не бу'ло тако'го препа'рата / у чигу'н'і / 'робєт к'іп'аток / і ў' чигу'н'і на'кладуйут' воск // поўч'игунч'іка так шоб н'є б'єгло / бо воск йак ког'да йо'н к'і'п'іт' // йон так йак мала'ко / в'іб'єгає / да / да / йон поўди'майєца ў'гору / ну йон м'єдл'єно 'вар'іт' / так із поўча'са і час 'вар'іт' / а 'пот'ім та'к'і с палат'на васка'в'ік / йак 'баб'і сир' / ат'саўуйут' та'к'ім восков'і'чок та'к'ім от у'гол'н'ічком / да / да і в'ін та'ди ў'же б'є'р'є в'і'л'івайут' га'р'ач'їє чигу'ні і заў'їязуйє і над 'цебром // 'цебер та'к'і д'єр'єў'їяні / і 'бат'ко та'ди над 'цебром б'є'р'є 'дошчечку / на 'дошчечку цєй воско'в'ік / жи'во'том на'л'агає на йо^аго / і ў'же ка'чолочку та'ку / ну / палка / ка'чолочка ў' нас з'вєтца / та'койу на'даў'луйє в'ідаў'луйє / в'ідаў'луйє / ну / йє ц'а ж сп'єц'ї'ял'но йє / шо 'вар'іт' / ну / ў' нас н'є бу'ло / н'є бу'ло ў' нас / у'же ку'п'ілі / да 'позно / ў'же 'бат'ка н'є бу'ло / йак у'м'єр 'бат'ко / і це та'ди ў'же во'ди' на дно на'л'є / ў' 'раж'ку ў'л'є / воск та'ди спл'і'вайє ж на'в'єрху / н'є^а ча'єпайут' йо^аго / в'ін зас'т'їн'є / в'ін спуд'н'ізу отб'єр'є 'мусар там / обшр'є'б'є 'нож'іком / а 'пот'ім ізноў сп'єц'ї'ял'но са'м'і ву'ск п'єр'є'варуйє / п'єр'є'варуйє // йон іш'чо о'садку даст' тот воск / тот воск / а 'пот'ім у'же б'є'рут' та йо'го у к'ру'і / у вед'ро в'і'л'івайє га'р'ач'і / із кост'рулі / із чигунч'іка / ў' нас чигу'ні га'вар'ілі / да / ну / бо ў' кост'рулі / можна / ну ў' кост'рулі це на га'зу т'рєба / то'ди 'газу н'є бу'ло ў' п'єчи / да 'жару // 'бат'ко ва'рил'і 'пєрєд п'єчу тут да 'жару / бо там же да'л'є'ако / дак поб'є'ж'іт' / тут бл'ізко / і то'ди во'ні в'єзут' на стан / д'є це ж ваш'ч'іну да'йт' / ваш'ч'іну / о / ў' мєнє шчє йє ваш'ч'іна / й_воск із 'дому пр'ів'єз'ла / йє / йє // в'і шо // то б'ратов'є / б'рату / ну / йа йє^аго спо'сайу / н'є^ахаї б'рату 'буд'є / мо йа'но / йє ў' м'єн'є ба'гато йо^аго / йє / йє о'це та'кего //

З.: А як пор'ядкували із вуликами доубаними ? // як називається та планочка / куди с'їдає б'ж'ола ? //

— Во'на с'є'адає / л'є'ток з'вече' / л'є'а'ток / ота'к'і л'є'точок / дошечка кала вуліка / ота'к'і л'є'точок / а ў том же / у тому / шо на дуб'ї вулік / ота'к'іє очка / ота'к'іє очка / н'єв'єл'ічк'іє / прок'руч'єн'іє с'в'єрдл'іком / і во'на / як пр'іл'є'тайє / так с'є'адає на б'єр'є'жок / і пошла ў сво'є гн'є'з'до / і пошла ў сво'є гн'є'з'до / о'це во'на так / теї там во'бш'че і ж'їв'є / з'ї'мой в'ін н'є м'єрзн'є / пото'му шо в'ін же ж тоўста с'т'єнка в'іого / во'ни н'є м'єрзнут' / а / в'єрх там ут'єп'л'он'і і ц'їє ж / на ос'єн' / на ос'єн' до'дани з'н'ї'майут' із ц'їх рамочн'їх вулікоў / да'даниє з'н'ї'має / а'т'єц і на га'р'ішче / там у йо'го є та'ке пр'іст'ройство / в'ін там йїх / до'дани ц'їє скла'дає / во'ни пуд нум'єрам'і / вулік'і пуд нум'єрам'і / шоп н'є по'путат' бу'ває / рамочка н'є пудойд'є ў гн'є'з'до / о'це ж та'ке / а пот'ім в'ін у'же б'єр'є і сокращ'чайє ж / о'це ж гн'є'з'до / на д'в'є / на тр'ї рамк'і / сокращ'чайє / сокращ'чайє^а на д'в'є / на тр'ї рамк'і сокращ'чайє^а і ўт'єп'л'айє^а с'т'єнк'і // а вулік'і ц'їє рамачн'їє н'є ўт'єп'л'он'іє / двохс'т'єначн'їє / і дно ут'єп'л'он'є //

З.: Як можна п'ідн'ати та'к'ї важк'ї вулик на дере'во ? //

— Ай Боже мої // ну / як пудн'ат' // по в'єроўк'і / в'єроўкайу за'чепл'уйут' / в'єроўку / і мужч'їн же ж гу'кає і с'т'агнут' йо'му вул'а туди / с'т'агнут' / по'ста'йят' там та'к'іє / гн'є'з'до от як в'ішка / наче в'ішка / як д'єт'і на д'єр'єв'ї робєт' в'ішку / са'б'є / наче в'ішку са'б'є / гн'є'з'до та'к'є / і во'ни там / вулік у'же ста'йїт' / в'ін ста'йїт' / в'ін йа'го зак'р'єп'їт' да д'єр'єва / шоп бу'ває в'єт'єр / а'бо й хто н'є с'к'їнуў / ну / як //

З.: А сам як лазиў туди ? //

— Па дра'б'їн'ї / па дра'б'їн'ї / йа ос' вам пока'жу кара'бочка / хоч'єтє 'зараз //

З.: А було та'ке пристосу'ван'а / шоб са'мого се'бе п'їдн'ї'мати на дере'во ? //

— А / ну / є / це хто з два'мам'і на'гам'і // це ж б'єз'ног'і чала'в'єк / б'єз на'г'ї // па д'єр'єву / па д'єр'єву / муж'їк'і / шоб як ізл'їзе до^а вуліка // па д'єр'єву л'аз'їл'ї / ну / по^а д'єр'єву / як є ж там д'є / пр'їм'їрно з д'єр'єва з'н'їзу як л'єзт'ї / а це ж на руўне д'єр'єво / то як же ж йо'го / руўне як д'єр'єво // дра'б'їна та'ка була / дра'б'їна / он як на га'р'ішче^а ў м'є'а'н'є дра'б'їна ота'ка д'л'їна була / в'їсоко д'уже н'є с'т'ав'їл'ї / шо там у'же на сам'ї в'єршочок / а так на по'лу д'єр'єва / на по'лу д'єр'єва / гол'а нач'їнайєцє / о / так //

З.: А шоб не ку'сали б'ж'оли / шчо над'ївали ? //

— А над'є'вал'ї / ка'н'єчно / це ж над'є'вал'ї / с'єтка / с'єтка / д'їмар / о'це от пч'ал'ї / єсл'ї пч'ала напа'дає^а / бат'ко д'їм'ком о'це ж як у рамочн'їх вуліках і у л'уб'їх вуліках привє'райє / в'ін д'їма'ра за'пал'уйє / ў п'єрву оч'єр'єд' за'пал'уйє д'їма'ра / з трухл'авого д'єр'єва / з трухл'авого д'єр'єва / котройє гн'їлоє / трухл'авойє / су'хойє д'єр'єўцє / в'ін за'пас'їт' са'б'є / і це ж в'ін распал'їт' йє'а'го / і д'їмухайє д'їм'ком / д'їм'ком зл'єх'ка д'їмухайє / д'їмухайє / о'ни с'ход'ат' із рамок / ос'а'дайт' / а в'ін та'д'ї / то так у ро'а'йу й'матку шу'кає^а / о'це ру'ї собрал'ї ру'ї / со'в'їўс' ру'ї / пр'їшоў в'ін / пр'їшоў зар'їз оп'р'їскаў йє'а'го водої / на'сосом оп'р'їскаў водої / обмо'ч'їў / шоб в'ін н'є зн'аўс' / н'є пол'є'а'т'єў // пото'му / шо в'ін з'н'їмеца / пол'є'а'т'їт' // йєсл'ї м'окра пч'ола // о'на н'їкуд'ї н'є пол'є'а'т'їт' / о // в'ін йо'го оп'р'їскаў / а пот'ім б'єр'є п'єр'їну гу'с'ачу / п'єр'їнку / і ко'ропка та'ка ў йо'го спец'ї'ял'но / і в'ін обгр'є'байє / обгр'є'байє і з то'го д'єр'єўца з'н'ємає / як н'їзко / дак хара'шо обгр'є'байє і струхн'є у'с'є ў ко'робку / во'ни в'пал'ї / як матка ўже туди ўпа'д'є / то во'ни ўже ўс'ї з'н'їмайуца да йдут' туди / да / і в'ін об'трахн'є ж у'же йа'го / а пот'ім в'їход'ат' так на дво'р'є ста'ноўят' / о'так / в'ін тут на простор'ї / ста'нов'ат' ту ко'ропку і ўже пр'їс'є'дає^а бат'ко з маткайу і пр'їгл'а'даєца / д'є ж пчєл'їна матка / а во'на ж / прє'а'бач'т'є / доўга'жоп'єн'ка / то матка доўга'жоп'єн'ка і доўга'ш'їа / йа'на адл'ї'чайєца ад пч'ал'ї / пч'ала м'єнша / а матка бол'ша / і в'ін та'д'ї ту матку б'єр'є у маточн'їк і на тр'ї дн'ї іс пч'олам'ї / а за т'їє ўже пч'ол'ї матку ўз'аў у матачн'їк / за т'їє пч'ол'ї / пуд'ход'є до вул'а пус'того // пус'т'ї вул'єї у'же ў йїх о'там рамк'ї пас'т'ав'їл'ї / ваш'ч'їни нал'є'а'п'їл'ї / пас'т'ав'їл'ї рамк'ї / і во'ни та'д'ї ўже п'єр'єга'н'айут' йїх туди / ну / б'єр'є ст'є'а'рушуйє с ко'робк'ї так п'єр'євор'очайє^а над рамочн'їми і туди ст'є'а'рушуйє / і туди ц'у ж у маточн'їку матку пуд'в'єс'їт' йє'їє там і во'ни то'д'ї туди ўже йдут' / о'ни н'є вт'є'а'чут' / н'є к'їнут' матку / н'є'а'поїдут' / ка'н'єчно в'їх / у йїх же свої разго'вор / ка'н'єчно / ў йїх же свої разго'вор // да //

З.: А ў т'рутн'їў є матка ? //

— А труто'вайа // це ж вам у'же за це / ка'н'єчно / шо / ну / та хто й з'на / то ж т'рут'єн' є т'рут'єн' / да і у'с'о / в'ін же м'єду н'є нос'їт' / аї Боже мої // о'це та'ке д'єло / н'є даром на йо'го й'кажут' т'рут'єн' / дак о'це та'к'їє д'єла //

З.: Чи кра'дут' б'ж'оли мед у д'ругому вулику ? //

— Крадут' / крадут' / як же от / да / да / бу'ває с'лабєн'ка сем'їа і напа'дає^а на ту / шо є ў йє'їє м'єд / бат'ко н'єм'ножко п'єр'єкрєш'чайє л'є'а'тка наполо'в'їну / чут' / чут' / шоц' йа'на н'є так напа'дала / бу'ває^а чу'жа сем'їа напа'дає^а /

і чу'жа сем'я / і чу'жа сем'я напа'дає^а / ну / дак в'ін т'рох'і пер'екр'івайє^а / а пот'ім наче ж то ўже собл'удайє^а / а так у'же йак во'ни там на'рошчаца ц'і'йє ж малад'н'ак / пча'ли' маса / і во'ни со'б'е по'л'от д'елайут' / уд'ірайут' / уд'ірайут' / о'це 'саме / 'саме пер'ед жн'івам'і / пер'ед жн'івам'і / у'же ст'ер'е'ж'і / шоп ру'і н'е ўт'ок / а'бо бу'вайє ба'гато 'маток йє ў 'ул'іку і пча'ла нав'е'д'е / на_тк'ладуйє 'маток / то у кот'рой сем'ї'і 'матк'і н'е^ама а'бо с'лаб'ен'ка 'матка // 'бат'ко б'е'р'е з 'того 'вул'іка ха'рошу 'матку і пер'е'сажуйє ў д'руг'і 'вул'ік // ту ўн'ішто'жайє //

3.: А с'к'і'ки бу'вайє ро'ї'ю ? //

— Ра'і'юў / ра'і'юў і два / ра'і'юў два 'в'іпуст'іт' / йа от за це / то йа н'е ўт'м'іла / це ж 'бат'ко му'і по'м'ер у 'с'емд'ес'ат д'е'ў'ї'ятот га'ду / то йа 'мало ж і ўн'іман'ї'я обраш'чала / з'найєт'е / йак малад'ож / малад'ож н'е^а 'хоч'е / ну / а це ж йа ўже / ў нас тр'і сем'їє мо'ї хо'з'айїн д'ер'жаў / дак о'то ж в'же / нада_ж і ч'іст'іт' йїх / 'мусор же бу'вайє 'мусор там ун'їзу / дак ч'іст'іт' же / шоп ха'рош'і / ха'рош'і по'л'от бу' п'чо'ул'к'і / шоб н'е ме'шало і по'п'ер'ед л'от'ка / шоб н'і 'жито / н'і д'ер'ево н'і'йакє тут / ну / п'ер'ед л'ет'ком / шоб не ме'шало // йак кар'тошка ўже подрас'т'е^а ч'і'мала / то а'т'ец 'возме та йї'ї раз'вал'іт' / раз'вал'іт' / с'уд'и туди / шоп о'на н'е ме'шала / шоп о'на н'е ме'шала / шоп пча'ла хара'шо па'л'от д'елала / о'це та'ке //

3.: А во'дичку йїм йак да'вали ? //

— А ва'д'ічку / ва'д'ічку ж во'ни ў нас бл'їзко там ва'да / дак во'ни п'їут' / і йє^а ў нас сп'їц'ї'їал'но д'ер'е'ў'ї'яне та'к'е 'д'ер'ево і 'в'їдоўбанє ка'р'їто у том 'д'ер'ев'ї / ота'ка ро'зорка / ну / 'с'їл'но / так ми' туди на д'ен' пол'ї'вайєм 'воду / і 'бат'ко по'в'ерх са'ломку по'к'їдає^а / шоб бу'вайє п'чу'лка 'с'ела / кат'ра за'топ'їца / так в'ін йє'їє на 'руку // н'е б'їєт' / н'е б'їєт' же п'чу'лк'і / он 'дуже жа'л'е'ў п'чо'лу // 'дуже // о'тож во'ни ку'сайут' // дак / ах / 'каже уку'с'їла йак м'е'н'е 'бол'аче / і це за йє'їє пра'гон'іт' / шоб а'бо йак ког'да п'чо'ла 'жало уса'д'їла ў 'ваше т'ело / о'на ўже н'е ж'ї'в'е / за жо'лом в'ї'ход'ат' 'к'їшк'і у йї'їє / в'ї'ход'іт' та'ка п'л'оночка / п'л'оночка в'ї'ход'іт' за жо'лом / бо о'це_ж во'на м'ї'н'е уку'с'їла за 'руку / жа'ло с'ед'іт' у ру'ц'є / во'на ўже ж пам'ї'райє / во'на ў 'Бога пра'с'їла / шо / шоп / так уку'с'їла і чала'в'ек у'м'ер / а Бог ска'за'ў / н'е / ти' ў'кус'їш чала'в'єка / ти' са'ма ўм'р'еш / а чала'в'ек бу'д'є жит' / о / так / о'це так ста'р'їє л'уз'ї гавар'їл'ї / да // у нас од'ну 'женш'ч'їну заку'сал'ї / ў'м'ерла // 'бабушка ў м'е'н'е була ста'ра парал'їзована / ат'цова 'мама // о'на була надво'р'є / 'в'їшоў ро'ї / а во'но ж ста'ре і н'е^а ўт'е^ач'є / а ро'ї у'з'а'ў да на'паў на йє'їє // п'чо'ла на'пала і да'ва'ї зайє^адат' / то во'ни' за йє'їє /

да ў по'п'їнку / ну / 'пост'їлка ў нас 'кажут' / ў нас 'пост'їлка 'кажут' / ума'тал'ї ху'ч'єї / в од'ї'їало / да^о ў 'хату ў'н'єсл'ї / то во'ни' / в'ї з'найєтє / йак 'б'їл'ї ў_окна / 'тим'ї 'жолам'ї / страш'не / страш'не / і на'с'їлу_т'хайл'ї / дак о'це ў с'ї'ї'роватку / с'ї'ї'роватка / із мала'ка с'ї'ї'роватка к'вашеного / ў с'ї'ї'роватку ма'ч'їл'ї трап'їо і об'к'ладувал'ї т'ело / от // м'е'н'а йак уку'с'їт' / за'гон'іт' 'око / отак'є'го / 'око / а 'бат'ка 'їнши' раз о'пу'хайє / от йак ч'ї'їє т'ело не ўс'є_д'нак'є / дру'г'є п'л'ам'їца / за 'с'ер'ц'є хва'тайє / д'руг'є н'є з'нос'їт' уку'са пча'л'їного / да / йа ка'жу / хот'б'ї ти' ку'сала / да н'є з'їж'чала / а то з'їж'ч'їт' / ну / ха'ї б'ї ж ти' ўку'с'їла да 'моўч'їк'ї / а то йак з'їж'ч'їт' / то заб'а'жу кра'ї 'б'єлого с'в'єта / б'є'ажу й ма'хайу / а йак ма'ши' ру'койу / то во'на ши' 'хуже напа'дає^а / во'на ши' 'хуже напа'дає^а / о'це та'ке / ну о'це так // ра'ї'ї бо'гато ут'е^акайут' / ну / о'це ж ро'ї ут'ок у ка'гото тут у с'є'л'є / с'єл м'є'н'є 'вул'ік / пр'їв'єз'л'ї / пр'їв'їоз м'є'н'є^а із Ал'єксанд'роўк'ї пуд К'ї'їєвом / там ма'ла і в'є'л'їка Ал'єксанд'роўка / мо'їє с'єст'р'ї чала'в'єк / б'їрал'ї ў нас 'вул'їк'ї / 'бат'ко по'м'ер / а м'ї' п'чо'ли под'є'ал'їл'ї / п'чо'ли ўже под'є'ал'їл'ї / од'но'му 'з'ат'у п'ат'єро / д'руго'му / а 'с'ї'ну ўже й о'стал'їс' / бо^а ўже ж 'бачт'є / н'є^ама 'бат'ка / да_ї н'є'ма ж у'же 'того ў'ходу / у'же ж н'є ўс'є те на 'м'єс'ц'ї' / то ўже ж 'бат'ко бу'ў / то йон л'уб'ї'ў / йон даро'ж'ї'ў / йон з д'єст'т'ва і йон 'с'їл'но порт'н'ї ха'рош'ї бу'ў / о / ха'рош'ї бу'ў / дак то'го / дак то'го / дак / о'це ўже во'ни м'є'н'ї 'вул'їк'ї пр'їв'єз'л'ї / так хло... / мо'їє с'ї'ї'ни йїх 'в'їк'їнул'ї / о'там на площ'їчаце тож на с'фал'їт пов'їк'ї'дал'ї / 'мамо / на^о д'рова пору'байєм йїх / ну / н'є'хаї на д'рова м'є'н'є_ж н'є'ма / бо во'ни ўже с'тар'єн'к'ї'їє / с'тар'єн'к'ї'їє н'є'ма_ж м'є'н'є кол'ї йїх / йа_ї 'в'їду н'є йду / 'сон'ах'ї парас'л'ї там у'с'є / ту'д'ї н'є'а'ма д'ї'ла / шчє картопл'ї н'є^а ко'пат' кал'ї йа ту'да за'хожу / п'чо'ли л'отайут' // йа пр'ї'л'алас' / з 'вул'їка п'чо'ли л'отайут' / шо та'к'є // йа раст'є'ралас'а / йа па'б'єгла там пазво'н'їт' / шоп пер'є'дат' 'с'ї'ну / шоп с'ї'н пр'ї'їєха'ў / до^а ўже ж у нас п'чо'ли' // тут через два дн'ї с'ї'н пр'ї'їє'жайє // с'ї'н у двор / ма'ш'їно'а'йу / цєї 'менши' / не цєї / 'менши' / цєї т'рошк'ї л'убо'п'їст'вуйє пчє'л'їма / цєї 'начє бо'ї'їца йїх / а'га / йа гавару / 'Воўка / ў нас у са'райї ка'ров'ї зав'єл'їс'а / а в'їн // а йа'к'їє / 'мамо // а йа ка'жу // ха'д'ї'єм с'ї'ї'нок по'бач'їш // пр'ї'ход'їм м'ї // і-і-і // шо ж ра'б'їт' / а ў йо'го там 'вул'їк ц'а / пудга'тоўл'є'ан'ї на п'чо'ли' бу'л'ї / но^у п'чол н'є бу'ло / йа / 'ка^є / па'їєду / 'мамо / га'тов'ї з 'рамкам'ї / на'ло... / у'же ж нак'л'єїєн'їє ваш'ч'їна на 'рамках йа ўже пр'їв'єзу / по'їєха'ў / пр'їв'єз 'тєїє м'ї'н'ут'ї / да тут п'їд'їс'ат к'ї'їлоетроў / пр'їв'ї'їоз 'того 'вул'їка і ди'ма'ра ўз'а'ў там у'же ж у су'с'єда / і м'ї' т'ї'їє п'чолк'ї / а во'ни' пус'т'ї 'вул'її / пер'є'в'єрнут'ї дага'р'ї на'гам'ї / а во'ни' / ў'з'ал'ї до

патал'ка с'уда со'б'е ота'к'і йак о'це да'лон'а / ваш'ч'іну / ізра'б'іл'і ваш'ч'іну з'разу ваш'ч'іну й чашеч'к'і / б'ел'ухен'ке та'к'е йак о'це ж 'кохта / б'ел'ухен'ке та'к'е / і м'еду у'же ж туди нано'с'іл'і / і м'еду / і м'ед отк'ладу'ют' / а тут гречка 'саме ўже отцв'іла / радушком / а йа ка'жу / си'нок / т'реба пудкар'м'іт' бра йіх // і 'добр'і р'ої // в'ін же за йа'го / п'ер'ег'нал'і ў 'вул'і / а ту ўже ваш'ч'іну / м'е'док те'й у'же даў свой'му х'лопч'іку / 'каже / на 'си'ну / с'в'ежен'к'і м'е'док по'смак'ч'і а'га / а йіх туди п'ер'ег'нал'і / і т'ийе ж іш'ч'е лі'точк'і із м'едом туда п'ер'естано'в'іл'і / і во'ни' це ж со'б'е ўже на'с'іл'і / побул'і т'и'жден' / м'и' 'зараз з'д'елал'і 'солад / постано'в'іл'і 'соладу / була у м'е'н'е кор'мушка / дак м'і у / шче з'дому була / шо йа пр'і'в'езла / дак 'кажу / си'ночок / а ти' л'от'ка зро'б'і / і м'і ўже ў'з'ал'і да туди у 'вул'ік устано'в'іл'і / 'соладу зра'б'іл'і / йіх т'рошк'і пудкар'м'іл'і // 'ос'ен' / д'е ж а'на воз'іме / п'ч'олка / д'еж та / сем'яа йа'ка 'жен'іца / д'е йа'но з'разу 'йест'і 'воз'іме / так же ш і пча'ла / а ўже та й у'се ж та'к'е / о от'це ж так м'і ўже ў'з'ал'і посто'йал'і / си'нок / заб'е'р'і на з'іму туди / там у т'е'б'е ж т'ест' / дак хоч муж'ч'іна / а то / ка'жу / ў м'е'н'е йа'к'ес' моро'д'орі п'р'ідут' / да / да / 'лучше і б'і йа і н'е отда'вала / 'може йа і 'б'ол'ш 'сахару йо'му да'ла да іш'ч'е пудкар'м'іл'і / 'мало пудкор'м'іу / дак йа'ни' ж по'м'ерл'і // ну / за з'іму / н'е п'ер'е'з'імо'вал'і / ад'си'пал'іс' / ад'си'пал'іс' / ну шчи'тайт'е / чи' во'ни' ат 'холоду / чи ат 'голаду / ну / а це ж так / за ў'с'ем же 'нада ў'хажуват' / ну / ну / а це ж 'муха / ну про'пал'і / про'пал'і / да по'м'ерл'і / ну / 'вобшчем по'м'ерл'і ў'з'ал'і з 'голоду по'м'ерл'і / це ж пчо'ла / пчо'ла ца / л'е'туца / йе'йе н'е 'корм'іш / 'с'ена йо' н'е да'йеш / х'л'еба н'е да'йеш / 'надо 'тол'к'і л'уб'іт' труд сво'й / туди пр'іло'ж'іт' / о / і во'ни / во'на ж 'дуже та'ке смач'не 'нос'іт' / шо / йак запаш'не да смач'не / йак б'і ж в'і по'п'робу'вал'і // он 'в'ер'ес у м'е'н'е сто'йіт' на о'кошку / а з 'того 'в'ер'есу йа'к'і гус'ти' м'ед во'ни 'нос'ат' //

71. — Он на ок'н'е 'в'ер'ес у м'е'н'е сто'йіт' / с'е'ст'ра з 'К'і'йева пр'і'в'езла / на / 'каже / мо ти' за'булас' у'же йа'к'і 'в'ер'ес дак на / пр'іпом'іна'й / йа'к'і 'в'ер'ес із 'род'іни / а'га / а'га / да / да // а гр'і'б'і по 'в'ер'есу йа'к'і'е рас'лі / в'і'шо / д'е ўже п'ер'ерос'тут' / дак ота'к'і'е копшук'і / здо'ров'і'е / то ж во'ни' ж ч'ер'в'і'в'і'е / ка'жу / на шчо в'і йіх пр'і'н'есл'і / дак а 'корен' тоўс'ти' / дак 'гарн'і'е / да чаре'нам'і та'к'і / ча'р'ін та'к'і / та'к'і ча'р'ін / йак 'заїд'еш / дак з'разу на м'ес'т'е ка'робку на'р'ежеш / на'р'ежеш на м'ес'ц'е ка'робку / а на дуб'і'н'е / на дуб'і'н'е / по дуб'і'н'е о'це ж та'к'і йе' гр'і'бов'і год / дак 'сам'е по дуб'і'н'е / по н'і'зах / по н'і'зах / л'іс'ц'а

прогр'е'байе'аш / а во'ни' / та'к'і йе б'ел'ога'лов'і'е черно-га'лов'інк'і / се'д'ат' / аж 'л'убо / йак разгр'е'б'еш 'дак аж ду'ша 'раду'ец'а / ох / уг'л'анеш / ох / на 'того насту'п'іу / ох / 'ног'і по'ди'майеш с'уди / туди / н'е д'ер'жайеш і наб'е'ра / і зда'вал'і гр'і'бов'ару / це було / було / по два руб'л'і к'іла'грам / 'ранше / це у 'сорок 'шостом га'ду / у 'сорок 'шостом / 'сорок 'вос'мом га'ду / о / о'це та'ке // дак у нас бу'ў му'й 'д'ад'ко на гр'і'бов'арн'і / ва'р'іу / ва'р'іу гр'і'б'і / дак йа'му на'с'іл'і л'уд'і гр'ош'і / 'д'ен'г'і 'нада зароб'л'ат' / о'так поб'е'жат' 'ранком / 'ранком 'саме / то чут' на св'і'т / хто ко'го по'п'ер'ед'іт' / од'не за'д'ни'м / ти' тим м'ес'том / йа тим / ну ў'с'е'дно гр'і'б йе гр'і'б / за'губ'іца і м'і'н'е дос'тан'е'ца / 'наїдеца / то і л'іс'ічк'і пр'і'мал'і / л'іс'ічк'і пр'і'мал'і / с'і'ро'й'еж'к' н'е пр'і'мал'і / мас'л'ата пр'і'мал'і / мас'л'ата ў нас пр'і'мал'і / гр'і'б'і 'д'ад'ко ва'р'іу / му'о' 'родни' / 'д'ад'ко / кон'с'ер'в'ірувал'і // у 'бочк'і / 'бочк'і изда'вал'і на 'ц'і'е'а / на с'ел'по / 'через с'ел'по йшло / на с'іл'по / а во'ни' т'прау'л'ал'і / у ст'рани' / гр'і'б'і / л'іс'ічк'і / мас'л'ата / а'п'ен'к'і ка'л'і / ка'дато / у нас 'с'ел'но було а'п'ен'коу ба'гато / 'с'іл'но о'п'ен'коу кало' п'н'оу / 'с'іл'но ба'гато / було / і л'іс'ічк'і / і л'іс'ічк'і / це гр'і'б 'б'ели' / мас'л'ата / а'п'ен'к'і / с'і'ро'й'ежк'і це дл'а се'б'а / і краснов'і'к'і бо'ро... / та'к'і'е от пудо'с'інав'ік'і ў нас го'вор'ат' к'расн'і'е // то це дл'а са'б'е л'уд'і б'рал'і / да / 'жар'іл'і / йа'ни' от 'дуже ўкусн'ийе ха'рош'ийе / і су'ш'іл'і л'уд'і / а гр'і'б'і і су'ш'іл'і / су'ш'іл'і / су'ш'іл'і л'уд'і / 'бели'йе і 'чорн'і'е / і 'ц'і'е'ж га'ворат' / ста'р'і'е / ну і 'чорн'і'е гр'і'б'і / ну йак йіх / 'бели'йе ста'р'і'е гр'і'б'і // 'бели'йе / йе мала'д'і'е гр'і'б'і / а ста'р'і' гр'і'б / 'жоу'т'і'е / да / да / 'жоу'т'і'е'а / у боршча'в'і'е во'ни' 'дуже' ха'рош'і'е'а / а 'ц'і'е' 'бели'йе су'ш'іл'і / і загото'в'і'тел'і 'йезд'іл'і / нам загото'воу'ку пр'і'воз'іл'і / шо 'хочеш / му'ку там плат'к'і / шо хто 'хоче / з'найет'е / ізгото'в'і'тел'і / н'е / н'е / н'е / 'жоу'т'і'е гр'і'б'і / з'вут' 'жоу'т'і'е гр'і'б'і / су'ш'іл'і загото'в'і'тел'і і пр'і'еж... і зда'вал'і на'о' за'га'товачн'і пунт / зда'вал'і на за'га'товачн'і //

З.: Це гр'і'би 'інш'і / не 'б'іл'і ? //

— Н'е / то соу'с'ом дру'ге / то соу'с'ом дру'ге / дру'гого 'с'орту гр'і'б'і / груз'ди / то та'ке / то н'е йшло ў нас у ре'зонт / н'е / н'е / те н'е йшло ў нас ў ре'зонт / а це но ў нас хо'а'до'в'е / це 'б'і'лі' гр'і'б на 'п'ервом х'вонт'е' / 'б'і'лі' гр'і'б / 'бели' гр'і'б / а то / а ўже ж це'й гр'і'б / то ўже ж д'руг'і сорт / там т'рет'і сорт / 'п'ерш'ім 'б'і'лі'йе шл'і / гр'і'б'і л'іс'ічк'і / п'росто л'іс'ічк'і гава'р'іл'і / мас'л'ата //

З.: Йак ка'зали на ў'с'і гр'і'би / кр'ім 'б'і'ліх ? //

— Губ'яче / губ'яче / губ'яче / да / о'то ўже ў'с'аке су'ш'іл'і губ'яче га'ва... / 'ти'йе махо'в'ік'і / махов'іч'к'і та'к'іе / пудо'с'інав'іч'к'і / о / це та'к'е ў'с'ак'е / о'це та'ке от' /

З.: А 'ягади були у вас ? //

— 'Ягади чер'н'іка / була страш'не / о'це ц'а ст'роїка йак ізро'білас' у'же / П'р'іп'ат' / то ма'ш'ні' йш'л'і ка'лонам'і брат' / ну / 'Боже мої / 'л'уд'і посл'е ра'боти дра'біло / і 'йехал'і ж брат' ц'у че'р'н'іку / че'р'н'ік'і 'дуже 'маса / і заго'товочна пр'і'мала ў нас че'р'н'іку / і м'і ж б'рал'і да' во'з'іл'і на П'р'іп'ат' п'родат' / п'родал'і ста'канч'ікам'і / 'д'ен'г'і ж тре за'раб'іт' / дак і л'і'с'іч'к'і ва'з'іл'і і ў'с'е' / а 'ягод у нас 'дуже / пото'му шо ў нас цеї л'ес //

72. — Наш л'ес / ад 'нашого с'ела / поў' к'і'лометра / н'е'а'ма поў'к'і'лометра л'ес / м'і пуд са'м'ім л'есом / і це ж ід'е'а аж до П'інск'іх бала'туоў / а'ц'а л'есас'муга / л'ес у нас 'дуже в'е'л'ік'і / 'дуже в'е'л'ік'і / о' сас'на / дуб / б'е'р'еза / граб / 'йолк'і ў нас 'мало / 'йолка 'тул'к'і була па па'садках / ко'тору ў л'ес'ніч'еств'і пр'і'воз'іл'і нам семе'на / і с'ейал'і м'і п'і'томн'іч'к'і / йа у л'ес'і прара'біла / 'вос'ем год йа прара'біла / із 'сорок 'шостого 'году да' п'ід'і'с'ат чет'в'ертого 'году / 'замуж пош'ла / дак йа ў л'ес'ніч'еств'е ра'біла / дак м'і там так / л'ес в'і'р'е'зал'і / л'ес в'і'р'е'зал'і / ст'руїни / л'ес / страй'е'ва сас'на / дуб / дуб'і та'к'іе воб'яг'а: а ўдвох чала'в'ек / та'к'е дуб'яа / тоўшч'і'на дуба / і 'сосни' та'к'іе ж бул'і / йіх 'р'езал'і / йіх 'р'езал'і / ну / 'д'ето на ст'роїк'і / на ст'роїк'і ж в'езл'і ж на ст'роїк'і / на ст'роїк'і ж в'езл'і ж на ст'роїк'і / м'і ж уруч'ну 'р'езал'і і ўруч'ну гру'з'іл'і 'ран'ши / в'і шо / і уруч'ну 'р'езал'і / паї'мет' / з'і'мойу / просв'ет'л'ен'е ра'біл'і ў л'ес'і / ну / от 'густо / а'га / це 'д'ер'ево ме'шайе / 'нада йо'го ўда'л'іт' // л'ес'нік 'ход'іт' / понаме'чайе йа'ке 'д'ер'ево 'нада ўда'л'іт' // в'і'н на'т'есує // а м'і та'ди шо // ч'і ў 'рубанц'і йд'е / ч'і там у дро'ва йд'е / ч'і там д'ело'в'е / так у д'ело'в'е ід'е // ну / 'рубанц'і це 'коле 'може ід'е на ц'е / на о'кутуван'е ка'нала бала'та / а'сушуйут' д'е / 'ранше ж ж / дак та'к'е ж ра'біл'і / ап'л'етува'лі па Б'ела'рус'ейі / дак о'то на 'кол'е мо на йа'к'е // а 'пот'ім же мо на 'шахти' на йа'к'іе / д'е 'тоже ж т'реба було / ну а'йакже // о / так о'це ж то / а м'і то та'к'е ж ра'біл'і / а п'і'томн'ік'і / б'е'ром / то'ди' та'к'іе мо'т'ігі бул'і / б'і со'к'іри мо'т'іга / во'на хва'соном б'е'з са'п'і / і м'і ма'ти'гам'і 'ти'м'і ка'пал'і зем'лу / пото'му шо пн'і / т'е'п'ер же тракто'ра пов'і'р'і'вайут' / а м'і та'ди ма'ти'гам'і кру'га то'го пн'а ко'р'ен'а: поб'рубуйом / пов'і'к'і'дайом і п'лошчу ту гра'бел'кам'і пере'гре'бом / ру'кам'і пере'бе'ром те ко'р'ен'а: чко / за'глад'ім / а 'пот'ім б'е'ром же ж / 'ши'шк'і ж ір'вут' ра'боч'іе / йіх 'сушет'

у су'шар'ні / 'сушат' / семе'на / 'ти'йе семе'на м'і та'ди б'е'ром / у бу'ти'лочк'і наси'пайем / із бу'ти'лочк'і хара'шо с'ейат' / із бу'ти'лочк'і / о'так / ад'на йд'е / та'ка ку'в'ен'ка / та'ка палка зог'нут'ен'ка б'і качар'га / ід'е до'рожку 'роб'іт' / ро'зурку 'роб'іт' / а йа йду з бу'ти'лочкой о'тако'го пос'е'йу / пос'е'йу / а дру'га йд'е / раз / раз / раз / і загре'байе'а / ос' так / раз / раз / і загра'байе'а ру'кам'і / загре'байом / а 'пот'ім це м'і с'ійом вес'нойу / а 'вос'ен' / во'на л'етує / а ўже в'ес'но... / аж на дру'гу в'есну м'і в'і'капуйом / і 'сад'ім по ра'дах д'е ўже / ну / пудга'тоў'лана п'лошча / на пудга'тоў'лани' плашча'д'ах / 'сад'ім / ну / о'це та'ке / да / і 'жолуд' так із дуба / на дуба / і 'жолуд м'і с'ейал'і / а т'е'п'ер у'же ж / йак у'же йа н'е ра'біла / дак 'дажи і 'яблока с'ейем / с'ем'е'на із 'яблок / і із груш / дак у'же п'і'томн'ік'і 'тоже ра'біл'і / моло'д'ож / це ўже посл'е м'е'н'е //

З.: Чи 'казали бор ? //

— Н'е / н'е / н'е ка'зал'і / л'ес / л'ес / у нас / н'е / н'е / н'е ка'зал'і ў нас // м'і па 'соснах л'аз'іл'і ір'вал'і 'ш'ішк'і / па 'соснах / мала'д'іе 'сосни' / та'к'іе бул'і / ну / на йа'ку ж 'можна зл'ез'т'і / ір'вал'і 'ш'ішк'і / і здо'вал'і / нам пла'т'іл'і па п'ід'і'с'ат ка'п'ейок к'ілаг'рам / па п'ід'і'с'ат ка'п'ейок к'ілаг'рам пла'т'іл'і // 'ш'ішк'і // дак о'це ж м'і 'штат'ні'е бул'і / штат'ні'е / м'і ўже ж ў штат праш'л'і / та ж м'і бул'і мо'а'л'іе / дак ў штат н'е пра'вод'іў // а 'пот'ім пров'ел'і / дак м'і бул'і штат'ні'е / дак м'і... сп'ец'і'ал'но су'шар'на йе'а / 'топ'ат' кру'гло'суточно да ста г'радусоў т'емп'е'ратури' / шоп було / а'ни' / а 'ш'ішк'і заси'пайут' у та'к'іе ре'шота / та'к'іе ре'шота в'і'с'ашч'іе / і та'да у'же ж д'е'журн'іе по 'очер'ед'і д'е'журет' / 'топ'ет' д'е'журет' / д'іў'чата по 'очер'ед'і і тра'сут' 'тіе ре'шота / йак у'же 'чуйут' / шо 'лускайут' у'же тра'сут' / семе'на в'і'сі'пайуца / та'ди йіх мнут' / бо у семе'нах к'р'ілушко та'к'е на кон'ц'е йе / у семе'нах к'р'ілушко // о / дак а'ни' чут' пр'і'мочут' / м'йут' д'іў'чата ру'кам'і / шоп йо'го / допа'лайут' та'да / на'чоўк'... / та'к'іе на'чоўк'і д'ер'еў'яни'йе сп'ец'і'ал'но па'лайут' / та'ди ж у'же зда'йе / у л'ес'ніч'ество //

З.: А йак па'лайут' ? //

— Ну / так ру'кам'і / о'так па'лайут' / па'лал'і так / так /

З.: Йак тр'ас'ли ? //

— Йак тре'се //

З.: Йак цв'і'те сос'на ? //

— Ай сас'на йак цв'і'це / а'на 'жоўт'ен'к'ім та'к'ім те / п'і'лок у йу' та'к'і йе 'жоўт'ен'к'і / ха'роше то л'е'а'карствене 'дуже / п'і'лок / ад л'огк'іх / да / хто л'огк'ім'і бо'л'еє / і 'можна / о'ц'іе ж ка йак сас'на в'і'пус'кає ц'іе 'ш'іпух'і / сас'на рас'т'е'а / о'на в'і'пус'кає / в'ер'ха да'йе в'ер'ха да'йе / да шче

молод'єн'ка / дак тїє / да шче молод'єн'ка / дак тїє ж палачк'ї в'єршк'ї із'ломуйут' / а'ни та'к'їє 'к'їсл'єн'к'їє ў'кусн'їє / а'ни та'к'їє ў'кусн'їє / 'к'їсл'єн'к'їє / дак йїх ір'вут' / і то йїх ір'вут' / і то йїх бу'вайє 'р'єжут' / 'р'єжут' на 'дол'к'ї / на 'дол'к'ї о'т'їє от / із 'м'єдом мє'шайут' / з 'м'єдом / з 'м'єдом напалам п'єр'єм'єшуйут' і то буд'є гадам'ї сто'їат' / і це ад 'л'охк'їх / ад 'л'охк'їх / хто то бран'х'їтом бол'єє / це йа ж н'є з'найу йак і називат' / 'Боже мої / йа ж нї меди'ци'на і о'це та'к'є //

З.: Чи можна з'їрати сам цв'єт ? //

— Цв'єт / де цв'єт ну чо'го // пї'лок 'можна абт'рахуват' / і на йа'ку то ба'мажечку / наобт'рахуват' со'б'є на л'є'а'карство / л'уд'ї ж хо'д'їлі то обт'рахувал'ї / ну / йак же // 'можна ж обт'рахуват' / сп'їц'їал'но да // а 'ш'їше'а'чк'ї што на'ростуйут' / дак 'ш'їшк'ї 'лаз'їм по 'соснах і р'вом 'ш'їшк'ї а та'да / це ўже 'вос'єн' ўже 'ш'їшк'ї р'вут' / з'ї'мойу / аж з'ї'мойу / м'ї з'ї'мойу 'ш'їшк'ї ў'се р'вал'ї / пото'му шо о'на ж з'є'л'она н'є с'п'єла йак с'п'єла / з'ї'мойу / ха'д'їлі м'ї по с'н'є'а'гу / і так йак о'тож в'є'а'сноу / 'рано в'є'а'сноу / дак іш'ч'є хо'д'їлі да р'вал'ї // а 'жолуд по'пуд ду'бам'ї хо'д'їлі / л'їст'а ру'кам'ї прогр'єбеш / л'їст осі'п'л'єц'а 'жолуд пос'п'єў / а'си'паўс'а да'долу / ну / йак же ж йо'го ўз'ат' / 'надо л'їст ру'кам'ї / прогр'єбом / і зб'їрал'ї 'палцям'ї / 'пал'ч'їкам'ї зб'їрайом у ка'робку і ў мє'шок зда'вал'ї / зда'вал'ї 'жолуд / а 'ран'ше й'с'в'їн'ам су'ш'їл'ї і с'в'їнам ма'лол'ї / і'а' сн'ї'ри св'їн'ам / о / і ха'роше 'сало рас'ло / па сн'є'а'гу / по сн'є'а'гу ха'д'їлі //

З.: Як хо'дили по сн'ї'гу ? //

— По цел'їку ха'д'їлі / то цел'їк з'вєца / по сн'є'а'гу / по цел'їку / бу'вайє н'є в'г'рузн'єш / а д'є прог'рузн'єш / аж по 'пояс / аж по 'пояс да / да / цел'їк / о'це ў нас називал'ї цел'їком / з'ї'мойу / ха'д'їлі на просв'єт'л'єн'їє / ру'бал'ї / по сн'є'а'гу ха'д'їлі / на просв'єт'л'єн'їє л'єс 'р'єзал'ї з'ї'мойу / а ў'л'єтку па'садк'ї па'лол'ї / 'сосну в'є'а'сноу са'д'їлі / в'є'а'сноу / а'ц'у сас'на ка'тора ў пї'том'н'їку рад'кам'ї в'їросла гус'тайа так йак о'то ци'бу'л'у с'єйанку по'с'єйат' / разб'їрайєт'є / о / м'ї'а' ла'патам'ї ко'пайом 'сосну і прї'капуйом йє'їо ў г'радачк'ї та'к'їє / а 'пот'їм йє'аздов'ї прї'їа'зайє / на під'воду г'руз'їт' / і вє'зе / нам ту'да ўже ў д'є'а'л'анку за'воз'їт' / м'ї йє'їо прї'капуйом об'ратно / і йак с'кол'к'ї 'нада нам / у в'є'а'др'о / наб'рал'ї / о / ну / т'є'п'єр же шо // т'є'п'єр же / ма'ш'їні / са'жалк'ї / т'є'п'єр же 'наш'ї ос' 'цїєє шо ха'д'їлі д'їў'чата / то йа'ни ўже са'жалк'ї 'бул'ї та'к'їє шо на са'жалц'ї сє'д'їт' / сас'н'їні пус'кайє / а м'ї ж йак са'д'їлі / сас'н'їні пус'кайє / а м'ї ж йак са'д'їлі / мє'чом / праб'ї'вайєш 'д'їрку / мє'чом / та'к'ї йак ла'пата / м'їєч та'к'ї проб'ї'вайєш 'д'їрку / а йа йду із вє'д'орком

із сас'ноу і ту'да / ў'сажуйу сас'ну / запраў'л'айу 'їамачку / а 'пот'їм во'на заж'ї'майє м'є'чом / об'ратно ту 'д'їрочку сас'ну / і б'їтапкуйом о'так на'гам'ї //

З.: А поливали ? //

— Н'є / н'є н'є / ба'ран' 'Боже / 'баран' 'Боже / і це так 'радом йа па ра'ду йду 'задом / 'задом з ма'чом і'ду / раз / удари'ла / 'д'їрку зра'б'їла / та йд'є наг'нута / паса'д'їла / пр'їтап'тал'ї ўдвох / во'на о'т'ул' / йа о'т'ул' / за'жал'ї / м'є'а'чом йа'на за'жала с'уд'ї / ту'д'ї // с'уд'ї / ту'д'ї / так от / за'жаў і дал'ш / і дал'ш / так на поў'м'єт'р'ї / на поў'м'єт'р'ї сас'на д'сас'н'ї / о'так м'ї о'це ра'ботал'ї //

З.: С'к'ї'ї'ки можна за ден' поса'д'їт' ? //

— Г'єк'тар 'в'їса'д'їш / г'єк'тар / ну во'ни ж н'є'а' густо ра'ди / ра'ди / два 'мєт'р'ї рад ад 'рада / о // і б'є'р'єзу / і б'є'р'єзу і на'с'єн'є / да / да / да / ўсє ота'к'є / це уже план буў л'єсн'ї'кам / л'єсн'ї'к'ї / а м'ї'а' ўже та'к'їм 'мало зан'ї'мал'їс / м'ї'а' це 'ш'їшк'ї / прасв'єт'л'єн'є ра'б'їлі / о'це ж та'к'єго / с'молу б'рал'ї / ка'н'єчно / пуд'сочка бу'ла / пуд'сочка / та'к'їє же'л'єз'н'їє л'єйчк'ї / же'л'єз'н'їє л'єйчк'ї / і'а' та'к'їє ж ц'ї'є / йак йо'го ска'зат' / ну / н'є'а'можу йа пр'їд'с'тав'їт' / на 'палци' / ну / ста'м'єзка та'ка // і'д'ут' і ў 'їолочку пра'д'оргуйут' / у 'їолачку / у 'їолачку / па сас'н'є / і пудстаў'л'айут' л'єїку / це зара'н'єї в'єс'ноу 'роб'ат' / о / пудга'таў'л'уйут' пуд'сочн'їк'ї / ну йа н'ї зан'ї'малас'а / ну ха'д'їла ж па йїх / ну / ха'д'їла ж / 'Боже мої / ўс'у ж'їст' / ўс'у ж'їст' ха'д'їла / а та'д'ї ўже ж ва'на с'т'єкайє ў ту л'єйє'а'чку ўже і ва'ни ж ўже набл'удайут' / 'ц'їє / шо 'роб'ат' по пуд'сочках / хто ўже ў'часток / ч'її у'часток / во'на 'ход'їт' / соб'ї'райє з ци'х л'єйочок / соб'ї'райє у 'бочку / же'л'єз'н'їє 'бочк'ї йїм прї'воз'ат' // во'но / ата'к'є во'но / шч'ї'тайт'є'а' / йак см'є'а'тана / 'т'ол'к'ї ж т'а'гуч'є / л'ї'пуч'є / ну йак м'єд / ну / йак м'єд / к'рашчє / йак м'єд / йак м'єд / ота'к'є //

З.: Як'кого 'кол'ору ? //

— В'ї з'найт'є / што пуд м'єд і под'хоже ота'кого цв'єту / да / да / да / то жи'в'їца / жи'в'їца / соб'ї'райут' жи'в'їцу / о / це жи'в'їца / от йа ўже ж вам і н'є ска'жу с'кол'к'ї зн'ї'майут' / а н'є / га'доў т'р'ї / чо'а'т'їр'ї б'рал'ї / га'доў т'р'ї ча'т'їр'ї б'рал'ї / бу'вайє пуд'оргуйут' 'чуточку шче 'в'їше / 'в'їше / 'їолачку та'ку д'єлайут' о'ц'їє ж ра'зорк'ї / да / да / про'р'єзуйут' п'рор'єз' / да / да / йа н'є 'можу ж с'помн'їт' йак же з'валос' у'же ж по'думайт'є с'кол'к'ї год / ви'шо / ви'шо / с'кол'к'ї год у'же прош'ло / йа н'є 'можу / ну / хара'шо шче 'помн'у / пото'му шо йа'но / йа 'в'їросла на йом / ну / шо йа 'можу збрє'хат' йак йа 'в'їросла на йом / на ц'ом ў'с'ом //

З.: А йа'ка сос'на к'рашчя на буд'їўнїцтво ? //

— Аї стр'їж'н'овайа / в'ї шо / стр'їж'н'овайа сас'на / смал'а'ніста / стр'їж'н'овайа //

З.: А коли з сос'ни ўз'али смо'лу ? //

— Все д'но во'на стри'ж'н'ова / все д'но во'на / х'їба во'на в'їда'їе ўсе / во'на ж ўсе н'е в'їда'їе / н'е / стр'їж'н'овайа / йак роз'р'їзат' / во'но ж в'їдно стр'їжен' / у котрой абалона т'рошечк'ї абалони / а котора стр'їж'н'е'овайа / йак ха'роша стр'їж'н'овайа сас'на / йе'їе б'е'рут' / о'ц'їе ж а'хотн'їк'ї та'к'їе ў нас йе / шо пл'е'атут' ка'робк'ї / ка'робк'ї // а ў нас з'вуца каше'л'ї // на д'ранку / п'робуйут' на° д'ранку / д'е'рут' д'ранку / поўто'ри' м'етри' доўж'їни д'ранка / а пот'їм йе'їе тонко / тонк'ї сл'у'ї / тонк'ї сл'у'ї / д'е'рут' / ну / на поўм'їл'їметра / йа з'найу / йак іска'зат' / да / тонко / он ка'робка ж йе ў м'е'н'е / йа б мог'ла б і пока'зат' вам 'зараз / а'га / і та'ди' ж у'же б'е'рут' ва'ни' в'їажут' / а аб'руч ду'боў 'робет' / та'кого дуб'ца дуб'ового тоўсто'ватого / сан'т'їметроў 'д'ес'ит' і йа'го заг'їнайут' / с'ї'їрого і на йо'го //

73. — Ц'їмо / сма'лойу ж нап'їтована / а'га / сма'лойу //

З.: А обол'она не нап'їтована смо'лойу ? //

— Н'е / н'е / в'ї шо / а'д'е ж муост пас'лани' у'хат'ї в'їн же н'екра'с'їв'ї п'їд'лог'ї / п'їд'лог'ї ж н'екра'с'їв'ї ў мас'ту / у нас з'в'еца пуол / пуол / мас'ти' / муост / муост / дак йак па'м'їйеш 'вен'їчком б'е'р'е'зав'їм / паша'руйеш на'гойу да па'м'їйеш дак в'їн 'жолт'їн'к'ї / а йак абалон'їста / дак 'с'їн'а / а'га / абалон'їста ж 'с'їн'а / чо'го ж а'на буд'е 'жолта / а'га а та йак на'л'їхвена / а'га / да / да //

З.: І та 'доўше 'держ'їца ? //

— Та в'ї 'шо / кан'ца і к'райа н'е'а'ма / в'ї шо / да ст'р'їжен' 'їун і ва'ди' н'е ба'їйца / 'їун і н'е так же гн'ї'їе / а абалона шо / год-два паста'їала / пас'їн'ела / пачер'н'ела / пача'ла трух'л'авит' і ўс'о / о / пата'му шо / а сма'ла / сма'ла ж н'е да'їе'а заг'їбат' / гн'ес'т'ї / 'порт'їце / да-а //

74. З.: А коли будували 'хату чи буд' 'шчо / то йа'ке 'дерево на'самперед б'їрали ? //

— А-а / стри'ж'н'ове // а-а йа'к'е 'д'ер'ево // 'дуба / 'дуба на пуд'вал / 'дуба / 'дуба / 'р'ежут' в'ел'їкого на штан'дари' / це з'вуца штан'дари' / шоб п'їд'логу ла'жит' і пала'жит' же св'їаз' / св'їаз' 'хати' шоб пала'жит' / св'їаз' / пуд'вал пала'жит' / о / дак штан'дари' па'п'ер'еду ла'ж'їл'ї / а пу'том пуд'вал / пра'дол'не 'д'ер'ево 'поп'ер'ек і подоўж і пос'е'р'еди'н'ї св'їязку ра'б'їл'ї / а йак у 'чисти' ву'гол / дак так про'дол'н'їе па'л'ена на ўс'у 'хату і ла'ж'їл'ї / 'чисти' / ву'гол / це з'в'еца 'чисти' ву'гол / йак це о'з'о с к'їрпе'ча по'ложени' 'чисти' / о'то 'чисти'

ву'гол / а йак / а йак так / дак то ўже в_ор'саб'ї шче ра'б'їл'ї / с'тав'їл'ї ота'к'їе гот ор'саб'їни / ну / па'л'їна та'к'їе с'тав'їл'ї і в'їх тут рез'їба була та'ка за'р'езане / шо так / круг'л'ач'ка зат'е'ши' і зак'їда'ї в с'т'енку / і зак'їда'ї / це у м'е'н'е 'дома так із'робл'ана 'хата ў ор'саб'ї і абшел'е'вал'ї м'ї' / тейе / 'доскайу абшел'е'вал'ї ў 'їолочку / ха'з'айїн пара'б'їў та'ку 'їолочку / покра'с'їл'ї галу'бовайу к'раскойу / дак у нас у вар'саб'ї 'хата з'робл'ана і 'того / і абше'л'ована // і абше'л'ована //

З.: А к'роме в ар'саби / йак шче ро'били ? //

— Йак 'то / 'чисти' ву'гол іш'че ж 'їако'с' з'ваўс'а / так йа н'е при'думайу йак теї з'ваўс'е //

З.: А б'їрали в основ'ному / ви 'кажете / дуб ? //

— Дуб / це л'уба 'хата / л'убе ўсе / шо зв'їазу'їеце / дуб / дуб дол'жон на па'чаток 'хати' / дуб // а 'в'їш'еї сас'на / і а'с'їну / ну / б'е'р'езу н'е 'очен' то / а т'е'пер і б'е'р'еза / ўс'о ж і'д'от у'же т'е'пер //

З.: А тут / де д'вер'ї с'тавили ? //

— Вуша'к'ї / а це вуша'к'ї / вуша'к'ї стр'їж'н'ов'їе / сас'нов'їе і дуб'ов'їе стано'в'їл'ї і стр'їж'н'ов'їе сас'нов'їе стана'в'їл'ї 'тоже //

З.: А це з'верху йак з'в'еца ? //

— Ну да / да / ну це з'в'еца ўсе 'шапка / то 'шапка з'в'еце / 'шапочка / 'шапка з'в'еце / ну то вуша'к'ї / а 'пот'їм то з'в'еце з'верху 'шапка / 'шапка з'в'еце //

75. З.: Розка'ж'їт' / йак ру'салки гу'л'айут' ? //

— А 'їак же у нас ру'салк'ї / а 'їак же у нас ру'салк'ї гу'л'айут' / у нас о'це у поне'д'ел'н'їк у нас ру'салк'ї // а'га / начи'найеце З'ел'ена Н'ед'ел'а / суб'ота / ми' ўже м'їйом / пуд'мазу'їом у'же 'кала п'їечок / пр'їб'їрайом / ну там же і в'е'черу га'тов'їш / у'же ж ба / це ў п'їятн'їцу в'е'черу / бо ў п'їятн'їцу пр'їход'ат' ру'салк'ї / так в'е'черу ўже га'товет' та'ку / ўже / ну / пас'н'ен'ку / пас'н'ен'ку в'е'черу га'товет' і у'же ж / бо 'кажут' д'е'ди' пр'їдут' же і ру'салк'ї і д'е'ди' 'наш'ї пр'едк'ї / пр'їдут' у'же ж 'їест'ї / так 'їест'ї га'тов'їм попр'ї... / ну / це ж ўже пов'е'черал'ї / а ў суб'оту ми' ўже м'їйом / 'мажом / ну ўже ла'год'їм і і'дом по та'тарку // а на ста'л'ї / 'ложечк'ї остаў'л'айом / і ўсе / 'харч / харч / і га'р'їлачку у 'чарачку нал'ївайом і с'в'ечачку ж за'па'л'уйом йак в'е'черайом / о / 'пот'їм у'же на'заўт'р'е / на'заўт'р'е ўже м'ї' пр'їб'їрайом і ўже 'ти'жд'ен' м'ї' Т'ру'їцу три' д'н'ї спраў'л'айом / н'е'а'роб'їм 'кажут' Т'ро'їца / гр'їх / ру'салк'ї ўже пр'їш'л'ї / а'н'ї ж у'же 'ти'жд'ен' ка'тайуца на а'рел'ах / 'должен' дошч'їк і'т'ї / а йак 'дошч'їк н'е йд'е'а на Ру'салн'їн 'ти'жд'ен' / дак х'лопци гла'дишк'ї пок'радут' у 'бабок по за'борах до ў ка'лод'ез' паўк'їда'їут' / до 'воз'їк'ї / о'ц'їе / то'чанк'ї па'в'ешайут' на 'оч'їп'ї на кру'к'ї у'в'ерх / а'бо ў ка'лод'ез'

позапус'кають / лавачк'і пазр'івайут' / лавачк'і пазр'івайут'
с'е^адушк'і / д'е^ас'е^адат' баб'і попуд пла'там'і / позр'івайут' /
поўк'ідайут' / та'к'і вр'ед ра'б'іл'і / а то'му во'рота раск'р'і'йут' /
'воза вкра'дут' дес' 'вікат'ат' у ба'лото за'кот'ат' / о'це та'к'е
ра'б'іл'і / вр'ед ра'б'іл'і та'к'і / шоб дошч ішоў // а'га / а та'ди
ж у'же це ж ти'жд'ен' прай'шоў / у пан'е'д'ілок у'же т'реба
пра вод'іт' і ру'салок / м'і^н у'же так к 'в'ечеру / ча'суу' у'же к
шес'т'і / ну / йак на 'заходом 'сонца / ба_ра'бота_ж / ра'б'іт'
т'реба / а'га / та'ди у'же прібі'райемос'а / в'е'черу там же
зга'тов'іш 'кажна 'дома пав'е'черала у'же і у'же_ж у па'ход у'же_ж
ру'салк'і у'же / в'е'ночк'і в'йажом із ц'в'е'ту'ю' / у нас а'с'іна / із
а'с'іни м'і^н в'йажом в'е'ночк'і / ну / хто й_цв'е'точк'і й_б'е'ре-
зав'і / ну / і вс'о употреб'л'айом в'е'ночк'і і йдом / прібі'райемос'
ідом у'же 'вул'іцейу і сп'е'вайом // *пров'еду ру'салачку в 'чи'сти*
бор / а са'ма вер'нус' у 'таткуу' дв'ор / пров'еду ру'салачку да
'бору / а са'ма пай'ду да'дому /а'бо да 'йамк'і /а са'ма пай'ду да
'мамк'і / о'це так у нас сп'е'вайут' кра'с'іво / а'га // б'уор / ц'е
ж / ну л'іес / л'іес / б'уор о'це у нас так сп'е'вайут' / о'це у
нас так сп'е'вайут' да і це ж м'і^н у'же йдом 'вул'іцейу / ба'б'і
пуд'ход'ат' сп'е'вайом / сп'е'вайом / 'разом уже 'попуд 'ручк'і і
йдом / прі'ход'ім у'же ж аж ту'ди і там //

З.: 'Т'і'л'ки ба'би йдут'? //

— Ну / хлопч'у'к'і / мала'д'ож / і'д'е_ж / хто 'хоче / да /
да / ба'б'і / д'е'у'чата і х'лопци / а х'лопци у'же а'гон' наст'ройіл'і
і у'же та'к'і а'гон' /кал'ос нана'с'іл'і / і у' нас же сас'на / дак
із сас'ни 'тейі да_і шче йак п'іда'л'ут' сал'арк'і / а'гон' пуд
'н'ебо га'р'іт' / а'гон' пуд 'н'ебо га'р'іт' // м'і^н да'ход'ім да_г'н'у /
пуд'ш'ібу'йом в'е'ночк'і у'гору // пере'кул'уйемос'а і у'же ж
сп'е'вайем / *пров'еду ру'салачку / у'же ж у 'ч'істи б'уор //*

З.: А пере'кул'уйу'ца / чи перевер'тайу'ца? //

— Да / 'через 'голову / 'через 'голову / дар'ма шо се ж от /
і тут про'вод'іл'і м'і^н о'з'о с'уда про'вод'іл'і / 'с'і'е н'е
про'вод'ат' / а м'і^н про'вод'іл'і / да шче й_папас'е'д'ел'і 'кала
аг'н'у / а тут д'етк'і 'наш'і / 'наша наш з'в'ічаі / дак ва'ни'
а'гон' нала'ж'іл'і нам / нала'ж'іл'і а'гон' / дак м'і_ж / ва'ни_ж
дагавар'іл'іс'а у'же / дага'вуор у йіх / па два'рах там с'е'д'ат' /
д'е калад'аз'і / із 'в'едрам'і і к'ружк'і / і д'е'у'чат абл'і'ват' / із
в'е'д'ра п'рамо / пабл'і'вайут' 'ч'істо гет' / 'д'е'у'к'і 'мокр'і'йе
і'дут' / прі'с'е'і'богу п'раўда / да / м'і^н 'кажом / ста'р'і'х н'е^а
ча'пай'т'е / а д'е'у'чат / 'тийе д'е'у'чата / кат'р'і'йе 'х'іт'р'і'йе / то
жи'там'і поўт'е^акают' / с'е'лом н'е^а йдут' / да жи'там'і /
'т'емни'м 'ходом // а м'і^н 'вул'іцейу прі'ход'ім да'дому і у'же ж та'ди
ад'и'хайом / о'це ж так у нас / та'к'і у нас о'б'ічаі / так м'і^н
про'вод'ім // м'і то н'е 'бач'іл'і ж ру'салок / ну / га'ворет' шо /
ой / 'каже ой там д'ер'ево кали'халос'е / ру'салка / 'каже /

кали'халас' / а'на ж н'е'в'ід'іма / а'на н'е'в'ід'іма / а йе ка'му_і
ув'і'ж:айеце / у гла'зах ув'і'ж:айеце / да / йе / гавар'іл'і /
гавар'іл'і / шо ув'і'ж:айеце у гла'зах / у'б'і'елом плат'і / 'коси'
рас'пушчани'йе / о'це ж та'к'е / о / а д'е ва'ни' б'рал'іс'а / от
га'ворет' / ат'кул' ру'салка по'яў'л'айеца / ру'салка по'яў'л'айеца
а'т:ул' / хто на Ру'салном 'тижн'і ум'і'райе / хто на Ру'салном
'тижн'і ум'і'райе / от у нас 'ж'еншч'іна //

З.: А во'на хреш'чена? //

— Ха'т'а би' ва'на йа'ка н'е_би'ла / ха'т'а йа'ка н'е_би'ла /
ва'на перетва'райеца / 'есл'і а'на на ру'салном 'тижн'і / а'на
ру'салка'у / ру'салка'у // і ста'ра й_мала'да і муш'ч'іна // хто
би' то н'е би'л / хто би' то н'е би'л // да / у нас ос' 'тутака у'же
о'це ж йак м'і^н п'ере'йехал'і с'уда два муж'і'к'і у'то'п'іло'с'а / да /
а'д'ін із 'Ровенски 'област'і прі'йехоу' до с'е'аст'ри у' 'гост'і і по'шоу'
ос' у 'Мойку ку'паце і у'то'нуу' / на'в'ерно йо'го 'судорга у' во'д'е
у'з'ала і у'то'нуу' // йо'го шу'кал'і / шу'кал'і 'комл'ад'у // а 'пот'ім
'волака за'к'інул'і і та'к'і ж па'мал'і / па'мал'і / да / і та'к'і
па'мал'і // а а'д'ін ос' с'л'еду'йущче с'ело С'ер'е'доу'ка / прі'йехау'
на с'вад'бу да с' 'К'і'йева да 'родств'ен'ікоу' пагу'л'ат' і прі'йехал'і
с'уди ж два к'і'лом'етра на 'Мойку поку'паце і 'тоже на Ру'салном
'ти'жн'е у'то'п'і'ус'е / хлап'чак / і во'но ж то та'ке / на Ру'салном
'ти'жн'е і це ж з'в'еца / шо у'же ж ва'на ру'салка'у і хто пом'ре /
хто би' то н'е би'л / ч'і му'ж'ік / ч'і д'і'т'а і 'каже йак на'род'іце
то те у'же шо нарож'зайеце у'же на 'ти'жн'е Ру'салном / то буд'е
ру'салка'у / ну це аб'і'чай та'к'і ж л'уц'к'е гавар'ашч'і / хто йо'го
з'найе / о / о'це та'к'е / да / дак о'це ж так у нас і ру'салок
нази'вайут' / ру'салк'і // 'кажут' / шо то'го / шо у'же ж гр'ех
в'е'л'ік'і йак ва'на ж у'м'ерла н'е'а'х'р'ішчана / ста'райуци йак
д'і'т'атко на'род'іца дак ста'райуци ху'ч'іі йо'го п'ер'ехр'ес'т'іт' /
п'ер'ехр'ес'т'іт' ста'райуци / бо бу'ва'йе ж у'с'акого / хто йо'
з'найе / ц'е ж мал'утка / ну / мал'е д'і'т'атко шчо ж ви' з
йо'го / о / дак ста'райуце б'іст'р'еі п'ер'ехр'ес'т'іт' / бу'ва'йе
й_хва'роби' у'с'ак'і'йе і пал'е'ч'іт' д'і'т'атко ж т'реба / пале'ч'іт'
к'р'і'к'си йа'к'і'йе ж о'то / д'і'т'а кр'і'ч'іт' / дак к'р'і'к'си / л'ечат'
же шоб с'пало д'і'т'атко / о / дак ста'райуци ж йо'го п'ер'ехр'ес'т'іт' /
о'це та'к'е //

З.: Бу'ло та'ке / шо йа'кихос' по'коі'ник'і'ю не хо'вали на
к'ладбишч'і? //

— А-а / це 'в'ешел'н'ікоу' / хто со'б'е см'ерт' із'роб'іт' сам /
па сва'йеі 'вол'е / дак йіх іск'райу к'лад'б'ішч' хара'н'іл'і // на
к'лад'б'ішчах / на к'лад'б'ішчах / ну / у'же ни 'радом з ус'і'ма /
а так із / іск'райу нач'і'найуце к'лад'б'ішча / так / йіх і
хара'н'іл'і / 'бат'ушко н'е п'ечата'йе / н'е йак з'найе / н'е-е ба'ран'
'Боже / н'е-н'е / 'бат'ушко н'е / н'ізаш'чо 'бат'ушко н'е 'буд'е
п'ечата'т' / н'е / н'е / 'в'ешал'н'іка / ко'тори' за'в'ес'і'ус'а а'бо

за'р'езау'с' або заст'рел'і'ус'а / то ж н'еха'роши' чала'в'ек / н'е
ч'іста ду'ша в йа'го / о / о / н'е'ч'іст'ік / йа'го н'е'ч'іст'ік
пудстер'ну'ї і в'ін сва'їу 'душу пагу'б'їу / о / дак в'ін у'же да
'Бога н'е принад'л'еж'іт' / о //

76. — Йа Гел'е'нок Га'л'іна / Х'в'едара'їна / п'ер'ес'е'л'енка із
Чер'ноб'і'ла / йа з т'ри'цат' п'ер'шаго 'году д'вацат' с'омого
с'ент'аб'ра м'і'н'е о'д'о д'ен' на'роджен'а бл'ізно / йа ча'тири'
к'ласи' кончи'ла у сва'їом с'е'л'е / с'е'ло Руд'к'і / с'е'ло
Руд'к'і // п'ере'їхал' м'і' с'у'да у 'вос'імди'с'ат' шостом га'ду /
с'у'да // і з то'го 'часу м'і' тут і жи'вом / нас пр'і'нал'і очен'
хара'шо / м'і' благода'р'ім у нас М'і'кола / Л'і'хац'к'і М'і'кола
Гр'і'горав'іч гала'ва / очен' пр'і'ятни' чала'в'ек он / спа'с'ібо /
бал'шойе спа'с'ібо йа'му / шо в'ін да'їе нам 'кажен год на
к'ладб'ішча б'есп'латно а'ў'тобус / м'і' йа'му 'дуже блага'дарни'їе //
каг'да м'і' бн'імайом / сво'їи 'родни'їе 'хати / це'луйом /
зе'м'ел'ку це'луйом / і дом на к'ладб'ішча / пом'і'найом сва'їих
рад'ни'х // це / ў с'ом га'ду було д'е'ї'йатого / па'б'еда / і на
д'ен' па'б'еди' в аку'рат у нас було пон'е'д'ел'н'ік к'ладб'ішча бу'д'і
і нам гала'ва да'ў т'ранспарт п'рамо із с'е'ла аж да 'сами'х 'наши'х
'р'ідних ха'ту'ў //

77. 3.: А йак ви у сво'їему с'е'л'і пом'і'нали 'ран'ше ? //

— М'і' йак м'і' пом'і'нал'і / ми' ўсе'гда у ча'со'ї од'і'нацат'
'ранку і дом на к'ладб'ішча / б'е'ру'ом пра'дукту ў'с'аку і п'іче'н'а /
ў'с'ачи'ну / к'рашанци' б'рал'і / ў п'ер'ву 'очирид' к'рашанци'
с'в'ечку б'рал'і / за'пал'ім с'в'ечечку на ма'г'ілк'і / шоб ди'мок
па'шо'ў / пр'і'воз'ім 'бат'ушка / пр'і'воз'ім 'бат'ушка / на час
д'н'а у нас дага'ву'р / пр'і'воз'ім 'бат'ушка / 'бат'ушко
пап'рав'іт' / да рад'ни'х / да ма'г'ілок пуд'вод'ім / 'бат'ушко
пап'рав'іт' / по'п'ереду 'бат'ушко аб'ход кру'га ма'г'ілок із'роб'іт'
т'р'і 'рази' і м'і' ўсл'ед за 'бат'ушком аба'ї'ду'ом т'р'і 'рази' і
сп'е'вайом / сп'е'вайом / да / п'е'ўча і 'л'уд'і / хто 'може /
те'ї іде ўсл'ед і сп'е'вайе // це м'і' з'д'елал'і т'р'і аб'ходи' кру'гом
к'ладб'ішч / а 'пот'ім пуд'вод'іт' 'кажде да ма'г'ілк'і / ну / там
гру'пуйце душ по п'іе'т'ох / да'їут' сва'їи гра'мадк'і і 'бат'ушко
ўже пап'рав'іт' / 'кала'дн'і'їей ма'г'ілк'і душ за дес'а'т'ох у'же
пап'рав'іт' / г'рош'і 'лож'ім с'кул'к'і хто / хто с'кул'к'і н'е
шка'дує г'рош'е'ї / покла'д'е і це так в'ін у'же пап'рав'і'ў / 'пот'ім
м'і' раст'е'л'айом нас'е'р'ед к'ладб'ішч у нас та'к'е йе праст'ранство
на тра'в'і / на т'равушк'і п'рамо / у нас н'е'ма там / зарез
та пара'б'лі' с'тол'ік'і / ну а 'ранше н'е було с'тол'іко'ї так м'і'
раст'і'лайом 'ц'їе скат'ер'т'і / с'кат'ерк'і і ста'нові'м пра'духту //
хто ўже пр'і'н'ус там і 'жаране і 'варане і 'паране і м'ї'асо й
ка'ў'баск'і і хр'ен і ну / ну / ўс'о і 'йаблак'і й'гу'рочк'і

й'са'лати' / ў'с'ак'їе / растана'ў'л'айом / о'це так йак ст'ул
'роб'ім і ўс'і на'ў'кол'енцах у'же пр'іс'а'дайом п'рот'і / п'рот'і сва'го
стала 'кажде і ўже час'туйом ад'не'дн'аго час'туйом /
ад'не'дн'аго час'туйом // о'це ж пачаста'вал'і / 'б'ат'ушко
заб'і'райеце 'їед'е на су'с'ідн'е с'е'ло / Реч'іца у нас йе / бо
це ж 'разом у нас к'ладб'ішча / о / 'їед'е туд'а пап'рав'іт' /
їун па'їе'ї і б'іст'ре'ї па'їехо'ї / а м'і' ўже н'есп'е'ша / і дом /
хто ка'л'і 'хоче / хто нап'і'ўс' / той л'е'ж'іт' да 'в'ечера там /
їак муш'ч'іни' нап'ї'уца / йа'к'і / а м'і' у'же їдом са'б'і н'е
сп'е'ша да'дому пр'і'ход'ім //

3.: Сп'і'ват' 'можна на к'ладб'ішчи ? //

— Н'е'е / ба'ран' 'Боже / сп'е'ват' н'е / н'е п'ер'ехрест'і'л'іс'а
і ска'зал'і / 'царство н'е'б'есне пуст' па'койаца / 'л'ег'ен'ка
з'е'м'ел'ка над рад'ни'м'і 'буд'е м'і' ў'ход'ім да'дому / і так м'і'
ў'ход'ім да'дому // ў пан'е'д'ел'н'ік / ў пан'е'д'ел'н'ік // а це
ўже 'Рада'ўн'іца / 'Рада'ўн'іца / а це ўже у во'ў'торок /
на'за'ўтре / пон'е'д'ел'н'ік / на'за'ўтре роз'д'в'їа'ни' д'ен' / ц'е
у нас у'же с'е'ло 'То'ўст'їй Л'ес / 'То'ўст'ї Л'ес с'е'ло / дак
це там у'же роз'д'в'їа'ни' д'ен' 'тоже ж 'Рада'ўн'іца / ц'а'сама
'Рада'ўн'іца / 'то'л'к'і роз'д'в'їа'ни' 'же / ўс'о к'ладб'ішча ўже
при'краш'чайуца / у'же н'і'д'е у'же / н'і'д'е / да // ка'л'і ма'г'ілк'і
ўже с'їе' / кан'чайут' пам'і'нат' / кан'чайут' пам'і'нат' / о /
ка'л'і кан'чайут' пам'і'нат' //

3.: А йак ви пр'їш'ли на к'ладб'ішче попра'ў'л'аєте мо'гилки /
шчос' там 'робите ? //

— Ну да йак же пр'і'дом / то м'і' ж загре'байом
позагре'байом / попр'і'б'і'райом / в'е'ночк'і / рушн'і'к'і по'в'еша'
їом //

3.: Йак ви 'в'їшайете ? //

— Рушн'і'к'і ос' так 'в'ешайом на хр'ест на в'ерх //

3.: /А йа'кий у вас хрест ? //

— У нас д'ер'е'ї'їани'їе хрест'ї // н'е'а'ма п'ланок / н'е'а'ма
ў нас п'ланок //

3.: А рушн'і'ки на шо 'в'їшайете ? //

— Дак йа ос' так же ж / вистрем'л'аїеца ц'е ж ст'вуол
с'е'р'ед'н'і / 'через с'е'р'ед'н'і ос' так ст'вуол і 'в'ешайом
рушн'і'чк'і / і 'в'ешайом і рушн'і'чк'і // м'і' і так і под
оста'ў'л'айом / то по'в'ешайом дак аж б'е'л'еїе на к'ладб'ішча /
'нач'е там жон'к'і ўже //

Річиця Чорнобильського р-ну Київської обл.

Село Річиця розташоване за 45 км від районного центру м. Чорнобиль, поблизу с. Товстий Ліс. За даними середини XIX ст. відомо: «Части села (Товстий Ліс. - ред.): сѣверная за рѣчкою называется Рѣчицею» (Похилевич Л. Сказанія, с. 156). Своєї церкви село не мало, було приписане до Свято-Воскресенської церкви с. Товстий Ліс.

Пізніше с. Річиця було центром сільської ради, до якої належали сс. *Буряквека, Нова Красниця і Рудькі*. На поч. 70-х рр. XX ст. у селі було понад 700 мешканців, була початкова школа.

У 1986 р. село частинами переселено у сс. *Гавронщина, Плахтянка* Макарівського р-ну, частково у с. *Нечипорівка* Згурівського р-ну Київської обл.; для переселенців збудовано нові частини сіл. У нових умовах господарська діяльність, самоврядування, навчання дітей у школі здійснюється спільно з корінними жителями сс. Гавронщина і Плахтянка та вихідцями з інших польських сіл.

Запис діалектного мовлення мешканців колишнього с. Річиця здійснено у с. Гавронщина у грудні 1994 р.

78. — Да це ж іш'ч'е було йа та'ка / ну с'к'ік'і там м'і'н'і було ну / йа н'е 'можу ска'зац' / ну з'ес' було год п'ат'нацат' 'може так / мо ч'е'тирнацат' / шч'е йа була та'ка со'б'е / ма'ла // ну шч'е 'бат'ко ра'б'і'ю сам нам ка'ч'ел'і з'а та'го шоб ц'о'го / шоб м'і н'е по'падал'і / бо з'найе шо м'і йіх н'е м'і'ном // ну то'а ко'л'іс' у нас на 'ц'ому / ну до'йарках о'то ж ко'ров'і віга'н'ал'і на це на л'ес з'найіш йак 'пасл'і / ро'б'іл'і ка'шари' л'е... у л'у... 'л'ес'і там у'же ро'б'іл'і 'ти'йе кура'н'і' / і там у'же ж на л'ес о'то віга'н'ал'і ка'ров'і шоб во'ни там 'пасл'іс' і там і ста'йал'і // ... // з'найіш с'кол'к'і та'ди ка'ро'у було у да'йарк'і / по'а два'нацат' по тр'і'нацат' / чо'тирнацат' / йак у йа'ко'йі до'а'йарк'і / б'а'е'ре // ну мат'ка ж ма'йа да'йіла та'ди ка'ров'і / а м'і йе'і по'а'ма'гал'і бо ў 'матк'і ш ха'з'айство було / то м'і йе'і по'а'гал'і // на т... на ру'сал'ни 'ти'жден' паш'л'і м'і ўже пас'ц'... те / паш'л'і за 'матку 'в'еч'ером / 'тук'і от йа н'... за'була йа'кого'а дн'а / йа н'е ска'жу йа'кого дн'а це було / ну'о йа з'найу шо на ру'сал'ни 'ти'жден' // паш'л'і м'і ту'ди ж у'же це // ка'ров'і да'йіт' у'в'ечар'і / пада'йіл'і м'і ка'ров'і / ну там же от ти' з'найеш мо П'ет'ра П'л'ушку ? // е'г'е / ну да // ну йа ўс'іх же з'найу / ти'х сво'йіх у'с'іх з'найу ко'тори' / ну та'к'і'йе пастуш'к'і ко'тори'йе 'пасл'і ка'ров'і / так / і м'і ш та'к'і'йе ма'ло... ка'тори'йе па'б'егл'і 'матак зама'н'ат' / дак 'тоже там бу'л'і / ну паш'л'і ж на 'ти'йе

ка'чел'і кали'хаца так у'же ў с'торону л'есу / ну ка'лишемос' м'і / а ста'р'е'йш'і'йе ж з'найеш йак / пап'р'і'еж'з'ало да йа'но ш 'хоче за'ран'е'і л'... да 'л'егт'і да пас'па... а'д'ихад' же / бо ў'ранци' 'рано ўста'ват' т'реба да'йіц' / а нам шче ш 'хочеца па... / паг'рац' / там же і х'лопци шче дак йаг же н'е / н'е поб'е'а' жиш / на 'ти'йе ка'чел'і // ну і так у'же 'сонце с'тало за'хо... ўже заіш'ло а м'і іш'ч'е ка'чайемс'а на ти'х ка'чел'ах / г'райем па ти'х / па том л'есу // і йа'ни' да'ва'і на нас кр'і'чат' шо і'д'іт' ла'ж'іт'ес' спат' бо ц'е'а'п'ер у'же ру'сал'ни 'ти'жден' дак ру'сал'к'і 'хозац' / а П'ет'ро П'л'ушка так н'і'с'ул' н'і'с'тул' / ру'сал'к'і мол гу / і'з'іц'с'у'да / на'ча'у гу'кат' 'і'х по'а л'есу // да / на'ча'у гу'кац' / ну м'і / а 'ти'йе нача'л'і на нас кр'і'чац' / то м'і ўже зо'а'б'рал'іс' паш'л'і ў ку'р'ен' да і па... і па'л'егл'і / а йа'но па'том йак нача'ло гус'ц'і // пан'і'ма'н' / йак нача'ло гус'ц'і так от 'йаг'б'і йа'кас' 'наче 'шарга та'ка і'з'е і 'наче йак с'м'е'і'йец'и / пон'ім... 'от_шо / 'наче йак с'м'і'йец'и / та'к'і'йе 'наче палу'чайеца так гу'ло гу'ло па'том 'нашого кура'н'а так 'доск'і раск'р'іло / пос'ер'е'з'ін'е бу'ў а'гон' / те'і а'гон' раск'інуло пату'ши'ло / за'си'пало / б'і'тони' поп'ерев'ер'тало / 'в'едра поп'ерев'ер'тало ўс'е та'ко / там була і 'баба К'л'і'м'і'ха і та'к'і'х от ста'р'і'х ба'гато баб / да'ва'і васк'р'есні'йе ма'л'ітви' ма'л'іца / да'ва'і у'же хрес'т'іца ўсе / а м'і / у'же паха'вал'іс'а за 'іхн'і'йе с'п'іни / у'же з'найеш йаг ба'йал'іс' / 'думал'і шо це наз 'будуц' б'іц' / ну ка'н'ешно нас 'ток'і б'іл'і 'баб'і / кр'і'чал'і ад'ни'йе 'баб'і / а то ўс'і мо'ў'чал'і / 'ток'і чут'но шо 'кажне 'мол'іца' / ста'р'е'йше / па-ма'л'і'л'іс' // ... // да / пама'л'і'л'іс'а йа'ни' / да / і / ну це ж та'ке 'обшче... ж н'е мо'а'йа 'в'ідумка / це було обш'ч'еств'ен'е та'ке 'д'іло / 'от_што // і йа'но та'ди пагу'ло зно'у і пагу'ло і пагу'ло так йак о'то на 'ти'йе / на 'Хатк'і / ў ту с'тора'ну / ну ат'кул' 'йе'хало ту'ди і па'йе'хало / і та'ка 'шарга та / 'от_шо // 'утром нас пади'ма'ют' у'с'іх / це 'каже 'ваша в'і'на / бе'р'іц' 'м'і'це 'зараз 'в'едра б'і'тони' го'рш'к'і ка'торийе 'йес'ц'і вар'і... // да'ва'і м'і це ўсе / ра'б'іц' / 'цели'ї 'ранак м'і там шч'і'ка тур'іл'і йа'го по'ка / н'е було нам ў'р'ем'ен'і і т'о'і ка'р'о'у да'йіц' //

З.: А ста'р'і шчо гово'рили ? //

— Ну шо ста'р'і'йе // шо ста'р'і'йе 'баб'і гавар'іл'і / 'баб'і гавар'іл'і шо це / от / н... на це'і / у ц'ом / на це'і 'ти'жден' та'кого'а н'е'а 'нада ра'б'іц' / шоб н'і'кол'і н'е ра'б'іл'і // бо це 'каже ру'сал'к'і / ў йіх н'ел'з'а та'кого'а ра'б'іц' / ну м'і 'бол'ше / у'же ха'т'а і пр'і'ход'іл'і 'в'ечером на це'і 'ти'жден' / ту'да ўже / 'тук'і шче 'сонце нач'і'найе за'ходи'т' м'і ўже у ку'рен' хавал'іс' // та'к'е було // це було пр'і' ма... пр'і' ма'йе'і 'пам'ац'і та'к'е / а шо то та'к'е було н'е з'найу / н'і'х'то йо'го н'і'чого'а н'е 'бач'і'ў / 'тик'і 'бач'іл'і 'шаргу //

З.: А шчо це та'ке / 'шарга ? //

— Ну / ну шум та'к'і / 'в'ет'єр та'к'і йа'к'іс' / ну з'на'ш' // з'найіт'і / ота'к'і_о йак / шум'іт' гуд'є та'ко аж / аж кур'єн' аж та'ко ка'ло... ка'лот'іца / і н'і'чого^а н'є^а 'в'ідно^а та'ко ўс'є к'руг'іца і зем'л'а і п'є^асок і цеї ди'м і / і ўс'є отако_о було / позаси'пало с п'єс'ком гец' //

З.: А шо ста'р'і 'л'уди розпов'ідали / ру'салки / йа'к'і во'ни ? //

— Ну ста'р'і'є 'л'уд'і ж ро^азпов'єда'ють а'л'є м'і н'є 'бач'іл'і йіх / йа н'є з'найу но ка'за... / це предста'їл'айуц' / м'і так предста'їл'айем шо ру'салка це / ў йі'ї'ї коси расп'лет'є^ани / шо во'на це / ну / ў ве'ї'ночку 'ход'іт по^а 'жит'у / ў жи'тах о'соб'єн:о ка'зал'і ба'гато йіх йє / ў 'жит'о н'є пус'кал'і // ну і во^ав... на це / на ру'сал'ни 'ти'жден' же шо ра'б'іл'і? / д'є'т'єї са'м'іх 'дома н'є к'ідал'і бо бо^айал'іс'а шоб ру'салк'і н'є залоско^атал'і / ка'л'із' же та'к'є було / 'от_шо // ну і 'сами' н'є ха^оз'іл'і / у 'пол'є // то і нас стра'хал'і і м'і ка'за... і м'і 'тоже н'є / ба^ойал'іс' іт'і / а^осо'б'єн:о^а йак 'жит'... йак о'це ру'сал'ни 'ти'жден' шоб іт'і з'єс' у 'жит'о з'єс' у га'род сам ба'йал'іс'а п'росто^а і ўс'о //

79. З.: А розка'жіт' про кор'дон з Біло'рус'іейу //

— А з Б'єла'рус'єїєї кар'дон / ну йа'к'і в'ін бу'ї / так / ма'л'єнка ка'навачка п'руго^ам про^айехата 'через л'іс / йак хто йє^айє н'є з'найє / то в'і 'буд'єт'є і і па до'роз'і / то в'і йє'го і н'є по^аз'найєц'є / ну там шч'є про^авод'іл'і ка'л'іс' / во^а в'р'єм'а ва'їні 'н'ємци' ха'ц'єл'і паст'ройц' да'рогу со^ашєїну аж на це / на са'ми' Б'єр'л'ін / от у нас назива'єца а'на вузко^ака'л'єїка / то во'ні 'тики з'д'єлал'і 'насип / ну йа'ни н'є ус'п'єл'і йа'го у'с'є зра'б'іц' / так во'но і 'зараз там йє //

З.: Во'на ши'рока ? //

— Ну йак ші'рока / та'ка от / н'є 'оч'єн' ші'рока / з'єс' 'м'єтро'ї три' // та'ка 'буд'є // ну а'но ж рас:о'р'іло^ас'а у'же за ка'тори'є 'годи' / т'рошк'і роз'їєхала^ос'а / ну йєс'ц' та'ка шчє до'рога ко'торайа ... //

З.: А о'ц'а с'муга / шчо ви 'кажете на кор'дон'і / во'на перє'ор'уйєц'а чи йак ? //

— Ої / ка'л'іс' йа'йє хтос' там прац'а'ну'ї / а'но са'б'є поза'ростувало і 'л'єсом і ч'ім на с'і'в'єц'і^є / йа ж гово'ру / йак'шо ви' н'є з'найєц'є / то в'і'н н'є 'наїз'єц'є Б'єло'рус'єїєї із те / із Укра'їни' / кар'дону то'го // да йєш'чо ж во'но по 'л'єсу / то так йак от м'і ўже там з'найєм / то це нам од'не пока'зало / дру'г'є пока'зало / так м'і ўс'є з'найєм з'є це во'но //

З.: А то д'ів'чата / ви 'кажете / приї'їж'зали до вас і ви хо'дили по'казували йі'м //

— А ну то ма'йа дач'ка була ў інсц'ітуц'є ж у'ч'ілас'а / і пр'їєж'зала до'дому 'самє 'осєн'у / гр'і'б'і 'гарно^а ро^ас'л'і / ну

ва^они заха'т'єл'і ў л'єс / па'том і 'кажут' / а зав'є'д'іт' нас шоб м'і по'бач'іл'і б'єло'рус'ку кон... ту / ну кар'дон Б'єла'рус'єїєї з Укра'їно^аї / ц'у ж / йа паш'ла / дак во^ани пасм'є^айал'іс' ка'н'єшно^а / 'кажут' шо / тут п'росто та'ка ма'л'єн'каїа ну / ка'навачка / та'ка йак 'можна ска'зат' / л'і'н'єїка та'ка //

З.: У вас 'кажут' кор'дон ? //

— Та ў нас н'є 'кажут' ко'р'дон / це п'росто так м'і / ну 'кажут' шо це по ц'є / у'же б'єло'руска / л'єс / а це по ц'є наш л'єс //

80. — Ка'л'іс' ў нас йак С'єр'єг'єї бу'ї / так / ну дак йуон же то так па^ожи'ї / і на ц'є ха'з'і'ї / на ч'єр'дак спац' / о'то там на ц'є на 'гору / спа'ї / па^отом га'вор'і'ц' 'каже з'найєц'є 'ц'отко шчо / йє'на 'ка^жє шчо? / ча'си' 'чахкаїуц' / от йа йак н'є прас'нус' і'дуц' ча'си' / і ат'куда йє'ні' там ў'з'ал'іс'є / от 'матка 'ка^жє ц'є^акаї с_т'єї га'р'і' бо шчє 'тєї ча'си' п'є'дуц' т'є'б'є і за'душац' о / і з'і сп'і ў_хац'і / х'і'ба ў_хац'і 'м'єста н'є'ма / ну йуон па'шо'ї ў_хату / да_того йуон йак 'начє ад'ну н'юч' н'є 'чахкал'і / д'ругу н'є 'чахкал'і / па'том 'начал'і зно'ї 'чахкац' ча'си' / і 'даже було та'к'є шо так от 'сонцє с'хоz'іц' / Хар'і'тонов'іч ў_хац'і ў_нас і'ван / так 'бац'ко мої стр'і'же Хар'і'тонов'іча так / йуон с'і'з'іц' і йа с'і'жу і ўс'є 'чуйєм ча'си' 'чахкаїуц' / бу'з'іл'н'ік і'з'є / було та'к'є / а шо тут і...

З.: А буд'іл'ника не було ў 'хат'і ? //

— Н'є було / ну 'ток'і н'є ўс'єг'да / 'йакоc' ў_йа'к'єс' апр'єд'єл'он:є ў'р'єм'а // апр'єд'єл'он:є йа'к'єїєс' ў'р'єм'а / то 'сонцє с'хоz'іц' / бу'вайє за'хоz'іц' / бу'вайє за то 'н'юч'у ка'л'і_то / но' бу'з'іл'н'ік і'шо'ї / йо'го ўс'є 'чул'і ў нас / ад'на 'матка н'є 'чула // да / ад'на 'матка н'є 'чула / 'матка н'є 'чула / а то ўс'є 'чул'і / а чо'го 'матка н'є 'чула / ну 'ка^жєм с'лухаїц'є от і'зє бу'з'іл'н'ік / пади'в'ілас' / 'ка^жє н'є'ма н'і'чого / було та'к'є // і па'ка йуон н'є па'шо'ї і н'є же'н'і'с' і н'є 'в'ібра'їс'є ад нас / 'в'ібра'їс'є і н'є с'тала 'таго^а бу'з'іл'н'іка / 'матка 'ка^жє то д'єс' 'в'ідно тва'йа д'єс' 'маті' / а йо'го 'маті' па'м'єрла так / дак 'ка^жє то 'в'ідно тва'йа 'матка с'л'ї'єдом за та'бої 'хоz'іц' / а йє'на / а йуон наш'чо йє'на мн'є зда'лас'є і з' сва'йі'м бу'з'іл'н'ікам йа_ї сам ус'тану йак за'хочу //

81. З.: А ви роз'казували / йак 'ваш'і'ї 'баб'і ци'ганка воро'жила //

— Сва'йі'ї 'баб'і вара'жила дак ўс'є ў'гадувала / дак пр'ін'єсі шчє 'курку / на 'курци' а'на ўже ўс'є ў'гадаїє / ну та пр'ін'єс'ла ўже ту 'курку пр'ін'єс'ла / і х'лєба да'ла і 'сала да'ла ўже тої ци'ганци' ба'гато шо / ну так та шчє і 'курку заха'ц'єла да ўна ўже с'тала да ўже на 'курци' ва'рожіц' / ат'куда ў'з'а'їс'є д'ї'єд да йак па'бач'і'ї шо там у'же пол'торби' ў 'тєї ци'ганк'і панаскла'дала

да шче ї курка з'верху / дак йуон йак па^огон'ец' ту ци^іганку і бабу^іразам / а йе^{на} с^л'їedom б'е^жіц' да каже тайа тайа п'ідо^уж'д'і п'ідо^уж'д'і о^{но} шче курка тва^йа //

82. З.: Розка^ж'іт' / йак вас пересел'али / йак ска^з'али шчо а^варійа на чор^нобил'с^к'її //

— Ну це ж у суботу сор^валос'е / з да^йаркам'і ш паш^л'лі на ра^боту / йак ус'ег^да / л'уд'і на ба^зар па^йехал'і / пав'ер^тал'і ма^шіні / н'е дапус^т'іл'і / а шо шо каже атомна сар^валас' / ну м'і п'ерв'е з^начен'е і наче н'ічого а там / да к^аб'їеду ўже пуд^ход'ет' / ўже те та^к'е рас^казуйе те та^к'е рас^казуйе туше^т / а шчо туше^т / ну так м'і цели^і ти^жден' так бу^л'і // ўс'ак'е рас^казуйут' / йак ту^шіл'і / йак шо / йак н'е бачіш то думка та^ка шо може дасц' Бог і добре буд'е / хто йе^{го} з^найе / па^туша^т' даї / ти^жден' с'е^д'ел'і там / аб'я^віл'і ўже в'і^воз'ет' Ші^п'ел'ічі Ста^р'ийе / ч'ерез наше с'е^ало / так ст^р'ашно бу^ло ої / гл'ад'іш ма^шіні ти^йе йедут' / га^лос'ац' / аў^тобуси^і йедут' п'оўни^і за^б'іт'ийе / це йак^раз ў^красну суботу / п'ер'ед п'аскаї в'і^воз'іл'і Ші^п'ел'ічі / а нас у^же / ска^з'ал'і шо це ж у^же на п'аску / будут' в'і^воз'іц' / ну ўже гала^с'іл'і / худобу пазда^вал'і / с'в'ін'і пазда^вал'і ўс'е / а шо ас^талас'е ўже та^ко ў хат'і / ска^з'ал'і б'е^р'іт' даку^м'енти / ну ўз'ала з^разу даку^м'енти / ну шо ж даку^м'енти / а шо ж брат' на тр'і^і дн'і / ну а йест'і шо / ну кажут' йест'і б'е^р'іт' / ад^не од^н'ім шо це н'е н'е на тр'і^і дн'і нас в'і^воз'ет' / б'е^р'іт' шо н'еабха^д'їме // аў^тобуси^і ідуц' ка^лонам'і / ст^р'ашко / йак с^т'ал'і ўже гру^з'іце дак і гала^с'іл'і / ну ўс'ак бу^ло ж / жиў^же до л'ак^же із то^го^а м'їста / шче з^разу думка та^ка шо це на^зад в'ер^н'ес'е / ста^р'ал'іс'е і па^хац' / па^б'сажувал'і га^роди^і і ўс'е / шо^б на^зад же пр'і^йехат' / а йак в'і^везл'і до^а ака^залос'е шо н'е бачіт' н'е бачіт' то^го ўже м'їста нам / так і ос^т'ал'іс'е //

З.: А вас в'ід^разу с'уд^ди пер'евезли? //

— Н'е / у Ко^р'ол'оўку нас пер'евезл'і / там разм'ес^т'іл'і па хатах ўже / хто куди па^п'аў / хто ў пус^т'у хату / а хто до по^м'ес^т'іл'і да ха^з'айна / йак там жи^л'ос'е / йак / йак у чу^жії хат'е жи^в'оце / тр'і^і м'їс'ац'і м'і там б'ї^л'і / да ўже ч'ерез тр'і^і м'їс'ац'і пер'евезл'і с'уд^да ўже / шче ж н'е в'ер'іл'і / думал'і по^жіў... потім ўже паз^н'ал'і шо ўже н'е т'е шо м'і тут ас^т'ан'емос' наўс'ег^да / ну т'е^ап'ер у^же ўр'емія пра^ход'іц' то ўже так пр'ів'ікайем наче / ту^д'і по^ашоў а ід'еш куди ід'еш? да^дому / наче ўже т'реба ж пр'ів'ікат' бо ўже з^найеш шо то^го ўже н'е в'ер^н'ут' ка^н'ешно шо ў нас бу^ло / там ў нас дуже добре бу^ло л'аса в'ел'ікійе с'іл'но йагади^і гр'їб'і ўс'ак'ийе / йагади^і б'ї^л'і і ка^н'ешно ўже то^го н'е в'ер^н'ут' / бо дома буў ха^з'айка / а тут у^же шо / о^с'о / пуста^одумо^ак / тук'і хата

да і у^с'о / ну н'екатарийе майуц' ска^ц'іну ўже ка^т'орийе хаз'ай^нуйе да йе ка^м'у с'їено^і кас'іц' / а йак н'е^{ма} ка^м'у хаз'айна^вац' до^і так у^же і с'е^д'ім / ос' о^т'ак і пер'ев'езл'і так і ас^т'ал'іс' м'і тут... //

З.: А йак вас л'уди зуст^р'їли? //

— Ну йак / л'уд'ей же то^же / рас^казивал'і л'уд'ам шо т'реба шо^б ст^р'іл'і добре / шо^б і ад^нос'іл'іс' добре / да л'уд'і і ад^нос'іл'іс' добре / а по^ас'е^д'ел'і ж т'рохі то ўже ж і надо^йело / з^найец'е йак гас^т'ей стр'е^ч'айуц' // стр'е^ч'айут' добре / а ўже д'ен' два надай'дадут' / да ўже думка та^ка ка^л'і б у^же і г'ос^т'і па^йехал'і / так і нам / о^ц'е і нам бу^ло / ну да н'екатарийе ас^т'ал'іс'е у^же нач'е рад'і^ч'айуце д'е хаз'ай^н'і бу^л'і д'е на квар^т'ір'е ста^йал'і / л'уд'і так у^же і рад'і^ч'айуце / йез^д'ац' ад^не до^а ад^но^го / да так і жи^в'ом //

83. З.: А от ми про ру^салок зга^д'али з ва^ми / ко^го у вас ру^салками називали? //

— Ну ў нас ру^салкам'і називал'і / це ка^л'іс' бу^ло ж та^к'е л'уд'і шо бачілі ру^салок за / ну н'е пр'і^і ма^йой пам'ат'і це шче рас^казивал'і там ба^б'і //

З.: А шчо роз^казували? //

— Дапус^т'ім ка^л'іс' на / мої д'їед дак бачіў / ру^салку / на ру^сал^н'і це ти^жден' у^же н'іх^то н'і^куди н'е ішоў / з^раз м'і от н'е бай^м'ос' у пол'е іц'і там д'е жи^то д'е пш^а'н'іца / а ран'ше / ран'ше дак це / бу^ло та^к'е шо м'і мали^йе ба^йал'іс' іц'і у пол'е / д'е жи^то / бо жи^то йак ка^л'іше в'їец'ер / дак от кажут' шо це ру^салк'і ка^л'ішуц' жи^то ру^салк'і хоз'ет' па жи^ту / і м'і ў жи^то бара^н'і Бог н'е ха^з'іл'і / ба^йал'іс'е / д'їед мої ка^л'іс' рас^казивал'і шо ц'е / бачіў ру^салку / па^казувалас'е / йа н'і / от шо шо ру^салк'і так йак / са^м'у хоц' н'е бачіц' дак чуйе / га^лос'іц' от ўночі / наче^бто д'їц'а п'лаче ма^л'е / та^к'ім голасам кр'ї^ч'іц' / о / та^к'е бу^вало / у пол'е у нас йак ідуц' ра^б'іц' л'уд'е на аб'їед у^с'е ідуц' на аб'їед н'е аста^йеце ў пол'е н'іх^то / бо ба^йаце / бо може ру^салка / наче^бто зла^кочуц' ру^салк'і / за^злака^т'ат' //

З.: Йак називайеца с'в'ато / йак про^ходит'? //

— У нас це ру^сал^н'і ти^жден' / м'і пра^воз'ім це / тут то назива^йу зе^л'онн'і ти^жден' / да? / а ў нас ру^сал^н'і ти^жден' м'і та на йе^{го} / д'їеді он у п'їатн'іцу пр'ї^іход... / ну ўже м'і кажем д'їеді / це тра^йецк'ийе д'їеді / м'і вар'ім в'е^ч'ер'у / там це ну пас^н'е на д'їеді ж ўс'е пас^н'е / вар'ац' //

З.: А шчо саме? //

— Ну боршч з гр'ї^ібам'і да с^ал'ейем там дапус^т'ім / на^л'іс'н'ік'і / хто з гру^ш'ам'і хто та^к'е^{то} / ну ўс'е шо^б бу^ло с^ал'ейем / ўс'е пас^н'е / к'їс'ел' / каша / ка^л'іс' гр'уші

бул'ї ж сади бул'ї да сушил'ї сушка / дак г'руші 'вар'ац' ну та'к'е шоб було пас'не було // це ўже д'їедам в'е'ч'ер'ат' 'вар'ац' / це ўже от пас'тав'ім на стол' у же сад'їмос' у'с'а с'ем'їа це ўже д'їе'ди' / гу'кайем шо д'їе'ди' ід'їц' да нас в'е'ч'ер'ац' / о'це ўже ўста'йуц' ру'салк'ї ў нас на на / у п'їатн'їцу / о'це д'їе'доў / м'ї пов'е'ч'ер'ал'ї з д'їе'дам'ї / це ўже шчї'тайем шо ру'салк'ї паўста'вал'ї / о / і це так у же суб'ота / ў суб'оту м'ї ўже пр'їб'їрайем ў 'хатах там ўже та'тарка ў нас з'ел'е та'тарка ста'нов'ім у же кру'гом / кл'он кру'гом / кл'он да? // ну а ў аснаў'ном м'ї 'хоз'їм ўже ў суб'оту / ў суб'оту ўже по'в'їм'ївайем м'ї ўже та'ди' / це та'к'ї малим кал'їс' же д'їе'ц'ї н'е гу'л'ал'ї так йак 'зараз' / от суб'ота нач'їнаї шоб да аб'їеда ж у 'хат'ї папр'їб'їраў іш'че із'ї за та'таркаї да л'еко у нас за та'таркаї у те / у Бур'акоўку ха'з'їл'ї / бал'ото у те бал'ото ха'з'їл'ї па та'тарку / у же пана'стаў'л'айем па 'окнах там ўже за парт'рет'ї кру'гом / це шоб ру'салк'ї кал'ї'хал'їс' / да / це так у же 'це'л'її 'ти'жден' пра'хоz'їц' / а ў по'н'е'д'елок у же сха'д'а 'ти'жн'а у пон'е'д'елок у нас ўже пра'воз'ац' ру'салок / це ўже ка'н'ец' / ру'салкам х'ват'їц' у же гу'л'ац' / м'ї ўже с'ход'їмос' ў в'е'ч'ер'ї в'е'ч'ером та'ко па'до'йац' ка'ров'ї в'ї'хоz'їац' на 'ул'їцу ўс'е / ўс'е шоб ў 'хац'ї н'їх'то н'е ас'таўс'е / да'пус'т'їм кал'їс' д'їе'ц'ї ма'л'їе бул'ї / дак і д'їе'ц'ї на 'ул'їцу в'ї'нос'ац' / бо шоб те н'е н'е заз'лака'тал'ї ру'салк'ї шоб н'е заб'рал'ї ў же мол'їс' са'бої / це ўже в'ї'хоz'їац' ўс'е на 'ул'їцу / хто ў же ід'е / бо ў нас с'е'ал'о то здо'рове було / доўге / а к'ладб'їшча аж ў кан'це / дак да л'еко іц'ї / то ў же ўс'е хто 'може іц'ї ідуц' на 'могіл'к'ї а ў же ка'тор'їе ста'р'ен'к'їе там там д'їе'ц'ї ма'л'ен'к'їе 'т'їе ў же прав'ел'ї і ўс'о / та'з'ї о'на 'маїе пра'во у же іц'ї у 'хату ў же н'е'ма ру'салок / а ў же м'ї пов'е'д'ом іїх аж на 'могіл'к'ї / там на к'ладб'їшча там ў же по'пагу'л'айом / тан'к'ї 'воз'їм кру'г'ї мо'гїл' сп'е'вайом ру'сал'н'їе 'п'есн'ї // ну там по'пагу'л'айом т'рох'ї / па'том у же в'ї'хоz'їм іс' к'ладб'їшч' / у нас там 'ран'ше дак було ну / 'зараз' тут ос' н'е права'д'їл'ї ну шо ж ў же ж у'с'е ста'р'їе а мала'д'їе ў же ц'о'го н'е 'нач'е н'е інт'ер'е'суйуце цїм / а то 'дома ў нас було зав'ед'е'но шо па'ка іш'че да 'того' / да 'захода' 'сонца да х'лопц'ї пана'рубуйуц' 'жерт'ок да пас'таў'л'айуц' 'цїе 'факел'ї па / на бе'р'еск'ї нак'руц'ат' а'бо кух'ваїку да ў са'л'арку на'моча'т' / да аб'їаже д'ротам / да в'їсо'чен'їе та'к'їе ста'нов'ац' на 'могіл'ках у же / па к'ладб'їшчах / шоб було 'в'їдно / а па'том у же йак па'д'хоz'їм дак а'н'ї бе'гом бе'жац' і за'пал'уйуц' / да там у же гу'л'айом м'ї / 'в'їдно / а'но ж кру'гом га'р'їц' то ў же там пагу'л'айом / в'ї'хоz'їм у же із' к'ладб'їшч' да'дому іц'ї / у же ў нас т'її 'п'есн'ї у же бу'л'ш н'е сп'е'вайут' це 'тул'к'ї йак пра'возат' ру'салк'ї іїх сп'е'вайуц' / а ў же в'ї'ход'ац' із' к'ладб'їшч' у же ўс'о / у же м'ї нач'їнайом л'у'б'їе 'п'есн'ї йа'к'їе з'найом /

та'к'їе і сп'е'вайом / па'ка да'дому 'доїд'ем дак как' раз і разв'їд'н'айе / йак на да'йарках дак з'разу п'ер'е'д'еўс' і па'шоў на ра'боту //

З.: А ми 'чули / шчо 'йакоc' там пере'качувалис' 'через мо'гил'и шчо'б с'п'їна не бо'л'їла? //

— Кал'їс' було та'ке / це ж н'е 'зараз' а кал'їс' / бо йа і са'ма пере'кул'увалас'е 'ток'ї шоб йак пере'кул'уйес'е 'через ма'гїлу да ўс'тан'еш / дак н'е з'найеш ку'да і'ц'їц' / а кал'їс' буў та'к'ї за'кон шоб с'п'їна н'е ба'л'ела бо т'р'еба ж ра'б'їш' / йак 'пуд'еж' же на д'ен' ў 'йагад'ї дак с'п'їна ж 'вел'м'ї ба'л'їт' / дак 'кажде ста'ралос'е шо це ж шоб с'п'їна н'е ба'л'їла 'через ма'гїлу п'ер'е'к'їнуце дак та'д'ї н'е 'буд'е с'п'їна ба'л'їт' / дак а'то ста'їш це ў же це шче йа з'найу ў 'д'ец'в'ї ста'р'еїшїе ўс'е ж сп'е'вайуц' там / а нам же т'р'еба у'с'е ма'гїли отако'го / пуд'їд'еш 'тук'ї ка'в'їл' і 'через ма'гїлу п'ер'е'к'їн'ес'е шо ўс'тан'еш да н'е з'найеш ў 'йа'ку с'торану ў же іц'ї / бу'вайе ж ўс'ак же було / а па'том зав'ед'е'но було та'к'е шчо шче і х'лопц'ї 'б'їл'ї / із' да / тот ка'торага паї'майут' да 'добре ад'убас'ат' а па'том у же от у же і м'ї так паста'р'еїшал'ї дак у же н'е було та'кого / у же 'тул'к'ї та'к'е пав'е'д'ен'їа була шо н'е'ма даш'чу от 'цїел'е 'л'їето дак 'кажут' шо от йак ру'салк'ї пр'їїдуц' та'д'е 'буд'е дошч / а бу'ва шо і н'е'ма на ру'сал'н'ї 'ти'жден'ї н'е к'рапн'е дошч / дак шо / га'тов'ец' / із' 'могілок' 'буз'еш іц'ї дак га'тов'ец' х'лопц'ї на 'каждом ка'лод'аз'ї там те / в'ед'ро ста'нов'ат' і це йак да'хоz'ец' ў же йак і'дуц' із' к'ладб'їшч' / абл'ї'вайуц' ва'дої шоб дошч і'шоў / було і та'к'е / і було та'к'е шо шо і д'еїст'в'їт'ел'но чї ат та'го чї н'е та'го йак руба'н'е дошч / н'е було н'е було па'том йак руба'н'е дошч дак да'дому пр'їїд'еш 'мокри' / було та'к'е о'це та'к'е ўс'ак же м'ї ра'б'їл'ї кал'їс' //

З.: Нам ка'зали / шчо у вас на мо'гил'ах рушн'їки ў'їажут'? //

— Да ў нас і тут ў'їажут' / м'ї і тут ў'їажемо на с'е'ал'ї / 'нашейе к'ладб'їшче н'е ат'д'ел'но а ў'м'ес'т'е / дак гд'е 'наша стара'на гд'е чар'ноб'їл'с'к'їе л'е'жат' / бо ў же ж ба'гато праїш'ло с'вос'ем' год за'полн'їл'ї ў же / 'дал'ше н'е'ма ку'д'ї і ла'жїт' / а 'л'уд'ї ўс'е мрут / дак гд'е 'наша стара'на а'на атл'ї'чайеце / ў нас раз у год / це 'посл'е' 'паск'ї / 'через 'ти'жден'? / ў нас до ў пон'е'д'елок було ў'дома / а тут м'ї ў н'е'д'ел'у 'хоz'їм 'через / 'посл'е' 'паск'ї 'через 'ти'жден' / ў н'е'д'ел'у 'хоz'їм / на 'могіл'к'ї / йак ска'зат' граб'к'ї / ў нас так назї'вайеце / а ў пан'е'д'елок ў нас / ну за'купл'уйут' аў'тобус і ў 'Р'е'ц'їу 'їез'д'ат' / дак у нас да / ў нас аб'а'зат'ел'но шоб йа пр'їшла і / бо ц'е 'нач'е йак н'е'ма рушн'їка на хресту чї н'е'ма нї'ч'ого дак 'нач'е н'їх'то там н'е буў / дак 'наша о'так стара'на атд'ел'їаеце ад 'їїхн'еї / у іїх тут в'ен'ка зач'епїў і ўс'о а м'ї 'в'ешайем в'ен'ка і рушн'їк' //

3.: А от у вас л'уди не роз'казували / не було так що хтос у родині або взагалі помирайе / а тоді цей мертвий переслідує когос чи приходит' до н'ого? //

— Це кал'іс' так рас'казивал'і та'к'е шо шо хто ха'з'іл'і да 'хоз'ац' / нам та'кого н'е било кал'іс' рас'казивал'і шо ха'з'іл'і // кал'іс' рас'казивал'і та'к'е шо па'к'ін'е д'і'ц'а груд'не 'матка шо там забал'ела ну ум'ірайе і мале ў'с'ак'і'е ж ну 'кажут' шо пр'і'хозіц' кал'іше / кал'іск'і кал'іс' у нас в'і'с'ел'і ж на кр'уч'ках... / дак 'кажут' шо от кал'ішеце кал'іска йак прас'н'ец'е дак кал'іска га'дайтеце / ну 'кажут' шо то з'начіц' 'хоз'іц' 'матка кал'іше / а 'бачіт' же до н'іх'то н'е 'бачіу //

84. 3.: А ко'лиску з чого ро'били? //

— Б'іл'ц'а ра'б'іл'і та'к'і'е / ну йак / доўге да 'метра даўжі'ноі дв'і'е 'паличк'і / і дв'і'е 'паличк'і кал'ротші'е / ну і кал'іс' 'рад'на шіл'і да ў'м'іш'к'і / ў'м'іш'ок ук'і'дал'і / 'т'і'е 'б'іл'ц'а ну шо у те у м'іш'ок ну 'во'бшем т'кал'і ж рад'но п'рост'ін'ке / дак от іш'іла м'іш'ка / да та'ди' ўже 'б'іл'ц'а за'д'ела / да за'шла / ну то ўже в'є'рочкам'і по ч'є'от'і'р'і стара'н'є за'в'аз'ивал'і / і кру'чок 'роб'іца та'к'і' / там гвозд' чі ше там за'б'іте та'к'е / ну то ўже чіп'л'айе на теї гвозд' да і кал'ішем / а гвозд'а н'еа'б'і'якага / а зра'б'іл'і та'кого кру'чка шоб о'на ж і н'е у'пала / бо з гвозд'а о'на ж може / паг'н'ец'е гвозд' да упа'д'е чі і так 'може абар'ваце / а кру'чок та'к'і' ра'б'іл'і заб'івал'і ў'пата'лок / да і йун ўже там с'є'д'є'у кал'і'хал'іс'є н'є 'тук'і кал'іск'і а і 'т'і'е в'є'роўк'і ч'єп'л'ал'і да ра'б'іл'і кал'чел'і да і кал'чел'ам'і кал'і'хал'іс' на ту'м гвозд'у ўже / це 'зараз ўже н'єма ў шчо зач'єп'іт' 'хоз'б'і і бу'вайе і д'і'ц'а і 'раде да там л'єгше д'і'ц'ат'і ў тої кал'іс'ц'і чим 'с'одн'і ў тої л'ул'ц'і //

85. 3.: А 'воду де б'рали? //

— 'Воду? Калад'аз'і кал'пал'і //

3.: А хто ко'паў? //

— Са'м'і'є // от да'пус'т'ім за'хоче ха'з'айін от у два'р'є / шоб у 'с'єб'є / і пап'рост'іт там ка'го су'с'єда чі ко'го шо пр'і'д'і ко мн'є пама'жі / да са'м'і'є кал'пал'і / кал'пал'і кал'із' же д'є'р'є'а'в'ані'є а н'є було ж кру'гоў о'ц'іх / йак от 'зараз 'т'і'е кру'г'і 'робл'ат' / кал'іс' н'є було / кал'іс' д'є'р'є'а'в'ані'є / та'к'і'е / от стоўп / іл'і стаўб'і дубов'і'е / абр'є'аз'і'т' да ста'нов'ац' / уг'є'р'єд ві'ложуйц' д'і'є'т'інца / ў кал'од'аз'і на-зи'вайеце д'і'є'т'інец' / це на дн'і там ві'ложуйе п'лахі та'к'і'є дубов'і'є / ші'рок'і'є / ста'нов'а'це так п'лахі ч'є'т'і'р'є п'лахі / 'ц'іпа 'нач'є'гто на ші'пах йє'ні / і ші'рок'і'є а па'том ўже на 'в'єрх та'го ста'нов'а'це ч'є'т'і'р'є стаўб'і 'ц'іпа у'хоз'іт' ў с'у п'лаху стоўп / ну 'в'і'д'імо зар'є'зал'і // і то ўже 'дал'і п'лахам'і да стаўба

пр'іту'л'айе ад'ну п'лаху / д'ругу / ч'є'т'і'р'є 'нач'є на ч'є'т'і'р'є 'бок'і / і заси'пал'і з'є'а'м'л'о'і і а'но ўже та'ди' д'є'р'жалас' // і то ўже ж аж на'в'єрх ц'є ну кал'із' же н'є 'рубл'єні'є ж бу'л'і ну аб'рубл'єні'є так шоб н'є 'падало ж н'і'чого н'є нак'р'і'т'і'є 'б'іл'і а па'том ўже так с'тал'і луч'шеї жіц' / у'же с'тал'і нак'р'і'вац' к'р'і'шк'і ўже ра'б'іц' // і шче ц'є ж жура'віл' / жураўл'і стана'в'іл'і / 'зара'ж'є калава'роти' к'руц'ац' / а кал'іс' н'є було ц'іх калава'роти'ў да жура'в'єл' ста'йаў / стоўп та'к'і' із 'в'іл'каї рас'ход'іце і там це і ц'а д'є в'єд'ро в'є'а'с'іц' / да то ўже ж б'є'реш 'ц'агн'єш йє'го так апус'кайєш а на'зад та'ди' йє'но са'м'є б'є'а'жіц' / бо там на кан'ц'є у жураўл'а та'к'і' 'кам'єн' пр'і'в'азан'і / важ'ке шоб а'но на'зад в'іц'а'гало / о'це та'к'і'є калад'є'з'а кал'іс' бу'л'і //

3.: А ко'пали де? йак м'іс'ц'є шу'кали? //

— Ну ўже к'і'дал'і с'кова'раду / на нуч' с'кова'раду / да йє'а'к'шо скавара'да 'мокра / 'потна / от п'є'р'є'в'єрн'є от да'пус'т'ім йа 'хочу о'тут пас'тав'іц' кал'од'аз'а а чі 'буд'є бл'ізко'а ва'да чі н'і'є / па'бачіт' же т'рєба / дак п'є'р'є'в'єртал'і с'кова'раду на нуч' к'і'дал'і там на то'м м'і'єс'ц'є / на'заўтра ў'ранци' с'кова'раду поди'майє йак 'по'тна скавара'да / ра'са ста'іт' на скавара'д'є / з'нач'іц' бл'ізка ва'да / ка'пац' там кал'од'аз'а т'рєба //

86. 3.: А шчо ва'рили? //

— Н'є було чо'го 'йєс'ц'і / шчо по'пало те і ва'р'іл'і / ну а шчо боршч да // ка'жу кал'іс' ма'йа 'матка нап'є'ч'є д'єру'ноў / 'зараз м'і д'єру'ні' п'є'ч'ом ў 'сал'є на два 'бок'і / а кал'іс' у 'п'єчі п'є'к'л'і / скавара'да 'ток'і па'мазала шоб д'єрун'є устаў да і у'с'о / нап'є'ч'є д'єру'ноў / це ўже на а'б'і'єд та'к'і 'йєжу 'вар'іц' / кар'топл'і нак'р'і'ш'іт' ка'зан' / па'том 'ложіц' д'єру'ні' 'ц'і'є / в'і'в'єр'тайє ту кар'топл'у зноў кар'топл'єйу нак'р'і'вайє йіх / йак м'йасо ўже йє дак ку'сочок м'йаса па'ложіт' і за'жар'іт' / і ў п'і'єч пас'тав'іт' / да це на а'б'і'єд 'т'і'є д'єру'ні' 'нач'є распл'ивує / палу'чайєце ўже 'маса та'ка адна'родна 'разом у'с'є / да і йє'мо / 'йєл'і / у'с'є 'йєл'і / шо по'пало / с'о'годн'і 'тук'і боршч 'вар'іш / да то та'к'і то та'к'і'є то ўже от галу'б'і да йаг'б'і кал'л'єт'і / а кал'іс' шо по'пало те і 'йєл'і //

87. 3.: А ў чому ра'н'іше д'і'ч'ата 'зам'іж ви'ходили? //

— Ну 'ран'ше ў нас це в'і'ход'іло / це ўже пр'і'нашеї 'пам'ат'і / у'же ж і м'і в'і'ход'ілі / і ну то так ад'і'вал'іс'є а'д'іца / дак ну ў 'кого ўже шчо було / там да'пус'т'ім п'лат'є / а на те / на гала'в'є у нас була та'к'і за'кон шо па ўс'є'м с'єлу 'л'єнт'і пазб'і'райєш / л'єнт'і бу'л'і кал'іс' / ў'с'ак'і'є ў'с'ак'і'є ж цв'є'та і це йак ўже с'вад'ба ў ка'го / це ўже ат 'хат'і да 'хат'і 'ход'іш да 'л'єнт'і з'б'і'райєш / ну кал'із' же 'жіл'і

н'є так шоб у'же свайе 'мал'і / а це 'л'єнти' 'тоже 'тоже т'реба куп'іц' шоб йе'на ж н'є 'м'єтер була а 'м'єтроу трі' / дак о'то ат 'хати' да 'хати' 'хоз'ім па'ка 'л'єнтоу назб'ірайем / в'єнок буу' / воско'в'і в'єн'к'і бу'л'і / в'ісок'іє та'к'іє / воско'в'іє з 'воску //

3.: А де їх робили ? //

— Ну ра'б'іл'і йіх / на ба'зар'і йіх куп'л'ал'і / у'снау'ном / а 'зараз йа у'же і н'є 'бачу то на ба'зарах бу'л'і / кра'с'ів'іє ж / в'ісок'іє аж с'уди'го доста'ва / і це ўже йак в'єн'ка то'го за'в'азує / а па'том із 'л'єнтоу ра'б'іл'і та'к'іє 'макаўк'і / на два 'пал'ци' так от на / 'буз'є д'єр'жат' / ну зб'ірал'іс'є 'д'єўк'і мала'ди'є ка'тори'є ўже ў'м'єл'і а йак 'може н'є бу'ло шоб хто н'є ўм'єу' дак ўже і ста'р'єіш'іє 'д'єўк'і / ну ўже і за'мужн'єє пр'іход'іл'і ўб'ірат' мала'ду / да о'ці ра'б'іл'і та'к'іє ўже 'т'іє так от на два 'пал'ци' / це ж 'каждага 'бан'т'іка пр'іші'вал'і да да в'єн'ка да за 'коси' / і о'так ра'б'іл'і шо в'є'нок о'так і ў'с'а гала'ва аш с'уд'є'го да па'ти'ли'ц'і це ў'с'а ў 'макаўках / бу'ла / л'єнт т'іх / це йак 'м'єн'ше сара'ка йіх н'є бу'ло / а то шо шче і 'бол'ше / 'воб'шем це ж 'кажду т'реба пр'іші'т' аж да кан'ца да шче і 'коси' йєі аж да т'іх пур пр'іші'вал'і йіх / да та'ди' ўже йак зави'ват' пр'ід'оца мала'ду да по'а'шчупайє па'ка 'кожду ту 'л'єнточку ад'їйаже / н'є то шо 'зараз / раз два да зн'а'ла хва'ту да ва'на ж пр'іші'та да і у'же ў'с'о / а та'к'є так бу'ло / а ад'є'вал'іс'є та'к'є 'може ка'л'іс' бу'ло там укра'їн'с'ке / йа'ка ўже ж 'мода / ну пр'і 'нашем шче хто ў чом / ў ко'а'го шчо бу'ло / хто па'ш'іє / йа да'пуст'ім от 'шіла / ну та'к'є н'є 'б'їєл'є а галу'бе ў м'є'н'є бу'ло п'лат'є //

88. — Ро'с'казувал'і шо ка'л'іс' же / 'кажут' сабо'тажк'і / на І'ванове ці на Анд'р'ієве ста'йан'іє у'в'єчєр'і п'єред Анд'р'ієм / дак 'д'їєўк'і ка'л'іс' у'же рас'кази'вал'і а ці йє'но бу'ло та'к'є хто йо'го з'нає / шо п'є'чут' 'д'їєўк'і сабо'тажк'і / 'кажут' сабо'тажк'і / це йа'к'ієс' 'шішєчк'і та'к'іє / ну с'т'їєста шо в'іп'є'кают' а па'том пус'кают' па ва'д'є йіх / це нази'вайєце Анд'р'єєве ста'йан'іє / шо 'д'їєўк'і ўже п'є'чут' або ва'р'ожат' ўже на т'іх у'же сабо'тажках 'йакас' //

3.: А ви не знаєте / хтос' со'б'і шчос' 'виворожиу' ? //

— А йа 'думаю шо хто йо'го там 'в'іворожиу' / йа н'є 'в'єр'у ц'є'му шо ва'р'ожіт' / йак н'є ма ш'час'т'а дак т'є н'є пр'іво'р'ожіш / 'кажут' 'род'іца чала'в'їєк і Бог ш'час'т'а да'їє / дак в'ін йа так шчі'тайу шчо / о'но та'к'є а ўже йак йо'го пр'іво'р'ожіт' ат'куда т'і йє'го 'воз'м'єш йак йє'го н'є бу'ло / а йак йє йє'но дак йє'но і пр'іво'р'ожіє //

3.: А йа'к'і шче св'а'та св'атку'вали ? //

— Ну це на 'нови' год ці на 'кол'ад'і / це ч'є'тирна'ц'ато'а' йанва'р'а дак о'це ўже 'д'єўк'і гу'л'айут' гу'л'айут' ну так ўже бу'вайє шо скла'дайєце там с'ход'аєє ў ад'ну 'хату / дак хто шчо 'маєє пр'ін'є'с'є / да ўже гу'л'айут' / а па'том у'же пов'іс'каку'йут' на 'ул'іцу / хто с'кул'к'і ух'ват'іц' шта'хєт / о'так йак ўже ух'ват'іш с'кул'к'і / а па'том у'же шчі'тайєш / ці с'параі ці б'єс 'пари' / ці т'і 'буд'єш іс' 'параі ці б'єс 'пари' // 'в'їд'єш у ц'ум га'ду 'замуж ці н'є 'в'їд'єш // і 'чоботи' 'чєр'єз 'хату п'єр'єк'ідал'і / ку'ди' йун ўже ўпа'д'є ту'ди' 'замуж 'поід'єш / ку'ди' ўже нас'ком ўпа'д'є / па'казує ўже ці ў ту с'торану ці ў ту с'торану ку'ди' ўже па'па'д'єш 'замуж // д'рова на'с'іл'і // д'рова це ўже пана'нос'ім у 'хату дроу' шо на 'цілі' т'їждєн' хва'тайє / 'от а'собє'но б'є'жац' та'ди' ўже 'шурка'ш дроу' л'є'жіт' / дак о'так н'є шчі'тайут' шоб там с'параі бу'ло / а так с'ку'к'і зах'вац'іш / захвац'іу' там с'ку'л'к'і пр'ін'є'с' / 'к'інуу' / а па'отом ўже шчі'тайєш / с'кок'і / ці с'параі ці б'єс 'пари' / йак с'параі ўже па 'пар'є з'начіт' 'буд'єш іс' 'параі / це та'к'є // шче це 'брал'і / 'воду / ста'кан ва'ди' пас'та'в'іц' / на с'т'ол / ну н'є пов'єн там ста'кан / і абру'чал'нє кал'цє / от у ка'го ўже / і на кас'м'іну / ад'ну кас'м'іну в'ір'і'вайєш і за'чіпл'уйєш 'чєр'єз кал'цє і 'д'єр'жиш над ва'доі' кал'цє / н'є ў ва'д'є / над ва'доі' / 'поўн'єн'ко / і о'но о'то ўже ці ў с'кул'к'і год 'в'їд'єш 'замуж / і йє'но ка'чайєце ка'чайєце / так йє'к 'даід'є а' са'м'є па са'б'є / н'є так шоб там йє'го разга'дау' а 'д'єр'жиш 'тук'і над ва'дою о'так во 'пал'цєм і а'но то ўже ка'чайє / ка'чайє / 'к'рут'іц' / 'к'рут'іц' / па'том бух у те / аб ста'кан / то ўже шчі'тайє а'з'ін год / у с'кул'к'і год 'замуж 'в'і'хоз'іц' / да ну бу'вайє шо о'те / шо ад'гадує / а'це кал'цє с'кул'к'і / йє'но і па д'вац'єт' па 'бо'л'ше с'тукаєє раз //

89. 3.: С'о'годи'ні зи'ма / с'н'іг 'випау' / а ко'ли ви бу'ли моло'дими / то не та'ка зи'ма бу'ла ? //

— Оі йак м'і бу'л'і мала'ди'є хі'ба та'к'єє / та'ка з'і'ма бу'ла / та'ка з'і'ма бу'ла шо ід'єш па 'вул'іци' / ту'нєл' та'ка шо н'є 'можна ў 'гору г'л'ануц' / за'в'єрн'є с'н'їєгом шо рас'копувал'і ад'нє адна'го / да ка'л'іс' бу'л'і ка'л'іс' та'к'іє 'з'ім'і бу'л'і шо рас'копувал'і ад'нє адна'го / от ма'йа 'матка ка'зала / шо те / шо д'їєд Ст'є'пан / паўста'вал'і ў'ранци' дак сам' же / ну це ж 'добре шчо шче у ка'го ла'пата там бу'ла у / йа'к м'і ка'зал'і ў 'с'єнцях / ну у ка'го н'є бу'ло там д'єс' у пр'і'чолку / йак же ту'ди' да'браца / ну йун раска'пау' сам с'є'б'є да 'вул'іци' і рас'копувау' у'же / е / ц'є / там д'є м'і н'єда'л'єско 'жіл'і / дак ўже рас'копувау' 'матку ма'йу ўже / 'матка ўже' 'в'їшла да там йак йє'на даў'бала т'р'охі ат па'рога аж ўже і д'їєд 'каже пуд'ї'шоу' / т'і жі'ва тут 'ка'же / да жі'в'іє / бу'л'і та'к'іє 'з'ім'і ну це шче ос' / йа йа ўже ж

жіла іс ти́м / ўже ж а́т'д'і́лно́ йа жіла / йак з'і́ма та́кайа
бу́ла с'н'і́жна шо так ба́гато с'н'і́єгу бу́ло 'роўно с пла́там'і /
ўже мала́ко ва́з'і́д'і / кал'госп ва́з'і́ў / дак т'ра́кта'ром / дак
так 'пов'єрх гус'є'ни́чни' т'ра́кта'р так 'пов'єрх то́го 'го'ри́ та'к'і́є
бу́л'і 'роўна с пла́там'і / дак так 'пов'єрх т'ра́ктор ха́з'і́ў //

З.: А на кон'ках каталіса? //

— Ка'л'іс' сама'катк'і бу'л'і / 'тул'к'і н'є кан'к'і а сама'катк'і /
а та'к'і́є ра'б'і́л'і 'ціпа 'санак да те / ну прут / п'рут'є йє та'к'є
'тонк'є дру́т та'к'і / 'тонк'і / ота'к'і_о на 'пал'єц тоўшчи́но́ї /
дак аб'ковувал'і 'т'і́є 'санк'і абгі'нал'і / да от з'верху ўже заб'йєш
г'воз'д'іком і д'єс' там і з'н'ізу / бо йа'к за'б'йєш тут д'є 'йєз'д'іт'
так 'буд'є ч'єп'лат' л'уд да н'є 'буд'є 'йєз'д'іт' / дак там н'є
бу'ло / і то так шчє і са'д'іцє а ў 'палках г'воз'д'ік'і за'б'іт'і́є /
і йє'к 'йєд'є дак у л'о́д г'ваздам'і гвазди́ за'га'н'айуцє і йо́н
пап'і'райєцє / і то сама'каткам'і 'т'і́м'і 'йєз'д'і́л'і / так назі'вал'іс'
сама'катк'і // йа ос' вам раска'жу / о'с'о га'ра та'ка 'д'єц'і йак
'ту'л'к'і та'к'і́м л'о́д на'м'єрзн'є дак за 'санк'і і на 'гору / і цє аж
с'у'ди 'йєдуц' з'га'ри́ / так йа ка'жу йа'г'бі ка'л'іс' на сама'ка'ц'і́
на ту́ / дак да'йєхаў би́ аж да гара'жа / до то́й йа'к то 'с'і́лно
д'є 'горка дак по / 'т'і́м'і 'ручкам'і по'п'єр'н'єцє і то 'то'д'і л'є'т'і́ц'
йак //

Товстий Ліс Чорнобильського р-ну Київської обл.

Село Товстий Ліс розташоване за 42 км від районного центру м. Чорнобиль і за 7 км від залізничної станції Товстий Ліс. Село давнє, згадується у документах з 1447 р.; церква Свято-Воскресєньска, дерев'яна, збудована і освячена 1760 р.

Пі́зніше с. Товстий Ліс було центром сільської ради, якій були підпорядковані сс. Буда і Красне. На поч. 70-х р. ХХ ст. у селі було понад 800 мешканців, була середня школа.

У 1986 р. с. Товстий Ліс частинами переселєно у сс. Липівка та Плахтянка Макарівського р-ну Київської обл. У с. Липівка також мешкають вихідці з сс. Старі Красниця, Нові Красниця, Річниця, Рудькі, Буда, Бурякіа; для переселєнцїв у сс. Липівка і Плахтянка збудовані нові частини села.

У нових умовах господарська діяльність, самоврядування, навчання дітей у школі вихідцями з с. Товстий Ліс здійснюється разом з вихідцями з інших поліських сіл та с. Липівка.

Запис діалектного мовлення мешканців колишнього с. Товстий Ліс здійснено у с. Липівка у жовтні-листопаді 1995 р.

90. — Ва'сил'і́ Пет'ров'і́ч Гл'у'за // ро'д'і́сє од'на 'ти'с'ача
девет'сот ш'єс'том го'ду / чет'вертого ап'рел'а //

З.: А в йа'кому сє'л'і ? //

— 'Тоўсти' Л'єс //

З.: А бат'і́ки 'ваш'і там жи'ли ? //

— Там 'ж'і́л'і / прож'і'вал'і в'с'уйу ж'іс'т' сво'йу // у ш'колу /
у 'перши́ клас по'ш'оў / а ўто'ро́ по'ш'оў / о'т'єц по'мер / дак
йа й не буў 'б'о́л'ше / 'вобшем 'малограмотни́ / так / 'дал'єє //
о'т'єц м'о́ї по'мер / брат од'є'л'і́ўс' / 'сестри́ 'замож пош'ли́ /
д'в'є / і брат на од'є'л'є буў // а йа ос'таўсє із 'мамо́у / ста'рушка
бу'ла / бу'ло 'пара 'в'о́л'ікоў у 'мам'і́ / д'в'є ко'ру́к'і / і йа с
т'рі'нац'ат'і год по'ш'оў за п'лугом / па'хат' хл'є́б // а го'доў
чоти'р'нац'ат' м'і́н'є бу'ло / по'ш'оў в'є под 'косу ко'с'іт' / о'так
прож'і'ваў // а по'том по'д'р'ос / ок'реп н'є'мно́жко ўже / і мє'нє
оже'н'і́л'і / да / 'мама мо'йа м'і́н'а же'н'і́ла / 'каже / б'і́з
м'і́н'а / м'і́н'а 'дома не бу'ло // то факт / 'єто 'йасно / да //
ну / й 'дал'єйє прож'і'ваў йа / хаз'а́но'ваў пот'і'хон'ку / а по'том
да'ваі́ 'з'ємл'у д'є'л'і́т' / с'тала со'в'єцка 'ўлас'ц' // да'вал'і
'з'ємл'у / розб'і'вал'і на кат'є'гор'і́й на л'у'дєй // перва
а / без'є'мєл'ні́ / перва бє / 'єто ди'с'ати́ну / д'в'є зем'л'і маў //
фто'ра а / серед'н'ак // фто'ра бє / потку'лач'н'ік / а т'рєй'а

бе // кулак // в'ї знайет'е / сел'ани йа'к'їе кулак'ї бул'ї / ку'сочок х'л'еба одби'ваў / до ўже й кулак // от так було / ну і што же / розд'ел'їл'ї 'земл'у / розд'ел'їл'ї 'земл'у / бедн'їшїм 'лучш'їе 'земл'ї подо'вал'ї ўже пр'їбл'їзно / а кулак'ам ўже пес'к'ї дал'ї / да / а по'том у'же на'лог'ї в'ел'їк'їе пуш'л'ї / да / зїш'оў кол'хоз / кол'хоз / з'начит' / імен'ї Л'ен'їна / орган'їзо'ваўс' / йа з'разу не по'шоў у кол'госп / а йа ра'ботаў от К'їеўского дереўпромсо'їуза / ар'тел' л'ес'наїа про'мшл'ен:ос'ц' / ў л'есу / йа по л'есу буў / то йа там ра'ботаў у л'есу ўсе ўрем'їе // а по'том у т'ри'цат' де'ў'їят'ом го'ду / чо'тїрнацатого с'їнт'аб'ра моб'їл'їза'ц'їа була / да / моб'їл'їзо'вал'ї / по'паў йа ў сто дев'яности чет'в'орт'ї полк / шеїс'атой д'їв'їз'її / с'танков'ї пул'ем'отч'їк проїшоў йа 'запад-нуйу / а по'том наш полк на'праўл'ен'ї буў на Фїл'ан'д'їю / на петрозавотске на'праўл'ен'їе / ну / йа вам 'ето так ўс'о й'роска'жу / йак м'їн'а 'ж'їз'н'а с'лажувалас' була / і йа буў с'танков'ї пул'ем'їотч'їк / кан'ечно / што йа не щча'д'їў сво'їеї 'ж'їз'н'ї / а вой'еваў йак о'т'еч'ества / і буў т'ри'цат' першого йанва'ра сороко'вого 'года 'ран'ен'ї / м'їн'е п'ер'еб'їло л'їе'ву'ю 'ногу / 'берцов'їа кос'ц' розб'їта ўса була / мн'е дал'ї с'коруў 'помощч' / у Петрозавотску йа прол'ежаў дев'ят' 'суток / загип-со'вал'ї / по'том ме'не на'прав'їл'ї аж у Башк'їр'їю / 'город Ух'ва / ул'їца Цу'рупи / дом дев'ят' / пал'ата с'ем // там йа прол'ежаў чо'тїри м'ес'аци на од'ної коїци / дал'їе // ко'м'їс'їю проїшоў і на'прав'їл'ї на'шого.... у Крїм / на гр'аз'е'воїе л'їчен'їе / і йа пр'їїе'хаў о'т:удова на м'їл'їц'ї і на п'алиц'ї // а ку'да ж іт'ї // 'баба ўже мо'їа пош'ла ў кол'госп / ха'з'аїка // а м'їн'е ку'да // йа по'шоў у ку'зн'у молото'бойем // хо'д'їт' нел'з'а було // а по'том подн'аласе та ж воїна // із' н'емц'ами // а ў ме'не 'рани' отк'р'їл'їс' / св'їшч'ї на но'гах // ме'не кан'ечно / ос'тавл'їл'ї / о'так 'можна ска'зат' пол'їт'їческо / так б'роше'н буў под'пол'їй / ну / і йа зве'заўс' із' парт'їзанами / да // передо'ваў со'бш'чаў / бул'ї 'нужн'їе с'в'ед'ен'а / о' н'емцах / о' пол'їцаїах і буў про'водн'їком 'ет'їх груп // а ко'гда 'наша т'ер'їтор'їа освобод'їлас' / то йа зноў буў моб'їл'їзо-вани' / не 'помн'у / ў йа'ку час'ц' по'паў о'тул' так ... і по тей б'ок Іл'вова / з'найу йа / з боїами шл'ї через 'Коростен' с'удойу гд'е йшл'ї наші 'час'ц'ї / йа 'помн'у / йа з'найу / 'ет'ї / йа по тей б'ок Іл'вова буў пр'ївал'ани' з'емл'еї / бом'бїў / і пр'ївал'їло ме'не / то ме'не то'вар'їшч'ї отко'пал'ї // йа л'їе'жаў / на'в'ерно / у Л'ївов'ї / а по'том у'же ў К'їе'в'ї / н'ет // а по'том на'прав'їл'ї ме'не на войенко'мат свої / і йа по'паў на свої войенко'мат / войен'ком ме'не / войенко'мат на'прав'їў ме'не у нас / на'прав'їў ме'не ку'да // стої же // нарко'мат ору'жен'їа ў К'їе'ў / на за'вод с'ем'сот 'вос'емд'ес'ат чо'тїр'ї / і йа там

прора'ботаў / а по'том мо'її 'рани' зноў йак отк'р'їл'їс' / то йа по'паў у 'госп'їтал' о'т'еч'еств'еної воїни / ул'їца Рат'манского .. і там мн'е з'делал'ї опе'рац'їю ў но'з'їе / о / і йа пр'їїе'хаў на кости'л'ах / о'так мо'їа по'хожд'ен'їа мо'їеї 'ж'їз'н'ї було // ўс'о'го ж не 'можна споме'нут' // а те'пер б'о'л'ши / шо йа вам 'можу гово'рїт' //

91. 3.: А ви пам'їтайете т'ри'цат' т'рет'їй р'їк / йак 'голод буў ? //

— О-о-о // ска'жу / у т'ри'цат' т'рет'ом го'ду з'начїт' / була 'моча в'ел'їкаїа / а'на / 'земл'ї н'їзк'їе / ўсе по'дмо'кало // а по'том госу'дарство ўсе заб'рало / шчо було // ўсе поза'б'їрано / хто не ў кол'госп'ї / 'вол'їк'ї позаб'їрал'ї / і ко'ру'їк'ї по-заб'їрал'ї / н'їчо'го // ў ме'не са'мого заб'рал'ї 'пару 'вол'їкоў і ко'ру'їк'ї заб'рал'ї / і то'го доїшло / што йа по'шол іс' сво'їеї по'койної хо'з'аїкою ў л'ес і нар'ваў л'їпового л'їс'ц'а / да 'в'їшоў на с'ено'куос / д'їк'ї с'ено'куос / кл'ев'ер та'к'ї д'їк'ї кл'ев'ер / не кл'ев'ер / а д'атлоўн'їк / так йак кл'ев'ер / дак йа не доїду / ха'з'аїка т'агне / а йа зомл'їў // а йа зомл'їў // да ка'жу / ско'т'їна ж то па'сеца / поп'робуйу йа 'того кл'ев'ера 'їес'ц'ї / то йа ра'зу'ў т'рї коўто'нуў ... і так йа доїшоў до'дому / пр'їшоў йа до'дому / да й л'уг у'же ўм'їрат' // на'тоб'ї / їде к'расна мет'ла / так нази'валас' / в'їметувал'ї ўже / шо було / ў гла'дишч'ї зер'но йа'к'е було / у гла'дишечку ў тї'їну / і то заб'їрал'ї / а ска'жї шо'небуд' // да / а тї' кулак / 'хоч'еш шче й жїт' / та'ке / заб'рато ўсе // а голо'ва зїр'нуў на ме'не / да і 'каже // у йо'го не'ма н'їчо'го / і йо'го ўже не'ма // што 'делат' // соў'сом йа ўже н'їйак'ї // но тес'ц' м'ої буў у Моск'в'ї / і йа ўз'аў 'адрес да по'їїе'хаў у Моск'ву / 'їел'ї йа ту'да до'бї'ўс' // мо'роз / 'холод / неш'час'т'е // пр'їїе'хаў йа на 'К'їе'ўск'ї во'г'зал йа ў 'город'е 'мало буў / незна'коми' / попи'таў / то'ди нази'вал'ї / те'пер трам'вай / а ко'л'їс' / 'конк'ї нази'вал'їс' // йа пр'їїе'хаў тейу 'конкою ўже / д'е Кат'е'р'їна Вел'їка шестер'їком по Л'ен'їн'град'е 'їїез'д'їла / тї'їе та'к'їе / да / п'їшоў дїс'ати трам'ваї / і йа на чет'вертом трам'ваїе зл'їез / і про'а'уда / йшоў о'д'їн гра'жда'н'їн // а йак же те'бе наз'ват' / а мо'роз / а ўже 'їел'е тупайу / да і п'їтайу // с'лухаїте / то'вар'їшч // а в'їн на ме'не зїр'нуў / да ка'кой йа т'їб'е то'вар'їшч / с'в'їн'а // от і'д'от фто'рой йа сп'раш'ївайу / ува'жайеми' гра'жда'н'їн / розр'їш'їт'е вас спро'с'їт' // цеї мн'е поїас'н'їў 'ето ўсе / і йа заїшоў у тей ба'рак / то л'їк'ї 'курочк'ї / то йа по'соб'їраў / мої тес'ц' із' йаў'рейами' ро'бї'ў / а йаў'реї 'ето 'нац'їа 'х'їтра на'рода / да / ока'залос' / не даїе ме'н'е тес'ц' х'л'їба 'їес'ц'ї ба'гато / од'р'їже ота'к'ї ку'сок дак і ў ру'ц'їе не'ма і ў рот'е не'ма / і 'супу 'їес'ц'ї

'хочу / о'ниі 'умно 'д'елалі / йаг'бі йа на'йе'с' і з'разу пус'ц'іл'і ме'не до 'йеж'і / то м'ої б'і ж'елудок 'лопну' / да / ну / шо / после 'етого із 'м'ес'ац / по'том йа ста'у попра'у'л'аце // пої'ду у мага'з'ін / полто'ра руб'л'а к'іло п'ран'іко'у з'добни'х / 'булк'і та'к'іе / з'начит' / ле'жат' у мага'з'інах / йак заго'р'іла 'булка / це ўже брак бу'у хл'іб у Моск'в'і йак заго'р'і'с'а / або 'да'у'л'анайа / брак / то йа пої'ду ў мага'з'ін / да за де'с'атку руб'л'у'о'у / ме'шок 'булок пр'інос'і'у / ко'н'а годо'ва'у // а 'дома 'голод а'йакже / йа'к'і 'голод бу'у // ка'н'ечно / у ко'го шче 'дома ко'ру'с'ука бу'ла / то но'с'іл'і ў мо'лочну / моло'ко 'н'екотр'іе то йа сам пер'в'і моло'чар / з'начит' / пере'гон'а'у на пере'гон сепарато'ром / сл'і'у'к'і ў госу'дарство дпра'у'л'а'у / а теї пере'гон і'л'і на муко'р'іци / і йа йак поро'с'а пи'у / о'так жи'лос' / у'с'ак бу'ло // а те'пер / шо йа вам ска'жу // сво'йу б'іогр'аф'і'ю 'ж'із'н'і йа роска'за'у / йак йа ж'і'у // а те'пер / поста'р'і'у / 'бапка мо'йа ў'мерла / си'н по'мер в'іку'ваці'йа с'у'да //

92. — Йак пере'воз'іл'і // а йак же пере'воз'іл'і / із 'вечора / н'е / 'утром / 'утром / з'начит' / в'і'хожу йа с / пр'ітс'і'дат'іл' кол'хоза Н'іко'лай Н'іко'лайев'іч / моло'дої ч'ело'в'ек пр'от'і'у ме'не жи'у / йа го'ру 'добро'го 'утра / Н'іко'лай Н'іко'лайоч // 'д'едуш'ка / што // а'вар'і'я // а што за а'вар'і'я // 'каже / зор'валас 'атомнайа / ну / а йа з'найу / што за 'атомна / нам хто по'яс'н'а'у 'ето / ка'н'ешно / ми 'чувствова'лі / от / 'нате вам / дож'дал'і 'вечора / л'у'ог йа оди'хат' / у'же с'а 'бапка ў ме'не бу'ла // ос' за'ходит' во дво'р 'гонш'ік'і / наїшло ма'ш'ін 'поўне се'ло / ізго'н'ал'і ско'т'іну до кол'хозного / до кол'хознойе 'бази і гру'з'іл'і сеї наш скот ко'ров'і у ма'шини / 'тол'к'і за'п'ісува'лі фа'мил'і'ю / йа'ка ко'рова і ўсе // а на 'заўтр'ішні ден' / бу'ло ў ме'не поро'с'атко й 'тел'атко гру'з'іл'і / зап'і'сат' зап'і'сал'і / а то про'пало // не до'бі'ўс' йа н'і'чого / ну і за 'с'іе 'наші ко'ров'і пла'т'іл'і нам по' вос'ім'сот руб'л'еї / о'но пошло ўсе на госу'дарство / госу'дарство / сеї наш скот // а нас по квар'т'ірах перес... насе'л'ал'і / дак нас 'л'уд'і бо'йал'іс' // а'йакжи / 'дажи не хо'т'ели пус'кат' / но по пр'іка'зан'у в'ідно пра'в'іт'ел'ства бу'ло от / 'даж'е од'еж'і 'н'екотри'х у 'хату не розре'шал'і но'с'іт' н'іку'да / та'к'е ж бу'ло / а по'том / м'і о'ж'іл'іс' / да спа'с'ібо госу'дарству / поро'б'іло нам 'дом'ік'і / поросе'л'ало нас / а те'пер приме'н'аїтес' / йак хто 'може ж'іт' / те'пер бе'р'і земл'у / па'ш'і йе'йе / а'би' су'м'е'у // 'али' ч'ім йа йе 'буду па'хат' / ко'па'н'ічко'у х'іба / ўсе / о'так / так ж'і'веца / но йа не 'буду ка'зат' / шо 'зара / 'можна ска'зат' / 'нашім 'н'екотрим а-а-а / 'д'ен'г'і полу'чайут' / моло'ди'йе шче 'л'уд'і на ро'боту н'е 'хочут' / а ў га'р'елку по'п'і'вал'іс' / а-а / о'так / ўс'ак / но йа н'іку'да не хо'з'усе / 'тол'к'і до су'с'еда 'в'і'ду / да і по'сіжу / да і у'се //

о'так / 'д'еточка / 'ж'із'н'а с'ложуйеце / на в'е'ку / йак на 'до'ўгої 'н'ів'і // іс'торийа // з'малку то йт'і бо'йа'ўсе / з'дума'ю / йак і ж'і'лос' // е-е / ўсе бу'ло //

3.: А 'н'іс'л'а рево'л'уц'і'їі 'церкви закри'вали ? //

— Церк'іа // йак рево'л'уц'і'я бу'ла / дак кру'гом 'даж'і / кру'гом 'церк'ві хо'д'іл'і / п'рав'ілос' // а се ўже ў по'том / зак'р'іл'і церк'іа // позакр'і'вал'і бу'л'і церк'іа / 'дажи йа бу'у на род'ном к'райу ў ц'ом го'ду у нас 'церква сто'їт' т'р'іста л'ет / да / і ре'монт йі'йе з'д'елал'і / і от ког'да нас в'іку'ірова'лі / то м'і ж побро'сал'і ўсе / а йа 'йез'д'і'у / пр'і'йеха'у йа / пр'і'йехал'і м'і от'с'удова / на св'іі 'р'ідни' краї / все зарос'ло бур'я'нам'і / ла'сам'і // храм откр'і'ти сто'їт' // 'л'ез'ла сторо'на две'р'ей о'дорвана / 'може й 'в'ітер / йа ж не мо'гу ска'зат' хто / заїш'л'і м'і ў нас гороц'к'і храм на тр'і 'кумпол'і / да / в'і'сок'і // заїш'л'і м'і ў зво'н'іцу // пан'ека'д'іло / гд'е 'опш'ч'і зал / ту'ди ўже 'дал'е'йе / це зво'н'іца коло'кол'н'а / пон'і'ма'йет'е / с'у'ди ўже пан'іка'д'іло пере'т'аганате на п'роводу / в'і'с'іт' / заїш'л'і м'і 'дал'еї / ту'да гд'е 'опш'ч'і на'род соб'і'ра'ўсе // к'р'ілас / т'р'іста л'ет за'д'елани / гд'е 'пе'ўча спе'вала / йа і 'зараз у 'пе'ўч'і / у м'е'н'е 'голос / з'іл'ну'у йа / з'начит' / к'р'ілас теї по'рубани топо'рами / по'ломани / з'начит' / гд'е 'царск'і воро'та / гд'е 'бат'ушко п'рав'іт' / 'царск'іе 'ти'йе воро'та / по'ломани'йе / і'кони істо'р'ічес'кі в'і'сел'і / 'тул'к'і 'рама і ст'ек'ло 'дол'і / а то ўсе по'біто / ну / што ти 'можеш ска'зат' // н'і'чого // погл'а'д'ел'і м'і / гд'е Спа'с'іт'ел' л'е'жа'у у г'роб'іку / дак там хтос 'паску постано'в'і'у / то не'ма н'і'чого / то йа возра'т'і'с' / дак із к'і'лометр м'і'н'е до сво'йе квар'т'ір'і іт'і / йа / з'начит' / поре'ш'і'у пешо'ходом // пр'і'хожу йа до сво'го дво'ра / до сво'го дво'ра / а ў ме'не / на мо'йой з'ем'л'е кол'хозна кан'тора сто'їт' / п'рамо о'так / так йа ўже сво'йе квар'т'іри' не позна'йу / зарос'ло ўсе / 'т'ол'к'і по кан'тор'і / з'дан'іе в'е'л'іке / дак йа і поз'на'у / а це кан'тора / з'начит' / тог'да йа пово'рачу'ю ўп'раво / вот му'й дво'р / сто'йал'і ў'шуй / ду'бови' та'к'и б'рама / л'е'жит' 'боком / по'ломане ўсе / пот'рош'чене / ў'мурзайе / із'дало на го'род ту'да / поло'мило ўсе // да / пр'і'хожу йа до две'р'ей / до ха'лупи' сво'йе / о'так бади'л'н'ак росп'і'хайу / д'вер'і роск'р'і'ти'йе / роск'р'і'ти'йе д'вер'і / хара'шо // за'ход'у йа / назі'вайеце ў нас 'с'енци' / первона'чал'но 'ето / з'начит' / 'с'енци' / тут 'поўно х'ламу / шо се та'к'е'йе // за'хожу йа ў кла'дову / а шче мо'го 'д'іеда та'к'іе 'бочк'і бу'л'і то ку'л'іс зер'но 'с'і'пал'і стар'і'к'і та'к'е ро'б'ілі / сл'епку та'ку / да та'к'іе ка'душк'і / по п'ят' цент'неро'у / на жи'л'езни'х обру'чах // ўсе по'рубане / шо на 'полочках бу'ло / ўсе по'біте // тог'да йа пид'ход'у до две'р'ей / д'вер'і роск'р'і'ти' у 'комнату 'первуйу / сто'йала скр'і'н'а / 'в'і'ско о'дорване / так йак сун'дук / о'дорва-

на / ну / там н'ічого не було / ста'р'ини'є 'латк'і йа'к'ейіто
бу'ли / погл'ед'іу йа // сто'йау стул / стул л'е'жит' дого'р'і
но'гами / 'нушк'і пови'ломувани'є / а 'засланка / та шо п'іеч
закр'івайут' / аж на 'ул'і'ці 'в'ік'інуті / і ход'б'і одне ст'екло
було 'ш'ібочка / ўсе по'б'іте / так // і што ж йа мо'гу то'гда //
по / п'раўда / шо зап'лакаў к'репко і ўда'л'іус / і ўсе // шо йа 'можу
вам / д'еточк'і ска'зат' //

93. — Воло'чайеу Воло'ди'мир Ти'мох'вейеви'ч / р'ік на'ро'жен'а /
'ти'шча д'івет'сот д'вацят' д'еу'йатого / дв'є'нацатого 'с'і'чн'а /
наро'ди'ўса йа / се'ло 'Тоўсти' Ліс // жи'ў йа там до н'і'мецкої
во'їни' // йак м'і щч'і'тайом до 'сорок 'первого 'року / а то'ди
'н'емец нас захва'ти'ў вс'іх от оку'п'іруваў / о / і м'і йак то
гово'рат' / бу'ли там / жи'ли пр'і н'і'мецкої оку'паци'ї / жи'ли
йак хто м'іх / йак хто м'іх так ход'и'ў / так оде'ваўс' / от / а
ми' мал'і бу'ли ше та'к'іє / подл'етк'і / от / то ход'или' з'і'моу
й 'боси'є пош'т'і / пош'т'і шо 'боси'є / от / і / полу'голи'є /
'али не бо'йал'і'с' н'і мо'розива / н'і'чого не бо'йал'і'с' / от то'д'і
на 'сорок д'руг'і год пой'ав'ілі'с' у нас парт'і'зани' // так йак йа
сам 'ж'іт'ел' се'ла Тоўс'того 'Лісу / от бу'ли ўже та'к'іє
муж'і'к'і / ко'тори'є пош'ли ў парт'і'зани' / от / і йа 'тоже не /
бу'ў так йак с'яз'ни' ў йіх / у ц'іх парт'і'заноў // от / 'етот
да'ваў йім с'в'ед'ен'е про 'н'імцоў / де на'ходили'с' 'н'імці /
йа'к'іє час'ти'ни' бу'ли розпо'ложени'є / шо во'ни 'роб'лат' /
от / пото'му / шо йа дн'ом мали' бу'ў / ход'и'ў по се'лу / по
с'во'йому Тоўс'тому 'Лісу / ў нас 'н'імці сто'йали / ре'монтна
'база // дак йа ход'и'ў так і розгл'а'даўсі і до'лажуваў це ўсе /
'етім парт'і'занам // не за'пи'суваў / все ў голо'в'і було ў ме'не /
ўсе ў голо'в'і 'зап'іс' була / то'ди за'п'і'сுவат' не тре' було /
'ан'і'чого не т'реба було / бо за'п'ішеш / спої'майут' 'н'імці /
розде'вал'і дого'ла і / шо'небуд' та'ке / дак с'разу по'в'іс'ат' да'ї
ўс'о / і не гово'ри // од'ного 'разу да'жи м'і'н'е було / по'тому /
шо с'яз'ни' пр'ішоў із 'лісу / і пр'ішоў до нас / п'рамо до
'хати' // а ў мо'їє 'мам'і було нас аж 'семеро де'теї / от / ну /
йа так йак бу'ў з' 'йім'і с'йазани' ўже с парт'і'занам'і / то йа
ў'ранці пос'н'ідали / йа йо'го не пус'каў / ка'жу / да'ваї
подо'ждеш т'рошк'і / по'куда нач'нут' то'вар го'н'іт' // ну / скот /
йак по 'нашому го'ворат' / на 'пашу / м'і 'будом гнат' так йак
па'сту'х'і / 'в'ідом'іс'ц' / 'етого / се'ла / а в'ін не пос'лухаў /
'токо до'ваї мн'е // то мн'е 'екстрено т'реба / от // ну / ў йо'го
ў 'сумк'і бу'ў п'істо'л'ет і дв'і гра'нати' / ... йа за ц'у 'сумку ў
'рук'і / переш'ли' через 'вул'іцу з' 'йім / пош'ли ў го'роди' / ў
го'родах ше ква'сол'а була росла та'ка здо'рова / се там да
к'йа'х'і // да ўсе та'ке / го'роди'на / йак 'в'ішли' з ого'роду з
ц'о'го / 'дал'ш'і на го'род / а 'н'імці йак'раз 'саме ме'н'ал'і пос'ти'

ў'ранці / і тут / на нас // рус' / рус' / ком / ком / ку'ди' ж
ком / йак о'с'о ў ру'ках 'сумка ў ме'не з гра'натами' / і п'істо'л'ет
л'е'жит' там / і в'ін 'тожи / йа ка'жу на йо'го / д'ед Ма'кар /
те'каїмо / ку'ди хто 'може // 'разом не бе'ж'ім / ка'жу / ти' ў
од'ну с'торону / йа ў дру'гу // в'ін по'б'іг ў од'ну с'торону / йа
ў дру'гу // так во'ни' за 'нами' / йак у / с'аўто'мату'ў йак
у'лупет' / да ў'лупет' по нас // от / аж 'іскри' / так і ў од'ного
'д'іда та'к'і 'загород' була та'ка / ду'бов'іє п'лах'і та'к'іє /
'метра два / дак йа / ту'да 'через цей за'бор / йак / п'рамо йак
к'от // та'ко / раз / переп'лигнуў / а'ни' с аўто'матоў по ме'н'і
дак / аж 'іскри' лет'ат' ду'бов'і та'к'і ти'н бу'ў / ну / йа
переп'лигнуў там / ў дру'г'і дв'ір перес'кочи'ў / з дру'гого дво'ра
ў т'реї'т'і дв'ір і по'шоў / по'шоў / і вс'кочи'ў в св'іі дв'ір // от /
то йа 'тойі 'сумк'і не мог з ру'к'і 'в'ік'інут' сам // 'мати' пр'і'б'ігла
до ме'не і р'вала 'сумку / не могла рошче'п'іт' 'рук'і м'і'н'і /
шоб 'в'ірват' 'сумк'і з ру'к'і / ну / й так м'і / п'раўда / ту
'в'ірвала 'сумку / за ту 'сумку / да там в нас за хл'е'вом кри'ни'ца
була та'ка / дак а'на ў ту кри'ни'цу ўто'п'іла / шоб 'н'імці не
наш'ли' с'л'іду // йа зап'р'ог ко'рову / б'іст'реї / бо ўже ко'рови'
йшли' на 'пашу / т'рошк'і 'жита' / так с ко'ропку / 'борону /
п'луга / в'оз / і в'йа'зайу з дво'ра / шоб 'йіхати' м'і'н'е / так
йак йа 'йіду па'хат' 'шого // ну / во'зи / на / там неда'леко на
'вул'і'ці мос'ток бу'ў / ка'нава йшла // йа 'в'ієхаў на теї мос'ток /
а мос'ток д'рахл'ен'ки бу'ў і пол'е'н'ака 'падає 'в'оду / а тут
'н'емец сто'їт' посто'вої / йак закре'чит' на 'мене' / ну / а шо
ж йа / па'дан бу'ў / шо там йа / от / подб'е'гає і по'казує /
'арбаїтен / на 'мене' кри'чит' / 'арбаїтен / 'арбаїтен / к'індер //
о / ну / шо ж / йа то не поди'му 'тиє п'лах'і / то он ми'не
п'л'откої йак пот'а'нуў / так йа / про'бачте' / чут' і не помо'чи'ўс'
ра'зоў тр'і' / ну / пр'і'б'ігла 'мати' / там су'с'ітка ўсе / та ту
п'лаху подн'али / пос'та... / поло'жи'ли' / он по'казує / шо
пр'і'б'іі ж'і'є / от / а то'ди ж гвозд'еї не було / н'і'чого / йа
йа'койіс' п'роволки' нашоў пр'і'б'іў ти'м / пол'е'н'аку / он
походи'ў / потанцо'ваў / от / о / гут / гут / го'ворит' / йа
сл'о'замі заб'раўс' по'їєхаў б'іст'реї / пр'і'їєхаў а ц'о'го ж /
ц'о'го ж Мака'ра д'еда спої'мали' // от і це / і ц'о'го д'іда
спої'мали' / а йа 'в'ієха'ў со'б'е / аж у кус'ти' ту'ди' / ко'рову
'в'іпрог / пус'ти'ў у с'тадо / а сам бе'гом у ліс до парт'і'заноў /
от / собш'чи'ў парт'і'занам / шо та'ке й та'ке 'д'іло / шо 'д'іда
Мака'ра спої'мали' // от / ну / в'і'в'ачеї два / 'ночєї д'воє не
було / 'оп'шим / но'чо'ваў у 'н'імцах // у од'ної с'тебочку поса'д'іл
йа'го / і о'дин д'і'жури'ў / чи не 'н'імец / а 'буде д'і'жури'ў 'саме
на д'і'журств'і цеї / и-и-и / чех і'лі' / і'лі' сло'вак йак йа'ни /
с'етого госу'дарства / і на ц'о'го ж д'іда Мака'ра / 'кажи / вас
'заўтре' 'будут' 'в'ішат' / от / то в'ін прод'раў у с'тебочки тої

с'тел'у / кришу / і у того ха'з'айна д'л'ни та'ки са'райі бу'ли пост'ройени хот' і не с'тари / но д'л'ни / так / мо 'метроу сто бу'л'і та'к'іе / так / баз о'цеї / ко'лишн'іе / за'можн'іе та'к'і ха'з'айн бу'ю // а то'да в'іл'ез на 'теїе на ту с'тебочку 'тіхен'ко // то'ди / с'тебочки там от са'райа 'метра 'може^н / 'даже^н 'метра не бу'ло / перес'кочи'ю на / на хл'і'ю і по к'риш'і по'шо'ю / по'шо'ю / 'тіхен'ко / і 'ю го'роди / вс'кочи'ю / і та'ки 'йт'ік теї д'ід / от // то до 'матер'і / 'н'імц'і 'уже 'з'нали / шо / де 'я на'хожус'а / 'яа бол'ш до'дому не по'я'л'а'ус'а 'усе / так набл'уда'ю 'яа / а / ну / 'яа зна'ю / шо ме'не спої'ма'ют' ц'і / а'бо 'уб'ют' / а'бо по'в'іс'ат' // от / то 'яа / и-и / там у 'л'іс'і пош'т'і на'ходи'ус' / от / і на теї 'веч'ір / шо 'уже он 'ма'уса 'утек'т'і / парт'ізани' окру'ж'іл'і се'ло / ко'упа'ко'ус'кі от'рад / і от / 'яак 'уже по'яа'в'і'ус' цеї д'ід / ну / шо / 'етот / ну / окру'жони це бу'ло се'ло / ну / 'йд'ід в'ішо'ю 'йо'го / 'думал'і / шо 'н'імец / пої'мал'і парт'ізани' сво'го ж чо'лов'іка / в'ін роска'за'ю / шо 'яа 'уже у'т'ік іс'туда / от / с'разу 'дал'і пр'іказ отсту'п'іт' / от / парт'ізани' / і 'яа / 'яа / пр'а'уда / не^н з'на'ю / 'яак і'ни там собш'чал'і / ч'і там шо / шо отош'л'і / шоб се'ло спас'е'ни' н'е спал'іт' / ну / а 'дал'ши 'яа то / так 'само / 'дал'ши 'яа продол'жа'ю / то 'н'емци' 'уже //

94. — 'Яак 'уже 'наш'і засту'п'іл'і / 'яак м'і 'каж'ім к'расн'іе / і но'а'ча'ю зно'ю хаз'айно'ват' 'ю кол'госп'і / от / 'ю кол'госп'і с'тали / обу'чал'і / хто ма'ю 'яак'е 'вол'ік'і сво'іе / позда'вал'і 'ю кол'госп' / от / і но'чал'і хоз'аїну'ват' у кол'госп'і / до'ваї поди'мат' і це 'усе ж ха'з'айство кол'хозно'е / с'і'яти там / а по'том в 'сорок шес'том го'ду 'яа 'уже по'йха'ю в 'К'іе'ю в фезе'о / в 'сорок шес'том // по'йха'ю в фезе'о / обу'ч'і'ус' в фезе'о / у 'К'іе'в'і / на за'вод'і К'расн'і ска'ватор / у'же 'ю 'сорок с'ед'мом го'ду / 'яа на'ча'ю ро'б'іт' у за'вод'і Бол'шо'в'ік // ну / до ти'х пор доро'бі'ус'а / шо пр'а'уда / 'йісти' по'гано годо'вали' нас / 'дажи 'н'емцо'ю пл'ени'х / 'лучше годо'вали' / чи'м нас // ма'лі'х де'теї / 'яак м'і шчи'та'ємос' / шче ж 'дет'і ж то'ди бу'ли / шо там // от / до'вали' так / п'і'с'ат ч'і п'ят'сот грам хл'іба на 'сутки' / от / і у'ден' до'вали' так // суп і пом'і'дор зе'лени' 'ю 'йом п'лавайе / а то во'да / і 'ложечка пот'солнечної о'л'ії // о'це'йз'і'ю / і 'лошку там 'яа'когос' / пош'т'і 'можна ска'зат' / шо не^н 'лупл'ана кар'тошка бу'ла / п'ур'е називалос' / 'ложе'чку / і 'усе / і бол'ш ти' не по'луч'іш // то 'ю мени на'чал'і 'уже 'ног'і 'пухнут' / от / 'яа по'бач'і'ю / шо д'іло по'гане^н і к'іну'ю / 'можна ска'зат' / шо к'іну'ю це / ц'ого за'вода / не^н / 'бачу / шо 'яа по'мру там // от 'голоду // к'іну'ю ц'ого за'вода і по'йха'ю у 'Запа'дну / спа'сат' сво'ю 'душу // у 'д'ад'ка одно'го // а то'ди пр'і'яха'ю зно'ю ду'дому / і зно'ю на'ча'ю у кол'госп'і ро'б'іт' // от / ро'б'і'ю в кол'госп'і у сво'їему ж ц'о'му се'л'і То'ус'том 'Л'іс'і // до 'самої

'арм'ії // аж до 'сорок д'і'ю'йатого 'года / а 'сорок д'і'ю'йатом го'ду 'яа по'шо'ю в 'арм'ію от / по'шо'ю в 'арм'ію / 'арм'ію отслу'ж'і'ю / то'ди при'шо'ю 'з 'арм'ії / от / пр'а'уда / 'ю 'сорок д'е'ю'йатом го'ду 'з'з'а'ю да оже'н'і'ус' / 'яак 'кажут' / іздур'і'ю // от / пр'і'шо'ю 'з 'арм'ії / 'тоже 'ю кол'госп'і ста'ю ро'б'іт' / у'же на ма'ш'ін'е ро'б'і'ю 'яа 'ю кол'госп'і / от // а то'ди 'бачу / шо / ну / не 'можна пот'а'нутис' н'і'яак // те / шо бу'ло на ми'н'і / 'з 'арм'ії при'шо'ю / то / под'ра'ю / а зароб'іт' / не зароб'і'ю в кол'госп'і / по'гано пла'тили со'ус'ом // то 'яа к'іну'ю же / у / так / п'ід'іс'ат д'ругом 'яа при'шо'ю 'з 'арм'ії / п'і'с'ат т'ре'т'і 'яа 'ю кол'госп'і ро'б'і'ю / п'і'с'ат ч'ет'верти' 'яа 'ю кол'госп'і ро'б'і'ю / а то'ди^н рошчи'та'ус' у кол'госп'і і по'шо'ю у л'ес'но'е ха'з'аїство ро'б'іт' / от / там полу'ч'і'ю 'яа ма'ш'іну / і так 'яа ро'б'і'ю / 'яак то го'во'рат' / аж до 'самого / по'куда по'яа'в'ілас' 'атомна 'ю нас // а по'том до з'ри'ва / до ц'о'го / і / посл'і з'ри'ва пересел'іл'і нас іс' се'ла 'То'ус'того 'Л'есу у се'ло 'Лип'і'юку Ма'каро'уского ра'йона / от // і тут 'яа 'тоже ро'б'і'ю у л'ес'хоз'і / от / на ма'ш'ін'і / до 'само'є п'ен'с'і'ї / проро'бі'ю 'яа / на / шо то ше три' 'годи' оста'валос' м'і'н'і до ш'іс'а'т'і год / доро'бі'ю 'яа до ш'іс'а'т'і год / по'шо'ю на 'пенс'і'ю і ост'а'ю со'б'і 'уже домохо'з'аїном / шч'і'та'й'ус'а // от / со'б'і 'уже 'дома / тут у 'Лип'і'ц'і / шо 'небуд' та'ке в'ідум'л'айу / та'ке роб'л'у / хаз'а'їну'ю / на зем'л'і / 'яак то го'во'рат' / 'пашу 'сотк'і сво'іе / уб'і'райу / о / і так і жи'ву 'дал'ши // от 'ето і 'усе у 'мене та'ке //

3.: А 'яа'ка у вас ос'в'іта ? //

— Ос'в'іта 'ю 'мене до во... / 'яак ми' го'вори'м до вої'ни до н'і'мецкої / 'яа 'кончи'ю чоти'ри к'ласи' / і посл'і в'і'ни 'тожи 'конч'і'ю п'і'яти клас / і на ц'ом у 'мени ос'в'іта о'конч'ілас' // то'му / шо о'хота бу'ла уч'і'тис' і 'дал'ши / ну / ни 'можна бу'ло / ни 'можна / у 'матири бу'ло 'семеро де'теї / т'реба 'ус'і / т'реба бу'ло годо'вати 'їх / а уро'жайі не'важни бу'ли / от / 'ю кол'госп'і б'іл'ш не до'вали зем'л'і / 'яак т'ри'цат' 'соток / а / на т'ри'цат' 'соток / це т'реба в'і'годоват' 'вос'ем душ / поп'робоват' / 'яак 'їх в'і'годоват' / а / то так / бу'ло та'ке / шо ден' па'су / в'ер'н'еї / ни'д'іл'у па'су / 'ц'ілу ни'д'іл'у па'су скот / у кол'госп'і те'л'ата / ма'лим бу'ю шіе пас 'яа / от / а у суб'оту в'ечер'і 'уже приго'ну' / да 'вечер'і 'йду / да учите'л'ам зда'ва'ю ек'замен за 'целу не'д'іл'у / от / за 'целу не'д'іл'у // а п'і'сал'і ми' на чом // на га'зетах / а т'іт'рад'еї не бу'ло / н'і'чого ж не бу'ло на га'зетах / 'между га'зетко / о'то ст'рочка'ми по'падеш / да 'уже ту'л'іш 'ї'ї 'усе' / от / 'дуже 'яа л'уб'і'ю ма'т'е'ма'т'іку / 'дуже л'уб'і'ю ма'т'е'ма'т'іку // по ма'т'і'ма'т'іке д'ік'танти / то ж не бу'ло та'кого 'яак 'зараз / д'ік'танти / ме'не / так бу'ло / на / 'яак ка'за'ю на в'ід'м'іно / 'усе 'урем'яа / і конт'рол'ни' п'і'са'ю се от // н'і'мецку 'мову не л'уб'і'ю 'яа / бо б'іл'і 'н'емци ме'не / дак 'яа

н'імецкої мови не на / мог би мог би учит' її / все ч'исто / і багато й зараз азбуку їсу знайу / н'імецку / і слова знайу н'імецк'их багато / і / ну / не л'уби'ю за те / що во'ни ме'не б'і'ли к'репко га'ди / от //

З.: А роска'жит' як били ? //

— О! // б'і'ли ст'рашно б'і'ли / о-о / даї Боже вам не бачи'т' так // і зараз от тих ре'з'інових пл'отках ос' потис'курни'є / ц'іє нарослі / ну / було раз о'дин раз / йа по'шоў / е-е / до дно'го сус'іда там / от / погу'л'ати / а йа не знаў / шо в'ін у пол'іцій буў / теї д'ат'ко / дес' у Черн'ігову чи де / не знайу / дес' у йа'коїс' сторо'н'е тут // а по'том у'т'ік од йіх / да прі'шоў до'дому / ну / н'емци ўсе та'к'и знайшли йо'го / окру'жили хату ў'ранци / йа ў'ранци прі'шоў / ти до йа'го / от / ну / а ўже ж йак / не говори'т' / а то'б'і ўже ш / кур'іт' / то кур'іли ж ми / паца'ни / о'дин од'ного подбук'ройш да і кур'іш / от / так / теї д'ат'ко прі'нос га... / тийе к'н'іжок цих же ў'с'ак'іх / так йа прі'шоў / а йо'го доч'ка була / дак йа прі'шоў да йа'го / да ўна роска'зала / шо бат'ко кн'іг прі'нос / дак йа прі'шоў / шоб он даў бу'маг'і кур'іт' // он одор'ваў м'і'не л'іс'коў десет' та'к'іх йак'раз са'ме йа дер'жаў у ру'ках ту бу'магу / от / і тут н'емци окру'жилі хату йо'го / і пол'іцаї й'н'емци ў хату ў'с'акуйут' // оў'чарка та'као / мо з 'мітер в'ісо'тою / от / ус'коч'ілі / зас'коч'ілі до йо'го ў хату / дак йа хо'т'іў же з 'хати ўте'кат' / о / а н'емец ме'не сфа'ти'ў а 'руку і на'гайкої той йак ут'ануў / та'ка ко'ротен'ка на'гаїка / йак по'т'ане / дак мо разоў трі' обк'ружує ме'не / от / то п'робачти за г'рубос' 'можи / шо йа ни так ска'жу / так йа і у'п'іс'аўс' / от / а о'дин пол'іцаї / та на 'мене / каже // с'ад' / си'ди' / каже / а то ўб'ют' / а оў'чарка на ме'не ла'пами та'коо с'перлас' і / то йа ў с'л'ози' / те'чут' з о'чеї / не то шо / во'но то й'бол'но було ўсе ч'істо ж / а с' того ст'раха / от / ну / це та'к'і о'д'ін буў с'лучаї / от // то йа ўвечер'і / то'го д'ат'ка заб'рали' / праўда / то йа ўвечер'і по'б'іг // куди ж йа по'б'іг // йа ж по'б'іг у л'іс і роска'заў це д'іло / от / от'рад / д'е от'рад на'ход'іўса парт'ізанск'і / дак йа ўже знаў / куда б'ехт'і і роска'заў / шо та'ке / й та'ке / й та'ке д'іло / так і так / ну / кажи / пулу'чи'ю / то і добре / на ме'не с'тарши з от'рада / кажи / було / кажи / л'учше ро'би'т' і х'іт'рейє / а ти' раз нех'іт'рейє зро'би'ў / то й пулу'чи'ю / а д'руги' раз пулу'чи'ю за ц'ого мос'та / о'це д'руги' раз / два 'рази ме'не б'і'ли / от к'репко так б'і'ли / от / ну / а остал'нойє / опшем тру'дилис' к'репко / голодо'вал'і к'репко / от а ў д'етств'і ше помн'у т'р'іцат' т'рет'і год / пере... / помн'у / шо йа пережи'вали от / шо йіли і л'іс'ца із де'роў / р'вали' / ў'с'аку гадос'ц' йіли / а'би' токо спас'т'і душу / і сорок с'оми' год посл'і воїни ўже ж добре йа

'помн'у / буў ха'з'айіном / шчи'таўс' у 'матер'і / от / 'тоже багато голодо'ўки було / от / о'так оп'ше т'рудни'є годи' були' / а 'зара с'тало непо'гано / 'добре 'жити' с'тало / о / то ўже здо'роўйа не'ма // у'же ш'і'с'ат с'оми' пош'т'і / ш'і'с'ат шес'ц' / ш'і'с'ат с'оми' о'д'о на но'су //

95. — Бу'ла хата / гарна хата бу'ла / от / ота'к'іх хат / йак о'це тут йа жи'ву / то мо полто'ри' ў'л'ізе ў од'ну хату / са'раї к'ір'п'ічни буў / 'тоже здо'рови' са'раї буў у 'мени з'робл'ани' / ко'лод'ац у дво'р'і буў / сад буў / от ого'рожено було 'тоже хоро'шо / кра'с'іво / шта'хетн'іком ого'рожено / от / пал'іво ў нас було ўсе там дро'в'іма / ми' пал'ілі дро'в'іма / с / йа ў л'іс'і ро'б'іў / то в'іп'ісувал'і так 'норми' нам / пал'іва фа'тало / о / 'заре' за'бути' не 'можу / от'ут жи'ву йа / тут йа жи'ву / а йак 'токо л'ег спат' / так йа у'же 'дома там / мн'є с'н'іца / шо йа 'дома ўсе роб'л'у // не 'можу за'бути' // а 'перв'і годи' йак о'то с'у'да нас пересел'ілі от / шо ў ме'не / праўда / йа ку'п'іў ма'ш'іну со'б'е от / то так прі'гас'кує / шо заб'е'рус' / 'утром і по'йіхаў ту'ди // ден' там по'буду / по / поза'метайу / пов'іч'іш'чайу / там попр'і'б'і'райу / шоб у'се було оку'ратно // бо йа л'уб'л'у оку'ратнос'ц' // дар'ма / шо 'заре'з на'д'і'ў шта'ни' та'к'і г'разни / то он 'пораўс' о'с'о ў дво'р'і // і / це 'вечер'і до'дому прі'йду // так з ду'ш'і б'і 'начє з'ла'же т'рошки / ад'ла'же од ду'ш'і так / от // 'важко / ста'рушка / 'тоже бо'л'іє 'часто / 'часто бо'л'іє / к'репко голо'ва ў йе бо'л'і'т' / от //

96. — А наш краї пре'красни / пре'красни / пре'красни краї / от // раз йа йіду ў оў'тобус'і / у / у 'етом із 'дому / с'уди ж у'же / йак м'і шч'і'тал'і / у 'Йануў / де 'атомна розпо'ложина / і 'йідут' / 'в'ідно з Ро'с'ії л'уди' / дак о'д'ін і го'вори'т' / 'кажи / йа св'ої в'ік про'йізд'іў / ну / ше та'кого ку'точка кра'с'іво'го йак тут / каже / о'це прі'йіхаў с'уди' / йа ше не бачи'ў / кажи / от // у л'іс'і росло багато ў'с'ак'іх 'йагод / гр'ібоў / 'етот / ў'с'акого 'з'іл'а росло / и-и / ну / с'кажом ко'ри'сного / ко'ри'сного 'з'іл'а / л'е'а'карственого 'з'іл'а росло / от / а тут не те / шо / шо там // от / так от і йак і не ску'чат' по 'йому // 'дуже 'добре там було 'жити' // 'дуже 'добре / і ўсе росло / ўсе росло / і пше'н'іца росла / і 'жито росло / і кар'тошка росла / і л'он р'ос / і да'ж'и йа 'кажди' год із с'воєю ха'з'айікою у го'род'і / ка'зали' / шо ў нас не рос'тут там каву'ни' / а йа 'кажди' год са'д'іў / м'і са'д'ілі зе 'ж'інкою / і на д'вацат' с'оме с'інт'аб'ра / це наш прі'с'тол'ни' п'разн'ік / Зд'в'і'жен'є / от / ў нас с'і'да каву'ни' були' с'в'і'ж'іє сво'є / о // то / шо 'нада було / і ў ме'не / праўда / 'тоже ў нас сем'йа 'тоже вел'і'ка / 'али було 'дуже 'добре / ўс'і та'к'іє д'іти' ў ме'не були послу'х'н'ані / от /

с'лухали / і малими були / дак с'лухали / і мат'ір і мене с'лухали / о / ў мене було / ў нашої сем'ї / ў мене трі сина було й трі дочк'і / от / і заре́з ус'ї жо́нат'і і за́мужн'і / і майу йа зарез у с'їх тринацат' унук'їу / от / молоді й майу тринацат' в'нук'їу / от пощ'їтаїти / ў то'го двоїе / ў то'го троїе / от / ў то'го четве́ро / от і пощ'їтаїти / то / будити / от // і йак із'їдуци ус'ї с'уда ў ц'у ха'тину / от / дак сво'їа ц'їла бе'седа // і йа йім і ради / і во'ни м'нойу ради / ўнук'ї ус'ї ради / ус'ї д'їду й бабо / ус'ї / от // а си'ни там у́же з'росли були / сво'їїх д'їтеї мали / али те / шо йа скажу йім / то во'ни ус'їда с'лухали ме'не // попр'їе'зайут' / те / шо йа загадаю / з'робл'ат' / от / і не скажут' ми'н'ї н'їколи / по'гано / шо це ти / тату / там то сорваў нас ч'ї з гул'н'ї / ч'ї там шо // н'їколи та'кого ни гово'рили м'їн'ї / от // д'їти доб'рі були / от // а те'пер роз'їхалис' // д'їд і баба ос'талса / от // тїїе ж'ївут' у Б'єлої Церквї тїїе ў Че'р'касах / тїїе й Іванофранк'їускої област'ї жи'вут' тїї / так / порожїї'залис'а //

97. — Ми ўдвох із бабої тут // го'руїем трошк'ї // али йа та'к'ї заў'з'ат' / шо йа ни роста'їус' іс сво'їїм жи'л'їзом / роб'л'у шо'небуд' / то йа'когос' мото'рол'єра з'роб'л'у / шоб л'єкше гн'ї во'з'їт' було на го'род / то / от / то ше / шо'небуд' та'ке / то плуж'ка / то йа'когос' плуж'ка з'роб'л'у шоп / от / ко'на попр'ос'їти ў деда / шоб св'її буў / до зо'рати' / да се та'ке ота'ке / от / і так жи'ву //

З.: А йак ви робите плужок ? //

— Плуж'ка роб'л'у сво'їїми ру'ками роб'л'у / ну / нач'їнайу йа / ну / наї'ду там дис' / пої'ду на метало'лом / от / наї'ду ку'сок та'кого жи'л'їза подхо'д'ашчого со'б'ї / от / ну / це пої'де / сам со'б'є думайу / це буде стре'ла у плух / от / то л'їсто'вого жи'л'їза наї'ду ку'сок / тоже йо'го в'їрубайу зу'билом / об'рубайу / от / на / та'к'ї ў ме'не ста'ночок йе / шо об'точуват' / ну / то'чило ми' кажом на йо'го // об'то'чу йо'го / шоб во'но було оку'ратнен'ко / о / в'їгну йо'го / молотом гарно / в'їр'їхтуїу ўсе / об'ч'їст'у / от / купи'ў йа со'б'є ел'ектрос'варочку ў мага'з'їн'ї / от / пос'варуйу / от / це ўсе до куч'ї / о / а то ў су'с'їда йе к'їн' / попр'ошу / в'їйеду на го'род / про'в'їру то'ди / от / оре' добре / з'начит' / пус'каї йо'го ў се'р'їне проїз'водство //

З.: А гар'туїете за'л'їзо ? //

— Н'є / н'є / ў мене не'ма де гарту'вати / а / ў кол'хоз і'ти ў кузн'їцу / там йе сво'її проб'л'єми / дак йа / йа та'к'ї метал шу'каїу / шоб не гарту'вати // де от / от плуга од тра'кторного / йак м'ї кажом / л'є'м'їш ўже з'робл'ани в'їн / во'ни в'їк'їнули / йа подоб'раў йо'го / от / йак'раз поди'хож'їт' //

в'їн до мого плуга / об'рубайу йо'го ку'сок / йак он д'л'їн'ї і пр'їстроїуїу йак'раз так йак //

З.: Чим об'рубуйете ? //

— Зу'билом // зу'било / да // зу'билом об'рубайу йо'го і / от / ну / т'реба поси'д'їти / з'найете / нас'то'ч'ївос'ц' та'ка / от / на'чаў ро'б'їт' от'тєто / о'це / йа 'должен йо'го з'роб'їти до к'їн'ц'а / от / не т'реба у'же к'їдати йо'го / шо це йа / і не думати то'го / шо йа не з'роб'л'у / раз за'думаў / то з'роб'л'у / 'должен із'ро'б'їт' йо'го йа / от / і так йа роб'л'у //

98. З.: А хату там ви са'м'ї ставили ? //

— А хату там / да / ўже посл'ї ар'мїї / йак йа ўже пр'їшоў // то ў л'єс'хоз'ї стаў ро'б'їти / от / то ўже хату там / праўда / ў л'єс'хоз'ї да'вал'ї л'їс м'їн'ї / в'їп'їсували / от / за мо'її грош'ї / но то'ко в'їп'їсували / і йа во'зи'ў / праўда / ма'ш'їну да'вал'ї / йа 'єтот л'їс во'зи'ў / і то'ди на п'їло'раму мало о'п'їлували / а ўсе ўруч'нуйу оп'т'осували / л'їс об'т'осували са'к'їрами / помо'гали су'с'їди там / і сам'ї ст'роїли хату // з'роб'їли хату гарну // с'разу йа наво'зи'ў л'їс 'єто под'вал / ў нас' робл'ат' дубови / от / це при'в'їз / дуба на под'вал / а то'ди наво'зи'ў л'їсу сос'ни / сос'на ў нас' бол'ши час'ц'ї / сос'ни ро'б'їл'ї хату / сос'нов'ї / от / і це 'тоже наво'зи'ў сос'ни / поте'сали ц'у сосну / от / прамо метра / йа'ка дл'їна хати / та'ку й во'зи'ли ўже / ў ме'не було так / 'дето / метроў дв'їнацат' дл'їна хати і девєт' с поло'ви'ної ш'їр'їна хати була та'ка / от / і та'к'їє ко'лоди йа во'зи'ў / і те'сали ўруч'ну / і те'сали йо'го т'є ко'лоди от / наво'зи'ў / нате'саў / у'же ж там з'найеш / с'к'їки ко'лод т'реба то'б'є на с'тену на дну / д'єс' дв'єнацат' ко'лод т'реба на дну с'тену / напр'ї'мер на дру'гу / по дв'єнацат' / скроз' в'єз'д'є та'ко / о / і поте'саў / нате'сали ўже / а то'ди да'ваї погу'каў маїст'р'їу / ко'тор'їє ўже спец'їал'їсти та'к'ї по / да йа 'разом с' н'їм'ї / з'роб'їл'ї зруб / йак м'ї каж'їм зруб / то'ди / пос'тав'їл'ї к'рокв'ї / об'палуб'їл'ї йе / от / ўже на'р'їзал'ї ша'л'оўк'ї на за... / там у за'вод'ї / на п'їло'ц'єху / о / а кри'т' не було ч'їм / нак'рїт' к'рїшу / то йа по'їїхаў аж у ра'їон / у Чор'нобїл' то добре / шо там у ме'не / мо'го бат'ка род'н'а була / д'ад'к'ї ж'їл'ї / так од'їн д'ад'ко од'аў м'їн'ї стар'є жи'л'їзо / але ше ко'лишн'є жи'л'їзо дл'їної д'єс' метра може два с поло'ви'ної було і метра на полто'ра ш'їр'їноїу було / та'ке здо'рове жи'л'їзо / то йа йо'го при'в'їз до'дому / по'гру'з'їу од д'ад'ка / да при'в'їз до'дому / да об'р'їзаў йо'го / те / шо не 'годне у'же погн'їло / і так нак'рї'ў хату йа тїм жи'л'їзом / ст'арїм / от // а ўсе'ред'їн'ї ў хати 'тожи так само по'ли с'тел'у'ц'а йак вс'є'да / п'єч'ї // п'єч'ї йа сам роб'л'у / ро'б'їў / по'ли на л'єга'ра / ну / ложа'ц'а л'єга'ра //

ў по'ли там / с'разу уму'ровуйуца л'ега'ра і ў'о / і с'тел'уца з
 'досток по'ли / ў нас не смо'л'л'і / ц'ого не 'робл'ат' / не
 'робл'ат' у нас 'р'іжеца сос'нова дос'ка та'ка хо'рша в'іб'і'райеца
 стриж'н'ова і 'р'іжица / на по'ли ўже в'іб'і'райеш ха'рошу дос'ку /
 от / л'ісу фа'тало ж там / у нас так 'р'ізали / де л'учше 'дерево /
 от / і по'ли с'лалі так і ўсе й так с'тел'у с'лалі / от / а ту'ди
 шчоко'тур'л'і ўсе'реди'ни і хара'шо так полу'чалос' / т'опло / а
 г'руби п'еч / це ўсе йа сам ро'біў // і'ес'лі пол с'тел'еш / йак
 в'і хоште знат' / пол с'тел'еш / то т'реба так / дос'ку / с'разу
 об'т'о... 'ето / ў нас не б'ре'зали / а об'т'осували кра'йя са'к'роюу
 аб'т'осуйеш под шнур / а то'да пр'ілож'іш дос'ка до дос'к'і і
 но'жоўкойу прорезайеш й'і / про'р'ізаў аж с кон'ца ў ко'нец
 но'жоўкойу / ст'а'нуў т'рошки / де щч'і'л'іна йе зноў про'р'ізаў /
 от / і сту'ліў / ст'а'нуў / д'в'і с'коб'і / клин'ки / раз / і
 подог'на'лос' / і подог'на'лос' та'ко / і так подог'на'йці'а / шо
 по'ч'іст'іш то'ди / так не в'идно й да'йже / де так сл'і'ди мос'ниц'і
 з мос'ниц'ейу // обпл'інту'совували ўже йак / запос'телеш у'се
 'полност'у от / а то'ди опл'інту'суйеш йо кра'с'івен'ко / шоб во'на
 ж була / от / і в'ід'ілайеш та'к'іе пл'інту'са / от / та'к'ім'і
 'разни'м'и ка'наўками з'роби'ш кра'с'іво / о / а то'ди ўже
 к'рас'іш / посл'і ўже йак в'ісохне / ў'со пок'рас'іш 'цейе по'ли //

3.: А на чому ро'били пл'інту'са ? //

— Ўруч'ну / ўсе ўруч'ну / ўсе ўруч'ну було / ўсе 'разни'йе
 ста'мезки / ц'і 'разни'йе рубанк'і / 'разни'йе фу'ганк'і / 'разни'
 ўсе в'іборки / це ўсе / це ўсе ўруч'нуу / ўсе руч'нуу // ў
 'ти'йе 'годи не було стан'к'іў та'к'іх / у'се ўруч'нуу / сам йа
 ро'біў / ... а знад'вору ўже 'хату / на'р'ізаў із ше'л'оўки / от /
 і обше'л'овували 'хату // ў нас та'ка була 'мода // обше'л'уйеш
 'хату / от / под в'ікна іде дос'ка / пр'іб'і'вайеци / от /
 унах'л'ост / в'іборку нах'л'ост пр'іб'і'вайеци по в'ікна / так 'р'іўно
 із / із в'ікнам'і / а то'ди 'между в'ікнам'і ўже х'воікойу і дут'ц' /
 в'ір'е'зайеш х'воікойу / а то'ди в'іше в'ікон зноў нах'л'ост / і
 зноў дос'ка / а то'ди к'рас'іци' / і кра'с'іво // а в'ікна / це ўсе
 в'ір'е'зайеш / ў'с'ак'і 'разни'йе та'к'іе ўруч'нуу / ...та'ка
 п'ілка / ка'зали м'і на йе лобз'ік / от б'е'р'еш і в'ір'е'зайеш
 йейу йа'ку хош ф'ігурку / ўна п'ілочка 'узен'ка / дак куди
 в'ернеш / о'на йде со'б'е / нар'і'суйеш і в'ір'і'зайем со'б'е / от /
 та'к'іе 'разни'йе //

3.: А шал'овочн'і дос'ки з чого ро'били ? //

— 'Тоже сос'на / 'дерево / 'р'іжеце / 'р'іжеце з 'дерева на
 п'іло'рам'і / а то'ди б'ст'ругуйеш ўруч'ну рубанком / фу'ганкам'і
 і 'токо ўруч'ну //

3.: А даўн'іше ха'ти шал'ували ? //

— Н'і / то'да не шал'ували / то'да йа ше / йа ше 'помн'у
 сво'го да'йжи / н'е то шо / а ше 'помн'у сво'го д'іда / от / то

'хати ро'били да'йжи / йа ше з'найу / 'хати дак не були і
 шчоко'турин'і ўнут'ри / ше йа 'помн'у / та'к'і були 'хати / шо
 так / з'роби'ў зруб' / от / нак'риў / со'ломн'ана к'ри'ша / от /
 ну / с'тел'а / по'ли / це були / а да'йже / а то й і по'л'оў
 да'йже не було / г'л'інойу в'іб'іут' / і / йак хто б'іднен'ко жи'ў /
 так соў'с'ім / о / в'ікна не були здо'ров'і / 'дето / 'може /
 'мет'р в'ісо'тойу в'ікно / і на сан'т'іметроў 'с'ем'іс'ат / так це
 ўже і 'дуже 'добре в'ікно / от // а в'ікна / скло ўже було
 то'да / було скло / рами ро'били / от скло було / бо йа
 з'найу / шо рами б'уил'ша част' і так були / так 'етот / и-и /
 хрис'тови в'ікно / о'це було / п'ланка так і п'ланка так /
 хрис'тови в'ікно / от / то / а так шо / йа ж ка'жу / шо були /
 'хати 'р'ітко / це ўже ка'зали / о-о-о / в'ін бага'т'ір / пото'му /
 шо ў йо'го по'ли ў 'хат'і / от / і пошчоко'турина 'хата // а мо'го
 д'іда / йа ше з'найу / 'хата була неошчоко'турена / 'токо
 'мазана / от / пото'му шо ше ў тої 'хат'і і йа сво'йе д'ітство
 т'рошки й заз'наў // то були с'тени / та'к'і л'іс буў / йа не
 з'найу / де в'ін браў / ска'зали ко'ли'с' / шо на м'ісци' рубали /
 і на м'ісци' 'хату ст'ройили ў л'іс'і 'тому / та'к'і с'тени були /
 шо / ну / ш'ір'іной д'ес' так сан'т'іметроў / п'ід'іс'ат / та'ка
 п'лаха була / от / рос'кол'ени' сос'на рос'кол'ана була / от / і
 т'осана / од'на сторо'на / та / шо ў 'хату / т'осана / а д'руга
 сторо'на / шо на дв'ор / була так к'ругла / йак 'дерево було
 к'ругле / так і оста'лос' / от / то ше / йак у'же при ме'н'і ўже
 ж розки'дали ту 'хату / ше д'ідову / то та'ка смо'л'іна була /
 шо са'к'іра не б'рала // рубати не 'можна було / п'рамо так
 аж / та'к'і йак 'дуже про'тешеш / дак аж к'расне 'дерево та'ке от
 смо'л'іни' / та'ка к'репка дере'віна / от //

3.: А на шо гонту дожат' ? //

— Гонту // тешут' / та'к'і те'сал'і / 'резат' же не було
 чим / те'сал'і та'к'іе так йак брус'к'і / ну / 'жерд'і м'і ка'зал'і /
 і пр'іб'і'вал'і до ц'іх 'жерд'ей гонту / а 'жерд'і на к'роков'і клали /
 да / 'жерд'і пр'іб'і'вал'і до кро'коў і то'д'і гонту пр'іб'і'вал'і //

3.: А на го'ришч'і сте'лили шос' ? //

— Н'і / була 'мода та'ка / шо заси'пали пес'ком / на'воз'іл'і
 ту'да / ну / з'емл'у / в'ер'н'ей / заси'пали от / з'емл'ей
 заси'пали го'р'ішча / от / н'іх'то / не / це не було 'моди' да'же
 там / шоб г'л'іной в'іб'іт' так йак точ'ка там / чи' шо не було /
 а ўсе було заси'пане пес'ком / от // бо йа ше з'найу / у ц'ой
 'хат'і д'ідової / так було 'може сан'т'іметроў д'вац'ат' тоўшч'іни
 пес'ку на'си'пано / і 'тепло було / за'те тепло було у 'хат'і /
 от / со'ломл'ана к'ри'ша / да по'с'іпено було пес'ком / у'же
 мо'роз / то ка'зал'і ко'ли'с' / со'ломл'ана к'ри'ша / 'ето ко'жух
 на 'хат'і // а ш'іфер 'зарез' / он то 'добре / от / а мо'роз вже

не ўд'ержит'ц' / мо'роз про'ходи'т' кр'оз' його // 'печ'і бу'ли / 'печ'і / г'руб'і бу'ли // 'бу'л'ши' час'т'у то'ко 'печ'і й г'руб'і // і так і / йа ж ка'жу / шо ота'ке жи'т'о бу'ло ко'лишн'е / ко'лишн'е жи'т'о бу'ло / шо ж // сво'їй ў'часточк'і зем'лі бу'ли / от / ну хто йо'знає / йа не ска'жу / 'можи й 'добри бу'ло ко'ли'с' жи'т' йім / 'можи й бу'ло 'добри / во'ни' бу'ли со'б'і 'вол'ні / н'іх'то йіх не ко'мандуваў / шо ро'бі'ти' йім / ку'да йти' / от / а нам 'зарез / ну йак у'же ми'с'тал'і з'росли'ми' то ўс'ак бу'ло / ми' 'вол'і не 'бачи'ли' / от / 'вол'і не 'бачи'ли' // а ку'ди' застаў'л'али / ту'ди' і / ту'ди' і пога'н'али' нас //

3.: А ви сво'го 'д'іда пам'я'тае'те' ? //

— Пом'я'тайу так йа кру'з' сон / так йа кру'з' сон / ше пам'я'тайу // ста'рен'к'і та'к'і буў д'і'док / от // п'раўда / рос'казували' ўже су'с'ид'і там / і роди'ч'і рос'казували' / шо н'с'іл'но кра'с'иво бо'ндари'ў // 'бо'чк'і ро'би'ў кра'с'ів'іе / 'д'іжк'і кра'с'ів'іе ро'би'ў / от / к'л'опку ро'би'ў кра'с'іву на к'ри'шу / к'ри'шу кри'т' / це / 'гонту / 'гонту / в'ер'н'еї / не к'л'опку / а 'гонту / кра'с'иво ро'би'ў / от / йак пове'зе ў Чорноб'іл' прода'ват' / дак жи'ди' 'каут' / о / д'ед 'іван'ка пр'ів'і'юз 'гонту / заб'і'раїмо / бо це / 'даїжи й 'н'ічо'го гово'ри'т' / так кра'с'иво ўсе ро'би'ў в'ін // ...бу'ло ба'гато к'ри'ти'х 'гонтами' хат / ба'гато ў нас хат бу'ло ше / от / це буў за'можни' 'д'ад'ко / шо под 'гонтоїу 'хата бу'ла к'ри'та / це буў за'можни' і 'д'ад'ко ўже шч'і'таўси // а то со'лома / со'лома к'ри'ша бу'ла ўсе //

99.3.: А йак ро'били' н'іч' ? //

— П'іч ро'би'ца ў 'хат'і / 'йесл'і в'і'а 'хоч'іте знат' п'іч ро'би'ци ў 'хат'і / ро'би'ци с'разу в'іре'зайци там де / п'іч / де ста'нов'ици / буде п'іч ро'би'ти' / дак в'іре'зайци под'лога / та'ка 'дир'ка / а то'ди' / 'ранше' ж не' бу'ло та'ко / шоб пр'і'вести 'камн'а / ч'і шо / от / а 'йідут' у л'іс і пр'і'возет' / зре'зайут' 'дерево та'ке ду'бове / ду'бове 'дерево / і 'р'іжут'ц' його на / на / мет'роўки / куск'і та'к'іе / пр'і'возет' до'дому / а чим пр'і'возет' // а'бо во'лами' пр'і'возели' / йак 'мали' во'ли' / а'бо 'к'ін'ми' / пр'і'возет' / і за'капуйут' на том 'місц'і / де 'майеш п'іч / називали'с' штан'дар'і / штан'дар'і / за'капуйеци / а та'да ўже в'і'тесуйут' з ду'бови'х ро... 'кол'ут' 'дуба 'тоже / в'і'тесуйут' та'к'іе п'лах'і / от / і 'робл'ат'ц' / 'ложат' на ст'іл' / нап'р'ім'ер / на 'дуба / на ц'і'йе чи'ти'р'е ду'би' / штан'дари' 'ложет'ц' пад'вал'інк'і та'к'іе / а та'ди' 'ложет' п'лах'і / от / і об'і'вайут' ц'і'ми' ш 'тоже' п'лахам'і так йак ск'ри'н'ку та'ку 'робет' / йак 'йашч'іка / в'ер'н'еї / а то'ди' заси'пайут' ту'да пе'сок // заси'пайут' пе'сок / от / а та'ка / к'і'рп'іч буў / не бу'ло ж па'л'еного к'і'рп'іча / а 'сам'і ро'би'л'і к'і'рп'іч / цеї са'ман називаўси вин / от / і нач'і'нал'і ро'би'т'ц' о'п'і'ч'е / з'роби'ш

о'п'і'ч'е / а то'ди' ро'бі'ш / 'тоже ў нас ка'зал'і ко'б'і'ла та'ка / ну / так ак бара'бан / та бара'бан назива'ют' / ну / так у нас гово'рили' ко'б'і'ла / з'робет' ко'б'і'лу / а та'ди' ўже ц'у ко'б'і'лу облажуйеш ўже ц'ім к'і'рп'і'чом / 'роби'ш 'р'і'ўнен'ко там / 'р'і'ўно / а та'да 'роби'ш че'л'ес'н'ік / ў нас назива'йеци' / о / че'л'ес'н'іка в'істаў'л'айеш його ўже там / в'і'л'епл'уйеш / йак хто 'хоче з в'ізе'р'ункам'і йа'к'і / а хто 'хоче прос'того та'кого / от / а там 'дал'ши' ўже 'кажут' 'йушки' ў нас / це за'совуйеца а'бо 'засоўка / а'бо ту'ди 'ложи'ца кру'жок там / 'ложи'ш ту'да / ўму'ровуйеш його / де закр'і'вайеш на'н'іч у'же п'еч' / йак ко'л'іс' з'роби'ш / і про'води'ш у'же ди'ма'ра / ўже на / на чер'дак / а с черда'ка ўже аж на к'ри'шу ту'да / от / і то'да в'і'робл'уйеш тру'бу со'б'е / 'тоже в'і'лажуйеш / і так начива'йеци' ў нас ро'би'ти' п'іч / от / ну / й п'іч го'това / то'ди' обшчи'ко'ту'райиш йо'йе / 'гарнен'ко об'мазуйеш / от / ну / й з'роби'ш п'іч / і ўс'о / й то'ди' ўже 'баба 'пол'зуйеца п'іч'у // а про'ві'райеш / на'лож'иш дроў у п'іч / за'пал'уйеш / ну / обе'ремок / о'так / о / 'добри' обе'ремок / шоб на'лож'и'т' / шоб наго'р'іло / і про'ві'райеш і да / йак у'же розго'раци' д'рова 'добре' / 'добре' розго'раци' д'рова і 'полом'іе там / цеї о'гон' теї так ка'чайеци' так у йу'ї / у 'печи' / от / йак ка'чайеци' 'полом'іе ў 'печи' / а не в'іс'какує с'уда до 'йушок / з'начи'т' / то ха'роша писч' / 'буде ха'роши' хл'іб і зап'і'кати'с' і мли'н'ці' / йак 'будеш пек'т'і / ч'і гре'чан'і / ч'і / там / и-и-и / пше'н'іч'ні мли'н'ці' будеш пек'т'і / бу'де 'баба пек'ти' / от в'ер'н'еї / 'ж'інка / то / з'начи'т' 'будут' ха'роши' в'кусн'і мли'н'ці' // от //

100. — Ше до з'ри'ва гово'рили' / шо т'р'іста год / т'р'іста год / у'же 'церкв'і наш'і // от / найшл'і доку'менти' аж у 'Пол'шч'і на й'і'ї / то'ди розре'ш'іл'і отк'р'іт' 'церкву // ... 'пос'л'і рево'л'уци'ї с'разу ўс'о / дак ци'їе крест'и' позди'мал'і с 'церкв'і / от / і ту'ди' / так ак ко'мору з'робил'і' / ту'ди' зер'но си'п'али' / от / бо йа ше з'найу / паца'ном буў / дак із 'хороў пли'гал'і у п'росо / от / йак пли'го'неш / дак ота'ко за'грузнеш у п'росо / п'роса ве'ли'к'і 'ворох / от / і це пли'гал'і ў п'росо м'і' / і 'хороў / там 'хор'і в'ісоко так / через вс'у 'церкву так от / воб'ше кра'с'іва 'церква / і при'чом дереў'яна / там брус та'к'і / шо смо'ла те'че с'того б'руса й 'зарез / от // зн'і'мали' з'вони' ў 'церкв'і у нас / зн'і'мали' / з'вони' бу'л'і позди'мал'і / це ўже 'пос'л'і пр'і 'н'імц'ах / те / ну да ж / з'вони' с'н'ал'і / а пр'і 'н'емцах йа'к'іес по'пр'і'воз'іл'і і по'в'ешал'і / і так а'ни' остал'і'с' у'же // а зди'мал'і' / йа з'найу / йак зди'мал'і' з'вони' / йа 'саме буў то'ди' йак хрест'и' ск'і'дал'і' / дак йа буў / вес'веї 'церкв'і / от / ну / пши'м / 'наша 'церква бу'ла ше обго'роже'на / йак ска'зат' вам / та'к'ім'і / парка'ном / назива-

йеще пар'кан / та'к'йе по'л'н'е / так йак хл'яў о'то зак'ида-
йут'ц' / у'шули с'тавеца і / і пар... / і / це / і б'роўна та'к'е
за'лажуйце / дак та'к'ім парка'ном буў заго'рожени' / от / ну /
й_пос'л'і ўже ж це ж револ'уци'яа / ўже це д'ес' у трі'цати'йе
'годи' / ўже трі'цати'йе / д'ес' та'ко / іл'і т'р'іцат' / н'ет /
ота'ко т'р'іцат' д'руг'і год / т'р'іцат' / от 'ето ў ц'іх го'дах /
ота'ко ў ц'іх го'дах / шо йа 'помн'у ўже / бо йа паца'ном б'егаў
ма'лим / дак з'найу / шо з ве'ли'коіе / 'саме із с'ред'н'ойе /
с'ред'н'ого 'кумпала / от / 'к'идал'і баг'р'іа та'к'йе ве'ро... / на
ве'роўци' / шоб заце'пит' за йо'го / дак нех'то не док'идае / так
о'д'ін д'ат'ко // по 'ул'ічному ка'зал'і на йо'го Кли'нок / от /
дак / ўс'ото'к'і по'л'із / до'вал'і г'рош'і / ч'і пла'т'іл'і г'рош'і /
за шо / йа не з'найу / н'е / он по'л'із / он по'л'із / і ў ц'іх /
і за'йаз / и'ше 'помн'у / за те / за шта'ни' / н'е / о'це на цеі /
на ц'у се'ред'н'у / йа не з'найу за остал'ни' / о'то за с'ред'н'у /
в'ін 'лаз'іў // за шта'нам'іа / шо йа з'найу ве'роўка пр'іў'йазана
бу'ла / ч'і поп'руга бу'ла ў йо'го / ч'і шчо / от / бо ве'роўкоі
по'л'із в'ін ту'ди' / дра'б'іни' та'к'йе поз'йазувал'і / поз'йазувал'і /
он по'л'із / і 'цеіу ве'роўкоі заўйа'заў за хрес'та / от / а то'ди'
спус'ти'ўс на'зад і муж'ік'і йак рво'нул'і / ве'роўкоі 'цеіу і сор'вал'і
цеі хрест / йа ше і 'зараз йак у во'чах м'і'н'і сто'йіт' / йак он
в'іс'іў тей хрест / от / так йа з'найу 'добри' / ... шо цеі 'лаз'іў
і заце'п'іў йо'го одно'го і сор'вал'і ц'о'го крес'та / і зво'ни' 'тоже
ск'идал'іа / от / то йа з'найу с'уди' йак 'к'інул'і з'вона через
ок'но / 'меншого йа'кого / то с'уди' де / перед 'саме йак у'ход'іш
у 'церкву / на по'р'ог / дак он про'б'іў о'ц'іе мос'н'іч'ни'
попроб'іваў і роско'лоўс' так / он доўго л'е'жаў так 'воз'л'е
ко'н'ушн'і там / д'е 'кон'і бу'л'і / тей зв'он // ... в'ін 'йако'
пр'ішоў / пр'і 'н'імцах пр'ішоў до'дому / от / йак 'н'імц'і ўже
за / за / оку'п'ірувал'і т'ери'тор'ію / а в'ін пр'ішоў от / то в'ін
то'го хрес'та / зро'біл'іа ўже дереў'яного / то йо'го зас'тавл'і
то'го хрес'та / шоб в'ін с'таўл'аў // оп'йат' же ж / на теі'саме
'м'есто / де в'ін с'к'інуў / пос'тавл'іт' / і 'пос'л'і то'го / 'шос'_оң
'черес мо / через поў'года ч'і 'менши й_по'мер / от // при'
'н'іемцах а'на ро'біла / а то'ди' ўже 'пос'л'і 'н'іемцоў / йак
'н'іемцоў дог'нали' / от // у'же 'йако'
так / м'йали'с' // то зак'р'і'йут' / то не зак'р'і'йут' / то / то
роз'р'ішет' йа'ку ни'д'іл'у откри'ват' / а то не роз'р'ішет' / а то /
отаке'о бу'ло / отаке'о / ну / ўс'е те / а 'том та'к'і по'йехал'і
о'це доку'м'енти' наіш'л'і ц'і'йе ў 'Пол'шчи і розре'ш'іл'і / нача'ла
во'на ро'біт' / і ро'біт' / і ро'біт' // запреш'чал'і 'токо
зво'ни'т' / шоб не зво'н'іл'і / от 'роби'т' // н'е / н'е / н'е / н'е
зво'н'іл'і / це за / йа ўже 'добре з'найу / це / ти' м'і'н'і ни
переб'іваі' / бо йа ўже 'добре з'найу // 'паск'і 'тоже св'ат'іл'і
шос' го'доў і'ше го'доў два ч'і тр'і не розр'ішал'іа зво'н'іт' / не

розре'шал'іа / не розре'шал'іа / 'Л'ена / ти' м'і'н'і не гово'р'і //
не розре'шал'іа / от // ше з о'цеі Крук б'егаў / от // дак не
розре'шал'іа / от а по'том у'же 'года так 'через тр'іа / і'ше
покру'тил'іс' / а то'ди' розре'шил'іа ўже зво'ни'т' / от / і то /
бу'ло та'к'е / шо / нап'р'ім'ер так // 'паску св'ат'іт' / шоб до
ут'ра / і 'утром у'же 'л'уд'і шоб на ро'боту шл'і / от / йак
'хочеш / а с'ораў'но на ро'боту ти' доўжен і'ти / от // а
ни'д'іл'а // ни'д'іл'а це 'тожи'е / ве'ч'ірн'а ж долж'на п'рав'іце /
і 'утром долж'ни п'рав'іце / то так // 'вечер'і ўже 'пос'л'і ра'боти'
ти' можеш поп'рав'іт' у 'церкві / хаі 'л'уд'і од'відуть / а у
ни'д'іл'у / а ў'ранци' / а ў'ранци' / ти' / шоб 'доўжен / а ў'ранци'
до ро'боти' / шоб_тп'рав'іў і шоб 'л'уд'і шл'і на ро'боту // от
с'коко по'п'уў бу'ло ў 'церкві ў 'нашей / ме'н'ал'іс' // да с'коко
йіх не бу'ло ц'іх по'п'уў / так / то йа йіх вс'іх пере'вози'ў // йа
на ма'ш'ін'і ро'біў / дак ў кол'госп'і не да'йут' вез'т'ц'і / а це
ж по'па пере'возиш / а йа у орган'ізац'ійі ро'біў / от / ну /
дак до 'кого / до Воло'чайсва п'у'їдем // пр'і'дуть'ц'і, у'же ц'і'йе ж
та'к'йе / ко'тор'і у 'церкві там муж'ік'і ч'і там хто ро'біў /
от / Во'лод'а / до'ваі с'і'ез'д'ім / пр'ів'ез'ом 'бат'ушка с та'кого
то се'ла / ну / ка'жу / до'ваіте по'йедом 'на_ноч / ка'жу /
пере'вез'ом / 'токо йа 'на_ноч / ка'жу / пото'му / шо мн'іе дн'ом
же на ро'боту 'нада / ну це / по'йедом 'на_ноч / пере'вез'ом за
'н'оң по'па то'го с'уди' ў се'ло і 'роби'т' / от // і так і обеспе'чаў
і дро'в'іма йіх / от / на 'з'іму ш т'реба д'рова / на квар'т'ір'е д'е
с'едіт' / дак йа ма'ш'іну дроў / заго'тов'ім с х'лопц'амі / от /
попро'шу ўже л'есо'рубоў ц'іх / ка'жу / шо та'ке й_та'ке д'іло /
'нада 'бат'ушку д'рова за'вез'т'ц'і / 'ном / п'раўда / пр'ив'езу /
дак он / на мого'р'іч ўже х'лопцам дас'ц' г'рошей / дак йа
по'йеду / да ўже само'гонк'і куп'л'у / да ўже пр'ив'езу ў л'іс /
ка'жу 'нате х'лопци' / це вам 'бат'ушко даў на мого'р'іч / о //

101. 3.: Йак ви знайш'ли со'бі та'ку ха'з'айку ? // Йак ви
позна'йомил'іс'я ? //

— А ми' росл'і ў'м'ес'т'і / ў од'ном се'л'і / от / росл'і ў
од'ном се'л'і / у'ч'іліс' ў од'ном клас'і / ни ў од'ном / а'на у а
клас'і / а йа ў бе клас'і / да / да / та'ко / ну / дак ўс'о до
шут'куйом / от / ву'ч'ілі'с' у ш'кол'і / от / ко'ліс' же ж 'баште
йак бу'ло / не так йак 'зарез до к'луба бе'жат' ус'і / а ко'ліс'
так // 'роби'ш // 'роби'ш / 'роби'ш / от а 'вечор пр'ішоў / от /
йак на'томи'се / йак / от ну / 'думайеш / вже не поі'ду гу'лат' /
на ве'ч'ірк'і / ка'зал'і ко'л'іс' на ве'ч'ірк'і / н'і / с'ороў'но / хтос'
заг'рае на бала'лаіку там / чу'тно // а'га // н'е // п'і'ду /
зоб'раўс' / по'шоў / ко'ліс' же ж на 'вул'іцах гу'л'ал'і // і
'д'іўчата й_х'лопці / і / та'к'йе ба'бі' / жон'к'і / і муж'ік'і /
от / на 'вул'іци' о'то к'ладочка йес / 'воз'л'е дво'ра / і це

собі'райуца на кладочках / на кладочках / на кладочках / по
 'ул'ици / і гул'айут' 'вечор / от / т'е до 'часу 'ночи гул'айом /
 от / і це так позб'ірайис / там у'же бул'і гур'та д'іу'чат / д'іу'чат
 с'тарш'іє о'д'ел'но / ше с'тарш'і 'тоже о'д'ел'но гул'айут' /
 'менш'іє 'тоже о'д'ел'но гур'туיעи / х'лопци так 'само гур'ту-
 йеци / ўже з'найут' свой гурт // до вели'к'их / 'менш'іє до
 вели'к'их 'пойдут' х'ло... / до вели'к'их д'іу'чат х'лопци 'пойдут' /
 'менш'іє х'лопци / прого'н'айут' с'тарш'іє х'лопци 'менш'іх /
 шоб ни ход'или / от / а йак ўже с'тарш'іє до 'менш'іх пр'ідут'
 гул'ат' / дак і д'іу'чата і х'лопци ўб'е'гайут' / от / 'к'ідайут' 'йіх
 і ўб'е'гайут' / от / та'ка гул'н'а була / шо до бала'лаіки
 натан'цуйеси / а 'боже / наспе'вайеси / от / це ў нас було гурт /
 шо то йак так / йа ўже мо й_ни пр'іпомн'у 'полнос'ц'у / ну /
 д'іу'чат / на'в'ерно / із 'в'іс'ім було / і х'лопц'іу так / це ўже
 гурт буў_нас / от / і гул'али' так / йа ш ка'жу / гул'али' це
 ўс'о / с'к'іки нас було так / пр'ім'ерно / д'іу'чат гул'ало ў 'гурт'і
 ў 'нашому // д'іу'чат 'вос'ім було да ж // о'д'інацат' о 'дажи /
 'башти // от / і х'лопцоў с'токо було / і це так м'і^и по-
 зна'ком'і'л'іс' / о / хо'д'іл'і на ве'ч'ірк'і ўсе і / і це та / та'ку
 на'шоў со'б'е й_ж'інку // хоч ма'лен'ка / а'л'е ж //

З.: А йак с'ваталис'а ? //

— А с'ваталис'а // 'Боже мої // гул'али' / то'ди' ж с'т'ідно
 було / це шо / це ска'зат' та'ке с'лово по'гане / ч'і шо ст'ід //
 куда там / от // спе'вайеш / гул'айеш / тан'цуйеш у'м'іс'ц'і
 прове'деш / і ўс'о / от / пого'вори'ш та'к'е / ну / там / а шоб
 шо'небуд' та'ке скр'омне с'лово ска'заў / та'ке 'Боже мої / це
 са'мому со'б'е с'т'ідно було / от / і 'п'р'ієдеш до'дому / а то'ди'
 ўже ну / ўже 'перед 'армийс'і / м'і'н'е / йа б 'може і н'е же'н'іўсе
 б іш'че до 'армийі / ну / м'і'н'е ска'зал'і два вар'і'анти' пос'тав'іл'і
 войенко'мат / от / і ска'зал'і так а'бо же'н'іс' / а'бо забе'ром на
 Дон'бас / ме'не с'ем раз б'рал'і на Дон'бас і йа не по'шоў // в'і
 ме'не ка'жу / с'ілої бере'те / шо йа не з'найу до'рог'і ту'ди' йак
 йа 'хочу / ка'жу / добро'вол'но 'йехат' / на'шо / на'шо в'і ме'не
 бе'рете 'с'ілої / от / а'ни' ме'не 'с'ілої б'рал'і / а йа не по'шоў /
 от / дак а'ни' так / 'в'ізвал'і / да ска'зал'і так / а'бо же'н'іс' /
 а'бо забе'ром на Дон'бас // то йа по'думаў / по'думаў / не 'буду
 же'н'іца / хтос' ук'раде мо'йу 'ж'інку // да'ваї да погово'р'іу з
 'мат'ір'у / от / ка'жу / та'ке й_та'ке 'д'іло / 'мамо / поїду йа
 ў с'вати' / ну / 'кажи йак 'хочеш / йак 'хочеш / то йди' ў
 с'вати' // то йа ўз'аў д'ат'к'іу сво'йіх там / ну / ўже йої ска'заў /
 шо йа пр'іду увечер'і ж ска'заў / шо і'д'іт' / і'д'ет' го'туїтес /
 та / ка'жу / йа пр'іду ў с'вати' / ўна ше не по'в'ірувала / а йа
 ка'жу / пр'іду оби'зат'ел'но / от по'бач'іш / ни приго'туїеси /
 'буде то'б'е с'т'ідно / ка'жу / от / йа по'шоў до д'ат'к'іу / ска'заў
 йім / о'ни' / хо'д'ім 'кажи раз та'ке 'д'іло / пош'лі // в'з'ал'і

хл'і'біну / само'гонк'і наг'наў / само'гонка була / ўз'аў са-
 мо'гонк'і / бо го'р'елк'і не 'можна / не було за шо ку'п'іт' / о /
 да_ї пр'іш'лі / 'може / д'ес' ча'са ў дв'е'нацат' 'ноч'і /
 пр'іш'лі // 'ноч'у 'тол'к'і / пр'іш'лі / от / д'ат'к'і погово'р'іл'і
 там ўже з ста'рої із'йеї 'тоже да із'сестрам'і / о / то 'сестри'
 ше т'рох'і ка'зал'і^и / шо 'може ше і 'рано / на'хаї б'і ше / от /
 то 'думаю / н'е же'н'ус' на то'б'е / то ўже н'е / поїду д'ругу
 шу'кат' / йак ти' не за'хочеш / бо с'ороў'но ж забе'рут' на
 Дон'бас / а на Дон'бас йа не хо'т'еў // ка'заў / заб'іраїте
 'вармийу / ку'ди' 'хочше / ну / на Дон'бас йа не по'їеду // і це
 так йа / йа'на / пр'аўда та'к'і / 'дали сог'лас'іє / м'і^и по-
 же'н'ілис' / от / росп'ісалис' пош'лі / а то'ди' ў 'церкв'і
 повен'чалис' / от / по за'кону / йак то 'кажут' / по 'Божому
 за'кону //

Буряківка Чорнобильського р-ну Київської обл.

Село Буряківка розташоване за 49 км від районного центру м. Чорнобиль. Село невелике, згадується у джерелах середини XIX ст.: «Буряковка в 10-ти верстах отъ Толстого лѣса по дорогѣ въ Чернобыль. Жителей обоого пола 326» (Похилович Л. Сказанія, с. 157). Своєї церкви не було; село було приписане до Свято-Воскресенської церкви с. Товстий Ліс.

Пізніше с. Буряківка входило до Річицької сільської ради. У 1986 р. село частинами переселено у сс. Гавронщина і Королівка Макарівського р-ну Київської обл.; для переселенців збудовано нові частини села.

У нових умовах господарська діяльність, самоврядування, навчання дітей у школі вихідцями с. Буряківка здійснюється разом з вихідцями інших поліських сіл та сс. Гавронщина і Королівка.

Запис діалектного мовлення мешканців колишнього с. Буряківка здійснено у с. Гавронщина у грудні 1994 р. та у с. Королівка у жовтні - листопаді 1995 р.

102. З.: А ви можете розка'зати в'ід по'чатку до к'інц'а / йак у вас ве'с'іл':а гу'л'айут'?

— Ну ў'обшчем х'лопец д'ієўку пас'ва с'ватайе / ну / нап'р'і'мир / атпраў'л'айе бат'ка з'маткоі / і'дут' у с'ваті' / ну дага'варуйеца ж // йун же н'е тошо ўже с'каже шо / нап'р'і'мир / н'е і / йе'на н'е 'хоче і'йун за / паш'л'е / це кал'іс' та'к'е було / шо н'е хат'ел'і ад'авал'і / а т'а'пер у'же н'е так // йа / це ў'маі'іс' год'і' йа з'найу / дак і'дут' у с'ваті' / бе'рут' хл'ієб' / йак аб'ічно / це йдут' у с'ваті' / разр'езайут' теі хл'ієб' / у'же йак д'ієўка саг'ласна / з'начит' у'же пр'і'маіе / а йак н'е саг'ласна до н'е пр'і'ме / ал'е ж у'же йак це ж па саг'лас'і'у то саг'ласні'іе // ну там то'ді' ж п'іут' / гу'л'айут' / д'ієўка у'же йак / аб'ічно да'йе па'дарк'і / сва'там / сва'тоў переў'іазуйут' / там і св'ек'рус'і да'йе па'дарка / там у'же і с'в'екру / шчо ўже йе'на там 'маіе / ну а па'том у'же назна'чайут' с'вад'бу / кал'і та ўже с'вад'ба ў'і'х буд'е / га'тов'еце // і от йак у х'лопца / то це ўже так / зб'ірайуце да х'лопца 'пер'ві д'ен' / це йун сва'і'іх / сва'йу ўс'у рад'н'у з'і'вайут' / от'ак йак м'і ў'чора ха'д'іл'і / і м'і ідом да рад'н'і / да х'лопца // там м'і у'же бе'ром / ну це там же 'бачте 'в'ел'це ўйут' / кал'іс' у'же зб'ірайуца ў'вече'р'і' 'в'ел'це ўйут' / дак спе'вайут' ў'с'ак'і'іе 'п'есн'і да ўсе пр'і / ну йе ж та'к'і'іе 'п'есн'і // кара'ваі пе'чут' спе'вайут' / а т'а'пер же ўс'е у том / у пе'карн'і / за'бот'і н'е'ма // ну па'том на'заўтра ўже / зб'ірайуца са'д'аца за стуол /

пап'і'л'і / і це ўже іду'м м'і ў'ба'йари / 'в'ел'це та'к'е ўйут' у те ж у'же ж / мож в'і 'бачи'л'і д'е / к'в'етк'і та'к'е ўже ж / ну х'войу чи' шос' та'к'е 'воз'мут' / укра'шайут' / і ідом / йак ідом ўже с... // пап'і'л'і / на вел'іку да'рогу скла'дайт' г'роши' мала'дому / бо ц'е ж у вел'іку да'рогу 'йедом м'і / пані'маіет'е / дак скла'дайт' г'роши' / на та'риелку да'йут' / хто с'кок'і 'хоче / ну а па'том у'же ж ідом / і'дом спе'вайут' з'найет'е там у'же / 'п'есн'і та'к'і'іе ўс'е ве'с'ел'ні'іе ж / ну кал'іс' же з'му'зі'коіу шл'і а т'а'пер / йа о'с'о / шл'і м'і / дак ка'жу / ну 'Боже м'і ход'б'і ж йа'ку гар'мошку ў'з'ал'і / а н'е було / так іш'л'і / а па'том пр'і'ход'ім да мала'доіе / йе'ні' ўже стре'чайут' / йак і'дут' па да'роз'і'е ўс'ег'да в'і'нос'ат' от нап'р'і'мир су'с'іед'е чи' там хтос' с'та'ват' стала і хл'ієб' на стуол / це йак за'кон / і суол' // і па'том у'же доўже'н і маладі' / це пе'ре'п'і'найут' да'рогу ж у'же / даро / маладі' ві'і'маіе га'риелку там і ві'і'купл'уйеце / у'же да'рогу шоб' / пра'дал'і йім // а па'том зноў на па'роз'і'е чи' на ва'рот'ах у мала'доіе зноў с'таўл'айут' стала і хл'ієб' / і там у'же ві'купл'айут' да'рогу са'б'е / ну там доўго ўже га'ворат' / та'ді' спе'вайут' у'же // оі с'ваха с'ваху ж'дала / там у'же та'к'і'іе ў'с'ак'і'іе пр'і'казк'і // ті'іе шо сва'ті' / с'вахі / хл'ієбом / а ц'а с'ваха бе'ре мала'дога хл'ієб' із'са'бойу / і мала'доіе із'хл'ієбом ста'йт' / жд'е на па'роз'і'е / ну м'е'н'айуца там у'же хл'ієбом ці'м / та то'го заб'ірайе а та'теі заб'ірайе // па'том у'же шчо / ну 'сад'ат за стуол же ж / йак аб'ічно / н'е / а ну то ўже т'реба було з'разу / йак пр'і'ход'ат' дак та'ді' бе'рут' же мала'ду / ві'купл'уйут' // х'лопці' з'д'ієўкам'і і сва'ті' / йіх же ж об'і'райут' там / переў'іазуйут' ці'х шо с'ватал'і ж йі'йі / на с'ватан'і'е / ці'іе сва'ті' ві'і'купл'уйут' мала'ду / г'роши' п'лат'ат' // там же ж д'ієўк'і ж н'е да'йут' / п'родайт' йі'йі / а ті'іе ві'купл'айут' / а па'том і'дут' да 'розп'іс'і чи' да в'ен'ца / йак у'же хто 'хоче / а па'том у'же пр'і'ход'ат' ад в'ен'ца / са'д'аца за стуол / п'іут' // ну і шо / пап'і'л'і / па'даркам'і аб'мен'уйуце / у нас йак аб'ічно ўс'ег'да мала'да да'р'іла мала'дому рад'н'е ўс'ім па'дарк'і // н'е то шо там у'с'ім хто ў'с'вад'б'і а та'к'ім 'родн'ім / бо ц'е ж 'с'іл'но ба'гато т'реба / бра'там / там 'с'естрам / у'же бат'кам / хре'ш'чені'м / бабам / ота'к'ім // ну а па'том у'же гу'л'айут' гу'л'айут' / і ў'вече'р'і мала'ду зав'івайут' / ц'е зн'імаіут' із'йе'йе хва'ту // кал'іс' в'ен'ка распл'етува'лі ўс'е / заў'іазуйут' йе'йе йак 'бабу ўже ста'ру / і та'ді' д'ел'ат' йе'йе кара'ваі / і йе'на д'ел'ет' кара'ваі / у'с'і сва'йу рад'н'у з'гукуйе / а ті'іе ўже ўс'е йоі 'ложат' па'дарк'і / г'роши' / хто шо 'маіе // ну кал'іс' з'найет'е йак / г'рошей 'мало було / па'даркоў ціх н'е 'с'іл'но бо 'бе'дні'іе бу'л'і / то шчо / кур'і' да'р'ілі / пані'маі-

ете / с'в'ин:е / хто шчо маў // то шче на том на карава'йе 'каже / да'руйу т'а'бе ка'рову шо гра'б'е са'лому / це 'куру / 'н'еслі / а це ўже / а та'д'и н'е'сут' у'же 'ц'іе па... / 'куру да ўс'е на т'рег'іи д'ен' с'вад'бі' / о'це нап'р'і'мир с'а'годні / о'це н'е'сут' / па'том гарш'к'і б'йт' / ата'к'іх ста'р'і'х гарш'коў / ну т'а'пер же ж н'е'ма гарш'коў у'же / а то та'к'іе ста'р'і'е че'р'еп'яа бе'рут' б'йт' / і с'качут' // і то ўже д'ен' гу'л'айут' / т'е'пер 'кажут' ба'р'і'ло / на ба'р'і'ло / а ў'нас н'е бу'ло / ў'нас гарш'к'і 'б'іл'і / о'це та'к'е о // і то ўже па'том / че'р'еп'яа / і 'босийе раз:у'вайемос' / с'качом / йак мала'д'і'е бу'л'і / і це так у'же у мала'дойе гу'л'айут' // а на'заўтра зноў бе'рут' / це ж у'же мала'да ўгаш'чайе 'тук'і мала'дого^а руд // у'же 'сад'ат' / па'бол'шч угаш'чайут' / а на'заўтра ўже зноў зб'і'райуте у мала'дойе / і ідут' 'чесні'е / ц'е ўже назі'вайеце 'чесні'е / ідут' да мала'дого^а на'зад / там 'в'ел'це те заб'і'райут' а'т'удава / у'вечер'і то ўже йак ідут' да'дому дак т'реба шоб сва'т'і ўк'рал'і і заб'рал'і / бо 'можут' ук'рас'т'і і н'е дат' / дак 'буд'е в'і'куп'луват' га'р'иел'каі ч'і' ч'ім у'же / ч'і' г'роши' пла'т'іт' / і то хва'тайут' і ідут' пр'і'б'і'вайут' у мала'дого^а на 'хату / те 'в'ел'це // а па'том на'заўтра ўже ідут' 'чесні'е / 'тоже пр'і'тва'ра / ка'л'іс' же пр'і'тва'рал'і / і он ў'чора ў'нас там та'к'е шо вам раска'зат' то ж 'буд'ет'е сме'йаце // ўра'чам'і паза'д'елувал'іс' / праве'райут' ч'і' 'чесні'е пап'р'і'ход'ілі без с'п'іду / шп'р'і'ці' га'тов'іл'і там у'с'е / йа т'рош'к'і бу'ла бал'на / та'к'е / ну шо // і та'д'і п'йут' ізноў / гу'л'айут' / па'том у'же мала'дого^а кара'ва'й' д'ел'ім / і па'том у'же рас'ход'і'мос' / да та'ка / так гу'л'айем / а т'а'пер же йа т'е'перешн'е' гу'л'н'і н'е л'уб'л'у / так йак па'с'ел'і за сту'ол / мала'дож / то ўже 'сутк'і н'е 'в'ігон'ім / а то ж йа'к'ес' та'к'е пр'і'тва'рал'і / гу'л'ал'і / да шос' та'к'е ж у'же йа'но ж йа'кас' інт'е'рес буў // т'е ту'д'і йд'е т'е ту'д'і / то 'чесні'е то ба'йари да ўс'е / да і а'но гу'л'н'а йа'кас' інт'е'ресна бу'ла / ну о'це та'к'е / шчо шче вам //

З.: Ви 'можете розка'зати / шчо 'можна ва'г'ітн'і'й 'жін'ц'і / шчо не 'можна / от йак і'ї' т'реба по'водити'с'а / шчо ро'бити // йак 'пот'ім д'і'тина на'ро'зуйе'ц'а / йа'к'і об'р'ади? / йак у 'церкв'і хрест'ат'? //

— 'Бачт'е / ц'е т'реба бу'ло ста'р'е'ш'і'х та'к'іх у'же п'і'тат' / а то шо ж йа ж / н'е та'ка то ста'ра / дак / ну шо // йак 'ход'іт' ва'г'ітна д'і'ўка / нап'р'і'мир / да і а'на н'е даўж'на от на та'к'е ўс'ак'е н'е'гарне гл'а'д'ет' / бо це 'кажу'т' б'і 'наче на д'і'т'а ўс'е 'буд'е атра'жаца / пан'і'майет'е // і от о'так / шос' та'к'е па'бач'іла з... / н'е'гарн'е / дак н'е т'реба шоб ужа'халас' так і / ісп'л'овувала / н'е 'нада шоб та'к'е / сп'л'овувала йе'на / бо то па'ган'е // 'воду шоб із'вед'ра н'е п'і'ла / 'тук'і з'к'варт'і / ота'ке 'бачт'е / ну так ка'зал'і / а так йа з'найу / шчо шче //

ну бо^а па'том йак заб'е'рут' йі'їи у ра'дом / то ка'л'іс' же ўс'е 'баб'і / пав'і'тух'і і бу'л'і / 'баба пр'і'ход'іт' / пав'і'вайе / а т'е'пер же ўс'е ж у ра'дом // йа ж у'же н'е з'найу та'койе / йа ж у'же са'ма ў ра'дом'е ра'д'іла / ну заб'і'райут' та'д'і з ра'дом / пр'і'ход'іат' б'і 'наче на ра'д'іни //

З.: Це з'разу 'н'ісл'а на'ро'жен'а д'і'тини? //

— Ну да / йак от пр'і'воз'ат' із бал'н'іці' / дак пр'і'ход'ат' // а ка'л'іс' же ж йак н'е ва'з'іл'і ў бал'н'іцу то і так пр'і'ход'і'л'і / ну то ўс'ег'да н'е доўж'на і т'і' так шоб н'і'чого н'е 'н'ест'і / ўс'е ж доўж'на пр'і'н'ест'і / шос' ч'і з'йе'д'і / там у'же хто шо 'маіе // угош'чайут' / о'тутака ўже / ў Кара'л'оўш'і тут / тут муш'ч'іні' н'е 'ход'ат' / ад'ні'йе 'тук'і жан'кі' / б'і 'наче 'кажут' да па'родух'і / н'е ідут' муш'ч'іні' / а ў'нас ха'д'і'л'і / і муш'ч'іні' і жан'кі' // ну а па'том / та'го / ўже хр'е'с'т'і'ні' назна'чайут' / ка'л'і ўже хр'е'с'т'і'ні' / ідут' / ідут' да та'го / да хр'е'с'та // пр'і'ход'іт' ус'ег'да 'баба / пов'і'туха / спав'і'вайе д'і'т'а / ўс'ег'да да хр'е'с'та 'баба / спав'і'вайе / бе'рут' хл'і'б' / г'роши' кум бе'р'е / 'буде 'наче кум же ж пла'т'іт' / за хрест // дак кум г'роши' бе'р'е / а хреш'чена бе'р'е / ну / 'бачт'е тут у'же йа 'чуйу 'кажут' к'р'і'жму / йа та'кого^а н'е 'чула / к'р'і'жму / це йе'на до'ўж'на д'ер'жат' д'і'т'атко на сва'іом том па'дарку шо йе'на пр'і'н'есла / і йе'на пах'р'і'ст'іт' і ад'а'йе ўже б'і 'наче кум'і йе'го // а ўже кум'а бе'р'е та'д'і і да'йе / у нас ка'л'іс' ва'р'іл'і 'кашу / 'баба / це пав'і'туха / 'вар'іт' 'кашу / і ўже йак от зб'і'райуте ра'б'іт' у'же хр'е'с'т'і'ні' / п'йут' гу'л'айут' / а па'том у'же / п'і'л'і п'і'л'і 'кажут' / у'же да'вайт'е 'кашу // і ўже 'баба ту 'кашу ж пр'і'нос'іт' / уб'і'райе там у ка'л'іну / ўс'е / ка'л'іс' у гарш'к'і / у'с'е гарш'ка гл'і'н'аного^а / ў го'рш'ку / а па'том кум 'доўжен 'в'ікуп'іт' ц'у 'кашу // ну йак ўже там йе х'лопці' та'к'іе шо 'хочут' із 'кума пот'а'г'т'і / да 'каже / йа / та'го / в'ікуп'л'айу / кум па'ложит' там г'роше'і т'рохі а йон хоп / руб'л'а па'ложит' із'верху / ўже йе'го 'каша / з'начит' кум 'доўжен ізноў ла'жит' // ге'і ізноў переб'і'вайе / і так тар'гуйеце / ота'ка гу'л'н'а бу'ла ка'л'іс' / інт'е'ресно / с'м'і'шно бу'ло / т'е'пер та'кого н'е'ма // а / і да т'і'х пор датар'гуйеце / шо з'кума ўс'е г'роши' 'в'іт'агнут' // ну кум у'же йак з'найе / пуд'казуйут' же ста'р'і'е 'л'уд'і / шо т'і' ж з'разу шо 'маіеш н'е ла'жи' / а б'і 'наче йе'го рас'та'гн'і на 'бол'ше / ну в'ікуп'л'айе // а тут іш'че 'можут' і та'к'е зра'б'іт' / о'так 'зам'іс'т'і 'баб'іна' 'каши' / да пр'і'тва'райут' у нас та'к'і / 'воз'ме каст'рул'у йа'кус' ч'і там у'же шчос' та'к'е да на'ложит' а па'том пр'і'к'р'і'йе 'тейу 'самайу 'баб'інайу пр'і'к'расайу / пр'і'н'е'с'е / і ўже 'бабу 'дур'ат' // 'бабо / тва'йа 'каша ч'і н'е? / 'баба / мо'йа // а тут па'бачат' і н'е 'баб'іна 'каша / ад'а'ва'і г'роши' / в'ікуп'л'а'і 'бабо / т'і' н'е з'найеш шо тва'йа 'каша / так см'е'йал'іс'е // ну па'том у'же бе'р'е кум /

з'начит' ун у́же ж па'б'іу / у'с'іх у́же / переба'роу / б'є 'кашу ц'у // а б'є о'так у́же ўс'єгда / гарш'ка та'кого^а / в'і'м'ешуйеш у' гарном же ж / каст'рул'і там / а ў'та'к'і ў́же л'і'хен'к'і ў́же гарш'чок с'таўл'айеш шоб' 'добре ж було б'іт' // на рог у́же та'ко на стуол / він ўс'єгда пас'тукайє пас'тукайє / і то ў́же теі ў́же череп'к'і по'а'падал'і / 'каша ста'йіт' / о / з'начит' 'баба 'добрү 'кашу спек'ла / ту 'кашу ў́же разре'зайут' / і / разре'зайут' на та'релк'і / і та'д'і ў́же // та'го / шоб' куп'л'ал'і у́же ж і'т'і'є шо на хре'с'т'і'нах / бе'рут' 'каши' о'т'єі вер'шок ізре'зайут' на та'релку і н'єсут' па'тум / па ўс'іх ста'лах / і г'роши' 'ложим' м'і / хто г'роши' хто шо / па'дарка йа'кого^{ас} чи шос' та'к'є // ка'л'іс' же хре'с'т'і'ні гу'л'ал'і / па 'д'єс'а'т' ста'лоў було / дар'ма шо 'б'єдні'є бу'л'і / да / о'так / ну і так та'д'і ў́же зап'лат'ат' 'ц'іє ў́же г'роши' / та'д'і ў́же да'йут' па'чарц'і // а д'руга ў́же 'хочє пр'і'тва'р'і'т' / да ох / уда'в'ілас' йак / 'кашу ж ту 'баб'іну йє'д'ат' / і ўда'в'ілас' / пака'т'і'лас' / хут'чєі ра'туйт'є бо ў́же 'баба ўда'в'ілас'є / 'кашейу / і то ў́же да'йут' га'релку / пр'і'тва'райут' // о'цє так гу'л'ал'і м'і / і шчє ж н'є ўс'є / та'д'і кум пере'вод'іт' / о'ц'у ж ц'у 'саму бе'с'єду ўс'іх л'уд'єі / да с'єбе / га'тов'іцє / ну 'л'уд'і / пані'майєт'є / разб'і'вайуцє / а ку'ма да с'єбе / а 'баба да с'єбе // цє разб'і'вайєцє на тр'і' г'руп'і і 'т'і'є 'л'уд'і 'самі с'єбе разб'і'вайут' / ага / йа да 'кума / пр'і'л'і'вайуцє / цє б'і 'начє ка'зал'і пр'і'л'і'ўка ў'нас / так / бе'рєш / 'л'ітру га'р'ілк'і / йак йа нап'р'і'мир уд'вох / 'л'ітру га'р'ілк'і / ш'тук тр'і' чє'т'і'р'і та'релк'і доў'жна йа нага'тов'іт' хар'чи'ў / і о'цє та'ко // і та'ка гу'л'н'а бу'ла / па тр'і' дн'і гу'л'ал'і / о / а т'а'є'пер н'є 'можна саб'рацє / те'перєшн'а жи'с'ц' о'та'кє / 'б'єдні'є бу'л'і а гу'л'ал'і 'гарно / і 'вєс'єло бу'ло / ўс'о / так гу'л'ал'і //

103. — 'Бабу 'в'ігнал'і з'хат'і / ма'йу / йак 'д'єда раз-кур'кул'ілі / 'бабу 'в'ігнал'і з'хат'і / і 'матка ж ма'йа там жи'ла з'д'єт'м'і / і 'в'ігнал'і йіх із та'й'є 'хат'і // і ў'тоі 'хат'і / 'обшєм пас'тройлі' ш'колу / а ма'йа 'баба ў́же там на а'кол'іц'і та'ку ма'л'єн'ку ха'лупку зро'б'іла / ну шо ш у́же 'шєс'т'єро д'а'т'єі і йа'ни' ўдвох / 'вос'єм душ / і та'ка н'євє'л'ічка 'хата / йак там же йє'но ст'ройіло са'мо // да па'том у́же йак с'тала ва'йна / 'бат'ка ж заб'рал'і / і ў́же ж нача'лас' ва'йна / ш'кола ж у́же разбєглас'є / н'є бу'ло ш'коли / так 'матка с'ц'і'м'і з'д'єт'м'і з'нам'і ув'ішла ў'ц'у 'хату // так у пр'і'... / ц'є ў́же пр'і' н'їємцях / дак 'н'їємц'і пр'і'йєхал'і туд'і і зан'ал'і зноў ту 'хату / і зноў нас 'в'ігнал'і з'т'єйі 'хат'і / і пас'тавілі там 'кухн'у / пані'майєт'є? / там мост згна'йлі ў'туі же ж 'хат'і / бо з'найєт'є йак 'кухн'а бу'ла дак і м'ілі і ўс'є // ну па'том та'к'і адаг'нал'і / пр'і'ш'л'і 'руск'іє і 'в'ігнал'і ж йіх /

'баба з'маткаі зноў зас'є'л'іліс' у ту 'хату / аж у́же йак с'тала ў́же ц'а 'наша ўлас'т' 'послі'є вай'ні' / дак у́же 'матку пр'і'ход'ілі з'района / па шєсч чала'в'єк і в'ігнал'і з'хат'і // із ц'і'є / ку'д'і ж і'т'і' ? / 'шєс'т'єро д'а'т'єі / 'бат'ка ў'б'ілі / ну д'є 'д'єц'є? / 'шєс'т'єро д'а'т'єі / і а'на ў'кал'госп'і т'а'л'ата / ка'ров'і па'с'є / а д'а'т'єі ў'кін'є ў'хат'і / йє'ні' пр'і'ход'ат' в'ігнал'айут' / ку'д'і і'т'і' ? // та 'хата у́же ж запус'т'єла / там ма'л'єс'єн'ка та'ка ка'нурочка / ну шо та'ка йак о'цє о бу'ла / дак с'ад'ім м'і на 'п'єч'і ў́же ўс'і ў'шєс'т'о у' шєс'т' / шєс'т' нас // цє ж шч'і тайт'є мє'ні' бу'ло то'д'і мо го'доў тр'і' / о'та'к'є / а то і 'можє і два 'год'і бу'ло / пр'і'ход'ат' пр'і'ход'ат' і в'ігнал'айут' / в'іб'і'райт'єс' із 'хат'і ўс'є // 'матка і 'кажє / йак йє ў́же та'ка ўлас'т' / да ў́же за'кон / 'в'ік'інут' йіх / 'кажє / в'ік'ідайтє ц'і'х д'а'т'єі / із 'хат'і / да хаі вам у́же ц'а 'хата / дак 'можє 'д'єс'ат' год ха'д'ілі пас'л'а в'ігнал'ат' / а па'том та'к'і ў́же і ас'тавілі нас / у т'і'і 'хат'і / о'цє 'самє г'лаўнє н'є ска'зала / 'самє ба'л'учє / шо 'д'єда н'є'ма / н'і 'бат'ка н'є'ма н'ішо / шчє даў'жні' // а'га / дак шчє ж 'матка па'йєхала ў' Маск'ву / хтос' йє'іо / пудка'заў / да С'тал'іна / даб'ралас'є / хтос' йє'іє та'к'і ж г'раматні чала'в'єк пудка'заў / да ў́же та'д'і адчє'п'іліс' ас'тавілі нас ў'туі 'хат'і // о'та'к'є / да ў́же с'тал'і 'д'єт'і пуд'ростат' / там же пагна'йлі ўс'є на с'в'єт'є // ш'кола бу'ла да з'найєт'є йа'к'є бу'ло / а па'том 'кухн'а та бу'ла н'є'мєцка / дак йє'ні' сагна'йлі ўс'є на с'в'єт'є / дак та'д'і ў́же 'матка / стаў брат мої мен'ші у'тум у'кал'госп'і / на 'кон'ах / да на ва'лах / да да'ваі ў́же ва'зі'т' л'їєс да ўс'є да ч'і'н'іт' ту 'хату / да ў́же так і ас'талас' / а 'баба ў́же паш'ла туд'і / о'цє та'к'є о / так м'і жи'лі // і т'а'є'пер н'є'майє н'і'йакої бла-годат'і //

3.: Шчо бувайє на Зд'єжен'а ? //

— А на Д'в'і'жен'є / то йа вам разка'жу / от йак в'і 'буд'єт'є жи'т' дак д'вац'єт' с'омого с'єнт'аб'ра / ус'єгда йак 'сон'єко с'ход'іт' / от в'і паінт'єрє'суйт'єс' йак 'сонцє возд'в'і'гайєцє / йа год у год гл'а'є'жу // о'цє ў'нас тут ус'єгда о'цє / дак йа йє'го / с'ход'іт' о'так о'цє 'п'рамо / і ўс'єгда гу'кайу / гл'а'є'д'іт' / п'росто йак с'ход'іт' / дак йак н'є'ма хмар да с'в'єтлє / дак о'та'к'іі кру'жок па'тум 'сонцу // перш перел'і'вайєцє та'ко 'т'ємно та'к'є к'раснє / па'том бур'ач'ков'і / і кру'гом йє'го та'к'і 'жоўт'і кру'ж / і так м'іг'ат'іт' / н'є 'можна / а так от на 'сонцє н'є 'можна гл'а'є'д'єт' / а та'д'і от гл'а'є'д'і / і н'і'чого та'б'і ў'гла'за н'є атра'жайє н'і'шо / от 'в'ід'і / йак 'буд'єт'є жи'т' па'башт'є / ў'с'і'помн'іт'є ма'й'йє сла'ва // йа 'тожє з'разу н'є з'нала / па'то'ум же так / ста'р'і'є ж 'л'уд'і да 'кажут' / 'сонцє возд'в'і' здв'і'гайєцє / 'сонцє здв'і'гайє-цє / а йак йє'но здв'і'гайєцє шчо // а па'том шчє йак м'і бу'л'і 'дома дак о'так ка'рову в'ігнал'і м'і дак 'баб'і 'кажє гл'а'є'д'іт'

гл'а^ед'іт' йак 'сонце здв'і^и возд'в'і^игайеце // йа 'тоже с'тала / і п'раўда // і це д'тих поур йа ўже ўс'ег'да йа от н'ема х'марі^и / йак 'ясне 'сонце / йак возд'в'і^игайеце 'сонце // йе'но д'ен' вазд'в'і^игайеце но 'тоу'к'і нап'р'і^имер / у'же у ден' н'е так 'в'ідно / а на за'кат'і^е і у'ранці^е / а'собено ў'ран'і^е от та'к'і'м'і ў'с'ак'і'м'і цв'е'там'і перел'і'вайеце / і так ка'лот'іце от па'бачт'е / йак 'буд'ет'е ж'іт' / да // от за'помн'іт'е / шос' то ў'п'р'і^ирод'і^е йе / це зд'в'і^ижен'е / та'д'і^и н'е йе'д'ат' ў'тей д'ен' ска'ромного / пан'майет'е / ў'с'е пас'не / на зд'в'і^ижен'е ц'е тр'і^и дн'і та'к'і'х у га'ду 'кажут' шо т'реба аб'а'зат'ел'но пас'т'іт' // га'лодна ку'т'а / ц'е 'перед ражд'ест'вом о'то йе га'лодна ку'т'а / 'перед / н'і ц'е н'е перед 'нові'м 'годом / с'тарі'м // та'д'і^и / і на галава'с'ека / галава'с'ек йе та'к'е / та'го / с'в'ато / ад'інацатаго с'ент'аб'ра / 'тоже н'е 'нада // ка'л'іс' і ў' 'арм'іі га'ворат' н'е да'вал'і та'го ска'ромного / сал'датам / і ц'е зд'в'і^ижен'е / ц'е тр'і^и дн'і ў' га'ду / т'реба пас'т'іт' //

З.: А хтос' 'бачиў ру'салок ? //

— Йа н'е з'найу / а була ў'ме'н'е 'т'отка / 'родна / і гава'р'іла / шо 'каже / ха'д'іла ка'л'іс' у л'іес / да 'каже паш'ла ў'ліес / о'це на ру'сал'ні 'ті'жден' // і 'бачіла га'вор'іт' / 'каже за 'рук'і паб'рал'іс' на га'л'ав'іні / д'іеў'к'і / і ска'калі / ну то^а з'найет'е ба'йалас'е / ка'зала так у'же ў'т'е^акала / б'іегла // і ос'о'го ма'го чало'віека 'бат'ко / рас'казуваў / йон ка'л'іс' то ў'нас іш'че там гра'барк'і бу'л'і // а йа'к'і гра'барк'і / са'шу 'сі'пал'і / са'шу 'сі'пал'і ка'л'іс' 'кон'і // от нап'р'і^имур у йе'а'го ку'он' буў / у йе'го 'бат'ка / йе'го застаў'л'ал'і / ті^и доўжин сва'йім ка'н'ем і'т'і ра'б'іт' / там насі'пат' ва'з'іт' же ж' піе'сок / бо ц'е ж' н'е бу'ло ма'ш'ін а ка'н'ам'і ў'с'е // дак йон га'вор'іт' ту'д'і с'ем к'ілометроў Ста'ра К'расн'іца ў'нас була / да 'каже па'йехал'і м'і ў'ту гра'барку / а па'том га'вор'іт' / йа 'йеду / і с'е на ру'сал'ном 'ті'жн'е // 'каже 'йеду па да'роз'і^е / а па'перед ме'н'е 'каже в'іс'какуе д'іеў'ка / та'ка / б'і'ела' / у б'і'елом п'лат'і / 'каже с / ка'са та'ка зда'рова / і ха'пайеце за бе'резу / і 'каже йак кач'н'е / па'перед ме'н'е / мол на тої бе'рез'і^е / і 'каже о-о-уў / о'це 'каже тр'і^и 'раз'і^и / за'укала і д'е'і д'елас' / це так с'в'екор пере'казуваў му' / м'і н'е 'бачілі //

— Нам ўс'ег'да да'йут' на граб'к'і / аў'тобус'і^и / і м'і 'йез'д'ім ўс'ег'да на 'могіл'к'і / п'лат'ім / да'ремного ж' н'е'мае ж' / п'лат'ім // ўс'ег'да о'це ў'нас 'посл'і 'паск'і 'перва н'е'д'ел'а / то назі'вайеце 'йаркушна н'е'д'ел'а / і м'і ўс'ег'да 'йез'д'ім ту'д'і^и // ну 'наші'м ті'м бі'і 'наче с'ел'са'в'етом ве'зут' нас / у ту 'Реч'і'ц'у ве'зут' / К'расн'іцу / Руд'к'і / і Бура'коўка // ц'е ўс'ег'да нас ве'зут' / ту'да / м'і 'йедом ўс'ег'да / па с'і'ем аў'тобусоў 'кажд'і^и раз / ў'с'ак'е 'хоче па'бачит' / на сва'йе к'ладб'ішче / ал'е 'наше с'е'ло / у'же Бура'коўку / пала'віну разбу'р'і'л'і // 'нашу

'вул'іцу / у нас дв'е 'хат'і аста'лос' там на той самої 'вул'іці^и дв'е та'го / разбу'р'і'л'і / то йа п'р'і^иду да папагала'шу кру'гом ті'х хат / шо папагаре'вал'і / да 'л'уд'і ідут' у 'хат'і / ў'кого ж' пааста'вал'іс' / а йа кру'гом папахажу да паїду 'ток'і ў'св'ек'ру'ши'ну / йо'го 'матк'і / да там пахажу / скруз' / кру'гом // а то так / 'Боже / 'шахва ў'га'р'і^е / та'к'і / у нас же бу'ла на дв'е'нацет' 'метроў та'ка ж' зда'рова ж' / дом буў / дак і бух'вет' і 'шахва і ши'н'ел' йак на га'р'і^е в'і'сел'і ў'с'е на тум / на ті'х аш'чеп'інах о'тако 'в'ішче // 'Боже мої / п'ат' 'метроў у'гору і с'е та'к'е / у с'е'р'ед'і'н'е у нас була ў'дво'р'е 'йаблан'а / і г'руша / дак йа п'р'і'ш'ла / а на вес'н'е ж' це / дак йак іс'т'ег'лі / хл'е'ва / са'раї / і 'хату / і 'кухн'у ж' там у'с'е да 'м'іеста // дак пас'е'р'ед'і'ні' ста'йіт' та г'руша і цв'е'т'е / у тум хла'му ў'с'ум у / пас'е'р'ед'і'ні' цв'е'т'е / шч'е жи'ва / б'една / а ка'лод'аз'а ў'з'ало да сарва ісар'вало і згреб'ло / о'ц'ого 'первого к'руга // на'шо ж' в'і та'к'е зра'б'ілі ? / йа с'еї год па'йехала / у'же йа'кас' та / ута'піўс'е йа'к'іс' зв'ер / йа так пагл'а'д'ела г'лі'бако дак / чи' 'зайец чи' 'може ка'за / так па'хоже на ка'зу бі'і 'наче / п'лавае // і хтос' 'буд'е іт'і / упа'д'е і чала'в'іек ту'да / ну нашо в'і ад 'вул'іці^и так от з'разу / та'к'е о' пара'б'ілі / хаї бі'і а'но ста'йало / от 'л'уд'і 'йедут' у сва'йе 'хат'і / п'р'і'ід'е да і і па'бачит' // а то паїду да н'е'мае / ну на'шо в'і пала'жил'і / 'бурту та'ку / 'вул'іцу о'с'у звер'нул'і о'так от йак о'то ка'гат' / зра'б'ілі та'к'е шо 'л'уд'і п'р'і'ход'ат' н'е разб'і'райут' д'е чи'йа ў'же і 'хата // 'тук'і так / д'ес' йа'к'ес' 'дерево аста'лос'е / дак па 'д'ереву пазна'йут' / ну ў'нас так пас'л'ед'на 'хата була с'уд'і^и на краї ад'ел'но так і л'е'жит' у'с'е / н'е 'нада бу'ло йім та'кого ра'б'іт' //

З.: А ви пам'ятайте той ден' / ко'ли з'ір'валос'а / у вас не бу'ло ні'якого передчу'т'а ? //

— Н'е / ні'шо / па'л'еглі спат' / а чала'в'іек шче д'е'жур'і'ў / а па'том у'ранці^и п'р'і'ход'іт' / да і 'каже / ті^и з'найеш / 'атамна сар'валас' // йа ка'жу / о 'Боже / то і м'і ж' 'такого ні'чого шче / он у ме'не ў'нучка була да м'і шче ті'х д'ет'ей пав'іпус'калі / да ті'йе д'ет'і 'бегайут' і м'і 'бегайом // ал'е з'найете так 'йакос' так т'м'ано бі'і 'наче 'йакос' так бу'ло / м'і йак та'к'і ту'маном йа'к'імс' пат'а'гло па'тум // ну так ні'чого / 'йез'д'ат' 'танк'і / 'йез'д'ат' кру'гом / сама'л'от'і^и в'ерта'л'от'і^и 'ті'йе ад'но к'ружаца^е кру'гом / а м'і ж' з'найет'е / ін'т'ересно / ад'но ж' у'же 'бегайем кру'гом да гл'ад'ім // ну а та'кого ні'чого 'наче н'е ашчуш'чал'і / а па'том у'же с'тал'і П'р'і'п'ат' в'іс'ел'ат' / дак с'тал'і хто ку'дойу т'е'а'кат' / то так йак о'то ў'воїну 'кажут' / бу'ло / так у нас та'д'і^и бу'ло // і / ел'ект'р'ічка ж' / у нас н'е ел'ект'р'ічка / у нас д'із'ел' / 'ход'іт' 'саме с'уд'і^и / о'так нап'рот'іў 'наше 'хат'і стана'в'іце // 'Госпад'і / о то до теї

ел'ект'річк'і / у же д'етк'і / так йак о'то ў_воіну / ўт'е'калі
 йак о'то / н'іем'ец / па'казуйут' у т'ел'е'в'ізорі / гнаў / так
 та'ді^н // хто ка'го ха'пайе / б'егайут' / хто ку'ді^н / га'лос'ат' /
 'матк'і 'ті^ніе в'ідпра'ўла'йут' / ку'ді^н / шо / м'і паса'д'іл'і
 н'е'в'естку із ті^нм / із д'е'т'атком / йед' / ку'ді^н ? / да сва'йей
 'матк'і / ку'ді^н і шчо? / ота'ко / 'сі^нна та'го н'е'ма / та'го 'тоже
 н'е'маіе / а ту атп'рав'іл'і у же йед' бо / ут'е'каіт'е хто ку'да /
 а м'і паста'вал'іс' / 'ход'ім ата'ко йак о'то пл'ен'ийе йа'к'ііе //
 з'найет'е / о'так / о'так було йак о'то бі^нначе / нам була о'це
 с'а евакуаці'я йак о'то у т'е / у 'воіну н'іем'ец га'н'аў / о'так
 нам // 'сутк'і нас 'везлі ў_ті^нх аў'тобусах / 'Боже мої / 'Боже
 мої / а у же йак прі'везлі нас с'уді^н да м'і шу'калі сва'йу
 ка'рову / да йа паішла ў_Плах'т'анку / д'е ху'доба ста'яла / то
 'Боже мої // йа ка'зала ка'жу о'це ка'жу / ху'доба п'ерва
 стра'даіе / а па'то'м і нам та'к'е бу'д'е // та л'е'жит' ка'роўка
 'тук'і ач'ком ад'н'ім / у п'іес'ку так а та'ді^н саме 'в'іет'ер та'к'і
 пуд'н'аўс'а / дак л'е'жит' 'тук'і ач'ком ад'н'ім к'івайе // а то а
 д'руга рас'т'ел'ана / т'е'л'атко за'гребене і са'ма за'гребена і
 та'к'е_о / ху'доба та'ко / ад'на на_дну / дак йа шу'кала ту
 ка'рову сва'йу / дак та'к'і у ме'н'е ш_чірваі ка'рова була / на
 ла'бу чірвачка та'ка б'іела / дак йа / о / це ма'йа ка'рова //
 с'тану да'йіт' / дак та ху'доба ўс'а от д'е'реце да ме'н'е шоб йа
 да'йіла / 'тук'і доі / бо йе'но_ж н'е 'дойене було // страст'
 була / Гас'подн'а / о / дак йа ка'жу / Бог у же ка'жу на ху'добіе
 пака'заў / а па'том і нам та'к'е // так і нам т'а'е'пер / ої йа н'е
 'можу пере'дат' йак та'ді^н м'і ў же йіх адгру'жал'і ту ху'добу /
 та'кііе ка'рові / с'ку'к'і ка'роў пра'пало / 'Госпад'і / с'кук'і
 св'і'н'ей / д'воіе св'і'н'ей о'т'і^нх / папрі'везілі_ж 'л'уд'і та'ді^н_ж
 там же_ж у нас 'бачт'е л'е'са / да ўс'е 'л'уд'і жі'лі / с'кок'і
 'мал'і // 'тутака на ўс'ом с'е'л'е н'е'ма на та'ком ве'ліком / йак
 у нас ма'л'е с'е'ло було / с'кук'і було ху'добі^н і св'і'н'ей / так
 а'но й пра'пало / страст' 'Божа була //

3.: Чи не було передчу'т'а / шчо 'буде ве'лика тра'гед'ія
 н'і'чого не с'нілос' ? //

— А в'і з'найет'е / а ме'н'іе сон і прі'с'ні'ўс'а / хоч у же_ж
 'може і 'будут' сме'йаце з ма'йіх ці'х разга'вораў а йа разка'жу //
 с'н'іце ме'н'іе сон / шо йа бі^нначе то д'ес' у йа'комс' та'ком
 'л'іес'і зда'рова'м / і це 'перед а'вар'ійей ц'еї // і ў_том 'л'іес'і
 ста'йіт' п'іеч / п'іеч / в'і з'найет'е 'руска п'іеч' ? // і йа на тої
 п'і'ечі / пан'і'маіет'е? / на тої п'і'ечі / бі^нначе та п'іеч'
 пра'вал'уйеце і на тої п'і'ечі с'еміе 'л':ане / із 'л'ону /
 з'найет'е? // пра'вал'уйеце та п'іеч' і йа ў_тум л'е'ну а'тако па
 'горла / і а'так пагл'адаіу ў'гору / да 'думайу / ої 'Боже мої /
 л'уд'ей с'ток'і і крі'ічу 'л'уд'і ра'туйт'е і н'і'х'то ме'н'е н'е ра'туіе
 а кру'гом л'уд'ей л'уд'ей // так йа 'тук'і т'рошк'і 'бачу л'уд'ей

кру'гом / та'к'іх / і в'ерш'к'і 'тук'і та'кого 'л'іесу / йа 'бачу / і
 'чуйу разга'ворі^н // га'вор'ат' га'вор'ат' бі^нначе і бі^нначе йак
 'музі'ка г'раіе / і йа крі'ічала крі'ічала шо ра'туйт'е ме'н'е /
 н'і'х'то ме'н'е н'е пар'ата'ваў / так йа і аста'лас' у тої п'і'ечі /
 йак о'це сар'валос'е / та'к'е // дак ме'н'і ма'йа йат'роўка і
 га'вор'і'т' / о'це твої сон / 'каже / о'це 'віс'ел'іл'і нас / на
 чужі'ну / і ўск'руз' 'л'уд'і / га'вор'ат' / а л'іес / чужі'на / ц'е
 'кажут' йак с'н'іце / а йак га'вор'ат' му'зі'ка ц'е разга'ворі^н //
 дак 'каже / а ті^н у п'е'чал'і і ў_с'еміі / ў_сл'е'зах / і аста'лас' /
 так йак п'іеч' ц'е п'е'чал' // о'так ста'р'і'іе 'л'уд'і га'вор'ат' / дак
 п'іеч' п'е'чал' а с'еміе с'л'озі^н / і так йа п'лачу і па с'еї д'ен'
 і ў_п'е'чал'і в'і'к ас'танус' / отак'е_о //

104. 3.: От ска'жіт' / йак ви діз'налис'а про а'вар'ію / йак ви
 з'в'істку по'чули про це ? //

— Ну йа'ку м'і 'дон'ка з'вістку па'чулі / у су'боту м'і у'ранці^н
 по'ўста'вал'і / і за нас паг'нал'і на ра'боту // паш'л'і м'і на
 ра'боту / с'ейал'і е бу'рак / а м'і у су'боту д'ен' суб'і'рал'і па
 'пол'у 'кочк'і / ну па 'пол'у суб'і'рал'і да з'нос'іл'і ка'роўкам / і
 з'нос'іл'і ті^ніе 'кочк'і // а та'ді^н 'кажут' шо шос' на П'р'і'п'ат'і
 зра'білос'е / шос' ізра'білос'е / ну і шо там зра'білос'е / 'кажут'
 шо і 'л'уд'і па'г'іблі / 'кажут' шо і те і те // ал'е_ж м'і_ж н'і'чого
 н'е з'нал'і / у н'е'д'ел'у д'ен' пережі'лі / а ў пан'е'д'елок за'гада'лі
 на ра'боту на ка'гатне 'пол'е / дак м'і паш'л'і на ка'гатне 'пол'е //
 у же кар'топла ў_нас була пе'ребрана / дак м'і 'тамака /
 прі'б'і'рал'і ка'гатне 'пол'е / салому зг'ре'бал'і / да це ўс'е на
 с'вет'і // аж паа'беда'ўші 'в'ішл'і м'і с_а'беда аж па'беда'ўші
 прі'і'ехал'і ва'йен'ийе / а 'бачім шо сама'лот та'к'і ра'бім'і
 'латкам'і л'етайе / верта'лот і л'етайе і л'етайе / а ча'го в'ін
 л'етайе // аж прі'і'ехал'і ва'йен'ийе / да з'мерал'і на том гд'е
 м'і ра'білі рад'іа'цейу / і за нас да папра'гон'увал'і // ну
 папра'гон'увал'і / м'і паш'л'і да'дому / паш'л'і да'дому і да
 'вечара / а 'вечарам у же у пан'е'д'елок ад'но верто'лоті^н ті^ніе
 кру'гі хутара са'д'аца / ад'но са'д'аца / а м'і ад'но д'е теї сама'лот
 'с'ад'е / дак м'і ад'но ту'ді^н бе'жім да гл'ад'ім / ад'но бе'жім да
 гл'ад'ім // да 'кажем шчо йе'но та'к'е / шчо йе'но та'к'е / а
 йе'ні^н 'кажут' н'е 'боіт'ес' спец' спа'койно / о'так нам іска'зал'і /
 ну і с'пал'і спа'койно // аж у п'ят' ча'соў 'чуйом сі'г'нали сі'г'нали
 па с'елу / аж бе'жат' за'гадуіут' / собі'раіт'ес' / собі'раіт'е
 даку'менті^н на трі^н дні // і за нас саб'рал'і у воў'торок / у же
 м'і до два'нац'ет' ча'соў 'наше с'е'ло аслаба'н'іл'і / н'е ста'лос'
 н'і'кого і 'душечк'і // заб'рал'і ка'рові заб'рал'і с'в'і'на / а те ўс'е
 астал'не шо ў_хат'і було / те па'к'ідал'і / і 'в'і'везлі нас за
 в'ас'ем'нац'ет' к'ілометроў у К'расні^н па'с'олок / і там м'і бу'лі
 аж да чет'юртого чіс'ла // а чет'юртого чіс'ла 'вечарам нас

пагру'зіл'і / папрі'їе'жа:ал'і здара'вен:ийе ау'тобусі / да пагру'зіл'і / дак л'уд'і ж у'же йе'хал'і із дому / то ў'же ж з'нал'і шо йіх ве'зут' у'же / бо 'кажут' шо ве'зут' у'же д'ес' дал'еко нас // то ў'же л'уд'і так б'рал'і / і кар'топл'у б'рал'і / і ад'ежу шчо 'луч:у б'рал'і / ў'с'о на с'вет'і / а м'і так / прі'їе'везл'і нас п'ятого чісла с'уд'і / то унас н'е було а н'ігд'е н'іч'ого / да ў'с'е / прі'їе'везл'і да с'к'інул'і пуд п'лотом у 'Л'іпаўці' / нас у 'Л'іпаўку прі'їе'везл'і / і с'к'інул'і під п'лотом / да м'і там с'і'д'ел'і / а таді' ў'же нас раз'везл'і / па 'хатах / дак пас'ел'іл'і нас да д'наіе 'женшч'іни / м'і там бул'і // а ў' мене с'і'н / да служ'іў уў 'армії / до буў йон аж у Красно'їарском к'райі / ну і так ул'етку прі'їе'жа:ў йун / ц'о'го л'ета прі'їе'жа:ў у 'отпуск / і дагава'ріўс' на Чор'нобіл' у ва'їеншч'іну / пере'їт'і // ну і ті'м у'рем'їам посл'аў кон'теїнер'і / і ті'м у'рем'їам іск'лаўс'а / і здаў у'же ў'с'о на с'вет'і / і адгру'зіл'і / і па'сел'і ў'п'ойезд / і ў'п'ойезд'і аб'їа'в'іл'і а'вар'їю // ну і йе'му н'е було ў'же пава'роту / бо ў'же йе'му і ту'ді' н'е було н'ікуді' / до нас прі'їе'везл'і у'же п'ятого чісла ў' 'Л'іпаўку / а йон до 'ман'е ме'н'е наїшоў д'еў'їа'того на д'ен' па'б'ед'і / наїшоў у 'Л'іпаўці' // і 'жонка із два'їма д'ет'м'і / ну а та 'женшч'іна са'ма іж чала'в'іеком ж'їла / а у'же с'ем'їа ў' нас / дак н'е 'хочет нас у'же // от м'і паш'л'і да гала'ві с'ел'са'в'ета / дак там нам 'дал'і таку ста'рен'ку пус'ту 'хату / дак м'і пере'брал'іс'е ту'ді' / да там у'же і 'жіл'і // 'пок'і ў'же жіл'і 'пок'і ў'же нам і с'е ў'же с'їх 'дом'їкаў н'е пара'біл'і / да таді' ў'же с'уд'і' зас'ел'іл'і нас / да це і та'ка наша жіц' н'еш'часна / ал'е шчо ті' з'робіш //

З.: А ви ка'зали / гри'біў ба'гато було / от шчо ро'били з гри'біў ? //

— Су'ш'їл'і / с'їл'но 'добре 'сушен'їе грі'їбі' і борш 'добрі'ї / ў'с'е на с'вет'і // і у'же і консер'вірувал'і / зак'ручувал'і / і зел'онкі зак'ручувал'і / і 'б'елїе грі'їбі' зак'ручувал'і / а 'Боже мої // і к'вас'їл'і ў'же 'ті'їе зел'онкі / бо ў' нас с'тол'к'і було шо / д'ен' 'робім а 'вечорам од'о па'бе'їм да па вед'ру набе'ром да і / да с'е та'к'е //

З.: А як ви йіх су'шили ? //

— Прі'їн'ес'у 'б'елїе грі'їбі' / д'ед нара'біў та'к' іх ме'н'і з'п'рова'лкі / ра'жонч'їкоў / п'рова'лку за'гостр'уваў / наст'рі'їкуйу на ту п'рова'лку ті'їе гр'їбочкі / так / а таді' кла'ду // вігребу жар на подло'їжу са'ломку / а на са'ломку ло'їм с'їе грі'їбі' / на та'кіх на д'рот'їках на та'кіх // і йе'ні' 'сохнут' / таді' ў'же йе'ні' 'б'ел'ен'к'їе / йе'ні' ў'же н'е чер'н'ейут / нїш'чо на с'вет'і //

З.: С'кл'їки во'ни 'сохнут' ? //

— От йа'к 'добре нато'пл'у дак у'ранці' / прі'їне'с'е д'ед чі'їа / да накла'ду ў' п'їеч' / а на заўтра ў'ранці' в'їт'а'гайу / у'же

су'х'їе // чут' чут' там мо д'е ва'дка'ват'ї / дак на'в'ерх на п'їеч' / на чар'їн' / па'ложім / і йе'ні' да'ход'ат і ў'с'о //

З.: Розка'ж'їт' про л'їс / шчо там шче рос'ло / йа'к'ї там пташ'ки / тва'р'їни ? //

— А Бо / йа'к'їе пта'шкі' // і 'козі' 'бачім і а'сли 'бачім / 'б'егайут' та'к'їе зда'ров'їе йа'к' кон'ї / 'бачім / каба'ні' д'їк'їе 'бачім / і ці'х о ба'гато тут у 'л'ес'ї ці'х / м'і 'кажем карша'кі / шо ку'р'еї к'радут' / дак тут 'в'ел'м'ї ба'гато ў' 'л'ес'ї йес'ц' //

З.: А ви розка'ж'їт' / як у вас там було ? //

— О / ў'нас там ус'о'го було / ус'о'го ў' нас / і бус'лоў було і 'качок' було і і жураў'л'оў було / у'с'акайе д'е йа'к'е п'таство у'с'е ў' нас було у'с'е було / а па'том у'же йак с'тал'і о'с'їе 'хімеї / да стаў о'с'еї кара'лацк'їй жук 'чортоў / дак с'тал'і тра'в'їт' / дак ата'к'їе 'мен'ш'їе п'ташкі паз па'гїнуло ба'гато / ал'е ж було і ва'роні' і са'роки / ча'го 'хочеш було та'кого ў'с'о'го ў' нас було / д'їк'їх каба'ноў дак да са'міх хат та'кімі чере'дами прі'її ходіл'і шо 'Госпаді / і заї'цоў було і 'б'елок' було і / мед'в'ед'оў ад'н'їх н'е 'бачіл'і а 'воўкі 'бачіл'і і 'воўкі бул'і 'даже ў' 'нашам' 'л'ес'е а мед'в'ед'оў н'е було //

З.: А 'олен'ї ? //

— І ал'ен'а н'е 'бачїла / а а'сли дак а'так ху'д'обу па'сом дак да ху'д'обі' пр'їїдут' дак с ху'д'обайу 'ход'ат' // ла'с'ї ла'с'ї та'к'їе зда'ров'їе на ка'н'еї па'хожїе та'к'їе зда'ров'їе / було ў'с'ачїна //

З.: А от ви ка'зали / шо посе'ред Бур'а'кїўки / 'р'їчка була чи ста'вок ? //

— Та'ка прат'е'а'кала а'на ў'роді'бі' ну йак ка'нава //

З.: А 'рїба була там ?

— Кал'їс' була / була кал'їс' 'дон'ка 'рї'бі' було 'море / а та'епер у'же пав'їс'ї'хал'ї у'же асу'шїл'і кру'гї ў'же с'ела асу'шїл'і / у нас 'с'їл'но бул'і страш'н'їе бала'та / кал'їс' йак була ваї'на дак м'і паўт'а'кал'ї ў' л'їес / дак там с'тол'к'і пагру'зі'ло 'кон'еї да с'тол'к'і ў'же па'гїбло ска'та да ў'с'а'го на с'вет'і / шо ў' нас та'к'їе бул'і н'епрахад'їм'їе бала'та // дак була і 'рї'ба таді' а йак у'же ж асу'шїл'і / да с'тал'і д'е ў'же бул'і бала'та / да там с'тал'і рас'т'ї хл'е'ба да л'он да бу'ракі' / дак у'же і 'рї'бі' н'е с'тало //

З.: А / у в'ї'ї'ну н'їмц'ї були ў' с'ел'ї ? в'ї'ї'ну пам'їа'тайете ? //

— А шчо ж / пам'їа'тайу 'добре / добре / гад а'д'їн па'ранїло дак м'і папана'с'їл'ї йе'му 'їес'т'ї ў'а'коп да в'їга'давал'ї / а йон 'н'їемц'ї прі'їш'л'ї дак йон да 'н'їемцоў па'шоў / йа'к'їс' ма'д'ар чи хто йо'го з'наїе шчо гад та'кі буў // з'наїу 'воїну з'наїу йак п'їат' 'пал'цоў сва'їїх / бо наш 'бат'ко ж кал'їс' 'бачт'е ж йа'к'їес' бул'ї ж ак'т'їв'ї / 'бат'ко мої буў то гала'вої кал'госпу то гала'вої с'ел'со'в'ета дак йе'го 'н'їемц'ї ад'но хва'тал'ї / дак м'ї і ад'но па 'хатах / 'дома н'е нача'вал'ї / да д'но па л'е'сах

п'лутал'іс' да па жі'гах нача'вал'і да скруз' на с'вет'і / а та'кі
 ўс'ад'но н'е ўс'т'ерег'лі / ўс'ад'но пр'іш'лі у'ночі да схва'т'іл'
 зв'азал'і 'рук'і^н і па'везл'і //

З.: А што шче ви пам'я'таєте про в'і'ну ? //

— Ўс'е / воіну ўс'о пам'я'тайу / ну 'наше с'е'ло даў Бог так
 шо дар'ма шо ў нас бу'ла с'ейу стара'ной бу'ла же'л'езна да'рога
 поўз 'наше са'мен'ке с'е'ло ішла / а ка'мен'а т'раса бу'ла
 кі'лометроў два с пала'віноі ад 'нашого с'е'ла / ал'е так Бог даў
 шо 'нашым с'е'лом ва'іна н'е ішла / кру'гом іш'лі 'воіні^н а нас
 так абм'інуло разоў два на'л'е'тал'і сама'л'от'і^н дак 'мабіт' хат
 два'нацет' пабам'біло да спа'л'іло / а та'койе ўже ва'іні^н кр'е'п'кайе
 м'і н'е 'бачілі // от ў 'л'ес'і с'е'д'ел'і дак а'так йак насту'п'іл'і
 дак йе'но за ноч 'віматалос' 'вібралос' / ал'е 'нашого с'е'ла н'е
 па'л'іл'і / 'тук'і о'це 'тол'кі та'к'е бу'ло шо ізбам'білі / дак 'мабут'
 хат два'нац'ет' спа'л'іл'і / а та'кого страш'койе ва'іні^н м'і н'е
 'бачілі / бо 'нашым с'е'лом н'е шла та'ка ва'іна шоў ўже 'тамака /
 а ў 'л'іес'і 'мабіт' 'мес'ацоў палта'ра с'ад'ел'і 'пок'і ўже / у'же
 'вібрал'іс'е о'с'е аж а'ці'м ў'рем'ям / у'же ж атсту'п'іл'і з 'нашого
 с'е'ла / дак м'і ўже та'ді^н 'вібрал'іс'е із 'л'есу / да да'ваі ўже
 кар'топл'у ка'пат' да да'ваі ўже шчо //

З.: А парт'ізан'іў не бу'ло ? //

— Бу'л'і / бу'л'і і парт'ізан'і / бу'л'і ўс'е //

З.: У вас ў с'ел'і буў же йа'к'іс' с'тароста чи 'н'ім'ці ? //

— Бу'л'і / с'тароста буў і 'н'іем'ці^н бу'л'і / йа ж вам роз'казуіу
 шо м'і ота'ко с'пал'і у'ранці^н / аж с'тукаіут' / м'і адч'і'н'іл'і аж
 пр'іш'лі / ад'і'н буў пал'іцаі чу'жі а то два 'нашіх бу'ло / і
 пр'іш'лі і зв'азал'і 'бат'ку 'рукі ма'іему на'зад / і адна'го 'нашого
 су'с'еда ас'тавілі за с'тоража / і йон 'тоже па'шоў за 'н'іеца'м'і
 ас'тавілі за с'тоража / і йон ст'е'руг / а 'бат'ко 'каже / йо'го
 'Паўлом з'вал'і / 'Павел атпус'т'і т'рошкі 'рукі бо кр'е'пко 'с'іл'но
 п'ровалкаі с'т'ісл'і / а йон 'каже ат'пуст'ат' там та'бі / йак ті^н
 'буд'еш 'йамо сам са'бі ка'пат' / от // і заб'рал'і заб'рал'і і
 па'везл'і аж у 'Кораст'ін' і там йе'ні^н ў 'Кораст'ін'і йіх ўже
 д'ер'жал'і / ад'інац'ет' дн'еі / йе'ні^н ўже га'лодні'йе бу'л'і і ад'но
 'парт'іям'і йіх рас'тр'ел'увал'і / а на ад'інац'ат'і д'ен' йіх у'ранці^н
 'вігнал'і / у'же 'думал'і шо йіх 'будут' рас'тр'ел'уват'і / аж
 йа'к'іес' там ўже бу'л'і да да'біл'іс'е два бра'ті^н бу'ло і за тих
 два бра'ті^н дабі'вал'іс'е і па тих ба'магах і апраў'дал'і ўже і 'бат'ка
 ма'го / дак пр'іш'оў да'дому ўже а'пуклі^н та'к'і ўс'е на с'вет'і /
 ал'е ж пр'іш'оў да'дому //

З.: 'Н'ім'ці в'ідпус'тили ? //

— Да / в'ідпус'т'іл'і // а та'ді^н ўже ад'іш'оў / до ўже йак
 атсту'п'іл'і ўже да заб'рал'і на 'воіну / дак праіш'оў у'с'у на
 с'вет'і 'воіну / 'пок'і н'е 'конч'ілас' ва'іна // два 'разі^н буў

'ран'ен'і^н / ал'е ж спа'с'іба 'Богу да'дому пр'іш'оў / да па'том
 па'жіў т'рохі да па'мер 'дома ўже / да це'і у'с'е //

З.: А 'ваше с'е'ло залиш'илос' ? / не спа'лили ? // от ми 'чули /
 шчо там попа'лили 'дейак'і 'с'ела / шчо т'і'кали 'л'уди ? //

— 'Нашу / 'наше с'е'ло ад'ну 'вул'іцу бул'доз'е'рам'і
 разв'ер'нул'і і п'еском за'с'і'пал'і / та'к'іе ва'ра'хі / а 'хутар наш
 і ад'на стара'на с'е'ла аста'лос' // се с'у в'есну 'йез'д'іл'і да'дому
 ту'ді^н на к'ладб'ішча / дак д'ед моі 'йез'д'іў і дач'ка 'йез'д'іла /
 йа н'е 'йез'д'іла / а йе'ні^н 'йез'д'іл'і дак 'наша 'хата ста'йіт' /
 ал'е ж йа'к'іе ўже там 'хат'і^н 'дон'ка / 'окна пав'ірі'вал'і
 пала'мал'і / 'рам'і па'біл'і патраш'ч'іл'і ў 'хат'і ўс'е на с'вет'і /
 м'і ж так па'йехал'і м'і ж ні'чого н'е ў'з'ал'і з 'дому / йак нам
 у'же ат'с'удава / ўже нас у тр'і^н 'мес'аці^н па'везл'і да 'дал'і ад'ну
 ма'ш'іну на на на два'нац'ет' да на п'ат'нац'ет' чало'в'іек / шчо
 'можна бу'ло заб'рат' ? / 'тук'і ўз'аў та'к'е шчо н'еаб'хад'іме / то
 па'к'ідал'і і кра'ват'ці / па'к'ідал'і і 'шахві^н / па'к'ідал'і і д'і'вани /
 па'к'ідал'і ўс'е / а ў 'кого т'ранспорт буў то'і заб'ірал'і ўс'е йак
 йак у ка'го па'палос' //

105. З.: Це ж вам бу'ло два'нац'ат' 'рок'іў ко'ли голод буў / ви
 пам'я'таєте шчо ? //

— Ўс'о'го так 'тошно н'е те / пам'я'тайу / ме'н'і шче та'ді^н
 те / йа йак з'найу у нас 'Бун'а бу'ла ка'н'ака та'ка зда'рова / йа
 йі'йі 'даже'і 'пасла / і навер'ху 'йез'д'іла на ка'н'аці^н і то'го / і
 'бат'ко ра'біў / са'ша ў нас пра'ход'іла / у нас і же'л'езна да'рога
 ішла і па д'ругу с'торану са'ша ішла / дак там ўже і ра'біл'і
 дак йім да'вал'і / 'гаікі / хто ра'біў на са'ші / ну 'бат'ко палу'чаў
 шо / і 'з'ел'е р'вал'і да ва'р'іл'і і в'ер'е^с / шо бу'ло / ал'е ж
 ка'рова бу'ла дак 'в'ід'ержал'і / а ў 'кого ка'рові^н н'е бу'ло дак /
 ба'гато і па'м'ерло ж у нас / ўс'о на с'вет'і / о'це та'к'е //

З.: А йа'ке 'зіл'а ва'рили ? //

— Ва'р'іл'і йа'к'е 'з'ел'е ? / ш'чав'ел' о'то пут'ч'еі д'е
 тоўк'л'і / гн'ілу кар'топл'у / бу'ла ў нас у тум / кар'топл'а у
 тум / оі / у П'р'іп'ат'і да зака'пал'і / а'на пр'ідохлас' / дак аж
 ту'ді^н ха'ділі па ту кар'топл'у да 'ладк'і пек'л'і да 'йел'і / о'це
 та'к'е да 'хочеце шоў м'і бу'л'і 'дуж'іе да зда'ров'іе / 'ладк'і
 пек'л'і 'вер'ес ірв / в'і н'е з'найет'е шо та'к'е 'верес / у 'л'іес'і
 рас'т'е / дак к'і'сел' із йе'го ва'р'іл'і / та'к'е д'е йа'ку па'лову
 'йел'і / д'е йа ж ка'жу / гр'ечку ту зацве'т'е цв'ет / а'каціўу
 ір'вал'і да 'йел'і / шо з'найет'е / йак хто су'м'еў так / так і
 в'іга'доўс' //

З.: А 'йагоди бу'ли ў 'л'іс'і ? //

— 'Йагаді^н ў нас н'е / дал'еко'вато ну т'еп'ер ўже і ў нас
 с'тал'і 'йагаді^н а то т'р'еба бу'ло за Руд'к'і іт'і / ал'е і у нас /
 'тук'і ў нас 'мало / ў нас гр'і'бі' бу'л'і / гр'і'боў ба'гато / 'р'і'ба

д'е па стаў'ках дак р'ібу ла'в'іл'і / дак хто су'м'еў да / хто йак су'м'еў так в'іжі'ваў //

З.: А ви ру'салок бачили са'ма ? //

— А в'і з'найет'е / от н'е з'найу чи то ру'салка чи може н'е / у нас так ма'йа хата па ту с'торану була / Вал'од'а о'ц'е с'уді'н Н'е'чи'поріу хл'еў тут у'сад'ба ў нас була і л'он у нас буў // ота'к'і о л'он буў / і / йа шче ма'ла була / а це ж Йова па'коїна і ўс'е бу'л'і / шо / 'кажут' о'но ру'салка ру'салка і м'і ж ўс'е туд'а / ну ў 'б'елом та'ком так йак от н'е'в'еста т'е'пер / і йак м'і пр'іш'л'і / дак йе'но н'е з'найу ку'да і 'д'елос' // ну 'бачил'і / ста'йал'і і ўс'е 'бачил'і / і о'це 'тул'к'і так йа 'бачила бо'л'ш н'ет' // і шче ме'н'і ад'на була / ма'шина ж у нас була / а дач'ка у тум / ої / ў П'р'іп'ат'і жі'ла / дак йон ма'ші о'цей же мойі Вал'і чала'в'іек / цей 'шохвер / і йон с'еў за рул' / ўже 'бат'ко ад'іхайе / а йон сам же 'тоже 'шохвер / і йон с'еў за рул' і да'йе'жайемо с'уді'н / Вал'од'а / да 'того / п'рот'і х'верм'і / і па'переду нас так йак о'то 'женш'чіна пакат'і // м'і йак рам'нул'і ў'тої ма'шін'е ўс'е / бо ц'е ж Вал'а була Ха'менко йа і Г'р'іша / м'і ма'шіноу так і з'разу астана'в'іл'і / 'в'ішл'і / гл'а'ед'ел'і гл'а'ед'ел'і / гл'а'ед'ел'і ц'е ме'н'і гл'а'ед'ел'і і ўс'е туд'і паш'л'і у те / на с'торану бо це ж у л'іес'і / і паха'д'іл'і скруз' / н'і'ма н'і'д'е / і так же по'пуд ма'ші / так йак о'то Вал'а / ох н'е'ма 'женш'чіни // і так йак о'то хто ўз'аў да / і ўскруз' абха'д'іл'і н'е'ма да і па'йехал'і / дак на тум м'іес'ц'і йак раз'б'іл'іс' / мата'ці'к раз'б'іў / х'лопці на л'іса'п'ет'і йез'д'і йехал'і / ўс'е'ло до 'мен'е / ої / дак мата'ці'к йіх / мата'ці'к'ліс'т' у'б'іў / у'б'іўс'а нас'м'ерт' / а йа'н'і 'тол'к'і по'ц'а по'ц'арал'і саз'нан'іе^а і ў'бал'н'іцу заб'рал'і // і жі'в'іе с'лава 'Богу теї шо і у'мер і цеї / а мата'ці'к'ліс'т' раз'б'іўс' / йе'ха'ў без с'в'ета / а'н'і л'еса'п'етої йехал'і / і йон / йе'н'і йехал'і па сва'йо'ї л'ін'е / а йон н'е па сва'йо'ї а па то'ї йехаў / і раз'б'іўс' / о'це / на то'м 'самом м'іес'і'ц'і // о'це ме'н'і та'к'е було за в'іек раз' / а так йа н'е з'найу //

106. З.: Розка'жит' / йак ве'с'іл'а гу'л'али ? //

— Рас'п'ішуце / пр'ігатаў'л'айуце / за'гукуйт' л'уд'ей / мала'д'іе 'ход'ат' / там да вас пр'іш'л'і // і 'гарно було / т'е'п'ер н'іш'чо так / а то ма'л'одуха та'ка / л'енти л'енти / т'е'п'ер хва'та / а та'д'і л'енти та'к'іе бра шо п'ішут' / да ід'е та'ка кра'сав'іца / ст'р'іла ос'о вас по / наў'кол'енцах упала / пак'ла'нілас'е / пр'ігла'шайе на с'вад'бу / о'то було //

З.: А што во'ни ка'зали ? //

— Шо йе'н'і ка'зали ? / п'рос'ат' 'бат'ко і 'матка пр'ігла'шай-ут' / п'рос'ат' 'бат'ко і 'матка і м'і / пр'ігла'шайем на с'вад'бу //

от пр'ігла'шайут' там ра'д'іт'ел'еї там зна'ком'іх / саб'і'райце на'род' / му'зика / н'е та'к'е 'д'ітки' було / ох і 'гарно було //

З.: Розка'жит' про д'і'д'іу //

К.: — То п'рав'ім д'е'ди / су'бота / о'ц'е ў ц'у су'боту 'буд'е ра'д'іт'ел'с'ка су'бота // ну це та'к'е / пам'і'найут' / м'ертвих у'с'іх //

Б.: — А'це так / ка'ж'ін'а с'ем'йа / там йа сва'йіх рад'іт'ел'оў і йа'на сва'йіх // вар'ім в'е'ч'ер'ат' / ба'гатоїе / 'добр'е / 'мало / хот' ва'д'іч'к'і наг'р'еї шо'б' пара паш'ла / ну аб'а'зат'ел'но шо'б на ста'л'і хот' пара паш'ла // і п'рос'іш / сва'йіх рад'іт'ел'еї / с'пал'іш с'в'еч'ку / і памал'іўс' там і / за'прашуйеш / пра'шу сва'йіх і ўс'іх чу'ж'іх пр'іход'т'е да нас в'е'ч'ер'ат' / са'д'іс'а пав'е'ч'ер'айеш і ўс'о / і с'е та'к'іх д'е'доў 'маб'іт' штук п'ат'еро йе / мо і бол'ш //

К.: — Да н'е / ну о'ц'е 'зараз' йак'іе це / шче ж //

Б.: — Ну дак це м'і'хайлоўск'іе //

К.: — Ц'е М'і'хайлови / а М'і'хайло ц'е ж ў нас д'вацат' п'ер'вого / 'того м'іс'ац'а /

Б.: — А то тра'йецк'іе // ну 'вобшем та'к'іх д'е'доў / о'с'о так 'тул'к'і йіх п'рав'ат' / бе'рут' йак 'церква о'це т'е'пер адк'рита / бе'рут' тамака шчо да н'е'сут' там 'сахару / х'л'іба / чо'го / бе'рут' да'же і п'л'ашку /

З.: А з'і сто'ла пр'іб'ірайут' чи н'і ? //

— Н'е / з'сто'ла н'е пр'іб'ірайут' / так і на'чуйе / шчо в'е'ч'ер'ал'і м'і так / пр'іб'ірат' н'е 'нада // мн'е 'д'етк'і було ка'л'іс' / мої брат 'Кол'а пр'ішоў із хв'ронту / а йа пав'е'ч'ер'ала / і 'дура ж ста'ра / л'уд'і ж о'то 'вил'ут' у 'чарочку га'р'лікі да ста'новет' шо'б йа'на ста'йала / а йа трах да і п'л'ашку зак'р'іла / так же та п'л'ашка на ста'л'е й ста'йт' / с'о'год'н'іе з'найу // аж с'н'іца мн'е шо ід'е мої брат / ц'еї Г'р'іша шо на / з хв'ронту / і н'е пр'ішоў / заш'ч'епаца н'е па'лож'ено / ту но'ч / н'е па'лож'ено заш'ч'іпаца д'в'ер'і / а йа пазаш'ч'іпалас' / л'ег'ла // аж с'н'іца мн'е сон же / шо пр'ішоў мої брат да адк'р'іў / а ак'но н'е заш'ч'іпнуте було / адк'р'іў ак'но да і ул'ез у 'хату / ув'іішоў у 'хату да і 'каже на 'мен'е / от ма'йа с'ест'ра / та'к у'с'е 'добр'е 'тол'к'і п'робка на ста'л'е / хаї б'і ска'заў шо г'и п'л'ашку зак'р'іла / у'с'е 'каже 'добр'е да п'робка на ста'л'е / йа ўс'тала дак / 'Бож'е мої / наш'чо ж йа с'у п'л'ашку зак'р'іла // от та'к'е йе'но шо то йе / хоч у с'н'е пр'іс'н'іце ну ўс'ед^{но} / 'хоч'еце 'в'ерт'е 'хоч'еце н'е / йе шчос' на с'в'іт'і // ето ж пра'ж'іў да і же ж снам йак з'думаеш / йак сон йа'к'і сп'раўд'іт' та / та'д'і з'думаеш шо йе шчос' на с'в'іт'і / мн'е йак ум'ер ка'л'іс' па'коїні ха'з'айін / так у м'е'н'е / аста'лас' з п'ат'ер'ма 'д'ет'м'і / ц'е ў шей'с'ат т'р'ет'іем га'ду // то йа у'же п'лакала / 'думаю шчо ж йа ўж'е з 'йім'і 'буду ра'б'іт' / ну ку'ди

та'ка труд'н'еча три^і рубл'і ^ў м'ес'ац у кал'госп'і па'луч'іш / т'реба ^ж а'бут' т'реба і'з'ести / йа н'е плачу / йа рас'казуйу / бо н'е можна в'ід'ержат' / да йак на'с'аду да папап'лачу / л'ажу / л'ажу йа зда'йеце ^і н'е спл'у / о'ц'е так / тул'к'і шо ^ўс'ед'но ба'йалас' // ад'не д'і'т'а ту'ди пакла'ду па с'у с'торану / а дне па с'у / са'ма ^ўс'ер'ед'и'н'і / бо 'кажут' д'ет'і йанголи / ахра'н'айут' / да л'ажу // ну йа ^ж н'е спл'у // чуйу йд'е мої чала'в'ік / чоўг чоўг ла'таткам'і / йа в'ікладу 'очі / л'а'жу л'а'жу / ну то ўже йа ка'н'ешно зас'нула / йа так па'думайу шо йа ўже да'с'нула / дак с'н'іца ^ўс'е / пр'і'д'е да так л'аже л'а м'е'н'е за о'так рукої аб'н'ім'е / а йа так за 'руку да ат'к'іну / да ка'жу / н'е аб'н'і'маі м'е'н'е / бо ти ^ж ка'жу бал'ни / ти ^ж буў на гра'барц'і / н'е ў'род'е б'і н'е м'ертви // а йун 'каже / дар'ма / хот' 'руку сва'йу на т'е'б'е пакла'ду / ну ^ўс'ед'но та'б'і ^ж т'еп'л'еі 'буд'е / ус'тану на'заўтра л'уд'і 'добри' / шо н'е'буд' да 'добр'е ^ў м'е'н'е па'луч'еце / аб'а'зат'ел'но то йа'к'іес' г'рош'і то шчо дапа'могу йа'ку то / ну ^ўс'ед'но ра'б'іў мн'е с'тол'к'і пр'і'ям шо мо йа ^і н'е з'найу // от о'ц'е ^ж та'к'е / от і йе йе'но на с'в'ет'е / йа в'іру ^ўс'е'му / в'іру / а год дак а'д'ін йа іш'ла / о'ц'е іду а йун 'кашл'айе а'так / дома ^ж шче ка'л'і / о'то 'буду іт'і дак і'з'аду ід'е да 'кашл'айе / і чуйу шо йун 'кашл'айе / йа а'так аг'л'анус'е / н'е'ма н'і'д'е н'і'кого / н'е'ма н'і'д'е н'і'кого / п'росто пр'іду'мави'лас' 'с'іл'но і м'е'н'і йе'но с'н'ілос' / бо йа 'дуже ўже плакала / то ^ж 'с'ем'йу та'ку / у та'к'е труд'не ў'р'ем'я^е / 'ето ^ж 'ужас //

З.: А ку'рили чолов'іки ра'н'іше ? //

— Мої так ку'р'іў шо / ої 'Боже мої //

З.: А шчо ку'рили ? //

— Та'бак 'с'ейал'і / 'с'ейал'і т'у'т'ун 'воз'ме / пару'баў / па'сох / ба'дил'е те / л'іс'точк'і 'ти'йе ізн'і'маіе / в'і ^ж з'най-ет'е / і паў'йаже ^ў та'к'і'йе па'кушк'і / істрам'буйе йо'го / шоб йон йе'го із'л'ежаўс' / так йак о'то плаха // а таг'ди те ба'дил'е'іко па'р'еже 'тон'ен'ко / па'кол'е да ^ў п'еч па'суши'т' / да ^ў с'тупу да пага'ў'че те ба'дил'е / да пра'с'еіе йе'го 'гарн'ен'ко а та'ди 'того л'іс'т'а нам'еша / дак 'думает'е та'к'і т'у'т'ун йак о'с'е 'кур'іт'е / н'е / о'теї буў соў'с'ім і'начи / і дух і'начи / а ц'е / ц'е та'к'е / йа'койес' / там йе'но дагл'а'дало йе'го / а тої йон сам са'б'і з'роб'іт' / о'то ўже т'у'т'ун //

З.: А завер'тали ^ў шчо ? //

— З'найет'е шчо / шо при' 'н'емцах / ки'йа'хи о'с'і'е шо м'і 'сад'ім / дак о'то 'б'елийе л'іс'точк'і // йак ки'йа'ха 'луп'іш да 'б'елийе л'іс'точк'і / то ўже Лек'с'еі мої 'воз'ме на'н'іже на'н'іже на'н'іже на'н'іже у 'ти'йе л'іс'точк'і бо ^і ба'магі н'е було / дак у 'ти'йе л'іс'точк'і зава'рачувал'і да ку'рил'і / а йак було шо н'е було т'ут'у'ну дак д'е в'іс'еў т'у'т'ун / дак то та'к'і'е було

'б'ешечк'і на йіх / дак 'лаз'іла на 'гору да 'с'ейала / і'д'е да на 'гору наї'ді / дак паї'ду дак 'ти'йе с'ем'е'на атпа'дут' дак йа 'р'ешетом пуд'с'ейу / пр'ін'е'су / у'ж'е йе'н'і і па'кур'ат' / і йа с'еї год ба'д'і'л'ін д'вацат' паса'д'іла //

— Ка'му ти / дак шо ти / ти ўже 'хочеш заку'ри'т' мо //

— Ої / гр'і'ха 'рад'і // а ти шчо / пр'і'еж'і'зайе от 'Сан'а / от паст'ребуї / н'е'ма / а так у'ж'е пр'і'ед'е дак у'ж'е свуї / йа ўж'е он д'е па'в'ешала // ^ў м'ен'е свуї т'у'т'ун у'ж'е йе / дак пр'і'ед'е н'е'хаї б'е'р'е да / н'е 'хоч'е тоўк'т'і дак н'е'хаї к'р'іш'ит' да м'е'шайе / йа ц'еї год тої / то йон / н'е сам 'мамо паса'д'і / ну йа ^ж і паса'д'іла // дак теї ка'мандуваў бан'д'іт теї шо ^ў м'е'н'е / 'т'от'ко на 'гору / йа 'думайу / е'ге / ти' м'е'н'е н'е п'руд'еш / ти' на га'р'е йе'го пак'рад'еш да / дак йа за йе'го да ^ў хл'іў / па'в'ешала ^ў хл'ев'е / пуд за'мок // ку'р'іл'і д'етк'і / а шчо ^ж //

Чистогалівка Чорнобильського р-ну Київської обл.

Село *Чистогалівка* розташоване за 22 км від районного центру м. Чорнобиль, за 5 км від залізничної станції Янів. Село невелике, згадується у джерелах середини XIX ст.: «Чистогалівка лежить среди поляны на половинѣ дороги изъ Шепеличъ въ Корогодъ, въ 8-ми верстахъ отъ того и другого селенія. Жителей обоого пола 529» (Похилевич Л. Сказанія, с.153).

Пізніше с. Чистогалівка було центром сільської ради. На поч. 70-х рр. XX ст. у селі було понад 1000 мешканців, була восьмирічна школа.

У 1986 р. село компактно переселено у с. *Гавронщина* Макарівського р-ну Київської обл., де мешкають також вихідці з сс. *Річиця, Красниця, Буряківка* Чорнобильського р-ну; для переселенців збудована нова частина села. Окремі сім'ї виселено на Миколаївщину.

Запис діалектного мовлення мешканців колишнього с. Чистогалівка здійснено у с. Гавронщина у грудні 1994 р. та у м. Южноукраїнськ Миколаївської обл. у січні 1996 р. (тут же мешкають також вихідці з сс. *Старі Шепеличі, Нові Шепеличі, Усів, Степанька, Копачі, Залісся* Чорнобильського р-ну).

107. — Йа рад'ілас'а // м'н'е ўже с'кол'к'і с'е ўже ? // тишчу д'іуят'сот д'іу'йато'го го'ду // с'е с'кол'к'і буд'де год ? // д'еўйа'носто год у'же ? / г'е ? / ну / о'так // і сама йа с'Чіста'гало'ўк'і / з'д'е'р'еўн'і // о'с'е та'к'е ў 'м'ен'е у'рож'ен'а // про сва'йе 'біт'а т'е'б'е рас'казоват' / шо йа жі'ла / ч'і н'е т'р'еба ? // т'іл'ки про'а а'вар'іу рос'казоват' ? //

З.: *Ўсе роз'казуйте / де ви наро'дили'с'а / у йа'кому се'лі / хто йо'го засну'ваў / нас'к'іл'ки во'но 'даўн'е ? //*

— За с'е та'б'е йа н'е рас'ка'жу // йа рас'ка'жу / у'же ж'м'і рад'іл'іс'і'е / дак у'же с'е'ало / нас'е'л'ен'йа в'е'л'ік'е було // там т'ік'і / ка'л'іс' наш а'т'ец ро'с'казоваў / шо / д'е 'наше с'е'ло було / Чісто'гало'ўка / дак там буў л'і'с // і там же та'ка до'ал'іна / і 'наше с'і'ло ў та'ко'й йа'мце 'нач'е // дак буў л'і'с / да л'і'с раскарчо'вал'і / і с'тал'і 'л'уд'і раж:и'вац'а // л'і'с буў // і с'тал'і жі'т'ц'і тамака // там н'е'то шо'то чі'сто / там бог'йо'зна / т'е а'т'ул' пр'і'йхало'а / т'е о'а'т'ул' / так йа с'е с'у / на Укра'йіну нас по'а'в'іг'ан'ал'і а'бо у те / ў 'К'і'ейу / т'е а'т'ул' / т'е а'т'ул' / да с'е'ло собраз'н'іло'с'а // да с'е'і с'е'ло було та'к'е // бо там л'і'с буў / там та'к'іі л'і'с буў н'есха'д'ім'іі //йа'го 'в'ікарчавал'і / бо там н'і'за та'к'е / н'і'з'в'ено'а с'і'л'ен'а // 'наша д'е'р'еўн'а / ви ў Чісто'гало'ўц'і н'е були ? / н'е з'найет'е ? //

там н'із та'к'іі / шо так йа'к от 'нач'е йа'мка / 'наш'е с'е'ло / бо йа'к іс'пол'о'ў та'ко о'а'т'ул' і'д'е во'а'да / дак у'с'а і'д'е с'е'алом / да ў нас там бо'алото йе / так йа'к с'е тут Буг / так у нас бо'алото йе / так ўс'е ў бо'алото і'д'е во'а'да // і с'тол'к'і 'р'і'бі там було // о'с'е та'к'е'от / так 'наша / а йа'к о'на собасна'валос' / йа ўже н'е з'найу / бо йа ўже ж' / 'л'уд'і ка'зал'і // а ма'йа 'матка дак йа'на н'е'с' Чіста'гало'ўк'і / а'с' С'ем'і'хот / С'ем'і'хоти з'найет'е ? / мо'а'йа 'матка с'С'ем'і'хот / а 'бат'ка ч'іста'гало'ўск'і // 'бат'ко ма'го 'бат'ка / мо'і 'бат'ко / дак йіх було с'кол'к'і бра'тоў ? // Йеў'дак буў / Ха'ма буў / На'зар буў / і мо'і 'бат'ка 'Сава / с'е ч'і'тир'і б'рати і ад'на с'е'а'ст'ра була Ма'ура // о'с'е та'к'е / с'е з'найу та'к'е // а так йа н'е з'найу / йа'к о'а'на собразо'валас' // а йа'к'е 'тол'к'і 'бат'ко рос'казоваў / шо л'ес буў / да с'е с'е'ло зро'аб'іло'с' //

З.: *А чо'му во'но так нази'валос' ? //*

— А Чісто'гало'ўка / а там же л'і'с буў / так ч'істо там у'же зро'аб'іл'і / да'і Чісто'гало'ўка / там же ч'істо ўже було / пос'е'л'іло'с'а с'е'ло / дак Чісто'гало'ўка / ч'істо / Чісто'гало'ўка // і тут так д'е 'наш'і 'л'уд'і пас'е'л'іл'іс'а в А'р'ешках / дак і там пала'в'іну 'Р'еш'ек / дак Чіста'гало'ўка наз'вал'і / а пала'в'іну 'Р'еш'ек / А'р'ешк'і // і там наз'вал'і 'наше с'е'ало / шоб' н'е за'буц'а сва'йе'і Чіста'гало'ўк'і // йа там наро'ад'ілас'е / і 'в'і'шла йа 'замуж / 'доч'ка ў м'е'н'е ад'на / а муж мо'і на х'рон'т'е па'г'іб / на 'Вол'г'і / 'бат'ко па'м'ер мо'і / 'мат'і па'м'ерла ма'йа / брат мо'і ў парт'і'занах по'а'г'іб / с'ест'ра ма'йа ў парт'і'занах по'а'г'ібла / а йа аста'лас'а у'же с'ц'і'йейу 'доч'кайу // 'замуж там ад'ала // йа'н'і па'жил'і ў м'е'н'е 'вос'ем год // ў м'е'н'е дво'іко 'д'еток ў йіх на'ш'ло'с' / ў м'е'н'е 'жі'л'і // 'дал'і йім квар'т'іру на П'р'іп'ят'і / і йа'ни п'ер'е'іш'л'і на П'р'іп'ят' / а йа у д'е'р'еўн'і жі'ла // о'так // а жі'ла з'найет'е йа'к ? // старцо'а'вала / дак тут пр'ішла дак н'і квар'т'ір'і н'е 'дал'і / зв'і'н'іт' м'е'н'е / 'можна 'мата заг'нут' ? // расту'ди йіх мат' // ха'д'іла / ха'д'іла / дак с'е у йіх жі'ла / дак н'е 'дал'і м'н'і квар'т'ір'і // там па'м'ест'іт'ес' // а нас було п'йат'еро / а с'е а'н'і т'рошк'і роз'іш'л'іс'а / ас'талос'а т'ро'йе // квар'т'ір'і н'е 'дал'і / д'е йа н'е ха'д'іла / і ў ра'іспал'ком ха'д'іла / і на саб'ран'йа пада'вала / а квар'т'ір'і н'е 'дал'і // о'с'е так йа ас'талас' і жі'ла // і старца'вала / по старцо'х ха'д'іла / і дач'ку атпраў'л'ала па старцо'х // ў т'р'ідцат' т'рет'о'м га'ду // на Пал'ес'і ўсруз' буў 'голад // т'р'іц'ат' т'рет'ом / т'р'іц'ат' ч'ет'в'ерт'ом / т'р'іц'ат' п'йатом / т'р'іц'ат' 'шосто'ам га'ду / 'голо'ад буў // а ў т'р'іц'ат' т'рет'ом дак т'е'і ше буў 'голад да 'в'ел'м'і / а ў т'р'іц'ат' д'ругом / да т'р'іц'ат' т'рет'ом / да т'р'ідцат' ч'ет'в'орт'ом дак так / гд'е хто ішоў / ка'л'ужка во'ад'іч'к'і / л'ог

ч'ала¹в'ек / хо^ат'єу нап'ица / там засну^у // та^к'її голо^ад у нас бу^у //

З.: А що їли у голод ? //

— Шо йел'ї ? // шо хто д'є шо попад'є // ідут' у л'ес / гр'іб'к'ї / с'ї'рога гр'їба / там с'їраїежку ч'ї шос' та^к'є / спаїсайсека л'уд'їна / шоб, шос' зїєст'ї // а їєст'ї то н'є^а було ча'го // ка'ри н'є їел'ї //

З.: А не було такого шоб л'удей їли ? //

— Н'єа / у нас та^к'ого^а н'є було // сли'хат' то слы'хала йа / шо д'єс' 'мама сво'їє д'єт'ї їела у голод // н'є / у нас та^к'ого н'є було // д'є 'наша д'єреўн'а була / у нас та^к'ого н'є було // шоб, 'мама сво'її д'єт'ї / н'єа // са'ма ум'їрайє і д'єт'к'ї ум'їрайут' / но їєст'ї н'є їел'ї д'єт'їє // а та^к'є слы'хала / д'єс' було та^к'є / ну йа н'є з'найу д'є // у нас та^к'ого н'є було у с'єл'є / ма'їа доч'ка / у нас голод бу^у / ал'є д'їт'їнк'ї сво'їєї н'їх'то н'є їїу // нашо бр'єа'хат' ? / йа н'є хоч'у // та^к'ого н'є з'найу / йа ч'ула / шо та^к'є було д'єс' / шо 'мама сво'їє д'єт'ї б'їла і їїла // дак йа 'ка / х'їба 'можна сво'їу д'їт'їну ўб'їт' та зїєст' ? // дак са'мої ўм'єрт'ї і д'їт'а н'єхаї ўм'їрайє // о'так же // за'помн'їт'а т'р'їдцат' т'рет'її год ? // йак л'уд'ї м'єрл'ї на хо^аду // дак доч'ка по стар'цох / дак н'їх'то н'є хоч'є да'р'їт' же // а у м'єн'а 'тожа н'їд'є н'їч'ога н'ємаїєка / йак то 'ка // с'єло зга'р'їло / н'єт н'їч'а'го // дак йа на пр'їн'єсла ж'м'єн'ку п'роста / й ад'нога бурач'ка / і дв'є кар'топл'їнк'ї / дак йа ўс'є по'скреб'ла / да те п'роста ўс'їпала / н'ї тоўчане / н'їїаке / н'є пша'но / а п'роста // за'помн'їт'є ? // да с'є зва'р'їла / да с'єл'ї да по'їєл'ї з дач'кої так уд'вох // с'є так йа їєа'їє гада'вала кар'м'їла // а та'ди даїшло да та'го / у кал'хоз'ї ўже ра'ботал'ї м'ї ўже // дак по'їду ў кал'хоз'є кар'тошку абра'батуват' / дак там же та'ка кар'топ'єл'ка // дак зв'їн'їт' мн'є / дак йа с'єб'є по'т'їлу по 'голо'ам / по'д'їйажу 'торбач'ку л':ану / то'д'їа / обаб'їу / обаб'їу / да нака'пайу там г'єї / дак у 'торбач'ку / да с'єї і так і ха'жу с'їєї / а пр'їїд'є ж бр'їга'д'їр / дак 'бач'їт' же то у нас / н'є 'тол'к'ї ў м'єн'є / у ка'ж'їної / н'є 'тол'к'ї ў м'єн'є / бо голод же бу^у ў т'р'їдцат' т'рет'ам гаду / дак пр'їд'є бр'їга'д'їр да 'каже / о'ї 'баб'ї / 'баб'ї / 'баб'ї / шо в'ї роб'їт'є ? // да 'ка / кар'тошку 'пол'єм / шо ж. ? // пр'їн'єсу ту кар'топ'єл'ку / да с'є за їєїє / да пошкр'єбу / да с'є так 'вод'їч'к'ї / сол'она 'т'їк'ї / н'їїак'їх / н'ї зас'мак / н'їшо / зїїмо з доч'кої // о'с'є так йа їєїє го'да'вала // а дв'їоко^а було ў м'єн'є / т'їєє по'ам'єрл'ї ма'л'єнк'їє // с'є ў м'єн'є т'р'їоа було / т'їєє по'м'єрл'ї / а с'є с'а ад'на аста'лас'а // йа їєїє 'в'їгадавала і с'є з. їєї йа ж'їву // йа н'є 'буду / йа н'ї м'єн'є і тут аб'їжайут' / ал'є йа н'є 'буду с'о'а'го рас'казоват' // а да а'вар'її // с'є та^к'є // а йак ж'їла йа ў с'єл'є / дак і

дв'є кар'ов'ї 'мала / і дв'їєє св'їн'єї / і кра'л'єї / і ку'р'єї / а 'пот'їм йак пр'їшло о'с'є да нас / па'г'їнуло ўс'о // дак с'є ўже 'нач'є йа 'посл'є а'вар'її // по'сл'є воїни с'єї дак йа 'добре раж'їлас' // дак йа 'добре ж'їла / 'нач'є і ха'з'айїна за'була / ха'з'айїн па'г'їб на 'Волг'ї / да дач'ка падрас'ла / йа на ўже в'єл'їка / зара'ботк'ї 'ход'їт' / г'рош'и зараб'л'айє // ўже нам 'добр'є ж'їт' // на та'б'є / зноў 'гор'є палу'ч'їл ос' // м'ї а'т'ул'єка 'в'їшл'ї / йа та'ко / 'токо т'рапку ўз'ала // н'їч'а'гол'єч'ко / н'ї 'латач'к'ї / н'ї 'тапач'к'ї / н'їч'а'гон'ко н'є ўз'ала йа // да то'д'ї пр'їшл'ї с'уд'ї 'голийє ж // йа н'є тут / а м'ї бу'л'ї / нас 'в'їс'єл'єл'ї ў Бара'д'анс'к'її ра'їон / а по'с'єл'їл'ї м'єн'є / 'Нова 'Буду з'найєт'є ? / їєс'т' там та'ка / о'с'є ў 'Нову 'Буду м'єн'єа по'с'єл'їл'ї // а дач'ка ма'їа / ш'є по'п'єр'єд їєї 'в'їс'єл'єл'ї с П'р'їп'їат'ї / йак а'вар'їїа по'лу'ч'їлас'є // дак їєї по'п'єр'єду 'в'їс'єл'єл'ї // дак йа н'є з'найу / д'є йа на // а на да'ла м'їн'є / йа ш'ч'є 'дома бы'ла / да'ла т'єл'єг'раму / шо йа / д'єр'єўн'у з'найєт'є Сукач'ї ? / дак дач'ка ма'їа ў Сукач'ах // 'б'їто да'ла ўже т'єл'єг'раму // дак т'ї м'єн'єа ўже в'їс'єл'їаут' // йа з'найу д'є т'ї Сукач'ї ? // ку'ди йа т'рап'л'у / ку'ди йа паїду ? / ку'ди йа паїду ? // пр'їїєхала йа ту'ди ўже ў то / ў Нову 'Буду / п'єрнач'а'вала / с'єа'жу да 'ї думайу // да 'ї так же с'є їєк'раз на 'Паску // на 'Паску с'є / 'п'єрво'го^а д'н'а / 'л'уд'ї разга'ўл'айуц'а / сп'єа'вайуц' / а йа / н'є йа ад'на / а м'ї там ба'гата / та'к'їм'ї сл'єз'м'ї / йак 'бобом 'с'їп'єм // т'єп'єр йа з'думайу / н'є 'можу т'єр'п'єт' // да їєст'ї так 'хочу / да н'єа'ма ч'а'го зїєст'ї / а та ха'з'аїка шо да / нас пас'єл'їл'ї ўже / аж трох / ма'їу ад'ну пл'а'м'ан'їцу / і д'ругу пл'є'м'ан'їцу / П'рост'у пас'єл'їл'ї і 'Наст'у / дак ота'ка 'паска на сто'л'є / і кру'га йаїєц' і сц'єг'нок 'п'єч'анїї / а йа да ка'жу / от хо'т'а ка'жу м'ї паїємо / 'може дасц' нам // дак йон пр'ї'вол нас ў ту 'хату / йа н'є з'найу хто йон та'к'її / дак йо на хоп / да 'ї по'хо'а'вала // с'єа'д'їм м'ї / так їєст'ї 'хоч'єм / а мо'а'їа пл'є'м'ан... ка / у 'м'єн'є їєст'ака 'сала / л'їт'р'ова 'банач'ка // а ў 'м'єн'є хл'ї'ба ку'соч'ак їє // да с'є 'в'їшл'ї на двор / да па'с'єл'ї л'а кал'їд'ора / да так йак їєа'мо / так і пл'ач'єа'мо // с'є на'заўтра пр'їїєхаў да син заб'раў П'рост'у / 'б'їто син заб'раў з. н'єв'єст'коу / а та ў 'К'їїаў паїєхала да 'сина / 'Наст'а // йа ж н'є з'найу / ку'ди їєхат' / ў м'єн'є дач'к'ї н'єма / д'єс' їз'їєхала і н'є з'найу / д'є ? / д'є 'тїєє Сукач'ї ? // там з 'нашаї д'єр'єўн'ї їєд'є 'В'єра з 'нашаї д'єр'єўн'ї 'сина шу'кат' сво'а'го // йа ка / ку'ди ти 'В'єр'ко їєд'єш з Ал'єк'сандром ? // йа на 'каже / паїєду 'сина шу'кат' // йа ка'жу / ваз'м'їт' і м'єн'є // м'ї ка поїєд'єм // йо'а'ни м'єн'є ўз'ал'ї // 'в'їшл'ї на т'расу / і дар'ма шо с Ч'ар'ноб'їл'а / та'ди а'вар'їїа була / 'гор'ко було / н'їх'то н'єа' б'єр'є // йа'к'єс' 'л'уд'є ма'ш'їнамі їєхал'ї / дак м'єн'є в

одну / ма'ш'ину ў ка'б'іну ў'з'ал'і / а Х'в'одора ў дру / а то
 'В'еру ў т'р'ет'у // пр'і'їхал'і м'і там / д'е Сука'ч'і / дак там
 йе ста'ноўка / йест'ака шо ў Сука'ч'і 'їехат' / дак йа'н'і 'кажут'
 м'і по'їед'ем ўже на 'город шу'кат' / а йа ка / а мн'е куди
 'д'ец'а ? / йа ж н'е з'найу куди / йа н'е г'раматна / н'е з'найу
 куди мн'е іт'і // а йа'н'і ка стої 'тутака на аста'ноўц'і // йа
 ста'йу // йак с'е вам рас'казуу і п'лачу // п'ід'ход'іт' до м'і'н'а
 м'іл'іц'а'н'ер // зд'растуіт'е ба'бу'ла // зд'растуіт'е // а ч'о ви
 п'лач'ет'е ? // йа ка / н'е з'найу / д'е 'т'і'їе Сука'ч'і / шоб йак
 даб'раца ў 'т'і'їе Сука'ч'і // а ча'го вам ту'ди ? // йа ка / ат'кул'
 ви ? // с Ч'ар'ноб'іл'а // ка / с'тоіт'е 'бабо тут л'а м'е'н'е / а
 йа вам наї'ду ма'ш'ину і вас до'в'езу ў Сука'ч'і // а йа ўже
 с'тайу / ста'йу да і п'лачу із. 'палкоі / ў м'е'н'е кацу'ба / б'ез.
 'палк'і н'е ха'жу / ў м'е'н'е кацу'ба / с кацу'боі / да і п'лачу /
 п'лачу та'ко ста'йу / а ку'сочка х'л'еба н'е'ма і г'рошеі н'е'маіе /
 ход' йа б'і д'е шос' ку'п'іла на т'еі с'танц'іі / дак г'рошеі н'е'ма /
 бо ше м'і там н'е полу'ч'ілі г'рошеі за 'хати за 'т'і'їе // там та'к'і
 г'рош'і бу'лі // кал'і та'ко м'і'н'е за п'л'еч'і / хап // дач'ка і
 з'ат' // дак йа'на так п'лач'е / з'ат' мої п'лач'е / йа так п'лачу //
 дак йа'на / 'мамо йак с'е ка до'б'ілас'а ? // з. 'В'ероі да с
 'Ф'едарам / с'е с'у да'б'іліс'а / Л'ак'сандер / да с'е па-
 даб'і'вал'іс'і // дак йа'на 'каже / т'е'п'ер по'їідем ў Сука'ч'і //
 пр'і'шоў ан'тобус / м'і па'с'ел'і / м'і / і па'їехал'і ў Сука'ч'і //
 а'на / ў Сука'ч'ох йе'їе пас'ел'ілі / там і 'д'ет'і бу'лі / 'наши
 'т'і'їе ўже / йі'їі д'воіе / с'е 'Вал'ка і 'М'іша // дак йа'ни 'тамака
 па'с'ел'і // йа ка / ти мн'е н'і'ч'ога н'е шу'каї / т'і мн'е даї
 ку'соч'ек х'л'і'ебу / бо йа 'їест'і 'хоч'у // дак йа'на мн'е 'каже
 на ха'з'аіку / 'мама ма'їа 'їест' 'хоч'а // дак та сто грам м'і'н'і'е
 да'ла і да'ла м'і'н'е / 'сала пас'таві'ла / с'і'рога / і х'л'еба / дак
 йа так у'же на'їелас'а // та аж 'добр'е м'е'н'і // а ў йеі дв'е
 ка'ров'і / ў теі ха'з'аік'і // ма'їа дач'ка 'каже / паї'ду ка'роў
 пада'йу йі'їі // бо йа'на паш'ла д'ес' там ч'і р'ед'іск'і йа'коіс' /
 рват' / н'е з'найу ч'ос' паш'ла рват' / дак паш'ла // а'на паш'ла
 ка'роў да'їіт' / а йа 'п'ішла / йа п'ішла // д'воіе т'і'л'ат / там
 і т'е'л'ата і с'в'і'н'е там // і ка'ров'і там йа'на пада'їіла // йа
 'кажу ха'д'ім 'Ман'о да мо па'їед'ем до'а'дому // так о'а'на 'каже /
 н'е па'їед'ем до'а'дому / а па'їедем ў те / ў 'Нову 'Буду // там
 же / ў м'е'н'е там спо'д'н'і'ч'ка бу'ла / 'хустка бу'ла / йа за'булас'а
 ўз'ат' йе'їе / і там 'сумо'чка бу'ла / ч'о м'е'н'е тої 'сумачк'і н'е
 ўз'ат'і ? / і там бу'ло 'тол'к'і'во 'сала бу'ло / х'л'еба н'е
 ўхва'т'іла / так / а 'тол'к'і // дак // да йа'на 'каже / ай / ка /
 'дон'ка н'е'хаї про'па'даіе // вот м'і н'е па'їехал'і ту'ди // так
 йа'на ка куди ж нам 'д'ец'а ? // по'думайт'е / куди і то //
 'с'ел'і да 'д'ет'і і пр'і'їехал'і м'і то / л'а 'К'і'їева / 'Орз'ел' / а
 там д'ер'е'у'на / йа за'булас'а йак с'е йе'їо зват' // там ма'го

б'рата дач'ка і син там // м'і ту'ди пр'і'їехал'і / шоб нас пр'і'н'ал'і
 ўже // м'і пр'і'ш'лі ту'ди ўже / д'е'т'еі заб'рал'і / і Ва'с'іл' і йа /
 шоб йа'на нас пр'і'н'ала / 'б'іто ма'го б'рата / шоб йа'на пр'і'н'ала
 нас // дак / йе'їе ч'е'ла'в'ек / шо ч'у'ж'іі да 'каже / н'е'хаї
 ж'і'вут' / а д'е'ж' йа'на 'д'ен'еца с та'кого 'гора ? // а м'і так
 і п'лачом / ўс'е // 'Ол'а да 'каже / дак с'ем'їа 'в'ел'м'і в'ел'іка
 і їх д'воіе і нас т'роіе / п'їат'еро / а ў йіх же да'м'іна та'ка /
 шо тут да'м'іна і на 'в'ерс'і да'м'іна / да і н'е 'хоча // а 'Кол'а
 да 'каже / 'Ол'е / н'е'хаї / н'е'хаї 'будут' / н'е'хаї 'бабушка
 ж'і'в'е / н'е'хаї 'д'ет'і живут // от а'н'і паж'і'лі / паж'і'лі / а
 та'д'і за з'е'т'еі / да заб'рал'і в Ар'т'еку да 'мор'а / т'іх
 ч'е'р'ноб'іліц'еў д'е'т'еі / і па'в'езлі // ну м'і ас'тал'іс'а / а'на в
 Ірп'і'н'і / ў бал'н'іце / а з'ат' паї'шоў ў кал'хоз на ра'боту /
 н'е'ма ч'а'го 'їест'і / дак йон ў кал'хоз на ра'боту па'шол / дак
 а'т'ул' ўже пр'і'д'е с парн'і'коў / дак агур'коў два тр'і ук'рад'е
 да пр'і'в'ез'е / дак і йа ўже па'па'ї'ем // ўже 'дал'і нам
 г'рош'і // 'дал'і мн'е с'ко'ул'к'і ? // ў м'е'н'е буў дом на тр'і
 'комнат'і / мн'е 'дал'і 'вос'ем'сот / т'е'п'ер же м'іл'їони / а
 та'д'і ж. 'сотн'і бу'лі / дак во'с'ем'сот 'дал'і // і 'сад йа'к'іі
 ў м'е'н'е / і са'раї йа'к'іі ў м'е'н'е / і с'е та'к'е мн'е 'дал'і /
 ну та с'лава 'Богу / шо і т'е 'дал'і // п'ер'е'кр'ес'т'ілас' / с'лава
 'Богу шо і т'е 'дал'і / ўже ў нас г'рош'і йе // паш'ла йа / да і
 ка'жу / шо м'і 'буд'ем Ва'с'іл' 'їест'і ? // а'на ў бал'н'іце а в'ін
 ка / т'р'еба д'ес' 'сала ку'п'іт' / а йа 'кажу / там 'да'д'ка 'буд'е
 б'іт' каба'на / дак йа пу'ї'ду ку'п'л'у 'голаву // да ку'п'іла
 'голаву / тр'і'нац'ат' к'і'ло па палта'ра ру'б'л'а // дак йа ку'п'іла
 ту 'голаву / пр'і'н'есла ту 'голаву / пр'і'та'гла са'ма ту 'голаву /
 дак по'а'р'і'зала / дак 'сала так ба'гата да і м'їаса // от с'лава
 'Богу / ўже йе ў нас шо йі'ст' / хот' у'же в'ін пр'і'д'е // а
 кар'топл'і н'е'а'ма ў м'е'н'е // 'л'уд'і / н'е 'буду ка'зат' / 'л'уд'і
 то те т'рошк'і даст' / то те даст' // о 'господ'і м'ілії // дак йа
 ка'жу шо т'і'п'ер нам ж'іт' Ва'с'іл' // да ўз'ала ту 'голаву / ўс'у
 'ч'іста зва'р'іла / на с'туд'ен' // тр'і'нац'ат' 'м'ісак с'туд'н'у
 нава'р'іла // йа ка / ої шо т'і' 'мамко // йа 'ка по'а'рошк'у 'буд'ем
 'їест'і // йа'но ка / шо там / йа'но про'па'д'е // йа ка н'е
 пра'па'д'е / па'сол'ім / да 'буд'е л'е'жат' // к'лопати то св'е'к'рус'е
 йа'на да'ла / а то 'їел'і / а то'д'і на зда'роўя іім / дар'ма шо
 йа'н'і нас н'е пус'калі / йа на йіх н'і'ч'о н'е 'маіу // пас'таўл'у
 дак а'ни так па 'м'іса'ц'и / цум / цум / цум / 'ложку ваз'іму /
 ў м'е'н'е бал'іц' у'же // на'жар'у так йак о'ц'е шквар'коў / 'ці'елу
 с'ковараду / дак йа'ни 'с'адут' / дак Н'іка'лаї с'еі так / хруп /
 хруп / хруп / так / б'ес х'л'іба // даї бог іім зда'роўя // т'е'п'ер
 з'думала йа'к'е с'е с'е'ло // Руб'е'жоўка // йак пр'і'їе'жайет'е /
 дак то аста'ноўка да с'е Руб'е'жоўка с'е'ло // там м'і ўж'е
 паж'і'лі // д'е'т'еі атп'рав'ілі в Ар'т'еку ў ту // па'їехал'і

'д'ет'і // м'і ж'і'вом да і ж'і'вом // 'бол'ше 'м'ес'аца 'ж'ілі / у
 йіх // да так йа'на шо з'вар'іт' да так і дас'т' 'йі'ст'і / а хл'єб
 с'е н'е'годні / н'е йе'йе хл'єб / а мої хл'єб // по'а'ду у те / у
 'Орз'ел' / там та'ко йак аста'ноўка / дак с'е на аста'ноўці / та'ко
 мага'з'ін і та'ко мага'з'ін дак йа по'а'ду да т'іх бу'ханок штук п'ят'
 ваз'му / дак то ж. мої хл'єб за ма'йі 'д'ен'г'і // та'д'і ж йон
 д'еш'е'в'єі буў / н'е та'к'іі йак с'о'годні хл'іб // дак йа с'е ад'р'єжу
 дак йа'на с'е йак і'д'е куді / дак йа'на ў бал'н'іци ра'б'іла /
 у'боршч'іцею / О'л'а / пл'е'м'яйца ма'йа / а дач'ка 'м'ед'ічкайу
 ра'б'іла / йе'йе / 'Вал'а / дак йа'на с'єі хл'і'б пана'м'ечує /
 панар'а'зайе / шоб йа ж н'е то // а йа ж йест'і 'хоч'у // дак йа
 с'уди ту с'к'ібку / а йа ту ці'бул'у с'єі са'жала / дак йа па'ду /
 д'ес' по'удбно / де па'ган'ен'к'єйе п'ер'це / да ш'е так по-
 а'пр'іс'і'пайу п'ес'ком / шоб. о'а'на н'е паз'налас'е / с'аду ў
 ма'л'ін'іку / да з'йем / да пр'іду // йа'на ка / т'і 'йела шо ? //
 йа'на н'е ка'зала т'ітко / т'і 'йела шо / 'бабо ? // йа ка / н'і'ч'о
 н'е 'йела // т'рошк'і / х'л'іба з'йіла // мої хл'єб і 'м'ет'іла от
 м'е'н'е'а / н'е да'вала // ма'його'а рідно'го'а б'рата дач'ка / і н'е
 да'вала 'йес'т'і // о'с'є так йа ж'і'ла // добр'е // ўже да'йут'
 квар'т'ір'і / з'ат' мої ўже / дак йон по'а'йехаў ўже / ўз'аў г'роші
 і по'йехаў квар'т'ір'і шу'кат' // дак па'йехаў / дак н'е'ма ўже дв'є
 н'е'д'ел'і // дак м'і 'каж'ем / с'є ўже хтос' г'роші'а заб'раў і йа'го
 ўб'іў ўже н'е'ма г'рошеі / н'е'ма йа'го // г'роші ч'орт йіх б'єри /
 дак та'д'і'і г'роши дара'г'іе ж бул'і / н'е та'к'і'є / йак
 с'а'год'ні // шо т'є'п'ер м'і'ел'і'йон ? // дак т'і г'роши / а'би ж'іў'
 буў // а да'йе т'ел'є'раму / полу'ч'іў квар'т'іру трох'комнатну ў
 Н'іка'лайє'ўскої 'облас'т'і // о'с'є с'у квар'т'іру // да м'і та'к'і
 'нач'є до'а'вол'ни / 'ради / хвал'іт' Госпада шоб та к'р'іша над
 'нам'і була // а 'гол'ен'к'іе м'і н'і на ком н'е'ма н'і'ч'ога / н'і
 на 'д'ет'ах // н'і'шо // пр'і'йехаў йон сам / па'йехаў в Ар'теку /
 да д'ет'єі н'е'ма / 'в'іслал'і ўже в Ар'л'онак / да 'мора //
 пр'і'йехаў йон / йа ка / шо ж с'є ти н'є пр'і'в'оз д'ет'єі ? // а
 йон да 'каж'є / н'е'ма там / ўже йіх 'в'іслал'і / 'в'і'в'єзлі в
 Ар'л'онак // йа на йе'йе ка'жу / хо'а'д'ім 'дон'ка б'і'ел'ети брат'
 у 'К'і'єв'є / да по'а'йед'ем в Ар'л'онок за 'д'ет'м'і // по'а'йехал'і
 м'і // у 'К'і'єв'є пл'е'м'яйан'ік йе // йа ка / ў М'і'хал'л'а
 п'єр'єна'чуйом / б'і'л'ети паб'і'ром / та'д'і пр'і'йедом до'а'дому / да
 ск'лод'емс'і'є / да і по'а'йед'ем за 'д'ет'м'і // йа'на 'кажє да'ваі //
 паш'л'і // дар'ма от і пл'е'м'яйан'ік / дак в'ін с'єў да 'булач'ку
 йес'т' // с'є йак раска'зат' дак в'є'л'іка іс'тор'ія // дак в'ін с'єў /
 да 'булач'ку йес'т' / і же'на там / і 'жонц'і да'йе / і малач'іко /
 а йа так ўже пагл'а'даіу і дач'ка ма'йа пагл'а'даіе / шоб із'йес'т'і
 шо // дак йа 'думайу / мо'і'нам дас'т'і'ц' ? // дак м'і пр'і'шл'і
 да там п'єр'єначал'і да на'з'аўтра 'ран'єн'ка ўс'тал'і да г'єі / в
 'Орз'ел' / да пр'і'йехал'і у Руб'є'жоўку / да заб'рал'і сва'йі 'т'ийе

'в'єшч'і / наб'рал'і йім на'д'іт' шо / дак по'а'йіхал'і / да заб'рал'і
 с'є ў том / в Ар'л'онку ўже д'ет'єі / да заб'рал'і / да пр'і'йехал'і
 до'а'дому / а та'ди ўже Ва'с'іл' па'йехаў із'ноў да с'у от квар'т'іру
 палу'ч'іў / да то'а'д'і'ка / пр'і'є'жаі // да йак же пр'і'є'жат' ? //
 нам н'є'ма ч'а'го гру'з'іт' // шо м'і 'будом гру'з'іт' ? / на п'л'єч'і /
 да і // а йа на п'л'єч'і / ў м'є'н'є'а 'зараз 'хустка та та'ка /
 'шал'а / дак йа на п'л'єч'і'а / шо йа ўз'а'ла ? / кух'ваіку ўз'а'ла /
 і вал'онк'і / йа'ни м'є'н'є' 'дав'ат' / і 'гал'ош'і'а // дак і тут же /
 заб'рал'і гал'ош'і'а 'т'ийе / гл'убок'іе // дак в'ін пр'і'йехаў / да
 'кажє / по'йедєм ўже / і д'і'т'єі м'і пр'і'в'єзлі з 'Ман'аіу ўже //
 пр'і'йехал'і да па'йехал'і с'уди ўже / да с'є палу'ч'ілі квар'т'іру /
 тр'ох'комнатну // дак йак м'і 'ж'ілі ? / м'і тут н'є 'ж'ілі / а
 страдал'і / с'є ж // н'є'ма шо пас'лат' // дак с'є так / пас'лал'іс'
 у 'зал'і / н'є'ма ч'а'го пас'лат' / н'і пас'т'ел'і / н'іч'а'гон'ко н'є'ма
 у нас // дак пас'лал'і / йа сва'йу спад'н'іцу с'к'інула / да
 пас'лала / да с'є так 'Вал'ка л'є'а'гла і М'і'хал' л'ог // йа с' 'тога
 'боку / а 'Ман'а с' 'тога 'боку / а йон ўже ў гала'вах л'а д'ет'єі /
 шоб 'д'ет'і н'є па'м'єрзлі // о'с'є так м'і тут раж'и'вал'іс' / о'с'є
 так м'і раж'ил'іс' 'дон'ко // а 'тол'к'і с'є м'є'н'є' 'горе / шо йа'ни
 н'є 'дал'і м'н'є квар'т'ір'і // от у'с'є йа раска'зала т'і'б'є 'дон'ка /
 йак ж'і'ла / йак раж'и'валас' / йак 'голадам і 'холадам прама'ра-
 ла // йак пр'і'йехала с а'варийі / дак 'т'і'є пр'і'н'єсл'і нам та'кога
 полбу'ханач'к'і х'л'і'ба / і та'ко во два с'ково'роч'к'і 'сала / дак
 м'і по'д'є'л'ілі / 'с'єлі да і с'йел'і // о'с'є так м'і тут 'дон'а
 раж'и'вал'іс'є // а т'є'п'єр хвал'іт' Бога йе ўже / йє шо 'йєст' /
 'дач'а / сва'йє / йє шо 'йєст'і / ка'заў тої / і 'можна / 'т'і'л'к'і
 шо г'роші н'є'важн'іе // шо 'с'і'є г'роши ? // от йа по'алу'чайу
 'п'єнс'і'ю / шо там м'н'є 'п'єнс'і'ї ? // два м'і'л'і'йони
 ч'є'т'ир'єс'та // шо йа за них ваз'му ? // ска'жи 'дон'ка //
 кар'топл'а 'с'одні на ба'зар'і'є с'єм'сот 'тис'ач в'є'д'єрце / 'сало
 пої'д'і да т'р'іста п'йад'іс'ат / а м'йасо / 'р'єбра / по дв'істі
 шис'д'і'с'ат // ўс'о та'б'є йа раска'зала // та'ка ма'йа ж'іс'т' //
 а т'є'п'єр м'є'н'є ўже і 'добр'є ж'іт' / дак т'і'п'єр м'є'н'є з'ат'
 н'єзна'в'ід'іў ўже / ста'ра да н'є ўм'і'райу // а йа да 'ц'єркв'і
 ха'жу / йа мо'а'л'ус' 'богу / ма'йа рад'наіа //

108. — Кал'іс' с'ватан'а'є бу'ло / нар'мал'но'а / хара'шо бу'ло
 с'ватан'є / кал'іс' // а йа в'є'н'чалас'є / у в'єн'ку / ст'роч'к'і /
 в'є'н'ч'алас'є'а // з'ч'о'а'го та'б'є м'н'і па'ч'ат' ? // там ў м'є'н'є
 йє з'ч'о'а'го па'ч'ат' / 'тол'к'і // йак пр'і'шл'і да м'є'а'н'є'а сва'ти /
 'бат'ко йа'го / хр'є'аш'ч'єніі йа'го / 'матка йа'го // йа так н'є
 ха'т'єла за йа'го іт'і // а'л'є ж. паш'ла //

З.: А чо'му ж ви не хо'т'іли ? //

— Ну / з'наіа'єт'а йак ? // йак ж'і'вут'ц' / ш'є'мо'йє
 к'рашч'і йє ? // да как пр'і'шл'і / пас'ватал'і м'є'а'н'є ўже // дак

с'е^ажу до^а у^а ком'и^н палцом колу^апайу / гл'іну абд'і^арайу // та^б'е та^к'е було ч'і^н'е ? // а йа / руска п'ечка і ком'и^н / так йа палцям'і о^бд'і^арайу // а с'в'екар ўже ж. мої да^а каже / н'е абд'і^араї // н'е абд'і^араї / а ўс'е ад^но да^анас пр'ід'е^рес'і // йа ка^ажу / пр'ід'е^рус'а // с'е ўже пр'інос'ат ч'арку м'е^н'е / а йа бат'ку да^айу / бат'ко в'іп'і^авайе // со^аглас'іе // нал'і^авайут' другу ч'арку м'е^н'е / йа по^адношу мам'е / мама б'е^р'е ч'арку // со^аглас'іе // а та^д'и ўже м'і^н'і по^аднос'ат ч'арку / йак йа ўже п'іу / то ўже з^нач'іт' / йа согласна ўже / і та^д'и мала^ади п'іе ўже / та^д'и мої муж / Х'в'едарав'і / йон п'іе і^айа / в'іп'ілі ч'арку // і то^д'и п'іом з'мов'іни // йа^аго рад'іт'ел'і / ма^айі рад'іт'ел'і собрал'іс'е^а / да поп'ілі / ка^азаў^атої / водк'і // дак м'і собрал'іс'е да погу^ал'айем // п'іом / гу^ал'айом // до^аж^адал'і м'і / да в'е^анца йехат' // с'е да Кр'еш'ч'ен'а / н'е / н'е / н'е в'ен'ч'айут' // ва^ада пас'вет'іца / а та^д'и в'ен'ч'айут' // с'е на Кр'еш'ч'ен'а / с'е Кр'еш'ч'ен'е ва^ада св'е^ат'іца / і м'і да в'е^анца па^айіхал'і // па^айіхал'і м'і да в'е^анца / пав'е^ан'чал'іс'е^а / ў 'церкву // нас в'ен'чалос'е^а / із С'ім'іход' / С'іем'іхоти з^найет'е^а ? / дв'е с'е^астри радом в'ен'чал'іс'е / замуж в'ішлі / і^аразам с'вад'бі / і йа // тр'і пари в'ен'чал'іс'е // пав'ен'чал'іс'е^а ўс'е // а йо^аго брат буў / ж'іў ў Ша^ап'ел'іч'ах / дак м'і за^айехал'і ў Ша^ап'ел'іч'і / да там ізноў пагу^ал'ал'і пав'ен'чал'іс'е^а // а та^ада^адому йехал'і і о^аб'ернул'іс'е^а // л'есо^ам / ў^анашом л'есу н'е бул'і ? / н'е з^найет'е^а ? // і та^д'и ў^ал'есу та^ака ка^анава / пазам'ер'зала ва^ада / а м'і / нач'е рас'тала / м'і возам йіхал'і / та ша^арахнул'і ў ту ка^анаву // дак йа^ака / ж'іт' н'е будом // от м'і і н'е ж'і^авом // йо^аго на хронт забрал'і / у^аб'ілі / а йа са^ама ад^на ас'талас' // шо ? // тр'ойе // о^ас'о^а п'ерво / о^ад^не і дру^аг'е / с'е а^ана п'ерва / с'е дру^аг'е / с'е тр'ет'е / да н'е^ама йіх // так і ас'талас' йа^ад^на // о^атак // ўс'о т'е^аб'е йа раска^азала / йак от йа замужшла / а т'е^ап'ер то^аб'е йа ро^аска^ажу // с'вад'бу дгу^ал'ал'і // м'е^н'е в'ел'м'і св'е^ак'руха л'уб'іла / л'уб'іла дуже в'ел' // йа^ана м'е^н'е і с'уди / і с'уди паце^алуйе / а ў 'церкву н'е пус'кала //

З.: А чо^аму ? //

— А з'ет'і ? / а худоба ? / а скот ? / а тр'е^аба до^агл'адат' / а с'в'і^ан'е / а о^ауци / а тр'е^аба прага^ан'ат' // а в'і^анка / Пан'у / і^ад'і / а йа ўс'о до^агл'ежу // та^азам'іс'т' / пашла да матк'і / а йа // а йон і пав'іга^ан'айе / а йа тол'к'і по^ада^айу / худобу ў^ал'ітку по^ада^айу / а йон пов'іга^ан'айе / і т'і^ал'ата на^апойт' / с'в'і^ан'і пора / і з'і^ат'еї // л'е^ака / а д'е с'е йа^ана д'елас'а ? // пашла да матк'і // а йа ўже ла-ла-ла / ўже ў Ша^ап'ел'іч'і іду // Ша^ап'ел'іч'і з^найет'е^а ? // ад нашаї д'е^реўн'і Ша^ап'ел'іч'і д'е^уйат' к'ілом'етр'оў було // л'есам іт'і // т'е^ап'ер же т'раса йест'ака // са^аша була / і з'ел'езна да^арога // а та^ади ж. н'е

було / йак м'і щ'е ж'ілі / то^ад'і н'іч'о н'е було // о^ас'е та^ак'е / вам ўс'е раска^азала // а шо йа вам шче ро^аска^ажу ? //

З.: А хто ішоў на в'і^анчан'а ? //

— У 'церкву / тол'к'і ад^н'і мала^адийе / і д'ружка і кн'а^аж'і / і сват / і с'е на в'ен'чан'е^а ідут' / да і^ас'о // а йак із в'і^анчан'а / та та^ад'і в'іп'і^авайом / та^ад'і рад'іт'ел'і / та^ад'і ба^агата ўже йест'ака // а на в'ен'чан'а с'е т'р'еба тр'і пари кон'еї запра^агат' / да шоб. йехал'і / т'е^ап'ер же ма^аш'інам'і / а та^ад'і ч'ім ? // кон'ам'і / кон'м'і йезд'ілі / вол'ікам'і работал'і // о^ас'е та^ак'е о // і пр'іе^ажайом до^адому / с'вад'бу о^адгу^ал'ал'і / і па-ашла ба^аба ж'іт' //

З.: А што моло^ада од'а^агала ? //

— Ну йупка та^ака / йак о^ас'о на м'н'е / зараз / тол'к'і^а / с'е расна / і та^ад'і расна була / і ж^ато^ад'і ж. н'е та^ака / йак с'е там / с'е ж. ў м'н'е буд'ен'е / та^ак'е / шо йа на^ашу // а то та^ака йа^акас' кра^ас'іва йупка // і та^ад'і так ст'рочка дна / о^ас'е так / з'ел'она ст'рочка / і с'е з'ел'она / пос'е^аред'ні ч'ервона / ап'шито ўкругал'а / і та^ако ўскладк'і склад'ано^а / о / ота^ако о / ота^ако ўскладк'і склад'ано^а о / і та^ак'іе / йак разв'ер'н'е / та^ак'і складк'і так і сто^айат' // о^ас'е так мола^ада над'е^авалас'е^а // хва^ати т'е^айе^а н'е було // в'е^анок буў / лойо^ав'і в'е^анок // з^найет'е^а ло^айа^ав'і в'ен'к'і ? // лайо^ав'і в'е^анок / і л'енти / да так а^ат'ул' по^ап'іша^авайут' / о^ат са^ам'ен'кага то^ага / да с'уди в'е^аса / да і кра^ас'іва да і гарна / так / йак т'е^ап'ер / марл'у по^ач'еп'е да і ўс'е / та^ад'і було хара^ашо / о^ас'е так мола^ада над'а^авалас'е^а //

З.: А мола^адїї ? //

— А мола^адїї то^ажа так // ко^ас'т'ум гарнїй ч'орнїй / к'в'і^етку пр'іш'і^авайут' //

З.: А к'в'і^етку ку^ади йо^аму ? //

— На г'руд'і / на п'раву р'уку к'в'етку пр'іш'і^авайут' / о^ад'о^аго // а кн'а^ажуму на л'еву // а д'ружкам / т'е^ап'ер бач / л'ентам'і п'ер'ет'агу^айут' / а та^ади л'ентам'і н'е п'ер'ет'агувал'і / та^ади л'ентоў н'е було / к'в'етку пр'іш'і^айут' / ўс'е з^найут' / шо с'е мола^адїї // со^арочка в'іш'івана / в'іш'івана отут ма^ан'ежка / ко^аўн'ір в'іш'іванїй / ч'о^ах'ли по^ав'іш'іванїе // і над'а^авайе со^арочку ту і галст'ік / і с'е мола^ади пр'ібі^араўс' так / і кас'т'ум ха^арошїй // і та^ад'і над'е^авал'і галстук'і // бул'і йа^ак'і ка^аму н'рав'іца // бал'ш'і^анст'во на^ас'ілі ч'орн'ен'к'іе^а // і ў^амо^аго ў^амо^аго ха^аз'айіна галстук ч'орн'ен'к'іі буў // і с'е так над'а^авал'іс'е^а мола^адїя // і п'есн'і та^ади ўже йак зав'е^авайут' / от ўже м'е^н'а зав'е^авал'і ўже // с'е ўже пав'ен'чал'іс'е^а да с'вад'ба ма^айа ўже ід'е / і с'е са^ажус' йа за стол / і мола^адїї мої са^ад'іца за стол / і кн'а^аж'і / і д'ружка / і сп'е^авайут м'е^н'е п'есн'і // ну сп'е^авайут' / ну н'е з^найу / т'е^ап'ер же н'е / а ка^адас' то

ўс'е'агда малада плакала // плач'е малада // а йа / а йа н'е^а
плакала / йак'б'і йа ішла н'е па_л'уб'і / дак йа / йа б. 'тоже
плакала // а_то 'думайу а ч'о'го ? / пагл'ажу ота'ко на йа'го
із'боку / йак с'е^агодн'і по'думайу йак м'і с'і'д'ел'і // ота'ко_о
с'і'д'ел'і м'і // с'е йон с'і'д'іт' / іск'райу йон с'і'д'іт' / а ц'е йа
с'і'е'жу / а 'тамака с'і'д'іт' кн'аж'і / а тут д'ружка ма'йа с'і'д'іт' /
і с'е м'і с'і'д'ім / і с'е м'і / с'п'е^авайут' м'н'е 'п'ес'н'і / а йа
ўже / м'н'е к'і'вайут' там / ў нас / та'ка йе / а'на ў'м'ерла ўже /
С'ера'фімка / дак йа'на сп'е^авала 'гарна / дак йа'на 'каже //
'Пан'у / плач' // дак йа ка'жу / ч'о'а'го ? // кавал'ер
та'к'і_с'і'д'іт' / пац'алуу йа йа'го / дак ча'го йа 'буду
плакат' ? // йа ж йа'го л'уб'л'у_ка // дак йа'н'і сп'е^авайут'
м'е'н'е / да ст'рочк'і ск'і'дайт' із_м'е'н'е_ўже / да сп'е^авайут'
'п'ес'н'і // с'к'ін'т'е ст'рочк'і / с'к'ін'т'е к'і'т'а'к'і /
да ну^од'к'ін'т'е ну^од' л'а'ўк'і / да на'д'ен'т'е на м'е'н'е н'е'м'е'цк'і
к'а'ханк'і // то ўже 'хустку на м'е'н'е // 'хустку на'д'енут' на
м'е'н'е ўже / да заў'яут' м'е'н'е ўже // дак йа_ка ... //
на'д'енут' 'хустку да заў'яут' // йа йі хап да_і с'к'іну // а:х_ти
н'е ск'і'даі / йа зноў / д'руг'іі раз / йа і_зноў хап да_і с'к'іну //
так т'р'еба / да // с'е за'кон та'к'і // і до трох раз / і т'рет'іі
раз. 'к'іну / а ў т'рет'іі раз дак йа'ни ўже // а та'д'и 'в'і'ко /
з_то'го / д'е хл'іб п'е'ч'е / о'то т'е 'в'і'ко / к'р'іш'е'а'ч'ка та //
дак там 'масло / шо то в'і'го'а'лоўку 'маж'е'а'т'е'а / дак 'масло
'тамака / і_гра'е'б'е'а'шок 'тамака / 'ч'ешут' / ўже / і пр'ікла'дай-
ут' к_гала'в'і'е / і та'д'і заў'яут' м'е'н'е / та_йак 'бабу ста'ру
ўже заў'яажут' / о'с'е та'к'е о'б'іч'а ка'л'іс' у нас було // шоб.
н'е спам'і'л'іц'а / йак с'е йа'но 'іш'е було / бо то ўже шо
забу'вайус'а ўже //

З.: А ви можете засп'іват' т'і н'іс'н'і шчо сп'івали вам на
ве'с'і'н'і ? //

— 'В'ел'м'і ў'ч'ора та 'думайу / ч'о йа йеі ў'ч'ора н'е
пас'п'е^авала сва'йі с'е 'п'іс'н'і / ка'л'ішн'іе / так как ка'л'іс'
мала'дайа була // сп'е^авала // ка'л'ішн'іе ста'р'ін'іе 'п'ес'н'і //
за ста'лом у'же // с'е ўже йак пач'і'найут' а'н'і' ўже / с'к'ін'т'е
ст'рочк'і / с'к'ін'т'е к'і'т'а'к'і / да ну^од'к'ін'т'е ну^од' л'а'ўк'і / да_і
на'д'ен'т'е / до^а_і на'д'ен' до^а_і н'е'м'е'цк'і ко'ханк'і // то ўже
'хустку на м'е'н'е за'в'ілі / о'а'на наз'і'вайца там т'ер'нова / ч'і
так ота'ка_о / йа с'е на м'н'е' // о'с'е так м'н'е 'п'ес'н'і
сп'е'вал'і // і то заў'яут' м'е'н'е / йак 'бабу // а с'вах'і
сп'е^авайут'ц' з'боку / да 'кажут' / сп'е^авайут' с'вах'і / дак 'с'і'е
шо 'д'і'е'к'і сп'е^авайут' л'а мала'доі // 'наш'і с'вах'і 'н'ем'і / 'наш'і
с'вах'і 'н'ем'і / г'р'е'цку 'муку 'йел'і / г'р'е'цка 'мука с'олотк /
пазал'і'нала г'лотк / с'е п'е'рес'п'івуйут у'же 'б'іто т'і'ем с'вахам /
шо зав'і'вайут' м'е'н'е // да там же а'т'ул'ека дв'е ста'йіт с'вах'і
і а'т'ул' дв'е с'вах'і ста'йіт / і з. йа'го ру'к'і і з. ма'йеі ру'к'і

ста'йат' // і а'ни ўже п'ер'е'ход'ат' // ад'на аста'н'ец'а / да_ка /
да с'вах'і 'н'ем'і / да с'вах'і 'н'ем'і / г'р'е'цку 'муку 'йел'і / г'р'е'цка
'мука с'олотк / пазал'і'нала г'лотк // а а'н'і' ўже с'вах'і
ад'в'е'ч'айут' // а в'і з 'нам'і да 'йежт'е па'лову с_св'і'н'ам'і //
с'е ўже с'вах'і дв'е'чайут' 'д'е'укам ўж'е та'к'е / о'с'е та'к'е ў нас
а'б'іч'е' було // йа вам ўс'о та'к'е ро'ска'зала // і так заў'яут'
м'е'н'е / і та'ди да св'е'к'рух'і в'е'а'зут' // св'е'к'руха в'і'нос'іт'
'д'ежу / та'кого стол'ца / і 'д'ежу в'і'нос'іт' // і м'і са'д'імс'а
з_йім так / ота'ко са'д'імс'а з_йім / так от в'і с'і'д'іт'е і_йа
'радом на д'е'же // нас пас'і'пайут' 'з'ерно'ам / 'ж'і'то'ам /
йач'м'ен'е'ам / г'р'ечкайу / д'ен'і'гам'і / ко'а'нх'в'етам'і //
і_то'д'і / шоб м'і 'ж'і'лі ўже 'добре' / шоб м'і 'мал'і і хл'еб / і
канх'в'ети 'мал'і / і 'д'ен'г'і 'мал'і // с'е нас пас'і'пайут' // а
'л'уд'і зб'і'райут' те / а те з'ер'но 'курк'і пайн'і'д'ат' // с'е ў
св'е'к'рух'і так йа ж'і'ла ўже //

З.: А йа'ким зер'ном не 'можна поси'пат' ? // чи ў'с'аким
'можна ? //

— У'с'ак'ім 'можна / ад'н'ім п'росам н'е т'р'еба //

З.: А чо'му ? //

— А с'л'ози // т'і' по'а'думаі / п'роса / т'і п'роса ў_том /
ў_боц'и / так как ка'л'іс' ў_б'очках ота'к'і_о 'б'очк'і / п'росо^а
понас'і'пайут' / дак чо'ла'в'іка ўк'ін' / дак йон же затх'н'ец'а /
у'топ'іц'а ў п'рос'е // то ж. с'л'ози // п'росам н'ел'з'а // а
г'р'ечка / йач'м'ен'о'ам / аў'сом / йак_то_ка / г'лаўно 'ж'і'то /
йач'м'ен' / от г'лаўно с'е_о / пше'а'н'іца / о'с'е г'лаўне // а
п'росом н'е-е / о'т'ак по'а'думаі // йа та'б'е та'к'е ска'зала
а'б'іч'а //

З.: А моло'дого і моло'ду са'дили п'росто на 'лаўку / чи
підсте'л'али шчо'с' ? //

— Ко'ажуха // бо ўс'е'агда / йа н'е з'найу т'е'а'п'ер / а ка'л'іс'
ка'жух на 'лаўци / ка'жуха та'кого^а ўже / от ў ма'го 'бат'ка буў
ка'жух / дак заст'і'лайут' ка'жух / дак м'і на ка'жуха са'д'імс'а /
шоб н'е на 'голо'ам / шоб м'і н'е бу'л'і 'голийа / шоб м'і бу'л'і
с'а'д'етийе / са'бутийе / дак на ка'жух са'д'і'л'іс'е^а //

З.: А 'н'ісл'а 'того йак ви одру'жилис'а ви с'пали у свек'рухи ? //

— Да / у св'ек'рух'і / та ше_і у ка'мор'і' //

З.: А розка'ж'іт' йак вас у ко'мору ве'ли //

— Б'е'рут'ц' мала'дого^а і м'е'н'е // от зў'йазуйут' / ус'у'ди
'руку / 'вашу 'руку і ма'йу 'руку / 'б'і_то мала'дого^а 'руку і
ма'йу 'руку / да 'хусткаі / тут ўз'ал'і / а то'д'і за ту 'хустку
в'е'а'дут' у ка'мору / 'б'і_то 'нада ж спат' уже // а там же
'холодно^а / 'холодно^а // 'л'і'е'то'ам то хара'шо / а зі'мойу / з'і'мойу
йак там ж'іт' ? //

З.: А ўсе од'но ў ко'мору ? //

ўт'рал'н'іка / зв'і'н'іт' м'н'е / і-і-і / шоб. 'в'ішло / і 'баба пара'д'іла м'і'н'е // о'с'у же 'д'і'ўку // а т'іх ж'е йа ма'л'ен'к'іх // там н'е було н'і'ч'о // а с'у ўже / дак йак 'в'ішла / дак йа'на ў са'роч'ец'і // с'е' ма'йа дач'ка // а 'баба та ўже ма'йа / шо йа'на са м'нойу б'іла ў пр'ірод'і / да'ка / ра'д'і'ўс'а х'лопч'ік / да йа'ка / да'долу ш'і'баіт'е х'лопца // х'лопца н'е'а ха'т'е'а ла йа // да'долу ш'і'баіт'е // а'на / пада'ж'и / пада'ж'и / ў'нуч'ка / йа'на сл'е'па'вата т'рошк'і / дак йа'на ка / пада'ж'и / йа разар'ву // ў пл'і'ўци / ў са'роч'ец'и ра'д'і'ўс'і // дак йа'на разар'ва / да йа'на'ка / д'евач'ка ў т'е'б'е // дак йа'ка / да'ваіт'е // на м'н'е са'роч'ка п'ерка'л'ова / та'ка йак о'с'е т'е'а'п'ер / да в'і'ш'івана / дак йа так на б'е'р'емак уз'а'ла / дак йа'на так у кра'в'і та са'роч'ка і ўс'е / а йа ўз'а'ла йе'іе / дак так і це'а'л'уйу с'у дач'ку / шо 'доч'ка ў м'е'н'е ўже йе // йа 'рада / шо 'доч'ка / а х'лопца н'е ха'т'ела йа // с'лава 'Богу / шо 'доч'ка / йак б'і х'лоп'ец' / то йа б н'е ж'і'ла / а так 'доч'ка / так от ж'и'ву // ка'заў тоі н'е с'ак то так так і ж'і'ву // с'е та'к'е'о // так йа ра'д'іла сва'йу д'і'т'іну //

З.: А йак та 'баба назі'валас'а ? //

— Пр'і'родуха // а то 'баба та шо 'кашу 'вар'іт' / то 'баба ўже / а то пр'і'родуха / а с'е 'баба пупо'а'р'і'зна // та / шо 'кашу 'вар'іт' на хр'і'с'т'іна / с'е 'баба пупо'а'р'і'зна / йа'на ўже і пуп'ка заў'йазуіе //

З.: А 'пупа хто 'р'ізаў ? //

— Н'е-е / 'пупа н'і'х'то н'е 'р'езаў // 'пупа заў'йазуіут' ота'ко'во / заў'йажут' л'а пуп'ка / дак те / по шо заў'йазуіут' / т'е отпа'д'е / а так т'е 'воід'е / у то ўс'о / ўс'е'редину // назі'вал'і пупо'р'езка / бо йо'а'на ж. заў'йазуіе пуп'ка //

З.: А ко'ли т'реба було д'і'т'іну хр'ес'т'ит' ? //

— По воз'можност'і // йак йе дост'атност' / дак і ў дв'е н'е'д'ел'і кр'і'с'ут' і ў тр'і н'е'д'ел'і // а т'е'п'ер же по'а'гаду / по'а' д'ес'ат' год і по д'ва'ц'ат' год н'ех'р'і'шч'енийе // йе / йе та'к'іе // ну а то'а'д'і чи так // та'д'і' так / дв'е н'е'д'ел'к'і / тр'і н'е'д'ел'і 'в'іід'е / і да хр'е'ас'та в'е'зут' / да 'ц'еркв'і // с'е ж йак м'і сам'і са'б'і сама'с'т'і'но жи'л'і // с'е йак 'церкв'і раз'рушил'і ў нас / та'д'і н'е було д'е хр'ес'т'іт' // дак і па д'ес'ат' год / і по'а' п'ят'на'ц'ат' год // а та'д'і йак 'церкв'і с'тал'і / пахр'і'с'т'і'л'іс' у'с'і // ота'к'е'о //

З.: Розка'ж'іт' буд'ласка йак 'кашу ва'рили на хр'ес'т'іни / хто йі'йі ва'риў і шчо з 'нейу ро'били ? //

— Йа са'ма / ў м'е'н'е п'ят'еро ўнуч'е'н'ат / йа 'бабоі була // а ку'ма так // йа ос' хр'ес'т'іла ўнуч'е'н'ат / б'е'ром 'кума і ку'му б'е'ром / і в'е'зут' // с'е м'і 'Вал'ку хр'ес'т'іл'і ў 'Тоўстом 'Л'ес'е зда'йец'а // ў Тоўстом 'Л'ес'е / там ма'ла 'церкоўка // і зда'йец'а і 'Вал'ку / 'Вал'ку і 'М'іха'л'а ў 'Тоўст'іі 'Л'ес м'і

во'а'з'іл'і хр'ес'т'іт' // а 'баба ўже 'вар'іт' 'кашу / бе'ру йа 'бабу / б'рала // дак йа'на 'вар'іт' 'кашу ў та'ком гарш'ку зда'рав'ен'ам / гарш'чок та'к'іі / н'е ча'гу'ни ж / а 'т'ийе гл'і'н'анийе / з та'к'ім в'ер'хом / і пр'і'нос'іш ту 'кашу і та'д'і' так / ізд'і'і'маіе 'баба в'ер'ха / кла'д'е ў 'м'іску / кла'д'е 'баба / та'д'і' ж. з'найеш йа'к'е було / 'баба / кум / ку'ма па д'е'с'а'ц'і'і / йак йа сва'йе д'е'т'і'і хр'е'ас'т'іла / па д'е'с'а'ц'і'и / а там хто руб'л'а / хто п'ід'і'с'ат ка'п'ейак / хто тра'йачку / хто два руб'л'і / і та'д'і кла'дут на ка'шу / ну с'е т'р'е'а'ба шоб кум б'іў 'кашу / о'с'е д'е 'нож'ка / 'нож'ка д'е / 'кашу б'іт' // ну хто 'бол'ше п'ер'е-кла'д'е / теі б'іе 'кашу // кла'д'е теі б'ол'ш'і'е / там муж'ч'і'ни / там 'женшч'і'ни // 'женшч'і'ни муж'ч'і'ни кла'дут' // кум і ш'е п'ер'ев'і'шайе бул'шеі // кум дак'лаўс'а ў'же да 'сотн'і // да / та'д'і 'сотн'а 'дорага 'в'ел'мі с'тойала / ц'е ж н'е т'е'а'п'ерака / т'е'а'п'ер міл'йон н'і'шо н'іпа'ч'ом // да і 'т'ийу 'кашу 'гахн'е // 'каща з. та'р'илач'к'і і ра'с'ипал'іс'е // от с'і'д'ат' мала'д'ийе // там тоі 'к'ідаіе ў б'е'р'емак тоі / шоб у'же ти д'і'т'а ра'д'іла / тоі в о'б'е'р'емак / в о'б'е'р'емак / 'к'ідаіе ўже 'л'ішку ту ўже / а 'т'ийе г'роши ўже бе'а'рут' / б'е'р'е ўже 'баба і да'йе ўже б'іто м'і'н'і / б'іто ма'йі ўже г'роши і в'ерх м'іі // йа то'а'го в'ер'ха ха'вайу йо'а'го / шо з'йе'мо / а те ха'вайу і так 'д'етк'и парас'тут' у'же в'ел'ік'і'е дак / йа йі'м пана'мочуйу / да'йу ту ўже 'кашу ўже / 'баб'інову 'кашу дак // с'е та'к'е / то'д'і п'іут' і гу'л'айут' / спе'а'вайут' // о'а'б'іч'а у нас та'к'е було //

З.: А д'ла 'чого ту 'кашу да'вали 'д'іт'ам ? //

— А так шоб 'д'етк'і бу'л'і зда'ров'іе //

З.: А розка'ж'іт' шче про п'иро'ги йа'к'і нек'ли за х'лопч'ика чи за 'д'і'ўч'инку //

— 'Мама п'е'а'ч'е п'іра'г'і // та'д'і ж н'е було так б'ілого'а 'с'о'а'го / а гр'ечани / пше'н'ічн'е' / дак 'маку накла'д'е туди / дак с'е йак йа за д'е'ўку ўже / дак йа ўже 'бабам на'с'іла ўже / і 'баб'і на'с'іла / і 'баб'і пупо'а'р'і'знаі на'с'іла / і 'куму на'с'іла / і ку'м'е на'с'іла // дак ўжс / йак_то_ка / по'а' с'ем п'іра'ж'коў / по'а' с'ем ў'с'і'м // с'е так 'баб'е пупа'р'езноі дак с'ем / і тоі 'баб'е шо пр'і'роду бу'ла / с'і'ем / і ку'м'е с'ем / і 'куму с'і'ем // па с'ем п'іро'а'ж'коў // а за х'лопч'іка д'ев'ат' т'р'е'а'ба п'іро'а'ж'коў 'н'ес'т'і / і 'баб'і д'ев'ат' / і 'куму д'ев'ат' / і пупа'р'езнаі д'ев'ат' / і пр'і'роду д'ев'е'а'т' // п'іро'ж'коў п'і'ч'і і 'с'е н'е'с'і // 'ц'елу 'хустку / 'ц'елу 'хустку н'е'с'еш // 'ц'ела 'хустка // і там же канх'в'ети н'е'с'еш / шос' та'к'е д'руг'е шос' 'воз'меш да і н'е'с'еш // а а'т'ул' т'е'б'е на'зад п'іра'ж'ка кла'дут / на п'еч'ку / п'ечка 'руска / на п'еч скра'йечку / дак 'тога п'іра'ж'ка у пала'т'енце кла'дут скра'йечку // т'і д'е н'е'с'ут' п'іра'ж'к'і / дак а'ни кла'дут' на п'ечку у пала'т'енце адна'го / адна'го п'іра'ж'ка // і йа іду да'дому / м'е'н'е то'га п'іра'ж'ка на'зад ад'а'йут' / ма'го

м'і^сн'е на^зад ад:а^йут' // і баба так ад:а^йе / і ку^ма так ад:а^йе / і прі^родуха так ад:а^йе / і ку^ма / і кум так ад:а^йе / дак йа чі^тир'е п'іраж^коу ше на^зад до^адому прі^ношу //

З.: І що ви то^ді з ^ними ? //

— Йе^амо //

З.: А т^реба з ^чимос' спец'і^ално пир'іж^ки робит' ? // йа^ку на^чинку к'лалі ? //

— Мак // так н'і^чо на^чінк'і н'е / мак // а шо ти ту^ди ? / н'е пакла^деш ^сиру і так н'і^чо н'е / а ^ток'і маку // а з ^маком же п'іраж^кі // дак п'іраж^кі н'е та^кі / та^кі^е / ота^кі^е доу^гі^е / і та^кі^е тоу^стійе / а ^ус'е^редин'і дак н'е так йа^к т'е^пер / то по^маже і на базар'і п'роду^йе / па^маже з^верху мак тої / по^адоу^бе да^і по^спл'е то^аго маку / дак доро^гі^і в'ін та^кі^і / а то от:а^ку г^рудку воп'р'еш ^маку то^аго //

З.: А ^у чому ^ді^ті^теї ку^пали ? //

— Йа^к д'евач^ку дак ^кажут' пр'іказку / ку^паї м'і^не ^мамко ^у ду^бі^не / шоб м'і^не х^лоп^чі^к л'у^бі^лі / а йа^к х^лоп^чі^к / ку^паї м'і^не / ^мамко ^у кру^пі^ві / шоб м'і^не ^де^уж^кі л'у^бі^лі // у кру^пі^ві / с'е та^ке об'і^ча ^у нас бу^ло / а так йа т'і^бе н'і^чо не ска... //

З.: А ду^бі^на ? // що це та^ке ? //

— Дуб / ду^бов'е л'і^ст'е // а на Ку^палного І^вана дак пу^кі ^уйа^жом // а Ку^палній І^ван ^тоже ^ук^ладб'іш^чах кла^дом а^гон' / да та^ди і^дом ч'ер'е^з а^гон' сам переп^лигу^йом і цв'е^ати ^кідайом ^тийе // та тої // та тої // так ^бі^то йа с та^бої уд'вох / ти мо^аго ла^ви / а йа тва^го п'і^мала ч'ер'е^з а^гон' / а ти ма^го / а йа тва^го ч'ер'е^з а^гон' // і та^ді^н ^тийе цв'е^ати ^уже / ка^лі^с та^к ^наша ^матка ^казала / шо на Ку^палного І^вана / от д'і^тк'і на^род'аца / дак у тих цв'е^атах д'етк'і ку^пат' ^можна // д'етк'і зда^ров'і^нк'і^е ^будут' // да // і так ка^лі^с / от с'е ^уже да в'ен'ца ^йедут' / от тут на ^росп'і^с / ка^лі^с да в'ен'ца ^йехал'і / дак бра^сал'і д'ен'г'і / ^мело^ач' / так зб'і^раї ту ^мело^ач' / да ту же ^мелач' / ^бі^то д'і^татко на^род'іца / дак у тої ^мело^ач'і д'і^татко ку^паї / шоб та^ке бу^ло к^реп'і^нк'е // о^се та^ке^о // н'і^шо н'е ха^паї / ха^паї ^мелач' / ^мелач' ту / і то ха^ваї // йа^к д'і^татко^а на^род'іца / ^у нас так ра^бі^лі / і та^ди на^род'іца / дак ^уже так / хто н'е у^за^у / дак мо п'рос'і^т / мо ^у ко^аго йе / дак да^йут' там // дак д'і^татко^а ку^пайут' / та^ке д'і^татко к^реп'і^нк'е / йа^к те з'е^лізне //

З.: А ^йа^к ду^тин'і ви^по^ун'ува^ус'а р'і^к ^йі^йі ст^ригли ? //

— Да //

З.: А хто ст^риг ? //

— Хр'еш'ч'еніі // а йа^к не^ма хреш'ченого / ^сам'і стр'і^гут' / ^бат'ко / ^мама і стр'і^же //

З.: А ^шчо з ^тим во^лос'ам ро^били ? //

— А н'і^чо // ^ві^кінут' і ^ус'о //

З.: А у вас не да^вали в'ід^вару з ^макових го^ловок ^ді^там ? //

— У нас ^тол'к'і ко^ал'іс' да^вал'і з^найш шо ? // в'ід^ун мак // за^помн'іш в'ід^ун мак ? // а йон рас'т'е / а ^у йом / ^у ма^ку том дак ^ді^рачк'і та^кі^е із^верху / йон сам в'іс'і^па^йец:а // да то теї / мако^ві^н:а те / дак у ко^го д'ет'і н'е сп'і^ат' / дак те мако^ві^н:а б'е^рут' ^топл'ат' і д'еткам ^по^йат' / н'еба^гато / ^чаїну ^ложечку / і д'ет'і сп'і^ат' // да^і там же ^маку не^ама ^уже / а ^ток'і пус'та //

З.: А ^йа^к жи^віт бо^лит' у ма^лих ^ді^тей / ^шчо ^робл'ат' ? // ^у х^лопч'і^кі^у / особ^ливо до тр'ох ^міс'а^ці^у ? //

— А с'е шо / ж'і^вот бо^ал'іц' ? // то ^у йа^го д'і^тінч'і^к с'ход'і^ц:а / то д'і^тінч'і^к // т'і з^найеш д'і^тінч'і^ка ? // л'е^чу йа д'і^тінч'і^ка / от йа^к л'і^чу йа д'і^тінч'і^ка // ^ді^тінч'і^к ра^ді^нч'і^к // йа^к с'е м'н'е по^ач'і^нат' ? // йа^к іду йа / на^пр'і^мер / х^лопч'і^к ^Вас'ка // іду да ^Вас'к'і / да ра^женого хреш'ч'енаго / ^ді^тінч'і^к л'е^чі^т // ^ді^тінч'і^к ра^ді^нч'і^к н'і с'ход'с'а т'і н'і мала^ді^ком н'і стар'і^ком / у стар'і^ку дак буд' стар'і^кі // а ^у мала^ді^ку дак н'е буд' мала^ді^кі // а у мала^ді^ку дак д'і^тіна раз^дра^жайеца // мала^ді^чок старав'і^чок / ма^лад'і^чок старав'і^чок / буд' т'і^н старав'і^чок мала^ді^чок / н'е буд' т'і мала^дім / а буд' ти ста^рім / у ^Вас'іка ра^женага / хреш'ч'енага буд' ти ^у спо^акоїств'і^і у йа^го ^у жи^вотику // жи^во^ат^ко зо^алатн'і^чок стана^ві^с на ^міс'т'ечко ^у зала^том к^рі^еслечку // тут та^бе н'е ста^йат' / ^вопуху н'е га^нат' / ч'ер'воно^аго і жо^утаго н'е... / пуд' с'ерце н'е пудл'а^гат' / у гор'ачку жар ^у кос'тах / ^у сус'тавах / у ^Вас'іка ро^аж'енага хреш'ч'енага / Пр'е^чіста^йа ^Мат'і л'а т'і^бе ^буд'е ста^йат' з зала^тим'і к^лу^чікам'і / зала^тим за^мочкам ^буд'е на ^міс'т'ечко тво^айе зала^тн'і^чка падн'і^рат' // с'е ма^літва / йа^к о^то жи^воток ба^ліг'ц' у д'і^татка // і пер'еста^йе //

110. З.: А ^йа^к л'уд'еї хо^вали ? //

— А ^йа^к л'уд'іну ха^вал'і ? // л'уд'іна ^умре / і ^соїдуца ^луд'і // у нас там у с'ел'е так йа^к т'е^пер же / ^ран'ч'е та^кого н'е бу^ло // т'е^пер же йа^к у с'ел'і^е бу^ло ^у нас // йа^к л'уд'іна ^умре дак іс'ход'а^ц:а ^баб'і / сп'е^авайуц' / о^се ма^літви / шо йа т'е^аб'е ма^лілас'і л'а па^кої^ніка // сп'е^авайут' ма^літв'і^н ^ці^елу^ноч' / йа^к на^чу^йе // а от с'е йа вот / йа^к іду ^уже л'а по^кої^ніка // йа^к да па^кої^ніка іду ^уже на^нач' / ^уж'е гу^кайут' м'е^не там на^ноч' // ^мі^йем / да^і на^чу^йем // дак с'е ^мол'імс'е мо^ал'ітв'і ^ус'е там // ^у м'е^не ше а^дна ^баба та^ка йе // йа^на ч'і^тайе ^гарна / а йа н'е ^ум'і^йу ч'і^тат'ц' / дак йа^на на^чі^тайе / а йа та^ді^н нара^сп'е^у с'е ма^літв'і // дак о^се // ^дл'а ^ус'іх ^сонце с'в'ет'і^т а / ^дл'а ^мен'е н'е / йа л'е^жу ^у

з'робі да_ї н'е в'іжу світ // їа л'ежу й у з'робі в уїтної т'іш'і'н'е / н'е п'лач'т'е рад'ниє 'оч'ен' 'т'ажка м'н'е // н'е п'лач'т'е рад'ниє 'оч'ен' 'т'ажка м'н'е // сп'і // от їак там зват'?' женшч'іна там / ч'і 'женшч'іна // сп'і / 'Ман'у л'уб'іма н'епра'будним сном / ти к нам н'е в'ер'н'ос'а / ми к т'е'б'е пр'і'дом // н'е л'о'д'і пр'і'хоже // н'е топ'ч'і мої прах / бо їа_ї у'же 'дома а ти_ї у гост'і'ах // с'лав'ім 'Госпада 'Бога за Гас'под'ну ма'л'ітву // с'е сп'і'вайем / ... і с'е отч'е'наш нараc'п'еу сп'і'вайем / і в'еруїу ў 'Бога во їе'д'інаго_ў / 'Госпада От'ца Хр'іc'та / нараc'п'еу сп'і'вайом // с'е л'а па'коїн'іка ўс'е сп'е'вайут' // їак л'е'ж'і'т' на 'лаўц'е // а на'заўтра ха'рон'ут' / їе / і та'д'і / ў нас н'е було та'кого / а т'е'п'ер c'тало і ў нас / п'ер'еу'їазуйут' т'і'х / шо нача'вал'і / плат'кам'і / хусткам'і / шерc'т'анім'і ч'і 'л'анім'і / т'іх / шо нача'вал'і / ба'гата л'уд'еї / п'ер'еу'їажут' / і т'іх шо гроб 'будут' 'н'ес'т'і / дак п'ер'еу'їазуйут' / і'д'е і кон' і гроб в'е'з'е / ал'е ўс'е о'д'но л'уд'і їдут' іш'ч'е // а ў нас же / д'е їа ж'іла / к'ладб'ішч'е бл'із'ен'ко було / ў с'ел'е / н'еда'л'еко // була ш'кола / а та'д'і' було к'ладб'ішча / за ш'колаї було к'ладб'ішч'е // і та'д'і' ха'вайут' їе'їе / і та'д'і' їдут' із' к'ладб'ішча / їдут' на 'похарани / з'ноу сп'е'а'вайут' ма'л'ітви // да та'д'і' їдут' па'б'едаїут' / да і сп'е'а'вайут' ма'л'ітв'і' //

З.: У шчо 'мертвого од'а'гали ? //

— А шо ў 'ко'го було // їак у м'е'н'е їе шчо / їе ха'роше / дак над'е'вайут' 'гарна / краc'іво_а / а ў 'кога н'е'а'ма / дак так / їак Бог даст' //

З.: А на 'ноги ? //

— На 'ног'і ба'т'інк'і / ч'а'бот н'е ад'е'вал'і // ба'т'інк'і // а т'е'п'е'рака ўже / їак c'тал'і / дак у'же 'тапач'к'і // у м'е'н'е бач' 'тапач'к'і на см'ерт' / там і 'хустка / там і спод'н'іца // т'е'п'ер 'тапач'к'і / а ч'а'бот н'е ад'е'вал'і // а ба'т'інк'і // 'тухл'ік'і // 'тухл'і / ч'е'ра'в'ік'і / а'бо так ба'т'інк'і //

З.: А шчоc' спец'і'ал'не на 'ноги не 'шили ? //

— Н'еа // а їа сва'їу 'маму / їак у'м'ерла ма'їа 'мама / дак їа c'іла / да поc'толи з'найет'е? // а 'мама ма'їа ў'м'ерла у га'лодний год / н'е'чаго було 'їес'т'і / н'і'х'то н'е їшоу 'даже шоб. шо звар'іт' у м'е'н'е / а м'і'н'іе ка'л'хоз даў г'р'еч'к'і / даў гр'е'чаной му'к'і / даў пше'а'н'іч'найі / так пампуш'к'і сп'е'ку / так пайе'д'ат' л'уд'і / а н'е сп'е'ку / так д'ет'і / бо 'голад буў // н'і'ч'ога їа н'е ка'зала / 'даже хара'шо шо так // а їа папл'е'ла паста'ли да разад'рала // їа і 'л'аніх так / їак вам па'казовала палат'но / ў'б'еланайе / 'л'ане палат'но // са'роч'ку ад'ну і д'ругу / да паста'ли були їе'їе / ма'м'і / пас'тол'ік'і / і на'д'іла // а 'хустка та'ка шерc'т'ана їак / о'с'о на м'н'е / 'т'ік'і ч'ер'вон'і'нка с_к'іт'іц'ам'і / спод'н'іч'ка ч'ер'вон'і'нка / їак

с'о'а'год'н'і з'найу / ч'ер'вон'і'нка / г'рато'ч'кам'і та'к'і'м'і / х'вор-тух 'ч'орн'і'к'і'ї / 'ч'орній / а та'ко ко'лонка / і тут / а тут пос'ер'е'дин'і ст'роч'е'чка у кварту'с'і // так їа 'маму на'д'і'ла //

З.: А у фарту'с'і обоуїаз'ково було ? //

— Їа'к'е їе / н'е т'р'еба / їа'к'е їе / їа'к'і воз'можност'і //

З.: А шчоc' к'лал'і з со'бойу ? //

— То'а'д'і' н'і'ч'ого н'е к'лал'і / а 'тол'к'і к'лал'і с'в'еч'еч'ку /

с'в'еч'еч'ку к'лал'і / шо 'б'і_то / їак 'буд'е ст'рашній суд / дак 'буд'е 'мама ўста'ват' / на ст'рашній суд / да с'в'еч'еч'ку т'р'еба па'л'іт' // т'е'п'ер бач' / їак ум'р'е муш'ч'іна / так і пап'і'роси кла'дут' / і т'еї / б'р'ітву кла'дут' / а то'а'ди та'кого н'е було //

З.: А не було у вас 'ігор 'коло 'мертвого ? //

— Ў нас та'кого н'е було / їа н'е з'найу та'кого // їа'к'і ж 'ігри ? // їа та'кого н'е з'найу / н'е'а'праўда // мо ка'л'іс' було та'к'е / ше н'е пр'і ма'їої 'пам'їат'і / у'же ж м'е'н'е / о'а'но було // їа н'е 'хочу бр'е'а'хат' / та'кого їа н'е з'найу // їа'к'і ж л'а 'мертвого 'ігри будут' ? // от подумаїт'е так ? // хто с'е вам та'к'е ска'заў ? // 'ігри їа'к'і ? // ў м'е'н'е п'е'чал' // ў м'е'н'е па'коїн'ік л'е'ж'іц' // їа п'лач'у / да_ї 'л'уд'і п'лач'ут' // їа'к'і'е_ж_ 'ігри ? // н'е / їа та'кого н'е з'найу // от і 'бат'ка ха'вала і 'матку ха'вала // н'е / 'бат'ка н'е ха'вала / бо н'е була 'дома / була ў Кр'і'вої Га'р'і / ў с'е'а'ст'ри / а 'маму ха'вала / бра'т'іху ха'вала / б'рато'а'ву 'ж'інку ха'вала / а та'кого_а //

З.: А шчо сп'і'вали ? //

— Їак у'м'ерла ма'їа 'мама / дак н'і'х'то н'і'ч'ого_а н'е сп'е'а'ваў / бо с'е буў с'і'л'ен'о так 'голад // а їак бра'т'іха ў'м'ерла / дак 'тоже так / їо'а'н'і 'б'едно ж'і'л'і / а їо'а'то н'е було 'дома / а д'ет'і бу'л'і / дак так їа нага'тов'іла 'дома / дач'ка ўже ма'їа з'найе_а / да з'н'ес'л'і ту'ди / да 'похарани зра'б'ілі / да ц'е_ї_ў'с'е // 'л'уд'і па'б'едал'і // мо га'р'ілку c'таўл'ал'і ? // н'е було н'і'якаї га'р'ілк'і / па'н'ат'їа н'е 'м'ел'і / с'е т'е'п'ер га'р'ілку c'таўл'ут' / та'д'і' н'е було // та'д'і' 'тол'к'і 'тому га'р'ілку да'їут' / хто 'їамо ко'а'пайе / і хто гроб 'роб'іт' // т'е'п'ер же бач 'роб'ат в'ел'ік'і гра'ба / а то'а'д'і_ж так / о'то та'ка / ка'робку з'роб'іт' / ота'ко в'ісоко / ота'ко на'к'р'іют' п'лажма / да с'е_ї_гроб. //

З.: З 'чого їо'го роб'іли ? //

— З 'досток / у нас хва'тало 'досток //

З.: А їак поми'нали ? //

— То'а'д'і' н'е було д'е'їят' дн'еї / ў_нас н'е було / у нас так с'е / 'похарани // с'е сарака'в'іні і гада'в'іні //

З.: А сороко'в'іні їак роб'іли ? //

— Так 'сама їак і 'похарани / л'уд'еї / с'е ў нас так / с'е ўже пр'і кан'це 'п'ер'ед с'еї а'варийеї / дак там у нас од'ніє / та'к'і' їа'ні ўже 'наче їак бага'мол'нійа / дак їа'н'і ўже ра'б'ілі'

д'еу'ят' дн'єї // дак йа'н'и н'є гу'кал'і н'і'кога / дак так т'іл'к'і
н'ішч'іх / стар'цоу / і та'к'іх б'едн'іх / на д'еу'ят' дн'єї
гу'кайут' / а т'і н'ішч'іє ўже так б'огу по'мол'аца о'с'є і ўс'є //
а на с'орак дн'єї дак с'є шоб було с'орак чала'в'і'к / а на год /
с'кол'к'і хоч' с'кол'к'і і гу'каї //

З.: А чо'го с'орак ? //

— А с'орак дн'єї // і с'у нарас'п'єу сп'і'вайом / шо д'є ти
ду'ша м'іла // о д'є ти ду'ша м'іла ха'д'іла / шо ма'г'ілу
зал'і'ш'іла ? // йа ж була ў ра'д'іни // д'є спрау'л'айут
сара'ч'іни // с'є ўже на о'б'єд'є / йак паха'вайут' //

111. — Йа ў'м'єйу і л'а'ч'іт' / йа ў'м'іу і л'ак л'є'а'ч'іт' /
йа і д'і'т'ін'ч'іка л'є'а'ч'у / йа і ка'роу л'є'а'ч'іт' //

З.: А йак ? //

— Йа н'є раска'жу та'б'є / дон'ка / бо т'є н'єл'з'а // йа /
йак ро'аска'жу дак / у'же йа то'а'бі ка'зала / йак / йа_ка /
л'і'ч'іт' / йа'но н'є пама'гаец'а // і з'уб'і л'є'ч'у йа / і з'уб'і
л'є'ч'у йа / і йак то 'кажут' / і з'уб'і л'є'ч'у / і л'ак л'є'ч'у /
д'є'а'т'ін'ч'іка л'є'ч'у і с'кулу л'є'ч'у // с'є с'кулу пач'і'найу //
ску'ла скула'в'іца пр'є'красна д'є'в'іца // с'є 'тол'к'і та'б'є два с'лова
ска'зала / да к'ін'ца н'є раска'жу // а с'є з'уб'і л'є'ч'іт' і с'є //
ішоу д'єд Лека'мул да стр'іу бабу Лека'мул // с'є ро'аска'жу //
ку'ди ти / бабо / ід'еш ? // ў бур 'м'єду йєст' // н'є ід'і ти ў
бур 'м'єду / йєст'і / да ід'і ти // там // йак т'є'б'є зват' ? //

З.: Л'і'ла //

да ід'і ти да Л'і'лі / да ра'женої / хр'єш'ч'єнаї / г'р'із'і
г'р'ізт'і // баба г'р'ізла / г'р'ізла / адг'р'ізла // от у м'є'н'є йа'ка
була гр'із' / н'є'майка // йа л'у'д'є'а'м ба'гато пама'гла // гр'із' /
то та'к'є йак пав'і'ростуйут' // баба г'р'ізла / г'р'ізла / н'є
зг'р'ізла // і д'єд гр'із н'є зг'р'із // пр'іш'ла Пр'і'ч'істайа Мат'і /
тр'і 'раз'і гр'ізнула і зг'р'ізла / с'лав'ім Господа 'Бога за Гас'подн'у
ма'л'іт'ву // с'є гр'із' // і з'уб'і йа з'найу л'є'а'ч'іт' // малад'і'ч'ок
красав'і'ч'ок / ч'і т'і буу на 'тому с'в'єт'і ? // буу // ч'і'і т'і
'бач'іу 'м'єртв'іх ? // 'бач'іу // йак 'м'єртв'і пазам'і'рал'і / так
шоб ма'йі з'уб'і пазани'вал'і // тр'і 'раз'і // Пр'є'ч'істайа Мат'і
'буд'є ста'йат'і і 'буд'є з'уб'і ўгавар'ат'і // і з'уб'і пазани'вайут' //
с'є йа та'б'і раска'жу / а т'є н'є / н'є раска'жу // йак раска'жу
та'б'є / дак йа ўже // пр'і'д'є до'а м'є'н'є / хто л'є'ч'іца / дак
йа ўже буду л'є'ч'іт' / дак у'же н'є пама'гаец'а //

З.: А хто вас нау'ч'іу л'іку'ват' ? //

— Бат'ко'а / бат'ка / і ў нас там баба кал'іс' у с'є'л'є
була // і'на тоже л'є'а'ч'іла / так ўс'є бул'ше // мої бат'ка
ба'гата ча'го знау' //

З.: А з'м'іі у л'іс'і во'диліс'а ? //

— Ву'ж'и // 'тол'к'і ву'жи с'і'б'є / ў нас хто д'є с'с'єнам
пр'і'в'є'з'є з л'і'єсу // дак іс' с'єнам пр'і'в'є'з'є / дак йа'ни і
зав'єду'ца / так а'на ўпау'зайє да ў ба'лота // ў нас ба'лота та'к'є
було / йак о'с'є Буг // дак о'ни ў бо'лот'є 'жил'і / а там хтос'
по'а'ймає / ўб'є //

З.: А з'м'ііу не було ? //

— Н'єа // ў л'є'су хва'тало'а // ў л'є'су м'нога було // ў
л'є'су так йак пр'і'д'і / да кал'і 'сонца / дак так йак / о'то
ма'л'єн'к'і / йак черу'я'к'і / і по'л'оз'ат' / з'м'єйі т'ийє //

З.: А л'у'д'єї ку'сали ? //

— Ад'ну там у 'нашо'а м'є'а'л'є паку'сал'і // шо ўку'с'іла ? //
га'д'ука // дак адл'є'ч'іла / йа'на і т'є'а'п'єр в О'а'р'єшках
ж'і'в'є // ну ў бал'н'іцу // дак 'кажут' пр'і'казку / йак у'кус'іт'
га'д'ука / дак л'є'ч'іт' то д'єд / то баба / а ў'кус'іт' ву'ж / дак
гроб / ла'пата / в'єч'на 'хата // йак ву'ж у'кус'іт' / ч'о'ла'в'єк
н'є ож'і'вайє ў'же // а га'д'ука ў'кус'іт' / м'ожна адл'є'ч'іт' //
так ў нас там 'Наст'а з'і'ўка була / дак йа'на паш'ла ў л'єс //
ч'і па 'йагади / зда'йєц'а па 'йагади // па 'йагади паш'ла // да
йє'йє га'д'ука ўку'с'іла / ру'ка а'пухла / п'єр'єу'я'зал'і /
пал'є'ч'іл'і / йа'на й'ас'талас' 'ж'іва / ў бал'н'іцу / да і 'ж'іва /
'зараз ж'і'в'є //

З.: А л'у'д'єї не було та'ких / шоб л'і'чили в'ід га'д'ук' ? //

— М'ожє і бул'і / а л'є н'є'а'х'то н'є ха'т'єу б'рац'а л'є'ч'іт' //

З.: А чо'го ? //

— А та'го // шоб н'і'єх'то н'є знау' //

З.: А йак же ж так ? а йак же ж л'у'д'ину спа'сат' ? //

— Да // о'так / то нало'ванк'і спа'сат' //

112. — От мої бат'ко'а знау' от во'ў'коу'... // мо'ї бат'ка ба'гата
ча'го знау' // мої бат'ко'а од во'ў'коу' знау' / мої бат'ко'а во'ў'ком
ск'і'дау'с'а // а йа н'є ў'м'єйу // а йон н'є ха'т'єу л'у'д'ам
ро'ас'казоват' // с'є 'тол'к'і о'д'на ма'йа 'мама з'нала // з'нала шо
йон та'к'є 'роб'іт' // а йон ід'є у л'і'єс // йон н'і'кога н'є ба'йц'а /
н'і 'ву'жа / н'і 'воу'ка / н'і'кога / бо йон йіх з'найє / н'іх'то йа'го
н'є ваз'і'м'є // а йа 'пасла п'ят' л'єт / п'ят' год 'пасла ху'д'обу //
йа же'а'ну ху'д'обу ў л'єс / йа н'і'ка'да т'єйі ху'д'оби н'є гл'ад'іла //
пуст'іла / па-ашла па бала'тах // а йа 'тол'к'і іду / д'є
вара'б'є'ко'а'в'є йа'ц'о / д'є 'тол'к'і йа'ц'є 'хоч'у заб'рат' / ва-
ра'б'є'ко'а'в'є // і ма'йа ху'д'оба ўс'а ц'єла / да ма'йєй ху'д'об'і н'іх'то
н'є пад'с'туп'іц'а // іду йа на 'б'є'р'є'а'г / в'и'хожу / і ху'д'оба
ма'йа ўс'а на 'б'є'р'є'аз'і / ід'є до'а'дому // йє'йє же'а'нут' у'же /
ху'д'обу ма'йу // бат'ко та'к'є мої знау' // а так йа / а шо йа'но /
йа н'є ска'жу / шо з'нау' / йа н'є ска'жу / йон за'с'ікау' ху'д'обу //
от нап'р'і'м'єр / тва'йа ка'рова / загу'б'іл'іс' т'вайі ка'ров'і // ти
пр'іш'ла / 'кажєш на ма'го бат'ка / д'ад'ко'а 'Саво / н'є'а'ма ма'йіх

ка'роу // а йон 'кае / і д'і ла'ж'іс' спат'ц' / ток шоб. 'заўтра
ч'е'а'тв'е'артушка була ў м'н'е // йон п'іу га'р'іуку / мої 'бат'ка //
он 'ка / 'заўтра прі'е'а'су // по'а'ка в'ін прі'шоу до'а'дому /
ка'ров'і ўже 'дома // і воўк н'іка'да н'е за'ч'еп'іт' //

3.: А йак в'ін м'іг так поро'бит' ? //

— В'ін мо'а'л'іт'вайу та'к'еї мо'а'л'іус'а //

3.: Шчоб не роз'ходила'с' по 'л'ісу ? //

— Да // і йа'на / ма'йа ху'доб.ка ўс'о ў 'куч'і 'ход'іт' // а
йа / йак ж'е'а'ну ў л'ес ху'добу / дак мої 'бат'ка та'ко / с'е
д'в'ер'іа / кла'д'е со'а'к'іру / дак н'е 'бухо'а'м / а 'л'озо'а'м / т'ім /
шо ру'байут' д'рова / по'а'кла'д'е с'у'ди / шоб. ху'доба ўс'а в'ішла /
ў хл'іу // 'дома буд'е // йа'і паш'ла // а йа ж н'е з'найу /
ча'го // йа па'н'ат' н'е з'найу / шо // йа'і паш'ла с'ху'добаї /
йа в'ік 'туйу ху'добу ў л'ес'і н'е гл'а'д'іла / і 'пасла / н'іка'да
в'ек н'е гу'б'іла // і та'ка була ху'доба кл'ач'а / ж 'д'ус'ку
ху'добу 'пасла // ка'ров'і // а'но та'к'е ху'де / та'ка кл'ач'а ід'е /
так та'к'е / йак т'ен' ад'н'е ід'е / ал'е 'тагн'еца за ху'добайу //

от так // було та'к'е ў нас //

3.: А 'л'езом у хл'іу ? //

— У'гу // т'ім шо д'рова ру'байеш //

3.: А йак це в'ін 'воўком ски'даўс'а ? //

— Н'е ска'жу йа 'ц'о'го / н'е з'найу // от по'шоу у до'л' іну
там ч'і шо н'ебуд' / да ўже ід'е / н'е муж'ч'іна / а ўже воўк
ід'е // пла'н'ети та'к'іе / от так 'бат'ко мої //

3.: А д'а 'чого в'ін це ро'біу ? //

— Йон н'ікому зла н'е ра'біу н'ічого // та'к'е йон ўс'е знаў
та'к'е / йон і ад 'воўка знаў / і ад 'гаду знаў / ну йа ад 'гаду
н'е з'найу / н'е роз.ка'заў м'і'н'е // йон же // йа ж 'дома н'е
була / йак 'бат'ко'а' па'м'ер // йа була у с'аст'ри / у 'тейі шо
за ра'койу 'замужем / і йа'на ра'д'іла с'і'на с'о'а'го / М'ішу /
шо т'а'п'ер ў 'К'і'яв'і'е же'а'в'е // дак // а на'в'есн'і йа ха'д'іла
ўже пама'гат' кар'тошк'і 'к'ідат' // дак йон у'м'ер / а та'д'і
с'і'л'ен'а ва'да була / дак м'і'н'е прі'ход'іла 'бі'го ма'го б'рата
'ж'інка / да'і йа'на н'е даїшла да м'е'н'е // ва'да в'ел'іка /
н'іх'то н'е п'ер'еу'йоз // На'гурци з'найет'е ? // з На'гуриц да
Кр'и'войі Га'ри // н'іх'то н'е п'ер'еу'йоз / так 'бат'ка і за-
ха'вал'і // а йа ўже прі'шла / йак 'бат'ка ўже / на т'р'ет'ій д'ен'
да'дому // прі'шла / на кл'адб'ішч'а 'тики ха'д'іла // дак от //
йа і н'е'а' 'бач'іла / 'бат'ка йак ха'вал'і / а 'матку ха'вала / от
так / от та'к'е ма'йа дач'ка // йон ра'біу те / шоб йа'му ж'іт'
'добре було на с'в'і'т'і'е // йон чу'жого'а' н'е ха'т'іу і сва'о'го н'е
ад'а'ваў / мої ат'ец' // ка'л'іс' у Ст'ц'а'ч'анц'і / с'е йа то'а'б'і
ка'зала і н'е дака'зала / ў Ст'ц'а'ч'анц'і п'разн'ік на Пр'е'а'ч'исту /
на п'ерву Пр'е'а'ч'исту / з'найет'е п'ерву Пр'е'а'ч'исту ? // там
же 'ц'ерква була ў Ст'ц'а'ч'анц'і // Жо'а'у'н'іроўка / Ст'ц'а'ч'ан-

ка / Роз'йіж:е / по'аш'т'і 'радом // а ма'йе 'матк'і с'е'аст'ра була
ў Ст'ц'а'ч'анц'і / у 'тому / ў Жо'а'у'н'іроўци // по'аш'л'і йо'а'ни
на Пр'е'ч'істу // со'с'едка там / 'баба На'талка була / дак йа'на
'каже / по'а'іду і'йа с та'бої К'с'ін'а // 'матка 'каже / ід'ем /
по'абуд'ем ў 'ц'еркв'е / да 'зайд'ем да ма'йе с'е'аст'ри / да 'Гани //
і 'бат'ко па'шоу // па'бул'і ў 'ц'еркв'і / у нас з'найеш йак ў
'ц'еркв'і ? // да двох ча'соў / да там по'а'б'ідайут' да да'дому т'і'каї
ска'р'еї / бо ўже н'е'а'ма ч'о там гу'л'ат' // дак йа'ни прі'ш'л'і да
'т'отк'і / да там па'б'едал'і / да да'дому ідут' // На'талка / та
ўже / 'баба / і'ма'йа 'матка / і'мої 'бат'ка 'Сава // с'е нам
'матка рас'казовала // йа ж н'е з'найу с'а'го / прі'ш'л'і // мої
'бат'ка 'каже / йа па'іду на двор / ап'рау'л'ус' // па'шоу //
ч'е'р'а'да а'в'еч'о'а'к 'ход'іт' // там же пас'тух па'с'е 'наш'і'
'в'ечк'і / 'бі'го ўс'ейі д'е'р'еу'н'і // йон 'каже / па'іду
ап'рау'л'ус'а // по'а'шоу да в'ед'е сва'їі а'в'ечк'і / 'шест'еро /
хвос'том по'ц'окуйе 'заду / падга'н'айе і в'ед'е / 'бат'ко мої / і:
'мама мо'а'йа 'каже / ох / др'у'ч'ок // а йон ка'л'іс' буў 'б'едн'і
'в'ел'м'і / ма'йа 'матка з ба'гац'ва / а мої 'бат'ка з 'б'ідн'і'х / а
йон ка'л'іс' стар'цоу ва'д'іу // ох па'ган'і дру'ч'ок / с'тарец' / д'е
ти д'еу'с'і'а ? / он д'е воўк на'ши 'в'ечк'і в'ед'е // 'матка так //
дак он прі'в'ол да пака'зал / да'і / а т'і 'в'ечк'і па-а'б'егл'і /
пас'тух / пас'тух за 'йім'і па'шоу // ў нас там д'і'д Іван буў /
наш сват Ш'ч'і'р'і'н'к'і // па-а'б'егл'і / і д'ед за 'т'им'і'
'в'ечкам'і // дак йон за 'т'ійі 'в'ечк'і / заг'наў у с'тада // да
'каже / дак а'на д'е ти старце'а'вод буў ? // 'мама ма'йа // і та
На'талка да 'каже / ох 'Саво'а'чко / ох го'алу'б'ец' мої / 'кае /
тва'їі ж. 'в'ечк'і ўс'е / в'ел' там шо / па'р'ізаў воўк // дак в'ін
'каже / н'е б'еспа'коїт'ес' // с'е 'бат'ко мої // да на 'маму 'каже /
ч'о ти 'жур'іс'а ? / йа'о'н'і ж. он д'е по'а'б'егл'і ў с'тадо'а' // йа
одбара'н'іл 'тога 'воўка // да ід'е да'і см'і'йец'а // дак а'на да
йо'го да 'каже / ах ти дру'ч'ок / 'бі'го б'іе йо'а'го / ти б же 'в'ечок
'наш'іх н'е було / шо ап'йат' пас'тух із'роб'іт' ? // а йон прі'шоу
до'а'дому да йеї рас'казуйе / то ж. / 'каже / йа буў там / то ж
йа 'в'ечк'і гнаў // с'е 'матка нам рас'казовала / дак так мої 'бат'ка
воўком ск'і'даўс'а'е // йон 'л'уд'ам н'іч'о пага'ного // м'і'н'е мої
'бат'ка / йак л'е'жаў мої 'бат'ка / йа 'тол'к'і о'а'дно / ча'го йа
н'е з'найу / ад 'воўка / шоб йа з'нала 'воўкам зра'б'іца // йа б /
с'е прі'м'ер / йа на т'е'а'б'е зла / йа б прі'шла / пар'вала /
пашмато'вала / пар'вала б на кус'к'і т'е'а'б'е / і т'и' б л'е'жала
так пар'вата // йа б ад'ішла од 'т'е'б'е / т'і б с'тала та'ка / йак
була / та'ка б і йе / а йа б ад'ішла / йак була ч'ала'в'іком /
так і йе чала'в'іком // 'ток'і йа с'а'го н'е з'найу // пла'м'ети ж
та'к'іе йе //

3.: А з'нала б шчо ме'не воўк рваў ? //

— Н'еа / н'е / т'і б н'іч'ого н'е з'нала / там ч'і т'еб'е пар'вал'і / ч'і т'іб'е паку'сал'і / т'і н'іч'о н'е зна // кал'і йа ад'ішла / йа с'тала у же ч'іла'в'і'ком / йа ад'ішла / ти с'тала 'женш'ч'іноі / йа'ка була / та'ка і йе //

З.: А дл'а чо'го так ро'бит' ? //

— Злос'т' / ат злос'т'і / кал'іс' моі 'бат'ка так //

113. — Да ха'з'аік'і ха'д'іл'і / і п'рал'і там / в'іші'вал'і // йа ш'е тут в'іші'вала / йа то'а'б'е пака'жу / шо йа нав'іші'вала ш'ч'е // дак в'іші'вал'і / і са'роч'к'і / і ўс'о на с'в'ет'е / і п'рал'і на в'е'чо'рках / да ш'е і нач'а'вал'і до'у'лі'е на ку'лах // п'раўду ка'жу // мо н'е п'раўду ? // с'е та'к'е було кал'іс' // да там же ў м'е'н'е буў ха'з'айн / шо с'е / шо с'е ха'з'айн моі па'г'іб / с'е ж буў // п'ат'нац'ат' год з йім важ'далас'а / ну зв'і'н'іт' м'н'е / прас'т'іт' / п'лохо'го н'е було ў нас н'іч'о // йа / йак / зв'і'н'іт' м'н'е / йак шо до'ход'іло да чо'а'гос' па'ганага / дак йа шо раб'л'у ? / дак йа шо ? / па'к'інула да 'дома с'ід'іла // і д'еўк'і у м'е'н'а с'і'а'д'ел'і // ў м'е'н'е а і пра'дом // а та'г'ди ж н'е'а було к'е'ра'с'іну / і та'ди лу'ч'іна / дак л'у'ч'іну п'ерад п'еч'у накла'дом і га'р'іт' // і с'е пра'дом / пр'і том / пр'і том с'в'етло'ам // ў м'е'н'е д'і'еўк'і // та'вар'ішка ма'йа бы'ла Ку'ліна / Ха'дос'т'а була / с'е м'і ўтрох // дак і т'і'йе па'к'ідал'і і йа па'к'інула // а 'пот'ім пажа'н'іл'іс'і // і с'е наіш'лас' у м'е'н'е / ка'зала тоі / д'ет'і у м'е'н'е бу'л'і / а 'т'ийе ж па'г'ібл'і д'ет'і мал'ен'к'і'йе / а с'е с'а ад'на ас'талас' йак пал'ец //

З.: А про чор'т'і'ю н'іч'ого не роз'каже'те ? //

— Йа с'е н'е 'хоч'у ўспо'ам'інат' // йа н'е 'хоч'у про с'е ўспо'ам'інат' // кал'іс' рос'казовал'і про та'к'е // йа н'е 'хоч'у // йа н'е 'хоч'у про с'е і го'ва'р'ит' 'в'ел'м'і // с'е йерун'да // йа'но йе то йе / 'може йа'но йе // ну йа н'е 'хоч'у та'го рас'казоват' / н'е 'хоч'у і 'бач'іт' йа'го / н'е 'хоч'у пра 'й'ого і ўспа'м'інат' / н'е / н'е 'хоч'у // а с'е то 'кажут / кал'іс' у нас на в'е'ч'орках // 'в'ел'м'і доўге // да кал'іс' там у нас д'ад'ко'а ж'іў / йон нам і 'род'іч' буў // дак да йа'го два'нац'ат' год в'е'ч'урк'і ха'д'іл'і ў 'хату // а там ўже в'е'ч'урк'і / ўже там н'е'добра / ўже ў тоі 'хат'е / йе ўже / д'е ўже 'тойе в'е'ч'урк'і 'ход'а'т' / з'найет'е йак ? // йа т'е'а'б'е рас'ка'жу // кал'іс' / с'е ўже пр'і ма'йоі 'пам'ет'і / ўже ро'ас'казовала нам 'баба Т'о'т'ана // ну дак у'же / з'найеш / д'еўк'і ўже гу'л'айут' / гу'л'айут' у'же до поў'ноч'і / ўже п'разн'ік йа'к'іс' / дак гу'л'ал'і / гу'л'ал'і / дак по'пр'і-ход'іл'і та'к'і'йе пан'і'ч'і ўже // шо к ў'заўт'р'і'йе ж н'е було так / шоб пр'ішоў х'лоп'ец / чу'ж'і'йе а'н'і / н'е з'найут' / хто йо'а'н'і та'к'і // чу'ж'і'йе х'лопци па'пр'і'ход'іл'і // да та'к'і'йе гу'зи 'жоўт'ийе / да са'м'і ў'д'ет'ийе да раз'д'ет'ийе // да ад'на на ад'ну ка / г'л'анут' ўже / да_ка / от х'лопци кра'с'іви па'пр'і'ход'іл'і

да нас гу'л'ат' // да ха_ха та ха_ха та ха_ха / да_і ра'гочут' // а то ж. н'е х'лопци / то ж. н'е'добрийе // да ўже гу'л'ал'і / гу'л'ал'і / да ўже ло'жаца з д'еўкам'і // да_ка ад'на / а'д'ін с'еў да_д'ну за п'л'еч'і' // с'е нам кал'іс' 'баба Т'е'а'т'ана рас'казова-ла / м'і ма'лийе 'бул'і / дак а'д'ін ўз'аў за п'л'еч'і йе'йе / ту д'еўку ўже / дак а'на аг'л'анулас' / аж за лаўкайу хвост // о'с'е 'т'ийе / о'с'е 'т'ийе н'е'добрийе // дак та ўже / тоі к'і'ў'нула / тоі к'і'ў'нула / хо'д'іт' на двор д'еўк'і // о'а'н'і с'е'а'д'ат' // т'е на двор паш'л'і / да там і рас'казала // дак т'і ўже са'д'аца з 'йім'і / а т'і н'е_хо / з 'йім'і н'е са'д'аца // а н'і в'і'ход'ат' з 'хат'і // і та ўже 'баба Т'е'а'т'ана і д'ед Гр'іц'ко / дак д'ід_ка / ід'іт' х'лопци / м'і 'буд'ем спат' ла'ж'іца // дак йа'н'і 'кажут' / м'і 'буд'ем ла'ж'іца з д'еўкам'і спат' // а ў йіх у хл'е'в'е буў л'он / с трас'тойу / ш'ч'е / н'е'т'ерт'ий ш'ч'е / с трас'тойу ш'ч'е // дак йа'н'і ў теі л'он / д'еўк'і паха'вал'іс'е'а // паха'вал'іс' да ў том ла'ну с'е'а'д'ат' у хл'е'в'е / а д'ед Гр'е'а'ц'ко 'ход'е / набл'у'да / а'н'і с'е'а'д'ат' у 'хат'і / т'і ўже х'лопци // а то н'е х'лопци / то н'е'добрийе'а // дак йа'н'і ўже_і 'кажут' / л'он / л'он / пус'т'і д'е'а'вок // іш'ч'е / каже н'е 'с'е'йаўс'і'е // л'он / л'он / пус'т'і д'е'а'во'к // іш'ч'е н'е 'а'раўс'і'е // л'он / л'он / пус'т'і д'е'а'вок // іш'ч'е н'е'а с'ход'іў // л'он / л'он / пус'т'і д'е'а'вок // м'і ш'ч'е йе'а'го н'е'а па'лол'і // л'он / л'он / пус'т'і д'е'а'вок // йон іш'ч'е н'е'а з'е'і'шоў // н'е'а цв'і'ў іш'ч'е // л'он / л'он / пус'т'і д'е'а'вок / іш'ч'е йон н'е цв'і'ў / ш'ч'е с'ем'е'ноў н'е'а'ма // і п'і'еўн'і кр'і'кнул'і / кака'р'і'еку // 'димом паш'ло ўс'е / і х'лопцоў н'е'а'ма // і д'еўк'і с'тал'і // а'н'і б йіх по'да'в'іл'і // о'с'е ко'а'л'іс' нам 'баба Гр'іц'іха та'к'е рос'казовала / йа ж н'е з'найу / йа н'е'а 'бач'іла йа'го // а'на кал'іс' нам рас'казовала на 'вул'іци / була 'ж'ива да_і рас'казовала 'кал'іс' нам // о'с'е та'к'е / д'е в'е'ч'урк'і 'ход'ат' // два'нац'ат' год ха'д'іл'і в'е'ч'урк'і / там ўже да'бра н'е'а'ма ў тоі 'хат'е ўже / там Гас'под' н'е'а с'е'а'д'іт' / а там у'же н'е'а'добрийе с'е'а'д'ат' // о'с'е та'к'е кал'іс' було / дак йа та'б'е рас'казала // с'е на в'е'ч'урках та'к'е / а то бач н'е х'лопци // бач йа'к'і'йе х'лопци // дак ад'на а'на / шо_с_та була заг'л'ану-ла / от ба'тог в'і'с'іт' / дак йа'на 'каже / д'еўк'і / ха'д'ет' на двор / бо йа 'хоч'у на двор // а'н'і с'е'а'д'ат' / х'лопци 'т'ийе // йак с'е'а'д'ел'і з д'еўкам'і / теі там / теі там / теі там // х'лопцоў п'ят' і д'е'а'вок там п'ят' тих // с'е'а'д'ат' // дак а'н'і 'вишл'і ўже / д'еду рас'казал'і / ха'з'айну ўже рас'казал'і // д'ед 'каже / ха'д'іт' ў чу'лан паха'вайат'ес' // дак ў л'о'ну па'с'ел'і / дак о'с'е так л'он н'е дапус'т'іў / а л'он же св'е'а'т'іца //

114. — Була На'д'ожа / йа'на / с'е на 'Йур'і'а / прот'і'ю 'Йур'і'а // 'Йур'і'а з'найе'т'а п'разн'ік ? // с'е п'рот'і 'Йур'і'а // да с'е тр'еба в'іду'ном_макам / а ў хл'і'в'і / об'с'і'пат' 'хату

ўкруга'л'а / дак па'ка ж. 'в'ед'ма 'в'іб'е'р'е па о'д'н'еї теї ма'ч'и'нци / дак п'і'в'ен' у'же засп'е'а'ва / дак йа'на ў'же н'е 'заїд'е ў хл'і'с'ў / а йак н'е па'с'іпл'еш / так йа'на ід'е ў хл'еў да'і ка'ров'і 'дойт' / 'в'ед'ма та // ну 'баб'і та'к'і 'в'і'д'мам'і ск'ідал'іс' // ну ка'л'іс' у нас'д'на 'баба була На'д'ожа // ну і йа'ни па'с'і'пал'і / н'е па'с'і'пал'і / пал'а'гал'і спат' // 'мама ма'йа да 'каже / 'Сава^a / 'Сава^a / шос' 'наши у хл'і'в'е д'в'ері 'р'і'пайут'^ц // йон 'каже / мо / йа'кас' у'же пр'іш'ла ка'ров'і да'йт'^ц? // с'е п'рог'іў 'Йур'іа // 'Йур'іа ж. с'е 'посл'е 'Паск'і // йін б'і'вайе і на 'Паску папа'да // йон ус'таў / на'д'еў / на'д'еўс'а там / па'шоў / а'на с'ідо / ка'рову 'дойт' // 'в'ед'ма / с'е 'в'ед'ма 'баба та // дак йон 'каже / с'е ти / На'д'ожа? // йі'йе На'д'ожеї було зват' // дак йон 'каже / дак пагу'л'аї же ж. / йа та'б'е у'лажу // дак йон са'рочку заўйа'заў на гала'в'е / да б'іў с'кол'к'і ха'т'еў / да папа'біл / да'і пхнуў / да'і 'в'і'в'ел із два'ра / да'і 'к'інуў // йа'на ж заўйа'зана / пазаўйа'зуваў в'е'роўкам'і // йак же йа'на разўйа'же? // і 'рук'і заўйа'заниїе // ід'е ку'ди? // пр'іш'ла да'дому // а ў йе си'ни 'бил'і / Про'а'хор буў / Йеў'х'ім буў / Н'і'к'іхвор буў / с'і'йе с'і'ни бу'л'і // і / да / с'е с'і'ни бу'л'і // і ше зда'йеца / і дач'ка П'ро'уст'^ца була // да 'кажут' / д'е с'е ти 'мамо була? // да хто т'е'б'е с'е заўйа'заў? // е / н'е п'і'тай'е // йа'ни разўйа'зал'і / а йін йі зб'іў на 'горке 'йаблака // так пабу'ла мат' йа'на шос' / так ка'л'іс' 'бат'ко^a нам рас'казоваў / йа ж н'е з'найу та'кога // 'бат'ко рас'казоваў / пабу'ла йа'на шос' із 'т'іжд'ен' да'і у'м'ерла // ота'к'е було у нас' ка'л'іс' // а ка'л'іс' / 'бат'ка 'тоже нам рас'казоваў / йа ж н'е з'найу с'о'а'го / 'бат'ко рос'казу'ваў / шо по'а'йехал'і за Б'е'н'оўку // Б'е'н'оўку з'найо'т'е? / за Б'е'н'оўку // 'наши' с'ена'коси бу'л'і / за Б'е'н'оўкої // по'а'йехал'і з'і'моју по'а'с'ена / та'ди 'сами самас'тійна 'жил'і // дак 'вол'ікам'і // ну дак 'йедут' / 'йедут' / дак от 'д'ер'ево та'ко над да'рогаї ід'е / дак га'л'а ў'пала / га'л'а ў'пала і воз п'ер'ев'ер'нуўс'е^a // га'л'а ў'пала // із 'д'ер'е'ва // да і н'е су'ха ж га'л'а / а с'і'ра ж. ў'пала га'л'а // а мої 'бат'ка ў'п'ере... / на ма'го 'бат'ка н'е / а дру'г'іі 'заду там / мої су'с'ед буў М'і'к'іто / дак йон / 'Сава^a / 'Сава^a / шо с'е та'к'е? // с'е 'бат'ко нам так рос'казоваў // 'Сава^a / 'Сава^a / па'бач' / мої воз аб'ер'нуўс'а / га'л'а ў'пала / воз аб'ер'нуўс'а / ва'ли он ма'йі ре'вут'^ц // 'бат'ко^a ка / пагу'л'аї / м'і па'лад'ім ту га'л'у / і 'воза ўз'діємем // 'бат'ко за ту га'л'у / да йа'ни ж. з. са'к'ірам'і 'йедут' / за ту га'л'у / да стаў / да па'с'ік / па'с'ік на др'і'еб'ніїе ш'і'епач'к'і / па'с'ік // да 'кае / да'ваї 'буд'ем 'воза по'малу зди'пат' // зд'н'ал'і 'воза // вол а'д'ін у'пал / во'а'ла пад'н'ал'і / і 'йедут'е / пр'і'йехал'і до'а'дому // а та'ка була 'баба Л'і'евон'іа / йе'йе ў'д'ухаї було зват' / дак йон с'п'іну йеї пере'с'і'к / 'бат'ко

мої // то 'тоже 'в'ед'ма бу'ла // йа'на бач'і_там наш'ла / і_там т'р'еба шоб 'воза п'ер'ев'ер'нула // с'е 'в'ед'м'і бу'л'і // дак с'е так ка'л'іс' 'бат'ко^a рас'казоваў / йа ж н'е з'найу с'о'а'го // а 'бат'ко^a ро'ас'казоваў / дак с'е йа та'б'е рас'казуїу та'к'е // 'бат'ко та'к'е нам / 'б'і'ча та'к'е рас'казоваў / і йа т'а'б'е ро'ас'казуїу // с'е ў нас' у с'е'л'е та'к'е було / і так йа'на гар'бат'ен'ка // і_йа'на так со'а'г'нут'ен'ка і ха'д'іла ў'же / па'ка і ў'м'ерла //

З.: А што во'ни ро'б'или? // йа'ку ш'коду? //

— А ч'орт йо'а'го з'на? // йа'н'і ж л'уд'ам ўр'ед то'а' ра'б'ілі / а л'уд'і ж. то н'е з'нал'і 'можа? // і так йак нам ізра'б'ілі / дак йін йе'йе з'д'елаў / дак йа'на мат' 'т'іжд'ен' праж'іла / да'і ў'м'ерла // бо в'ін зб'іў йі'е'йе с'і'л'ена // на'йілас' мала'ка // дак 'каже / йак ти ж 'в'ед'ма / то йа ш'е л'уч'і'ї'в'ед'мак / йа то'б'е дам // 'бат'ко ко'л'іс' так / мої по'коїн'і с'е рос'казоваў / і ше мо м'е'н'е^a на с'в'ет'е н'е було / йак було та'к'е // у'же м'і парас'лі / дак в'ін нам 'с'ад'е / да'і рас'казуїе //

115. З.: А ру'с'алок у вас н'і'х'то не 'бач'іў? //

— Йа ру'с'алак н'е 'бач'іла / а бр'е'а'хат' н'е^a 'хоч'у // а л'уд'і ка'л'іс' рас'казовал'і / шо на Ру'с'алн'і 'т'іжд'ен' паш'л'і у л'ес / 'б'і_то с'е Ру'с'алн'і 'т'іжд'ен' / 'йагади йе / паш'л'і ў л'ес / да ка 'ход'іт' б'род'іт' д'і'т'атко по^a ва'д'е і п'лач'е_і_п'лач'е // да_ка / шо та'к'е п'лач'е? // так л'уд'і ро'ас'казовал'і / йа ж н'е з'найу / йа йо'а'го н'е 'бач'іла // да_ка / п'лач'е / і_п'лач'е / да_ка / аг'л'анул'іс' / д'і'т'атко^a с'і'д'іт' на п'е'а'н'іку да п'лач'е^a // на Ру'с'алн'і 'т'іжд'ен' // йо'а'но нара'д'іло'а'с' / на Ру'с'алн'і 'т'іжд'ен' / і на Ру'с'алн'і ў'м'ерло // дак о'то ру'с'алка наста'йашча // а йак та / шо йа'на на'род'іца на Ру'с'алн'і / а та'к'іі ўм'р'е / та то н'е ру'с'алка / а та / шо то на'род'іца на Ру'с'алном 'т'іжд'ен' / от на'род'іт' 'женшч'і'на д'і'т'атко^a / да_й ум'р'е на Ру'с'алном 'т'іжд'ен' / то ру'с'алка 'буд'е / то ў'же бакна'в'ен'а ру'с'алка // так ка'л'іс' л'уд'е рас'казовал'і ста'р'іа / йа та'б'е так ро'ас'казуїу //

З.: Це йа'к'ішо ма'ле пом'р'е? //

— Да // н'е / ў'же ч'і'мало'йе / ос' йа'но ж. нара'д'ілас' на Ру'с'алн'і 'т'іжд'ен' / да_і пу'д'росло ў'же / там год ч'і два / ч'і тр'і 'може да_і у'м'ерло на Ру'с'алн'і 'т'іжд'ен' / йа'но ру'с'алач'ка ў'же // і х'лоп'ец і д'еўка / ўс'е ад'но ру'с'алач'ка //

З.: А не 'бач'іў йі'х н'і'х'то? // йа'к'і во'ни? // не роз'казувалі вам?

— Йа н'е^a 'бач'іла / йа бра'хат' н'е^a 'буду // та'к'е рос'казоват' // йа'к'е? // л'уд'і / абикна'в'ен'ія л'уд'і / і ўс'о // йа'к'іе ж йа'ни? // л'уд'і // так йа'к'е д'і'т'атко^a / так йе д'і'т'атко у йа'ком же паха'рон'ат' / у та'ком же_і_йе / ў том і 'ход'ат' же / ру'с'алач'к'і // і д'ет'і так / і муш'ч'іні //

'може ї до ў_года / на Ру'салном на'род'іца / да бу'вайе ї на Ру'салном і ўмре // муж'ч'іна ч'т'і хлоп'ец / то ру'салка наста'йашча ўже // дак то ўже 'кажут ру'сал'ім і'д'е / а то ру'салоч'ка //

З.: А што то 'кажут' / што во'ни при'ход'ат' / шчооб заб'рат' на Ру'салниі 'тижден'? // што не 'можна їти ў л'іс зби'рат' 'йагоди ? //

— Да ч'о'а'го ж ? // Ру'сални 'т'и'жден' так н'е їдут' па_д'ному ў л'ес па 'йагади / а 'шайкайу їдут' / бо ба'йаца / шо ру'салк'і 'будут' хад'іт' // і ру'салк'і д'е ж ? // д'е бала'та 'бол'ш'і'йе па 'л'есу / д'е 'лози / там і ру'салка 'ход'іт' / а па 'ч'істам ру'салка ж. хад'іт' н'е 'буд'е^a / ў 'л'і'с'і // с'е 'л'уд'і рас'казовал'і с'тарийе / а йа т'і'б'е рас'казуу // йа до йіх 'бач'іт' н'е^a 'бач'іла / йа бра'хат' н'е^a 'хоч'у / бо н'а 'бач'іла йа'йе / 'тейе ру'салк'і / йа'ка йа'на ру'салка та ? // ну йа'ка ж ? // л'у'д'іна 'буд'е // йа'ка ж ? / йа'ка ўм'р'е / та'ка ж л'у'д'іна_ї'е // 'ход'іт' // о // о'с'е так'е_о йа та'б'е ро'ска'зала //

116. — У нас так / у нас же ка'л'іс' ў П'і'л'іпо'а'ўку н'е 'йел'і / і ў пост ка'л'іс' 'п'е'рад 'Паскаї н'е 'йел'і / і ў П'ет'роўку н'е 'йел'і / і ў С'п'асо'а'ўку н'е 'йел'і / і 'тади нам п'разн'ік / разга'ў'л'айем'с'і // от Ражес'во // разга'ў'л'айем'с'і / йе'мо / там рад'і'ч'і / там_то_те /то с'ход'а'ц'а / гу'л'айут' / в'іп'і'вайут' / а 'д'е'ўк'і на в'еч'ар'н'іцах // ізб'і'райем'с'а / з'бор'і / хлопц'і 'водку н'е^aс'ут' / і 'тамака гу'л'айом / му'з'іку наї'майом // то'а'д'і' м'і'і п'ла'т'і'л'і ч'ім ? // 'з'ерн'атам'і // по^a два ста'кани 'з'ерн'ат // 'ц'еліи бара'бан на'с'іпл'ем 'з'ерн'ат // гарма'н'іст 'д'ел'іц'а с бара'банш'ч'і'ко'а'м / і м'і тан'цуу / п'йом / гу'л'айом // ц'е на в'еч'ар'н'іцах ка'л'іс' бу'ло та'к'е // і так 'само 'Паск'і // даж'і'дайем'с'а 'Паск'і / да 'церкв'і їдом // йа с'е 'тутака / йа 'кажн'іи год їду на ўс'о'а'нош'ну да 'церкв'і // ў нас же 'ц'ерква з'найеш од'е_д'е // од'е б'л'ізка // да 'кажд'іи год їду да 'церкв'і / і ма'йі хад'і'л'і да 'ц'еркв'і // йа їду 'паск'і св'а'т'іт' // да їду с 'в'еч'ара / з 'в'ечара їду і да 'ранку / па'ка св'а'т'іт' // і м'і по'а'мол'ім'с'а / с'в'ечк'і с'та'ў'л'айом / 'паск'і с'в'е'а'т'ім / да_ї пр'і'дом до'а'дому разга'ў'л'айем'с'і^e // а с'е 'Нов'іи год у нас от 'буд'е^a // і так 'сама і Т'роїца / на Т'роїцу ўже цв'і'ти зати'кайом за і'кони ў 'хат'е / на два'р'е зати'кайом / то б'ез / ма'ї / кл'он // зна'йс'а'т'е^a кл'он ? // зати'кайом і на два'р'е / й у 'хат'е / шо'ў'кова тра'ва / к'ругла м'йата / хо'лодна м'йата / шоб. ў 'хат'і' сто'йало / шоб. 'пахло // цар_з'ел'а у нас н'е бу'ло / ў Ша'п'ел'і'ч'ах ро'а'сло / ў нас н'е бу'ло / у 'нашої во'а'д'е // йа'но ж 'пахн'е / да шч'е то / шо ў ва'д'е 'в'ір'в'і / да то 'йежа^e шч'е / дак то йест' 'можна / 'б'ел'і'н'к'е // ў нас н'е бу'ло / ў Ша'п'ел'і'ч'ах // д'руг'іе хад'і'л'і ў Ша'п'ел'і'ч'і /

пр'ін'е'сут / там та'му 'гу'л'ку даст / та'му даст 'гу'л'ку // 'тоже гу'л'айут тр'і д'н'і Т'роїцу // так т'і'п'ер тр'і д'н'і гу'л'айут' // 'Паска дак тр'і д'н'і гу'л'айут' на 'ву'лице / дак з'найет'о / ў 'б'ітк'і гу'л'айут' / да ў 'коч'елк'і / да 'му'з'іка г'райе / да 'д'е'ўк'і тан'цуу'т' // о-ої // а т'е'п'ер ж н'е'ма то'а'го^a / н'е'маїе / т'і'п'ер н'і'де 'тога н'е'маїека // от по'думаїт'е в'і у'же праж'і'л'і 'сорок год' і йа ўже до д'е'ўйа'носта год / у'же до'а'живайу / і дак н'і'ма шоб. гу'л'ал'і / там 'в'ішл'і да сп'е'вал'і / а с'е ўже п'рот'і'у На'вого^a 'году / с'тарага / дак с'е м'і ўже / на в'е'ч'урк'і ўже 'ход'ім / на в'еч'ар'н'іци // дак і'дом у'же по'пуд 'окнам'і // с'е їдут' у'же па рад'н'их у'же / да ўже п'рос'ім // доб'р'і' в'еч'ар // сп'е'а'вайт'е // сп'і'вайем 'п'і'с'н'у / ха'з'аїс'ку сп'і'вайем // ої доб'р'і' в'еч'ар пан гаспа'дар'у. / слаз' с нас'т'ел'і / отч'і'а'ї'аї д'в'ер'у' / отч'і'н'аї д'в'ер'у' / заст'і'лаї ста'ли / заст'і'лаї ста'ли / кла'д'і н'іра'з'і / по'а'ї'д'ут' да т'е'a'б'е 'л'уб'і'а 'гост'і / 'л'уб'і'а 'гост'і / тр'і св'е'a'т'ім'ел'і / 'н'ерв'і'ї св'е'a'т'ім'ел' св'а'т'е Ро'а'жес'т'во / д'руг'і' св'е'a'т'ім'ел' св'а'т'ої Ва'с'і'л'і'ї / т'р'е'т'і'ї св'е'a'т'ім'ел' І'ван Кр'е'a'т'ім'ел' / І'ван Кр'е'a'т'ім'ел' / 'воду насв'а'т'і'у / на в'ес св'ет пус'т'і'у // с'е на Ражес'т'во / с'е м'і сп'і'вайом по'пуд 'окнам'і // с'е ха'з'аїс'ка // а то ч'е'a'л'е'ну сп'і'вайом / а то пр'і'п'е'ўк'і // ч'е'л'е'на с'е 'до'ўга 'в'ел'м'і с'і'л'ен'о // с'е ч'сл'е'а'на / с'е // ої шч'м'іт' / гу'д'е / дуб'ровоу їд'е / ч'ел'е'на 'мат'і 'д'етак в'е'д'е / ох йа'на в'е'д'е да_ї найу'ч'аїе / са'д'іт'ес' / д'етк'і на 'нов'іх бо'р'т'ах / а йа ста'райа ў с'таром 'д'ер'ев'і / наса'д'іт'е 'д'етк'і со'лотк'і м'ед'к'і / а йа ста'райа 'жо'ўт'ийе вост'к'і / 'жо'ўт'ийе вост'к'і / с'в'еч'і сукат'і / с'в'еч'і сукат'і / 'до'чк'і д'а'ват'і / с'і'ту с'і'т'ім'і / с'і'но'у же'н'іт'і // с'ла'в'іи Госпада 'Бога за Гас'под'ну ма'л'іт'ву // с'е ч'ел'е'на // с'е у 'кого п'ч'оли йе / с'е то'а'му 'ход'ім да сп'і'вайом / а йак н'е'ма пч'ол / с'е та'ку сп'і'вайемо // а то пр'і'к'л'уч'к'і //

З.: А што та'ке при'к'л'учк'і ? //

— А пр'і'к'л'уч'к'і с'е / ў 'ч'істо'а'м 'пол'е пр'і'к'л'учка // там на йа'ку 'д'е'ўку / на йа'кога хлопца // 'ход'іт' У'л'анка 'кол'а І'ванка / йак 'суч'ка // ої у 'пол'і пр'і'п'рава / 'ход'іт' У'л'анка 'кол'а І'ванка / йак 'пава // с'е пр'і'к'л'уч'ка // а с'е хлопцу ўже // у 'пол'і / ў 'пол'і 'ход'ат' туман'и / то н'е туман'и / то с 'кон'еї па'р'і / ої там І'ванко на ка'н'е гра'йе / на ко'н'е гра'йе / коп'л'ом маха'йе / коп'л'ом ма'хаїе / на 'К'і'е'у-га'ра на'вара'ч'аїе // на 'К'і'е'у-га'ра на'вара'ч'аїе // ка'н'ем раз'ару / кап'л'ем раз'аб'іу к'расну'у 'д'евачку за с'е'б'е ваз'і'му // с'е хлопцу пр'і'к'л'учка // с'е ка'л'адк'і ў нас ка'л'іс' та'к'і'е // тут та'к'і н'е сп'е'вайут' / тут н'е ў'м'ейут' / тут н'е ў'м'ейут' // с'е так йа с'тарайа / шо із. с'е'а'ла / дак йа з'найу / дак то_ї с'е у нас / у с'е'л'е н'е спо'собн'і так пасп'е'ват' / йак йа сп'е'a'вала //

йа сп'євала / танцювала / то так мо н'єах'то ўже н'є танцюваў / н'є сп'єаваў / йак йа // і т'єп'єр с'є от йа із с'єйу із. Тан'єї ха⁰жу по ц'іх_во м'єртв'єцоў / дак йа'на ўже б'єсам б'єре / а йа ўже д'іскан'том б'єа'ру / йа ўс'є д'іскан'том б'єа'ру // дак о'с'є та'к'є ў нас ка'л'іс' було а'б'іч'а //

117. — От хл'єб йак п'єа'кл'і ? // ота'ка д'єр'єў'йана д'і'єжа / зда'рова / ота'ко_о / з'накр'ішко'аї / т'оплу во'ад'ічку л':ом / сол'ку к'іда'йем / р'оста'йє / а та'ди му'к'і с'іпл'єм / ла'патка та'ка / лошка / ла'паткої пудоб'йош / пудоб'йош / йа'но то_ж пудоїд'є // а та'ди зноў / йак пудоїшло йа'но / т'рох'і // та'д'і зноў б'єром д'єжу / на п'єч с'таў'лайом // на п'єч'і тоже / скра'йеч'ку // пас'т'єл'ім да нак'р'і'йом // пудоїд'є // та'ди б'єром ізноў т'єплу 'воду л':ом / і му'к'і ба'гато л':ом і та'ди пудоб'йом йа'го // да йа'но так / йак м'л'інци // з'найєт'о йак м'л'інци п'єа'кл'і ? // ч'і н'є з'найєт'є ? / м'л'інч'ік'і / ну і т'єп'єр м'л'інч'ік'і п'є'чут' / н'є тон'єн'к'і / а тоўс'ти та'к'і / м'л'інци та'к'і //

З.: Ви д'р'іж'ї туди клали ? //

— Н'є / м'і картоплу ва'р'іл'і да к'іда'л'і // та так йак д'рош'ч'і // картопл'і з'вар'іш / н'є са'л'іт' / із'вар'іш йє'йє / да та'ди туди ўк'і'н'єш / дак йа'на йак д'рош'ч'і ра'бота'йє // так а'на так // пудоб'йєш йа'го / дак а'но так ў д'єжи нач'є ба'гато / п'єн'іт так // а та'д'і б'єр'єш / му'к'і с'іпл'єш / ба'гато за'кач'уйєш / 'рук'і па'м'ієш / і м'єс'іш // попа'м'єс'іш / шо ўже на ру'це н'є ста'йє / атс'та'йє ўже т'єста / а та'ди зноў за'глад'єш 'гарн'єн'ко'а / да зноў нак'р'ієш / там йа'к'ім нас'тол'н'іко'ам / нас'тол'н'ік'і бу'л'і / нак'р'ієш / да то_ї пас'та'в'єш // а'но пад'ход'є / ота'ко з'в'єрху 'в'іід'є // та'д'и б'єр'єш да ка'ч'айєш / 'хоч'єш ку'л'іткам'і / дак у 'воду ма'ч'аї / дак ка'ч'аї ку'л'іткам'і / і та'д'і на стол / н'є на кл'є'йонку / а на 'голії стол кла'д'і / а та'ди так б'єр'і у ло'а'пату / п'єч 'добр'є на'па'л'і / так на стол / на сто'л'є та'ко щ'є т'рош'к'і по'пут'ход'іт' / йа'но ўже н'єа 'буд'є 'репа'ц'а / і та'ди так ва'дою па'глад'іш йіх і та'ди ў п'єч с'іпл'єш му'к'і / йак му'ка н'є га'р'ит' / 'тол'к'і ўже так / 'жоўт'ін'ка / са'жаї у'же / а йак ч'орна 'роб'іц'а му'ка / пага'р'іт' хл'іб // і та'ди ў п'єч па'са'д'іш / да та'ди пр'ік'р'і'єш т'рош'к'і / там м'інут на д'єс'ат' / дак а'но сх'ват'іт' дух йа'го / зап'єч'єц'а // та'к'іє 'гарн'іє / ку'л'ітк'і / кра'с'ів'і хл'єб та'к'і // і та'ди ўже зноў па'бач'іш / 'бул'ш'єї зак'р'ієш / а та'ди_тк'р'ієш т'рох'і / йа'но зап'іокс'а / да ота'к'і бу'хони // а та'д'і і паў'т'агу'єш із п'єч'і / та'д'и ха'лоднаї ва'дої зноў по'м'іє'аш йа'го / в'єрх / ку'л'ітк'і / дак йа'на ж. бл'іш'ч'іт' / і та'к'і с'мачн'і // о'с'є так йа хл'єб п'єа'кла ка'л'іс' // ма'ма ма'йа так і йа п'єа'кла //

З.: А с'к'іл'ки ж ви б'рали картопл'і / щоб хл'іб спек'ти ? // — Кар'топл'і / ота'ку / ота'ко чугу'ноч'ак ма'л'єн'к'іі та'к'і на'луп'і / 'ток'і н'є са'л'іт' / із'варєца / йі'йє пам'н'і / па'таў'ч'і' / да ру'кої 'гарн'є зам'н'і / да так т'єпл'єн'к'єї ва'д'іч'к'і / ту картоплу туди / і му'ч'іч'к'і туди / йа'на пуд'ход'іт' / пудоїшло / та'ди зноў йі б'єр'і да зноў йі'йі по'д'б'іі / йак б'іто на м'л'інци / гус'т'єн'ко / да_ї зноў ста'ноў / йа'но по'удоїд'є / а та'ди ўже зноў б'єр'і да ўже м'єс'і / т'єсто / сип' му'ку так / шоб н'є 'в'єл'ми було с'іл'єн'є гус'ти / йак ку'л'ітк'і / так гус'ти / тре / шоб гус'те т'єсто / а йак та'к'є па'ла'н'іч'к'і / да шоб мала'д'єн'к'є було / так йак мо'г'ла на 'рук'і сх'ват'іт' / ўмо'чаї ў му'ку да на 'рук'і сх'ватуї / да_ї на ла'пату / да_ї у п'єч / на ла'пату / да_ї у п'єч / ла'пату зна'йєт'є ту шо са'жат' ? //

З.: З'найу //

— Ну ото / і на ла'пату паси'паї му'к'і у п'єч му'к'і паси'паї // а йак на ку'л'ітку / т'р'єба / шоб гус'ти // так йон та'да 'в'єл'м'і с'мачн'і хл'іб / і ўкус'н'є та'к'і / с'є ку'л'ітк'і // от так м'і п'єк'л'і ка'л'іс' // от т'єп'єр 'можна тоже д'рош'ч'і сва'йі ра'б'іт' / 'тол'ка м'і т'єп'єр хл'єба не п'єч'ом // д'є ти йа'го на п'єч'єш ? / там ў тої ду'хоўци ? // н'єа'ма п'єа'чи / н'єа'ма / н'єа'ма 'рус'каї п'єа'чи // н'єа'ма н'іч'о // у вас мо 'тамака у 'К'ієв'і / там на 'К'ієв'ішч'ин'і / там ба'гато ў 'кого ше п'єчи йєст' / йа з'найу / шо 'йєст'ака на 'К'ієв'ішч'ин'і / бо з 'нашага с'єа'ла ў 'К'ієв'є ба'гата л'уд'єї ж'і'в'є / 'йєст'ака / пара'б'іл'і да'ма да ж'і'вут' / о'с'є так'є йа та'б'і ска'зала пра хл'іб і ўс'о //

118. З.: А чи з'нали ви / коли / що са'дит' на го'род'і ? //

— Н'є га'род так са'жал'і / м'і так / д'є шо йа'к'є па'са'д'іш // а йак ка'пусту са'жайєш / дак с'є йа 'йамачку там пра'б'іла / да_ї с'єла с'ракаї / да там са'жайу / шоб. же та'к'іі ка'ч'ан 'в'ірас / йак с'рака // так о'б'іч'є / с'є ў нас та'к'є а'б'іч'єа було // а йак са'жат' га'род / ў'же от га'род т'р'єба паса'д'іт' / дак тут же н'є гл'ад'ім // тут так / ка'л'і пр'і'д'оц'а // а ў с'єл'і ж. то ўс'а'г'да було лу'ч'єї // дак так от пут 'пу'ўн'є т'р'єба са'жат' / от сон / і так от како'рузу / дак от 'поўн'ієе будут' та'го // буд'є м'єс'ац / пуд 'пов'єн ід'є ўже / дак 'будут' 'с'єм'йєч'к'і 'поўн'і' // а то так па'са'д'іш ка'л'і / дак а'но пала'в'іна // а тут же н'є гл'ад'іш / ка'л'і 'пов'єн / ка'л'і н'єа 'пов'єн // ка'л'і 'можна // з'найєш / йак на 'дач'у 'йідут' ? // о'с'є та'к'є ў нас було // і картоплу м'і ўже ў кал'госп'є н'є гл'ад'єл'і ўже / ка'л'і паса'д'іт' // ка'л'і ў кал'хоз'є т'а'гло да'йут' // ка'л'і 'дал'і 'кон'і / ч'і ва'ли 'дал'і / та'ди ўже ід'єш / і 'к'іда'йєш //

З.: А у себе дома знали / коли гарбузи са'дит' // от ме'ні ка'зали / що гарбузи треба са'дит' коли худоба ў хлі'ві пол'агайе ? //

— Дак с'е ж н'е тол'кі шо худоба пр'іход'іт' // да / да же с'ер'ед б'ілага дн'а / у час дн'а / йак худоба ўже па'л'егла // от д'ес' на паш'і / дес' там / йак шо па'с'ец'а // с'е йак са'жайут' гур'к'і да гарбуз'ік'і / ш'е худоба н'е ход'іт на б'ід // дак ла'ж'іц'а худоба / дак с'е ў час дн'а // і д'еш на пол'е і та'д'і са'д'іс'а зноў так / жопаю са'д'іс'а / і на'зад у'же с'еї / шоб та'к'іе гарбузи парас'л'і / а гу'рочк'і тожа так / дак та'д'і так і л'ажеш / в'іст'ан'еш / шоб доўг'і та'гл'іс'а / гарбуз'і^и шоб так заў'йазувал'іс' / і та'ко ў кула'к'і ш'ч'іп'еш / шоб заў'йазувал'іс'а гарбуз'і / та' гу'рочк'і так сам'е / па'сад'іш у'же / да' та'ди в'іст'ан'еш / шоб пл'е'л'іс'а // ота'к'е та'к'е ў нас ка'л'іс' було б'іч'е / дома було //

З.: А што ро'били шоб ка'пуста добре рос'ла ? //

— Ру'сални т'и'жден' // с'е ўже ў нас на Ру'сални т'и'жден' / пл'е'том в'ен'к'і / а ў кладб'ішч'а кладом о'агон' / ў кладб'ішч'ах // ў нас кладб'ішч'а от с'е'ла н'еда'л'ечко / бл'із'енко / л'а са'мого^а с'е'ла // і та'до ідом і т'и'е в'ен'к'і перек'ідайом // от б'і'то йа с' то'бої ста'йу / т'и' м'н'е сва'го к'ідайом / а йа т'а'б'е сва'го / т'и' м'н'е сва'го / йа т'е'а'б'е сва'го / ч'е'раз а'гон' / тр'і 'рази п'ер'ек'ідайом / так у'с'е ч'істо // і то т'и'е в'ен'к'і ідом да на ко'а'пусту / ра'с'аду па'сад'ім же / да ўже на кач'а'ни пакла'дом / шоб та'к'іе ўже / кач'а'ни зда'ров'і заў'йазувал'іс' // о'с'о та'к'е ў нас було / ка'л'іс' а'б'іч'а та'к'е було //

119. — С'е там атсту'пал'і н'емц'і / ... і сх'ватуе / а'д'ін же^и ўже там н'ем'ец' / у'рач буў а ма'іу матку / па'б'іў / н'ем'ец' / гола'ву / і пр'іе'ж'ал'і раз кар'топл'і думал'і ка'пат' / дак дак оту'то так голаву і развал'іў йуї / дома там у нас д'е ў нас са'ма хра'нта^ова пала'са / Бура'коўка ўже н'е би'ла хра'нта^ова пала'са / а йа заха'валас'а дома там у те / у дру'гої хат'іс' / да' та'ка була ка'мурка дак йа ту'ди да л'е йе'го шоб н'ем'ец' н'е ўг'л'ед'еў / і зноў б'і ска'заў ха'вал'іс' / а с'а б'егайе да' пр'і'б'егла да / ма'мо / ба'бу так па'б'ілі / так ба'бу па'б'ілі / а йуї так кроў л'е'т'іт' із гала'ви / м'і ўже нуч га'лос'іму^о л'а йа'йе / л'а т'ейе ба'бі / дак за нас п'раўда / да ў та'ку хат'інку / бо ў туї на'шеї хат'іс' н'е було ок'ен' / дак н'е стаў / у хат'інку / шо м'і ўже за т'ейу ба'ба'йу га'лос'ім / за маткаї / ма'йа матка / а йа'йе ўже ба'ба / ма'йе с'еї дач'к'і / ше с'естр'і ж там / да' і ўс'і ш м'і і с'в'екур муї ў ту хатку / і н'е да'йут' с'в'ету шоб і запа'л'іт' хат'а па'бач'ілі м'і йа'йе // так м'і ўже і п'раўда // йак за'пал'ім так і кр'і... а йон кант'ролі ста'йат' кру'га нас / бо

йак тук'і с'п'ічку т'ар'н'ом дак кр'і'чат' / пр'ік'р'і а'гон' / пр'ік'р'і а'гон' // о'с'е т'реба пере'ж'іт' було / Бог ти' мо'ї / пр'ік'р'і а'гон' / м'і ўже пр'ік'р'іем / да ўс'е ма'мо ма'мо т'ік'і ж'іво / бо н'е можна н'і па'бач'іт' н'і гава'р'іт' / с'е та'к'е // отак м'і ўже пабу'л'і да па'йехал'і ў ту Бура'коўку / поби'л'і ў то'ї Бура'коўці / т'іжд'ен' ч'і с'ко'л'к'іс' / на то'б'е у... атступат' пр'іказ' / теї же д'ен' п'раўда шче н'ем'ец' у'рач / дак та ма'йа матка па'жал'ілас'а с' т'ейу гала'вою / шо йамка ж у йа'йе там та'ка / да каже с'е н'емц'і^и мн'е так раз... / н'е йа'ка н'е каже н'емц'і / а каже к'расн'ійі с'е мн'е голаву разб'ілі / н'е каже н'емц'і^и / каже к'расн'ійі с'е м'іні так голаву разб'ілі / д'р'інам та'к'ім // от ун ўз'аў в'істр'іг йуї во'лас / у йуї во'лас та'к'і гарн'і буў / і за'мазаў раз і ў д'руг'і раз / с'тала рана зро... ізрос'таца / чу'лі ? / а йа'ни ўже так суб'ірал'іс' т'и'е н'емц'і ўже гава'р'іт' два т'іх ура'ч'і йак м'і ўже / йак м'і ўже будом // да'дому ж йа'н'і отпуск у йіх йе / о'т / а ў нас н'е було на'ш'ім на х'ронт'е б'і'лі / а йім / с'кул'к'і ўже йа'ни ва'йу'т' а на м'ес'а'ц' буў // бо йун каже от м'іні отпуск ч'ераз м'ес'а'ц' / зараз пр'іду матка ўже / буд'е йак с'тукат' у д'в'ер'і / матка о'т'к'рої / йа о'с'о йе ж'івої / е'г'е / па'рус'к'і гава'р'іў / да / і т'е... а потім у'же с'е гава'р'ілі гава'р'ілі / да ўноч'і забраска'т'ат' окна / суб'е'п'раїт'ес' / так п'раўда с'лава Богу с' та'го с'е'ла в'ібрал'іс' у'с'е т'іх'енко т'іх'енко / н'е запа'л'ілі н'і д'е н'і чога^о // н'і кога^о н'е у'білі // нуч / т'іш'іна / та'кога^о чут' дв'іжен'іа йе'йе / да' і в'ібрал'іс' / о'с'е та'ко // о'с'е так во'іна була / с'е тук'і з бу'л'шага^о / а ўс'а'го ж н'е можна раска'зат' / у'д да ше ж йа і бал'на з'нач'іт' / дак да ўже ж і бал'на да' ўже ж і га'да / да і забу'вайес'і д'е шче ш'чо / можеш // йа вам так раска'зала / а с'е ўже посл'а ваї'ни ж / пас'л'а ж ваї'ни ж с'е ўже гавар'іла вам ут і нап'е'род була / шо йак ізноў у кал'хоз паш'ла / а... / у'же зн'аш... / ізноў же ш ка'на ада'ла / тр'і ка'н'і да'ла ў кал'хоз / да / і в'іпраж'і ўс'е ш / да так же і ўс'е ада'л'і ту'ди / а ўс'е годн'і т'рудно^а даб'іца^е а... / да кал'хозу шоб шо пама'гл'і / шоб шо от / ізра'б'іт' дак у'же і н'е можна / т'і ўже н'е майеш с'ілі н'е майеш і / і / ўз'ат' шо / так'е'о // йак ти' ўже там н'е роб'іш / да і н'е майеш і с'ілі // так м'і про'ж'ілі / с'кул'к'і кал'хоз арган'ізову'вал'і // а са'бойу / а са'бойу і а'рал'і // да / сам'е ж цеї кун' да по'паўс'а шо йа ўже ада'ла ў кал'хоз / са'ма ж у'же б'ез н'і кога / б'ез с'в'екр'і / с'е ж'о ўже / пас'л'а ваї'ни // дак / па'паўс'а йун в'іезд'нім / у'ж'е ж / т'е'п'ер' же ж / ма'ш'ін'и / а то ж і н'е було / ха'рош'і кун' дак у'же в'іезд'ні // а м'і о'ро'ам са'бої / п'роїдом да і по'па... пол'а'жам / ну па'л'а'жам ўс'іе пас'л'а в... / пал'а'жам сноў ўста'йем / дак теї гала'ва йі'хаў у'же да бач'іў йак м'і а'рал'і / дак н'а'е даў же а'рат' кон'і да

ўже шоб завалач'іл'і ту паш'н'у шо м'і ўже наа'рал'і / о / да ў'ну'ч'і ка'ол'і 'ора'ом / бо н'е да'йут' / йа'н'і ж н'а 'хочут' па'зору // а м'і н'е гла'д'ім па'зору шоб ў 'з'емл'у шос' у'к'інут' / н'е там шос' йід'н'іе м'і а'рал'і / во'б'ше / ка'руўк'і ше 'тук'і раж':і'вал'іс' / а йа шо / йак йа на ка'руўку раж':і'валас' / ас'таўс'а у м'а'н'е кас'ц'умч'ік / та йон же 'можа і м'і'н'і т'реба на'д'ет' / а по с'іх 'с'олах бу'ло д'е 'ц'єліе / там і ка'руў' там і 'т'олак / так по с'тул'к'і йак м'і т'а'п'ер позда'вал'і / там ус'а'го бу'ло с'лава 'Богу / шо м'і хад'іл'і наш'і 'л'уд'і старца'ват' у 'кога ўже н'і ха'т'інк'і а'н'і ка'роўк'і / ха'д'іл'і на с'іх 'с'олах старца'ват' / наш'і 'л'уд'і / о / шоб хто шчо 'н'ебуд' даў // у / дак ку'п'іла ўже те'л'атко паш'ла за теї кас'ц'умч'ік / так / на 'йупку бу'ло у м'а'н'е / 'чорнаго' / і кас'ц'умч'ік 'т'омна' 'с'ін'і / і паш'л'і м'і с'ва'йейу с'а'с'т'рої / Луб'йанка бу'ло с'а'єло / а'на па'над са'шої ... у нас // так пр'іш'л'і дак там у л'уд'іні і ка'рова і 'тулка 'тел'найа і т'а'єл'ічка год у'же йуї ку'рад' / дак йа ўже за т'єл'атко ада'ла та'го ўже кас'ц'ума да ўз'ала те т'єл'атко на'с'ілу ж м'і ж йа'го ўже пр'іг'нал'і шо йа'но ўже ш та'к'е / 'с'ілі н'є'а 'маіе / о / дак ул'уд'єї бач пр'от'і ваї'ні / шо ў нас аста'лос' ? / йаг же ж у нас н'є 'будут' а'рат' са'бойу ? / ч'ім же ж йа'но 'буд'є а'рат' ? / ... / да ше і кал'хоз теї же у'же с'пал'ани' / ў'с'єї рас'т'агнути' / йак йа'го шче тиї кал'хоз же паст'роїт' / йак ў кал'хоз'іє ка'ровак н'є бу'ло / у м'а'н'є са'раї буў пр'аўда / а / да'машн'і ас'таўс' / в'а'єл'ік'і у нас са'раї / та'к'і шо там йак у'же за'вод'іл'і кал'хоз н'а'єма х'в'єрм'і / пр'ів'ал'і да м'ан'... / і двур пр'аўда 'гарни' буў та'к'і ц'і'мали' / пр'ів'єл'і да м'ан'є ти'х п'ат' ка'рувак і т'єл'ат д'є'с'ат'єро / ўс'є ў х'л'єв'і і ў два'р'і / і ў двур / н'а'єма / у л'уд'єї па'пал'єні па'б'іти' а ма'йа / ўс'є пам'єш'ч'єн'іа / к'лун'а зга'р'іла / с'є аста'лос' / дак у'же у м'а'єн'є х'в'єрму ту зав'а'єл'і / 'чул'і ? / шо ж ра'б'іт' ? / н'а'єма ку'да // а па'ка паст'роїл'іс'а / с'є тр'є ст'роїт' нам бу'ло / і те ж / і ўс'є // от йа'к'є / йа'к'і / а ў 'кога ж у'с'є 'ц'єле / па кал'хозу / дак йа паш'ла ада'ла пас'л'єд'н'у 'латку / дак со'а'б'іє ка ... т'єл'ічку / да ту т'єл'ічку згада'вала та ка'роўкайу с'тала дак с'тал'і запра'гат' / да ў кал'хоз'є вала'ч'іл'і і са'б'іє а'рал'і // ка'л'і та' а'но раж':і'лос' / ка'л'і та' а'но раж':і'лос' / в'і н'є па'думайт'є / йак йа ж с'є ку'п'іла т'єл'атко да і згада'вала да і запра'гла йа'го // да ўже н'є'а са'бої а'рала да ўже 'тейу ка'руўкаї а'рала // бо н'а'а'ма ж / н'і канч'л'ац'і / н'є'а'ма ж 'каже н'і х'вєрм'і н'і ў кал'хоз'іє ж / да кал'хоза абра'т'іўс'а дак йак н'є'а'ма н'і'чога і ў кал'хоз'і / дак у'же ж 'мус'іш у'же с'ко'к'і там 'сотак тр'є завала'ч'іт' ў кал'хоз'і / о / і так бу'ло / так / дак от ваї'на бу'ла так йа'на н'є ў'с'ім ваї'на бу'ла бо / па стара'нам д'є хронт н'є пра'ход'іў / а ў нас с'уд'і ту'ди 'чєрас ту Ч'іста'галаўку / от у'же Бура'коўка ўже там н'є бу'ло ваї'ні /

от у'же / а там Кар'п'ілоўка ўже там бу'ло / от / Л'є'а'л'оў там / там у'же 'тоже / ну па'пал'і / а 'чєрас нас хранта'ва пала'са / с'є так йак ... шо ні бу'ло / дак та'к'є бу'ло / 'чєраз 'наше с'є'а'ло / ў'с'єї ма'н'оўр 'чєраз 'наше с'є'а'ло дв'і'жен'іе'а / 'чєраз 'нашу д'є'а'р'єўн'у / 'кажут' жа і д'є'а'р'єўн'а і с'є'а'ло / м'і 'каже'а м с'є'а'ло 'каже'а м д'є'а'р'єўн'а // і ма'д'ар'и шл'і йа'к'іс' 'чєраз 'наше с'є'а'ло / с'є ўс'а дв'і'жен'іа'є ... 'ход'іт' / йак 'ток'і шо та'к'є полу'чайєца / дак от і ваї'на 'чєраз 'наше с'є'а'ло / дак так істо'ўк'л'і спа'л'іл'і шо 'л'уд'і са'бойу ва'з'іл'і сан'кам'і ота'к'іе чурбанч'ік'і да 'аў'шулк'і 'тиєе 'хатк'і ра'б'іл'і / мо ш'є 'м'єн'ш'іе за с'у бо с'є ш / с'є ўже шч'і'тайєца в'єл'іка // да шоб 'с'єст'і у сва'йуї / да / а в'іса'та йа'ка / о'к'єнц'є ж йа'к'є / в'іса'та йа'ка / шо з а'к'єнца шо дас'тат' ток'і стул' 'можна / дак ота'ка в'іса'та // дак шоб йак у сва'йуї 'хат'іє / па'думат' па тр'і с'є'а'м'іі у 'кога 'хатка аста'лас' дак тр'і с'є'м'іі ту'ди паза'лаз'іла' / да там і 'муч'є'ца / н'є'ж'і'вут а 'муч'є'ца 'л'уд'і / по'ка а'но са'б'є'а нат'а'гало / шо да зра'б'іла' а 'пот'ім у'же йак ізра'б'іла'с'а 'зара' ж'і'т'є / дак у'же 'горад ізра'б'іл'і там / ў тиї Ч'іста'галаўц'і / о'с'о ўже ў 'кажнаго / у'же і на два ета'ж'і да'ма / і ўже і пуд'ізди' ўже і / у'же 'господ'і / да / у м'ан'є ж та 'хати 'бил'і дв'є а н'є да'ма / а ў л'уд'єї же д... 'дом'ік'і 'дом'ік'і о / та і па два 'дом'ік'і пав'ід'єлувал'і ў ка'го ўже бу'ла / та'ка 'с'іла з'нач'іт' / от / да і ўс'є ўс'є по'к'ідал'і дак йаг же'а ж 'л'уд'і н'є 'будут' плакат' / га ? / 'будут' / бо там ба'гато' чо'а'го пра'пала / тру'да бал'шога пра'пало' ... / а тут н'є 'дуже пра нас хто і 'думайє / па'н'ат':а н'а'є'маіут' / шо м'і пастра'даўш'іе'а та'к'іе / во'б'ше 'л'уд'і тут пастра'даўш'іе'а / йа н'а'є'ма'жу пра с'а'б'є пра 'масу на'роду / с'кул'к'і ііх / нас 'в'ід'в'інул'і с'тул'к'і і пастр'а'даўш'іх // те / 'те'ка пот'є'р'ало 'м'єн'єйє / те 'бол'єї д... / дар'ма шо / 'м'єн'єї / у м'є'н'є' м'єн'єї бу'ло йа 'м'єн'єї пот'є'р'ала а / а ў ко'гоз' же'а бу'ло і за'можно'а / н'є 'думайт'є йак // ну шо ж у'же вам 'боул'є ? / сп'а'єват' йа вам н'є'а 'можу / м'ан'є 'с'ілачка н'є хва'тайє і м'ан'є 'голос па'да... н'є па'дасца / у м'ан'є і с'м'єху ж н'а'є'ма / у м'ан'є' н'а'ма в'а'єл'іс'олац'і / йа таг ж'і'ву / от / раз пат'а'р'ала та'к'і у'б'іта'к / йа ўже і ўс'о / зак'р'ілос' у м'ан'є' ўс'є / по'гл'а'дайу 'тул'к'і да і / а зда'роўйа н'а'ма з:а 'тога шо / с'є во'ту'то пл'єч'і / а там та'ка 'м'єсц'іна шо / йак 'пал'ца пр'ік'ласц'і п'є'ч'є / с'є ўже т'рошк'і о'с'є с'є'а'жу / н'є / н'є н'є ха'жу / йак паї'ду ха'д'іт' дак так і зажу'йє там / ну ч'ім йа'го л'є'а'ч'іт' ? / і ў'коли' да'йут' па 'д'єс'ат' у'колаў ў ден' і н'є пома'гайє / йак'шо / і ў ба'л'н'іц'і бу'ла / н'є пома'гайє // с'є па'єл'а пр'аўда ап'є'рац'єйї та'к'є м'і'н'є аста'лос' / а сто штук у 'жолдц'і бу'ло 'кам'єн'єў / по'думад' же н'є с'кул'к'і а п'яад' год пр'іступ'і бу'л'і / б'єз н'і'якого'а н'і'чога н'є з'найєш шо ра'б'іт' // по'а'ка ўже м'а'єн'є 'нуч:у ва'з'іл'і у ту бал'н'іцу шоб

'дал'і / на П'р'іп'ет' / у'колоу ти'х шоб н'е чуд'бо'ул' / дак ва'з'іл'і дак йу'н ка'же ка'ол'і б у'д'ен' / дак ваз б'і тут у'же н'е пус'т'іл'і б а'т'ул' / та м'і'н'е ж і ўд'ен' дач'ка ўже па'в'езла / у'рач / дак у'д'ен' дак йу'н думайе шо ап'інд'і'ц'іт 'бачут' шо йа / шо почар'н'єла йа да на р'воги' да на ўс'е ж та'к'е' / бо // так йім же н'е а 'можна ж м'і'н'е а і 'к'інут' / 'в'ігнат' та'ку да 'зараз на ка'л'аску ... на стул а йа ка'жу п'інд'і'ц'іт же 'нада / п'інд'і'ц'іт 'нада с'коро / от йа ка'жу ў м'а'н'е н'е а'п'інд'і'ц'іт / у м'а'н'е ка'жу 'кам'ен' ў жо'луц'і / о / та йа'ні' шос' і ва'з'ут' і м'іску д'ер'жат' і йа ха'лодна йак л'уд і м'а'н'а йак ва'доі абл'іло / м'лос' та'кайа ід'е ха'лодна / ум'і'райу / а н'е ум'ру / 'с'ерце було к'р'епк'е та'к'е / д'ер'жало ўс'е 'т'ийе 'бол'і / ... / оп'е'рац'ейу ра'б'іл'і 'тоже тр'і ча'са н'е те / і йа' м'йорт'ва була / о / так с'е ж тр'еба йе'го с'тул'к'і пера'н'єст'і та'коі у'же л'уд'ін'і шо йа'на і бал'на і / і ў'с'ака і ў та'кум тарма'з'еі та'коуі була / 'воіну с'кук'і праш'ла праўда ? // і шче ж'іву / от / і 'мучус' / йа ўж'е 'мучус' н'е ж'іву / 'бол'єст'і м'а'н'е 'мучат' / йа'ні' с'е ж н'е заў'с'єди / с'е так у п'р'іступ'і та'к'ийе с'танут' і с'е 'буд'е н'е'д'ел' дв'е 'муч'іт' м'а'н'е / бу'вайе тр'ох'і і зб'і'вайом да ка'л'і б ж'е було ха'т'а йа'к'е л'е'карство та'к'е шо / і ўт'і'ран'є 'тоже о / н'е'майе шоб йа'го 'в'ігнат' йак / о'то г'р'елку г'р'ейу / л'е'жу / на туі г'р'елц'і і л'е'ажу / так йак 'т'іхен'ко л'е'ажу / н'е / т'е'а'б'е 'може Па'лажко і тр'еба іт'і ... ну ўже пагу'л'айеш па'т'ер'п'і / а йа ўга'лакайу / йа ў'м'ейу га'лакат' / 'тук'і шу ж у'же зб'і'вайус' / ба'гато праўда / ну йа га'лакайу те шо йе а брех'н'ойу йа н'е зан'і'майус' / бо'йус'а брех'н'і шоб хто мо'йе с'лово по'н'ус' / брех'н'оі / праўдоі 'хочу / шоб уз'ало ма'йу праўду да по'н'єсло па с'єлу / ну бр'єх'н'і н'е дам / н'е 'хочу бр'є'а'хат' / х'то 'йак'і ш'чо 'йак'і л'іж б'і йа йа'койу була / м'і'н'і к'лопат там хто йа'к'і / йак хто 'хоч'е так с'а'б'є н'є'хаі ва'єд'є і 'може йаг д'ер'жат' / ну йа та'койу н'є 'хочу шоб м'а'н'е / ц'і д'є хто па сп'л'єтн'і дак та'к'ім н'є зан'і'майус' / н'є 'хочу... / там ў нас та'ка була 'баба іска'ж'і он'те / а йа н'є ка'жу йуі дак йа'на да ска'ж'і а йа ка'жу йа н'є 'хочу шоб т'і ма'йє с'лова на'с'іла па с'а'єлу бо т'і 'зараз і па'н'єсла / йа н'а' 'хочу ка'жу / хаі йа'но пр'і м'і'н'є ка'жу / о'так / да / ота'к'єйє йа'йє / йа н'а' 'хочу 'шоб'і л'уд'іна постра'дала з'а м'а'н'е / йа та'к'єйє 'хочу шоб у'с'ім було 'добр'є йак і / йак і ў'с'ім / от / н'є же'лайу шоб / кам... / хто постра'даў а йа ж'іла / н'є // йа стра'дайу то за с'а'єб'є та сво'а'йу ж'іс'ц' та'ку / дру'гому так попа'дає // так мо'а'йа та ж'іс' с'є там та'ка йє дак йа теі н'є п'лачу йа с'є шо пот'єр'ала та'кога 'с'іна да і 'дон'ку да і н'а'єма пр'і 'кому ж'іт' / ад'на тас'ка // ... і даў'л'єн'ийє та'к'є // дак'шо т... / ад'ін глу'х'і / а ку'ди ? / кром сл'уз єг'є н'а'єма ж ку'ди // д'єд н'є 'чуйє і н'а з'найє чі с'є йа бал'на чі йа йа'ка / йа'єму

н'а 'можна ска'зат' йа'му ж гава'р'і гава'р'і / дак вот тр'єба м'є'н'і / іш'ч'є на с'таро'єц'і та'к'є з'нат'і га ? //

З.: А 'йак ви з'і сво'і'ім 'д'ідом позна'йомилис' ? //

— А м'і по'зна'йом'іл'іс'а / йа / йо'н буў / йа ж ка'жу йо'н же / йа'го зас'тавіло'а же'а'н'ца' д'єв'ат'нацад' год праўда бо йа'го н'є було ка'му // а йа ўже за д'руг'ім була / за йа'го / йа за йім д'руг'ім // за адна'го паш'ла с'єм'нацад' год / дурачка була / да паш'ла'є с'єм'нацад' год / дак паж'іла с'н'ім да та'к'і л'є'а'д'ач'і дак йа заб'ралас'і да / ма'т' 'м'єс'ацоў тр'і паж'іла да і / н'є 'можна 'ім к'іра'ват' н'і'ч'ім / йа'єно ра'б'іт' н'а' 'хоч'є / а / то'к'і 'хоч'є / п'іт' да ж'іт' / о // йа ж так і сх'ітра'вала шо // так і сх'ітра'вала шоб йак н'є йа / в'іна'вата да'ук / а йо'н шоб в'іна'ват буў // а ча'го ? / йун м'а'єн'є за'в'уз' / с'є ж у 'голад 'сам'є / на ўкра'йіну / а йа ў с'єм'нацад' год було м'і'н'є / а йа'го 'матка / і 'бат'ко буў і ше і с'є'ст'ра // праўда йа'ні' ха'рош'ийє 'бил'і л'уд'і / і с'в'єко'ур і с'в'є'к'руха так м'а'єн'є пан'і'мал'і / а йун с'а'єб'є у'же 'рук'і ў'б'рук'і да і па'нат'а н'а'єма / а йа на чуж'і'н'є / хто ж ? / с'є т'і тр'є шоб буў моі / с'є 'каже / ну на'чал'н'ік теі шо / м'ноу ка'мандуєш і жа'л'єйєш // єг'є / н'а'єма ж н'і'кога / йа тут чуж'і'на / да ше і / шче і д'є'т'іна / ад 'матк'і м'а'н'є адар'вал'і шч'і'таі / так йа шчо ? / ж'ілі там ж'ілі / с'є ж в'є'с'на / с'є ж 'голад в'є'с'на / пап'родал'і ж і м'і / теі с'в'єко'ур му'і 'хату / 'дома шч'є ў йіх аста'лас' / а на'є / на'є да'машн'єйє же ў'сад'б'є 'ж'іто па'с'єйанє / та н'є'хаі же б'іно і було / і нас атпраў'л'айут' да'дому / ўже н'є 'тук'і ад'н'ийє м'і 'йєдом / бо там 'тоже за'суха зноў на Укра'йіні / і зноў 'голад / там с'тук'і л'уд'єі по'м'єрло шо з'най'т'є д'є'т'єй н'є було / там 'м'єрло о / 'ужас'ц' 'м'єрло / там / та'ка була гола'доўка / і ска'зат' н'є було ча'го / ў нас іш'ч'є л'уд'і 'м'єрлі то 'м'єрлі / ал'є ж / н'є 'так'то / бо ў 'кажна'го пош'т'і була ка'ру'о'ка / а йак ка'ру'о'ка йє ў ка'го то 'тєйє н'є 'пухло'а / 'тєйє н'є галада'вало'а // галада'вало'а / пр'ігалод буў но 'тул'к'і ж // 'тошч'є було но ра'ботало ж // ну думайу с'є т'и тут у'же наі'шоў н'є'а'в'єсту с'є'а'б'є там / наі'шоў / то ўже йа пс'іха'нула // пс'іха'нула і с'є шо / да'дому па'йєхал'і / ка 'думайу так же н'є ха'т'єла 'тєйу раз'лукаі // пр'і'йєхал'і да'дому да ма'йєй 'матк'і 'бат'ка / йаг'бі'ц'є 'ваша ха'та була / хад'бі' ж туди пр'і'йєхал'і м'і / а ў 'матк'і ш'є 'с'єстр'і йє / у м'а'єн'є 'с'єстр'і шч'є йє / 'дочк'і // дак йа шч'о ? / думайу ну / йак 'в'ід'єр'ж'іт' 'т'іжд'єн' / йа н'є'а'буду до 'його' гава'р'іт' так йак йон м'і'н'є на чуж'і'н'є зра'б'іў / йон же да сва'йєй 'род'іні пр'і'йєхаў / у сва'йє с'є'а'ло / а йа ж на чуж'і'н'є була і ті / кро'ум та'б'є у'же н'є'а'ма там 'род'іч'єй / м'а'н'є жа'л'єт' ка'му 'тул'к'і ті / а т'і м'а'н'є атка'заў / жа'л'єт' / ну лад' / дак йак 'в'ід'єр'ж'іт' у'же 'т'іжд'єн' / йа н'а'є'буду

гава'р'іт' / 'матка н'а^ехаї йа'му йесц'і ма'йа ўже мол да'йе // а йа / з'нач'іт' та'к'е т'ер'п'ен'іе зраб'л'у / а н'е 'в'ід'ерж'іт' да 'пуд'е / і'д'і / бо йа т'е^аб'е н'е в'іга'н'ала / о'ут / дак йа н'е^а в'іна'вата б'уд // та с'е йун пат'ер'п'е'у тр'і дні да і па'шоў / о / і'д'і / по'шоў / дак йа ўже н'е в'іна'вата шо ті па'шоў / н'е 'в'ід'ержаў тул'к'і йак йа 'думала / йаг'б'і ўже дв'е н... / 'т'і'жд'ен' пат'ер'п'і'у то йа б'ўже з'нала шо с'е / да так йа ўже 'думаю в'ек н'е па'їду 'замуж / о н'е / н'е по'їду / наш'чо о'но м'і'н'е / н'е по'їду / 'дуже т'а'жолі / і так у м'а'н'е с'е^аст'ра була та'ка / у'п'ерга шо 'замуж н'е і'д'е / раскур'кул'ілі йі'йі х'лопца да со^аслал'і / с'кул'к'і н'е пр'іход'іло^а до^а йа'йе сва'тоў і с'х'л'еба^м под / два с'е пр'ід'е ў'в'еча'р'і х'лопцаў / с'х'л'еба^м же ка'л'іс' ха'д'ілі // т'а'п'ер у'же ў зак'с і'дут' / од бач ка'л'і / йак у'же йа'но в'ен'чайеци 'разам і ў зак'с / а та'д'і ж / с'х'л'ебам пап'е'р'ед а то'д'і за'п'ісуваца // дак а'на с'е па'д... / с'е по'пос'е'д'ат' / сеї 'каже йа 'гарно^а тан'цуйу а теї 'каже йа 'гарно сп'е'вайу / і н'е паш'ла / ну н'е паш'ла дак йа 'думаю дак шо ўже раб'іт'? / йа'на н'е паш'ла 'замуж і йа н'е 'по'їду / да ўже м'і 'будом так / ў с'ом кол'хоз'е в'ека'ват' / а кал'хоз же с'е т'а'жоліе д'ела / так йаг'б'і от с'а^егодн'а дак / н'е паш'ло нас і / ча'т'ир'е п'ад' б'і так м'і с... / наїш'л'і б / н'е ў с'а'годн'ашн'і ут п'е'р'івад та'к'і т'а'жолі / а с'е буў та'к'і // у // ну с'е так йа ўже і аста'лас'а / н'е па'їду 'замуж н'ік'... / н'іка'г'да н'е па'їду / пр'іход'іло до м'а^ен'е с'... / там с'... с'ело С'ем'і'хоц'и / раз'лука // а йа н'е ха'т'ела раз'лук'і / дар'ма шо йа раз'лука // пр'іход'і'у с'та'го / с'Кар'п'іло'ўк'і // 'тоже раз'лука / н'е / 'ж'інка йа'го була бол'на / а йа дак йа н'... / дак йа ка'жу йа н'е па'їду // і пр'іход'і'у с'ва'го с'ела / 'тоже / дак ўс'е раз'лук'і / е н'е / йа раз'лук н'е^а 'хочу / дар'ма шо йа раз'лука / ну йа н'е / ба'йус' раз'лук'ат' / 'думаю мо йа'но 'хоч'е ж'іт' іс'т'ім ч'ела'в'екам а йа ўже ка 'луч'е 'буду да па'їду за йа'го ? / н'іт' / н'е сха'т'ела раз'лук'ат' с'а^его / так і аста'лас' / а с'еї же / шч'е м'е^ан'е с'еї хл... х'лопцам ма... ма'л'ім йа'к'імс' буў йак йа на ту Укра'їну 'йехаў дак / ... / дак йун 'каж'е йа т'е^аб'е 'бач'іў йак ти 'йехала / йа йа'го н'е^а 'бач'іла / с'е ўже та'ди йак стаў йу'н м'а^ен'е набл'удат' да / да с'е с... у'хажуват' за м'нойу да н'... да в'езд' та'ко_о / хто па'доїд'е йо'н падк'ідаїе т'іх х'лопцаў ад м'а^ен'е / да // ну с'е так і ўз'аў м'е^ан'е / тр'і 'годи' м'і та'го / а то'д'і ўже с'е йа'го зас'тавіло^а жа'н'іца ш... с'ест'ра забол'ела / так йа'му д'е'ват'нацад' год було а м'і'н'і ўже дв'ацат' 'в'ішло / о'с'е та'к'і буў 'замуж / да с'е та'к'і за'муж / дак от бач / у нас і ў 'д'ет'ах н'е в'е'з'от' і йе^аго па'ран'іло і / дак к^{ал}... к... ка'л'ека да та'к'і ж йо'н та'о ра'б'іў / і аг'лук от на с'тарасц' / па'бачт'е йак аг'е / ад'не / с'е т'роїе д'ет'еї було да йак йа 'т'ийе 'д'ет'і с'е бл'із'н'ата 'бил'і /

с'е с'а^егодн'а прив'ел'ег'ія / а йа та'ко 'рук'і сашч'е^ап'л'у / да і н'е^асу йіх та'к'іе б... та'ка би'ла с'іл'на / дар'ма шо с'те'п'ер бол'на / а та'ка би'ла с'іл'на // да ўже йак йа ў теї кал'хоз паш'ла дак / м'а'н'е ўже п'раўда на ра'боту ў 'пол'е н'е ган'... н'е ат'праў'л'ал'і / а 'с'ім'і 'д'ет'м'і паш'ла / да ўже там л'он перараб'л'ат' дак / л'е^а паст'ройо^ак / дак у'же йа там / іх зат'аг... зан'а^есу / йак то 'заїду д'а... / да ўже там р... ра'б'іла з 'йім'і л'е^а дом^а // о'с'е та'к'е / а ў с'е^ал'е ж о'так / о'с'е д'воїе д'ет'еї / йак 'хоч'іш а / а і'д'і ра'б'і / і та'к'е / с'е ж у'же с'тал'і с'лава 'Богу у л'у'д'еї 'д'ет'і то ўже а'но і ка'л'асачку 'маїе а та'ди шо ? // шо 'бул'еї вам ? / у'же н'і'чого / да ? // ўже наторох'т'іла //

3.: *Роска'ж'іт' йак Ви ма'лих остаў'л'ал'и ў 'хат'і //*

— Ма'ли'х астаў'л'ала / да // йа'к ў 'хат'і'е ? / ну с'е ж шо ? / с'в'ек'рух'і н'е було / паст'ел'у йім / рад'ужку с'ерад 'хат'і а н'... / а ше йім було / шче ж а'н'і н'е ха'д'ілі 'ток'і 'поўзал'і / до^а по'їду по 'з'ел'е / а у нас так у'же / а'н'і адно^ас'ібно^а ж'іл'і / та йа ж іш'ч'е адно^ас'ібно^а ж'іла / так дв'е ка'рові д'воїе т'е^ал'ат' і с'в'і'н'а / с'в'іна^оматка га'рот / д'воїе д'ет'еї / с'е м'і'н'і тр'е 'було с'тол'к'і раб'іт' / ха'з'аїство гл'ад'і / да с'е і за ка'робку / да паш'ла 'з'ел'а нар'вала / та пр'і'несла / а пр'іду дак с'а на па'роз'і гала'вої сп'іт' а та с'а'род 'хат'і н'іц л'е'ж'іт та сп'іт' / спл'ат' // а йа'ні бул'і та'к'іе спа'коїний / і пана'пачкуйт' а н'е ча'пайут' / с'е'д'ат' с'а^еб'е / с'е йа паўб'і'райус' / прас'ц'іт' за вира'жен'іа / йа гавару пуд'рад шо йе / от // і с'е йіх шо ж / ... поб'е'ру позб'е'райу да пага'дуйу даї с'е ж із'ноў гаїда / тр'е га'рода іт'і ж / абраб'л'ат' / бо і га'род же с'е на м'е'н'і / а ў 'пол'і / у'же у м'е^ан'е за'в'іца була і с'е^аст'ра ма'йа пр'ід'е да с'е па'роб'і шо х'л'еба ба'гата на'паша / с'в'еко'р муї / о // дак там у'же йа н'е ха'д'іла / а с'е да'машн' так с'кук'і мн'е ра'боті' було // д'воїе д'ет'еї / та'к'іе 'бил'і спа'коїнийе шо п'раўда тр'е шоб за год асл'епла / а ча'го ? // н'е^а 'можна ж уз'ят' іх да с'а^еб'е / бо д'воїе / шоб йа 'л'егла з йім / а над 'л'ул'кайу ш та'ка ка'лиска з'робл'е'на / ка'л'із' же н'е^а було т'іх л'у'д'е'к / а на в'е'ровочках була та'ка / от / в'і мо і н'е^а з'най'е'т'е іх // і с'е іх там к'лала // стаїу йа на і га'дуйу іх / груд'м'і ту і ту // п'ерш ту дак 'та п'лач'е / 'потім ту дак 'та п'лач'е // ў м'а^ен'е с'в'еко'р у'же буў да кр'і'ч'іт' на м'а'н'е 'Гапа / а йак / 'думаїе шо йа спл'у / а йа ж н'е спл'у йа стаїу о'а'д'о / а с'в'ет'іт' н'е с'в'е'а'т'іла / н'е пр'ів'с'ічала шоб і с'в'ет' буў 'даже / 'пона'ч'і / от йак / йа'к'і ж'ім буў ў 'ж'іжн'і / да і і ж'ім бо іна'ч'еї н'е 'можна було / от / і там зо'а'в'іца там с'в'еко'р а там_те там_те да / да м'і'н'е і / бу'рат' іх сон / та н'е'хаї у'же йа 'буду / ад'на бес сна / о'с'е так / пр'іду /

а 'потим ўже йа'ни йак пудрасл'і ўже т'рошк'і / дак у'же за 'рук'і і пашл'і / с'а^елом / п'і'тайут' йіх // а шч'е п'раўда от шо / бул'і ў нас 'ти'е / л'ес рубал'і // ўк'ра'їнци' // загатаўл'ал'і л'ес да с'е на т'е / на йа'к'ійіс' паст'роік'і са'б'е / укра'їнци' ж а м'і ж н'е^а з'найем / дак у'же ў нас і ж'і'л'і там / дак у^ос'е с'у майу 'д'еўку і ўх'ват'ат' шо йа'но мал'ен'к'е / йа'но було з'найш / 'ч'іста'іе / дар'ма / хо'ж і було і 'б'еднас'ц' а йа'ни 'ч'іст'ен'к'іе бул'і / та'к'іе шо йіх і / дак йон с'е ўх'ват'іт те д'і'т'а і ў мага... / о'с'е во же ма'іе дак / у мага'з'ін да 'зараз канх'в'ет / йа / с'е да 'матк'і йіх зан'а^есу дак йа'ни там на'ход'іл'іс' бл'іска^о л'а^е 'матк'і / дак у'же 'кажут' шо вон' / у'же па'н'есл'і 'Гал'у у мага'з'ін / мо ў йа'го 'д'ет'і та'к'іе 'мал'ен'к'іе шо йон інт'ер'е'суйеца / канх'в'ет у'же йуї на-купл'айе / а то ж і раз пр'і м'і'н'е п'раўда ухва'т'іў дак / а йа ўсл'ед і'ду / дак йон у'же / т'рох'і п'яна'вати' / йа і ба'йус'а шоб д'е і н'е^а ўпаў / а та'ди ж н'е ду'же було та'ке іс' с'ім'і 'д'ет'м'і страга'в'іта йак с'е^агодн'а / н'е 'можна йіх ку'ди то пус'ц'іт'і са'м'іх / а та'ди ж с'е^аго н'е // б'езразл'ічнас'ц' була / 'кажнаму 'каже д'е д'і'т'а і д'е 'д'е шо йа'го пр'іаб'р'іт' л'у'д'іна а то / а т'е^ап'ер же ж 'можна упус'т'іт' / р'еб'і'онка д'е і ст'рашко да // та'к'е в'р'ем'а настало^а // с'е так йак ка'л'іс' у нас / а'д'ін м'іл'іц'і'н'ер да заб'раў та'го / заб'раў с'тарца / да і в'а^ед'е / так йон о:х йа'к'і т'а^еп'ер св'ет настай / шо м'іл'іц'і'н'ір за поводи'ра стаў у'же у / у с'тарца / о / ут бач // та'к'е було бач / тут шос' та'к'е / с'е ж було та'к'е страга'в'ітае 'раншеі / ну і 'зараз / ка'л'із' же було страга'в'іта / і ска'зат' н'е^ама ча'го // ну шо 'бул'еі ? / шо за'булас'і а шо ўже / дак у'же надо^айела вам с'лухат' //

Буда Чорнобильського р-ну Київської обл.

Село Буда розташоване за 34 км від районного центру м. Чорнобиль, за 6 км від Білорусі. Село невелике, своєї церкви не мало, було приписане до Свято-Воскресенської церкви с.Товстий Ліс.

Пізніше с. Буда адміністративно входило до Товстоліської сільської ради.

У 1986 р. село компактно переселене у с. Липівка Макарівського р-ну Київської обл., де також мешкають вихідці з сс. Буряківка, Старі Красниці, Нові Красниці, Річція, Рудькі Чорнобильського р-ну; для переселенців збудована нова частина села.

У нових умовах господарська діяльність, самоврядування, навчання дітей у школі здійснюється спільно з корінними жителями с. Липівка та переселенцями з інших польських сіл.

Запис діалектного мовлення мешканців колишнього с. Буда здійснено у с. Липівка у жовтні - листопаді 1995 р.

120. — Ри'і'жук 'В'ера^о і'ваноўно //

З.: Йа'кого ви 'року ? //

— 'Тишчу деўйа'цот д'вацат' д'ругого //

З.: Г'рамот'і ў'чилис' ? //

— У'чил'ас' / с'ім кл'асоў 'кончил'а //

З.: З йа'кого ви с'ела 'родом ? //

— 'Обшем с'таре наз'ван'іе 'Будо / Тоўсто'л'іска 'Будо / 'Буда^о ди'ї у'с'о / бул'а во'на Новостаро'буда / а по'том йі'їі переймено'вали 'Буда і ўсе / а Тоўсто'л'іського с'іл'со'в'іта^о //

З.: Ви вийіж'і'жали з с'ела / жи'ли дес' у д'ругому ? //

— Бул'о та'ке / в'ийеж'і'жало // в'ийеж'і'жало // у 'д'ецтв'і в'ийеж'і'жало / по'том за'мужн'а в'ийеж'і'жало / ну на год бул'о та'ке / шо в'ийеж'і'жало / ни на'доўго // ну і о'це посл'ідн'і раз 'в'ийежал'и //

З.: Розка'ж'іт' про сво'йе с'ело / чи л'іс йе ? //

— Л'іс то йест' од нас полто'ра к'і'л'ометра / 'р'ічки не'має / с'ело бул'о 'наше по хуто'рах до воі'ни / по'том йо'го 'перед воі'ноі знесл'и до 'вулиц' / да / 'перед воі'ноіу / знесл'и йак'раз по п'лану шоб 'вулиц'и бул'и / ну і то'д'і шо / шче не'оп'равил'ис' дру'г'іе й'обст'ройіце і ўдруг воі'на //

З.: 'Р'ічки не бул'о ? //

— 'Кол'о нас бл'из'ко не бул'о / це 'р'ічка П'ри'пет' дак це рай'он Новоше'пел'іцки 'ранше наш буў / до це 'р'ічка П'ри'пет'

де о'це 'зарез 'атумна сто'їт' / ну 'о'на од нас пет'нацит'
к'і'лометроу бу'ла //

З.: А урочишча бу'ли у вас йа'к'іс' ? //

— Це шо урочишча ? // ви' називайте бол'ота да ўсе //
'обшем вун йак вам ска'зат 'через то й' наз'вал'и 'даже се'ло
'Тоўсти Л'іс і с'танция 'Тоўсти Л'іс / пото'му шо там / йа не
з'найу / де вун начи'наўс' / і де вун кон'чаўс' те'л'іс / вел'ик'і
л'іс / там і гри'би' рос'ли / там і 'ягоди / там у'се //

З.: Йа'к'і гри'би там ? //

— І 'б'ілий / ў'с'ак'іе // сир'ой'жки / і л'и'сички / це ўсе
м'і б'рал'и // і 'яго'ди чер'ніка / су'ница / ма'лина / це ўсе
бу'ло / шче і'бу'я'к'і бу'ли / пуд'ходит' пуд чер'ницю / 'тул'ко
шо не та'к'іе с'теб'ла / а та'к'і в'ісок'іе і т'рошк'і син'о'в'ати
цв'іт //

З.: А чор'ниц'і йа'к'і ? //

— Чорнин'к'іе та'к'іе ў'куснийе / ви' не з'на'єте йіх ? //
ми' не бо'йал'ис'а л'ісу / не бо'йал'ис' ми' вобш'че л'ісу / по'ка
не по'я'в'іл'ас' у нас / о'ца 'ато'мна / йак по'я'в'іл'ас' до нас
'ато'мна / дак там бу'ли та'к'і на'ходал'ис' / л'уд'ци / шо 'даже
ў'мо'йі су'с'ідки 'ягоди одоб'рал'и ў'л'іс'і / то'д'і ми' ўже с'тал'и
т'рошк'і з'на'єте / бо'л'ш при'д'ержувае 'гурту / о'так'от //

З.: А шо ж то за л'уди бу'ли ? //

— А м'і там з'на'ем / шо це за л'уди / то'д'і ж на П'ри'пет'
на'йіхал'о ба'гато л'удей / йак с'тал'а П'ри'пет' ст'ройіце //

З.: А з'в'і'р'іў не бо'йал'ис'а ? //

— З'в'і'р'іў ? // йак вам розка'зат' / йа при'мерно 'начеб'то
'тол'ко 'воўка бо'йал'ас' / но йа йо'го ни'е'кол'и не 'бачил'а / по
п'раўд'і ска'зат' / бо йа ро'б'іл'а на с'танци'ї / там чо'тири'
к'і'лометри од нас с'танци'я / йа ро'б'іл'а шчо'то'водом там / це
'перед во'їнойу / і во ў'рем'я во'їни / шче по'ка 'н'імци не
заіш'л'и / ду йа бу'ло та'ке / шо ў час 'ноч'і хо'дил'а / ме'н'і
т'реба бу'ло доку'менти во'зит' і йа хо'дил'а ў час 'ноч'і до'дому /
пон'і'ма'єте / ну'і 'тол'ко 'воўка бо'йал'ас' / ну ни'е'кол'и йа йо'го
не 'бачил'а //

З.: Не мог'ли ўно'ч'і заблудит'ис' ? //

— Н'е / н'е / йа 'добре до'рогу з'нал'а // йа 'доўго ро'б'іл'а
там / дак йа 'добре до'рогу з'нал'а //

З.: А не було ви'падк'іў / шоб з'в'і'р'і на л'удей нап'адали ? //

— Не'чут'но бу'ло //

З.: А йа'к'і з'в'і'р'і во'дил'ис' ? //

— Там і л'и'с'іци бу'ли / там і / посл'ідн'е ў'рем'е 'шо'то
при'думал'и / шо із зв'єри'нца утек'л'а йак о'то / 'шо'то нап'ада'є
на л'удей б'і ку'шка / йак це 'во'но назива'єце / 'тигра 'кажеца /
ну ма'л'е во'но 'кажут' / рис / ну йо'го н'их'то не 'бачиў / да йа
т'рох'і 'наче по'бойувал'ас' / йак іш'л'а л'ісом у'же / от і во

ў'рем'е во'ї'ни / ну йа 'тол'ко 'думаю / шо то х'то'то та'ку
'шутку пус'тиў / бо н'их'то йо'го й'не 'бачиў / 'того 'рису //

З.: З'гадуєте сво'є се'ло / 'хочете по'йхати ту'ди ? //

— Н'і / не 'хочу // йа там ни'чо не зоб'л'у ў'же / там
позакри'вал'и ш'л'узи / там во'да ў нас по'дво'рах сто'йал'о /
там 'може по'пудми'вал'о ўже / по'пудгни'вал'о / шо йа са'ма
'можу зро'б'іт' / йа ўже не ў состо'ян'іі 'буду / а так у'же /
тут 'будем дож'и'ват' йак 'буде // ди'ї ўсе // о'так і ж'из'
про'ходит' //

121. — Ну про бат'к'іў / жи'л'и во'ни середн'а'ками / бу'ла ў
нас сем'я / с'ім чоло'в'ік / п'ят' 'дочок / два 'сини бу'ло ў
йіх // 'мати у'м'єр'ла ў т'рудни год / ў гол'удоўку / бу'ло йу'
'сорок 'вус'ім л'іт / а по'том 'посл'і йі 'бат'ко / от в'і з'на'єте /
ў т'рицет' с'ед'мом по'мойему / чи на'чал'а т'рицет' 'вос'мого /
по'паў у бухве'ра ў 'пойзд'і / о'то 'между бухве'рами // от та'кай
полу'чил'ос' / там он по'грузку ро'б'іў і 'йак'то слу'чайно вун
по'паў у бухве'ра // ну'і так йа ос'тал'ас' од 'матер'і у о'д'інацит'
год / на'чал'а о'д'інацатого / од 'бат'ка ўже бу'ло ме'н'і ши'с'на-
цит' год // по'том йа 'кончила с'ім класу'ў / по'йхал'а до
сест'ри / ди'т'а гла'д'іл'а год / 'посл'і то'го / по'том сест'ру
пере'водил'и / во'на бу'ла за во'їен'им / йа при'йіхал'а до'дому /
при'йіхал'а до'дому / брат ро'б'іў шчо'то'водом / и йо'го
ў'арм'ію б'рал'и / і йа с'тал'а на йо'го 'місто шчо'то'водом /
ну і ро'б'іл'а / і ро'б'іл'а / то'д'і 'замуж 'в'ішл'а / 'в'ішл'а
'замуж / йак вам ска'зат' // так йа 'помн'у це ўсе 'дуже 'добре /
це 'перв'і раз йа 'в'ішл'а / бо йа ўже д'руг'і раз бу'ла / 'в'ішл'а
'вос'мого 'ма'я зап'ісал'ис' / д'вацит' п'ятого 'ма'я с'вад'ба
бу'ла / д'вацит' ўто'рого і'юн'а во'їна / пон'і'ма'єте / 'важко
ўз'думат' та'к'с' / 'тико шо / чоло'в'ік буў му'ї на же'л'ізної
до'роз'і / а то'д'і на'ложувал'и на жел'ізнодоро'жничкоў брон' // і
вун / буў з'начит' / 'дома три 'годи / до 'сорок т'реїт'ого 'года /
по'ка не 'в'ізвол'ил'и Укра'їни / 'нашого ра'йона / при'ходил'и
парт'ізани / два 'рази при'ходил'и / раз пр'ішл'и йа бу'ла
б'і'рем'ина / во'ни 'кажут' / ха'ї чоло'в'ік іде ў парт'ізани / а
йа йім ска'зал'а / ви' с'о'гон'і йо'го 'вуз'мите / 'заўтре ме'не
по'в'ісет' / во'ни не ўз'ал'и / во'ни 'силоі не б'рал'и / д'руг'і раз
пр'ішл'и во'ни / ан'г'інойу вун бо'л'іў / 'тоже не ўз'ал'и / ну'а
о'це ў 'сорок т'реїт'ом го'ду ўже вун по'шоў у 'част'і / там йо'го
с'коро ў'б'іто бу'ло / за 'Коростин'ем / там бумб'іюжка бу'ла /
йак йіх 'саме / в'же 'везл'и / 'в'ішл'и во'ни ўже там з'бойем чи
Бо'г йіх з'найс' ну'і там сна'рад по'паў у теї о'коп де 'вун буў
і ўсе / на цом 'кончил'ос' / ос'тал'ас' у ме'не ди'тина на ру'ках /
ну'і йак / йа пошл'а ро'б'іт' ў кол'госп / ў кан'тор'і йа ро'б'іл'а
з'разу / а по'том йак вам ска'зат' / 'через чо'тир'і 'годи 'в'ішл'а

д'ругі раз замуж у́же / у́же ж вун похорон'ани бу́у 'перви / в'ішла зно́у замуж / і жи'ли м'і ўже до йа'кого 'года / 'обшем на год м'і вийи́ж'зали ў Кома'р'інск'і райо́н / із ц'ім чолов'іком йа вйеж'зала / там з квар'т'ірої не полу'чил'ос' / йа вер'нула'с' на'зад у сво'є се'л'о / по'у'том 'дали йо'му 'через 'н'екотроїе ў'ремйе напраў'л'ен'йе / аж у Бело'рус'йу / там так полу'чил'ос' / шо ни'е с'тойіт' ка'зат' / хо'т'лі ми там ку'пи'т' 'комнату со'би ў Бело'рус'йіи 'кол'о сест'ри' / сест'ра там жи'ла / ну ни'е по'пал'ос' / там та шо прода'вала ў'йі 'д'іти бу'ли ма'л'йе / йуї не розре'шили прода'ват' / до 'возросту д'і'теї / чолов'ік'йі за'г'инуў на х'рон'т'і / от 'дали ста'рому напраў'л'ен'йе / ў Ба'раноўску 'обла'ст' / вун буў ре'в'ізор по кол'хозах / йо'му 'дали ту'ди напраў'л'ен'йе / м'і там 'шо то год жи'ли / йа не з'найу йак ко'му / ну м'і'ні / там не пона'равил'ос' у́же / п'росто йа ба'гато рос'казуват' не 'буду / но / не пона'равил'ос' ми'ні // там вос'точник'і круз ок'но квар'т'іра / 'хати па'л'или ййхн'йе / ну ў ме'не бу'ла чу'жа квар'т'іра / не л'у'білі там / то 'западна шчи'тал'ас' / а 'зарез' же / у́же йід' ту'ди / 'зарез м'і ўс'і ха'рошийе / а то'д'і ж не л'у'білі вос'тошних / з вос'тошн'іками / ну і йа йім ц'о'го / йа і бо'йал'ас' / при'йіхал'а зно́у на'зад у сво'є се'л'о / т'аг'не на сво'йу 'род'іну / ну то'д'і с'тал'и ро'б'іт' у кол'хозі / а вун інва'л'ід буў / ої 'Господ'і // п'іў 'гарно / л'у'біў п'іт' // а по'том по'шоў ро'б'іт' чорноро'бочим / хто шо по'просит' / вун інва'л'ідом буў / і так м'і жи'ли / йак вам ска'зат' / д'і'теї шче д'воїе з йім приж'і'ли / а 'перви же от 'первого бу'ло т'роїе ў ме'не ўс'о'го д'і'теї / д'в'і 'дочки і син / по'у'том вун забол'іў / ў йо'го полу'чил'ас' ў йо'го но'га бу'ла 'ран'ана / вун кан'тужени буў / і но'га 'ран'ана / полу'чил'ос' так / шо йо'му / у Чор'нобил'і од'ри'зали 'ногу од'ну / ганг'рена полу'чил'ас' у 'його / по'у'том не' проїш'ло два 'годи / йа за'бул'ас' / 'точно вам не ска'жу / ў йа'ком го'ду ж од'ри'зали ну шче 'кажице два 'годи проїш'ло шче вун у'чиўс' 'тико на кости'л'ах хо'дит' / нас еваку'іровали с'у'ди / і тут 'шо то 'через го'л'доў 'кажеца по'ўто'ра / од'ри'зали йо'му й'д'ругу 'ногу / і так вун про'лежаў тут пош'т'і два 'годи / без двох но'г // по'том ше на с'тарост'і ог'лух / і ос'леп // ота'ке от полу'чил'ос' / ну те'пер / йа ўже 'озде / це вун у 'восимд'іс'ат деў'йа'тому по'м'ер / а те'пер йа ўже жи'ву шче от при ме'н'ні жи'в'е й'сест'ра інва'л'ід 'тоже / ну так і жи'в'еце / йак жи'в'еце / так у́же й'жи'в'ем //

З.: А бра'ти 'ваш'і і 'сестри' ? //

— Два бра'ти / два бра'ти за'гинул'о на ф'рон'т'і // с'тарши і 'годом од'ин / 'сами с'тарши і 'годом од'ин за ме'не с'тарши // с'таршого 'д'іти найш'л'и аж у 'Роўном мо'гил'у / бо бу'ла при'ш'ла 'безвист'і / а 'менши / ой' 'Господ'і // от вер'тица ж / де вун

похорон'ан / ну вер'тица ж у гол'о'ві / не 'можу ўз'думат' / чи ў Лит'в'і чи / ў 'Нал'чик / а / 'город 'Нал'чик / ў 'горо'д'і ў тум по'хо'рон'ани // в'ін буў коман'д'ір ро'з'в'ідки / Бог йо'го з'найе / йа'ка йо'го смер'т' / сл'учил'ас' / ми' не з'найе'м ни'чого // от і ми' так / а 'сестри' / 'сестри' / од'на шче ў'м'ер'ла ў 'Буд'і с'тарша / нас же бу'ло аж п'ят' / це йа ўже 'сама 'менша 'м'ежду 'йіми / а д'в'і шче ў 'М'інском жи'вут' / у 'город'і 'М'і'нску / ў Бил'о'рус'йіи / ну і од'на це зо'м'нойу / а бра'ти за'гинул'и / о'бидва на во'ї'ні //

122. З.: Памйа'тайете / йак будували 'атомну с'танц'йу ? //

— Памйа'тайу / йа там не бу'ла то'д'і на П'ри'пет'і / бо це ж од нас пет'нацит' / ну до райо́на пет'нацит' к'і'лометроў до 'того бу'ло вос'ім'нацит' 'кажице / памйа'тайу йа 'тул'ко то / сест'ра 'радом зо'м'нойу жи'ла / і там бу'ли ро'бочийе ў'йі / не з'найу йак во'ни по'пал'и і во'ни си'д'ілі за сто'лом / о'б'ідал'и / йа це 'чул'а на сво'ййе 'уши шо од'ин ка'заў / це хара'шо / с'танц'йа / но 'каже / 'може полу'чице так / шо і не 'радийе ви' йої 'будете / і от 'через пет'нацит' год д'е'с'в'іт'ел'но так полу'чил'ос' / а так бу'л'ш йа шо / там 'город кра'с'іви ж та'к'і по'уст'ройілі / ўже 'д'іти мо'йі жи'ли / ўже квар'т'іру ха'рошу полу'чили / 'дуже кра'с'іви 'город / ви' шче там не бу'ли ? // там до'ма / там 'господ'і / там 'нове / там у'се бу'ло / шо там / снаб'жал'и / там же / на'род ту'да х'л'инуў з у'с'ого с'в'іта / там / 'вобшем 'дуже хара'шо бу'ло / йак'би' во'на не зор'вал'ас' / нам би' і 'д'ітам 'наши'м / ну а так полу'чил'ос' / шо 'д'іти по с'в'іту / хто де / те там / а те там / а те там //

З.: А памйа'тайете тої ден' / коли з'ір'валас' ? //

— Йак вам і ска'зат' / за'бул'ас' йа йа'к'і ден' буў / чи не'д'іла / чи / не 'помн'у // 'обше'м ден' не 'помн'у / йак до ме'не при'біг'ла доч'ка з ди'тинойу // ої / 'мамо / йак йа доб'і'ралас'е / і тракто'рам і ўсе / а шче м'і ў мага'з'ін'і по'чул'и шо шос' там зор'вал'ос' / ми' не ў 'курс'і 'д'іла бу'ли / йак пр'іш'ла доч'ка / роз'ас'нил'а / ну і так полу'чил'ос' / шо ди'т'атко ў йеї інва'л'ід / дак бу'ло у 'дом'і інва'л'ідо'ў / се'л'о йест' По'т'йеўка тут / йа за'бул'ас' 'тико йа'кого во'но райо́на / 'д'евочка 'мал'ін'ка ў'йеї на ру'ках / а чолов'ік на ро'бот'і / і так / те то'д'і / те то'д'і о'так / во'на при'біг'ла з ди'там / а чол'ов'ік у́же п'ішки йшоў от'кудаву то і тут зиш'л'ис' у 'мене / но ми' ни'чого не з'найе'м чи це ў'редно / чи не ў'редно / си'дим на 'вулиц'и / кол'ги од'ин во'д'іт'ел' і 'каже / на 'з'ат'а на мо'го / Ва'сил' / ти чо'го си'диш / а ну соб'і'раіс' / 'каже / ўйеж'зат' / от'с'удова / да / о'ни до 'вечора соб'рал'ис' і / не з'найу чим вун ййх дос'тави'ў до Луб'янки' там се'л'о йе / чи шо / йа 'ц'ого ўже вам 'точно не ска'жу / а там у́же ййх напраў'л'али / ку'да ко'го /

Вони зразу мабут попали у К'їєу / а потім с К'їєва йакос' аж у Кал'угу попали / ну вони ж шчас там гуду'ю три старалис' обме'нат' квар'тери во'ни зарез у Мал'ині Жи'томир'ській район / можна ска'зат' не дуже дал'еко // ну а так іш'че / нас у'же / саме ж перед Паскою д'їло було / зако'лоли ми поро'са / стег'но пек'ли / м'ї ж об'ично ўже з'на'ете йак у д'е'реўні / стег'но пек'ли / там у'же пригото'їл'алис'а / а-ге / йїздет' у'же сви'неї зби'райут' / ко'рови ведем / це с'одні при'мерно К'расна Су'бота / м'ї ведем ко'рови ўже на ма'шини / а на'заўтре ўже Паска / чет'верте число / ўже і нас аў'тобус п'їдб'їрайе / ўже і пов'ез'ли нас // зразу за'вез'ли мене ў Гаў'роншчину / тут се'ло йе неда'леко // там йа жи'ла / по'ка ц'їе 'дом'їк'ї пост'ройл'и / а то'ді тут ме'їні дал'и квар'теру / пере'їхал'а с'уди / ну і жи'ву //

З.: А там у ко'го жи'ли ? //

— Там бабушка та'ка ха'роша жєнщина була / шо ми ж іш'че йїздили за н'екоторими веш'чами ту'да ў сво'їе се'ло / давал'и нам ма'шини / дак м'ї / дак во'на да'же ме'їні йїсти на'варит' / і ха'з'айїну на'варит' йїсти / та'ка жєнщина ха'роша була / от м'їні'є нїх'то не ка'же / бо йа ўже там да'їно була / чи хот'їа во'на шче жи'ва // ха'роша та'ка жєнщина / от // ува'жал'и нас / не буд ка'зат' / жал'їли / п'росто л'уди жал'їли / шо та'ке бедств'їе нам по'пал'ос' / так шо / йа буду йе'її споми'нат' / шо во'на гарно при'нал'ла / і да'же ме'їні с'тал'а йак у 'помоц' / йак от ме'їні йїхат' ку'ди / дак ц'а сест'ра ж т'рошк'ї ўну'шен'їе ў йїїї ў голо'ві / дак йа ха'з'айїна оста'їл'ал'а на йїїї / по'ка шче в'ун / вун зразу ў бол'нищу йо'го пол'ожил'и / а пот'ом же та'к'ї при'вез'ли // і то'го // і йа оста'їл'ал'а і во'на да'же йїсти наго'товит' / і ме'їні йїсти з'варит' / ну так ха'роша л'удина по'пал'ас' // а по'їтом тут 'дом'їк' дал'и / да пере'їхал'и ди'ї у'с'о //

З.: Л'уди ц'ї шо тут жи'вут' / йак до вас від'нос'ац'а ? //

— З'на'єте шо / йа ту'л'ко хо'жу ў ма'газ'їн да ў кан'тору кол'ї'небуд' / на ро'боту йа не хо'жу / по'їтому шо йа ў та'ко'м состо'їан'її жи'ла / тої без ну'ог ж'їў / ц'а сест'ра бол'на дак йа ў кол'хоз на ро'боту не хо'жу / так шо йа не з'найу / а так ў ма'газ'їні / при'мерно до мене л'уди хара'шо обра'ш'чайуце / а та'ка вобш'чму йа не з'найу / не буду вам ка'зат' / йак / ме'їні ка'жица / нїх'то ж не об'їжайе //

З.: Ваш чоло'в'їк без н'їг буў ? //

— Це ц'ї у'же да / дру'г'ї / у'же йо'го ў Чор'нобил'ї од'ну 'ногу од'ризали а д'ругу ўже тут од'ризали // ну ў йо'го була 'ран'ана но'га од'на / шо то'получил'ас' ганг'рена ў йо'го / це шче ў Чор'нобил'ї / за'вез'ли / од'ризали йо'му ту 'ногу / а по'їтом у'же вун на'чєб'то стаў у'же ви'чун'ат' / стаў у'же на

кости'лах у'чи'ца / еваку'їровал'и с'уди і тут по'ж'їў вун / йа не пом'ну с'куко там / переїш'ла зноў ганг'рена на д'ругу 'ногу / і од'ризали ўже тут д'ругу / ну і так у'же до'ж'їў до с'м'ерт'ї / шче ж'їў вун / шчи'таїте / чо'тири 'годи обш'чем / два 'годи без двох нуг і без пу'їтра м'їсеци / а нако'н'ец іш'че і ос'леп буў / 'важкє та'ке жи'т'а ск'лал'ос'а / нїчо'го не по'д'елайш //

З.: Перед тим / йак 'мала з'їр'ватис' 'атомна / чи може бу'ло ў 'кого йа'ке передчу'т'а чи с'нїлис' ? //

— Йак вам і ска'зат' / с'нїто нам не с'нїлис' / но' раз при'їхал'а мо'їа доч'ка / це шче во'на не зор'вал'ос' / ди'ї ка'же / 'мамо / нї'кому 'туко не ка'жит' / д'їїчина ў нас 'робит' / жи'ве 'коло 'атомної / ну шос' зор'вал'ос' та'ке / шо аж у 'дом'ї ст'їна пожо'їт'їло / о'це ту'л'ко та'ке бу'ло / не то / шо це ўже зор'вал'ос' со'їс'їм / а шче 'ранше / но нїх'то нїчо'го / нї'якоїї о'п'асност'ї не ма'ї / нїчо'го та'кого / жи'ли л'уде ди'ї у'се / нїчо'го не з'нал'и / а то'ді ўже йак зор'вал'о / до кан'єшно / ўже ст'рашно бу'ло нам і ту ху'добо 'в'єсти на 'тїє ма'шини / 'Бо-о-же му'ї і 'тїє аў'тобуси йшли не о'дин же і не два / а ц'їл'ими еша'л'онами / 'н'єскоко аў'тобусов под'рад / ст'рашно бу'ло да'же / ну йа шче от шо вам ска'жу д'їти / от 'кажут' / ви'новате на'чал'ство / почо'му не об'їа'їл'али / а йа ка'жу / 'добре / шо й не об'їа'їл'али / нам ска'зали / це на 'тижден' / там на дв'ї нед'їл'ї в'ї в'їєж'їзайете / не бе'р'їт із со'бо'їу нїчо'го / а йак'б'ї ска'зали / шо ми йїдем насо'їс'їм / там би' не од'не поме'шал'ос' / це ж 'к'їдайеш у'се / от м'ї із стар'їм сво'їїм'ї ру'кам'ї 'хату зро'б'їли / у'се / до с'тарост'ї шоб' 'начє 'л'єкше жит' / а тут трах бах / 'к'їдайеш / кан'єшно / а так пост'єп'єно / по'ст'єп'єно ўл'ад'нал'ос' / да-аї жи'вем у'же / з'найете / ўже з'найем / шо ту'да м'ї не по'їїдем //

123. З.: А можете розка'зати йак 'хату ро'бити ? //

— Йа вам з'разу розка'жу / йак м'ї с 'п'єрвим хо'т'їли ст'ройїце чол'ов'їком / шче йак в'їн 'дома буў // по'їхали м'ї з йїм ко'їро'їко'їу ў л'їс / це / по'їхали ко'їро'їко'їу ў л'їс / та ко'їро'їка ж не во'зил'а л'їсу / ми ўже ри'їши'ли ст'ройїце з 'п'єрвїм шче то ўже з'на'єте / жи'вем це ж заб'рали йо'го ў 'сорок т'рєїт'ом а то ж м'ї у'же жи'вем / хаз'аї'нїєм / та ко'їро'їка йак по'но'сил'а з 'тїми ко'їл'од'ками 'того 'воза / а ў нас 'хатка там прода'вал'ас' стар'єнка / так йа по'думал'а да ка'жу / з'найеш шо чол'ов'їче / да'ваї 'луч'є купим ту стар'у 'хату / х'їба ми пост'ройїмос' так / 'в'о'н пос'л'ухаў і ми куп'їли / куп'їли м'ї за йа'к'їє ре'сурси / куп'їли поро'с'атко 'в'їгодал'и св'їно'матку / дож'дал'ис' поро'с'аток / і пот'ом за ти поро'с'атка м'ї куп'їли 'хату / це ж не так йак те'пєр у'же / а то'ді ж іш'че ц'єнїл'осє ўсє // а з ц'їм у'же ми / ми прода'вали

ту хату / продали / а з цим уже ми ст'ройілис' / 'тоже йа ў л'іс 'йіздила / з йім 'йіздила ў л'іс / і 'р'ізали л'іс / ўс'ак бу'ло / ну на'нал'и 'ту'ко л'удеї на под'вал шоб / а по'том / ў 'його 'тоже інвал'ід вин уже 'тоже тут по'м'ер / дру'з'а во'ни бу'ли / і теї інвал'ід і теї / му'ї ха'з'айін у'м'іу те'сат л'іс / підго'товит' л'іс / поз'ве то'го / теї у'м'іу у'се дол'а'ду / ви'ме'рат' і ўсе / скл'а'дут' там / 'н'ескоко' / шар / чи там с'ко'ко' і 'дал'і / і так і пост'ройілис' / шче і ко'л'одез'а 'ви'копал'и цемен'тованого ўже 'перед ц'ім 'горем / ўже 'можна бу'ло жит' / о //

З.: Ви 'йако'с' виби'рали спеці'ал'но / з'нали де ко'лодез' ко'пат' ? //

— Н'е / не з'нал'и / просто так / дл'а у'добств'іа / шчоб бл'изен'ко но'сит' 'воду од по'рога / диї у'с'о // у нас там ко'лодез'і йа вам іска'жу / тут ос' де йа б'рал'а 'воду у л'удеї / дак шис'нацит' кру'гу:ў 'кажут' / а ў нас там три чо'тири к'руги і ко'лодец' / там же 'низ'к'і мес'та ў нас / не та'к'і йак тут //

З.: Де ви 'місце виби'рали на 'хату / йак ? //

— 'Бат'ко'ўшчину / на 'бат'ко'ўс'ко'м д'воришч'и / де ста'ра 'хата 'бат'кова сто'яло / на то'м 'місці / ми с'тару 'хату розоб'рал'и / бо жи'ла ц'а сест'ра там / у туї 'хат'і і йуї пост'ройіли та'ку невел'ичку / бо о'на од'іночка / і со'б'і там так 'через го'род чи шо / пост'ройіли со'б'і диї / на сво'й'о'м д'воришч'и шчи'таїте // ми дере'ї'яну збудо'вали / дере'ї'яну / пуд'вал а по'том с'т'інки дере'ї'янийе і перего'родки дере'ї'яни / у нас же кру'гом там л'іс //

З.: А з 'йакого 'дерева ? //

— Сос'на // а под'вал дубови' / а то сос'на //

З.: А пуд'вал гли'бокиї / с'к'і'ї'ки висо'та ? //

— Н'е-е / ну штан'дар'і ми нази'вали / за'копували / ну 'може 'ви'шче т'рошк'і за це за'копували ў 'земл'у / так / ну на с'ко'ко' / 'може на / метроў по'ўто'ра / бо т'реба ж ў 'земл'у йо'го зако'пат //

З.: Н'і'чим це сма'лили ? //

— Н'е / ми ни'чим не сма'лил'и //

З.: А ш'курили ? //

— Да / да / да / обко'ровувал'и ми / да / 'кору зни'мал'и / зни'ма'ї'це ко'ра і ўсе //

З.: Чим зн'і'майе'ца ? //

— Чим 'видно / со'к'іро'у // а дуб / вун же йак по'буде у си'рому / до вун же к'репши 'робице / вун же не так йак сос'на / вун же шче к'репши 'робице / ну і ни'чого 'хатку пос'тавил'и на д'в'і 'комнати / ни'чого / так йак м'і ка'зал'и ко'муорка і д'в'і 'комнати і ўс'о / п'іч / г'руб'а і ўс'о //

З.: А ў 'хату шо с'таї'али ? //

— У 'хату ўже посл'едн'е ўрем'я д'іти т'ел'е'в'ізора при'везли нам бу'ли / кро'ват'і м'і 'сам'і поку'п'л'али / 'шафу 'сам'і ку'п'л'и / ну і 'рад'іво у нас 'в'ічно бу'ло / е'л'ектрика бу'ла / ну-у / 'можна бу'ло жит' //

З.: Між б'ре'ї'нами шос' кла'де'ца ? //

— Н'е / мо'ух / з'на'ї'ете шо та'ке мо'ух / мо'ух ло'ї'жил'и / на 'каждеїе б'ре'ї'но / ло'жице мо'ух / то'д'і зно'ў б'ре'ї'но / ну а зсе'редини ўже шчи'ко'турил'и / йа са'ма і шчи'ко'турил'а // г'ли'но'ю // з пес'ком т'рошки / ну і зсе'редини там наби'вали та'к'і'е йак вам ска'зат' / д'ранку / м'і нази'вали / та'ке ре'шоточками / йа са'ма шче і шчи'ко'турил'а //

З.: А де ту д'ранку б'рали ? //

— А л'іс же ў нас / а по'том / 'йако'с' же 'парил'и да ста'ри 'йако'с' йіх та'к'і'е 'палочки' ви'д'елува'ї диї у'с'о // ўсе ў сво'ї'їх ру'ках бу'ло // м'і 'даже ў'м'і'ї к'і'р'п'іч ро'уби'т' / да // 'горе ўсе на'учи'т' / йак 'кажут' 'горе кал'а'ч'і на'учи'т' 'йісти / так і нас / м'і ж про'жи'ли ў сво'ї'ї 'годи і 'гол'од і 'хол'од і вої'ну ўсе ж м'і пере'жи'ли // ну 'роб'іце та'ке 'наче ота'ке от ко'ри'тце / посе'редин'і попе'речичка / по'том 'міс'це г'ли'на / г'ли'на і пе'сок / ну по'бу'л'ше г'ли'ни ка'н'ешно / а по'том по'си'пл'еш пе'сочком о'т'їе ко'робочки' / на'л'апо'ї / на'л'апо'ї / по'ро'ї'на'ї / по'том пере'к'іну'ї / во'но 'вик'іну'лос' / пос'та'ві'ї йо'го 'руб'а / хаї со'хне / і вам к'і'р'п'іч / ўсе 'нашим' л'уд'ам при'ходил'ос' ро'б'іт' //

З.: А з'верху йак ро'били / 'тоже за'к'і'дали г'ли'но'ю ? // з 'чого к'ришу ро'били / чим к'рили ? //

— Ну 'хата ж 'роб'іце / йа не з'найу / чи ви' ў 'курс'і д'іл'а / там же к'рокви' с'тавице / по'том 'лати наб'і'вайут' / 'доски' по тих к'роквах о'так упо'до'уж / а к'роква це ота'ко сто'їе // а те на с'т'іни / пото'л'ок //

З.: І з'низу 'тоже н'і'дби'вайе'ца ? //

— 'Тоже шчи'ко'турка / ну ў нас шчеко'турки' ў пото'л'ка не бу'ло / бо йа не ў'м'і'ла / дак 'доск'і / по'мазал'и да ле'п'іл'и диї у'с'е //

З.: А йак т'і 'доски нази'вайут'с'а шо н'і'дби'вати ? //

— Пото'л'ок м'і з'вал'и диї у'с'е / пото'л'ок //

З.: А з'верху шо к'л'али ўсе'редин'і на т'і 'доски ? //

— 'Тирсу наси'пал'и / коїс'тру наси'пал'и / це дл'а обогре'ван'їа / а хто хо'т'ї до вал'цо'ва'ї / це вал'цо'ва'ї до 'тоже г'лі'но'ї з'мазува'ї / но м'і не вал'цо'вал'и / просто не бу'ло ў нас 'сил'и т'а'гат' г'лі'ни ту'ди //

З.: 'Тирса са'ма бу'ла / чи з 'чимос' м'і'шали ? //

— 'Тирса / коїс'тра з 'л'ону / о'то / ота'ке от / дл'а ут'еп'л'ен'їа // а к'рил'и / за к'ришеї м'і 'йіздил'и аж у Чер'ні'го'ї по бл'аху / по'том ку'п'л'и м'і та'койі ко'ротин'койі

бл'ахи^і / ну нак'рил'и л'уде там нам / но на^іверно не так / бо прот'е^ікало / по^ітом м'і ўже / йак вам ска^ізат / у^іже П'ри^іпет' бу^іла / дос^італ'и ўже м'і бл'ах'і та^ікої / вел'ик'і^іе л'іс^іти / по^іверх те^ійі пот'а^ігнул'и / у^іже не прот'е^ікало / у^іже у^ідобство бу^іло ха^іроше / м'она бу^іло жит' //

З.: А н'іч бу^іла ў^і хат'і / ро^ібили ? //

— І н'іч / і г'руба / ўсе бу^іло //

З.: Ви з^інаєте / йак н'іч т'реба к^іласти ? //

— Н'і не ў^імийу цо^іго / цо^іго ўже не наў^ічил'ас' // йа т'уко бачил'а йак 'робет' //

З.: Шоб 'дерево не заго^ір'іло^с / то йак обкла^ідали ? //

— Да-а к'ір'п'іч чо в^іна заго^ір'іца / во^іно ж к'ір'п'іч / пов'і^іложуйеце ўсе к'ір'п'іч / так шо чо^іго во^іна заго^ір'іце //

З.: А н'іч чим з^імазували ? //

— К'рейдойу / то^ід'і ж к'рейда бу^іла //

З.: А з^ілинойу спо^ічатку мазали ? //

— Да / мазали //

З.: На йа^ікому рост'вори к^ілац' фундамент 'печ'і ? //

— М'і / м'ожна ўс'ак ло^іжит' / а м'і ло^іжил'и то^іже ж чо^ітири штандар'і по кут'ках / шоб бу^іло прост'ранство пуд печейу / а по^ітом / це на чо^ітирох уг^ілах фундамент / та^іка 'дирка посе^іредин'і / а по^ітом ло^іжил'и доск'і / а на доск'і ўже печ'ник г^ілину л'апоў / да ло^іжиў к'ір'п'іч / ди^іу^іс'о / во^іно ни^ікол'и не^і заго^ірал'ос' / пото^іму шо м'і ж берег^іли / шоб / усе^іредин'і шо бу^івае от там же г^ілиноўі з^імазаў / шоб поца^ірапоў / то за^імазуйіш йо^іго шоб ус'єгда бу^іло там / йак вам ска^ізат' / ру^інн'іко і шоб не доіш^іло до 'досток / хот' там к'ір'п'іч ле^іжит' / но ўс'о^ідно о^іпасно / шоб о^іди^ін к'ір'п'іч ле^іжаў / бо це ж м'оже іскра по^іпасти м'ежду к'ір'п'іч / дак г^ілиноўі йо^іго гарне^ін'ко зб'і^івал'и там усе^іредин'і / ви^імазувал'и ди^іу^іс'о / ди^і / не допус^ікал'и до то^іго / шоб там проди^іравит' шо 'небуд' / там кочер^ігойу ч'и ч'им / зал'іпл'увал'и // пл'ити не бу^іло ў^інас / п'і^іч / і так у д'ругу 'комнату г'руба бу^іла / шоб г'рило ў^ід'ругу 'комнату //

З.: Два димо^іходи чи о^ідин ? //

— О^ідин ў^ігору ви^іходиў / а на го^ір'і / ле^іжа^ік'і м'і називайім шо попе^іречни ота^іко йде / с^іходице з двох бу^іквоў / то од 'печ'і а то од г'руб'і / а тут йде ў димо^іход / то лежа^ік'і називайіце / а то //

З.: Прикри^івали чимос' димо^іход ? //

— Н'є / н'і^ічим // н'і^ічим / ў нас димо^іходи не бу^іл'и при^ікрит'і // то це ж зас^ілонка оту^іто ў^і хат'і / ў п'іч // це / м'і закри^івал'и / 'йухта називайіце це угор'і ўже там / на 'печ де йде ўже ў димо^іход там / дак там йе та 'йухта / дак закри^івал'и 'йухтойу / ну так закри^івал'и шоб не по^ічадат' // ўже йак 'ви^іде

га^ірачи 'воздух / дак то^ід'і м'і закри^івайим / бо це ж м'ожна зак^іри^іт да ў^ічадет' //

З.: У^і кут'ки н'і^ічого не к^ілали / не н'ідкла^ідали г'рош'і ? //

— От ви з^інаєте / йа за це не з^інайу / йа не з^інайу / бо це нам фундамент пома^ігал'и ж маіс^ітри ро^ібит' / дак йа за це вам не ска^іжу / бо йа не з^інайу //

З.: А то^ід'і ўже йак 'хату побуду^івали / ро^ібили йа^ік'іс' ў^іх'ідшч'ини ? //

— Ро^іб'іл'и // ну йак / заз^івеш л'уде^і ди^іу^ісе / поз^івал'и л'уде^і //

З.: А толо^іка у вас бу^іла ? //

— Н'є / ў ме^іне не бу^іло толо^ік'і // дру^іг'і^іе 'робет толо^іко^і / то з^інаєте / йак ба^ігато 'роду йе / да ўсе / да то с^іходеце 'родств'ен'ік'і / а ў нас 'роду не бу^іло та^ікого / дак м'і толо^іко^і не ро^іб'іл'и //

З.: А над'вор'і у дво^ір'і шче шчо сто^ійало ? //

— Са^іра^і бу^і / по^ітом т'уок ми^і називайі^ім / де 'с'іно з^іл'ожуйі^ім / де хл'іб мо^іл'отим і са^ідок бу^і / поса^ідил'и / ну^і ку^іратн'ік бу^і д^іла ку^іре^і / ну так і д^іла дро^і / ўсе те шо т'реба ў ха^із'айств'і / шо необхо^ід'іме / те ўсе попри^іс^ітройувал'и //

124. З.: А ви пам'і^ітайете йак ви почи^інали хаз'айну^івати ? //

йак почи^інали шит' / хл'іб пек^іти ? //

— Ме^іне ўже хл'іб учи^іла свек^іруха пек^іти // см'єйаца 'будете // йа то^ід'і ро^ібил'а ўже ж на с^ітанційі / бо йа^і замуж ви^іходил'а уже з^ітейі ро^іботи / а ў ме^іне ж 'матки^і не бу^іло наў^ічит' / а йа мол'одо^і ж пош^іла по ро^іботах / да так / сест^іра о^іц'а бу^іла шче ў ме^іне во^іна ўже ў 'сорок чет^івертом го^іду йі^і пл'охо с^італ'о / а то во^іна / до / там же чо^ітири к'і^ілометри йти / йа 'ранен'ко йду і 'позно при^іхожу / не^іма ко^ід'и учи^іце / то во^іна са^іма хл'іб пек^іла / а пош^іла до свек^ірухи / свек^іруха ўже захо^іт'іла ме^іне наў^ічит' // пос^ітавил'а осл'о^інчи^іка ме^ін'і ма^ілен'кого // т'іста то^іго / у^іже пос^ітавил'а д'і^іжку / а йа тоў^ічу тоў^ічу йо^іго // во^іна ме^ін'і не пудс^іказуйе / шо це т'реба ж йо^іго ме^ішат / перевер^ітат' / а йа йо^іго тоў^ік'ла / тоў^ік'ла / а во^іна ўже 'каже / ну дон^іка / іди^іж у^іже на ро^іботу / бо ўже ж нам т'реба на ро^іботу / йу^і / і чоло^ів'ік же с^ітари^і шче бу^і // шче ж це м'і // ну да / це ж м'і ро^іб'іл'и шче п'раўда / це ж зна^ічал'а во^іни / дак / 'каже / бо то^іб'і ж у^іже т'реба на ро^іботу / йа са^іма доме^ішу / о^ітак йа наў^ічил'ас' / то^ід'і ўже / с^італ'а ўже ж дог^іладуваца бу^іл'ш / да ўсе шо т'реба йо^іго ме^ішат' да ўсе / з^інаєте / о^ітак і на^ічал'ос' / так і нача^іл'и хаз'айну^іват' //

З.: А йак хл'іб в н'іч 'першій раз са^ідили ? //

— Йа ўже не 'помн'у цо^іго / йак йа ўже са^ідил'а / ў свек^ірухи йа не са^ідил'а / бо / йак ска^ізат' / свек^іруха пожи^іла там йа

пуў'года ў'й'і'ї / по'том у'же йак 'н'імци заіш'л'и / во'ни
'ви'йехал'и //

125. — 'Н'імци 'йакос' же так іш'л'и / шо тут на ро'бот'і ми'
ще ш'чоло'в'іком хо'дил'и на ро'боту во'ў'рем'іе во'їни / до йдем
'л'ісом / а 'л'ісом при'і'ходил'ос' / до м'і йдем так од кор'ча до
кор'ча б'ігал'и і ў ка'зарм'еном пол'о'жен'іі м'і бу'л'и / дак м'і
бе'жи'м і 'пул'і с'в'ішчут' / по л'іс'тах / пон'і'ма'єте / само'л'оти
ле'т'ат / дак м'і бу'л'и на ка'зарм'еном пол'о'жен'іі / нача'вал'и
там на с'танційі на туї / ўс'ак бу'л'о / 'господ'і / с'трашно
й'подумат' зарез // а по'том та'к'і / тут по т'іл'іх'вону
переда'йут' у'же 'н'імци / там Де'нисовичи' йест' пет'нацит'
к'і'лометроў од нас се'л'о / у'же по т'іл'іх'вону нам по'с'аз'і
'кажут' у'же 'н'імци ў Де'нисовичах / дак йа з ро'боти ўтек'л'а /
йа предупред'ил'а нача'л'ника сво'го / ма'істра / по же'л'ізної
до'роз'і вун буў ма'істер / йа ска'зал'а / шо йа уї'ду з ро'боти /
во'ни і'дут' на пут' / а йа оста'йус' од'на / ўс'і с'ем'і 'ви'йехал'и
о'т'туда / бо с'тал'о бом'б'ит' у'же там ти'о с'танційі да ўсе / так
йа с'тал'а бо'йаце / а по'том ска'зал'и ўже по т'іл'іх'вону / шо
'н'імци ў Де'нисо'в'ичах мото'цикл'ами' / дак йа то'д'і / д'ума'ю
о'тут при'й'ідут' да нак'ри'йут' тут ме'не ў цуї ка'йутци ў туї
кан'турци д'і'у'с'о / і ўтек'л'а // йа ўже йак б'ігл'а / дак 'саме /
там у нас та'к'е бол'утце йе / йа до'б'ігл'а до 'того бол'у'отца /
само'л'от за само'л'отом га'н'а'е'це і ме'н'і так с'трашно с'тал'о /
йа л'аг'л'а ў ка'наву / ў тра'ву / во'ни так 'низ'ко га'н'ал'ис'
од'не за дру'гим / шо 'наче йак 'надо'мної прол'е'тал'и дак 'наче
со'ўс'ім 'надо'мноў / по'том во'ни пол'е'т'іл'и на Де'нисовичи' /
йа схва'тил'ас' / до'б'ігл'а до'дому / і це йа ўтек'л'а йак с'о'г'од'ні
'помн'у ў п'іятницю / і ре'шил'а так / 'есл'і 'н'імцоў не 'буде /
ў поне'д'ілок ўже по'ї'ду на ро'боту // ко'л'и ўже ў су'боту /
ўже зри'вайут' 'наш'і посл'ідні' поїзд і'де / зри'вайут' 'ре'йки' /
ну ўс'о / ўже ро'бота пре'крат'іл'ас' раз 'ре'йки / так у'же йа
не пош'л'а / так ўже й'ос'тал'ас' / пожи'л'а йа ў свек'рух'і
по'ў'года / по'том у'же йак при'ш'л'и 'н'імци / во'ни бу'л'и з
чу'жого се'л'а / во'ни 'ви'йехал'и ў сво'іе се'л'о / бо йіх у'же
с'тал'и о'т'удова а'к'ішкат' / он буў гол'о'вої с'іл'ради / а то'д'і //
ну це т'рудно об'яс'нит' дл'а вас / дл'а вас 'буде непо'н'атно //
ну / у'же ж йак 'н'імци при'ш'л'и до ўже ж і дру'га ўл'аст' / а
вун буў же гол'о'вої с'іл'ради то'д'і / ста'ри' / с'векур муї / ну
то й'а'к'ішк'айут' йіх / ду вун на сво'іе се'л'о по'й'ихаў / а йа не
схо'т'іл'а / ос'тал'ас' / у свуї'юм се'л'і / ш'чоло'в'іком / п'росто
не схо'т'іл'а 'йіхат' / о'так і ос'тал'ис' і ос'тал'ис' // в'і з'на'єте /
'осен' / м'і ўже поко'пал'и зем'л'анки' ў л'іс'і / жи'т' там / у'же
жи'л'и м'і ў л'іс'і / іш'че шо ме'н'і 'сил'но за'помн'іл'ос' / м'і
бу'л'и йак дур'нийе то'д'і / пон'і'ма'єте / то'д'і ж т'реба бу'л'о

та'йіце од 'н'імцоў / хо'ваце / од парт'і'заноў 'тоже м'і бо'йал'ис' /
бо іде у'веч'ері' чи то 'н'імец чи пол'і'цаї пуд 'в'ідом 'може
парт'і'зана / а парт'і'зани хо'дил'и ўсе / то х'л'іба / то чи 'н'імци
йе / у нас у'се пи'тал'и нас / ну' ми' бо'йал'ис' / чи то
парт'і'зан / чи то пол'і'цаї пуд 'в'ідом парт'і'зана / то'д'і ж
з'на'єте / бу'л'о це ўсе о'пасно / а по'том йа 'помн'у йа'к'іе м'і
'дур'и ўс'і бу'л'и / при'ш'л'о чи п'іят' чи ши'ст' парт'і'заноў йа
ўже 'даже за'бул'а ко'л'ічество / і це неда'л'еко 'нашої' 'хати
с'тал'и / а 'л'уде 'наче за'бул'и / шо це 'н'імци ўже при'ш'л'и /
а во'ни 'серед б'іл'ого дн'а при'ш'л'и і м'і 'женш'чини / з'б'ігл'ис'
до йіх / зра'д'іл'и йім / пон'і'ма'єте / йак пол'у'чил'ос' / шо
це ж 'наш'іе при'ш'л'и / ну во'ни шо / побу'л'и д'і' пош'л'и /
но а посл'і то'го ўже / чи хто до'н'ус / не з'найу за це ў'же /
у'же с'тал'и 'н'імци найіж'зат у 'наше се'л'о / і буў с'л'учаї / шо
у 'нашом се'л'і це по су'і'дству / 'через од'ну 'хату од ме'не жи'ў
с'тарусто // парт'і'зани у'ну'ч ук'рал'и с'таро'сту // да / ў ш'кол'і
жи'ў п'ісар // так ш'кол'а б'л'ізен'ко 'через до'рогу од нас бу'л'а /
а с'таруста 'через 'хату так / 'через дру'гу жи'ў / парт'і'зани
'того / ук'рал'и с'тарусту / це ж м'і ще с'п'ервим чол'о'в'іком /
ще ж вун не по'шоў на фронт / ну йа за'бул'ас' 'точно год //
і от / і д'іт'а ў ме'не мал'е на ру'ках / йа ўс'тал'а / а ўсе
ж'дал'и 'хаписа / 'хапис / це ка'зал'и шо 'то ў Гер'ман'і'ю
ха'пайут' / дак он 'хапис 'буде / ўсе бо'йал'ис' 'хаписа // ко'л'и
чоло'в'ік ус'таў / ўм'і'ва'іце о'так / у'м'і'с да пол'о'т'енце ви'с'іло
'кол'о д'ве'р'ей / а йа ўста'йу з кро'ват'і / д'іт'а ўз'ал'а / і на
'рук'і ўста'йу / аж то'го / 'н'імец ў'ок'но / 'н'імци // а йа /
ох / М'іша 'хапис / так / аж 'у'ни ўс'каку'ют' і по'п'італ'и /
парт'і'зан буў / йа 'даже не 'пон'ал'а / а чол'о'в'ік 'пон'аў //
н'ет / ех / вун йак ў'р'іже йо'го у ш'чоку / вун так ўти'раў од'ну
ш'чоку / а вун йак у'р'іже йо'го і на'стави'ў / а двох п'ід ок'ном /
т'рет'і ўб'іг у 'хату / і йа то'д'і с'л'ідом / вун на'стави'ў на 'його
ру'жо / а йа с'л'ідом / дак вун повер'нуў ру'жо да до гру'деї /
йа то'д'і на'зад // на'зад одсту'п'іл'а / ну ме'не ж кур'тит' /
шо ж та'ке / пове'л'и ж / шо ж та'ке / ў чом 'д'іл'о // а ў
ш'кол'і жи'ў п'ісар / то с'тарусто / а то п'ісар / і йа пош'л'а /
с'ге / си'д'ит' чол'о'в'ік муї і си'д'ит' п'ісар / 'кол'о йіх ох'ран'ік
'ходить / йа до йо'го 'ж'інки / до п'ісарев'о'ї ў чом 'д'іл'о /
'каже с'таро'сту ж ук'радено / заб'рал'и парт'і'зани с'таросту //
ну по'том при'й'іхал'и 'н'імци ўже і ска'зал'и / 'есл'і не 'буде
с'тарости / се'л'о 'ваше с'пал'им / ну йак вам ска'зат' / йа йш'л'а
о'так 'через до'рогу до ш'кол'и по 'воду / от 'хати / ко'л'и то'го /
бе'жит' же теї с'тарусто / об'ша'рашкани / 'пол'и ў йо'го
обор'ванийе / Хвед' йо'го бу'л'о зват' / йа ка'жу Хвед' / це вас
пустил'и / а вун 'каже / с'ге пустил'и / йа 'кон'і пас да ўт'ук /
ну і по'том 'вун зноў ро'б'іў / он на'верно ўз'аў с'аз' із

парт'і'занам'і і так вун 'дал'і продоў'жаў ро'боту сво'ю // ну а мо'го чол'ов'іка / йа з ди'т'ам хо'дил'а п'лакал'а сл'ідом за 'н'імцями / во'ни 'токо ска'зал'и ме'н'і / пудожд'іт д'ругу з'м'іну / і там д'ад'ко буў / наш / д'ад'ко / диі 'каже / ну во'ни ска'зали воўз'м'іт 'подп'ісі / вун де ў акт'і'вістах не ро'б'іў / по'б'ігл'и по сел'у / і ц'а сест'ра шче хо'дил'а шо зо мної жи'в'е / л'уде попу'д'пісувал'ис' боў ун же ро'б'іў на же'л'ізної до'роз'і / шо ў акт'і'вістах вун ни'де не буў / ну ни'чо'го / теї же 'каже / шо то'го / п'ідожд'іт з'м'іни / а д'ад'ко 'каже / йа ска'жу шо йа при'ходиў до вас за'куруват' / бо он б'л'изко од нас жи'ў / а д'іло бу'ло з'вечора // за'помн'іл'ос' на ўс'ю жи'з' та'ке / і теї д'ад'ко 'ходить' і йа з ди'т'ам хо'жу / п'лачу / шо це ж і чол'ов'ік_же / у'же йіх пере'в'ел'и до с'тарости ў двур / си'д'ат / ох'ран'ік 'кол'о йіх / поў'том у'же при'йіхал'а з'м'іна / йа пудиш'л'а / ўсе_ж з пла'чем і'деш / бо з'на'єте / це та'ке / шо / о'ун о'дин / 'в'ішоў на двур 'н'імец / і к'іў'нуў на 'мого чол'ов'іка і ска'заў уп'е'ред / чол'ов'ік 'каже йа 'думаў на рост'р'іл у'же 'ноги п'ідко'сил'ис' у ме'не / аж вун так т'рошк'і проў'ішоў / п'роти дру'гойі 'хати / диі 'каже / пожа'л'іў 'вашого 'к'індера / бо у ме'не / йа за'бул'ас' чи вун ска'заў 'четверо чи д'воє / ну_ї мах'нуў на йо'го ру'кою шо йд'іт / і так пус'тил'и / а то'го п'ісара шче за'везли ў ра'йон бу'ли / ну там у йо'го шче д'ад'ко дес' там т'рошк'і ро'б'іў у ц'і'м / при 'н'імцах / ну 'тоже пус'тил'и / то так і жи'ви пооста'вал'ис' / а на вуї'н'і поў'г'інуў і теї і теї / о'так ск'л'ал'ас' жи'з' //

3.: А ви ка'зали / шо ў 'л'ісі ви зем'л'анки 'рили ? //

— Рил'и м'і зем'л'анк'і / у'же_ї ко'рову пере'в'ел'и ту'ди / по_н'ескоко с'емеї у зем'л'анках жи'л'и / ну_от ви з'на'єте / за'бул'ас' йа 'туїко / чи це ўже миі кар'топл'у поко'пал'и / 'обшем д'іло бу'ло 'осин'у це / чи поко'пали кар'топл'у чи не' / йа ўже не 'помн'у / йа з'найу шо то'д'і йак парт'і'зани о'то п'ят' чол'ов'ік бу'ло / дак то'д'і 'саме кар'топл'а цви'л'а / дак йа ка'жу / нам б'і 'лекше жи'л'ос' 'йак'б'і кар'топл'а / з'начит' ос' пе'ре'цви'л'а / ўже_б м'і ко'пал'и кар'топл'у / бо 'дуже_ж т'рудно бу'ло / а во'ни 'токоў ўсе твер'дил'и шо с'коро 'нашиі за'цви'тут' / с'коро 'нашиі за'цви'тут' / о'так // ну а це д'іло по_моїо'му бу'ло 'осен'у / у'же там м'і зем'л'анку / по д'в'і сем'іі / по три сем'іі / у'же поко'пал'и зем'л'анк'і / у'же ос'тал'ис' жи'т' / у'же на'в'ідуїмос' 'тико до хат / кол'и / йа за'бул'ас' у'же хто там / при'б'іг ска'заў шо 'нашиіе / ў сел'і / е-е-е / до м'і то'д'і ўже не бо'йал'ис' ни'чо'го / ўже за ш'мат'е_лат'е да до'дому / бо м'і_ж і ко'рови поб'рал'и ў л'іс бу'ли / о'так бу'ло / ж'из' 'нашого поко'л'ін'а 'дуже 'важке бу'л'а / ўсе т'реба бу'ло 'бачит' / і 'гол'од і 'хол'од і 'воїну / ўсе т'реба бу'ло //

126. 3.: Ви пам'я'тайете 'гол'од ? //

— Пам'я'тайу й 'гол'од / 'саме д'іцтво_ж мо'їе бу'ло / 'йілі м'і і л'ободу / шчаў'л'у не хва'тал'о / і б'рун'к'і 'йілі із 'того / із о'р'ішчини / з'на'єте шчо та'ке о'р'ішчина ? // шо о'р'іхи ў 'л'ісі рос'тут' / ви 'тоже не з'на'єте / ну йест' та'к'їе куш'ч'і о'р'ішнїе / на йіх о'р'іхи не та'к'і йак о'це во'л'ос'к'і а ма'л'ен'к'їе та'к'їе ро'с'ли / дак 'тїе б'рун'ки 'йілі / і пол'ову 'йілі / шче йа ў ш'кол'у хо'дил'а / дак м'і б'рал'и / 'може й_с'тидно роз'казуват' та'к'е ўже / дак м'і 'даже ўже пек'лі із пол'ови з гре'чаної / та'к'їе о'лад'і / і м'і_ж йіх б'рал'и ў ш'кол'у / б'рал'и й_йілі / і от пови'жи'вали / 'наче і боў'л'езн'ей не бу'ло / а те'пер у'же і йе'си 'добре і бо'л'езн'і поїаў'л'айуце / пон'і'ма'єте йак пол'у'чайце //

3.: А ў 'сорок 'с'омо'му 'ро'ці буў 'гол'од ? //

— Буў / буў // буў бо миі 'йіздили ў 'западну ме'н'ат на там на йа'ке бу'ли там у нас 'вешчи / дак миі ме'н'ал'и і за гро'шиі 'йіздили куп'л'ал'и де йа'ку кар'топл'у де шчо_не_їе / це ў 'сорок с'ед'мом буў вел'ик'і 'тоже 'гол'од / а шче вам йак розка'зат / йак л'уді 'йізділ'и по тіх поїез'д'ах дак виі мо_ї не по'в'ірите // с'туко на'рода_ж бу'ло / 'кажного / 'мабут' у'с'а Украї'на ту'да ў 'западну 'йізділ'а / шо на ва'гони / о'це_ж товар'н'а'ки іш'ли / не та'к'їе паса'жирск'їе йак те'пер у'же 'ходить' о'це поїез'да а то'д'і товар'н'а'ки іш'ли ў 'сорок с'ед'мом / дак на к'ри'шах ва'гона 'йіздили 'л'уди / це о'дин бе'реце за тру'бу / а остал'нїе за йо'го бе'руца / і це так шар си'дит на ва'гонах / і 'йіхал'и 'л'уди / бо там же 'поўно / на'б'іто / о // дл'а вас це 'може і не 'в'ірице і непо'н'атно / но та'ке бу'ло //

3.: А шчо м'і'нали ? //

— От при'м'ерно / 'вешчиі миі про'м'ін'увал'и на кар'топл'у на шчо 'в'ідно а'б'і 'в'іжит' / на шчо 'в'ідно ме'н'ал'и / і на кар'топл'у і / хто шо даст' нам / м'і то'д'і не це'нил'иса / не з веш'чами не з_чим / а'б'і дос'тат' йа'кого про'дукту / бо ту'да ў_западну то'д'і 'йіхал'а 'мабут' у'с'а Украї'на / а 'може шче й_Ро'с'їа // за Ро'с'їю йа не з'найу / йа з'найу шо Украї'на 'йіхал'о //

3.: А чи бу'ло та'ке шо 'л'уди не вер'тал'ис'а йак 'йіздили ? //

— Да та'кого не 'чул'а / ал'е по д'в'і не'д'іл'і ў до'роз'і бу'ли йак на'зад 'йіхал'и / пото'му шо ниі состо'їанїї бу'ло ўгру'зице ни'е 'можна бу'ло ўгру'зице / с'токоў на'рода / це ў 'сорок с'ед'мом та'к'і 'гол'од буў //

127. 3.: Ш'кола у вас і ў голо'доўку бу'ла ? //

— Бу'л'а / а'йакже_ж / ш'кол'а ў'чил'а // йа ў К'расни'цу ўже хо'дил'а / бо ў нас удома 'кол'о 'хати ш'кол'а бу'л'а / ну там 'то'л'ко на'чал'нїе кл'аси бу'ли / а ўже п'їати кл'ас / і

'шости і 'с'омі / це ўже бул'и за п'ят' к'ілометроў / бул'о сел'о Красница / Новокрасница / ўже м'і ту да ў ш'колу хо'дили // цеї 'возро'ст хо'диў ту да ў ш'колу / да //

З.: А пам'я'тайте як ў ш'колу н'ішла ? //

— Не 'помн'у ўже цо'го / не 'помн'у // з'найу шо ш'кол'а бл'изен'ко бул'а / дак 'б'ігал'а на пу'р'уог ту'ди ўсе / як 'д'іти ў'чил'ис' / а так / не 'помн'у / як у'же йа ў 'перви кл'ас у'же ни 'цого позабу'вал'а ўже / це //

З.: А в'ір'ш'іў не пам'я'тайте ? //

— Н'е-е / де там / не пум'я'тал'а те шо й у'чора з'нал'а //

З.: Чим пи'сали у ш'кол'і ? //

— То'д'і ж 'бачте / 'ручкамі / о'тим'и шо ў чер'нил'о мо'чал'и / п'ера та'к'іе ж бул'и / в'і мо й не з'на'єте ўже та'кого / не ўйаўл'а'єте / п'ера бул'и / не бул'о та'к'іх аўто'ручок як те'пер // бул'и 'зошити / бул'и / то'д'і шче як м'і бул'и ма'л'ими / бул'и 'зошити //

128. З.: Ви 'кажете Укра'їна / а ким ви се'бе в'а'жайете ? //

— Укра'їнка ж йа / хто ж / це 'токо шо з'на'єте / ў нас разго'вор та'к'і / бо ў нас же бл'из'ко там за ши'ст' к'ілометроў Бел'орус'їя бул'а / дак у нас та'к'і разго'вор не розб'єри' б'єри' / йа'к'і / дак м'і так і го'вори'м / як го'вори'м так і п'ішем і ўсе //

З.: А ви в'ідчу'ваєте / як у 'вашо'му сел'і го'вор'ат' і ў су'с'ід'н'ому / йе йа'кас' р'із'ниц'а ? //

— Йе / от у 'Тоўстом 'Л'і'є'сі ўже го'вори'ли так як у Бел'орус'її пош'т'і / а ў нас по дру'гому / от і ў Бура'к'уоўци по 'мо'єму по дру'гому як у 'Буд'і / а бол'шинст'во як у Бел'орус'її / ну да / 'йа'кос' о'так / ота'ке от / по'м'ішано / 'мова бул'а //

З.: А с'тарш'і 'л'уди з 'вашо'го сел'а го'вори'ли так як ви 'зараз го'ворите / чи 'тоже т'рошк'і по дру'гому ? //

— Н'е / так як і м'і / так //

129. — Ой / і шче шо ме'н'і за'помн'іл'ос' / 'д'іцтво / йа це не'н' 'в'идержу бо йа це роз'казувал'а ра'зуў с'к'уол'ко / як йа бул'а ма'л'ойу / за'помн'іл'ос' ми'н'і як 'нашого су'с'іда / тут не 'д'іти ўже / а п'раўну'к'і тут 'даже жи'вут' йо'го // це 'радом м'і жи'л'и / бат'к'і 'наш'і і ми' / як йо'го в'ісе'л'ал'и / ку'дис' / о'ун у'же шчи'таўс'а ба'гати / ў йо'го бул'а 'мел'н'іца / 'кузн'а / і во'н буў ба'гати / дак м'і пов'і'лаз'іл'и на пл'о'ти / пудо'гнал'и ма'ши'ну / і як во'ни пл'акал'и 'ц'іе 'л'уди / о'це ме'н'і 'тоже 'добре за'помн'іл'ос' / дар'ма шо ма'л'а бул'а // це як роз'ку'л'ачувал'и / це ў 'годи йа з'найу ў 'йа'к'іе це бул'и / йа ўже / й за'бул'ас' // бо йа з'найу / шо м'і в'і'лаз'іл'и на пл'уот і

ди'в'іліс' як 'тиє 'л'уди пл'акал'и і 'тиє ж 'л'уди й по'м'єрл'и там с'тар'іе //

З.: А кол'госп пам'я'тайте як орган'ізовували ? //

— Кол'госп ? // йа так / як вам і ска'зат' // ну по'у ро'у'з'казах 'тул'ко 'бат'ка шче бул'о / шо з'разу 'бат'ко ў'род'і б_то не хо'т'іў / но' ў нас сем'я бул'а ве'лика до по'шоў / у кол'хоз / бул'и ў 'його 'кон'і / 'пара 'конєі / бул'а у йо'го середн'а'к'і шчи'тал'ис' бат'ки' / і бул'а 'кун'а мо'л'о'тарка ў йо'го / то ун те ўсе ў кол'госп позда'ваў да пош'л'и ў кол'госп / бо сем'я ве'лика да ро'б'іл'и ди' у'се // до'у 'перед во'їнойу у'же нам 'дуже 'добре с_кол'госпа пла'тил'и / 'даже стаў'ка зро'б'іў буў кол'госп / там 'хутор двур буў 'кол'о нас ну це о'дин кол'хоз / шо на трудо'ден' і 'ри'бу да'вал'и / це предстаўл'а'єте ? // і кар'топл'і ўже ў'дувол' бул'о / це 'д'іло 'пере'д во'їнойу бул'о / а-а то'д'і ўже як во'їна / то'д'і ўже // пуш'л'а жи'з' по'у дру'гому //

130. — Шче йа вам розка'жу / от шо йа к'репко запам'я'тал'а / це 'буде вам к'репко с'м'ішно / но йа розка'жу / ме'не кор'тит' розка'зат' / у нас там бо'л'утце неда'леко бул'о / і 'саме як о'то а'їісти / бусл'и / ми 'кажим бусл'и на йіх / вил'є'тал'и / дак с'тал'и ў кру'жок / о'дин 'понад о'дин / так як сал'дати / і ве'лике ве'лике бо'л'ото бул'о і во'ни ўсе обкру'жил'и / а посе'редин'і хо'диў о'дин 'бусел' / і та'тахкаў / як на'чал'ник / о'це ме'не уд'і'л'ало / м'і то'д'і ўже си'д'іл'и на пл'о'тах / д'н'ами / да виг'л'адувал'и йіх / і це во'ни соб'і'рал'ис' у 'в'ірий / це ме'н'і ўже так за'помн'іл'ос' шо //

131. З.: Ви пам'я'тайте шче 'ваше ди'тинство / 'йун'іст' / як гу'л'али з д'іт'ми / як хо'дили на вечор'ки ? //

— Йа вам з'на'єте шо к'репко запам'єтал'а / там вечор'ки' то йа не хо'дил'а / бо до нас хо'дил'и / мол'о'д'ож / а то'д'і ў клуб // а так ве'чорк'і ўсе / да / там до ме'не с'ходил'ис' гу'л'ат' ду шо там / у 'карти гу'л'али да ўсе / та'кой гл'упост'єй ни'є'яких не'н' видум'л'али / у 'карти погу'л'айут' / ди'ї ру'зидуца / п'рал'и на ви'чурках / д'є'у'чата / ви'ши'вал'и / а п'рал'и з'на'єте шо / н'і ? // ну о'то шо с'ми'кайт' 'нитку / ви' 'бачил'и ў к'і'но / ви' мо ў к'і'но хот' 'бачил'и // о'то во'но так і бул'о / у йі'ї шче 'може йе та п'радка як ми' 'кажим / то та'к'і ви'чурк'і ў нас бул'и / не так як те'пер / шо йдут' да пл'и'гайт' у кл'уб'і / 'ви'шче потол'ка //

З.: Жарту'вали 'йа'кос' х'лопц'і з д'і'чатами ? //

— В'і' з'на'єте / от у ме'не ў 'хат'і це соби'рал'ис' / йа при'їду / ўже ў ме'не гу'л'айут' / йа при'їходил'а з ро'боти / ўже ў ме'не гу'л'айут' / бу'ї сест'ра бул'а шче мо'л'одша / мол'о'да то'д'і / дак в'і з'на'єте / не бул'о гл'упост'єй ни од'ного с'л'ова /

ви'ражен'її не бул'о / так аку'ратно об'ходил'ос' / шо йа не з'найу
п'росто // з'на'єте / шче у нас у 'хат'ї й_ш'кол'а / бул'о й_та'ке
шче / це йа шче мал'а бул'а / ну до с'таршиїе_ж у нас бул'ли
й_ 'хат'ї / дак хо'дил'и і учите'л'а до нас гу'л'ат / дак о'то у
'л'ешчета 'йакоc' гу'л'ал'и / да й_гадуй'ут' хто т'р'їсне / а по'том
заста'їл'айут' цило'ваце з_ким_небуд' / 'л'ешчата / ну закр'їє
'очи' / а там хтос' у'дарит' / а ти й_гада'ї / а не й_гада'ї / до
'будеш то'го / цило'ваце й_же зас'та'їл'ат там іc_ким_небуд' /
ота'к'їє 'шутк'ї бул'ї // йа те'пер од д'е'а'теї чи' од о'нуко'ї од
'чуйу де шо во'ни / 'тико потан'цуйут' / а то насмий'мос' за
'вечор так шо і 'господ'ї й_мал'їїе й_ста'р'їе / і шо 'хочте
'йак_то 'весело бул'о / пон'їма'єте // у 'д'ецтв'ї у 'гус'ї 'часто
гу'л'ал'и / це 'гус'ї // ну це та'ка 'д'ецка гра шо / йа й_же 'добре
й_за'бул'ас' йак на_її 'кажут' / шо 'ловит' од'не д'ругого да /
'гус'ї 'гус'ї йд'їт до'дому / 'йакоc' / от у'же 'бачте й_позабу'вал'а //
ну й_ 'хованки о'тож мал'їїе гу'л'айут' / ду_ї те'пер мо гу'л'айут'
во'їни //

3.: У та'к'ї дн'ї / ко'ли 'можна бу'ло га'дат' у вас д'ї'ївчата
га'дали ? //

— Га'дал'и / га'дал'и / га'дал'и пуд 'Нови Год / йа вам
ро'з'ка'жу // пуд 'Нови' Год це га'дал'и // пе'кл'и / це йа 'токо
за'помн'їл'а / чи п'ра'їда то'му чи н'е / но йа це за'помн'їл'а /
пек'л'и пам'пушки' і ўпус'кал'и со'баку / чи'їу ўпе'ред пам'пушку
со'бака ух'ватит' / теї упе'ред 'в'їде 'замуж / о // ну і ви'
з'на'єте / д'ї'їс'в'їг'ел'но / ўпус'тил'и со'баку / теї со'бака 'перву
мо'їу пам'пушку ўхва'ти'ї / це о'лад'ї те'пер назива'їут' // і йа
'перва 'ви'шла 'замуж бул'а / за сво'їїх д'е'ї'чат // а д'ругу
пам'пушку д'ругої под'руг'ї ухва'ти'ї і розку'си'ї / і чо'гос' не з'ї'ї /
і во'на бул'а 'ви'ш'ла 'перви раз і розиш'л'ас' / от а'бо 'в'їрит'
а'бо не 'в'їрит' / а'л'е от так пол'учал'ос' //

3.: А шче 'йакоc' га'дали ? //

— Н'е / по д'ругому м'ї не га'дал'и // це 'перед 'Нови'м 'Годом
м'ї га'дал'и так //

3.: Ви 'можете наз'ват' 'йа'к'ї св'їа'та бу'ли / 'йа'ке св'їато
за 'йа'ким 'їш'ло ? //

— Ну йак / по_те'периш'ному йак те'пер от і'де / с'в'ато то
'Кол'ади / а то'д'ї 'Паска / а то'д'ї д'руо'бниїе св'а'та йа не
'помн'їу / там у ме'не йе кал'ен'дар 'дома 'зарез //

3.: Розка'ж'їт' / 'йак ви св'їатку'вали св'їа'та ? //

— Це йа шче мал'а бул'а / до 'помн'їу шо до 'наших бат'к'уо'ї /
ше_ж йа мал'а / а'ле за'помн'їл'а / у'водил'и ко'зу ў 'хату / ну
то_ж не насто'їашка ко'за / п'росто над'ї'вал'и на'в'їворот ко'жуха
л'у'дин'ї / і то й_же 'водил'и а то'д'ї й_же долж'ни с'та'в'їт'
мого'рич / бул'ли за те / за ту ко'зу / 'тиїе й_же поспива'їут' там
ко'л'адки' / ну йа йїх і не 'помн'їу тих ко'л'адок / 'думає'те

'помн'їу / н'ї // а так_о на 'Паску / ну шо / 'йак вам ска'зат'
на 'Паску / мал'їїе шо там м'ї пон'їмал'и то'д'ї / Хрис'тос
воск'рес да во'їстину воск'рес ди_ї у'се //

3.: А до 'церкви на ўс'уношну хо'дили ? //

— Хо'дил'и / хо'дил'и //

3.: 'йак прикра'шали 'хату на Т'р'їц'ї'їу / чим ? //

— 'Зел'ен'їу прикра'шал'и // кл'енови' л'ист //

3.: Розка'ж'їт' 'йак почи'налас' Т'рой'ца / шчо т'реба бу'ло
ро'бити / шчо готу'вати ? //

— От йа 'цого вам не з'найу / не ска'жу 'цого ў'с'ого //

'бачте / у'же_ж та'к'ї / мал'и 'возруст ду йа по'забу'вал'о / а
'бул'ши' 'возруст до-о'у й_же_ж це бул'о по'ш'т'ї о'д'їжито //

спра'їл'ал'и йак п'разник / а шо гото'ват' / п'їта'їте ви' ме'їне /
йа та'к'е позабу'вал'а //

3.: А Ру'сал'ни 'тижден' спра'їл'али ? //

— Йа не спра'їл'ал'а / д'руг'їе спра'їл'ал'и / д'руг'їе
во'дил'и / там це д'руге сел'о ўже 'Го'їсти Л'їс бу'ї / дак во'дил'и
ўже йїх до кл'адб'їшча / ўже йшл'и з вен'ками' / с'п'ївами / це
ўже ка'зал'и ру'салку про'водит' / ну м'їн'ї ни'ко'л'и не при'хо-
дил'ос' / бо од нас да'л'еко кл'адб'їшче / аж у д'ругом сел'ї /
йа ни'ко'л'и 'цого не ро'б'їл'а і не во'дил'а тих ру'сал'ок //

132. 3.: 'йак ви позна'їомилиc' з чо'ло'в'їком ? //

— А м'ї хо'дил'и ў'м'їсто на ро'боту // з йїм ўс'е'гда йш'л'и /
вун ту'ди на с'танци'їу йшо'ї і йа йш'ла дак / о'так іш'л'и разго'вор
вел'ли ди_ї у'се //

3.: А 'йак при'ходи'ї с'вата'тис' / пам'їа'тайете ? //

— Пам'їа'тайу / пам'їа'тайу / 'бачте 'йа'к'їе 'тонкоc'т'ї
ви'п'їтуєт'е // 'йак вам ска'зат' // йа 'мал'а меч'ту до сест'р'ї
ў 'город 'їхат' // у М'їнск / та'ка ў 'мене меш'та бул'а / ну //
а м'ї йдем на ро'боту / вун да'їе предло'жен'їе шоб йа ви'ходил'а
'замуж за йо'го // йа ўсе одга'варувал'ас' / одга'варувал'ас' / по'том
до'чу'їса брат / шо цеї х'л'опец ме'не с'ватаїе / а во'ни бул'ли /
свек'р'ї мо'її так т'рошк'ї ў по'чот'ї ў сел'ї / до'чу'їс ди_ї 'каже /
'Веро / те'бе М'їша с'ватаїе ? // ка'жу да / пи'та'ї / а йа
ка'жу_ж 'хо'чу до 'Ол'ї / до сест'р'ї у М'їнск 'їхат' / а йа 'каже
ў 'город'ї ўже жи'ї / дак 'луч'е 'каже не со'б'ї'райс' / х'л'опец
непа'гани / іди / так іска'за'ї ми'н'ї / ну йа_ї посл'ухал'а і
по'том йа ска'зал'а йо'му шо со'г'ласна и'ти / шче попи'тала
ў_перву 'очирид' чи бат'ки' йо'го со'г'ласниїе / а в'у'н 'каже /
а во'ни ме'н'ї да'їно 'кажут' / он бе'р'ї ту д'ї'їчину / шо з то'бої
на ро'боту 'ходить' / ну р'аз бат'ки со'г'ласни / з'начит' йа до'вол'на
ос'тал'ас' // ну і ска'зал'а / пої'ду і ўсе // с'ва'тами при'шо'ї /
до'у йа бо'їал'ас' / 'саме у кан'тори' гу'л'н'а бул'а / у нас кан'тора
так бл'изен'ко 'кол'о 'хати / ду йа бо'їал'ас' і'ти ў_хату // три'

послан'ци до мене пришло / бо йалас' / ну бо йалас' просто і ўсе / знаєте // думайу йак це ўже так / це ж у́же не пу́диш ни гул'ат / ни́чого / цо́го ўже бо йалас' / а по́том брат пришоў / насва́риўс' на мене / шо шо ти о́т'агуйш / л'уде ў хат'і ди́ у́се / так //

З.: А шчо вам т'реба було робит' на с'ватан'і ? //

— А ни́чого на с'ватан'і / с'топку ви́пит' ди́ у́се //

З.: П'іч не т'реба було колупати ? //

— Йа не колупал'а / не колупал'а / йа ж йо́му ска'зала шо по́ду //

З.: А не було у вас у се́л'і шо х'лопец' пришоў із сва'тами / а д'іўчина йо́му н'ід'нула гарбу'за ? //

— Н'і / йа не чу́ла тако́го / ну ў нас одне то́уко та́ке бу́ло шо приго́товил'ис' к сва'там / а же́них не пришоў / ота́ке бу́ло // хто йо́го зна́є / во́н з чу́жого се́л'а буў / до́ та́ке бу́ло ў нас у се́л'і //

З.: А ва́жайут' шо д'іўка опо́зрена була ? //

— Н'е / во́на ж вун_же з чу́жого се́л'а / це не то́ шо там во́на з йім зна́лас' чи шо / зна́єте йак полу́ча́єце / о́так / не́ пришоў до не́ пришоў / к'лопот / ну т'рох'і мо́же не́ ўдобно бу́ло / це ж зна́єте / ждут' йо́го ж / при́дут' сва'ти / а тут не йа́виўс' / ну мо т'рошк'і там / а́л'е ж во́на ви́шла ўсо́дно заму́ж / не за йо́го то за д'ругого //

З.: А не було та́кого / коли д'іўку не пова́жайут' / то во́рота ви́мазуйут' ? //

— Н'е / ў нас та́кого йа не чу́ла / н'е / ў на́шем се́л'і та́кого не бу́ло шоб / не бу́ло та́кого //

З.: Ви з свек'рухойу мирно жи́ли ? //

— А ми́ мал'о жи́ли / ў ме́не та́ка ха́роша свек'руха бу́ла / зна́ла шо йа сирота / ўчи́ла ме́не ўсе / от / шо ро́бит' / шо мал'о пр'ишло́с' по́жит' //

133. З.: А ви ви́шивали ? //

— Ви́шивал'а // мабу́т' йа од сво́йих д'іте́й у́же наўчи́лас' ви́шиват' / пра́да / то́д'і ме́н'і не бу́ло ко́ли / да́леко ро́бота ў ме́не бу́ла / при́хожу / до йа ў́же / ми́н'і ни до ви́ш'івок / йак при́хожу ў мене д'іўчата ви́шива́ють / бо сест'ра́ж / то́же мол'ода бу́ла / до йа ў́же од сво́йих д'іте́й наўчи́лас' / ди́ то йа х'рестиком і заре не ў́мийу / ота́ко г'лад'у / о́це вам так / йак полу́чал'ос' //

З.: А на чо́му ви́шивали ? //

— На та́ком / на б'і́лом / у́же ж йак д'іти порос'ли / до ў́же ж бу́ла / перка́л' буў / о́це та́ке перка́л' б'і́ли мат'ер'йал / обикно́вен'и б'і́ли мат'ер'йал та́к'і і ўсе //

З.: А те шо 'робл'ат' з л'ону то не перка́л' ? //

— Н'е / то л'а́не назива́єце / там л'а́ни руш'ник а це перка́л' назива́єце //

З.: А шчо сто́йало ў хат'і у вас / коли ви шче д'іўчинойу бу́ли ? // йа́к'і ме́бл'і бу́ли ? //

— Йа́к'і там ме́бл'і то́д'і бу́ли ў нас / Бо́же му́й / кро́ват'і да / пуд по́суду там із до́сток ізб'іто / м'і сироти бу́ли / йа́к'і ў нас там ме́бел'і то́д'і бу́ли / ла́ўк'і / ну а кро́ват'і ж то бу́ли дере́йнянийе / о́це та́к'і ме́бел'і бу́ли //

З.: А хто ро́биў кро́ват'і ? //

— А Бо́г йо́го са́т'і зна́є / йа шче мабу́т' бат'ку́с'к'і́е бу́ли / не бу́ду ка́зат' бо не зна́ю //

З.: Йа́к'і і́кони по́вин'і бу́ли бу́ти ў хат'і ? //

— Йа не зна́ю за це / по́мойму л'у́ба і́кона йе і́кона / йа за це не зна́ю / у нас і́кони бу́ли ди́ Ми́колка буў і Ма́тер Бо́жа бу́ла та́ка от / і заре во́на ў ме́не йе / с'у́да заб'рал'а //

134. З.: Бібл'і́ю чи́тали ? //

— Н'е / не чи́тал'а // йа не зна́ю йак чи там ка́жут' же по сла́в'янск'і на́писано / йа до́бре не зна́ю // н'е не чи́тал'а Б'і́бл'і́ї / так к'ни́жки чи́тайу / а Б'і́бл'і́ї не чи́тайу //

З.: Йа́к'і ви к'ни́жки чи́таєте ? //

— Те́пер йа́ку ни во́з'ми / до ўсе по́бул'ш про во́йну пи́шеце / та́к'і́е от / ўсе / а та́к'і́е / пи́с'мен'ико́у йа да́же не ди́ўл'ус' / йа́кого пи́с'мен'ика і назва́н'я́ не ди́ўл'ус'а / про во́йну по́бул'ш чи́тайце ди́ у́се / бе́ру ў б'і́бл'іо́теци тут / ше́ заре чи́тайу //

З.: А сер'і́али дивите́с' ? //

— Ко́го ? // а шо це шче та́к'е / с'ері́ї там / к'і́но чи шо ? // о́то йак бу́ла Ма́р'і́а ди́вил'ас' / а те́пер же не́ма е́лект'рик'і / ду не́ма ў нас ни́чо ди́в'іце // во́б'ше загра́н'ішних к'і́ноу йа не л'уб'л'у ди́в'іце // а то та́к'і кра́с'івийе к'і́на бу́ли / о́то Ма́р'і́ана да ўсе / то кра́с'івийе бу́ли //

З.: А ка́з'ки ви зна́єте / д'і́там роз'казували ? //

— Н'е / ў́же позабу́вало / х'і́ба так / йа́ку з го́лови ко́ли бу́ла йім при́думала до́ йа так / не бу́ло ме́н'і ко́ли йім роз'казува́т' // йа́ку ви́дно / шо небу́д' при́думайеш ди́ ла́пайеш йім а́би с'лу́хал'и / а так / шоб заре по́мн'ла / ду йа йо́го й не́ по́мн'у //

З.: А н'і́сн'і ко́лис'ков'і ? //

— То́же не зна́ю // о́й / го́нука то́ко йа наўчи́ла о́ц'у п'і́сн'у / а́л'е йа те́пер чу́йу ча́сто спи́вають' йі́ї по́рад'іву шу то / о́це от / ой при́лузі при́лужку / да́к о́це йа ў́нука бу́ла наўчи́ла / не на мо́т'іу / да́к йі́ж ча́сто по́рад'іву спи́вають' // йа сло́вами й ро́зка́жу бо йа спи́ват' не бу́ду

вам / бо йа не ўмийу спи'ват' // ой при 'лузі при л'уж'ку / при ши'роком 'пол'і / при зна'комом табу'н'і / кон' гу'л'аў по 'вол'і // гу'л'аї / гу'л'аї 'с'іри кон' / по'ка не спой'маїу / йак спой'маїу загнут'даїу 'шоўкової гнут'дойу // спой'маў 'парен' ко'н'а / загнут'даў гнут'дойу / ўдариў ш'порої н'ід бо'ка / кон' л'е'тит' стр'е'л'ойу // л'е'ти л'е'ти 'с'іри ко'н' та'ї не торо'н'іса / п'ротиў 'м'іл'ойі дво'ра / стан' остано'в'іса // п'ротиў 'м'іл'ойі дво'ра / стан' остано'в'іса / чи не / от йій' Богу у'же тут по'путала / чи не 'в'іде к'расна / от / 'бачте / ўже с'путала / чи не 'в'іде к'расна / д'іўка // ої не 'в'ішла к'расна / д'іўка / 'в'ішла й'ї'ї 'мати / зд'растуй / зд'растуй 'л'убіі з'ат' / н'рошу йа до 'хати // йа до 'хати не пої'ду / пої'ду до свет'л'ици / розбу'жу йа к'репк'і сон / к'раснойі д'е'вици // а д'е'вица не спа'ла / ўсе ко'зака ж'дала / н'равої 'ручкої обн'а'ла / шче'ї поцел'о'вал'а // а там от п'ере'путала йак о'там д'в'і с'л'ов'і чи с'куко // це йа ў'нука / а'ле_ж йа те'пер 'чуйу 'часто_часто й'ї'ї спи'вайут' //

135. З.: Ви не паміа'тайте йак ра'н'іше л'іку'валис'а ? //

— Йак л'і'ку'валис'? // от ме'не о'це уд'і'ї'л'аїе / шо 'ранше / не розре'шат' 'даже носо'вого плат'ка за'нести ў па'л'ату / йак у бол'ниці / а те'пер не'си сво'їу й_пос'т'і'л' //

З.: А йак л'і'карн'і не було / шче за тих ча'с'іў ? //

— Йа та'кого не з'найу / чо'го / до ву'їни х'і'ба_ж не бу'ли л'і'карн'і / бу'ли_ж 'тоже //

З.: А чи бу'ли баб'к'і йа'к'і л'іку'вали ? //

— То'го йа ўже не з'найу // йа_ж з д'вацят' д'ругого 'года / а це_ж 'може шче 'наш'і бат'к'і там йа'к'ім'і / чо'го / л'і'карн'і_ж бу'ли / йа з'найу 'нашу 'маму во'зил'и аж у Чор'нобел' то'д'і / у л'і'карн'у / ду на'верно_ж бу'ли л'і'карн'і хот' ни ў 'с'олах / а по ра'йонах_же бу'ли // баб'ки' бу'ли / і ви з'нае'їте / во'ни та'к'і бу'ли 'умнийе / шо йа йак ро'дил'а 'перву ди'тину / йа_ж ро'дил'а ўже при 'н'імцах / у'же не^н бу'ло_ж ни ўра'чуоў / ни'кого / і ро'дил'а йа / 'бабка бу'ла 'кол'о 'мене // і наро'дил'ос' ди'т'а / во'на заголо'сил'а шо нежи'в'е і во'на_ж да'ваї йо'го 'лопат' по 'попк'іе / і по шчо'ках / і во'на ожи'в'іла йо'го / і даї_Бог і с'о'л'одн'і мо'їа 'дочка жи'в'е // от 'бачте / от вам і баб'к'і / о // бу'ли по'н'атл'иві'їе //

З.: А шчо во'на ро'била ц'а 'бабка ? //

— Ну во'на 'ту'ко собл'удал'а / 'тупала 'кол'о ме^ніе / ди_ї у'с'о // а так ни'с'о'го во'на / во'на не^н ру'ками / ни'с'о'го во'на не^н //

З.: А хрест'или ди'тину ? //

— Хрест'ила / хрест'ила // при 'н'імцах буў пуп //

136. З.: А хто 'вашу ди'тину наз'ваў ? //

— По'п'і наз'вал'и // е'ге //

З.: А ви хо'т'іли шоб так наз'вали ? //

— Н'е / йа отп'раві'ла 'куму'оў / наз'вал'а 'Ол'ойу / а 'во'ни там 'шо_то по к'нижци 'ви'читал'и / запи'сал'и Га'л'іна / ну_ї при'несли ме^ні'ні Га'л'іну // а д'ругу ди'тину ўже йак ска'зал'и / так ўже й_хрест'ил'и // і 'перве і д'руге ўже так йак ска'зал'и / так і хрест'ил'и // ў нас 'церква бу'ла ўсе ў'ремйе / 'токо не ў 'нашом се'л'і / а ў 'Тоўстом 'Л'іс'і / ну це б'лизен'ко / це там / к'і'лометр чи шо / ди_ї у'се //

З.: А д'і'тей наз'ивали ў чест' 'когос' / чи за св'я'тами / чи йак ? //

— То'д'і 'дочку наз'вал'а ўже ц'а мо'їа с'тарша 'дочка / бо ў_її под'руг'і бу'ла сест'ра / зват' так / 'Над'а / так і во'на ўже сво'їу сест'ру наз'вал'а 'Над'а // а то / а йа п'росто сест'ра ў 'мене 'Ол'а 'перва / дак йа 'Ол'ої пос'л'ал'а шоб / бо ў_ї'мене сест'ра бу'ла 'Ол'а / ну а 'сина наз'вал'а 'В'іктор / бо 'тоже ў сест'ри' син буў 'В'іктор / 'токо шо не при нас жи'ў / а ў 'М'інском жи'л'и / о'так_от / 'бачте йак б'рал'ос' //

З.: А йа'к'і іме'на бу'ли ў се'л'і у вас ? //

— У'с'ак'і'їе / і 'Ол'і / й_Ма'ри'ни / й_Наст'і / і Гор'пи'ни / і йа'к'і'їе 'хочте / ў'с'ак'і'їе іме'на бу'ли // а чоло'в'ичі 'І'ван / Пет'ро / Х'в'едор / і Ан'тони бу'ли / ну йак вам ска'зат / ну ў'с'ак'і іме'на бу'ли //

З.: А у вас бу'ли п'р'ізв'іс'ка на л'удей ? //

— Бу'ли // йа вам од'ну чуда'с'їю розка'жу // ну ў нас буў член праў'л'ен'їа / це ў кол'хоз'і / Да'нил'о Ман'тачка / дак на 'його Ман'тачка по_уличному ка'зал'и / а так вун При'ход'ко по хва'мил'її / а жи'л'а ў нас 'женщина од во'їни чу'жа / во'на не з'нал'а шо на йо'го по 'уличному 'кажут' Ман'тачка і от це п'росто с'м'ішни ан'і'к'дот // во'на йо'му 'шо_то т'реба / вун 'ви'шоў / і во'на 'в'иб'іг'ла / д'ад'а Ман'тачка / д'ад'а Ман'тачка / кри'чит' / ду йа да'ваї ско'їриї т'аг'нут' у кан'тору / да Та'мара й'ї'ї бу'ло зват' / Та'мара / то'го / обожди це_ж не 'того / не д'ад'а Ман'тачка / йо'го_ж При'ход'ко хва'мил'їа // ну і ўсе та'к'і'їе / а 'Боже му'ой / пу'ш'т'і на 'каждого бу'ло ў нас імен'їе 'вул'ичне // з'найу / йак ў ме'не цеї ха'з'айн д'руг'і наї'шоўс' / дак м'і по су'с'ідству 'тоже жи'ли / 'В'ітер ка'зал'и на одно'го / чол'ов'іка / по 'вул'ичному / йак не с'кажут' так йо'го / йак зват' / а йак 'В'ітер с'кажут' / з'найут' 'л'уди / пон'іма'їте йак пол'учай'їце //

З.: А чо'го так ? //

— А хто йо'го з'наїе / по 'с'олах так //

З.: А вас по 'уличному 'йакос' наз'ивали ? //

— А ў нас д'ід буў 'Саўка / дак на нас ка'зал'и Саўчу'к'і // не д'ід / а шче п'рад'ід / 'Саўка / дак так Саўчу'к'і і ка'зал'и / на нас // ну су'с'ід / ста'ри' д'ід ў нас ж'иў / шче ста'риш'і йак ос' Хо'мич / у'м'ер'ла ў йо'го 'баба / ос'таўс'а вун о'дин / це наш су'с'ід / ос'таўсе вун о'дин / ну і вун со'б'і ўже ж п'ідискуйе 'женшчину по'жил'у / по'шоў вун у Кра'сни По'с'о'лок / там вун знаў од'ну / а там од'на хот'іл'а са'ма до йо'го / щоб вун йі'йі ўз'аў // ну о'на от при'брал'ас' / ну це насто'йашчи' ан'ік'дот / ну це бу'л'а п'раўда / во'на со'б'і при'брал'ас' 'гарно / а 'м'іс'ачна ну'ч / при'ш'л'а / а йо'го 'дома не'ма / во'на 'с'іл'а на п'риз'б'і ў йо'го і се'дит' / а теї д'ід у'же при'шоў з по'с'у'олка да зл'а'каўс' / 'думаў шо йо'го 'баба вер'нул'ас' / сам во'н нам і роз'казуваў по су'с'ідству / та'к'іе от бу'вайут' с'л'учайі / ста'ри чол'о'в'ік / а 'думаў шо це 'баба вер'нул'ас' йо'го / з то'го с'в'іта / ну та ўже с'тал'а ка'зат' / вун 'мабут' вер'нуўс' на'зад і'ти / бо'й'аўс' до дво'ра / пид'ходит' / да н'і це йа 'каже / не бу'іс' 'мене / це йа йду / це йа ос' // ота'к'іе от 'шутк'і бу'л'и //

З.: Чи були к'лички у худоби ? //

— Бу'л'и / йа'к'іе 'хоште / і Чу'барк'і / от і ў нас са'м'іх / і Чу'барк'і бу'л'и і Кра'сул'і і / йак хто хо'т'іў так нази'ваў / сво'йіх //

З.: А 'коней йак нази'вали ? //

— А ми 'коней не дер'жал'и / йа вам не ска'жу //

З.: А со'бак нази'вали ? //

— Йа со'бак'і 'тоже не дер'жал'а // п'і'тайте ви' ме'не / йак йа х'і'ба 'буду 'помн'іт' це //

З.: А ко'та ? //

— О-о / йак хто 'хоче // от у ме'не 'б'і'гайе / до'у йа ка'жу 'Рижик на йо'го / бо'у'н 'рижен'к'і / ота'к'іе 'б'і'л'ийе п'л'ами і 'латк'і 'рижен'к'і до'у йа ка'жу 'Рижик //

137. З.: А 'л'уди не роз'казували про домо'вих ? //

— Н'е-е / не з'найу йа цо'го / та'кого // та'кого не з'найу // 'може ко'л'ис' во'ни і бу'л'и / но ўже ни при мо'й'уй 'памйет'і //

З.: А про ру'салок ? //

— 'Тоже це ан'ік'дот вам ро'з'ка'жу // шче йе з тих ру'салок іш'че й 'заре 'жив'іе // ну ру'салк'і / ру'салк'і 'наши'е д'і'е'у'чата з'начит' / то'го / м'і хо'дил'и на ро'боту / а д'е'у'чата на'думал'ис' мол'о'ден'к'іе / і там 'жито бу'ло 'понад 'нашу до'рогу / та'ке вел'ік'е / во'ни по'б'ігл'и по'переду / у'же 'коси пороз'йазувал'и / 'хустк'і понапи'нал'и і це ви'бе'гал'и наў'проти нас / це ўже ру'салк'і / ну то во'ни і с'о'годн'і ўже і ста'ри' постал'и / на йіх с'о'д'но 'кажут' ру'салк'і / во'ни л'е'кал'и ўже нас // ну іш'че буў с'л'учайі / то це ўже 'тоже / це ўже хто вер'нуўс' с парт'і'заноў / 'тоже роз'казуваў // ну і шче вам ро'з'ка'жу с'л'учайі

за ру'салок / ну це йа там не бу'л'а то'д'і / не з'найу / но 'женш'чини роз'казувал'и // бу'л'о там 'копаночка / парт'і'зани / це во'ў'ремйе во'ї'ни / ту'ди 'женш'чини 'наши'е хо'дил'и ш'чавел' рват / ту'ди до 'теї 'копанк'і / а парт'і'зани хо'т'іл'и по'ми'це / е-е ўже роз'казувал'и ко'торийе вер'нул'ис' с парт'і'заноў / бо бу'л'и ж 'наши'е 'л'уде там / і от во'ни / хо'т'іл'и по'ми'це^а / а тут 'тийе ш'чавел' рвут' / ну йак йіх нал'а'ел'кат' / дак во'ни пови'л'азили на де'рева да да'ваї 'гукат' о'то / би ру'салк'і / да 'тийе д'ейс'в'ітел'но поўте'кал'и / а 'тийе парт'і'зани 'кажут' м'і то'д'і пош'л'и да 'мице да'ваї / а 'баби' пол'е'кал'ис' да поўте'кал'и / та'ке 'кажут' бу'л'о //

З.: Хто м'іг 'бути ру'салкою ? //

— А хто йо'го з'найе / за це йа вам не ска'жу / не з'найу // це 'кажут' хто пом'ре / у Ру'сал'ни 'тижден' / до 'буде ру'сал'кою / а йа не з'найу / це та'ке 'д'і'ло шо йо'го ж не з'найеш / чи п'раўда / чи не п'раўда //

З.: А ко'ли пом'ре ма'лен'ка ди'тина шче нех'рещена ? //

— Не з'найу 'тоже за це / не 'буду ко'зат' / не 'буду ко'зат' //

З.: А 'часто ра'н'іше 'д'іти 'мерли ? //

— Хто йо'го з'на'е / от у 'нашой 'матк'і аж т'роїе по'м'ер'ло / 'семеро 'живи ос'тал'ис' / а т'роїе по'мер'ло / хто йо'го з'найе // не з'найу //

138. З.: Чо'го ра'н'іше так ба'гато д'і'тей бу'ло / а 'зараз од'не / д'воїе ? //

— Хто ви'новат ? // л'е'нуйце гле'д'іт / бо то т'реба гле'д'іт / т'реба й 'ночі недос'пат' / т'реба й до'гл'анут' / а х'і'ба 'наши'е 'д'іти у дос'татках у та'к'іх жи'л'и / х'і'ба 'наши'е там кол'готк'і но'сил'и 'д'іти ? //

З.: А ў шчо од'а'гали ди'тину йак на'роди'ц'а ? //

— У пе'л'уночки / з л'у'бо'ї т'рапк'і ста'ройі там / со'рочк'і чи шо 'небуд' / а шчо ж бу'ло ро'б'іт' / а'би' м'а'кен'ка бу'л'а да 'чистен'ка / ну шо ж там ро'б'іт' бу'ло //

З.: С'к'і'л'ки з ди'тинойу ра'н'іше си'д'іли ? //

— Ко'му йак позво'л'ало / ў ко'го 'мати бу'л'а / до'у й 'доўго си'д'іла / а то при'ходил'ос' от йа са'ма сво'й'у с'таршу 'дочку зами'кал'а са'му ў 'хат'і / 'б'ігал'а на ро'боту / во'но сто'йіт' п'л'аче ў 'ок'ні / йа п'раўда бл'из'ко ро'б'іл'а ў кан'тор'і / п'р'ідут' / с'кажут' до йа побе'жу да там йі'йі ўспо'коюу ди'ї зноў на ро'боту / ўс'ак бу'ло / а дру'г'іе у ко'робках но'сил'и / ко'ш'іл' / ви' з'на'ете та'к'іе бу'л'и / йде на ро'боту й ди'т'а 'т'агне за со'бойу ў ко'робци / шо там / 'Боже мо'ї / йа'к'і там / 'йас'ел' не' бу'ло то'д'і / пристаў'л'а'ете / а 'заре / 'заре ка'н'ешно 'мало 'родет / пото'му шо 'хочут' 'гарне'н'ко о'д'іт

ди'т'а / а то'д'і ж на це не^н приг'л'адувал'ис' / то'д'і так / по'ка не ж'енице до^н може ў ру'башци хо'дит' //

З.: Як ви д'умаєте / ко'ли луч:е л'уди жи'ли / ра'н'іше / чи те'пер ? //

— Хто йо'го з'нає // шоб о'це те'пер бу'ло / о'це м'і не в'ісел'ини бу'ли / да жи'ли на м'ісци / до ми' зарез_би' луч:е жи'ли / до м'і б'луч:е жи'ли / а л'е ўже м'і в'ісел'ений / до ў йак / шо м'і тут у'же з'нає^нм / хто йо'го з'нає / ну йак то м'і жи'ли / ну от д'іцтво^н наше про'ходило / і мол'о'дост' / ве'се'л'їй йак то бу'ло на ду'ш'і / пон'іма'єте / а от посл'е во'їни / йако'с' у'се зак'ри'лос' / у'се пош'ло йак п'ід зем'л'у / посл'е во'їни / ў того 'родств'ен'іка / ў того чол'о'в'іка / ў того б'рата не с'тал'о / то сест'ри' //

З.: Як ви д'умаєте / ра'н'іше л'уди доб'р'іш'і бу'ли / дру'ж'н'іш'і ? //

— Заре 'бо'л'ше 'гордо'с'ц'і ў л'уде'ї ма'єце / 'бо'л'ше 'гордийе / 'кажде ма'є 'гордо'с'ц' / а ко'лис' 'ц'ого не бу'ло / л'уде доб'р'іють у 'гор'і / пон'іма'єте / ў 'гор'і / йак 'горе л'у'дин'і / і д'ругої 'горе / дак во'ни о'так 'наче зб'ли'жуйу'це / а 'заре-е / те ўже гл'ади там о'д'ілос' к'рашче / те ўже там д'іти 'може л'уч:е в'и'ш'ли чи там / 'гордо'с'ц' по'я'ви'л'ас' 'бу'л'ше ў л'уде'ї / чим 'ранше бу'ло / 'може це ў 'сол'ах так / а по горо'дах Бо'г йо'го з'нає //

З.: А дал'ше йак ви д'умаєте 'буде ? //

— Дал'ше ? // ой / йак би' ўже д'іти не бу'ло / ко'ли б во'їни не бу'ло / у'же чо'гос' і 'гол'од не с'траш'ни / і 'хол'од не с'траш'ни / ко'ли б 'тико во'їни не бу'ло о'це с'трашно / пере'жива'єм за д'іте'ї у'же / шоб / да за ў'нуко'ў / шоб не бу'ло во'їни / у'же 'гол'од ми' пере'жива'ли / у'же / ми' з'на'єм шо 'їсти м'она і ўсе / а от во'їна / це 'саме с'траш'н'іше / ко'ли б не бу'ло во'їни // 'саме 'возруст та'к'і ў д'іте'ї да і о'нуко'ў шо не да'ї Бо'г чо'го //

З.: Шо л'уди с'тали г'ірше 'жити / це од л'уде'ї за'лежит' чи од ў'лади / йак ви д'умаєте ? //

— Од в'л'ади / а од 'чого ж ? // ка'н'ешно од в'л'ади / йак ха'з'ай'ін пове'де ха'з'аїство / так во'но 'буде й_в'естис' // ка'н'ешно од в'л'ади // шо там гово'р'іт' //

Луб'янка Поліського р-ну Київської обл.

Село Луб'янка розташоване за 36 км від районного центру Поліське (колишнє Хабнє) і за 7 км від залізничної станції Товстий Ліс. Село відоме з I пол. XVIII ст.; церква Свято-Миколаївська, дерев'яна, час заснування якої невідомий; за Л. Похилевичем відомо, що «построєніє єя (церкви — ред.) должно относить къ первой половинѣ XVII вѣка. Въ 1755 году она была разобрана по совершенной ветхости, а на мѣсто єя построена новая.» (Похилевич Л. Сказанія, с.151); в останні роки у селі церкви не було.

Пізніше с. Луб'янка було центром сільської ради, якій були підпорядковані сс. Бѣаще і Ольшанка. На поч. 70 р. XX ст. у селі було понад 1000 мешканців, була восьмирічна школа; с. Луб'янка відоме як один з центрів гончарства.

У 1986 р. село двома частинами переселено в новозбудоване с. Луб'янка, що розташоване за 1 км від с. Погребі Васильківського р-ну Київської обл., та в с. Бугаївка того ж району.

Запис діалектного мовлення мешканців колишнього с. Луб'янка здійснено у с. Луб'янка Васильківського р-ну Київської області в листопаді - грудні 1995 р.

139. — За'ход'іт 'Паска // м'і ко'л'іс' у нас 'Паска ка'зали / Ве'лі'кден' / за'ход'іт / го'тов'імос' / 'паску пе'чем / стег'но пе'чом / к'рашанк'і / ко'убаси напе'чеш / К'расна Су'бота нази'вайеце // напе'чеш наго'тов'іш пос'таві'ш у'се йо'го на стол' / во'но на сто'л'е а 'пот'ім бе'реш у 'кошик кла'деш / і їдеш 'паск'і св'а'т'іт // на 'Паску а то'ди ўже йак при'ход'іш до'дому / і ў_хату ў'ход'іш і 'кажеш / Хр'і'с'тос' воск'рес / отв'е'чайут / во'іст'іну воск'рес // тр'і' 'рази т'реба ска'зат так // 'пот'ім сад'і'мос розго'ў'л'айемос / а з'разу бе'реш йа'йечко йе'с'і / бо це_ж во'но с'в'ечене йа'йечко 'паска нази'вайеца // а 'пот'ім ўже бе'рут х'лопц'і / і дут гу'л'ат / у к'рашанк'і / у о'б'ітк'і нази'валиса ў_нас / по_нашому о'б'ітк'і / і де йак у'же розб'і'вайут х'лопц'і йа'йечко / дак то ўже в'ігра'йе // чи'йе розб'іло заб'і'райе со'б'е / а те'ї у'же од'а'йе йо'му / ота'к'е ў_нас бу'ло ко'л'іс' ро'бі'ли муш'чини / а м'і ўже д'е'ўк'і до ўже хо'д'і'л'і ж гу'л'ат на 'ул'іцу с'тарийе л'уди / а х'лопци так ро'бі'ли / ў_о'б'ітк'і гу'л'али // а то'ди лу'п'іли к'рашанк'і / ну йіх так не вик'і'дали / дер'жали до 'Йур'я / а то'ди хвост'и ко'ровам од'р'езували і 'тийі к'рашанк'і і хвост'и пус'кали на 'воду / о'б'іча' та'к'е ста'р'ін:е бу'ло // а йак по'їдеш ўже ху'добу догл'а'дат / до ўже 'кажеш / Хр'ис'тос' воск'рес / Хр'ис'тос' воск'рес / так мо отв'е'чали //

140. — У 'сорок 'с'омом го'ду на ве'чорк'і хо'д'іли // ну хоч і 'голод бу'ю ну 'весело бу'ло // та'ка ўже ве'селост' бу'ла шчо от 'луч:е йак о'до 'зараз жи'вемо // на ве'чорк'і хо'д'іли 'каш'і 'би'ли х'лопц'і м'і^н / о / зб'і'рали ж но'с'іли з 'дому пшо'но / 'масло там за'куску і ве'чорк'і / м'йасо зб'і'рали ўсе м'і^н хо'д'іли спо'вали 'понад 'окнам'і / о'це ве'чорк'і о'до ўже прош'л'і 'запуск'і це 'каша бу'ла а це о'до Ми'кола іде зноў дру'га бу'ла 'каша // х'лопц'і 'б'іли 'кашу / гр'ош'і скла'дали // од'на бу'ла 'хата у нас о'до 'Насц'а 'Йаши'на це пус'кала на ве'чорк'і / 'Йаша бу'ю биз но'г'і^н но д'ісцип'ліна бу'ла / а ми ту'да ўже зб'і'ралис'а / гу'л'али там // і п'рали і 'ш'іли // 'кожна з'іма / 'кажн'і 'вечор це м'і ту'да хо'дили // а йак ўже так 'посл'е ўже клуб одк'ри'ўс'а / до ўже на клуб у клуб хо'д'іли да танцо'вали м'і^н на'мали за / за горш'к'і / гар'мошку / бала'лаік'і нам гр'али а м'і^н тан'цуюем йак ху'га //

141. — Ў нас бу'ли Де'ди тр'і / Т'роіцов'і / М'іхаілов'і / н'е / Куз'м'і'нн'іе / М'і'хаілов'іе / і о'це же зноў / 'т'ийе_о / Ко'л'ад'н'ийе / Т'роі / бу'ли Де'ди / а на де'ди го'товет пос'не / боршч / 'кашу / ква'сол'у / пам'пушк'і / пос'н'ийе ўсе го'тов'іли / спраў'л'али три 'рази // на год / Де'ди // 'дома ўсе наго'тов'ім наго'тов'ім пос'тав'іли на стол ве'черайем / а те ўсе на сто'л'і но'а'чує // то ўже шчи'тайуца де'ди гу'кайеш / при'ход'те до нас йак хто ўже при'йе'хаў до ўже с'у'ди ў Погре'бах до йа гу'кайу / йак мо при'йе'хали до при'ход'те да ве'черайте са'д'іце / бо да'леко ж 'йіхали в'і_ж го'лодн'ийе)))//

З.: А ви пом'і'чали / шчо д'і'ди при'ходили ? //

— По'йіхали ми на Т'роіцу / 'Гал'а мо'йа хаі 'лехко зга'дає_це йа / до 'матк'і ше ў_се'ло // при'йе'хали / О'рина при'шла / Па'лашка при'шла / да_йак уз'алис' на ме'не / це / перет_Т'роіцейу по'йе'хали / шчо це_ж йа до'дому не 'йеду ў_се'ло // йа ўже там попоп'лакала / йа ўже так п'лачу так п'лачу да ка'жу / шчо ви з_мене 'хочете / ну йак не наб'йут' шчо це 'матка жи'ла ў_се'л'е / а йа тут жи'ла / а во'ни шоб йа 'йіхала ў_се'ло / і 'Гал'а на ме'не / ... да ўз'алис' да ўз'алис'а от ми по'легли спат ко'л'і во'но / п'раўду_ш ка'жу / а ўно'ч'і хтос' / дес'_мо по'коінен'к'іі 'бат'ко даў з'в'істку ... чо'го ви йі'йі три'вожи'те / а 'лошкоў об че'гун йак б'разне / а йа на 'Гал'у / лежи'мо ў_тоі 'хат'і да ка'жу / побач / шчо в'і ме'не ўже хо'т'іли от_тих пор / і 'Гал'а перес'тала на ме'не / це та'к'е бу'ло //

З.: Чи л'уди роз'казували / шчо і до них при'ходили ? //

— Ко'л'іс' ка'зали ка'зали 'Ол'а це_ш 'Панта це бу'ла по'коіна до ка'зала шчо / цоі 'часто слу'чалос'а шчо во'на там 'маткоі с'порила а мо шчо не ро'била / дак 'часто слу'чалос' шчо ро'била / та'ке бу'ло йоі / а нам та'кого не бу'ло бо м'і спраў'л'айемо / 'наче

по_б'ожому / ўс'ег'да / ўс'і'ди / бо 'бат'ко моі ў_б'ога 'в'ірува'ю / дак і йа спраў'л'айу / ўс'ег'да йа / і о'до 'тутечка йа ўже два 'рази Де'ди сп'рав'іла / і 'т'ийе / Куз'м'і'нн'ийе і М'і'хаілов'і сп'рав'іла //

142. — На Йаў'доку дак то'ди ўже почи'нали / даі 'Боже по'чати в'ес'ну // і почи'найом спо'вайом / даі 'Боже в'ес'ну по'чат а на теі год / дру'гу дож'дат // в'ес'на / в'ес'на / в'ес'н'аночка оі де тво'йа 'дон'ка_і О'леночка // се'д'ім у са'дочку / да 'ши'йе со'рочку / во'на 'ши'йе / в'і'ши'вайе сво'йоі 'дону'і на'де'вайе // і поча'ли спо'вати і спо'вайут аж до Благо'в'ішчен'а / а на Благо'в'ішчен'е то'ди ўже 'рожу спо'вали // 'рожа мо'йа чер'во'найа // це ўже на Благо'в'ішчен'а 'рожу спо'вали / а до Благо'в'ішчен'а 'рож'і не спо'вали / нел'з'а ка'зали ко'л'іс' ста'р'ийе л'уди // а ўже на Благо'в'ішчен'а то'ди ўже 'рожу / в'ес'н'анк'і спо'вали / но. 'рож'і не спо'вали / а йак 'рожа / то'ди ўже спо'вали // на Благо'в'ішчен'а йак ждем_ж Благо'в'ішчен'а до ка'зали ко'л'іс' ста'р'і л'уди йак 'Паска / до Благо'в'ішчен'а учи'н'айеш пам'пушк'і / пе'чеш пам'пушк'і / і шоб на Благо'в'ішчен'а то'ди н'і'чим не б'разкаца н'і скоро'дам'і н'і'чим ўсе шоб бу'ло го'тове // і го'тове шоб 'йест'і на Благо'в'ішчен'е та'ке // а 'рожу ўже то'ди не спо'вали / 'рожу //

143. — І от о'д'ін год йа не з'нала шчо Сд'в'іжин'і і_пошла ў_л'ес по гр'і'би // при'шла йа ў_л'ес / а ў_йіх с'тол'ко сб'і'райец'а 'куча ву'жоў // йа 'думайу шчо во'но ро'б'іт ? // ўз'алас'а за д'р'і'на 'доброго да да'ваі б'іт а по'том тут йак на'к'інуц'а на ме'не / до 'буде ро'боти да 'ки'нула і_ту 'палку на йіх і ўтек'ла / і гри'боў то'ди с'тол'ко наб'рала шчо 'господ'і //

144. — Ми ўс'і 'дома 'були 'с'ійали_ш кар'топл'і ў 'саме йак 'атомна зор'валаса / 'саме у суботу / а 'атомна зор'валаса п'рот'і суботи // а ми 'с'ієм кар'топл'і / шос' го'ворат про П'рип'іт' / шос' го'ворат / чи да'леко од нас чи шчо там поприй'і'жжали йо'го не'бож із_К'і'йе'ва / пома'гали / а шчо / а до чо'го про П'рип'іт' го'ворат / а да'леко ? // да н'е // ко'л'і ўже ў_не'д'ілу ўже 'бач'імо аў'тобузи / бо ми так жи'ли неда'леко от са'ш'і / і і'дут / і'дут / сч'і'тали ми сч'і'тали тих аў'тобузоў / сч'і'тали / сч'і'тали / 'господ'і до 'того_ж і'де / на П'рип'іт' 'кажем шчо це там та'ке ? шчо це там та'ке ? // ўже на'заўтра 'йідут / там же йіх погру'з'іли тих л'у'деі на'заўтра ўже 'йедут / іс_П'рип'іт' / а м'і ўже пов'і'ход'іли_ж / це_ш 'перед 'Паскоіу / 'Паска / 'паск'і по'нап'екали шчо_ж ро'б'іт ? // а м'і 'Бога п'рос'ім шоб це_ж нас не 'в'і'сел'іли з_се'ла / а м'і 'Бога п'рос'ім да шоб нас із_се'ла не 'в'і'сел'іли / бо не 'хочем_же 'йіхат у чу'жу с'торону // по'б'егли на са'шу гле'д'іт шчо це та'к'е / шчо це 'каже П'рип'іт' в'і'сел'і'айут /

П'рип'ет' ві'се'л'айут / а чо'го ? / 'атомна зор'вала / 'атомна зор'вала // а само'л'оти ле'т'ат / а само'л'оти ле'т'ат / і та'ко 'наче шос' ві'с'іт / із 'В'іл'ч'і во'ни ўсе 'йіхали з 'В'іл'ч'і / а шо во'но 'в'езли / а то во'ни так п'е'сок во'з'іли / і 'оливо / і 'оливо / на те ўже шо го'р'іт де / мі'н ж не 'бачі'м бо д'нас т'рох'і да'леко / дак мі'н не 'бачі'м // і вез'ут / і ве'зут // да / на 'Паску ві'се'л'али мі'н зноў хо'д'іли ж на ро'боти переб'і'райем кар'топл'у голо'ва при'йхаў // 'кажем / Ва'сил' І'ванович / нас 'будут ві'се'л'ат ? // н'е жи'н'ки' / не 'будут нас ві'се'лат / і шче до нас попр'ивоз'ат ху'доби да 'будем по дво'рах ростаў'л'ат ху'доби / бо не'ма де йіх ўже кор'мит по тих 'селах / до нас 'будут // тут ху'доби ві'се'л'ат а тут у'вечер'і ма'шин до нас наг'нали / до с'іл'ради / нас ві'се'л'ат // йа їду там гу'л'ат / б'е'жит од'на там до'йарка ку'да ти їдеш 'Над'у ? йа ка'жу гу'л'ат // он і'д'і по'бач 'каже шо ўже ма'ші'н наг'нали / чо'го ? // ві'се'л'ат ўже мі'н 'каже / ко'рові'н поод'йазували / да на Д'іб'рову по'г'на'ли / і те'л'ата і'с'вин'и г'руз'ат / ві'се'л'ат нас 'будут // пош'ли ж ми до 'тиї с'іл'ради при'ш'ли / п'раўда / при'йхаў це ж При'ма'ченко то'ди буў секре'тар / на'чал'ства по'найі'з'ало / це ж нас ві'се'л'айут / мі'н у кр'ік / м'і ў'б'е'ду / н'іку'да не по'йдемо // шо 'тиї с'ім к'ілометроў по'можут ? // йак'шо те / до'ї так те по'луч'іца с'ем к'ілометроў шо 'ї у сел'і 'будемо // н'е / ко'торийе ш та'к'і бу'ли пов'йе'жали ж / на ноч ху'доби по'к'ідали // по'йхали за с'ем к'ілометроў // переначу'вали на'заўтра йа при'ш'ла ко'ліс' по'коїнен'ко сво'йї 'матц'і ка'жу мам / так і так а 'матка мо'йа / ло'жис о'но да сп'і / ку'да ти по'йедеш / ку'ди ти по'йедеш / йа п'раўда 'легла / по'легли ми ўдвох із 'йейу / пос'пали / на'заўтра б'е'жат 'тиї із Д'іб'рові'н / коро'ві'н ўже до'йіте ? // ўден' та'к'і ж зб'і'ралис ми 'тамечка позб'і'ралисє муж'чини да те / су'с'еди // о'д'ін су'с'ед 'каже не по'йеду / д'руг'і су'с'ед 'каже / не по'йеду / т'рет'ї су'с'ед 'каже не по'йеду а йа ка'жу / ну'ї йа з'ва'ми не по'йеду ос'танус' і йа ка'жу / 'буду 'будем о'тут по су'с'еств'і жит' 'дома / н'е / ко'ли то'б'е йак наг'нали м'і'л'ці'їні / шо не 'рад'би' по'йехат / но вс'е од'но с'іло'у г'руз'ат // бу'ло та'к'е / с'іло'у г'руз'ат // до йа то'к'і ж одна ма'ші'на при'йхала йа ко'рову / пог'руз'іла / а те'ла дес' Бог так даў / шо йа йо'го не г'руз'іла / а во'но б'е'жит за ко'рової / б'е'жит за ко'рової / і на ма'ші'ну пліг і ўже на ма'ші'ну // а коба'на к'інула / бо йа ж ік 'Пасц'і 'думала б'іт / 'думала / подго'дуйу да 'будем 'Паску спраў'л'ат // а от йа то'ди зноў б'е'гом / ко'рову до одвез'ла ў Д'іб'рову с'к'інула там у од'ного су'с'еда попр'ос'іла ў'двор / і к'інула і'те'л'а і ко'рову б'е'гом з'нову ў'село бо це ж / там же ш ко'бан / тре'ба ше / при'йхала п'раўда зноў ма'ші'ні / г'руз'ат / г'руз'ат голо'ва с'іл'ради буў / Пол'іш'чук Ми'хайло І'ванович /

йа ка... йак же коба'на ? // от то'б'і з'нову м'і'л'ці'їна с'тол'ко наг'нала / да'ваї броў'на к'ласт'і бо ко'бан буў здо'рові' / ко'бан буў шо 'Господ'і / да'ваї йо'го там т'ах'т'і на ту ма'ші'ну / пр'ивезли та'к'і // йак йа б'ігла ў'село // ма'ші'ні 'йїдут муж'ч'іни понаб'і'рали ма'шін / дак так / ма'ші'на / одвез'ла у Д'іб'рову те / а по'том за тим 'йїде / так і 'йїде / а йа б'е'жу / і ме'не ма'ші'на не ўз'ала йа пидн'і'мала 'руку / а во'ни ме'не не ўз'али / і йа / б'ігла йа не з'найу 'мабут' чи' ле'т'ела / у ту село Луб'янку / чи' йа б'егла / да це ўже пог'руз'іла / і 'матку по'коїнен'ку ўго'вор'іла во'на н'і'у'ка'куйу не по'йеду / а йа ка'у мам до л'уди ж у'с'і вийі'жайут' шо ж ти 'будеш ро'бит / до шо йа ту 'матку привез'у ў'Коба'ни / 'матка переноч'уйе ў'Коба'нах на'заўтра йа 'токо ў'село 'хочу // бо це ж у чу'жих л'уд'ах / да не 'мона 'кае бу'ло жит' 'господ'і йак ми гор'евали / йак ми гор'евали / а ше пош'ла йа ту'ди во / на ко'н'ушн'у до це ж йа так по'пала шо до зна'комого на'дйбала / до йа хоч уже 'каже / дол'і с'пала / але ў'хат'і / а 'л'уди ш / гор'евали / ко'ров'іх попр'і'йазувани на ко'н'ушн'і / те'л'ата 'ходет / 'л'уде 'коло тих ко'роў на том с'ен'е і би'ї і по три дн'і по т'роїе 'суток / йак во'ни б'ідни гор'евали'н / по'кам'іс' йіх пороз'мошчували по 'хатах // а 'л'уди ж та'к'і не со'чувствен'ийе бу'ли / от не хо'т'іли бо це ж / чу'жийе / 'л'уди / йак ў'од'ну 'хату йа заїш'ла а во'ни дол'і 'покотом п'ят' с'емей / ж'іло / і во'ни так гор'евали но йа ше по'пала ў'добр'іх л'удей йа / од'на бу'ла с'ем'я // а йак із'ноў мі'н / п'ішли кар'топл'у оброб'л'ат / із од'нейу Кост'у'ченко 'Ган'а І'ванова / ну / коро'ві'н ў'досв'іта подо'йіли бо ше ко'рові'н мі'н не зда'вали сво'їні / ну ка'жу 'Гано хо'д'ім / у'досв'іта ми 'може йак 'небут' пе'реїдемо п'роволку // от ми їдем // пересту'п'іли п'роволку і наче'пили ту сил'і'зац'їю / мі'н 'думали шо це ж н'іх'то до нас і не те / от і б'е'жат / два сол'дат'іки / до нас / а с'кудова во'ни та'к'їе не 'наша го'ворка мі'н п'рос'ім во'ни за нас на ке'пе / мі'н п'рос'ім а с'іночк'і'н / а соло'вейк'і'н / а дес' у вас 'бат'ка не'ма а ч'і у вас 'маток не'ма да пожа'л'їте нас / бо мі'н ж і'дем с'копа'н'ціо'у / 'зам'іс' ду'рили шо бур'а'коў а мі'н ж кар'топл'ішли оброб'л'ат // а ўже кар'топл'у оброб'л'айемо / от само'л'от круж'л'айе до мі'н по'л'ажемо / у 'земл'у ота'ко шоб нас не за'м'ет'іл'и / а йак 'тол'ко за'м'етет / так 'рац'її да'дут м'і'л'ці'їні і ўже оту'то і м'і'л'ці'їна 'коло нас / за нас / у аў'тобус аў'тобус у Д'іб'рову / а мі'н у Д'іб'рову за'їдем а оп'ят' ... / да'ї зноў ў'Луб'янку // та'к'е бу'ло стра'х'іт'е / шо це 'кажут шо мі'н 'ві'йіхали с'добро'хочо'йу с'у'да / та'кого / н'і'кому не же'л'айем / бу'ла вої'на / бу'ла вої'на / у 'сорок 'первом го'ду / но та'кої' вої'ни / шче не бу'ло йак о'це // бо йа'ї ту вої'ну з'найу / йак сал'дати іш'ли по со'ше / да йак само'л'оти бом'б'іли / 'коло ш'коли чо'тир'і у'б'іли о'д'ін там

л'ежит / о'д'ін там / йа і б'ігала да з'найу / но ше та'кого 'гора
а'ле ми ў_сво'йїі 'хати жи'ли / а це_ж во'на дак це ў_же
стра'х'іт'е було // дар'ма шо во'на не стрел'ала і не 'бачили ми
чи во'но го'р'іло / чи во'но смер'діло / чи во'но / а нас
'в'і'селили // ха'ти сто'йат / йа йак по'йеду ў_сво'йу 'хату до
йа_б 'наче йак і жи'ву // бо йа пере_т'ім попут'бі'вала /
по'крас'іла к'раскою / с'тел'і пошчоко'турила / дак во'но н'і'чого
не по'дає н'і к'реїда н'ішо / мос'ти 'целиє / а знад'вору
ше'л'оўка о'б'іта дак йа по'йеду до'дому дак у мене так / і стол
у од'н'їі 'хат'і сто'йіт' / і дру'гої 'хат'і сто'йіт' / і пат'рети
ви'с'іли / ну йа ў_же позаб'і'рала бо йа 'бачу шо 'пустка 'роб'іца /
дак йа позаб'і'рала / а 'хата 'хот'би і с'о'годн'і вер'нуўсе / не'ма
там н'і'чого страш'ного / бо во'но ў_се по'ми'ї / да по'маж / да і
жи'ві'т //

145. — Було хо'д'іли ми на ве'чорк'і / до йак на ве'чорках п'іт'ход'іт
ў_же 'Новий год / на ве'чорках при'ход'ат ў_же йак / до м'і ў_же
поспо'вайем / поспо'вайем а то'д'і бі'жи'мо хо'пайем п'лота
нази'ваўс у нас / а то'ди ў_же шч'і'тайемо ч'і' пара 'буде ч'і' не'пара
'буде // а 'чоботи ск'ідали / да ш'і'бали / до по'рога / ч'і' да'леко
'замуж йа по'їду ч'і' бл'іско / йак у по'рог / ха'л'авою / то
да'леко / йак с'уди ха'л'авою то ў_се'л'і по'їдеш // а ко'лис' /
шче / шчодрували 'дет'і / до м'і ў_же / ку'сочк'і про'с'іли
ло'жи'ли на бл'аху у'вод'іли со'баку // со'бака ч'і' ку'сочок
ух'ват'іт пе'редн'їі тої пе'реїде / 'замуж уперед'і / а ч'їі оста'не-
ца / а во'но було наобо'рот / у нас од'на була / ої 'д'евочк'і /
мо'го со'бака / не хва'тайе 'куска а во'на ў_перед'і пош'ла
'замуж // та'к'е було //

146. — Ну ў_же йак м'і ў_же порос'ли до бат'к'і хо'д'іли йак м'і /
а'ле 'мати мо'йа рос'казувала шо ў_молодос'т'і / дак во'на 'каже
ў_же йа'к'ійс' були у йїх 'тийі с'ві'ти / да сайа'ни були ў_се сво'йїх
рук ў_се ро'бі'ли / із 'воўни о'вечк'і дер'жали дак із 'воўни п'рали
ў_же_ш п'ражу да т'кали / та'к'іє са'йани а муш'чинам су'кон'іки
з'валис'а шта'ни і та'к'іє ў_же шоб теп'л'еї було // от / і 'пост'ілки
т'кали у ме'не дес' шче ку'сочок і оста'лос' із 'воўни / розод'рала
'пост'ілка / дак ў_де'валис укри'валис бо од'ї'ял же не було / да
'радна / о'це та'к'е во'ни роз'казуєт / 'сам'і п'рали і т'кали /
да 'йакос' і / і та'к'їі ў_же було пристособ'лен'їє шо вал'іли
во'но з'вал'уєца да тоўс'т'е 'роб'іца / о / це ў_же 'матка роз'казує
мо'йа // зав'і'валис'а голупка / от ми те'пер п'рамо заў'їязани а
во'ни 'йакос' 'хуск'і були с_к'іт'іцамі да так зав'і'валис'а да це
ў_же йак 'замуж 'ві'їде так за'в'іта ў_же хо'д'іла // капту'рі'
но'с'іли / йа о'до свек'руха мо'йа хо'д'іла дак на смерт' со'б'і
по'шила йу ў_же сто год було йак вона по'мерла / дак 'того

кап'тури'ка та'ко по'шила / 'наче 'шапочка та 'д'ецка йак
ма'лен'кому шо на'род'іце // ў_же ка'зали гр'ех йак ў_же 'ві'шла
'замуж да зав'і'ли ў_же на с'вал'б'і дак шоб уже і_за'в'іта і_хо'д'іла
бо гр'ех / а зараз 'л'уде і ста'р'і і_моло'дийе 'ход'ат од'нак //

147. — На ве'сел'е ў_нас го'товили та'к'е йак от і'ше йа 'замуж
шла це ў_же / хо'лодне 'варет / кап'усту ту'ші'ли / ва'рен'ік'і
'варет пам'пушк'і ў_чи'нали та'к'їі_ж у де'ж'і ко'л'іс' / о // ...
д'рошч'і на'мочуєм так а 'там'ечка ч'і молоч'ко / ч'і к'ісл'а'чок
та'ко роз'вод'імо йак о'то / ну р'етко'вате шоб о'но було / 'ж'ітке
та'к'е / і це ў_же д'рошч'і туди вил'ї'вайем во'но сто'йіт' 'ноч' /
посто'йіт' 'наче пуд'ийде / а ў'ранці' ў_же то'ди йа'ке йа'йечко туд
йак йе ў_б'йеш йа'йечок 'маслечка / во'л'еш пос'ного а йе та'ке
до і та'коо рос'топ'і'ш чи марга'рину та за'м'ес'іш ў_же шоб о'но
гус'тен'ке було / а то'д'і ў_же пуд'ийде во'но_ш пуд'н'іме'ца ў_же
ў_м'ісц'і ч'і ў_ма'котр'і / а то'ди ў_же ко'чайемо дак це та'к'і
пам'пушк'і ко'л'іс' упе'че дак 'гарнийе ў_да'валис'а / пе'чеш //
'паск'і ко'ли'с' пек'ли / на чере'н'е // та'ка ло'пата / і соў'їе
та'ке 'доўге / і ві'кочували во'ни на'м'ешували да йа з'найу 'матка
мо'йа на па'душку покла'де шоп попут'ход'іли / а то'д'і' ту'йейу
'ві'гр'ебайе 'жар'віни та і у пе'ч ту'йейу ло'патою са'жал'і / о /
о'це_ш 'паску так ро'бі'ли / учи'нали / де'жа та'ка була /
із'роблена дереў'їана / і то'ди ў_же / во'ни 'того во'д'ічку туд
та'ка ло'патка роз'м'ешуєт' роз'м'ешуєт' на 'ноч там ў_же
'т'естечко 'к'іслен'ке ў_йїх ў_тойі де'ж'і оста'йеца йак ў_же_ж
во'ни то'го / і це так учи'нали_ш / о / розме'ла то'ди ў'ранці'
зноў 'м'ес'ат і во'но з'нову пут'ход'іт у теї де'ж'і / ше і при
нашої 'пам'їат'і о'це_ш та'к'е було // йак пост буў до шо во'ни
гото'вали 'кажут / кар'топл'і на'вар'ат да ро'сол / да з_ол'ейейу
'р'іба була ко'л'іс' во'ни 'кажут / от 'мама мо'йа 'кае та'ран'ка
була во'з'іли / да 'їезд'іли ў_же де там у нас Чор'нобил' буў /
оце_ж о де цеї 'самеча / а'вар'їа зор'валас'а дак там буў ба'зар
дак 'їезд'іли а ў_нашом с'ел'е горшк'і ро'бі'ли дак ў_же ве'зут
туди горшк'і а там та'ран'к'і 'куп'ет / да г'руш'і ва'рили да
'йаблока ква'сол'у к'їа'х'і ко'л'іс' о'це куку'рузу же а ў_нас
ка'зали к'їа'х'і / нехо'рош'і 'тийі да так ў_же ў_пост о'то
накла'дут у чагу'ни су'хоє / да ў_п'еч да о'но з'вари'ца да 'йели /
кот'к'і 'кажут ў_же ва'рили / от 'т'есто та'к'е йак на ва'рен'ік'і
да на 'р'ешето та'ко / 'наче пот'ре / без н'і'чого во'но да то ў_же
ві'ход'іт / ко'ток да ва'рі'ли ў_вод'е / о / і пал'ушк'і ва'рі'ли /
а пал'ушк'і та'к'е_ш / 'р'езали та'к'е 'наче 'корж'і'к'і да 'тоже у
вод'і ва'рі'ли / пал'ушк'і то з'валис'а да о'л'ейами то'ди / да
сахар'цем по'сипл'у ... / а хто 'сол'у / да 'йіли // к'вашу ва'рили
ко'ли'с' у пост / жур ва'рі'ли // к'ваша дак це / із г'речк'і / із
гре'чаної му'к'і / учи'найут 'ж'і'тн'ойу к'вашу ту йа з'найу 'баба

це мо'йа ва'рила / уч'н'айе во'на ў ма'котр'і 'ж'і'тн'а му'ка / бо во'на йе'йе та'ко роз'м'ешуйе во'д'ічкоу за'паруйе / к'іп'ат'ком / і с'тавит' на ноч на п'еч / во'но то'ди о'там ук'і'сайе ў п'е'ч'е / а ў'ранці ўже гре'чану му'ку ту'да ўси'пайе / і 'наче та'к'е розб'івайе йак от на мл'ін'ци' о'то / во'но шоб / іс'ноў во'но по'к'існе а то'ди ў п'е'ч да 'варет у горш'к'е і во'но та'ке к'іслос'ладен'ке та'ке ўкусне і с'х'л'ібом 'йіли о'це // а жур із оў'са / з оў'с'аной му'к'і ўчи'нали да це ва'рі'ли / йа го'лупка 'журу не 'йіла йа і не з'найу йак йо'го ўже роб'іт / мо 'Над'а з'найе / о'вес 'йакос' за'паруйут оў'с'ану му'ку / а во'на ўк'і'сайе / а по'том 'варете йак 'зараз к'і'с'ел' / а ко'л'іс' жур та'к'і / і 'йел'і с'х'лебом // 'зат'ірка / то га'лушк'і ў нас з'вуца 'зат'ірка / от му'к'і т'рошк'і / уво'л'еш во'ди / а н'е моло'ка / да та'ко пот'ри пот'ри а моло'ко к'і'п'іт ч'і во'да ўже к'і'п'іт йак у пост до ўже ж із о'л'ейам'і' / да ту'ди ўже / уси'пайе да це та'ке м'е'шайеш да це 'зат'ірка // і га'лушк'і //

З.: Йак ви 'варите боршч ? //

— Йа так ва'ру боршч от ква'сол'а йак ў мене йе до / йак ми' ко'лис' 'дома до / 'разом у'се да ў п'е'ч ус'тави'ш а тут йа ўже ква'сол'ке по'стаў'лу во'на к'і'п'іт 'варице / а бурач'ка на тер'тушку зот'ру да пуд'жару на том на сково'роц'і / да ква'сол'ка і м'йасо 'вариц'а то'ди пуд'жариц'а бурач'ок ту'да бурач'ка / да по'вариц'а а то'ди ўже картоп'ліну пок'рі'шу капус'т'іну і морк'в'інку да ўже йак во'но / да це та'к'е 'вариц'а так'і боршч // то'мат у'же / а н'е от у'же не'ма то'мату до о'до 'вос'ін' до пом'ідора 'наче на сково'ротку да / да за'жар'іш іш'че о'це та'к'і боршч ва'рі'ли // ... от о'тут м'і ўже пере'йіхали дак тут у'же п'іро'г'і та'к'е пе'чут' 'йа'к'і'ес' із / із г'речкойу да с'ква'сол'ойу да це йе'д'ат із борш'чем а ў нас та'кого не було / іс'х'л'ебом м'і боршч... // а 'с'еріі боршч ми 'вари'м / от із л'іст'а о'то ка'пуста да зе'лене по'верх л'іст'е'йко / дак ми' йо'го сече'мо сека'чом п'рамо / о / ...сече'мо і це ў кост'рул'у щ ну ко'л'іс' 'д'іжк'і бу'ли а 'зараз м'і ў кост'рул'у во'дойу нал'і'вайем н'і 'сол'ім н'і'чого во'но нак'і'сайе / да це у кост'рул'у / ко'л'іс' 'дома ў горш'к'і а те'пер ўже ў кост'рул'у да це во'но 'вариц'а м'йаса ту'ди ўкла'деш оце та'к'і боршч 'с'еріі ў нас з'веце / тут не 'варет а ў нас / де м'і ж'і'ли / дак там по то'і м'есност'і де м'і бу'ли о'це по ўс'іх 'селах та'к'е //

З.: А шо ва'рили з гри'бами ? //

— Ої боршч ва'рі'ли і суп ва'рі'ли го'лупка з гри'бами і так гри'би ва'рі'ли да 'йіли 'Боже мої // от намо'чи' і'х да шоб во'ни ж 'наче 'йак по'сушим уже ў пе'ч'і до су'хен'к'і'йе до на'моч'іш шоб 'наче розм'йак да по'м'йеш йо'го і ў од'но'ї во'д'е і ў дру'гої / а то'ди во'д'ічкоу нал'і'вайем да ў п'е'ч с'тави'мо да во'но / зак'іп'лат да йак шче йе 'р'іба до і 'р'ібу к'ідали /

да ўкусне / було / це йе 'перше 'д'іло а н'е йа / си'ноў сво'йіх у 'арм'ійу прово'жала до / ва'рі'ла із 'р'і'бойу а то с'ку'рат'інойу м'йасо ку'рат'іну ў гри'би к'ідали да 'вариц'а да / йак ту'да ж і 'перч'іку да і л'іс'точка да і ц'і'бул'к'і ўк'р'ішим / та це та'к'е о ва'рі'ли / гри'би //

З.: А шо з 'йаг'ід ро'били ? //

— А з 'йагуд го'лупка до ко'л'іс' шо б'рالی / су'ши'ли нас'тоїку / о'це ўже у пл'ашк'і 'четверт'і вел'ік'і'йе 'сахару нас'пали нас'тоїку ро'біли а то на п'еч су'ши'ли ўсе ў'ремйе / а те'пер у'же ўже по'нау'чувалис' і ва'рен'у ва'рили / і так 'ц'ілен'к'і'їі нас'пайем у 'банку да закри'вали ўже / во'д'ічкоу к'іп'ач'онойу зал'івайе да постерел'і'зуйеш / 'баночк'і да закр'і'вала йа да сто'йали / 'йагоди //

З.: Шо на 'Кол'ади готували ? //

— Йа з'найу шо це ў нас у'же йак 'Коледи коба'на б'ют / коў'баси 'чинет / кроў'йанк'і' / о / 'коў'б'іка ка'зали ў нас / а 'коў'б'іка йак ў нас ўнутрен'ост'і о'це ж ўже пе'чонку од'вар'уйут 'лехке там о'те ўсе од'вар'уйут добаў'ляють ту'ди м'йаса і 'сала / да це начи'найут у'же ж йо'го / да пе'чут // а кроў'йанку з г'речкойу ро'били // стег'но / 'воз' мемо да то'го / ту'ди ўже ж часнич'ку по'тоўчеш да 'перч'іку / да 'сол'к'і да це потоўчеш у'же та'ка с'тупка да на'мазуйем його у'же ж та'ко 'ножи'ком подоў'байеш уск'роз' / на'мазуйу да / йа / д'руг'і'йе до кор'жа пе'чут да об'матують 'наче а н'е / да та'ко т'рап'очкойу да / да ў п'е'ч с'тави'ли а тут у'же ў ду'хоўку с'тави'м да це во'но пе'чец'а да 'добре / 'заўжди на 'Паску це обеза'тел'но / стег'но шоб було йа'йечка к'рашени'е на 'Паску / ко'л'іс' 'каут поро'с'атка ма'лен'к'і'йе ше і та'к'і'йе / от свек'руха це мо'йа ка'зала поро'с'атн'ічк'і та'к'і'йе з г'л'іни ро'бі'ли у нас же горш'к'і' ро'бі'ли дак із'роб'іт та'ко поро'с'атн'ічка / дак ту'ди ўже ма'лен'ка це ўже к'Пасц'і ко'л'іс' / це с'тарийі 'луди / а те'пер у'же при 'нашої 'памйат'і до / не пе'к'ли поро'с'аток / а ко'л'іс' пе'к'ли поро'с'атка ка'зали // ... на 'Коледи ў нас це на 'першиі ўже ден' пе'чут мл'ін'ци' / ўже ж м'йасо застаў'ляють з'веца пи'чен'а да коў'баси у'же ж да і кроў'йанк'і ку'т'у ва'рі'ли / г'руши' 'варет о'це ўже з 'йаблуками' су'х'і'йе / шоб було // а ку'т'у ў нас п'рамо п'ростен'ко ро'бі'ли о'то д'руг'е ж 'кажут до і мак 'сипл'ут да і мед / а ў нас так із'варет // пос'нен'ку / да ўже 'в'ечер'і п'рот'і Кол'ад до з о'л'і'ямаи йе'д'ат / а на'заўтра ўже моло'ком нал'і'вайут да йе'д'ат / на 'Коледи ўже //... п'рот'і 'нового 'году ўже о'це на 'Коледи / а то'ди ўже на ту ку'т'у п'рот'і 'Нового 'году дак у'же ж во'на не пос'на то 'кажут' ба'гата ку'т'а у'вечер'і 'варет і ку'т'у і мли'н'ци' пе'чут і м'йасо ўсе та'к'е і хо'лодне варет / і о'це о / мли'н'ци' ко'л'іс' учи'нали ж / 'тоже та'ко во'д'ічкоу у тої де'ж'е шо хл'еп пек'ли там о'ни' ўже учи'найут

о'це во'но ўже там т'рох'і т'естечка во'но к'ісле сто'їт /
учи'н'айут а ў'ранці зноў пудбі'вайут та'к'е ж / о' жи'ден'ке
і ў'печ'е п'ек'ли ше і гре'чанийі млі'н'ци'.. // ... а те'пер ми'
о'но на / йа на к'ісл'а'ку / йа ўже те'пер не ўчи'н'айу на к'ісл'а'ку
розоб'йу да і / та'к'іе млі'н'ци' але ж пе'чом у'же //

З.: Шчо готу'вали на 'похорон ? //

— А ко'л'іс' і от ка'зали га'рачій о'бі'т / то ўже 'похорон
с'о'годн'і от у'мерло з'ранку до 'вечора і хо'вали / боршч 'варет /
ква'сол'у / кашу да йа'кого ва'рен'іка там чи' пам'пушку да і
хо'вали а с'о'годн'і го'лупка да г'руші / а с'о'годн'і ж го'лупка
те шо на ве'сел'е те на 'похорони го'ту'ють //

З.: А чо'го так ш'видко хо'вали ? //

— Та'к'і за'кон буў / шо 'кажут хва'тайе йак 'мертвого з 'лави
шоб не ле'жало во'но' //

148. — 'Казки ? // це ўсе рос'казуваў ха'з'айн / теі / рос'казуваў
йак вон на воі'н'і буў йак де шчо до це 'лаже да йім і рос'казує
та'к'іе ўсе //

З.: А в'ін войу'ваў ? //

— А шо ш / 'Боже / і у Хв'і'л'анд'ійі буў 'мамка / і
ў'Пол'шч'і буў / і тут буў / шо йа о'це ц'ого си'ночка наро'дила
шо це ву'чени та'к'і / до йо'го і 'дома не було в'он буў у
Хв'і'л'анд'ійі / а йа йак'раз / т'рет'ого к'в'ітн'а йо'го наро'дила
це йо'му / да / т'рет'ого к'в'ітн'а / да / да шче воі'на була дак
ўже за-п'лачу / б'іду'ю д'ума'ю шо ж у'же / т'іх д'во'є / і
т'рет'е / шо ж йа 'буду ро'бі'т да ма'ле / да ўже і ле'жу / а
пош'тар хо'д'іў у нас / с'ім к'ілометроў за 'пошто'ю брат / не
було ў'сел'і 'пошти / да іде / да і гу'ка'є / мо'йу 'матку /
'матка шче по'коі'на була 'жи'ва // іди с'уди 'бабо а во'на 'ві'шла
'оде п'іс'мо / од йо'го пр'ішло аж йа проч'і'тала / а 'саме воі'на ж
за'кончи'лас' до йа ж д'ума'ю ше п'іс'мо' не'ма'є а 'може йо'го
у'же і не'ма / йак'раз / аж н'і / пр'іс'лаў 'жі'вен'к'і ос'таўсе /
да ўже пр'ішоў / йа-це йо'го / т'рет'ого к'в'ітн'а а вон пр'ішоў
ўже / 'ч'ез два 'міс'а'ці / отпу'с'т'іли с'Хв'і'л'анд'ейі // буў і
ў'Хв'і'л'анд'ейі буў і у / з'разу ў'Пол'шчу заб'рали / то йа
д'умала вон у мага'з'ін'і торго'ваў а воі'н йо'го заб'рали / і не
да'ли мага'з'і'на з'дат / та заб'рали / да пог'нали ў'Пол'шчу / а
с'Пол'шч'і д'руг'іх попу'с'кали а д'руг'іх пог'нали ту'ди
ў'Хв'і'л'анд'ейу до і по'били ў'нас д'руг'іх / а в'он ос'таўса
хва'л'і 'Бога // да то'ди пог'нали ту Хв'і'л'анд'ейу / да це ўже
вон там і буў с'н'егу то'ди було ба'гато та'кого с'н'егу с'н'егу
'Господ'і // а вон у мага'з'ін'і буў дак нам зем'лі не да'вали
ба'гато 'соток 'тол'ко п'ат'на'ц'ат' шо же вон не ў'кол'госп'і да ў
мага'з'ін'і тор'гує а шо там йак // дак / пр'і'ехаў / так йа
ўже і у по'ложен'і ж' була / то шо ш 'с'іно т'реа ко'ров'і йа

ўже по'ї'чала ў'район 'жалува'це до голо'ви / райіспол'кому //
а вон у'же 'каже / пр'і'еде во'ен'ком / до / у се'ло 'ваше /
ко'л'і аж з'вут на з'бор'і / з'вут на з'бор'і / пош'ла йа ж во'ен'ком
пр'і'ехаў / да і 'каже на'читує / Ар'теменко / вам / да'дут /
по полто'ра к'іла х'л'еба 'будут да'вати ў'же ж' і хл'еп во'з'іли
то'ди ж' бе'тони т'рох'і / і да'дут вам сол'ом'і' / шоп з'нали /
це ж і голо'ва кол'госпу чуў // то вон по'ї'хаў во'ен'ком а
во'ни / йа по'шла за тим х'л'ібом / а во'ни не да'ли // йа /
ка'жу шо ж та'к'е во'ен'коми' на'м'ічени от а во'ни шче пр'ішли
до ме'не пр'иво'рат ч'і ў'мене ўже йе хл'іп // по'бач'іли голо'ва
кол'госпу ў'п'е'т'ох пр'ішли / і ти зам'іс'т'ітел'і голо'ва с'іл'ради /
пр'о'в'і'р'іли / а там і не'ма'є ў'мене х'л'іба ў'мене ву'чител'ка
на ква'т'і'р'і с'д'і'т'ам с'д'і'ла // во'ни по'пут 'лошками ш'чи не
похо'вала йа шу'кат та'ка ми'н'і о'б'іда йа пережи'вала 'того х'л'іба
не да'ли // от йа зноў йо'му п'іс'ма нап'і'сала / ту'ди ш' у ту
Хв'і'л'анд'ейу / шо ж йа вам ка'заў / шо ж / йа'ку вам ? наш
пош'ле а во'ни с'лухайут ? // то йа зноў по'ї'ехала ў'теі / до
'того голо'ви райіспол'кому ка'зат шо не те / в'он там позво'н'іў
шос' йім / не зво'н'іли то'ди а 'їезд'іў голо'ва да те / то'ди ж
та / не було ш т'іх / тал'іх'воноў же не було / та'ко шче /
о'так / пово'їе'ваў / да пр'ішоў / да по'шоў / у кол'госп // да
буў і та'к'ім і та'к'ім у'с'ак'ім 'Господ'і / поро'бі'ў во'но о'і 'Боже
зем'л'і було 'мало да'ли / п'ат'на'ц'ат' 'соточок да'ли шо це ўже
у том ро'бі'ў / у мага'з'ін'і дак / не да'вали хто ў'кол'госп'і дак
т'ім по т'р'іц'ат' було / а йом / а ўже йак о'це до ўже да'ли /
у'же да'ли т'р'іц'ат' 'соток / йак у'же по'шоў у кол'госп пр'і'шоў
іс' 'тойе / воі'ни до у'же до'бав'іли / о / так і 'жі'ла //

149. — 'Л'ісу ў'нас ба'гато було / округом у нас л'іс // у нас
пуш'ч'і / йак йа була шче ма'ла / да ўже пош'ла / ко'рову мн'і'
зага'дали шоб йа г'нала 'паст'і ма'ла ше / 'матка 'каже шо с'ім
год було ос'м // дак о'так проже'ну / бле се'ла да за'ж'е'ну тук /
'паст'і / да д'ума'ю 'Боже де 'наше се'ло не вид'но це йа і до'дому
не т'рапл'у / 'попут 'сам'і'мі' / се'лом / та'к'іе х'во'ї'и були
бе'р'ези були / те'пер не'ма та'ко / а ко'л'іс' йак ше та'ка йа
бу'ла д'івочка да та'к'е було //

150. — 'Кажут йа'к'іс' / Луб'і'н 'город буў рос'казу'ють ста'р'іе
шче 'л'уди ми ш не з'найу йа а ка'зали нам шо буў Луб'ін йа'к'іс'
'город / і це Луб'янка проз'вала / проз'вали / йі'ї'и ви'л'іке
се'ло / ви'л'іке // і ўже 'дон'ка та'ке шо ж же там було ў'нашом
том се'л'і / там у нас г'ратк'і були / і м'і' ко'пали та'ку ка'наву
'в'ісипали / да гли'боко аж по це м'і' ко'пали / і та'к'іе горш'к'і /
шо 'робет у 'нашом се'л'е 'тоже ро'бі'ли горш'к'і / а то та'к'іе
'б'єлийе пок'рашени і та'к'іе / ну 'гарнийе же шчос' же там було

йа'к'ійес' і села були ўсе ж було дес' не 'тол'ко 'горот // ота'ке
йа з'найу / ка'зали //

З.: Чи ба'гато гонча'р'ів було ў се'лі ? //

— Ба'гато // ба'гато по се'лу ганча'роў було / 'Бо-оже 'р'ідко
хто не ро'бі'ў горш'к'і / та'к'іє кру'г'і поро'бі'ли / і шче з'верху
та'к'е / ко'л'осце ма'ле / а / ту'ди / до'долу та'к'е здо'рове
і но'гойу к'рутет / і це / а ту'гл'іну м'ісет / б'іут йе'й'є ко'чайут
на 'лав'і роз'м'ішуйут і 'тоди у'же тако'во 'роб'іт а во'но 'т'агнеце
'т'агнеце ў 'горш'ка і гла'дишку ма'котру / і м'іску / у'се ўже
та'ке ро'бі'ли / гонча'р'і т'ийі //

З.: Як'і були 'горш'чики за 'розм'іром ? //

— Були здо'ров'іє ота'к'іє 'робет / а то'ди ма'лен'к'і а то'ди
шче ма'лесесен'к'іє та'к'іє ма'лен'к'іє і ма'котричк'і і 'горш'чик'і
у'с'ак'е ў'с'ак'іє ро'били / ў'с'ак'іє // о'це / вел'ік'і / а це
л'ас'коўк'і з'веце то ўже / а це ўк'лад'іш мо ма'лен'к'і / і ма'котра
це вел'іка а це ма'лен'ка а це м'іска // л'ас'коўка ва'рейчка
ота'ка // л'ітроў 'буде на чо'тир'і / а шо на тр'і йе ў'с'ак'іє йе
на / і на л'ітру йе і на три 'йе і на / і на дв'іє / 'йе і на і
на п'ят' 'йе і на 'вос'ім л'ітроў // там бле нас не було с'ол шчоб
ганчару'вали од'нийе м'і ганчару'вали / да во'з'іли по 'селах
роз'воз'іли ў ба'зари во'з'іли да'леко / і ў Чор'нобил' во'з'іли о'це
де / де / це ж о'це / по ўс'іх 'селах округом во'з'іли /
а акру'гом нас не було / не було ганча'роў не було / не
ро'бі'ли / 'тол'ко наш'і ро'бі'ли // 'бат'ко мої ро'бі'ў / і чо'лов'ік
мої ро'бі'ў / да накла'ли 'бат'ко ко'л'іс' / у нас то'ди т'рудно
було з'х'л'ібом дак аж на Ук'раїну / накла'дут 'кон'і ж були
дак воз'горш'коў тих сот п'ят' і скла'дут ў'с'акого ж у'же і на
Ук'раїну 'їезд'іли / д'ат'к'і мої 'бат'ко / і не'д'ел' по дв'іє не'ма
до'дому йіх / а то'ди при'їе'жайут хл'іп при'воз'ат / пше'н'іцу
'жито ўсе / о і ха'з'айін мої 'їезд'іў по Чор'нобил'у во'з'іў / по
'селах так 'їезд'іли ў ба'зар і 'їезд'іла йа з'ім і у 'Турчинку
во'з'іли 'т'ийе горш'к'і м'і і у Боро'д'анку во'з'іли з'ім ўдвох
меш'к'і да ў 'пол'і са'д'ілісе / да / і ў 'Т'е'р'е'ров'і йа була з'ім /
п'рода'ла горш'к'і / уск'роз' / було нас уск'роз' по ўс'іх 'селах
'їезд'іли / до ста'вали там же / т'реба да'леко де не 'робет дак м'і
ту'ди во'з'іли о / та'ке було //

З.: Як жи'ли гонча'р'і ? //

— 'Гарно жи'лі наш'і ж по'їедут до г'рошеї же пр'іве'зут
за'робет / за 'горш'к'і хот / ле йіх ро'боти ба'гато ба'гато було /
во'но та'ке / г'іт'ка ро'бота була с'тих горш'коў / да да / да
та'ке / у 'хат'і ж та'к'іє 'бал'к'і по'робет да йіх су'ши'ли ўго'р'іє
і п'ятра та'к'іє дошчечк'і ота'к'іє 'вуз'к'іє / 'тонен'к'іє
за'совали / і це йіх із 'того к'руга / на те а то'ди за'сохне вон /
то'ди бе'рут во'рочайут а то'ди бе'рут да шче пол'і'вайут / 'оливо
рос'пал'ували / 'оливо ви з'найете // ну па'л'іли йа ме'шала да

на та'кому / на ог'ні у чагу'н'іє / у чагу'н'іє ме'шали ме'шали /
да то'ди с'ітечко було та'ке с'ійали / а то'ди б'рали / да пол'і'вали
ту'йейу му'кою / о'т'ийе горш'к'і по'мочували / да то'к'і 'горен'і
з'роблени здо'рови та'ка 'йама здо'рова / к'ірпи'чем 'ві'кладена /
і то'ди д'рова 'возет і 'возет да / йа'к'іх покла'дут ту'ди / а та'ка
п'іч була за'свайут д'рова / і палет йіх і то'ди во'ни ви'пал'уйуте
то'ди во'ни о'то к'раснийе ўже ўже і 'вар'іт у йіх 'мона а так
із'разу і во'з'іт 'мона і з'разу до во'но ж із'л'іпице до м'ісца не
'мона було / та'ке було / о //

З.: Як'і д'рова кла'ли у п'іч ? //

— Смо'лов'іє / смо'лов'іє 'тол'ко то'п'іли / да горш'к'і 'т'ийе
па'л'іли // а ў п'еч бе'резовийе 'луч'ийе були / а ў цеї на цеї
'горен' на 'ц'ійі горш'к'і смо'лов'іє / о //

З.: Як ро'били гонча'р'ке 'горно ? //

— К'ірпи'ч куп'л'али / і та'к'е о мос'т'іли на / та'кого до'оўге
накла'дут к'ірпи'ч од'не коз'ла та'кого з'робет і д'ругого коз'ла
з'робет / а то'ди зноў та'ко к'ірпи'ч а то'ди та'к'іє / ота'к'іє
'д'іро'чк'і ро'бі'ли / ну / йа'к'іх / ну то п'еч а це 'т'ийе / с'л'оси /
с'л'оси / та'к'іє с'л'оси ро'бі'ли / по ўс'ом том ч'ере'ну / так
йа'к' о'це по'мост та'к'і / 'чер'ен / 'тутечка с'л'оса / і тут / і
тут / і то'дойу о'гон' ві'ход'іў / і йіх ви'пал'ували / і так палет
у'же гле'д'ат йа'к' во'ни к'раснийе та'к'іє / бо йа ж си'д'у ле
ха'з'айіна йа'к' в'он і ле 'бат'ка / то'ди ўже бе'рут / ўже не палет
во'ни ост'і'вайут а на'заўтре йіх виб'і'райут / о'це та'к'е //

З.: Як прикра'шали ви'роби ? //

— Ро'бі'ли і у нас / ро'бі'ли к'раскою ро'бі'ли кри'вул'очк'і /
мо'йі і не ро'били 'бат'ко і те а д'руг'іє ро'бі'ли кри'вул'очк'і
чир'вонен'к'іє ро'били і ў нас ро'били було та'ке // були
д'руг'іє шо 'гарно ро'бі'ли / а д'руг'іє та'к'е йа'к'іє 'небут' /
а д'руг'іє 'гарно / ў'с'ак'іє були //

З.: Чи гонча'р шчо'д'н'а ви'роб'лаў 'горш'чики ? //

— Не / 'мамка 'кожен ден' же не ро'бі'ли / йіх же 'ві'роб'ет /
да шоп'по'сохли / да по'пал'іт а то'ди і зноў начи'найут ро'бі'т /
так дн'оў тр'і по'робет шоб було де с'тави'т по 'хат'і по тих
п'ятрах / бо і по п'ятрах і по 'лавах постаў'л'айу шоп'сохли /
а то'ди йа'к' по'сохнут / да су'х'іє / на п'еч на'вернем ба'гато
йіх // на ле'жаночку на'вернем / а д'руг'іє 'робет да зноў
с'тави'т / да і зноў це ўже по'ка сот п'ят' 'ві'робет йіх / а мо
сот ш'іст' де вел'ік'і 'горен' ў'с'ак'іє та'к'іє гор'н'і д'руг'іє
ма'лен'к'іє були / а д'руг'іє здо'ров'іє так йа'к' до / поло'в'іна
'хати дак 'булей горш'коў у'лаз'іт / ну / у 'кого буў 'горен' / а
ў 'кого і не було / до пла'т'іли г'рош'і / т'ім / і во'з'іли / у
'його 'горен' йо'му бо вон у'же з'ро'бі'ў 'горн'а бо т'рудно ж було
і ро'бі'ти т'реба ж / 'йама та'ка 'в'ікопат да та'ку п'еч із'ро'бі'ти
'гарну / пр'іг'р'е'бі'ца з'верху із 'дерева з'роблена шоб у'же ж і /

і дож не ішоў йак там у'же си'д'іш да п'ал'іш та'к'е ж у'же і / і шоб на йіх дож не ішоў йак йіх п'ал'іш т'ийе горш'к'і нап'і^н найеш о / до д'руг'ийе / поро'бі'ли горн'і а д'руг'ийе н'і до наї'мали г'рош'і да'с'і зап'лат'іш / то'ди д'ешево було руб'л'а даї'с'і да і 'ви'пал'іш т'ийе горш'к'і // дак накла'дають да і ве'зут по 'селах / 'возат / кри'чат / еї ба'бі'н горш'к'і ба'бі'н горш'к'і шоб 'чули да ві'ход'іли да б'рали / та'к'е було //

З.: Де с'пали ў 'хат'і гонча'ра / ко'ли су'шили 'горш'чики ? // — На по'лу ж 'мамочка с'пали на по'лу / але бу'вайе пол ве'н'л'ік'ії ў 'кого 'хата ве'н'л'іка до ў'кут'ку де і на по'лу на'вернут / а на пе'ч'і ўже не 'мона було спат / бо ўже там ба'гато горш'коў поб'йеш ж'е / во'ни ж 'бі'лис'а та'к'ийе / о / с'пали 'покотом / не так йак те'пер / шо 'кої'к'і йе / а на п'ол попе'рек пос'тел'ут / од'не р'ад'но пос'тел'ут а д'руг'ім у'денесе м'і бу'ли / ну нас у 'мат'к'і 'мало було 'токо дв'е до'ц'і: і було а 'тийе по'мерли / до м'і ў'р'ад'но ў'л'ізем у те / да і з'верху іше шоб не с'пало так було о-ої а д'руг'ийе / де було ба'гато ди'теї т'рудно 'жі'ли і об'д'іранийе бу'ли / і спат не було на чом / йа'к'ийес' ро'гож'і попле'тут да покла'дуть по по'лу да поўст'і'лайуца да / та'к'е було // жон'к'і не ро'бі'ли горш'коў / .. жон'к'і не ро'бі'ли / 'токо мужи'к'і / а жон'к'і не / м'і'н пр'али ж г'ребен'і ў'нас бу'ли ж т'реба було ж пр'аст'і / да т'реба було т'кати полот'но ж о'це / да / да сно'вати да ўсе да ко'нопл'і м'ят у но'гах попо'треш / йіх нам'неш да ві'б'йеш да 'мі'ч'к'і 'м'ікат дак жон'к'і не ро'бі'ли горш'коў 'токо од'нийе мужи'к'і ро'били горш'к'і //

З.: Як г'лину добу'вали та оброб'ляли ? //

— Г'л'іну ко'пали 'дон'ка ў'зем'л'е гли'боко / і л'у'деї поприб'і'вала ў'нашом се'л'е аж / три чо'лов'ік'і ў'б'іла / ота'ко 'ві'копайеш йа'му а пут'копач та'ко т'реба не так во'на шоб 'роўно б'рала а туди ж / та'ко пуд'лазет / йак ў'йа'к'і ку'р'ен' / ну дак уз'ала да зем'л'а оп'сипаласи не було н'ікого і при'сипала йо'го / і аж'т чо'тир'і пр'аўда чо'лов'ек'і / мо'го дво'йуродного б'рата / пр'ісипало на смерт' / і мо'го чо'лов'іка сестри'ного / з'ат'а 'тоже на смерт' аж у род'н'і два чо'лов'ек'і ў'нас по'г'ібли о'це ж от 'ц'ойі зем'л'і от ц'іх горш'коў / та'к'е було / і ст'рашно було йіх ко'пат 'лаз'іт //

З.: Як у г'лину б'рали ? //

— Г'л'іна к'расна / к'расна та'ка чі'р'вона / та'ка маст'ка ж у'же йі'їе б'рут / да ў'хату на'нос'імо / і з'і'мойу / да пол':ут во'дойу / да посе'чут йі'їе / 'заступом д'робно посе'чут / а то'ди та'ка доў'бешка бу'ла з'роблена із 'ручкою / поб'йут йі'їе ізоб'йут йе'їе на та'ку вел'іку та'ку кучу'гуру / а то'ди б'рут стру'жок та'к'і буў із'роблени / і са'д'аца да йі'їе і стру'жут / стру'жут ат у та'к'ийе г'рудк'і / а то'ди б'рут / да йі'їи за'мочуйут во'дойу

пол'і'вайут / да скла'дуть во'на рос'к'існе / а то'ди зноў б'рут йі'їе / на 'лаву 'лав'і'н ж та'к'ийе / бо ви ж не з'найете / чи н'е ? / б'рут йі'їе і ко'чайут ру'камі'н мнут і мнут во'на ўже то'ди та'ка маст'ка ўже да / да то'го / а то'ди ўже на круг да 'робет / оце ж це 'коло йі'їи ро'боти було //

З.: Як ве'лику 'викачану г'рудку називали ? //

— О'то 'коч'іво ўже / 'кажут / г'л'іни 'коч'іво / а то ўже / шо стру'гали до то ўже ма'лийе г'рутк'і 'кажут то ст'ругана та шо на 'лав'і о'то ко'чали ота'к'е / йо'го доўго 'тонко розко'чайут' йі'їе / да 'токо доўге по ўс'ої 'лав'і а то'ди ко'чайут да і скла'дуть із 'того 'боку із 'того да і зноў 'пал'цям'і переб'і'райут переб'і'райут да і зноў ко'чайут ко'чайут да і зноў 'добре доўго ко'чали ну йі'їи ро'боти ба'гато було за 'тойіх горш'коў //

З.: Чи ўносили г'лину ў 'хату ў'зимку ? //

— А шо ж 'мерзла ў 'хату на'нос'ім да роз'тане / роз'тане да пол'і'вайут ше 'теплойу во'дойу / а ў'л'етку су'ха да 'сохне да 'тоже пол'і'вайут / а з'і'мойу 'мерзла / ну ко'пайут йі'їе шче ў'зем'л'і дак во'на не 'мерзла м'яка / йі'їе / б'рут копа'н'іцу да / доў'бут / доў'бут туди 'мосно то'ди копа'н'іцою дак о'но д'вернеца ў'та'ка г'рудка м'і йе ко'пали ота'ко / і те йак ізоб'йут йе'їе ў'тої зем'л'е / зоб'йут / о / ота'к'е було //

151. — Йа 'кон'і пас / дв'ац'ат' год / у кол'госп'і / і горш'к'і ро'бі'ў // 'бат'ко ўмер ў'ме'не / у т'риц'ат' т'рет'ом го'ду / 'перви 'бат'ко / а 'матка пуш'ла за д'ругого / за 'д'еда / до теї по'мер у ш'іс'д'і'с'атом го'ду / о / дак не'ма / ни од'ного 'бат'ка / йа то'го і не з'найу шо 'перви ўмер / бо мн'е 'дев'ат' л'ет було / у т'риц'ат' т'рет'ом / а ц'о'го з'найу / д'руг'і / 'бат'ко // йа 'тол'к'і два класи 'конч'іў / бол'ш н'е //

З.: Чи ба'гато гонча'р'іў було ў се'л'і ? //

— Ч'оло'в'ек / дв'е'нац'ат' було / пош'т'і ўсе се'ло було / ро'бі'ли / йа за 'з'іму нау'чиўса / сам / сам по со'б'і / с'еў / стаў ро'бит / кри'вийе / ўта'рийе / к'рашч'і і 'дал'ш'і 'дал'ш'і к'рашче сам по со'б'і нау'чиўса // г'лину / ко'пали за три к'ілометри / пої'дом / з'і'мойу / о'так путко'пайес'а пуд'нору / нако'пайу 'тойі г'л'іни приве'зу до'дому / а 'потим йі'їе ў'хат'і ў'кучу / во'на рос'тала / і з'б'іру та'ку / гру'д'ару здо'рову / і то'д'і струш'ком с'тану стру'гат / йі'їе / і мо'чит і то'ди ко'чай / ру'камі шоб не було ка'м'енчик'і'ї і ўс'о го'това // кла'деш йі'їе на / на ос'лон там / ч'і на 'доску / і о'с'о круг та'к'і буў / вот / ну о'ц'ої но'гої к'рут'іш а ц'а сто'їи сло'бодна / а ру'кам'і в'і'д'елуї шо за'думаў ў'голо'в'і / те йа і з'д'елайу // так 'горш'ч'іка / гла'диш'ку / у нас по гла'диш'к'і / г'леч'іка / с'етим 'вуз'ким ри'лом / 'ми'ску / 'покриш'к'і / ўс'о ўс'о з'д'елайу / шо за'думаў ў'голо'в'е те і з'д'елайу //

З.: Чи прикрашали посуд ма'л'унком ? //

— Н'є / 'тол'к'і пол'івали ўсере'д'ін'і / моло'ком 'кот'іш йо'го там пол'івайеш / то'д'і ў_гар'тоўл'у йо'го 'ложиш і вон у'вес' / йак 'золото та'ке аж бл'ішч'іт / ўсере'д'ін'і // а су'шил'і ў_хат'і // та'к'іє 'балк'і дв'є / а там та'к'є 'доск'і кла'дущ'є / тут же г'руба 'топ'іце і во'ни / за дн'оў два по'сохнут // а 'л'ітом у са'райі / су'ши'ў / ч'ере'пиц'а та'ка нака'л'айец'а і во'ни 'сохнут 'би'стро // о'там йа су'ши'ў // то'да / з'д'елайу п'ят'сот штук йіх / і там у су'седа буў 'горин' / ну так за полк'і'лометра / і йіх у в'оз / а'бо / бе'ремком 'нос'імо / і у_ту гар'тоўл'у 'ложимо та'к'і 'горен' с'д'елан 'йама та'ка / там та'к'і 'дирк'і с'тудова / і накла'деш п'ят'сот штук йіх / туд'а / закр'ийеш па'ганим че'реп'ям / з'верху / а то'да ўже ўс'о / од'не пол'інце пок'лаў пудгров'яйеш пост'є'пено / пудо'гр'єў / 'бол'шиі 'огон'чик 'бол'шиі / і до то / шо ўже пл'у'неш на 'верс'і с'л'іна ки'пит / 'полност'у 'п'ечку / і до то'го о'до / шо ўже / ч'ерес 'тийі 'дирк'і / ч'ерес с'і 'горшк'і / і'д'от п'лам'є / аж у'гору / а'га / раз п'лам'є по пол'єну туд'и даў / і / у'же с'коро 'будут го'тов'іє / ўже до / у'же ж пон'імайу йак йіх бо ўже не 'первиі раз / 'ві'пал'іў / по'шоў до'моі / на'утро і'дом м'і туд'а / роскри'вайє Сте'пан_и че'реп'іє / у'же во'ни зас'тили / і йак 'оз'меш йак / 'зеркало / ч'ір'вона та'ка пол'іва зе'л'она ч'ер'вона / ўс'о тоі сви'нец' / росп'лав'іўсе і розо'л'іўсе / по ти^x 'г'оршках / і в'іби'райеш то'да йіх / до'моі ве'зеш го'това про'дукц'ія / а то'да / ч'і ў_ма'шину ч'і у ме'шок і на ба'зар //

З.: З чого робили поливу ? //

— Сви'нец' / пере'пал'ували // іс_свин'цу / ота'ко м'йакойо-ту / і ўс'о / пере'пал'уйу ў_чагу'н'є на му'ку / йо'го / і та'ке 'с'ітечко йє / моло'ком поко'т'іў йо'го / йак за'тут у'же т'рошк'і про'сох / по'сипаў / ўс'о / во'но 'разом ўже 'сохне / і те ўже не / у'же те / не отпа'де / о'теі сви'нец' / по'ка го'тов'і к'ласт'і //

З.: А чого моло'ком ? //

— Ну моло'ком а'бо / із му'к'і крох'мал робили та'ко / 'житк'є / 'поливо та'к'є робили да пол'івали / йак ко'ли не'ма моло'ка до ўже крох'малом тим 'робиш а тут молоч'ко / моло'ко 'жир'не / дак о'но хара'шо / бе'рец'а / ота'к'є робили //

З.: Йакий був гончарний круг ? //

— Так // та'ка 'ручка йє / спец'і'ал'на тут крух та'ке / здо'рови ду'бови / а ў_том к'руз'і / то дереў'йанийі 'палк'і бу'ли ко'лис' / а це ўже же'л'єзни / а до ц'о'їі 'ручк'і / п'ут'шопн'ік 'тутечк'і ў_руц'и / го'лоўка / отк'ручуйеца на в'ін'ту / і туд'а ўже ў_ту 'ручку / закру'т'іў / і там п'ут'шопн'ічок / ма'лен'к'і / і о'то йак торко'ни дак он / 'би'стро // це го'лоўка нази'вайеца з'верху / а то спод'н'ак / 'бол'шиі / а го'лоўка ота'ка о / заўбол'ш'кіⁿ / з'верху / нази'валас //

З.: Чи робіть гончар шчоś та'ке а'бо примоў'л'аў / шчо'б 'вироби 'гарними ўда'валис' ? //

— А 'йєсл'і ўже / о'д'ін йа роб'л'у / дак у 'мене од'на х'ворма / од'на йа ўже не 'можу 'луч'у 'єто / дру'гойі х'ворми з'робит / а дру'гийі гон'чар 'накше 'робит' / йак хто ўже при'ви'к до с'воіі х'ворми / не'ма з'нака йа'кого во'да да г'лина / да 'рук'і / да_ї у'с'о / а ў_голо'в'є шо за'думаў те_ї //

З.: Кажут шчо ў_голод горшк'і р'ату'вали гончар'іў ? //

— Да да да / да // у 'сорок с'ед'мом го'ду рато'вали / а ў_т'риц'ат' т'рет'ом / йа_ж не ўм'єў ро'бит' бо 'деўйат' л'єт ме'н'і бу'ло // а ў_сорок с'ед'мом набе'рем / два м'єш'ка / і ве'зем / 'пойездом то'варним аж до 'М'інска / до'єж'али / а там м'є'н'айєм за ти гаршк'і / кар'тошку / і по два меш'ка кар'тошк'і ве'зем і так і с'пасувалис' // у не'д'єлу п'рот'і не'д'єл'і не 'робимо / у'вечер'і горшк'а / 'тол'к'і ўже / с_поне'д'ілка начи'най-єм і 'роби'мо / ў_буденіі ден' / а ў_поне'д'ілоу п'разн'ік'і не ро'би'ли //

З.: З'в'ідки по'ходить 'назва Луб'янка ? //

— Го'вор'ат так / шо йа от_с'тарих л'у'д'єі чуў / шо го'вор'ат де Луб'янка / тут буў 'горот 'каже / 'Луби'н / нази'ваўс / 'луби'н / о / а теі 'горот / ўс'о / шчєз де в'ін 'д'іўс'а не з'найу / о / і аж на ц'ом 'м'єст'є / Луб'янка нази'вали Луб'янку / а буў 'горот 'Луби'н / там на том 'м'єст'є / ко'ли'с' //

152: — Кол'іс' у л'єкарн'а не бу'ло / 'баб'і бу'ли / до ме'не 'баба_п / йак йа пош'ла кар'топл'у ко'пати / о'копувати / о'кучуват та'ко / а ме'не ўже зап'італо / до йа ўже / там до ме'не од'на при'ход'іла по'доін'ічка ко'пати да ка'жу / 'д'адино і'д'іт ви до'дому а'бо хо'д'іт у'же до'дому об'ід'воіє бо йа ўже не 'можу ко'пат а во'на йа. 'бачу / йа по'ду У'л'анко дос'уда / да назб'ірайу дроў / а ти і'д'і до'дом йа при'ш'ла до'дому / да на ц'о'го 'самє а м'і ў_су'с'єдах си'д'іли 'хати с'воіі не бу'ло / бо сест'ра ў_хат'і оста'лас'а ў_тоі шо 'бат'ков'оі а м'і ўже пош'ли з_йім на'бок // а йа да_ка / а во'на да_ка і'д'і Н'іко'лаіко да зато'п'і там гру / ту 'горн'а нагр'єі во'ди / бо-о / ўже ме'не ка'заў те 'самє на ро'док о'до ўже_ї / і'де ўже / дак во'на отп'равила йо'го ўже шоб во'ди нагр'іў / шоб во'на / не 'бачи'ў муш'чи'на йак о'то д'є 'роб'іце / во'на по'шоў он по'шоў а во'но ўже то'д'і з_мене / ку'га ку'га ўже / а во'на то'ди а то'ди / 'чу'йу шо 'баба 'каже / Н'іко'лаі вер'н'іс'а ўже ў_хату ўже во'на до наро'д'ілас ў_тебе доч'ка ўже // о'це при'ш'ла да во'на мн'є / не 'баб'іла ўже 'пупа не од'р'єзувала / а ўже 'каже гу'каіте со'б'є дру'гу 'бабу / от про'шоў дру'гу 'бабу при'ўйоў / да це 'пупа од'р'ізала / да ўже пере'баби'ла / йо'го 'тамєка на та'мо йак во'на там йо'му ўже шо во'на йом там ка'зала бо йа ўже не розбе'ру

не з'найу / а тоді це вже побуло / тоді даваї уже до хреста
 ўже ж' / кого / а саме не було нікого перед воїною / а там
 одін буў з Вол'шанк'і / Хведос'кою зват' його / а он да ка
 Хведос' / поїдем до мене д'еўку хрест'ит / а чо́му не поїду /
 поїду / а це там ізноў су́сідку ўз'ала за куму Па'раску / та
 кума була а в'он це кумом теї буў / по́це перехрест'іли / ўпр'ід
 поїехали до хреста перехрест'іли / у Л'інци / а тоді приїехали
 да даваї уже наго'тов'ілис'а ў'сакої ў'сачини / а тоді даваї
 уже са'д'іт л'удеї ізби'рат гу'кати / на хрест'іни / а тоді даваї
 са'д'іт да даваї п'йанствоват да гу'л'ати / до воїни давали кум /
 і кума пуд'нос'іла там на своїм полот'ну ч'і на том на крам ч'і
 шчо / д'і'т'атко / до бат'ушка ш / а йа ўже давала там / на
 плат'а давала / чи хустку давала / а куму со'рочку / ч'і шта'ни
 ота'ко / о / о'це та'к'е ў нас було і баб'і на / зноў т'її давала /
 на йа'ку спуд'ниц'у / о'це та'к'е ў нас було хрест'іни / і кашу
 ва'р'іла / а йа'кже // баба при'нос'іла кашу / за'р'іла / увоб'ра
 ла / у канх'вети ў'бубл'ік'і ў'с'аку ў'с'ач'іну кал'іну там
 увоб'рала / о с'тол'ко настир'кала шо і / а тоді / теї кум у'же і
 кашу би'ў // а пуп ў'пр'ип'ічок за'копували / у хат'і / о'це
 ў нас п'еч / а це ле'жанка / і ў там пут'тейу п'еч'у за'копували
 його / того пупа // та'ке завед'ен'іе було ко'л'іс' так ка'зали
 л'уди ста'р'і'іе / твої каже пуп ун у хат'і за'копани //

153. — Дак це наїмемо за горш'к'і і вечор же воно так дуйе /
 а ми с'тол'ко нас'качемоса с'кол'ко нагу'л'айемос'а шо весело було
 і дола'ду і гарно // а те'перика од'нийе с'л'ози / да дне горе
 да це та'ке ўсе // а за горш'к'і так до б'наче ж' л'уде ўже
 хот'іли а вон не ро'би'ў горш'коў / ў нас де'ди ро'били / а там
 не ро'били / вон не ро'би'ў м'і' його наїмайемо же ш тоїейу
 ск'р'іпкойу шоб вон нам граў / а ми йо'му / плат'імо / горш'ки /
 та'ка йо'му плат'а тому гармо'н'істу нашому / з'нашого села
 но токо шо на те не ўс'е ж' л'уде / ро'били горш'к'і / його
 н'іх'то не / ну ро'били ж' ро'били / а хто то і не ро'би'ў / дак
 во'ни // на даїно да'мо йо'му горш'коў там с'кажем по п'ят' чи
 по с'тол'ко тих горш'коў дак вон нам вечор / да ш'е ж' / йа
 у'же наче музика г'раїе / да кожен м'і'йе ж' там ве'чорк'і
 це не д'нийе наш'і ве'чорк'і / да ба'гато там же по с'елу /
 зби'райуц'а / так во'ни / ш'е ж' ха'з'аїк'і с'кажемо / ха'з'аїко /
 ти ти'х і ти'х пус'т'і / бо м'і з'йїм'і наче б' ў со'й'уз'і / а тих
 і не пус'каї / дак во'на і пус'т'іт тих де'вок / і м'і там ж'е
 з'йїм'і там тан'цуйемо гу'л'айемо / усе / а те'перика ўже ж'
 шо ж' ўже с'тарост' / ўже с'емдес'ат первиї год у'же / ўже не
 на у'м'е да ш'е с'ц'а пере'возка о / дак до'ди ве'селост' / йа
 була ўс'у жист' до'йаркойу // ў се'л'і наро'д'іласи думала ў се'л'і

ў'мерт'і да ўже буду ў Погре'бах на'верно ўми'рат' / о'це вам
 та'к'е //

154. — Поход'іла т'рох'і да шос' то мн'е / ш'кола ў'голову не
 ішла праўда мо'йа матка та'ко була / у на'чал'ств'і да те дак
 во'ни каут от Ма'р'іа Ва'сил'їуна шос та'к'е то 'ваша Ол'а / не
 те го а во'на каже хто його з'найе бо наче на с'п'іви дак во'на і
 молод'ец' / а на ву'чобу не то'го / не з'д'ешна / ну та'к'е а'ле /
 можу пошчи'тат кол'ко хоче г'рошеї / а так не л'езло мн'е
 ў'голову н'і'чого / да то / і це так нам було е'ге / а по'том
 в'ішла замуж / пожи'ла д'ет'і / ўсе чистен'ко / а по'том йа
 пошла шо ж' халупа / йа'к ка'зала ци'ганка / халупа па
 га'нен'ка да то т'реба ж' ст'ройіце:а / йа'к с'тали мо'йі і дочк'і
 да того да йа'к с'тали / пост'ройілисе / у'же б' наче гарна хата /
 за нас да / да за'везли гет' / ту да / о / бо ўже тут / от йа
 да'ли дом'іка / ої Боже да / да в'ісок'і теї худамент да йа
 у'пала / дак і ногу поло'мала дак усе на с'в'ет'і да не жи'вем /
 да го'руємо / о // ої / а в'і з'найете / йа'к не с'н'іца ўсе дно
 дома / йа'к не с'н'іца се од'но дома да ўсе од'но дома / да це
 роб'імо дома / да це там дома / а тут / а тут йа'к'її Погри'би' /
 во'ни нам і ни на'рав'ац'а / во'ни нам ан'іш'чо // ох го'лубка
 мо'йа // Боже мої / у нас і йа'годи / у нас і гр'ібі' / у нас
 у'с'ак'її гр'ібі' ў'с'ак'її йа'годи ўсе на с'в'ет'е ўсе на с'в'ет'е /
 а тут йа'к пошли о'но / з'Над'ойу / до йа'к пошли там аж до
 Копа'чезого / да йа'к наб'рали / да йа'к при'несли / дак і ц'о'го ж'
 Ро'мана І'вановича ми кажемо шо це ми гри'боў та'к'іх наб'рали /
 а вон да каже / повик'ідаїте / бо це не'годнийе / а т'їе каже
 годнийе / а т'і повик'ідаї / до м'і попереб'їрали да повик'ідали /
 а йа'к були м'і дома / ох Боже мої / Боже дак ми ў'с'ак'ї
 гр'іб з'найемо / дак ми ў'с'аку йа'году з'найемо / дак дак нам
 н'іх'то не ў'казуваў і м'і н'ікому не по'казували / бо ми йо'го
 ўсе з'найемо / о'це / наше а це-е //

155. 3.: Розка'ж'іт' про с'в'ато Анд'р'іа //

— Ганд'рейа ? // Анд'рейа / Анд'рейа в'і з'найете м'і йа'к /
 зби'ралис'а тоже / то'ди ўже м'і зби'райемосе / о'л'ейі / от
 г'л'ан'те посне масло бо ви на о'л'ейі не те о у нас ко'л'іс' же
 л'он с'їйали / і с'емїа / он ми ўже пот'роху / у маток
 п'рос'імо ж' / того ж' с'емїа / зби'райемосе / у'же / посу'ши'м
 його тоў'чемо його заб'їемо його / пам'пушк'і пек'ли да бл'ївали
 да / да х'лопц'оў годо'вали да це та'ке го ў нас було / о'це на
 т'її Ганд'рейі //

3.: Розка'ж'іт' про с'в'ато Нового року //

— А йа'к на Новіи год / да ўже / пов'ї'ход'ім 'ход'імо / да
 торби почеп'л'айем да 'ход'ім да спо'вайем попут' хатами т'отко /

спо'ват ? // а йак ко'тора с'каже спо'ват дак ми^і с_та'койу ве'селост'ойу спо'вайемо / а ко'тора 'каже / н'і не т'реба / то ми заби'раєм да їде'мо / да назби'раємо / і 'сала / і му'ки / і де шо хто да'є / те_ї бере'мо / позби'раємоса з'найете ўже / у'же ту 'кашу 'варет / е'ге / да ше бре'шу_ж / а по'том у'же у'вечер'і се пови'ход'ім да чеп'л'айем за то'го_ж / за плу'ти ми^і 'кажемо це / ж / чи_ж да йак йо'го ска'зати / 'Тан'у / путка'жи / за 'т'йе плоти хва'тайемосе да це йак у'же / счи'тайемо ч'і 'парнийе ч'і не'парнийе / а по'том шче / то'го / шчод'руйут' 'д'ет'і о'то ку'сочк'і да'йут / дак м'і це / 'наче пр'ос'імо ў_йіх да_ї / да положи'мо 'тийе ку'сочк'і / да со'баку ўпус'кали / да йак ко'торого со'баку у'же_ж ку'сочка ўх'ват'іт дак та ўже ско'реї 'замуж 'поїде / а йак не ўх'ватит / дак і не 'поїдут і ви'ход'іли_ї над'вор гу'кали 'дол'у сво'йу / де та 'дол'а обоз'веце / дак од'нойе / йа ска'зала там од'на ў_нас / О'ленка / шо 'дол'а а'гу / а во'на аж на 'могил'ках обоз'валас'е / дак от во'на 'л'амк'і жд'от та во'но 'може_ї б'рехн'а бу'ла 'може_ї те о / а'ле це 'наша пад'руга / да то / а'ле во'на_ж і ў'мерла / ну та 'Богу йо'го з'найе // о це ў_нас та'ке бу'ло на 'Нов'і год // да голо'ва нас га'н'аў / ої 'Боже мої св'а'ти так же га'н'али нас / шо м'і ўже 'ход'імо да спо'вайемо да / дак нас га'н'али нам не да'вали / а'ле та'ко ўже_б 'наче нас с'тали за'гукуват у 'хати / шо їд'іт у 'хати / шо / шо їд'іт у 'хати спо'ваїте дак ми^і да г'і / да йак по'бачи'мо йак і абс_ше_ї х'лопц'і да с'а'дайт' да 'т'агайт' 'наші 'торб'і о 'Боже бу'ло нам ус'о'го / а'ле ве'села бу'ла жист' / а с'о'годн'і не'ве'села //

З.: Розка'ж'іт' про Кле'нову су'боту //

— У Кле'нову су'боту це ми_б 'наче ну нас Т'роїца ми 'кажемо / це ў_нас у'же / ну не соби'раємос а'ле так у'же п'разн'ік у нас за'ход'іт та'к'і / 'гарн'і / п'разн'ік / да / а по'том це ми_б 'наче йо'го / три дн'і / три дн'і_б 'наче ми^і йо'го так береж'емо_ж бо це і на ро'боту так 'дето а'ле_ж кол'госп у'же_б 'наче стаў да да 'того / дак би 'наче і їдем на ро'боту а'ле ўже то / і це так до поне'д'ілка / а у поне'д'ілок / це ўже ми^і / го'тов'імо / на бе'седи_б 'наче так / і це ми^і йак з'її'демос так у нас буў та'к'і су'с'ед / а це цибу'л'оўс'к'і кол'госп буў / род'н'а та'ка ў_нас бу'ла / і сп'е'вуча та'ка / і кумпан'йоншич'а та'ка / і ўсе 'чистен'ко та'ка бу'ла ну / хот' 'б'еднийе но / за'те / бу'ли / ўскроз' / спева'к'і // і зби'раємосе / і там у'же 'вечор це / і шче_ж 'в'е'ночк'і повинес'емо ше_ж 'дуже_б 'рано 'наче так 'в'е'ночк'і ше на 'мог'іл'ки поне'сем да почеп'л'айем на х'рест'ік'і / це ўсе_ж поне'сут а по'том ўже 'посл'е то'го при'ход'імо / і до'ди ўже ми^і гу'л'айем 'цілу ноч / і с'тол'ко ў_нас у'же с'п'еву і с'тол'ко ў_нас у'же ўс'о'го / і 'радост'і / шо це м'і ўже / прове'ли ўже м'і ру'салочок //

156. — Та'кого_б з'найете / б_наче_ж / а'ле йак йа в'і з'найете шче вам роска'жу шо ме'не ле'кали // йа до'йаркойу бу'ла / ўс'у жист' // ну_ў 'л'ес'і / м'і сто'йали / там_же ў_нас ко'рови^і сто'йали на 'л'ес'і / да то / ну_ї а там д'і'журини ў_нас бу'ли / ну_ї 'саме ме'не на Т'роїцу / 'палос'а там д'і'журит / од'несен'ка ў_л'ес'і // і ко'рови^і йе / но а ко'рови^і пош'ли_ж на 'пашу з'найете / да то / 'ах_ти 'Боже / а ме'не / по'йіхали мо'йе до'йарк'і а йа од'на // а ме'не спат 'морит а ме'не спат 'морит 'Бо-оже мої пр'амо от спат 'хочу йа / ну шо_ж там мн'і ост'авили ко'рову шоб о'на рост'і'л'ілас'а дак ост'ав'іли ў_ко'шар'і / йа воз'му да ос'лона 'ві'несу / да 'л'ажу / за па'душку да 'легла на том с'лон'і / 'Боже мої с'в'іте мої йа 'чувств'і'ю / мн'е ні повер'нуца не 'можна / н'і_шо на с'в'ет'і / от от 'душит ме'не / пон'і'маїете це 'чесно ка'жу шоб йа 'даже с'мерт'і так прож'дала / по пр'аўд'і йак йа вам пр'аўду ка'жу / а мн'е ну_б 'наче от от у'же_ї не спл'у йа так / а мн'е повер'нуца не 'можна / кол'л'і_п 'чуйу б_наче йа пуд'води / 'йїдут / на Ко'шару ту'да / ну 'кон'м'і 'йедут ту'да на Ко'шару 'жердк'і ве'зут / де 'воно 'д'ілос'а з_ме'не / де во'но шо / йа у'же схва'т'іласа с_того ос'лона / да 'в'іскоч'іла / а це М'і'хал'_вухо да 'Олу чо'го це ти ? / а йа ка ої 'Боже / ої 'М'іша / ої ка'жу та'к'е ка'жу ми'н'е ка'жу бу'ло ах ти 'Боже йак це ка мн'е ўже_ї до'йарок ка дож'дат а вон ну до о у'же м'і о'до ка 'будем ро'б'іт / да / пр'іеж'з'айу йа до'дому / а це 'баба 'Вол'шанка 'Тан'у / 'Тан'у з'найеш ти ч'і н'е бо 'Над'а 'добре з'найе / да су'с'етка мо'йа / а йа ка'жу / ої 'бабо / ої йак мн'е ка'жу бу'ло ка'жу це ўден' ої 'Боже а во'на 'каже / 'д'етк'і / о'це ше 'добре шо на те'бе на'пали сво'йе / а шоб да чу'жийе во'ни_п те'бе заду'шили / а ти_ж 'каже 'може 'каже йім не нава'рила_ж 'вечер'у / а йа 'кажу / та'ко_б_на а шо_п там ка'жу ва'рит би 'наче бу'ло да це_б і знат' 'йак до'йарка / там б'е'жу а там ро'б'л'у а там по_о'того / то ка'жу 'може там не на'варила // дак о'це ми'н'е і бу'ло та'к'е / йа_ж ка'жу о'це мн'е і бу'ло //

З.: Йак готу'вали ве'чер'у ру'салкам ? //

— Ну а це 'кожного 'разу це 'кожного 'разу це / о'це 'тижден' так / т'реба с'тавити / шо_н'ебут' це м'і 'кажем це ру'салкам ве'чер'у / на стол / на стол с'тав'імо ве'черу / от шо_не'бут' / от у нас бу'ла от ко'рови^і ў_нас бу'ли / да те 'може там чо'го не на'ва хаї б'і_ж моло'ка пос'тавила там і 'сиру ч'і сме'танк'і ч'і 'масл'еца ну шо_небут' та'кош пос'та'в'іт а то 'може йа_ї / ну ўже за'булас'а 'мо-о-ї не пос'тав'іла Бог йо'го з'найе / і та'ко на ме'не на'пал'і ру'салк'і / до це / йа йіх не 'бач'іла пон'і'маїете / но нако'т'ілісе / і нако'т'іли шо ми'н'е ні повер'нуца н'ішо не бу'ло / це пр'аўда //

157. — Це ў нас було с'ватан'е / йа гу'л'ала ну з своїм х'лопцем
напри'мер же / ну догово'рилис' ми шо ўже т'реба нам же /
же'ниці:е / так при'ходіт вун у'же із с'ватам'і / 'бат'ка бє'ре а
'матка 'дома / 'бат'ка бє'ре хриш'чених бє'ре / своїх / і
при'ходет / а ме'не ўже о'тпраў'л'айут / і'д'і да свєк'руху погу'каї /
'йа та та ўже мо'йа свєк'руха ўже се'д'ат у'же 'тийі ўже жон'к'і
шо ў'сва'ти попри'ходіли а во'ни там у'же се'д'ат // йа при'ход'у /
з'ім'і там це'луйусє / і про'с'у ўже / хо'діт же до 'мене до нас /
во'ни при'ходет гу'л'айут со'б'і ну сп'і'вайут / а йа при'шла да
хл'єб роз'р'езала / да 'кажут / о'це поло'в'ину ба'ханочку забі'рай-
ємо у клуб / да на с'є ч'і на вє'чорк'і / шче до'ди на вє'чорк'і
йа ш хо'діла да / на вє'чорк'і 'каже / так йа поло'вину хлі'бина
од'р'езала і по'б'ігла з' своїм кова'л'ером // пр'ішла / 'д'іўкам
розло'мали 'д'є'ўк'і і це ўсе а стари'к'і ўже догова'райуца ко'л'і це
во'но ўже там 'буде 'тийє с'вад'ба да це о // а'ге а 'хустк'і ж а
'хустк'і ўже тим сва'том шо при'шл'і ўже у сва'ти 'чистєн'ко ўс'і
ўже да'йє ўже мо'йа род'н'а 'кол'ко там мо'йа 'матка погу'кала і
да'йут у'же / 'хустк'і // там догово'рилис' на с'вад'бу на йа'к'є
там у'же чи' на 'м'єс'ац там у'же шоб п'ідго'товит' у'се да то'го /
да по'том ўже так / соб'і'райємос' у'же на с'вал'бу // от у'же б
'начє коро'ваї / йа ж мо'йа 'матка гу'кайє ўже свої род / а-а /
тєї моло'ди ўже зноў гу'кайут' у'же свої род у'же / шоб коро'ваї //
і так же коро'ваї це во'ни пє'чут і б'є'рут во'ни с'у'кайут у'же
'тийі с'в'єчк'і 'сучат / а б'начє же ў'ко'го там п'чоли йє а
ў'ко'го і не'майє / дак куп'л'айє воск / у'же та ўже род'н'а / у
ме'не напри'мер / е / с'в'єчк'і 'л'єп'єт то'го с'у'кайут 'сучут / а
ў'йо'го ўже / там 'тоже // от у'же с'вал'ба / там же ўда'йут
у'же 'женшч'ін'є то'му сєст'р'і там ч'і ко'му // а / там же п'раўда
'в'ілца ўйут і сє коро'ваї це там у'же пє'чут і ўсє 'чистєн'ко / це
і с'в'єчк'і це ўже ўсє ўже там у'же у моло'дого 'робєт а ў'моло'дойі
'тол'ко це ўже коро'ваї і с'в'єчк'і // а по'том / б'же і'дут во'ни
ўже 'начє б ў'нас 'кажут шо це ідут бо'йаре / з'бо'йарми' і'дє
'в'ілца ўже не'сут у'же / у'сє 'чистєн'ко / ну і це во'ни ўже а'га
до моло'дї ўже до моло'дойі ідє а моло'да ўже се'д'іт у'же / не
'дома / а ў'чу'жої ўже д'ругої 'хат'і // да / от пр'ішл'і
моло'дойі ж не'ма // і'д'іт' же шу'кайє де це ж моло'да // бо
йа захо'валас' у'же ж // от глє'д'єт'но / пош'ли / найш'ли
ме'не / привє'ли ме'не / поса'д'или / йак'то ка'заў то ўже ж
на'пару / е'ге на 'покут' / і гу'л'айєм у'же пйут гу'л'айут да
шє'ї ко'жуха 'ложєт' шоб моло'дийє се'д'или на ко'жус'і / а на шо
во'но та'к'є було до Бог'йо'го з'найє / да то і до'ди ўже ми
погу'л'айєм то соби'райємос'а да а по'том жє / 'наши ўже бат'к'і
ви'нос'ат у'же дє'жу / а м'і ўжє ж' 'ног'і с'тавімо на ту дє'жу
а йо'го род / у'сє ўжє на 'наши у'же 'ходєт / да ўжє дру'жину
ту спо'вайут // дру'ж'іна да кру'гом дє'ж'і / на тії хо'д'іла да ўсє

ў'кв'і'ках ў'чир'воних чо'бот'ах да це та'ко т'рет' / поспе'вай-
ут / да це т'рет'у поспе'вайут та'ко да це ўжє / а по'том зноў
во'ни пйут гу'л'айут / подар... / е'ге а по'том шче с'в'єчк'і / це
ўжє з'мо'йі род'н'і 'женшч'іна ідє і з'йо'го род'н'і // 'тийє ўжє б
'начє на по'роз'і це с'тавет / тийє род'н'і по тєї бок по'рога а
мо'йі ўжє б'начє по цєї бок у'же ў'хат'і / і це ўжє з'л'єпйул'ут'
'тийє с'в'єчк'і // ої чийа св'єча ої чийа св'єча йас'несєн'ко горит
ої чийа св'єча ої чийа св'єча да йас'несєн'ко гор' / ої 'Ол'іна
да 'йас'нен'ка да йас'несєн'ко горит ої 'Ол'іна да йас'нен'ка да
йас'нен'ко гор' / а Васи'л'ова да с'в'єчєчка да гор'іт не по'тухнє
а Васи'л'ова да с'в'єчка да гор'іт не по'тух // 'є'їд'і с'вашєчко до
ме'нє з'л'єпимо с'в'єчк'і до куп'к'і з'ведємо 'д'ітк'і до хат'к'і // а
по'том гу'л'айут а по'том у'же / зави'вайут // зав'івала ме'нє
'т'оточка зав'івала ме'нє 'т'оточка шчєбє'тала йак'ч'ічоточка /
зав'івала ме'нє 'д'ад'іна зав'івала ме'нє 'д'ад'іна 'с'єкнула йак'
'гад'іна // а йак'в'ілца 'в'і'ли / дак 'то:жє спє'вали // по ка'л'іну
хо'д'іла сво'йі 'ножк'і то'м'іла по ч'і'р'вону ка'л'іну по ви'соку
йа'л'і' // а бо'йари йак'ішли // ої чийє то бо'йари'є ої чийє
то бо'йари'є по'пуд 'л'єсом гу'л'али / по'пуд 'л'єсом ви'сок'ім по'пуд
'л'єсом ви'сок'ім по'пуд 'л'єст'єм ш'ірок // 'бод'н'а мо'йа 'бод'н'а
'бод'н'а да без'вухайа ої куда ти да за'йєха / да за'йєхала да'ї
за'йєхала до свєк'ра ў'ко'мору // ну а це ж м'і то'го йак'те
куб'ло заб'рали / до моло'дого ўжє пош'ли / і ўжє і мої тєї і род
у'же / бо це ўжє во'ни у моло'дойі гу'л'али / а тє'пєр'єка / у'же
ту'да / пош'ли ўжє до моло'дого / там гу'л'айут / гу'л'айут
і зноў жє моло'да / пєрє'пойуйє ўжє / ўс'іх у'же подарк'і во'ни /
йа йім гар'ілку да'йу а во'ни подарк'і да'йут мн'є а шо ж ко'л'іс'
бу'ло / 'л'анє полот'но / ру'кава да на шта'ни / да це та'к'є'ї
подарк'і бу'ли / а чоло'в'ік 'к'іне руб'л'а / а йак'йа'к'іс' ба'гатшиї
да он п'а'т'орочку даст' / а це ўсє та'к'ії бу'ли подарк'і боў'л'аў
та'ка бу'ла жист' та'к'і' і подарк'і бу'ли / а по'том у'жє рос'ходицє
ўс'є пєрєна'чуйут / тєї род у'жє ту'да збє'гайєцє тєї род ту'да /
а по'том оп'йат' у'куп'і с'ходицє / і так бу'ло / з'лагоднє вє'с'іл'є
і так бу'ло ўсє 'добре // а на т'рет'і ўжє ден' / це ўжє
соб'і'райуцє / пос'н'ідайут / бє'рут у'жє / ну / з'робєт ци'ган /
і бє'рут / 'палк'і йа'к'і йєст' і ци'гани ўби'райуцє і пош'ли ў'род'н'є
'ходєт / ко'торийє у'жє у с'вал'б'і / нанє'сут ку'рєї / йа'йєц' /
'сала / чи м'йаса цє ж 'начє йак'з'і'мойу та'ко / да пона'носєт /
по'том го'тов'імо / гу'л'айут у'жє ноч' / гу'л'айут у'жє с'п'єву
с'тол'ко / 'танцєў / йак'йє ў'кого 'музика то на т'рет'у там два
дн'і най'майут' жє 'музика а на т'рет'і / ден' у'жє / то ўжє с'воє /
йак'йє ў'тєбє ў'род'н'є / 'музика йа'ка гар'мошка чи шчо / то
ўжє ў'тєбє там гу'л'н'а / а на т'рет'і ден' так так у'жє / 'хочут
у'жє во'ни 'сам'і со'б'є / а м'і ўжє б'начє 'сам'і со'б'є а йак'

Луб'янка Поліського р-ну Київської обл.

у́же та́ко дак 'наче / і до'кубі^н ко хто с'ход'іще да гу'л'а' / о'це та'к'е ў_нас було ве'с'іл'е //

З.: А 'кури са'м'і від'а'вали ци'ганам ? //

— Да / да / раз йа ўже ў_с'вад'бі так / от до ме'не ўже ци'гани п'ри'дут / йа ўже то'го ка'жу бе'рит / йа'ке_ж вам на'рав'іща йак ў_ме'не там йе / штук два_три 'п'і'ун'і ч'і йак / і_бе'р'іт 'п'і'ун'а а шо йак ў_ме'не од'нен'к'і 'п'і'вен' бе'р'іт ку'ру / бе'р'іт ку'ру во'ни ўже там уб'йут йі'йе у ме'шок і за п'леч'і і пош'ли ў_д'ругу 'хату а 'токо по род'н'е //

З.: Чи да'рувала со'рочку моло'да ? //

— Це ў_нас у'же_ж йак п'ри'дут у'же_ж 'тиє с'вати / дак і 'чоботи ше_ж 'тешч'і прине'се моло'ди от йа ўже_і то'го / 'бачте / 'тешча забула'се / а ўже_ж так нап'ри'м'ер йа / у'же ві'ш'і'вайу со'рочку ўже свек'рус'і да ўже там / бе'ру настол'н'іщу шч'е да / то'го / кварту'ха ўже / і 'хустку / і це ўже ўсе_б_наче то'го і це йа 'можу ўже / ну мої род же 'ложит' у'же свек'рус'і це а ўже / свек'руха / у'же 'чоботи прине'сла / а ше_ж' / в'і з'найете да ко'л'іс' же_ш по'дарк'і йак же да'рували да та'ку / ло'маку бе'рут / да на ту ўже ло'маку / да на'в'ешуйут 'тиє по'дарк'і / да от дес' у 'нашого к'н'аз'а моло'дого і_кн'а'г'и'н'і йе там / хриш'чена / шоб о'на 'ласкова була і ц'о'го по'дарка прин'ала / ої та ўже / бе'ре ўже та хриш'чена спа'с'ібо моло'дої і моло'дому / за цеї по'дарок //

158. — Йак'шо перех'р'осна до'рога до с'тали м'і так і хрес'ти за'копати / і рушні'к'і 'в'ішат // до с'тали / так же_ш то'го / забо'ро'н'ати / шоб мі^н н'і'чого ни ро'били_ш / л'анте йа'ке те ко'л'іс' було / н'і_с'а'ке н'і_та'ке але ми ро... то... / до / заби'райут і вик'і'дають 'тиє хрес'ти і то'го / а м'і^н_ш се_д'но та'к'і / а'ле те'перака йак у'же це-е та'ке зро'билос'а йак по'ставили хрес'ти / хрес'та там / да йак по'в'ешайут 'тиї рушні'к'і дак во'ни так і с'о'годн'і в'і'с'ат // 'може поотпа'дають у'же йак дош'ч'і да то'го //

З.: А чо'го 'в'ішали рушні'ки ? //

— А йа вам і не з'найу шо / шо_ш чо'го це йа вам 'даже не дока'жу шо чо'го / чо'го 'в'ешали / чо'го це / на т'іх до'рогах / о'це хрес'ти за'копали // ну йак^н ска'зали шо-о_ж т'реба по'вис'іт до це_ш по'вис'і / а на'шо во'но / дак ми га'лупка мо'йа і 'сам'і не з'найемо //

З.: Чи 'чули ви / шчо рушні'ки т'кали ко'ли дош'ч'і'ю не було ? //

— То шо дош'чоў не було / то м'і 'сам'і'е 'сам'і 'л'ічно / 'сам'і 'л'ічно це м'і ро'бі'л'і / йак у 'М'іш'і ў_ц'о'го / 'будем ка'зат' 'Кут'іка / а до_ж м'і / су'с'еде / а ў_мене_і те д'і'т'а ма'ле було не з'найу / ну а 'суша та'ка 'суша да та'ко / ну так /

зб'і'райуца 'бапки / і це пре'дут / шоб з'разу / і нап'раст'і / і й_осно'ват / і посу'шит' і на'ві'т / і ткат // ну а ма'ле д'і'т'а 'саме ў_хат'і було да_то по'ка ў_мо'йе 'д'і'ткам / 'тиє с_ш'коли при'шли да ўже ме'н'е 'к'і'нули йа ўже 'к'инула д'і'т'а да ўже 'ві'шла / а мо'йа свек'руха да 'каже / о / о'но 'Ол'а їде / це 'буде 'добре ткат / а йа 'вел'ми 'хутко к'росна т'кала / да / дак / йа пр'ішла тих кро'сен т'кати да йак с'тала ткат да с'тала т'кати / вот / вам йо'го тут то'го ўже од'р'езали йіх і порозд'іра... і / то ўже на хрес'ти 'в'ешали // то шо_ш хо'валиса з'найете бо нам до'ди не да'вали_ш / і по'шоў / і по'шоў до'ди дож дак ви з'найете / так ўсе од'но_ж не 'в'ірат 'тиє кр'іст'і'ани були та'к'і'йе / шо се_од'но не 'в'ірат се_од'но нам не да'йут' йіх / ро'бі'т але ро'бі'ли і с'лава т'е'б'е 'Господ'і по'шоў дошч //

З.: А 'ваш'і бат'ки теж ка'зали шчо це допома'гало ? //

— О / ка'н'ешно / то це_ж 'наче з'йіх_же / мі_і вуч'і'п'ісе_ш //

З.: Йак цеї рушні'ки називали ? //

— У'т'ірач ко'л'іс' ка'зали / це / це у'т'ірач це самот'канийе / у'т'ірач // це_ж нам йо'го т'реба було / і нап'раст'і і посно'вати і на'ві'ти / і 'в'іткати / і по'в'ес'іти / о'це шоб / за ден' у'се ўсе / не то за ден' / а шоп до_б'іда ўсе зро'бити / і шоб йо'го в'і / і до 'вечора ше_і дошч по'шоў //

З.: Це ба'гато ж'інок ро'били ? //

— Ну зби'раємос'а / зб'і'раємо жон'к'і та'ко і це то'го / і ше_і / і ше_і с'лони 'на_том на дво'р'е с'та'в'імо / гр'ебе'н'і і це / це там кага'лом це праде'мо і кага'лом с'кор'еїко / та пр'а'де а та сну'йе / а та і це та'к'е ско'р'еї ско'р'еї 'роб'імо і тче'мо // з'ран'а / із'ран'а / йа_ка... з'ран'а це ўже ўсе ў_нас 'роб'іц'а'е бо там же_ж упе'т'ох не з'робиш 'того / а це кага'лом //

З.: Розка'ж'іт' / йак ви л'он оброб'і'али / йак т'кали //

— Л'он це на 'терн'і'цу / по'сушим йо'го / ну ко'л'іс' л'он йак ска'зат' / 'с'еїем з'разу / з'разу йо'го 'с'еїут // а по'том по'подем йо'го / от у'же во'н рос'те і_рос'те у'же вон с'п'еїе // 'ход'імо / в'іб'і'раїем йо'го / а ко'л'іс' пра'ч'і були / із'воз'ат нам у'же / ну / на кол'хозн'і двор йо'го / ну 'наче там х'верм'і були / ту'да за'воз'ім / там йо'го ў_бак йак на'садим ў_баша'р'і / те йо'го / 'тим'і / ої ска'ж'іт' 'д'і'ук'і / пра'чам'і / б'їе'мо // поб'їе'мо / под'води при'ход'ат / накла'даїем йо'го / і везе'мо ми йо'го / у Стоў'пец / слат' йо'го // вон же там три не'д'ел'і ле'жит // ну йак лан'кова йак во'на була лан'кова / дак це ўже їде ўже во'на / п'робу зн'імаїе / так 'наче йак от п'рад'іва / поста'вало ўже л'о'нок / дак во'на ўже 'воз'ме там ж'мен'у / і йо'го 'в'ісушит і стре / 'терн'і'цеїу // і_а по'том нап'ри'м'ер до йа'койіс' там ўже л'у'т'іни во'на со'в'етуїеца їде // так ну йак о'но ўже / у'же т'реба йо'го зби'рат чи н'е / у'же т'реба ўже 'каже і_го'ловочк'і остали / і ко'ринк'і остали ўже ўсе пооста'вало ўже т'реба йо'го

зб'ірат // во'на ўже іде попут хатами / 'Над'а І'ванова / і-і гу'кайе жо'нок / іде'мо у Стоў'пец / зби'райемо цеї л'он // зби'райем йо'го / позби'рали йо'го / под'води при'їехали нак'лали йо'го / із'ноў до су'шарки // там та'к'і с'к'ірти ўже п'наче п'робимо / і до су'шарк'і / приве'зем / а по'том у'же попере'воз'іли / а по'том су'шарка та 'сушеце ми йіх за'гру'жайемо / ту су'шарку / і це нам ўно'ч'і ві' з'найдете шо мі' / серед 'ноч'і б'ігли до те' су'шарк'і / 'терн'іци там 'наш'і / то'му / ну там 'наче та'к'е м'есто було ше і 'терн'іци м'і к'ідали / у'се 'чистен'ко / іде'мо серед 'ноч'і / тре'мо / бо це ж ме'н'і т'реба ба'гато на'терт'і дак мн'е шо ж же там / йа'кус' 'палочку пос'тав'ег / о до кол'іс' же на г'рош'і не були да / пос'тав'іт то'б'е / 'палочку / да і пош'ла / ну і / ж'мен'у при'тул'іш же бо т'реба ўсе / і спод'н'іца і со'рочка і хус'тка / ну ўсе ўсе / бо т'реба / т'реба шче ж ук'раст'і со'б'е / о / ну да це та'к'е о / так ми це ўсе ро'б'іли / і так мі' / жи'ли // у'се л'ане но'с'іли / у'се // і на'нос'ім ц'ого л'ону і сам'і праўда с'ійали л'он / да / а по'том шче / та'ка / ої ска'жи 'Над'у / 'дошчечка / тр'еп'ло ка'зали / тр'еп'ло / і це м'і на те тр'еп'ло ўже там до чо'гос' пр'ітул'імо / ту ж'мен'у / і так 'гарно тре'пайем так / та'к' ну це 'наше д'ело по'терт'і а та'к'іе жон'к'і були / шо 'тол'ко перероб'ляли на б'еле ўсе // а по'том у'же с'тали ма'шинам'і / у'же з'найдете не то не с'тали ми ўже так / да с'тала ўже ма'ши'на / да / у'же йо'го / прим'і'н'ат а по'том с'тали / йак то'б'е ш ска'за... / 'Над'о / тр'еп'ла / і це на 'тийе ўже тр'еп'ла зноў хо'д'іли / да ўже та ўже п'наче 'начорно тр'еп'ле / тр'еп'айе а та // на'біло // а 'баб'к'і там нас було п'ят' так і мо'я 'матка по'коїна там була / да то'го 'тоже во'ни сорт'іру'ют' теї л'он / во'ни ўже так / бе'рут' йо'го / і греб'йонкам'і чешут' йо'го 'так' же ви'ч'ісу'ют' шоб не було н'іде і кост'ринк'і // да / до йак у'же ж на'чешемо 'того л'ону да те дак / 'матка прине'се та'кого 'гарного 'гарного л'ону да-а да 'того / да йак на'праде'мо / дак ўже те / н'іточка 'каже іде ўже йак / воло'с'інка / да на те да це так ми і жи'ли ш // а'га / 'оце ми ўже ж / на'п'рали / а по'том у'же ідемо йак пона'п'радали ўже та'к'іе клуп'к'і да ўже і 'важит' по'коїна 'матка / у'же 'каже а'га / с'тол'ко с'тол'ко ўже ў'мене 'буде // 'губок / а / там та'к'е там 'хата йе здо'рова / шо б'наче / кол'к'і та'к'іе там с'тав'ім ў'йіх д'ірк'і та'мо у 'хат'і заби'вайуце і це ўже іде'мо / да сну'ємо // а по'том посну'ємо / по'том бере'мо / роз'вод'ім му'ку // це те ўже б'наче / те што ўсно'вали / по'парили йо'го / по'том / бе'ремо йо'го / на п'еч там ўскроз' / 'сушимо йо'го / по'суши'мо / по'том та'к'іе на'воі'кі та'к'е ўсе ўже там тої мат'іра'йал шо ўже ш'т'чеш йо'го // бере'мо / бе'рем' йо'го і на те / і на ту ўже / на'воі'ку / от л'ан' / забу'вайес'е / на'воі'ку йо'го бе'ремо і / нав'і'вайемо //

навивайе'мо / а по'том 'воз'емо / н'іт / і 'бердо / од'на ў'н'іт а од'на ў'бердо нак'ідае / а йак од'на до і од'на / ў'те ў'к'іне / а по'том у'ж'е ў'те йак не'ма / а по'том ўже до то'го ўс'о'го / при'ў'язу'ємо / а по'том бере'мо і т'че'мо / 'ві'ч'емо / йо'го / да да ше і поно'ж'і чеп'ла'йу'т' //

З.: Йа'к'і були к'росна ? //

— Ну шо ж там / поно'ж'і були / два / да а по'том о' / йак на йіх ска'зат на 'тийе во шо то ж / а / то 'чоўн'ік'і йак зак'ідаеш / а / то де то в'іс'ат о'то те ўсе / ну / от круч'к'і та'к'іе були і 'палку / і 'палку та'ку 'ложиш а там о'но / ко'т'олца та'к'е дв'е ко'л'ечк'і / ... а по'том н'іт / е-е то'го / а по'том бе'реш да ўже те ўсе / а по'том шче / за'булас'а йак / н'іт / а по'том йак то ўстаў'л'айеца те / 'бердо / а то'д'і за'булас / не'хаі 'буде і так // о / да на'білк'і / а по'том о'це 'тими поно'жами т'о на ту 'ногу на 'того поно'жа / да за'к'інем да / цоп'цоп / а по'том на 'тугу да цоп'цоп / і так ми йо'го 'цопали і на'цопали да так са'м'і ро'б'іли це полот'но // а по'том да // по'том йо'го там 'дес'ат' 'губок це м'і 'кажем 'дес'ат' 'губок це м'і йо'го ўже осно'вали да 'ві'ткали / по'том ми бе'ремо / 'тийе 'дес'ат' 'губок 'наполо роз'р'ізую'ємо / і іде'мо йо'го / о'так 'наче 'пар'імо / іде'мо ми йо'го на 'р'ечку в'ібі'ват // бере'мо пра'ч'і / 'доску / і на 'р'ец'і ми ўже йо'го бере'мо да це йак ше ўдвох да це та'ко цоп'цоп цоп'цоп цоп'цоп цоп'цоп так 'гарно йо'го / 'в'ібіємо / це ўже / да / це 'в'ібіємо а по'том зноў 'к'інемо на га... 'воду / це і зноў 'в'ібіємо по'том зноў це три 'рази на 'воду 'в'ік'іне / 'в'ібіємо а по'том із'ноў на зе'ленен'ку т'раўку йо'го рос'телемо / во'но 'воз'ме 'в'ісохне на'заўтра оп'йат' м'і йо'го зноў так 'роб'імо / і це оп'йат' так і це три 'рази так м'і йо'го з'д'елайемо і во'но ўже до'ди ў'нас 'біле полот'но // і це до'ди бере'мо / шийемо / ко'чайем йо'го / іс'кочу'єм та'к'іе т'рупк'і з'найдете да то / ко'чайемо до це ўже бере'мо да 'шийемо //

159. — 'Р'ечка / 'речка проти'кала І'л'а / і 'В'іл'ча // вот ми соб'і'райемос ідем дух'і ви'рубуйем / і с'тавим / г'ірк'і / за'куту'єм йіх / шоб не за'мерзли / ў'ранц'і при'ход'ім удосв'іда / роскри'вайем йе / у'йу'ни // ко'робочку / ко'робочку / штук 'дес'ат' г'ірок / с'е апа'рат / то'ди за йіх / захо'ваў / і деш / не'сеш до'дому / і / на те / на мо'рож'ч'ік во'ни за'мерзли во'ни доішли / ж / а то'д'і 'нижем / ста'к'іе / 'метк'і нази'валис / на 'метк'і / у'йу'ни з'ц'іе / 'палк'і / 'метк'і / нази'валис у нас 'метк'і / і 'дубч'ік на'низу'єм / і / обми'вайем йіх / от ў'с'ого по'мийем по'мийем / і / с'тавим та'к'іе рож'на 'перет 'п'ечу / два ро / 'тийе / и' / п'еч 'топ'іца / і во'но на 'дус'і / за'жару'юца / о'п'еку'юца нази'вайеца ну за'жару / о'п'еку'єм //

З.: Йа'ка це 'риба була ? //

— Ш'чука / це л'етом / ка'рас' / це ўсе л'етом / а з'і'мою / м'і ло'вили г'іркамі / уйу'ни //

З.: Шчо та'ке 'дух'і ? //

— Ну по'лонка / ві'рубуйеца / л'од зару'бало / і / по'лонку ві'рubaў / йа'ка ўже г'ірка / заўкруж'ки / о'це / на й'і'і ві'рубуйем / п'раўда со'ломойу / чи с'еном об'кутуєм шоб во'на не при'мерзла / ві'рубуйем п'алочк'і та'к'і'е / ну / на дл'і'ну / і ота'ко шоб було / шоб со'ломойу йа ло'жу чи с'ено / шоп ту'да не попа'дало / і / гузка та'ка ў'г'ірц'і / йа з / м'ерайу / шоб / тол'ко ў'вод'е / та гузка була / уйун у'л'езе / а на'зад вон / у'же не в'ілезе / і там п'лавайе по'ка / не п'рийдеш да не забе'реш // г'ірка / із дуб'цоў з'д'елана / от / в'і'р'е'йка о'но / а йа / отам ун'і'зу зроби'ў би г'уску цу' / і ту в'і'р'е'йку поста'виў / і була п //

З.: А йак ў'л'ітку 'рибу ло'вили ? //

— У нас / 'комл'а / називалас / у ко'го топ'туха а ў нас 'комл'а називалас / то'же з дуб'цоў із'д'елана / цеі / кош / ко'ши с'тавили / то'же з дуб'цоў ло'вили і га'ти га'т'іли / де во'да б'і'жит / і перстаў'лайем / во'на ўже йак і'де / попа'дае ў кош / а на'зад во'на не в'илизе / отам / д'ірка / ма'лен'ка во'на ту'да ў'л'ізе на'зад у'же не в'илезе //

З.: А чи ло'вили ко'лис' та'ку ве'лику 'рибу ? //

— Було / на 'Вуш'і / при'шоў йа / ўсе це роска'жу / інд'е'ресно во'но 'буде // при'шоў йа із 'вудочкойу ло'віт' ў'ранц'і / з пуд'лугу / і шо 'роб'іца / йа іду ос'у'да де Коба'нович жи'ў / йа 'бачу те / у'ро... / а то ж у'же пере'мило / йа 'бачу ш'чука / 'серед ре'к'і отак / во'да ж б'і'жит / і ш'чука ле'ж'іт // ск'і'дайу йа / з се'бе ўсе / ў'од'них тру'сах / а ў'ранц'і / і ту'да / при'ход'у / во'ди отак / йа / гле'д'у шо / прут / заг'нуто так / йак во'на по'пала 'з'абрами за ту п'рута / і / ле'жит йа п'рута 'того ви'майу о'до'та ш'чука / із то'го / із Б'ело'рус'ійі / от із Догла'доў / там ло'вили / йа йім к'і'вайу ід'іт' с'у'да / на д'ругу с'торону / а йа не'су / а шо та'ге ? / о'це ка'жу по'бач / йак во'на ка'жу по'малас ? // ота'к'е було //

160. — Це ў'с'емс'ат шес'том го'ду / йа / за п'ат'нацат' к'і'лометроў у л'е'су / ту'да к'Б'ело'рус'ійі / пас с'кот // ну і з на'парн'іком / по'легли спат а п'йатеро штук загу'били / і во'ни не при'шли м'і'йх не наішли / он ме'не 'буд'іт // ти сп'іш ка'же / а шо та'ке ? // ти ч'уйеш ка'же ре'вут / а воў'к'і ўже йх на'пали / і же'нут / дак во'ни ж бе'жат бе'жат до ко'шари / до / до з'найе куд'а б'егт'і / до куч'і // йа ві'б'е'гайу / із 'будк'і / то / т'ийе ж / те'л'ата ўс'коч'іли ў'ко'шару // роз / роз'били / 'зат'інк'і роз'били / і ў'ко'шару йа ч'уйу / т'р'існуло / і во'ни ўдвох по'надо'м'нойу / а ме'н'і не'ма / не'ма

ч'ім те / а руж'іо у том / у 'буц'і / на сто'л'е сковоро'да ле'ж'іт та тут же / йа / да'ваі 'бахат / ну переле'каўс от і до ўже / ну / о'це та'ке проі'шеств'і'е було // а о'д'ін раз / од'ну / загу'били шеш' штук / од'ну 'з'ілі / на'пали воў'к'і / а п'йатеро при'б'егло / то'же до ко'шари / о'с'о та'ке було ше // ми' ж йе'йе не наішли / а ўже по 'йагоди хо'д'іли / по 'йагоди хо'д'іли ц'а / ўс'е по'коі'нийе / коло 'Дуди / йак це йе / була / то / то 'Маша сест'ра а то / коло 'Дуди жи'ла / 'Ф'ен'а / і 'Маша і Х'вен'а хо'д'іли / і 'Кат'а і 'Кат'а хо'д'іли / по 'йагоди і наішли ўже / 'голову там / 'ног'і / недо'йіли воў'к'і / ту те'л'іцу / то'ди нам ска'зали / ми' / а це 'Мазурем бо'лотом / ми пош'ли / та принес'ли 'голову / шоб / дл'а с'писк'і / бо не наіде'ш 'голову ч'і шо / то не с'писуйут / п'лат'іш штраф / о'це так //

З.: Чи не бо'йалис'а л'уди по 'йагоди хо'д'іти 'через воў'к'і ? //

— То'да ў нас / не ст'рашно було по'ка не поста'рой'іс / о'цеі / 'атомна / ід'і куд'а 'хочеш по гр'і'би по 'йагоди / за п'ат'нацат' ма'ш'іна одве'зе йх за п'ат'нацат' к'і'лометроў на / і а в'і ма'ш'іна ў'досв'іта / с'тане / т'ийе / 'М'іша 'Мал'ен'к'і попово'з'іў / і то / і понаб'і'райут по / по ко'робц'і тих 'йагод / он пуд'іде / да йх заб'ере / он у'же йім / т'ийе ба'би йо'му / по 'л'іт'р'і на / на'сипл'ут //

З.: І не бо'йалис'а воў'к'і ? //

— О'гон' к'лали і начу'вали / во'ни ж ог'н'у бо'йац'а // м'і ко'л'іс' / пош'ли по 'йагоди / ўчоти'рох / да при'шли ў'л'ес / да да 'вечора б'рали // а пот'ім же на ноч / ч'уйем 'гомон там м'і пош'ли дал'ш аж тамечка 'л'інс'к'і [зс. / ллі'нци - ред.] л'уди бу'ли / да'ваі д'рова ўс'е з'нос'іт і м'і до йх / і начу'вали ўчоти'рох понаб'і'рали по с'тол'ко / 'йагод шо на'с'ілу по'дому по-при'нос'іли // та це так йак мо'йа // мо'йа пош'ла із ту'йейу / а мо'йа / мо'йа 'Ол'а ц'а Пил'іпова мо'йу ў'з'ала // при'шла ў два ча'си / заб'рала й'і'е / і ў два ча'си 'ноч'і при'ве'ла / а / а мо'йа / а мо'йа / ка'же / при'йдеш / пуд'іде'ш л'іса'петойу / до / йа ж аж ту'ди до ко'шари при'йе'хаў / не'ма н'і'кого / йа на'зад / при'йе'хаў до 'дому / та л'ог спат / йа ка'жу заб'рала ў два ча'си 'ноч'і і при'ве'ла ў два ча'си 'ноч'і / бол'ш ка'жу ти 'поідеш // хо'д'іли по 'йагоди чи ў два чи ў три / бо голо'ва не пус'каў сто'йаў на са'ш'е / і л'удеі не пус'каў до м'і ішли з 'йагод / а по'бачи'ў шо 'кон'і в'і'ез'ні'е ўже у нас називалисе / до м'і ў'л'ес йак поўте'кали шо бу'ли на'с'ілу 'в'іплуталис //

З.: Чо'го ж 'йагоди заборо'нали зби'рати ? //

— То'ди / то'ди 'посл'е воі'ни та'ке ў'рем'іе / ў'рем'іе / 'робит' / у'се / 'конс'ка 'т'ага ўс'а була / 'конс'ка і во'ли / і л'уц'і'ка // 'баба уро'д'іла да / на том / 'жи'то 'жала ўро'д'іла да не'се / на бе'ремку / до'дому //

161. — 'Хутор об'ікно'вениї буў 'хутор / об'ікно'вениї ку'сок зем'лі / пус'тойі / пус'тойі зем'лі ку'сочок л'еса там буў / боло'т'аночка була дл'а с'ено'коса / йаро'ві'чка во'на 'зараз там йест' // і'ше / ну це ўсе т'реба було переп'ахат' / ну ж т'реба було йо'го / удоб'рит' / з'начит' а де ўз'ат' / г'нойу // ... б'рали із'се'ла 'вечк'і там 'пасли ви'па'салиса / пол'а були ве'лик'іе там там к'роме воў'к'іу / н'і'чого не було / о'собено од'на 'хатка сто'йала за три к'ілометри от'се'ла // ну 'р'ечечка тек'ла там / 'р'ечка Іл'а // ўйу'ни там ло'вили / ст'рашне 'д'ело / ш'чук'і // та'к'ім'і / бол'тухам'і / ло'вили ў'с'ак'і'м'і / ўйу'ни бу'вайе шо і з'имойу до / ў'нас та'к'і нази'валис' ко'робк'і'ето ко'шел'і ці / ў'ко'ропках при'носили / прине'сут' тих ўйу'ниў / шо нам не було де йіх су'шит' // ну а 'пот'ім у'же о'ц'а м'і'лю'рац'і'а с'тала / осу'шили / ... 'думалос' шо йак о'сушат' зем'лу до т'реба було ж хаз'а'ну'ват' на н'іі 'е'так' о'сушит' до там тор'ф'аник буў 'метер / то йо'го за'лужит' / і не'хаї в'ін со'б'е / а так 'голови м'ен'айу'ц'а / на'чал'ство ме'н'айец'а / 'кажді 'хоче 'в'ірос'т'іт' уро'жаї / і шо 'д'елайут' / 'орут' 'кажді р'ік і 'орут' до 'того доо'рали шо ўже полу'чиўс'а слої / г'ліно'зему 'ц'ого г'лина 'ето та'ка йак оп'ше / оп'йат' т'реба 'добриво ўс'о 'ето // ў'нас та'к'е он 'поле було там 'чистіі л'іс і ўс'о 'ето до там же ка'зали по г'нойу 'ето 'луче 'саме 'поле а 'пот'ім во'но ўже перес'тало ро'дит' у'же пе'сочок полу'чиўс' //

162. — Ну ко'ротка мо'йа біо'граф'і'а та'ка // ну за'к'інчиў с'ем клас'іу у Луб'іанц'і // ну за'к'інчиў непа'гано йа хот' / лено'ваўс' у'чиц'а ну йа / 'дуже запомя'товуваў ўсе хара'шо / мате'матика там 'ф'ізіка дру'гийс' 'вешчи ў'мене це були / а 'тійе 'ц'іе йа ро'біў виш'ч'і'туваў а то йа на'памйат' знаў / л'іт'ературу / 'ету чи'таў 'мало / пи'саў нег'рамотно / і пи'саў на че'тири на три 'ета а так шоф' / п'ісл'а за'к'інчен'а п'ішоў ў'вос'міі клас ў'л'і'нц'і 'дес'ат' к'ілометроў т'реба було хо'дит' / і ў'д'ругу з'м'ену це на три ча'са ідем а / ў'деўйат' ча'соў о'це та'койі о'с'ен'ої по'ри ідем до'дому по 'л'ісу дошч'іде град' / там із нас пйат' хо'дило з'се'ла то ўже там м'і не бо'йалис' / д'воіе д'іу'чат і х'лопц'і // і / т'реба ж було хо'дит' о'це ет' / 'пот'ім ше ж т'реба було у'же ў'соро'ковому 'роц'і це йак'раз 'перед' во'інойу / т'реба було запла'тит' г'рош'і / за ц'у ш'колу // ну о'це тої / 'перед' во'інойу / то'д'і при'каз буў за р'ік т'реба було сто пі'с'ат' руб'л'іу // ну / йа два 'мес'ац'і по'буў а нап'риклад / у'же / у 'ц'ому 'жоўтн'і 'міс'ац'і 'кажут' шо / т'реба прине'сти 'с'ем'с'ат' пйат' руб'л'іу за поло'вину шоб у'же продол'жат' с'войу 'дал'шу у'чобу // ну йа по'ки'нуў ц'у ш'колу / ну д'і'ректор при'йхаў там до 'бат'ка погово'риў шо ў'род'і / 'мал'чик спо'собніі / пошу'кайте 'ц'іе г'роши / і так йа е'та / за'кончиў 'вос'ем класоў / йак'раз /

полу'чиў йа о'ц'у 'карточку йа // д'вац'ат' д'ругого в'і'на / ну 'через дн'іу 'пару нача'ли ўсе па'лит' / 'ето 'ц'іе ўс'е ж ар'х'іві / йа по'йхаў заб'раў сво'йу ц'у 'карточку 'метрики / св'ідоцтво про на'рожен'а // ну 'пот'ім шо ж 'ето / во'іна / насто'йашча во'іна / нас і'ше по'кам'іс' ше не були ўз'рослиіе / то'д'і раз приз'вали а 'потім розпус'т'іли до'дому / і так ми були при 'н'емцах / ну при 'н'емцах ви з'найете йа'ке було то там 'л'уди роз'казујут' це 'дуже ба'гато роз'казуват' т'реба // шоб ў'Гер'ман'іу не заб'рали т'реба було ў'л'іс'і / хо'ва'е / по лу'гах / по сто'гах / по 'тому / о / 'даже ў'нас горш'кі 'горшчик'і та'к'і 'бат'ко ро'біў / і йа на пе'че це ж т'реба було ме'не так замура'ват' / на ноч / ну при'ходет 'ночу чи 'н'емци 'хати зби'вайут' чи там / хто з'найе чи бен'дероўци чи / парт'і'зани чи хто там ето / бу'вайе ж та'ке под 'маркойу парт'і'зани ў'с'ак'іе були х'лопц'і 'ето ж / при'ходет то // ну пережи'ли це ўсе // зв'і'нили нас / зв'і'нили / ўз'али ў'арм'іу / по'паў йа ў'запас'ніі з'разу і полк' / ну тут про'буў 'мес'ац' тут 'тоже то'д'і була то ара'к'ч'ейеўщина ви пон'і'мајете / ара'к'ч'ейеўщина 'ето колишн'а 'ето з'найете шо сол'дат т'реба було 'ногу поди'мат' о'так і 'ето строі'воі ко'да / шо во'но і не приго'д'ілос' та'да / на передо'воі // 'даже 'дехто про'сиўс'а ето / шоп да'вајте пош'л'іт' нас у'же на хрон'т бо ўже 'дал'ше не 'можна було тер'пет' у 'Ки'їв'і о'с'о ми були ў'запас'ном / це буў 'сорок чет'верт'і год // ну / нап'равили нас / заб'рали нас тро'йіх це / тут о'дин буў / в'ін у'же по'мер м'і / ко'л'ега / із Луб'іанк'і Кова'ленко Х'ведор цеї / і Х'веш'ченко М'і'хаїло там Йур'ков'і'ча то нас трох / а остал'нііе луб'іанци ше по'ка зали'шили / нас завез'ли ў'Латв'іу / о ту'да аж на д'ругіі прибал'т'і'с'к'іі фронт' / с'к'і'нули нас / у 'л'іс'і / а тут кру'гом боло'то / ўсе 'ето / ну с'к'інули / виб'і'райут' / подб'і'райут' со'б'і ўже / 'кажді ку'пец' при'шоў попол'н'ен'іе // арт'і'л'е'р'істи 'виіт'і с'строіа / св'аз'істи 'виіт'і / м'еном'йотч'ік'і там / тан'к'істи / рад'істи ўс'ех мас'т'еї наз'вали / а йа с'наіпером у'чиўс'а ў'запас'ном / а мо'йе ро'ди не наз'ивајут' // ну / по'ка сто'йу шоб йа знаў / то йа буў ал'т'і'л'е'р'істи наїдур'н'еіши буў за ўс'іх / запи'саўс'а п'туди а там би / пол'мес'аца поу'чиўс'а ше б'мене полу'чиўс'а б'непа'ганіі / хто / с'ем 'д'ес'ат' класоў 'кончиў' ? // йа под'наў 'руку і там 'ві'шли нас три ч'оло'в'іка // ну два та'к'іе були 'дуже ма'лен'к'іе х'лопчик'і / д'вац'ат' 'шостого 'роду чи д'вац'ат' 'с'омого там // вот пул'і'м'йотна 'рота / с'танкопу'лі'м'йот ну з'найете шо 'макс'імом 'ето / 'ето 'саміі йа шчи'тайу шо / вот і во'йак'і 'може 'будете с'лухат' ме'не 'ето ну це / у'же 'хуш'чойі с'лужби не було / і ми'н'і ска'зали шо йак ти прово'йуеш тут / два дн'і чи три / то це і хара'шо 'кажут' / то'му шо так а'бо 'ран'іт а'бо ў'біе 'ето та'ка ма'ши'на шо з'і'ейу н'і т'і'кат' /

н'ї насту'пат' н'їчого ну 'токо ў_обо'рон'ї йак_шо то / 'можна
 'ето ну о'на / була 'дуже г'розна пон'їмайте дл'а 'ето'го / дл'а
 вої'ни // пото'му що ме'не / хо'т'їли заб'рат' іс_ц'їе_ж /
 'част'ї / і от ну ду'маю ну шо_ж 'ето таш'чит' / 'саме 'менше
 д'вац'т' ч'отири к'їлог'рами це / 'т'ело / ста'нок т'риц'ат' два
 к'їлог'рами / чо'тири ко'ропк'ї т'риц'т' шест' к'їлог'рам / і от
 так_от о'це т'реба було ўсе_ж на / на гор'бу / ...'может бит'
 і 'ростом та'кий не 'вирос шо йа / о'цеї груз т'реба було по 'Латв'її
 по тих боло'тах т'а'гат' / і аж у Бер'л'ін йо'го зат'а'нут' / о //
 ... ў_Латв'її в'ї' з'найте там бо'лото / хуто'ра / 'дом'їк о'дин
 по'л'ана / бата'л'он наш насту'пайе там б'ї'ло йак було 'между
 Ту'кумпсом і Лу'бава / та'к'їе були горо'ди там було при'жатийе
 к_мору т'риц'ат' / н'е'мецких д'їв'їз'її / і нам 'наша за'дача йїх
 було / ну заг'нат' ў_море іл'ї / пото'пит' іл'ї во'п'ше було /
 ну м'ї там / дв'е по'п'їтк'ї тр'ї зро'били н'їчор'та не полу'чайеца
 три к'їлометра там п'роїдеш два ф'ронтом а / батал'їони і л'уди
 ло'жаца / оче'видно йа / с'ї'час т'їки пон'аў / шо / йак йа ўже
 прочи'таў о'ц'ї момеаре'ари Жукова там да / дру'г'їх / 'чого_ж
 так думайу 'ета о'а'ни поди'вили шо н'їхаї во'ни 'будут' а д'руге /
 і нас о'т'уда пере'к'їдають под Вар'шаву // ми не з'найем ку'да
 нас 'їдуть 'ето сал'дат / 'ето т'реба було на плаш'чац'ї пере'возили
 т'реба було на плаш'чац'ї / д'вац'ат' г'радусоў мо'роз'ї у г'рудн'ї
 'м'ес'ци / т'реба було сто'їат над. площ'чац'ї на ц'ої / о'тк'ри-
 тої / і с'танковим ц'їм пул'їм'їотом пос'тавить йо'го на зе'н'їгну
 уста'ноўку там ... / ну во'п'ше 'ето було с... / ота'ко / тан'цуїеш
 'ето // ну / Вар'шаву нам приш'лос' / от / при'їехали ту'да под
 Вар'шаву ц'у 'ету / заг'нал'ї ў_л'ес / 'думайте начу'ват'
 ку'да_аж / ў_л'ес / о'так роз'ложиш 'ет'їе г'їл'ак іс_т'їх
 с_сос'ни / і дага'варивайемос на йа'к'ї'ї бок л'ах'ти 'ето йак'шо
 там о'д'ихат' два ча'са чи час йа'к'їс' 'етот / на о'дин бок 'ето
 шоф / о'дин бок плот'н'їе / там 'ри'ли зем'л'анк'ї т'їе 'рук'ї
 ў_нас по'пухли 'мали_ї_ми 'ето 'думали шо це 'будем / ми нас
 дес' там прож'ї'вем не'д'ел' дв'е ч'ї'ї н'ет / по'ка зем'л'анк'ї
 'в'ї'копали / при 'полном бой'вом / шес'нацатого чис'ла нас
 ізн'али / і' / с_с'ичн'а 'м'ес'аца йа це йак по ук'раїнск'ї... но
 ўже по руск'ї ста... йа ўс'ак... / йа 'буду так йак йа ўже 'зараз
 гово'ру / да / шес'нацатого нас 'ночу подн'али 'сем'нацатого ми
 ўже були ў_Вар'шав'ї / фор'с'їровали ц'у ўже ту ну на'в'ерно не
 фор'с'їровали по л'оду йї'її 'ето ішли там же / ми хот' т'рошки
 там поткре'п'ї'їлис' ка'пуста сто'їала ц'а_ж / не 'убрата / да х'рапи
 'ц'їе 'ето_ж / і то во'но так т'рох'ї при'мерзло а там розогр'їли
 йї'її до 'наче те йак_ото / ту'шонка с_печ'ї 'ето ну хвакт тот
 шо чоло'в'їк / були го'лодни йа не 'буду ка'зат' шо це нам
 да'вали / 'порцїїї но йак'шо ти ден' у ноч не спиш до / 'їїсти
 так 'хочеш і 'ноч:у йак і дн'ом // Вар'шаву ўз'али / так /

'танк'ї' / паг'нали // йа Вар'шаву ўс'у переї'шоў с_па'чатку до
 к'їн'ц'а / ну там / не було йа не 'бачиў і од'но 'дома 'ц'ело'го //
 са'ма була ру'їна / од'нийе ру'їни // ту'ди ку'дойу йа 'може
 ди'шоў 'може там де_ї зали'шиўс'а то / ну ўкраї с'лучайї сто'їат'
 та'к'їе без 'в'їкон без н'їчого там 'ето а то ўсе / у ру'їни було
 во'на була / ст'рашно роз'бита йа не з'найу йак йї'її отст'ройїт /
 ну_ї 'К'ї'їеў же буў ве'ликий он т'рохи не так а / шо ўже Вар'шава
 йа 'бачиў / до йа про'ходиў но во'на_ж ве'лика ўсе_та'ки
 к'їлометроў на'в'ерно д'вац'ат' т'реба було їти йак / по н'її 'ето /
 от / 'танк'ї // паг'нали 'н'емци / а нас / па п'е'хота / а п'е'хоти
 т'реба було о'т'їе 'вешч'ї нес'ти на пле'чах ц'ї пул'ем'їот дога'нат'
 'н'емцеў / марш / 'шестд'ес'ат' с'емс'ат к'їлометроў / 'ето 'саме
 страш'н'їше на вої'не // йа н'їчого ме'н'ї так не було оце_о /
 пере'жит' йак о'цеї марш / ви' з'найте шо / у'же не 'можна їти /
 'ноги' ота'ко їдеш на хо'ду спи'ш / вот / 'ноги' т'їе / не 'робл'ат'
 'ето / у'же там / у ц'її 'Пол'шчи 'ето'а йак м'ї ўже дога'нали ц'ї'х
 'н'емцоў хто на чом по'нало / 'даже йа 'бачиў на во'ли на во'лох
 два 'са'де чоло'в'їка / і з'верху 'їедут' 'ета // ... / проїшли ми
 ўсе ц'ї 'ц'їе 'марши чо'гос' ми_ш на'верно 'тижден' 'ето йо'го //

3.: Йак с'тавилис' до вас по'лаки ? //

— Йа вам ска'жу шо / 'очен' пре'красно 'ето / іспер'ва
 с'тавилис' / ўстр'е'чали нас / 'кава га'ронце гер'бате го'ронце 'ето
 под'нос'їли це чаї і 'ето / і га'рачїї чи 'кава га'ронце чаї га'рачї
 ўсе 'ето / х'л'їба н'їц 'н'їма ў'шиско 'герман 'забраў / тут б'ї'ду
 'мали шоб і х'л'їба нам потс'тавили / но_ї при'каз йа вам ска'жу
 буў шо нел'їз'а було ў_Пол'шч'ї / ска'зали шо 'тол'ко хто_не'бут'
 там зас'кочит' і по'г'рабит' або шо_ни'бут' / рост'р'ел або
 ў_штраф'ну 'роту попа'деш / та'кеїе було / ну / були_ж та'к'їе
 х'лопц'ї шо йак ў_їїх буў о'дин аўто'мат / то во'ни зас'какували
 там / по да'ма'х і ўс'о 'ето / мн'е с_пул'ем'їотом було т'рудно
 пото'му шо нел'їз'а було 'ето / йак ти ўже зас'кочиш то ўже ти
 не до'гон'їш сво'їх 'ето // ну і ўс'о там ў_Пом'е'ран'її пр'ї'
 'етом ми ўже дог'нали / там / з'разу / по'аш'ли ў_наступ'л'ен'їе /
 і 'п'ервого 'марта / ме'не / 'ран'їло / 'первого / 'марта / 'сорок
 п'їатого / і з'найте шо ше с'к'їк'ї ш'част'а йест' / о'так це_ж
 йа дер'жаў кара'б'їн / йа ўже буў коман'д'їром пул'їм'отного
 рош'чоту йа спер'ва буў на'воч'їком о'ц'їм / ну бо 'бачили шо йа
 т'рошк'ї / ў_дечом розб'їрайус'а то коман'д'їром пул'їм'отного
 рош'чота / і 'пул'а / 'между мага'з'їн:оїу ко'ропкою і зат'вором
 і вот_так у 'руку о'с'уда / у це пле'че // ну с'к'їк'ї тут два
 сан'т'їметри і ко'нец' био'граф'її // ну і полу'чилос' ц'а / ну
 'может бит' ме'не йа шчи'тайу шо 'может і Бог нака'заў йа тут
 'буду призна'ва'ца ўс'у п'раўду пон'їмайте / то'му_шо / мо'їу
 хтос' / кара'б'їн / а йа ўз'аў д'ругого 'ето і 'может / теї ме'не
 зак'л'аў чоло'в'їк шо 'ето а'ле бач ме'не_ї спас'ло... // но тут

ка'н'ешно йа о'це ко'лис' йак д'іти ме'не начи'найут' / то це йа йім ц'ілії м'ес'ац пото'му шо йа за 'каждїї ден' 'помн'у // це ж йа ба'гато ... йа т'ік'і пропус'каю ...// 'потім ми' це 'между / тут ми / уз'али Поми'ран'їю 'ету ц'у ж / 'западнуу / 'между там горо'да це Бел'га / Т'рептон / 'Кам'ен' / 'Гул'це / П'лат'е / тут йа полу'ч'їу за ц'їе 'вешч'і дв'е с'тал'інск'їе благо'дарност'і / за це ра'н'ен'їе шо йа не по'шоу із'пол'а 'бойа пто'му шо ме'не ж у'ч'іли йак моло'дого / шо йак 'йесл'і 'ранит' та йа так йак у'пау с'разу ме'не ж 'добре ў'дарило / кроу поїш'ла по ру'ках 'ето / йа поди'виўс' тут н'і'чого не 'видно а ... 'пул'а йак вис'какувала во'на / во'на 'токо тут т'рошк'і 'в'їрвала а тут 'ето н'і'чого не 'видно / ну кроу п'їш'ла а йак 'пал'ц'і ? // ра'бота'йт' / ... це 'тоже ру'ка г'нец'а ну / т'реа сх'ватувац'а і 'б'ехт'і 'ето / дага'н'ат' сво'їх 'ето // а бо на'зат п'їдеш то 'можут' т'е те'бе заст'рел'їт' пон'ї'майте шо / с'каут' ти рост'їраўс' то 'ето // вот / ну аж пере'везали ме'н'і ц'у зроби'ли ўже переў'йазку во'но тут / аж / ў'ча'са 'д'ес'ат' 'ноч'і пон'ї'майте / йак ўже ми остано'вилис'а та'тож / ўсе / н'їмец' отсту'паў а ми було ў'наступ'л'ен'їе // і / то'д'і / коман'д'їр 'роти / 'будеш / на'гражд'он / за те шо с'пол'а 'бойа не по'шоу 'орден С'лави по'лучи'ш // ну 'добре / йак дожи'ву ка'жу / 'ето хаї 'буде // ну 'посл'е ц'о'го ми там побу'ли ў'тиї Поме'ран'ї нас 'к'їнули на 'Одер / пере'к'їнули там / йа не з'найу / поче'му то так пере'к'їдали ж но йа буў со'л'датом йа ж / не мог знат' н'і'чого 'ета це т'реба було оп'їят' / марш ізроби'т' на'в'ерно к'їлометроу до двох'сот // ну так за'к'їнули нас на 'Одер пон'ї'майте 'ето / 'наша 'арм'їя була ударна // і 'можете прец'тавит' шо це та'ка 'арм'їя шо ми ў'обо'рон'і н'їко'да не сто'їали йак 'т'ік'і 'кончилос' / 'наступ' цеї / нас / пере'к'їда'ют' у тил пото'му шо нас ба'гато по'т'ер / на хворм'їроуку / і так 'само ў'том і'ше тилу було за к'їлометриў п'ат'нацат' / д'вацат' от передо'вой / 'хуже чем 'ето там на тої передо'вої // пон'ї'майте га'н'айут' оп'їят' / то хвар'с'їроват' 'учат' / то іст'рел'бами ўсе о'це / та'к'е було шо / ден' і ноч не було спо'кою йа ска'жу шо / йак 'токо йа т'рошк'і отос'паўс' це йак... м'ї / уз'али о'ц'у Поми'ран'їю 'коло 'города 'Кам'їна там ми / н'їмци по ту с'торону за'л'їва 'Оде'ра а ми по ц'у / і йїх там 'в'їбили т'рох'і 'наших / і во'ни нас не стрел'айут' і м'ї не стрел'айем ўже а 'ходим по 'воду во'ни з'того 'боку а ми с'того к'їломитер там було / 'ц'ого за'л'їва // а 'потім ўс'о'раўно 'начали стрел'ат' ми за ноч / т'реба було 'в'їкопат' / д'вацат' п'їят' 'метроу тран'шейї / пото'му шо не'з'а було голо'ви под'н'ат' пон'ї'майте / ну тран'шейа негли'бока була сан'т'їметроу ше'с'ат бо там во'да / ... но хвакт тот шо / от / ну 'потім / у'же тут на 'Одер'ї / нас / протрин'їро'вали хара'шо і / шес'нацатого чис'ла ми 'може в'ї

ди'в'їлис' ко'лис' к'їно Вес'на на 'Одер'ї / йак'шо ди'в'ї'лис'а / 'ето / йа не з'найу чи то / ц'а х'рон'їка чи ну та'ко на'в'ерно х'рон'їку во'ни бо йа ди'в'ї'ўс'а / і 'ето було д'їст'в'їт'ел'но во'но так // там було ст'рашно там було пос'таўлено / нас на ма'лен'к'її плас'дарчик нас / і у'же ту'да пере'к'їнули // там було 'с'емс'ат п'ат' к'їлометриў до Бер'л'їна / а так було с'ем к'їлометриў по ф'ронту аж / а так було три к'їлометра це ж та'к'ї плас'дарчик нас пере'к'їнули // да / і / та'ке ж во'но / там було о'цеї у'дар / стра'шен:о / шо / ми були ў'та'к'її о'копах / і ц'а ўс'а зем'л'а обва'л'їлас' 'ета там сто'їало / т'р'їста о'руд'її / на од'но на од'ному к'їлометри 'ето // це не 'даже по'моєму во'ни сто'їали на том / пото'му шо о'тут / о'це тут пул'їм'їот мої сто'їїт' а тут / сто'їїт' с'емде'с'ат 'шоста і / о'ц'а ж / т'риц'ат' / ц'ї ма'лїе 'ето / сто'їат' во'ни і б'їут' шо / йа'кус' йа'кус' 'палочку воз'ми бо ўже за'глушат' зоў'с'їм / 'ето / і там ... ст'рашне було там наступ'л'ен'їе о'собено / ну і шес'нацатого чис'ла це 'добре йа за'помн'їу шо ми пош'ли ў'наступ'л'ен'їе д'вацат' 'первого / м'ї ступ'їли / у Бер'л'їн // 'ето 'наша 'арм'їя / 'наша була сто 'с'емс'ат 'п'ерва д'їв'їз'їя 'ето / сест'ра сто п'їд'їс'атойї д'їв'їз'її / 'с'емде'с'ат деў'їятого 'корпуса / ко'тори по... / вод-ру'з'їла з'найма над Бер'л'їном там Кан'тар'їя / 'етот / ше от йа за'буўс' 'тїеє х'лопц'їу / во'ни / у'же на Бер'л'їн ну а ми / йїх були су'с'еди // ну там було ст'рашноїе д'їело // д'вац'ат' 'первого / ми ўступ'їли ў'Бер'л'їн / і з'найтеє йа / заїшоу а 'тоже інт'е'ресно о'так заїшоу 'ето ў'к'їм'нату'ш / нас оста-но'в'їли ... на пере'дих а там / зер'кал'на дв'ер / а йа / 'думайу поїду шос' чи там по'їїсти пошу'кат' чи шо ўс'о' 'ето / бо 'н'емцоу не було йа вам ска'жу 'ето 'н'їмци ўс'е / ўс'у Гер'ман'їю ми проїш'ли / дак / не 'бачили а 'т'ік'ї ста'рїеє і дру'г'їе 'вешч'ї 'ето // Гер'ман'їя 'можна ска'зат' з'разу уступ'їли / га'р'ела // пото'му шо охв'їцери нам ска'зали ў'Пол'ш'ї нас предупре'ждали а / зраз'йак о'це ка'же кор'дон / но тут 'каже х'лопц'її хлеб' за сол' // а йак нача'ли хл'єб за сол' нача'ли глум / велик'ї / нача'ли глум'їт' у'се при'каз С'тал'їна 'в'ї ст'ройїли д'їв'їз'їю м'ї ўже ў'нас була 'арм'їя те йак / ч'ї то йа ўже буў / 'т'ік'ї ў'мене була ши'н'ел' од'на / і г'їмнас'т'орка і 'шапка / з'в'оздочкойу ше ц'їїейу / із кон'цервноїє 'банк'її / а тут же ўсе було граж'данс'ке 'ето / 'арм'їя перетво'рилас' на парт'їза-ншчину ўсе це по'сн'їмали при'каз С'тал'їна / не глум'їт' / н'ї'чого / не ўби'ват' і'пл'ен:ого і'одно'го // ну / і за та'к'їе 'вешч'ї там вен'е'рїческ'їеє шо с'лучаїт'о / забол'їет' / бу'ваєє 'ето ши'нтайеца самост'рел' / пон'ї'майте та'ке буў при'каз і от це 'добре ше і чет'верте йа'кес' було 'ето // не гра'бували но шо глум'їли вот у чом д'їело / пон'ї'майте ма'шинку бу'ваєє / ш'вїєну / іс чет'вертого ета'жа 'пустиу до'долу / шкаф сто'їїт' вот

та'к'і зер'кал'ний приї'шоу шти'хом йо'го / розвер'нуу' у'с'о 'ето //
 ў_мага'з'ін заїдете ле'жит' та'к'і'ї / мат'ер'іал воз'мут' рос'тел'ут'
 йо'го по 'вул'іце / 'ето ж буў глум нам / пал'ітру'к'і ска'зали
 х'лопц'і ў_нас с'к'ік'і 'с'ірот с'к'ік'і то'го / 'н'емцеу' не ўб'і'ват'
 хаї во'ни в'ітст'ройут' нам те шо во'ни роз'рушили а це ўсе_ж ми
 переве'зем да о'д'інем сво'їх д'і'теї ... / ну у'же пош'ло т'рош'к'і
 весе'л'іше / т'рох'і не так у'же с'тало а_то_ж / заї'шоу
 ў_к'ім'нату с'п'ічка 'к'і'нуло / так / ў_пос'т'ел' / а ўсе_це було
 ос'таўлене пон'імаєте так_йак у нас / іс Чор'нобил'а нап'риклад /
 ска'зали шо уб'і'райтес'а а ми ўсе по'кинули / о'так і 'н'емцам
 ска'зали шо ко'нец' же 'буде ўсе_так'і ми оста'новим ц'у / ро'с'і /
 ро'с'і'с'ку 'арм'ію // ну_ї вот на ц'ом / Бер'л'ін'і ме'не /
 д'вац'ат' / ... ну д'вац'ат' д'ругого чис'ла на'заўтра 'утром /
 ў_дв'е'нацат' ча'соу ме'не / ра'н'іло / у 'ногу / п'раву 'гол'ен' /
 сл'е'пойе ос'колочнойе ра'н'ен'іе / та'к'е шо йак у'же / так
 було / 'дуже т'ажко пережи'ват' шо йа ўже / б'едо'ваў / на
 'тому // ну ко'лис' йа ше вер'нус' до 'етого шо ў_запас'ному нам
 було / йа шчи'таў шо це ўже та'ка була нуж'да / а йак по'паў
 на фронт / да ў_тої 'Лат'вії да так при'ш'лос' / начо'ват' у во'д'і
 аж по / по бом'біло і ўсе 'ето / ден' і ноч / да 'думаю чорт'
 йо'го хаї_бі' га'н'али / там на том / а_ле_ш 'хот'_там хот' п'ят'
 чи' шест' ча'соу йак не зароб'иў на'раду / не_ў_очеред' до хот'
 'можна о'д'ихат' на 'коїце ў_запас... / а там же ўсе ў'рем'іе /
 'ц'ілу 'з'іму не начо'ват' у квар'т'іри' / 'ето ў'се_да'к'і... // ну да
 це д'вацат' д'ругого чис'ла ме'не 'ран'іло 'ето / 'тоже /
 опе'рац'ію // ча'са ў_дв'е'нацат' 'ран'іли опе'рац'ію зроби'ли
 ў_три ча'са 'ноч'і / там ўже ў_палатк'і / Бер'л'ін'і / на 'вулиц'і
 палатка була / ў_сан'бат'і ... // ну роз'резали зроби'ли там дв'е
 'ран'і не од'на була / дв'е'нацат' на ш'іс' сан'т'іметроу' д'руга /
 дв'е'нацат' на чо'тир'і о'так ну ўс'у ц'у 'голен' 'вирезали 'ето йак
 поди'виўс так / 'думаю / от'куда во'на воз'мец'а йак йа 'буду
 хо'дит' на той_ето ну / там ... була 'берцова кост' / за'д'ета
 'ета // 'вос'ем' 'мес'ацоу' 'госп'італ'а / три 'мес'аца... / 'даже на
 кости'л'ах нез'а було хо'дит' / пон'імаєте во'ни нап'ісали
 ў_іс'тор'ії шо ос'колок 'вит'анутиї 'ето / 'але йїх на'в'ерно було
 там два чи три // о'д'ін ос'колок ос'таўса і ме'н'і нез'а було
 но'г'і опус'кат' / апсо'л'утно // і йа / по'ка не в'іпаў теї ос'колок
 так йа наў'чиўс на кости'л'ах хо'дит' і йа ше_ж моло'дїї буў
 д'вацат' л'ет / но а то'д'і / йа 'б'егаў ... там 'госп'італ' буў та'к'і' /
 Цебуў'ловичах под Вар'шавойу / шо ме'не_б в'і не дог'нали із 'етої
 на двух но'гах / йак у'же йа ме'не перес'тала но'га хот' дер'жу
 йї'її о'так в'ісоко а_ле // вот так із вої'ной // 'посл'е вої'ни /
 ка'н'ешно йа / о / ше т'рох'і там прослу'жиў пото'му_шо / 'йїхат'
 ме'н'і'е ше нез'а йа в'іписаўс і ше було о'так / із но'гойу //
 ме'не на вої'ен:опродо'вол'ствениї пункт / послали // 'ето кол'хоз

там н'і под'йома н'і от'бойа' ну т'реба було ра'ботат' ўс'о_ето а
 йа бил 'ето // послали на 'курси / нау'ч'іли печ' хл'еп / зароб'иў
 йа там / по'вагу / пон'імаєте_шо і не 'можу ўже 'виплутац'а
 о'т:уда во'но йак хара'шо полу'чилос' на од'ном / росформ'і'руйеца
 на д'руги'ї / росформ'і'руйеца на т'рег'у до'дому не пус'кайут'
 'кажут ти / прис'войіли ме'н'е ше / од'ного с'ер'жанта йа ўже
 зап'ісаўс'а з_вої'ни шо йа радо'виї бо йа_ж не / у'ч'іўс у
 ш'кол'і ме'н'е' там да / ... пото'м із'ноу прис'войіли / кажут' шо
 тут 'можна ра'ботат' / с'ер'жантоу' ми 'каже не пус'кайем 'ето /
 нестрой'ів'ікоу' / так прослу'жиў // ну 'дал'ше шо пр'іе'ж:айу
 до'дому / демобил'і'зову'юс' / 'можна ска'зат' спец'і'ал'ност'і не'ма
 н'і'йакого / с'танкови' пул'ім'йотчик / вот // а так не'ма н'і'чого
 ну 'можу там о'а'рат' у'же наў'чиўс 'дома і ше ну то'д'і_ж 'баште
 ў_кол'госп у'же / та'к'е_шо шо 'можна було ну / 'дуже мал'іі
 'зароботок буў // хо'т'іў 'в'і'їехат' у 'К'і'їеу' ч'і' куд'а / не
 пус'кайут' не да'йут' 'паспорта не да'йут' н'і'чого / 'т'і'л'ки
 зали'щаїс'а тут / у кол'госп'і / у Луб'янци' ц'у_ї_же / і з'разу
 ме'н'е' предла'гайут' 'ето / хо'т'еу' схо'т'іли ме'не заб'рат' у
 м'і'л'іц'ію 'ето / шоп слу'жиў / і йа буў сог'ласен у'же 'даже шоб'
 'тол'ко / отка'сац'а о'т:уда пото'му_шо ну шо_ж йа пр'і'їе'хаў
 ў_од'них шта'нах і ў_етом / і ў_г'імнас'торк'і 'думаю / ну /
 на'чал'ство ме'не переубе'д'іло шо ос' пост'ройіўс 'новий клуб_і
 ўс'о_ето 'будеш полу'чат' т'ри'ста 'шеес'ат рубл'еї о'це / це
 т'рицат' шест' на 'тийї ўже г'роші були / до н'і'чого не ро'б'іт'
 а на'чал'ство там було / не 'дуже_то г'рамотно во'ни не з'нали
 ц'і'їейї ро'боти шо це_ж там ро'боти 'тоже ба'гато т'реба_ї
 гурт'к'і'ї само'д'ейат'ел'ност' / і 'лекц'ії / і бе'с'еди і ўсе це_ї
 'масовийе 'ігри ўсе_це т'реба було ро'б'іт' во'ни 'думали шо це
 так а там отк'рийеш потан'цуйут' / там йа ў_ц'ом к'луб'і ше
 'бол'ше 'н'ервоу' спар'тациу' / ч'ем ў_ето пон'імаїеш моло'д'ож'
 'ета теї 'курит' йа ка'жу за'чем же ти 'ето_ж при'м'ішчен'а йа
 ў_арм'ії пр'і'вик до по'а'ратку / а в'ін вон 'каже шо_це 'церква
 чи шо // а теї 'курит' / теї на'с'ін'а лу'зайе теї то / ну так 'ето
 ўсе це прої'шло два 'рок'і проро'біў // пу'т'ом / в'і'б'ірайут' ме'не
 голо'воу' с'і'л'с'койї 'ради / ў_п'ід'іс'ат т'рег'ому 'роц'і /
 с'тал'інск'і'їе 'ето_ш 'тиє / на'лог'і / за сад' / за ўсе 'в'ешч'і /
 ш'кур'і / моло'ко 'масло ўсе це да'ваї 'етот // ден' і ноч т'реба
 було за 'ц'і'є т'риста 'шеес'ат да ше_ї виш'ч'ітували там то
 пр'іе'ж'зайе од'ін агент то д'руг'і то т'рет'ії 'ето / ну ўже не
 'можна ше в'іплутаца там о'т:уда н'і'йак / пр'і'ходить' у кол'госп /
 бо'мага шо од'ного чоло'в'і'ка отп'равит' у 'К'і'їеу'с'ку ш'колу /
 по п'ідго'тоу'ц'і / гол'іў кол'госп'іу' / се'редн'а 'к'і'їеу'ска ш'кола
 во'на була ў_К'і'їев'і тут на / деу'їате 'сичн'а / так і називалас
 по п'ідго'тоу'ц'і гол'іў кол'госпу се'редн'а / і йа 'думаю чорт' йо'го
 бе'ри там полу'чу ос'в'іту хо'т'а за се'редн'у 'етот / ч'і' 'буду йа

тим голо'вої йа не хо'т'ію н'іко'да ў_ж'ізн'і ту'да_ї ў'лазит' о'ц'іе д'ела бо йа знаў йак то'д'і було т'рудно ро'біт' / але 'думаю о'ц'і:уда йа в'іплуталис' / ст'іпендію да'йут' кол'госп д'в'ест'е / ш'кола да'йе д'в'ест'е / і ше_ї т'риц'ат' трудод'н'ію ў'ж'інці / дак де_ш ти 'лучого дурн'а'ка наїдеш 'ето // йа по'йіхаў ту'да / к'ін'чайу два 'курси ц'ойі ш'коли / на п'а'т'орк'і йа вам ска'жу йа в'іг'ану_ў_ў_мене ше_ї 'зараз от йе бо'мага йе шо / ме'ні да'ли ц'а ш'кола / ш'кола реарган'ізу'йеца // ш'кола реорган'ізо'вуйеца // ме'не / л'ікві'д'руйут' / чо'го ти беспар'т'ііни / а йа комсо'мол'ец буў дак з'нач'іт м'е'н'е 'можна було заўк'лубом ро'біт' комсо'мол'цем голо'вою с'іл'с'койі 'ради / а ўже ў_ш'кол'і у'ч'іце / 'каже ми 'т'іки тих прин'іма'ем шо / будут голо'вою кол'госпу ўже 'ето / а реарган'ізовуйеца / пар'т'ііна / ра'д'анс'ка ш'кола / то була / по подго'тоўці го'л'ію кол'госп'ію се'редн'а п'росто ш'кола с'іл'с'когос'подарс'ка а то ўже / пар'т'ііна ра'д'анс'ка ш'кола по п'ід... / по п'ідго'тоўці 'кадр'ію ц'іх // йа ка'н'ешно 'к'інуўс'і і ў_рай'ком і с'ом / к'роме райспол'кома / м'е'н'і то'ко нап'ісаў ха'рошу характ'е'рист'іку шо йа ро'біў 'гарно голо'вою 'ето с'іл'ради шо там у'се ў_мене нор'мал'но було 'ето / а рай'ком не откл'ік'нуўс'а 'тето 'дело / і йак беспар'т'ііного ме'не і шо 'делат' / йа / бо'мажка йест' у ме'не на л'іст'ку отпе'чатано шо_б вам пока'заў йі'йі 'зарас то по'бачили шо там / сто'йіт' ц'а пе'чатка і у'с'е о'ценк'і там д'еват'нацат' ч'і вос'ем'нацат' ўс'е п'а'т'орк'і // а шо_ж 'делат' 'ето / хто_ж ме'не 'ето // йа посту'пайу ў_бор'іарск'іі с'іл'скогос'подарс'к'іі 'т'ехн'ікум / вс'о тут ў_Бойарц'і / на т'рег'і курс / і за'к'інчуйу там йа на'чаў / но тут у'же ме'н'е кол'госп потка'заў ц'у ўже ст'іпендію 'ету / пото'му_шо ка те'бе ўже йак ти по'паў не ту'да ку'да т'реба те'бе заб'ерут' 'ето // тут йа ўже полу'чайу сто 'восемс'ат рубл'ію / 'ц'ейі ст'іп'ендіі / но йа в'і'шоў за 'первіі се'мес на по'ві'шену да'ли д'вацат' п'ят' процентиў йа полу'чиў д'в'ест'е на чет'вертом 'курс'і / йа полу'ч'ію ўже д'в'ест'е п'ід'іс'ат рубл'ію 'ето / і_от / то'д'і ше 'можна було про'жит' за д'вест'і п'ід'іс'ат йа ше_ї д'іт'ам при'хож'і по'дарочк'і купл'аў там на до'рогу ме'н'е до'дому при'йіхат' 'ето було / ч'ім // ну при'йіхаў до'дому / при'йіхаў до'дому / полу'ч'ію д'іп'лом / полу'ч'ію д'іп'лом с_от'л'іч'іем / за'хожу ў_емте'ес / до глаўного агро'нома / а в'ін 'каже шо / та'вариш / у нас у'с'е м'ес'та ў_рай'он'е 'зан'атийе / йест' у нас із одно'р'ічноїу ш'колою агро'номи / а / йак 'хочеш іди ў_кол'госп чи ку'да там брига'д'іром чи шо 'ета // ну шо_ж 'делат' а йа ўже / ви з'найете йа ўже / йа не 'буду там бо'йац'а шо це йа там йа то'д'і ўже посту'п'ію ўже ў_т'ехн'ікум і ў_канд'ідати / йак заі'шоў ў_рай'ком те' ме'не у'же з'разу а'га / у'же наі'шоўс'а цеі секре'тар ко'торіі шо ме'не отпраўл'аў с'уда у'чиц'е / ше в'ін там буў / го'ворит' йак 'хочеш йа_ка

та'ке_ї_та'ке 'дело шо не'ма_ш / с'лужби ў_вас 'ето / 'каже йак 'хочеш ми те'бе 'зараз пове'земо ў_За'мош:а там було та'ке кол'госп / голо'вою там / з'роб'і'м / а 'хочеш там / йак не то до / до три м'ес'аца агро'номом по'роб'іш а по'том п'рим'еш це йа ка'жу на та'к'іх с'лужбах не буў йа / 'дуже с'лабен'к'і і ўс'о ў_мене ха'ракт'ір / не п'іт'ходит' це не мо'йа с'лужба // 'каже ў_нас 'Боїко ў_Коро'год'е 'ето та'к'і 'тоже / трицат'ітис'ачник та'к'і с'лабен'к'і а он у'же кол'госп на 'первом 'мест'і 'каже ў_том / у рай'он'і так шо ти тут не оби'жаіс' // ўсе_ж та'к'і йа не п'і'шоў / пото'му шо т'реба було ў_д'руге се'ло 'йіздит' / і / поро'бі'ў там / із п'ііс'ат 'вос'мого 'року по ш'ііс'ат д'ругі / р'ік / агро'номом / і зам'іс'т'іт'іл'ом голо'ви / ў_Луб'йанц'і / ну до нас прис'лалі од'ного 'голову там в'ін йа з_йім два 'рок'і проро'біў во'ні ме'не іспитували / йо'го заб'ірайт' у Д'іб'рову а ме'не зали'шают' там // з'нач'іт' / у 'шесес'ат д'ругому 'роц'і / ме'не оби'райт' голо'вою кол'госпу 'ето / йа ка'н'ешно не хо'т'ію 'ц'ого 'ето йа н'іко'да не / не л'уб'іў бут' на'чал'ством і / і пош'т'і / 'кожніі р'ік / кол'госп 'можна ска'зат' пот'рошку р'іс / не 'дуже_то з'дорово ну а т'рошк'і р'іс так ми ўс'е'да добаўл'али зарп'лату добаўл'али / на'туройу ўс'е'да // йа проро'біў до шеес'ат п'йатого 'року / до 'шеес'ат 'шостого 'можна ска'зат' чо'тир'і 'роки ше / і полу'чиўс'а ха'роши / головок'ружен'іе от ус'п'ехоў йа так / шч'і'тайу шо / уро'жаі буў 'дуже / ха'рошіі н'іког'да ше Луб'йанка та'кого уро'жайу не б'рала / ўсе було 'з'ібрано / ўсе було заск'ір'довано / ўсе було п'р'ібрано / ну ўсе було йак з'роблено 'даже і_л'он ми ўже / два'ц'атого 'вересн'а л'он з'ібрали з_по'л'еї зда'ли / і непо'ганим / резул'татом полу'чиўс'а 'ето // ну і от / уро'жаі буў п'іт'ход'ашчій то'д'і 'ето / не було та'кого // ну_ї ми не було ку'да хл'іба там 'сипат пото'му_шо ми бу'ли не п'ідго'тоўлени до та'кого уро'жайу / ко'мори бу'ли ма'ли 'ето / 'ток'і 'тоже 'ето і т'реба було дат' а'вансом 'л'уд'ам хл'іп шоб 'ето // по полто'ра к'ілог'рама да'ли хл'іба // ну_ї так / йа продол'жаў ц'у аг'ітац'ію до 'ос'ін'і ка'жу 'л'уди 'добр'і йак шо ми це ўсе 'дело п'ідбе'рем / ми вас і так 'са_мо_ж / окон'чат'ел'ніі / рош'чот з'робим // ну_ї так во'но полу'чилос' 'ето ми / потшчи'тали сво'йі ре'сурси / шо ми 'можем дат' / по пол'тора к'ілог'рама за 'поўніі р'ік // трудод'н'ію було ба'гато ка'н'ешно було ба'гато трудод'н'ію пото'му_шо / ўсе руч'ну ро'били / нап'ример та'к'і кол'госп йак Ро'с'оха буў Чор'нобил'с'кого рай'ону / та'к'і 'само в'ін об'йома і ўс'о'го / в'ін / див'іносто 'тис'ач а ў_Луб'йанц'і було / сто 'вос'імс'ат 'тис'ач / ну там буў / зап'лачениі 'рубел' а ў_нас п'ііс'ат ка'п'ейек 'ето / о'це за це шо ў_нас не було еконо'м'ічноїі 'ц'ойі с'лужби пон'і'маєте р'ісо'вали ц'і трудод'н'і ба'гато / ну хвакт тот шо було ч'ім рош'читуват' / от / і да'ли полто'ра кілог'рама / ну ме'н'е /

'визвали на балансову ко'м'іс'ію і ме'н'е і 'ц'ого не утве'р'д'іли / ска'зали пере'д'елуї / на к'ілог'рам / пото'му_шо та'кого не 'може бут' шоп це Луб'янка с'тол'ко з'разу / шаг'нут' упе'ред // ну то ше це бу'є 'первиі секре'тар раї'кома / Гри'цаї / вот / Сте'пан 'Йурков'іч 'ето / от / і / ну йа ка'жу йа ўже не 'можу 'ц'ого 'дела зро'бит' пото'му_шо ўже 'л'уди по'бачили / йак це во'но ко'му с'к'ік'і нара'ховано і поп'робуї хто ў_п'ервої поло'в'ін'е ро'б'іў 'года / теї полу'ч'іў / а хто ў_д'ругої то ўже шо от йо'го отшчи'тайут' / і беспла'тно ро'б'і так ? // ну от йа 'ц'ого не согла'сиўс' / от / ме'н'і ска'зали шо це д'і'шовиі аўтор'і'т'ет / і йа 'ві'нужд'ен бу'є ме'н'і ну во'ни ска'зали 'ето во'ни не бу'ли не 'дуже_то_і 'ето / сказ / 'можеш на'п'ісат' за'йаву на у'ход // йа нап'і'саў ц'у за'йаву і_п'і'шоў со'б'е 'ето // 'л'уди не 'дуже_то розоб'ралис на з'борах пото'му_шо за ме'не 'даже / і не прога'лосо'вали чи сн'ат' / йа про'сиўса шоб ме'не / 'даже_і не голосо'вали // о'так / а по'том привез'ли йа йім посо'в'етоваў ко'го привез'ти ў_Луб'янку / с_к'ем 'можна ро'бит' 'ето там //

Стечанка Чорнобильського р-ну Київської обл.

Село *Стечанка* розташоване за 25 км від м. Чорнобиль і за 20 км від залізничної станції Янів. Як поселення відоме з поч. XVII ст.; у 1634 р. у селі вже діяла церква.

С. Стечанка здавна було одним з центрів адміністративного, культурного і релігійного життя округи; за даними на 1913 р., до Свято-Успенської церкви с. Стечанка були приписані села *Жолнірівка, Дегтяр'ова, Іллінци, Рудня Ілліньська* і *Луб'янка*. У селі на поч. XX ст., крім православних, були католики.

Пізніше с. Стечанка було центром сільської ради, до якої належало с. Роз'їджже. На поч. 70-х р. XX ст. у селі було понад 1200 мешканців, віддавна була школа, останнім часом — восьмирічна.

У 1986 р. село компактно, за винятком кількох сімей, переселено у с. *Пасківщина* Згурівського р-ну Київської обл.; для переселенців збудована нова частина села; серед переселенців вихідців з інших поліських сіл немає. У нових умовах господарська діяльність, самоврядування, навчання дітей у школі здійснюється спільно з корінними жителями с. Пасківщина.

Запис діалектного мовлення мешканців с. Стечанка здійснено у с. Пасківщина у серпні 1994 р.

163. — Жи'л'і м'і 'добре / у нас там і ле'са / і лу'га / і 'води / ўсе / м'і 'добре 'жи'л'і / а / та'ке зро'бі'лос' / 'атомна зор'валас' // йа ж не 'бачи'ла / м'і за два'нацат' к'і'лометроў от:у'л'а / у'нучок там му'й бу'є / дак при'шоў у'ден' да_і 'каже / ўже 'атомна зор'валас' / а нам во'на_ж бл'ізко / во'на так на го'р'і ле Чор'нобил'а / дак йак си'д'іў на 'лавоц'и / дак во'но йак с'в'іт'іце / дак нам ўсе вид'но / то м'і_ж із'разу не з'нал'і / нам іш'че не об'я'в'іл'і с'ім ден' / м'і там жи'л'і / не об'я'в'іл'і йак ізор'валас' // а там у'же при'шла 'Паска / м'і напек'л'і 'паск'і / і накра'с'іл'і йа'йічок / ко'л'і аж нам у'же 'кажут' / в'іб'і'раїтес' / би'р'іт к'ружку 'ложку / на три' дн'і в'іб'і'раїтес' / а м'і йак с'тал'і в'іб'і'раце / 'в'ібрал'іс' / да при'їхал'і там ў_од'не се'ло / а йа за'булас' / йак йо'го звут' / ў Анд'р'і'йоўку / дак м'і там жи'л'і три' м'ісеци / о'це шо на три' / на д'воє 'суток ка'зал'і / жи'л'і три' м'ісеци / ўсе_ж сво'є по'к'ідал'і // нас 'везл'і / ша'лон нас іш'ло / і ша'лон 'нашої ху'доби за 'нами / і с'уди при'г'нал'і ў Анд'р'і'йоўку і тут во'но 'паслос' / ну ўже ў кол'госп із'дал'і / нам кол'госп там йа'к'іес' г'рош'і т'рох'і запла'т'іў / там та'ка п'лата бу'ла шо / йак 'даром позаб'і'рал'і // а то'ди ўже нам тут 'хати пост'ройіл'і // м'і це пере'брал'іс' с'уди / це ўже

м'і / тут живом / нам за три м'ісеци о'це с'туйк'і вул'іц
пост'ройіл'і хат / тут ізус'ул'а л'уде бул'і / да ст'ройіл'і // о'це-о
йак атомна зор'валас' / дак по'с'ійал'і кар'топл'у / дак м'іс'ціно
йе / кар'топл'а / а м'іс'ціно не^{ма} / в'ісохла / дак кажим /
ну / це на'верно та'к'і в'іте^р проїшоў / кур'ган йа'к'іс' / аж
во'но атомна / у'же оде / во'на нас і то'ди тра'вила / і то'ди
тра'вила йак пост'ройілас' / бо кар'топл'а м'іс'цам'і вис'ихала /
але ж не в'ірил'і / але ж не в'ірил'і / н'іх'то нам не ка'заў /
нам іш'че с'ім ден' не ка'зал'і йак ізор'валас' // от вам йа'к'і
ўре'д'ител'і // о'це та'ке // а це ўже ізор'валос' // во'на нам
н'і'чого не да'вала / н'і'якої пол'зи / во'на ни нам / н'і'якої /
там та'к'іе по'садк'і ў нас / ле'са / дак п'роволака / й'демо ў
дванацат' раду'ў туди аж на западн'у / кажем / шо во'но
та'ке / аж во'но це туди ўже вид'но / на'шос' туди ўже
ст'ройіл'і / шо'б там освеш'чало да о'топл'увало / а во'на нам
н'і'якої пол'зи не да'вала / нас потру'їла да'ї у'се //
муш'чини / ше на'болей муш'чини от ум'ірайут' //

З.: Ваше се'ло ве'лике ? //

— Дома ? // ве'л'іке / ве'л'іке / там мо два к'ілометри /
там дв'і се'л'і ўкуч'і / Сте'чанка й Жоў'н'іроўка / разом / так
р'ичечка те'че / так / с'іл'с'ка / дак м'і там ж'ил'і / на тих /
на тих вул'іцах / прожил'і сву'ї в'ік / гора не мал'і / ро'біл'і
ў кол'хоз'і / йа 'сорок год ў кол'госп'і / і 'первого году ў кол'госп
пош'ла / і ро'біла / а це ўже забол'іла / ну ўже йа ста'ра //

З.: З йа'кого ви ро'ку ? //

— Із о'д'інацатого году / нег'рамотна / нег'рамотна / і
ро'зпи'саце не можу / то'ди ж бач'іте / ро'біл'і / це ж ў
о'д'інацатом году / це ж іш'че за Ми'куолкойу пош'т'і // ме^ні
ўже вус'імдис'ат три годи / і м'і'н'і зро'біл'і опе^{ра}ц'ію / ў
ме'не жоўт' в'ік'інул'і / ў мене печен' забол'іла / переж'ивайу
ўсе / тут у'же зро'біл'і / і так ж'иву йак небу'т' / ўже не ж'иву
а дн'і одж'ивайу / бо ўже ста'рен'ка / ўже до с'мерт'і т'реба /
да не^{ма} с'мерт'і / о'це та'к'іе бул'і ў нас жист' / а те'пер
у'же / з'разу нам допома'гал'і / а те'пер не^{ма} н'і'чого і ў
мага'з'ін'і / ок'ромеі хл'іба / а хл'іб це п'удим да вуз'мим //

З.: А да'леко вам до мага'зина хо'дит' ? //

— Да'леко / да'леко / ме^ні не носет' / бо ў ме'не си'нок
йе / да'ї те'ї забу'ол'іў / да ў К'іюв'і у бол'ниці ле'жит' /
од'нен'ка йа / во'ни ок'ромеі од ме'не жи'л'і / але ў йо'го жунка
дома / а вун забол'іў да це ў бол'н'іци / і там ок'роме / йа
са'мен'ка сву'ї в'ік жи'ла / а хаз'айин / во'йен:и буў інвал'ід /
у'же у'м'ер / даўно / з во'їни то при'шоў / ў йо'го ру'ки п'равойі
не було / із во'їни при'шоў да забол'іў дома / так і
призна'вал'і / шо од ра'н'ен'ія / да у'же даўно ўм'ер / ўже
го'доў т'рицет' / о'так / да о'це так / о'це та'ка жист' //

З.: Йа'ка у вас бу'ла хата ? //

— Ў ме'не хата бу'ла гарна / на дв'і хат'і / нова хата
бу'ла / да / м'і пост'ройіл'і хату // з л'ісу / з л'ісу / хата
бу'ла / и'з сос'нового / у нас сос'на там уск'руз' / аж до западн'ойі
по л'ісу мона до'т'і / ў нас ле'са там / лу'га / рек'і // у нас
т'рав'і бул'і / по нашом / по наши'х пол'ах огро'ном о'д'ін
йіхаў / да ка'заў / розб'іраў відно по ле'карствах / да й каже /
ох / йа'к'іе тут по пол'уох са'мийе ле'карства / са'мийе
ле'чебнийе т'рави' / але м'і / ну так / зв'еро'буў о'то р'вал'і да
то п'іл'і / да п'іл'і / то во'но од голо'ви' / та'ке / де шчо так
з'нал'і / то р'вал'і // у нас було / і по лу'гу було / у нас і
в'іл'ір'іанка бу'ла на лузі / і р'вал'і ж / то'ди шче ж не було
та'койі моди шо'б / а це ўже те'пер от у'се кажут шо' т'равами
т'реба ле'чит' / бо' ўже не^{ма} й ле'карств / да / ўже не^{ма}
н'і'чого // сад гарни буў / бул'і груш'і й йаблока // бабка й
гл'іва / і / от іш'че йікас' / три / три сор'ти бул'і / а йаблон'і
бул'і о'то к'раснийе та'к'іе / і б'іли на'л'іў буў / і с'ладка /
йаблон'а бу'ла / то ўсе ж пого'р'іло / наше се'ло зго'р'іло /
нас же хтос' іспа'л'іў / а те'пер у'же пуста там / у'же хот' би
в'ісе'л'ал'і / то х'іба б пост'ройіл'і / а там у'же не^{ма} куди
йіхат' / а і тут де не було куди / а бачте / за чо'тири м'ісеци
с'куй'кі наст'ройіл'і / ул'іц / тут і наша вул'іца йе / Сте'чан-
ка // ў нас добра бу'ла / жист' / а тут у'же Бог йо'го з'найе /
йак / йак у'же ска'зат / нас с'уди голо'ва заў'йуз / тут м'існос'ц'
неў'добна / але ж / так / го'руйім / жи'вуом / хто з хаз'ай'на-
ми то / ішче ж'иве й добре / а м'і ўже йак Бог даў / так і
живом / йа і дома са'мен'ка жи'ла і тут са'мен'ка / да шче тут
хот' си'нок буў то / хот' у сво'йум се'л'і си'нок буў / а то й си'нок
забол'іў да ў К'іюв'і ў бол'н'іци //

З.: Ви пере'їхали с'уди у'с'ім се'лом ? //

— У'с'ім се'лом / у'с'ім се'лом / пороз'іеж'ізал'іс' л'уді / йе
о'там у Вароўс'к по'йіхал'і / у Вароўс'к там йест' се'ло / а то
шче / пороз'іеж'ізал'іс' т'рох'і / тут неў'добно / тут не'мона н'і
ко'рови дер'жат' / а хаз'ай'ни ж хочут' / іш'че жит' на с'в'іт'і /
дак по'ўйеж'ізал'і которийе / а то тут ж'ивут' которийе / ота'ка
жист' / о'це та'ка / голуб'йатка жист' / о'це та'ка жист' нам
получ'илас' / шо в'ік жи'л'і ў сво'йо'м кра'їі / да ў сво'йуі
сторон'і / м'і тоже К'ію'ської об'лост'і / а то т'реба у св'іт' ійхат
да шу'кат' м'ісца / то по'ро'уб'іл'і ц'іе хати / а шо ц'іе
хати / па'нел'нийе / о'це ж газ попр'окопувал'і ка'нави ўже ц'і /
то 'будут' у'же по'удк'л'учат' / а це ж не було / у'же ж оде
с'куй'к'і год пройшло / у'же в'іс'ім год тут / то і газу ж не
було / то так / хаз'ай'ни то д'рова во'з'іл'і / да вугол' / а баб'і
неш'часнийе так / йак Бо'г даў / так ж'ил'і // а з'разу
допома'гал'і й тут нам / а те'пер не^{ма} н'і'чого / у'же ж земл'у

ко¹тори м пода¹вал'і / хто спо¹субен на туї зем¹л'і ро¹бит' / а йа
ўже спо¹субна на йуї ро¹бит'? // во¹с'імди¹с'ат три¹ годи //

3.: С'і¹л'ки у вас зем¹л'і коло¹ хати ? //

— Із хатою / із хле¹вом і погреб там / од'і¹нацат' соток //
на пол'і не¹ма / на пол'і во¹на ме¹н'і й не т¹реба / нашо во¹на
ме¹н'і на пол'і / і тут йа йе¹йі не с'і¹ю / це у¹нучок іс К'і¹йова
у¹ мене бу¹ / прийе¹ж¹зайе / то по¹с'і¹я¹у кар¹топл'і т¹рошки / а
т¹рошки ка¹пусти / а то гу¹рочко¹у / так с'о¹го-то¹го / та заб¹ре
дай по¹йіде / а баба оста¹неце при сво¹йіх ант'і¹ресах // хто там
'бабу іс¹хоче гле¹д'іт' // йак¹б'і / йак¹б'і ди¹теї не було то ўже
по¹шо¹у¹ би на с¹тарост' у приста¹р'ілих / да та¹к'іх же не бе¹рут' /
шо¹у¹ д'ет'і йе / чи гле¹д'ат' чи не гле¹д'ат' а не бе¹рут' же /
приста¹р'ілих / о¹це та¹ка / о¹це та¹ка жист' // а там у нас те¹п¹уне
шо¹ добре було / у нас жи¹л'і / шче й¹я / шче й¹я ко¹рову
дер¹жала / дак поча¹л'і заб'і¹рат' ўже т¹ийе ко¹роуї од нас / і
с'в'і¹не / і худоба ре¹ве / і л'уде го¹лосет' там / там ст¹рашни
суд бу¹ / м'іл'іц'і¹н'ір ка¹за¹у / йак¹б'і зна¹у / іс¹ц'у¹л'а ма¹шина /
а¹ў¹тобузи бу¹л'і // йак¹б'і йа зна¹у шо та¹к'е о¹це та¹к'е
ви¹б'і¹ран'е / йа б с'у¹ди не по¹йіха¹у / бо йа / ка¹же / не
пере¹нос'у / шо тут ро¹бице // о¹це та¹ке д'іло / о¹це так м'і
жи¹вом // йа с¹орок год у кол¹госп'і жи¹ла / йак¹ посно¹ва¹ўс'
кол¹госп / йа с¹перво¹го году й¹пош¹ла / йа і сто¹у¹йу тут / о¹на
ме¹не й¹п'італа ў кан¹тор'і / с'к'у¹к'і ви ўже год йак¹ у кол¹госп'і /
а йа ка¹жу / не з¹найу / чи¹ це йа с¹перво¹го чи з¹ друго¹го //
а во¹на ка¹е с¹перво¹го году ви пош¹л'і // ну й¹пош¹л'і / і
ро¹б'іл'і / і жи¹л'і / непа¹гано жи¹л'і / з¹разу то не полу¹чал'і
м'і н'ічо¹го / не¹ гр¹ошеї / н'ічо¹го / а там ўже ко¹л'і да¹дут'
гр¹ошеї / то н'ікол'і не полу¹чал'і / а хл'іб ко¹л'і по сто грам
да¹дут' / це так м'і жи¹л'і / у кол¹госп'і / а там ўже с¹тало
й¹луч:еї / с¹тал'і ўже й¹луч:еї жит' / ту нате¹от / в'ісел'іл'і
ўз'ал'і // о¹це вам та¹к'іе / та¹ка жист' / о¹це ж та¹ка жист'
у¹же ў та¹к'іх л'іт'ах / ой // а ха¹з'айін муй бу¹ інва¹л'ід
во¹йен:и / да ў¹б'іл'і / не ў¹б'іл'і / ўм'ер / од ра¹н'ен'ія / у¹ його
ру¹к'і п'равої не було / дак заб¹о¹л'і¹у / то йа й¹пенс'ії не
полу¹чайу його / йа сво¹йі зар¹об'іла да полу¹чайу / м'і н'і шче
три¹ годи було до пенс'ії / а вун у¹м'ер / дак м'і н'і / йа не
полу¹чайу / а сво¹йіх у¹ мене мо три м'і н'іма / а мо п'ят' / ў
ме¹не ба¹гато дн'у¹ / йа ўсе ў¹рем'є / йа н'ікуди не ви¹бу¹вала /
ро¹у¹би¹ла ў кол¹хоз'і // да зар¹об'іла / доро¹б'іла / до д¹ного
кон'ца / шо от не м¹она і до с¹мерт'і до¹жит' / не¹ма ўже здо¹роуїа
н'і йакого / ої / печен' заб¹о¹л'іла / жо¹ўт' ви¹к'інул'і / і туїк'і
шо не м¹она н'ічо¹го та¹кого йіст'і м'і н'і / а та¹ко ж не м¹она
ку¹п'іт / не¹ма де / ку¹п'іт' / ў мага¹з'ін не воз'ат' / н'ічо¹го //
о¹рал'і ў нас іш¹че плу¹гам'і / йак¹ не було кол¹госп'і / сво¹йі
'кон'і бу¹л'і / сво¹йі во¹ли бу¹л'і / сво¹йі ко¹ров'і бу¹л'і / дак і

о¹рал'і дома / і с'і¹ял'і / і жи¹то с'і¹ял'і / і гр¹ечку с'і¹ял'і /
і п'осо с'і¹ял'і / усе с'і¹ял'і // а те¹пер у¹же за нашої п¹амет'і
у нас у¹же і кон¹єї не було / у нас у¹же ў кол¹хоз'і ўсе було /
м'і й¹сам'і ўже кол¹хозн¹єе бу¹ли / та¹ке було // м'і сам'і ўже
ў кол¹хоз'і ро¹б'іл'і / дал'і нам по с'куїк'і ў ко¹го було усад¹б'і /
то дал'і / ў ко¹го т¹рицат' соток / а ў ко¹го сорок / а ў мене
було т¹рицат' п'ят' // а та¹кой ўже м'і зем¹л'і й¹ дома не па¹хал'і /
ў кол¹хоз'і ро¹б'іл'і / а ў кол¹хоз'і даром ро¹б'іл'і / і за те нам
'пенс'іа ма¹ла / шу нам / м'і ро¹б'іл'і / а нам не¹ оп¹лачувал'і /
'саме та¹к'іе го¹да бу¹л'і о¹то / то во¹йен:ийе т¹ийе / то о¹то та¹ке
'саме було // а те¹пер Бог його з¹найе / йак¹ буде / йак¹ шо
буде // те¹пер йе ко¹п'іка / йе пенс'іа / за¹роб'іт' хто /
'пуїд'іш¹у¹ ла¹уци / вуз¹миш / а не¹ма / то / то йак¹ хоче¹ш //
о¹це та¹к'іе / о¹це та¹к'іе жи¹зн'і було / пере¹н¹у¹с¹ усе / і
'воїні кол¹госп гар¹изо¹вал'і / і ўсе пере¹несл'і // йа ж п¹ерва
пош¹ла ў кол¹госп / да // п¹ерва // у кол¹госп'і / ру¹кам'і ўсе
'с'і¹ял'і да ру¹кам'і і жи¹то жал'і / з¹найете йак¹ жи¹то жнут' /
сер¹пам'і / і скирдо¹вал'і / сно¹п'і / у скирди ло¹жил'і / бо не
було то¹ди ма¹шин / дак м'і ўсе ру¹кам'і до вуїни ро¹б'іл'і / і
так м'і ро¹б'іл'і да¹ремно / нам не пла¹т'іл'і / дак нам те¹пер і
'пенс'іа ма¹ла / ме¹н'і пенс'ії сто ш'ідис'ат / сто ш'ідис'ат
ру¹бл'у¹ў / не рубл'у¹ў а тис'ач / йа ўже забу¹вайус' / сто
ш'ідис'ат тис'ач / то це послал'і на до¹баўку / може до¹бавет' /
ўс'іх послал'і / т'іх шо ма¹лийе пенс'ії / бо м'і ж до воїни
ро¹б'іл'і да¹ремно / а воно те¹пер же учи¹тує / м'і н'єма то
ў нас йе / поб¹а¹гату / а пенс'ії нам не п¹латат' бо м'і ба¹гато
не полу¹чал'і / м'і даром ро¹б'іл'і / а це ўже може буд¹ут' /
послал'і ўже / мо буд¹ут' да¹ват' бу¹леї / о¹це так м'і про¹жил'і
в'ік / в'ік про¹горе¹вал'і / і кол¹госп гар¹изо¹вал'і / і ро¹б'іл'і ў
кол¹госп'і в'ік / н'ікуди не в'істу¹пал'і / і не зар¹об'іл'і н'ічо¹го //
шо ж т¹ийе / шо т¹ийе сто ш'ідис'ат / пенс'ії / це ж на ве¹дро
ў К'і¹йев'і на ве¹дро гур¹ку¹ / на ве¹дро ци¹бу¹л'і / це ше так шо
ўсе¹л'і / дак по¹с'і¹еш шо не¹бу¹т' / да йа ўже не спо¹субна
'с'і¹ят' / ў мене ўже ў¹нучок тут / с¹ К'і¹йева / моїї соточк'і
ўже ц'і¹е за¹с'і¹ял'і / да зоб¹рал'і шо не¹бу¹т' / а йа не спо¹субна
ўже / спа¹с'і¹бо Богу шо шче хот' о¹нучк'і йе / а то й¹сно¹к
зас¹лаб і сно¹к у бол¹н'іц'и ў К'і¹йев'і / ой // о¹це так
про¹жи¹вал'і / ўс'ого було на ве¹ку / доб¹ра не було / а гора
ўс'акого було / то кол¹госп сно¹ваўсе / да ўго¹н'ал'і / да не
хо¹т'іл'і йт'і / розку¹лачувал'і / виго¹н'ал'і л'удей / на с'і¹лку
с'і¹лал'і / ай / ну м'і б'ідн¹ийе бу¹л'і / м'і то¹ди ше ту¹к'і
по¹же¹н'іл'іс' // м'і бу¹л'і б'ідн¹ийе // дак нас не в'ісе¹л'ал'і / а
л'удей / нас / м'і з¹разу ў кол¹госп пош¹л'і / да ў кол¹госп'і
ро¹б'іл'і / а ба¹гатих л'удей в'ісе¹л'ал'і / а¹ле по¹во¹рочал'і ко¹тори /
ўже й¹при¹мал'і ў кол¹госп / ўже й¹добре було / і ў кол¹госп'і /

да о'це та'ке зро'білос' / 'атомна ц'а / пост'ройіл'і пуд са'м'ім тим / у 'самом 'городі / це_ж Чор'ноб'іл' / це_ж 'город / а во'но так на 'гурц'і пост'ройено / да це так нас ізве'лі / потру'їл'і / 'наш'і 'л'уде 'сипл'уце йак по'лова / на'болеї муш'чини мрут' / ба'гато л'удеї по'мерло // Бог йо'го з'нає / шо во'но ше 'буде // ой 'Боже му'ї / с'в'іте му'ї // було ўс'о'го на в'і'ку // пережи'л'і ўс'о'го / на му'їо'м в'і'ку ўсе-ўсе пройш'ло / і 'воїни ц'іє / муй ха'з'айн на ўс'іх і 'воїнах буў / і ў Ф'і'л'анд'її буў і на ц'уї зн'алас' вуй'на / то' / ў 'перву 'очирид' по'шоў / м'і ў се'л'і се'д'іл'і / у нас_от вої'на була / а'ле м'і се'д'іл'і / нас не в'ісе'л'ал'і / там до нас із дру'г'их с'уил най'є_ж'ал'і / а нас не виго'н'ал'і / м'і се'д'іл'і // а те'пер у'же / а те'пер / та'ке зро'білосе / шо / шо_ї без ву'їни вої'на / да 'вигнал'і із с'вого к'райу / да з_сво'її сторо'ни / да з_сво'її зем'л'і / ну_ї тут_же / це_ж Ук'раїна 'тоже / ну м'і пол'і'ш'чани / м'і не насто'їашчийє ук'раїнці / у нас_же й_го'вуорка от не ук'раїнска / 'бачте / м'і пол'і'ш'чани //

164. — 'Церква у нас_у се'л'і була / дак о'то_ж йак розб'ірал'і / дак розоб'рал'і 'нашу 'церкву / дак у нас не було / о'тож та'ке було / а там у'же ў су'с'ідн'ом се'л'і було / дак м'і хо'д'іл'і ў су'с'ідн'е / у_Л'і'нцах / за три' к'і'лометри' од нас / дак м'і ту'да хо'д'іл'і до 'церкві // у не'д'іл'ку хо'д'іл'і / там неда'леко / три' к'і'лометри' / у празн'і'к'і хо'д'іл'і / а там у'же / с'тала / 'вол'а / ўже_ж / с'лава 'Богу / ўже_ж / не заборон'айут' н'і церк'в'у / н'і'чого / с'лава 'Богу / 'тук'і шо ўже ж не'ма с'іл хо'д'іт' / у'же 'виду на 'лавочку да о'д'є с'ід'у // а п'разн'ік у нас / Пре'чи'ста була / при'с'тул'ни п'разн'ік // п'разнувал'і / д'вацат' 'вос'мого 'аўгуста / 'л'уде при'ход'іл'і до нас із чу'жих с'уол / м'і ўгош'чал'і йіх / п'разнувал'і // і м'і хо'д'іл'і до л'удеї / ў нас та'ка 'мода була / шо 'л'уде до нас іш'л'і / на п'разн'ік / а м'і до л'удеї іш'л'і // го'тов'іл'і ўсе і м'йасо ва'р'іл'і / і ва'рен'ік'і / і 'йаблока / ўсе ва'р'іл'і / шо було / п'ірож'к'і пек'л'і з 'маком // на Розд'во коба'ни ко'лол'і / годо'вал'і к празн'і'куом / ко'ров'і сво'її дер'жал'і / йа шче / виго'н'ал'і / то шче цеї год ко'рову про'дала 'туїк'і / а то_ше до та'к'іх год ко'рову дер'жала / а йак у'же виго'н'ал'і / дак про'дала // 'баби хо'д'іл'і да спо'вал'і прод 'Нового 'году / спо'вал'і / ну 'Новий год / Ва'с'іл'а спо'вал'і / це прод 'Нового 'году / спа'с'іт'ел'а Ва'с'іл'а це_ж прод 'Нового 'году спо'вал'і / а то ко'л'адк'і так спо'вал'і / так хо'д'іл'і д'ітк'і / хо'д'іл'і / да коледо'вал'і 'попуд 'о'кнам'і / м'і в'і'нос'іл'і / да'вал'і д'іткам / о'це та'ке було ў нас / а ста'р'їє ўже хо'д'іл'і по 'хатах да спо'вал'і / дак 'тоже г'рош'і пла'т'іл'і / то во'ни од'а'вал'і до 'церкві / і шчодро'вал'і / шчодро'вал'і / ой / позабу'валас' / го'лубка / йак'б'і са'ма со'в'і'бі / то_б йа з'думала // а те'пер у'же

йак до'жит' 'в'іку / йак до'жит' до с'мерт'і / то Бог з'нає / здо'роўя не'ма //

З.: Чим у вас приби'рали 'хату на Т'р'їц'у ? //

— Т'роїцу с'тиркалі от на те / 'дерево / о'ц'у / 'л'іпу с'тиркалі / о'це та'ке було / про'вод'іл'і та'ке / у нас було чим уби'рат' / ну цв'е'там'і / м'йата була та'ка / да / да цар_з'іл'е / ну та'ке_ / во'но у 'риц'и рос'те о'то / 'пахне / ви'соке / цар_з'іл'е / дак це та'к'е м'і р'вал'і да с'тиркалі к Т'руїци / і за о'кони к'лал'і / за пат'рети к'лал'і / скруоз' / украшал'і ўже тим / і к Т'руїци 'хату ўкрашал'і / тим //

З.: С'к'іл'ки во'но ле'жало ў 'хат'і ? //

— 'Тижден' / 'тижден' / а там зб'ірал'і / да за йо'го / да вйа'зал'і ў сно'п'і / да йак ум'ре по'коїн'ік / дак заст'і'лайут' у гроб / кла'дут' ту тра'ву / у гроб //

З.: А што шче к'лалі у гроб ? //

— К'рамом заст'і'лайут' / полот'но с'тел'ут' пуд п'леч'і / 'л':ане / та'ка ў_нас 'мода / шо чим заст'і'лайеш / а полот'но ўсе_дно пуд п'леч'і т'реба / о / дак с'лал'і //

З.: А йак поми'найут' по'коїника / то на йа'кий ден' і што го'тоў'лат' ? //

— На сороко'в'їни / на дев'є'т'їни / га'рачи 'робет' то'ди с'тавет' / ну ўсе го'товет' / те'пер у'же ўсе / 'ранче та'кого не го'тов'іл'і на о'б'їди / а те'пер у'же не о'б'їди / да так / ве'с'іл'е те'пер у'же // у нас йак поми'найут' / дак то на тум / на га'рачуом пе'чут' / 'варат' га'рачи о'б'їд / а йак на дев'є'т'їни / то 'кашу / да та'ке шче шчо / боршч / ну і шче шчо видум'л'айут' / у'се 'варат' // а годо'в'і 'тоже спраў'л'айут' / у по'ў'год'а спраў'л'айут' / пом'і'найут' //

З.: А 'коливо у вас го'туйут' ? //

— У нас та'кого не го'товет' / йа не з'найу та'кого //

З.: А на с'вад'бу шчо у вас пек'ли і ва'рили ? //

— А на с'вад'бу ў'с'ачи'ну ва'рил'і / пек'л'і / ну і ва'рен'ік'і / і 'каш'і / і г'руш'і / і 'йаблока / і м'йасо / і ўсе / ўсе ва'рил'і // і коро'ваї пек'л'і / коро'ваї пек'л'і / коро'ваїн'іци / да / хто ўже там моло'д'їци збе'руце да м'ісет' / то'го не пус'калі / йак па'гано жиў / да / а та'к'їє пек'л'і / саму-сто'їат'ел'нийє / ота'ке / ота'ке //

З.: А кала'ч'і пек'ли у вас ? //

— Н'і / ў нас калу'чуоў не пек'л'і / це на Ук'раїн'і пек'лі / на гли'бокой / оту'то / це_ж Ук'раїна / а у нас_же було / м'і пол'і'ш'чани були // то ў нас не пек'л'і / бу'лок не пек'л'і / у нас не було // ва'рен'ік'і ва'рил'і / іс'_сиром / а не'ма 'сиру / то з 'маком / ота'ке м'і ро'б'іл'і / на'л'існ'ік'і та'к'їє / м'л'інч'ік'і пек'л'і / м'л'ін'ци та'к'їє ў'чин'етийє та'к'і ў де'ж'і / та'к'їє 'добр'їє пек'л'і / г'рецьк'їє / ко'л'іс'_же г'рецька му'ка була /

бо г'речка ро'д'іла / а те'пер_же не'ма н'і'чого // д'рал'і кар'тошку і пек'л'і дере'ни / і тут пе'чуом дере'ни / пе'чуом / а ў_нас шче так / крух'мар це'д'ілі / кар'тошки' наде'реш / да про'цад'іш / крух'мар / да той крух'мар за'м'іс'іш / да о'то та'к'іе ва'р'ен'ічк'і / з крух'мару / із 'сиром / ва'рил'і / ў мо'ло'ц'і ва'рил'і //

З.: Хл'іб ви пек'ли ко'лис' ? //

— Пек'л'і / пек'л'і / ше_і добре пек'л'і / от у 'дежи // д'іжка та'ка з'роблена з 'віком / д'іжечка та'ка / де'жа назив'алас' / у'чин'іш / 'наноч / розоб'йеш 'т'іста / 'рідко / во'но пу'д'іде за нуч / а на'заўтре за'м'іс'іш / і во'но зноў пу'д'іде / пуд'і'де і воз'м'і да поко'чай пале'н'іци / поко'чай / да на стуол / да во'ни по'по'д'ходет / да ў_п'іч / да та'к'і хл'іб у'кусни буў / шо й_те'пер та'кого не'ма хл'іба // 'паску 'тоже так пек'л'і / ўчи'нал'і / ме'с'іл'і / пуд'ход'іла / на сто'лі / даі пек'л'і 'паску / да напек'л'і 'паск'і / йак о'це в'іб'ірал'іс' / йа'йец накра'с'іл'і / да не да'лі і розо'в'іце //

З.: А 'паску ви свйа'тили ? //

— Све'т'іл'і / све'т'іл'і / і йа'йічка і м'яс'це йак йе / хто поро'с'атко за'коле / дак поро'с'атко спе'че / а хто / не'ма поро'с'атка / то сте'генце // а хто не'має сте'генца / то шма'точок м'йаса / йак хто //

З.: А на 'Вербну не'д'ілу шчо свйа'тили ? //

— На 'Вербну не'д'ілу / шо ж / на 'Вербну / так / н'і'чого не све'т'іл'і / вер'бу / вер'бу у 'церкв'і све'т'іл'і // а то'ди / он' о'то 'женщина ўстерк'нула / о'то 'верба / 'дубчика / ўстерк'нула / да йа'ка 'виросла вер'ба // о'це та'ке // 'кажут' вер'ба б'іе / йа не б'іу / 'тижден' Ве'л'ікден' / к'расне йа'йечко / Ве'л'ікден' неда'лечко // о'та'ке //

165. — Ну прот' Ку'палного І'вана / Ку'пални І'ван / це_ж в'ід'ми 'ходет' / дак ко'рови' зам'ікал'і / шоб / шоб не' ў'л'іла в'ід'ма / ну во'ни 'тиє в'ід'ми й_хо'д'ілі // во'ни хо'д'ілі / во'ни ко'рови' ізйе'дал'і / ко'л'іс' іш'че му'й 'бат'ко буў / дак / у хле'в'і спаў / там де ко'рова / прот' Ку'палного І'вана / а во'ни д'іўки' гу'л'ал'і / с'тарши'є за ме'не / йа шче ма'ла то'ди була / гу'л'ал'і на 'ул'іци / а во'на йде обоп'нулас' / роз'патлана / обоп'нуласе настуол'н'іком 'б'ілим і ле'кайе ўже д'івок / шоб поўте'кал'і / во'ни_ж поўте'кал'і / а ў_нас к'уон' буў у 'бат'ка шче / і в'уоз пуд о'к'ном сто'йаў / мо'йа сест'ра ў'б'ігла да 'каже / шос' нас ле'кало / йшло настуол'н'іком обоп'нуте / во'на так з'ір'нула / 'каже о'до ўже ли 'воза сто'йіт' / а ў нас ко'рова була / ў 'бат'ка / та ко'рова у'вечери бе'жит' / бе'жит' іс 'пол'а / у'пала / же'не / же'не йі'йі / са'му 'дуйе і 'йіміе наго'н'айе / ну / 'посл'і при'вел'і там 'бапку / ле'чила / изле'чила / але іс'порт'ілас' на

дв'і 'дуо'к'і / це прот' Ку'палного І'вана / дак во'но й_п'раўда / шо йі'кас' / йі'кас' п'раўда і була / да / да // хо'д'ілі ўра'г'і / да споку'шал'і ху'д'обу //

З.: Йак про'водили ру'салок ? //

— Йак про'вод'ілі ру'салок ? // пле'лі вен'к'і / і йак у'же про'вод'ім ру'салок у'же / ну про'вод'ім у'же Ку'пални І'ван цей / дак на 'мог'ілк'і йш'лі / вен'к'і на хрес'т'і в'ішал'і // на 'мог'ілк'і / ну про'вод'ілі ўже / ру'салок про'вод'ілі // да м'і йіх не 'бачил'і // ну ка'зал'і шо хо'д'ілі / ну 'л'уде да_і_у'се // 'л'уде / да / і'де / о'та'ке було шо стр'чалосе / шо 'бачил'і / 'бачил'і ру'салок / шо ў_пос'тол'ах у'бутиє / ко'л'іс'_же посто'ли о'бу'вал'і на смерт' / дак ле'жит' 'каже на до'роз'і / а там іш'лі ўже / дак во'но й_по'сунуло'с' / і о'буте ў_посто'лах і ў_об'орах / та'ке було / це ко'л'іс' / йа не 'бач'іла / це так 'л'уди роз'казу'ют' / да / роз'казувал'і // во'ни тро'йецк'і 'тижден' пере'будут' / да-а-й_йіх де 'бачил'і / а де й_не 'бачил'і / да_і 'в'іберу'це / да_і н'их'то ни' 'бачит' // бу'л'і_ж і домови'к'і / домови'к'_же та'к'і / в'уон_же йак 'бідни чоло'в'ік / дак 'бідни / 'голи домови'к' / а йак ба'гати чоло'в'ік / дак і домови'к' об'росли / то це так слу'чалос / шо ста'ри'є 'л'уде 'бачил'і / но' йа не 'бач'іла ни'чого / при мо'йу'ї памет'і ўже // йа не' 'в'ід'іла / але ка'зал'і / шо во'ни охра'н'ал'і / от / йіх 'туїк'і шоб не' ўдраж'н'іт' / ну йа ўже_не з'найу ч'ім йіх не ўдраж'н'іт' / а йак ўдраж'н'іш / так вун 'може й_ш'коду зро'б'іт' йа'ку // от // 'може / йак 'л'уб'іт' ко'н'а / домови'к' / дак 'косу запл'ітайе ко'н'у / рош'чисайе г'ри'ву / а не 'л'уби'т' / дак колош'кат'іт' / і вун та'к'і / аж 'мокри з 'ноч'і ви'ход'іт' // о'це та'ке було / а йа не 'бач'іла чи во'но п'раўда було / чи не' п'раўда / Бог йо'го з'найе / а гово'рил'і // то це та'ке було / а те'пер у'же не'ма н'і'чого / у'же не'ма н'і'йак'іх / у'же ўс'і ру'салк'і ў_л'уд'ах поў'лаз'ілі / ўже ўсе зло ў_л'уд'ах // 'дома бу'л'і сер'д'іт'ийе / а тут іш'че 'н'ерви понаго'н'ал'і / да шче сер'д'і'т'ейшиє // не'ма 'м'іру н'і'де / н'і ў_сво'йіх д'іт'ах / н'і ў_л'уд'ах / н'і ў_ку'м //

166. — У нас о'д'ін тракто'рист на 'пол'і буў / о'раў / уноч / а йа / це йаку'рат / у два / ше й_не було двох ча'соў там / на'верно м'і'нут без деса'т'і // 'в'ішла йа на 'вул'іцу // над'вур / 'в'ішла // на 'ул'іцу / с'тала 'кола кал'ітк'і / 'кола д'вору // ко'л'і / шо_то зашу'м'іло / ну / о'б'ічно / окру'гом ог'л'анесе / а-а'но йак 'такне / там же с'цем'інт / а т'рубі_ж в'і'сок'іє / дак о'но йак у'пало на 'цем'інт / дак 'ноч'у 'вел'м'і глас вел'ік'і проізо'ішоў // и так / йак с'тукнуло о'но на 'зем'лу / дак в од'ну с'торону дим із ог'н'ом по'шоў / так / ну 'радом / а / ко'ли дру'гойі сторо'ни / так г'ри'бом 'б'ілим / 'б'ілим г'ри'бом / у'з'алос' / ог'н'у не було / а ў_од'ной сторо'н'і о'гон' буў // з

огнем пошло й пошло й пошло / в'исоко-в'исоко з огнем пошло / а цей б'или тут не було огню і тоже грибом пошоу / пошоу ў небо / це в'ідно було / да це можна й одал'а було / бо / це даїже / о'но мо к'ілометроу три / чо'тири' верх ішло до неба / гриб та'к'і йшоу // от // чорни-чорни / чорни / так йак от вол'на / у грибу / от може о'но метроу і піс'ат теї гриб за'наў ве'л'ік'і / от // так жи ш ни при'л'ичиш одал'а / але ж ве'л'ік'і і ў небо пошоу / пошоу і пошоу // і так йа тоди думайу / ну / шчо ж о'но полу'чило' увес'іта / шос' полу'чило' і пуд'наўси в'ітир і пошло у с'торону за в'ітром / на Бело'рус'ію / ў ту с'торону // об'ідва гриб'и' туд'а й пошл'і / у Бело'рус'ію // на'заўтри вс'тал'і / у'тром / шчо ж о'но та'к'е / одо су'с'ід за цо'їейу 'хатою / вун буў тоди по'жарн'іком на кол'хоз'і / нуд'а // 'ноч'і йадрениїе / дак син ку'пи'ў м'ехо'ву 'курточку / он каи / йа на'д'іну м'ехо'ву 'курточку / бо 'холадно // ну й о'ни туд'а по'їхал'і ту'ш'іт' // туд'а / і шче од'ін / тоже з 'нашого се'ла / два / це йіх по'жарн'ік'і по'їхал'і // і йо'ни там у'же ту'ш'іл'і / то о'ни 'тол'ко ўз'нал'і тоди йак пр'іїхал'і туд'а / шо о'ни 'туш'ет' / а то н'іх'то н'ічо не знаў / от // поту'ш'іл'і / до дн'а побу'л'і / на'розв'ідн'і / о'це ж ц'ого су'с'іда 'мого і то'го / пр'і'в'езл'і / там у нас посе'ред / о'так роў'чак / 'речечка / Мар'їаноўка йшла / не-ве'л'ічка / там 'гус'і / 'качк'і / худобу по'їл'і / і мост // а теї д'руг'і ж'їў тут 'кола ц'ого 'мосту / дак м'і'л'іц'їя в'ішла / х'лопци / розде'ваїтес' // чо'го / розде'ваїтес' / вам при'ка-зуйіце / розде'ваїтес' / с'кинул'і ўсу о'дежу / о'ни йі'її хара'шо про'мил'і / от // а ма'шини йім ни дал'і іс'тудова / по'жарнойі то'її / із 'гесу / а йіх пр'і'в'езл'і м'і'л'іц'їя у сво'їю ма'шин'і / с'уда / на мо'ст // ну о'ни по'б'ігл'і одо ж до / п'рот'іў 'хата до то'го / да поўде'вал'ісе / от // да пр'ішоў до'дому цеї / а йа 'поруч з 'їїм'і ж'їла // іде розв'ідн'айе / а вон // ой 'Боже мої / ой 'Боже мої // ну / ўже вон знаў // ка'у / Ва'с'іл' / шо це там слу'ч'іло'се / шо це ти 'бож'каїеш // ка' / с'танц'їя згу'р'їла / упала // ми' ту'ш'іл'і / і 'каже д'ілоуў наро'б'їў / ну / і ўс'о // іде то'вар / ўс'і ми' // с'танц'їя / о'це так уз'нал'і / шо це с'танц'їя / с'танц'їя / зор'валас' / ізор'валас' с'танц'їя // от // хто буў іс то'го / із 'гесу / там ж'ї'л'і ж / у П'рипет'і / дак бе'гом по'б'ігл'і хто / а ми' ўже ў се'л'і // йа 'саме тоди ого'род па'хала / по'с'їяла / і ше'ї-так і гу'род'іну та'ку кар'тошку / по'с'їял'і ме'н'і і так шчо йа са'д'їла / до // ден' / ци'бул'у поса'д'їла / ше шос' са'д'їла // а по'том у'же об'яв'іл'і / у'же йідут' оу'тобузи / не 'можна про'їхат' у Чор'ноб'їл' / у'же йшла ка'лон'їя по 'с'олах // в'ї'воз'їт' 'с'ола / ко'тор'їе бл'їж'ч'їе / от у нас Ч'істо'галоўка / туд'а до 'г'есу бл'їж'ч'їе / стул'а л'уд'ї в'ї'воз'їл'і / Бу-

ра'коўка // а ми' шче с'уда / от // дак нас по 'нашом се'лу в'ї'воз'їл'і // то с'тол'ко 'голосу // то 'л'уд'і / там у нас у Чор'ноб'їл'і / ой / там ерод'ром // дак во'з'їл'і туд'а л'уд'ї і м'еш'к'і наси'пал'і 'земл'у / и' / само'л'оти / 'к'їдал'і іс само'л'ота туд'а у теї блок // два дн'і // на т'рет'її ден' по'їхал'і 'л'уд'і // туд'а ро'б'їт' / там пр'іїхал'і да ска'зал'і / йд'їт до'дому соб'їраїтес' і ве'д'їт худобу на кол'хоз // йак ко'ров'і плакал'і / йак 'л'уд'і голо'с'їл'і да плакал'і / шчо ро'б'їлос' / св'ї'ней / худобу заб'рал'і до 'ноч'і / а с'в'їни ўноч / у'перед нас / за св'ї'н'ам'і шо ма'ш'їни проїш'л'і / йедут' о'ў'тобуси / до'ваїте са'д'їтес' / в'ї на три' дн'і / в'ї на три' дн'і // йа 'хату замок'нула / так усе 'кинула / 'сумочку ўз'ала ў 'руки і пош'ла на три' дн'і / то йа й'ни вир'нулас' і по с'о'одешн'і ден' // а 'л'уд'і хто / із 'сем'їями / 'можут' / мог'л'і / і тра... / ма'ш'їнамі' і тракто'рами' / род'н'а ў ко'го / тої пови'воз'їл'і сво'їе ўсе / із до'моў / да'ї 'тожи ни ўс'о // а йа н'ічо ни ўз'ала / н'ішка... / йа н'ічо ни ўз'ала / н'і 'газу ни ўз'ала / ну н'іч'о / н'і сто'лоў / 'тол'ко по'їхала по д'рова / раз / дак уз'ала та'рил'ок / мо шток д'вацат' / а то ота'к'і стоўбур три' / 'к'їнула / у рад пос'таўл'ала / та'рил'к'і / 'думалос' до'дому / ўсе ж'далос' до'до-му / і йак прис'н'їце до'моўка / так на'радуйесе / а дн'оў два 'ход'їш да го'лос'їш по 'ул'їци // шо 'к'їнуў сво'їу 'род'їну / та'ку 'земл'у ха'рошу / а тут т'реба при'ко'ваце на та'ком 'камен'і / от // дак попоп'лачиш / поповол'нуїесе / йак прис'н'їце / да'ї-так із'ноў оста'їесе да 'робиш / а де ти д'їнесе // н'їде //

3.: У вас перед'чут'а не було та'кого стра'ш'ного / ко'ли т'рапилос' неш'част'а на а'ес' ? //

— Ой мо'їа го'лупко / у нас на 'земл'у / йак ро'б'їў цеї гес / так / от по са'д'їбах // от ота'ка круг'лов'їнка ўпа'де // це ўже ми' те'пер с'тукнул'і / от / 'ходет' / бе'рут' а'нал'їзи / 'кажут' ме'тода / ме'тода / от / о'це / оц'о'му запре'т'їл'і са'д'їбу 'с'їят' / шо це ў ме'не / там / у то'м кра'її / ба'гато ўпало / так запре'т'їл'і / да ў дру'гом 'м'їсту дал'і / а там шоб не 'с'ейал'і / ме'тода 'каже / аж це 'добру ме'тоду ми' йїл'і / о'но в'ї'ход'їло там 'добре / і м'ї п'їл'і / і м'ї йїл'і / йо'го / о'так // о'но йшло по дош'чу / і ў колоде'з'а / а м'ї п'їл'і / уск'ру'з' / і худоба п'їла / а м'ї моло'ко п'їл'і / 'воду у 'пол'і / о'но ж і на 'воду падало / у 'пол'і / де худоба п'їла / а м'ї ж моло'ко 'їл'і //

3.: А в'н'утр'їшн'о ви в'їдчу'вали шо 'можє т'рапитис' б'їда' ? //

— Бу'вало / бу'вайе / от бу'вало / голо'ва бо'лит' / 'руки' 'ноги бо'л'ат' / 'ломит' / та'к 'ломит' / 'їнши раз / а 'їнши раз от 'серце / д'руг'ї раз / ми' не обраш'чал'і вн'ї'ман'їя / не обраш'чал'і вн'ї'ман'їя / шо це з 'гесу о'но йде / нам / шче во'но не зор'валос' / а но йшло з 'гесу / нам / ошчуш'ч'ен'їе на

орга'н'їзм на л'удс'к'ї / о'но йшло / ошчуш'ч'ен'їє // а'ле так / чоло'в'їк пере'їхал'ї там / во'но 'мало / ну / от / і по'їде / ра'бота'йт' зноў / от / дру'га 'каже / ой 'їак же ж 'го'лову / п'росто триш'чит' голо'ва / роз'вал'ує 'го'лову / ну то порош'к'ї / то 'л'аже / поле'жит' / то с'уди-ту'ди / л'у'д'їна п'роїде / ну і ўс'о //

З.: Ска'ж'їт' / ко'ли ви там були / ви ба'гато сп'ївали / не т'їл'ки ви / а вза'гал'ї у 'вашому се'л'ї ? //

— Ка'н'єшно / ў нас на'род спе'ваў / у нас на'род спе'вучи // а 'їак с'уда пере'їхал'и / дак с'уда пере'їхал'и 'їак за 'н'їму с'тену засту'п'їл'ї л'уд'ї / ўс'о / ўс'о об'руши'лос' / і на 'серце / і на моз'ги / там де / чи с'ват'ба чи шчо / то там ўже во'ни повесе'л'аце / поспе'ва'ют' / а так / голо'ви' / л'уд'ї не 'хочут' пуд'їма'т' / 'весело / голо'ва не пуд'їма'єце / шо 'род'їну к'їнуў да при'їхаў с'уда / голо'ва не 'хочет / не 'тол'ко спе'ват' / а не 'хоче пуд'їма'єце //

З.: А сво'їє госпо'дарство у вас було ? //

— А 'їакже // ко'рова була / поро'с'а було / поро'с'онок / 'кури'е бу'л'ї / ну та'ке ха'з'аїство було / з'разу посл'є во'їни шо 'н'їмец не во'г'наў / не позаби'раў / а ба'гато ж заб'їраў / вуго'н'аў а 'наше се'ло м'їнуў / н'їчо'го не заб'раў 'н'їмец / дак ун при нас у'с'а ху'доба була 'наша // от / так м'ї ж'ї'л'ї так м'ї ўже і ра'ботал'ї сво'їм'ї ку'руўкам'ї / от / на 'пол'ї / ўсе со'б'ї'рал'ї шо'б було ў кол'хоз / ўсе шо'б було л'уд'ам моло'дим / стари'к'ї / шо'б л'уд'ї ўже то'ди розв'ївал'їсе і ра'ботал'ї шо'б було ж чим / от / ої / 'важко здумат' // тут буў / 'їак це / ким це ж вун / 'їа не з'на'їу / раїспод'комом чи ким во'н тут буў // 'їа не з'на'їу / пр'їш'л'ї г'роши' чор'нобил'с'к'їє нам / шо'б дат' нам / л'уд'ам / вун заб'раў 'т'їє г'рош'ї да зро'б'їў дом / а 'наш'ї г'рош'ї заб'раў // шо'б од 'їо'го Гос'под' / до све'того Роже'ст'ва 'душу заб'раў / 'їо'го і 'їо'го си'н'їў / 'їак о'н заб'раў г'рош'ї / да ў ра'їон'ї дом пост'рой'їў / а нам не даў / а по'том ўже нам / у посл'ї да'ваї л'уд'ї ўже ж доб'їва'єце да дес' 'їїз'д'їт' / дак пот'роху 'дал'ї / пот'роху / пот'рошку // а тих г'рошеї не о'д'ал'ї шо ба'гато нам приш'ло / нам же і'з'а гра'н'їци с'лал'ї ба'гато на нас ізу'с'ул' // а во'н не даў / у'с'ї за'держаў да зро'б'їў трох'є'тажн'ї чи шес'т'ї пет'є'тажн'ї дом / там / у ра'їон'ї / за 'наш'ї с'л'ози / от // ізро'б'їў / шо'б 'їо'му мо'г'їла зро'б'їлас' // шо'б / 'їа при'їхала с'уди / г'рош'ї на к'н'їзци 'їє ў ме'не / ну ў дру'гом же се'л'ї / те і се'ло 'вивез'л'ї / а 'їа при'їхала ў 'мене і х'л'їба не'ма за шчо куп'їт' // при'їхала ў се'ло / шо 'їа в'з'ала / шо на три д'н'ї бу'ханочку / и'з'їла // а шо ро'б'їт' дали ? // шо ро'б'їт' ? / о // дак так / хто со'б'ї ўже ўз'ат' кар'тошк'ї ме'шок / то ўже де'л'їл'їс' ми / 'їа не ўз'ала ни'чо'го / то ўже 'їме'н'ї уде'л'їл'и / да 'їа ўже на

ква'т'єр'ї / ну п'раўда ў ме'не 'Кат'а / в Анд'р'їюўци / з ото'го ква'т'єран'ти бу'л'ї ха'рош'їє 'того л'уд'ї / чоло'в'єк і о'на // п'раўда да'вал'ї нам / но о'но нам у г'лотку не 'їшло // ми 'тол'ко голо'с'їл'ї да плакал'ї / 'їак це нас так 'вик'їнут' / шо і до'дому не 'можна поїт'ї ? // не пус'ка'їут' до'дому на ке'п'є / о / ма'ш'їн не пропус'ка'їут' / не пропус'ка'їут' ан'ї'їак / н'ї п'їшки н'ї так / дак л'уд'ї до'ваї 'дето / ої / 'їа не 'могу з'думат' / ку'дойу то об'їєж'їзал'ї / 'дето / да по'над бо'лотом / зро'бил'ї до'рогу / да ўже ў сво'їє се'ло 'дето да'леко / да'леко да'леко об'їєж'їзал'ї да зах'ватувал'ї ў сво'їє се'ло / зайеж'їзал'ї / да койе ш'чо б'рал'ї / 'наш'ї л'уд'ї / от // 'їа з'на'їу шо 'їа не вер'талас' / 'їа 'тол'ко по'їїхала да дру'ї кап'л'у ўз'ала / а то 'камен' та'к'її буў шо 'їа 'їак погле'д'у погле'д'у кру'гом / у 'хат'ї ўсе ос'талос' і так ў ме'не була дру'га 'хата / ўже с'тол'ї по'д'їшита була ўже ц'а штука'турочна 'тол'ко не пок'рашене і кал'ї'дора не зро'б'їла // а на д'в'ї було 'хати / погле'д'у кру'гом / да та'к'її вел'їк'її труд / да од'на / не було ко'му помо'г'т'ї / із' сво'го мозо'л'а у'се пост'рой'їла / дере'ї'їана 'хата / а жи'ли / при'везл'ї ў цеї кир'пич да і теї не сп'раўн'її // 'топл'їво не сп'раўне було / да попо'мучилас' попогоре'вала / да це ўже 'їа ўз'ала со'б'ї на дом опеку'но'ў / о'це були л'уд'ї / це опеку'ни / ме'н'ї на дом / о // шо'б ме'не ўже гле'д'їли / бо 'їа ўже ста'ра / ўже н'ї'їака / ш'їде'с'ат с'єм год // ше ў та'к'їє го'да л'уд'ї жи'вут' / но 'їа інва'л'їд / 'їа ви'б'їта / а шо то чоло'в'їк 'дуж'її / а шо то інва'л'їд / горе'ваў / о / дак 'т'їє л'уд'ї доўго не жи'вут' // 'серце с'тало бо'л'єт' / посл'а б'локу / посл'а ц'о'го / дак у нас у л'уд'єї ба'гато ў ко'го // мрут' 'наш'ї л'уд'ї / мрут' / ў се'редн'їх го'дах мрут' // от жи'ве чоло'в'їк / гарн'її / по'ун'її / 'роб'їт' / раз два при'їступ у'з'аў / пове'зут' у 'бол'н'їцу / ўс'о // і у 'К'їєў пове'зут' / з 'К'їєва при'везут' / на ц'у бол'н'їцу / з ц'єїї до'доми 'їне'ма // і не 'кажут' шчо / ну не 'кажут' шчо // шо'б ка'зал'ї шчо це ў л'уд'єї / чо'го це во'но за'бол'ує // ну дак м'ї 'сам'ї 'каже'м / од рад'ї'ац'її / од то'її шо ми там по'наб'їрал'їс' / о // це дру'г'її раз о'тут ко'ла 'серца ту'то ў груд'ної к'л'їц'ї / 'господ'ї 'господ'ї / так же ж не'добре / так не'добре із'роб'їє // чим не зап'їваї / чим не зап'їваї / шо не 'їїж / но н'ї'їчим не 'можна 'їо'го зб'їт' по'кам'їс' при'їступ сам п'роїде // а п'роїде зноў / с'кол'ко 'може цеї при'їступ брат' / рад'ї'ац'їїа / поў'года / і не'ма / із'їў цеї при'їступ / чи о'но рак / чи о'но рад'ї'ац'їїа / да і роз'їє'дає там / усе'ред'їн'ї ў чоло'в'їка / це м'ї не поїмем / ну вра'ч'ї нам не 'кажут' / 'наш'їм л'уд'ам / вра'ч'ї / а вра'ч'ї не 'кажут' / шо ў л'уд'єї / да о'ни н'ї'їчо'го / о'но п'роїде / п'роїде / 'кажут' шо о'но про'їде / а л'уд'ам не 'кажут' // це ўже 'тол'ко так м'ї л'уд'ї 'каже'м / шо це ўсе од рад'ї'ац'їїї ў нас ўс'ак'їє бо'л'єз'ї / і 'ног'ї 'лом'їт' / і 'го'лову

'лом'іт' / так 'лом'іт' 'голову / шо аж на моз'к'і і'де да ота'к'і'є о
'оч'і понапу'хайут' к'рипко / од 'бол'і / п'роїде / то чим н'і'бут'
при'ложиш / то во'ди хо'лодної / а н'і / при'ложиш і'кого 'корен'а
т'рошки' шоб' успо'койіло / дого'ри 'лаже'ш / од'лаже од' моз'гоу' /
а то й' чу'но шо отуто'во йде с'ц'удова' о і' с'уда / і'де ос'уда' 'во
на моз'ги' йде // а во'ни шче ц'і' грош'і поза'в'ідува' та'к'іх
го'р'ки'х / шо ко'му б'то 'дал'і' г'роше' //

167. Л'іс бл'іздо ў'нас / два к'і'лом'етри од нас л'іс / й'агуд
ба'гато / ў'с'ак'іх траў' ба'гато ў'нас у 'л'іс'і / і ў'нас і по 'пол'у
ў'с'ак'іх 'разних траў' / 'тоже / по 'пол'у йес'т' / а луг / наш /
так й'ак наш кол'хоз' до вой'ни / мал луг / дак ослобо'ніл' дак так
вун і' ос'таўс' / дак на 'луз'і 'очен' 'дуже м'ного / траў' / й'а
са'ма / у 'л'іс'і соб'і'рала / трох 'вилеч'іла од 'раку // й'а з'нала
'корен'а / ў' 'л'іс'і найш'ла / й'а й'ого / дак / бу'ла й'а ў' Моск'ви
ў' ме'не йе два б'рати ў' Моск'ви / од'ін у'же 'помер / од
ра'н'ен'й'а / одк'рил'іс' ра'н'ен'й'а / а од'ін жи'ў / по'ка / дак
зна'коми / о'цеї шо по'мер / прох'весор бу'ў / от / да забол'іла
й'ого 'дочка // 'раком / дак цей брат нап'рав'і'ў до ме'не / 'каже
й'д' / ну 'обшчем так й'ак по'дружеск'і / отп'раўте сво'йу 'дочку
й' даў' адрес / на'дом / хаі' о'на 'й'іде / ту'да / о'на й'ої
по'може / на 'кае й'ої по'може / при'й'їз'яе 'женшч'іна / й'а на
са'д'іб'і / на 'сотках ро'би'ла / ко'л'і й'де да'ї сп'раш'ує де тут
та'ка й' та'ка ? / а й'а ка'у й'а са'ма / у вас брат у Моск'ви Ва'с'іл'
й'е ? // й'а ка'у й'е / це во'н посо'в'етува'ў мой'іму от'цу шоб' й'а
до вас при'й'їхала / й'а ка'у по'жалуста / з' і'к'ім'і в'і д'е'лам'і
до мене ? // а о'на да 'каже / пло'х'і'є д'е'ла / рак жо'лудка /
у'же т'рет'у част' і'з'і'ў / ну п'рамо о'на мн'е' роз'казує а й'а ка'у
в'і 'тол'ко н'е та'й'е / а й'а 'кау си'час / по'буд' у ме'не дн'о'ў і'з
чо'тири / у ме'не бу'ло нас'тойане і' й'а до'ваї' й'уї да'ват' п'іт' //
на 'водци ро'б'іла / нас'тойку / о / дак о'на у ме'не чо'тири' дн'і
поп'і'ла / прикра'т'і'л'іс' 'бол'і / у й'и'й'і ў' жи'во'т'і прикра'т'і'л'іс'
'бол'і / й'а ка'у з'начит' по'ў'іде на'лад / 'йес'л'і прикра'т'і'л'іс'
'бол'і / а ў' 'й'ей'і п'ри'ступ'і вель'ік'і'є бу'л'і / хара'шо ка'жу /
о'на у ме'не побу'ла / поп'і'ла / й'а й'і'ю об'цапала жи'во'та /
от / об'лад'іла об'лад'іла / а том й'а й'ої 'дала до'дому / дво'х
сор'то'ў' / 'дала / о'це 'кажу 'будете п'іт' / і так 'будете
нас'тойуват' / це 'будете на кип'я'чноної 'тол'ко во'д'і / от /
за'л'іт' во'дойу / н'ем'ножко / і п'іт' / а це 'будете на 'водци
п'іт' // дак т'раўку од'ну / на во'д'і / за'паруват' / не к'іп'а'т'іт'
а на'л'іт' / нас'тойіце і' п'іт' / а дру'гого 'корен'а / на 'водци /
нас'тойаного п'іт' / по'пол' 'ложк'і / а й'ак ізне'се 'серце / по
'лозци / п'іт' / й'ого / о'на у ме'не чо'тир'і дн'і побу'ла / й'уї
хара'шо с'тало / й'а й'о'ї 'дала й' 'корен'а / 'дала й' т'равок /
тор'б'іночку / ну'ї по'й'їхала да ка'жу / з'найете шчо / 'тол'ко

й'а вас 'хочу попро'с'іт' вель'ікойу п'рос'бойу / шо в'і м'і'н'і
при'шл'іт' п'іс'мо / й'ак вам 'буде / бо й'а інт'ер'ес'уйус' / й'ак'б'і
в'і бл'і'же / й'а б' вас би 'часто об'л'анула ру'кам'і / жи'во'та /
бу'вайе шо й'е' у чо'лов'іка мо'гу наї'т'і 'голову / й'а розда'ў'л'у /
чо'лов'ік 'буде ж'іт' / пон'і'майете? // ну'ї по'й'їхала во'на /
не'ма пис'ма гет' / на д'руг'і год / при'с'і'лайут' п'іс'мо ме'н'і
і' благода'рат' к'репко / 'очен' помогло без опе'ра'ц'ій'і / 'бат'ко
й' опе'ра'ц'ій'і не ро'б'і'ў / 'дуже к'репко помогло / от / і
н'і'й'акіх 'бол'у'ў уже год / 'тол'ко 'тійе 'бол'і 'чула / шо по'ка
до ме'не при'й'їхала / а то зани'м'іло / и так у'же о'на доч'ку
оже'н'іла / ц'а бол'на / от / і ў'нук'і с'тал'і / зно'ў о'ни мн'е'
при'слал'і п'іс'мо і' благода'рил'і / дождала й'а і' у'нуко'ў / і й'а
й'шч'е 'жи'ва по 'ваші'х т'раў'ках // ну'ї с'лава 'Богу / на 'ц'ому
ко'н'ец' / 'будем кон'чат' / бо це до'ўга і'сторй'а / за це /
в'і'я'ў'л'ат' / да'ваїте д'руге шчо нач'ну // сп'раш'уєте //

З.: Ви ка'зали / р'із'ні нас'тойки ро'били / а'зараз ви зро'били
б / чи ў'же не 'можете / т'реба т'рави / шо там бу'ли ? //

— А ш'чого ж й'а зро'б'л'у ? // ше тут й'а при'везла з'дому
бу'ла / т'равок // дак тут наш од'ін розгн'і'вал'іс' 'ног'і / у'же
м'й'асо / ну розгн'і'вал'іс' / о'бид'в'і 'ноги // по'й'їха'ў у 'бол'н'іцу
н'і'чого не пома'гає // а й'а 'й'акос' і'шла то'й'ейу 'вул'іцо'ю / да
з й'ого тешчойу / з 'бабойу / 'с'іла / та си'д'іла // 'Ман'у / і'д'і
с'ад' 'кола м'ене / а то й'а ка'е те'бе да'ўно-о 'бачила / й'а ка' й'а
по т'і'х 'ул'іцах не хо'д'у / 'с'іла / це м'і го'ворим // а во'н у'же
й'де з' хати / а так на'ўп'рот'і 'матка й'ого жи'в'е / дак во'н та'ко
'дибайе / 'дибайе / 'дибайе / а й'а ка'е шо це з'ім' 'зо'ўс'ім'
га ? // 'каже 'Ман'у / ў'же м'й'асо в'іпа'дає / вон' 'каже ў' хат'і
не 'можна жи'т' // й'а н'і'чого не ска'зала // й'а при'ш'ла до'дому /
й'а зро'б'іла / хе-хе / со'в'і'бі / по'несла / до й'ого / ў' 'хату //
на / ка'жу о'це по'маж' ра'зо'ў' с'кол'ко / и так / й'ак 'буде 'наче
за'т'агуват' чу'т'-чу'т' / а то 'ног'і й'ак ко'т'ол поро'б'і'л'іс' /
по'пухл'і / м'й'асо пот'рискалас' / 'кожа / м'й'асо кро'ї'де / а
й'а 'кажу ў' мене ше йе т'рошк'і / и'яа то'б'і й'те прине'су / л'іш
би те'бе спаст'і / шоб' ти ж'і'ў бу'ў / бо ти ше моло'ди ў' те'бе
'д'ет'і / от / п'раўда / й'а так дн'о'ў 'через с'ко'ў'ко пош'ла
по'бачила / о-о-о / 'каже / ре'гоче ме'ни // 'тол'ко 'кажу ни
закри'ваї / 'в'і'йд'і на 'вул'іцу шоб' в'іт'ром о'но про'ход'іло / бо
м'й'асо ж / м'й'асо // от // ка'жи / й'а прине'су то'б'і й'те / ў'
бу'тилоц'и / ў' ме'не йе // при'нос' / 'каже / 'Ман'а / дак во'н
шч'е' і' не то'го / не доро'в'і'ў / ну / дак ш'е 'тутечки у с'таром
се'л'і / 'женшч'і'не од'ної т'рошечки ў' бу'тилоц'и дам // от /
дак // а й'ого с'пасла / ў'с'о / 'ход'іт' ў'с'о / по'й'їха'ў ў'
'бол'н'іцу // 'кажут' / ч'ім ти спаст' // це ж од рад'і'ац'ій'і
в'іпа'дало м'н'асо // пон'і'майете / шо полу'ч'і'лос' / а во'н 'каї /

м'їн'ї 'бабка там 'дала йї'когос' ле'карства т'рошк'ї / раз і д'руг'ї раз / йа з'гойїу //

З.: А вас хтос' у'чиї чї ви са'ма ? //

— Ш'о / хто у'ч'її / у'ч'їц'а / йа_ї по к'н'їгах // од'на к'н'їга у ме'не була / три 'аўтори / 'ц'їє ле'чебнийе // 'ка'ц'а / три / три / 'опшим / 'аўтори / од'на По'поў / ну / ни ти'пер'їшн'їє / о'це шо ти'пер / а 'даўнишн'їє ж / от // По'поў / то 'тоже По'поў / прох'весар ха'рош'ї буў / По'поў // йа куп'їла у Чор'нобил'ї / ў сво'їєму рай'он'ї // заїшла / от / да ка'жу // мо / у вас йе ле'чебнийе к'ниг'ї / шоб от т'рав'ї соби'рат' / да ле'ч'їт' л'у'деї // не'ма / не'ма // а ув'їшла зна'кома мо'їа // 'кажи / ти обож'д'ї // л'у'деї ба'гато йе / і д'ї о'тут стан' / йа то'б'е 'в'їнесу / о'це По'пова 'в'їнесла м'їн'ї // дак йа по По'пову / 'аўтора //

З.: А до 'того ви са'м'ї н'ї'чого не в'м'їли ро'бити із т'равами ? //

— До кн'їг ? // а так / чо'го // ле'чил'а так 'коїє ко'го //

З.: А вас 'може 'мама чї ба'бус'а ц'о'му в'чили чї ви йакос' са'ма ? //

— Д'ад'ко знаў / д'їд знаў // но йа ни 'помн'у // во'н ле'чиў 'даїже // ой чї не д'їд / а п'радед / 'усно ле'чиїу / л'у'деї / 'їхал'ї і во'н в'їл'єчоваў п'рамо / п'росто / 'усно / 'усно в'їл'єчоваў / і да'ваў т'раўк'ї / л'у'дам // ну / й_так // мої 'бат'ко ни схо'т'їу / і д'руг'ї там ни схо'т'їу / а о'д'їн схо'т'їу / от / і так во'н пере'н'аў і йа там так моло'да ни схо'т'їла / 'али 'коїє_шчо йа пере'хва'т'їла у 'його / а то / он жи_ш по'м'ер // с'тукнуло ми'н'ї // ах / і'ка_ж йа 'дура / чо'го_ж йа ни ў'з'ала // но'у т'раўку йа зап'їсала од'ну / шо ў 'л'їс'ї йа рос'те // о'на рос'те так йак от / от моло'да т'раўка / йак кости'рева / 'тол'ко кости'рева ш'їрока / а на та'ка д'ро'убнїн'ка // ту т'раўку вуз'м'ї 'в'їсуш / і пур'єж на л'у'бу 'рану / два 'рази за'с'їпала 'н'єйу / од'разу за'ж'їв'є // дак у 'нашом 'л'їс'ї була та'ка т'раўка / 'али йа інва'л'їдом с'тала / и йа ни мог'ла хо'д'їт' // це два к'їлометри / а ше к'їлометроў два по 'л'їсу 'нада прої'т'ї / да ў_же даўно хо'д'їла / мо'гу заблу'д'їце // це 'нада про'вод'н'їк м'їн'ї // але ше ра'зоў два чї три хо'д'їла по ту т'раўку // йа_ї з'найу / так йак от ти'пер по'думаїу / і с'а'годн'ї_б ту 'м'єснос' наїшла / де рос'ла та т'раўка // шо_на з'гойувала ў_се // а 'може ў_же ти'пер там ан'ї'чого не'ма // 'кажут' / в'їр'їзуйут' теї наш 'л'їс за гра'н'їци // с'у'да_ж / йак це / ў Йїр'ман'їйу // дак о'но ў_же там бу'де ў_се зру'їноване //

З.: Ви ка'зали / шо ви рукамі ше 'йакос' 'можете в'їд'водити чї йак ? // ви це в'їдчу'ваїете ? //

— 'Можна / да / в'їтчу'ваїу йа ў се'ред'їн'ї / шо ў чоло'в'ї'ка йе / у живо'т'є / ў с'п'їн'є йа не 'можу наї'т'ї / у груд'ах / ў груд'ної к'л'їтци / а ў живо'т'ї йа мо'гу рошчу'ват' / чї 'печен'

бо'л'на / чї 'почки / чї жо'лудок // це о'но / у чоло'в'їка / в'їрождаїеце ў орга'н'їзм'ї од 'Бога / шо це во'н 'може посу'чу'їстуват' / от / і це от / ба'гато так ко'го / по'ле'чу рукамі / о'це по'во'д'у / по'ле'чу / шче_ж йа_ї сло'вами ви'го'ва'руїу / по'ле'чу / по'ле'чу / о / гле'д'ї чоло'в'їку й_по'може / н'ї зс'у'л'а н'ї зту'л'а / у'же й_помог'ло чоло'в'їку / ў_же й_добре с'тало //

З.: Ко'ли ви ў'перше в'їд'чули / шо 'можете так ро'бити ? //

— На со'б'ї'ї / к'рїпко ў 'мене жи'вут забо'л'їу / от / так же забо'л'їу / шо не'а ро'б'їла / бо'л'їт' і ў_се / йа 'думаїу / ої 'Господ'ї / це му йа пудур'вала йо'го / жи'во'та / хва'тайеш о'так меш'к'ї / йа 'легла / і йа до'ваї со'б'ї'ї рукамі / брат' / о / йак йа поб'рала по ц'уї сторо'н'ї рукамі / по живо'ту / по'ка доїшла с'у'да / у'же ў ме'не тут не бо'л'їт' / у живо'т'ї / у'же йа по'чу'їствела / шо ў ме'не хара'шо / з'начит' / у чоло'в'їка / це не ле'чен'їє / це магн'їтоў / чї ў кро'в'ї о'но ў чоло'в'їка / чї ў чум о'но / чї ў 'н'єрвах // йа не мо'гу предс'та'в'їт' / но 'їєсл'ї рукамі йа б'єру / йа отчу'ваїу ха'рошу отно'шен'їє ў живо'т'ї //

З.: А хтос' у вас ше у ро'ду теж м'їг рукамі ? //

— Мо'г'л'ї / ка'н'єшно / 'може о'но і пош'ло по по'томству / йа ц'о'го не ска'жу / в'їго'варувал'ї / о'ни / в'їго'варувал'ї ў'в'с'ачину / на во'д'ї / от чоло'в'їк 'с'аде / на с'п'їн'ї 'в'їговор'їт' / йак у г'руд'ах бо'л'їт' / в'їго'варуїє // то 'може й_м'є'н'ї да'но / 'тол'ко йа моло'да / аї / це з'найєте моло'дїє / аї шо о'ни / 'тамечки о'то / ба'з'їкаїут' / 'тїєє ста'рїєє / а йак у'же те'перечки йа с'тала ста'ра / дак о'но / не ба'з'їкалос' / о'но 'добре в'їго'варувалос' / пома'гало л'у'дам / о'то_ж ка'зал'ї знахо'р'ї / знахо'р'ї / от / от_же з'нахур / у'же це ў_же йак рукамі о'це / да так 'л'їчит' чоло'в'їка / це нази'ваїєце з'нахур // ну с'о'гон'ї / а ба'гато 'тоже і йа мо'гу ви'говару'ват' / да //

З.: Ц'ї сло'ва вам са'м'ї при'ход'ат' / чї ви напе'ред з'найєте / шо 'будете ка'зат' ? //

— От п'радеда / із п'їс'їма / 'в'їўч'їла / да / 'тїєє не схо'т'їл'чї / а йа 'в'їўч'їла / ба'гато чо'го / і те шо йа 'в'їўч'їла / 'п'їс'їм'єно / 'п'їсано / да 'в'їўч'їла / те йа мо'гу //

З.: Йа'к'ї хво'роби ви 'можете виго'вару'ват' ? //

— От у ме'не / 'одо дн'у'ї два / два 'рази наш буў / ч'ї йо'го 'б'їлка ухва'т'їла / од 'водк'ї / со'бака йо'го з'найє / і 'семїу ро'зо'г'наў / і се'бе по'ризаў / і 'б'їгаў / не з'найу / 'жунка йо'го / ой 'т'утко 'Ман'у / була йа там / по'ле'ч'їт' мо'го хо'т'а 'Л'он'у / шчо_ж із йїм д'їєє / йа ка'у 'ладно / 'тол'ко йа не при'ду до те'бе / а ти до ме'не / йо'го / ну дак два 'рази / це ў ме'не були / ка'заў спл'у нару'мал'но ў_же / то_ж спат' не му'г / спл'у 'кає ў_же йа нару'мал'но / і не гово'ру спро'сон'а /

і н'і чо не придайце:е / ну два 'рази поле'чила да чоло'віку помогло / йа ка'у не по'п'її по'ка / 'будеш п'їт' / 'тол'ко 'пож:єї / обож'д'ї / 'кае спл'у нару'мал'но ўже / ўс'о / ўсе хара'шо / а шо йа з'найу / но от же / там же шепот'ирв'їла шото / шеп'тала //

З.: Ви са'м'ї 'в'їрите ў те / шо го'ворите / во'но ж ма'бут' так і пома'гає ? //

— Йа 'в'їру на 'л'уд'ах / йа са'ма со'в'їбі не' 'в'їру / шо це йа там йо'го пошепо'тиру / те / шо йа ле'чу / шо йа ка'жу / дак йа са'ма со'в'їбі не 'в'їру / ну / йа 'в'їру на 'л'уд'ах шо помогло // о'це мо'їе / о'це йа 'тул'ко так 'в'їру / а так йа не 'в'їру / ни'чо не 'в'їру / шоп то т'реба так шоп помогло //

З.: У вас по чом інвал'їдн'їст' ? //

— По но'з'ї // воспал'ен'їє полу'ч'їлос' у кол'хоз'ї / на 'пол'ї 'легла / поле'жала / дошч по'шоў / а от 'сонца / про'т'агло ме'не / про'т'агло / а 'обшем про'т'агло / то'ди бол'ниці бу'л'ї не'важнїє / те'пер вра'ч'ї ка'зал'ї до'ваї / оп'е'р'їруєм / наш'чо о'но ўже мн'ї на с'тарост' / 'буду хо'д'їт' йак йе / кул'гат' / і ўс'о / а н'ї то ше 'л'ажеш у ко'ро'ват' да 'будеш ле'жат' / ну і так йак забол'їт' у ме'не но'га / но'га забол'їт' / йа си'час 'т'їло / ски'даю от / чул'ка / і це йа / о'так / о / 'пал'цям'ї / а / с'у'ди / тут не' бол'їт' / це отс'уда 'нада / от с'а'тїї 'Боже / с'а'тїї к'р'їпки / мо'л'їтву мо'л'у / от помо'ж'ї / от / спа'с'їт'ел'у / пр'їд'ї до ме'не / на 'помоч / із 'Матер 'Божойу / і хрест вуз'мит із со'бойу / і помо'жит / прикла'д'їт до мо'го 'т'їла хрес'та / шоб 'помоч бу'ла / це йа там у'с'аке та'ке ка'жу / ану / гле'д'ї / поле'жу 'капл'у / да ўс'тала да'ї пош'ла / ди'ї по'може / ну о'це та'ке / а йа'ї са'ма не 'в'їру // ка'н'ешно шо так / йа'ї са'ма не' 'в'їру / йа не' 'в'їру / ц'о'му йа не' 'в'їру / ну 'тул'ко йак йа о'це пошеп'їчу / да 'Бога попро'с'у / 'Бога / помо'л'ус' / і попро'с'у 'Бога / ну'ї там йа / до чо'го / шо там бол'їт' / чи голо'ва до голо'ви' / чи но'га до но'ги' / дак це ўже йа про'с'у / чи до ру'к'ї / чи до чо'го / це ўже йа про'с'у 'Бога / до чо'го йа при'з'ївайу / от / шоб о'но 'помоч да'вало / о'це та'ке / с'а'ке //

З.: Ви 'в'їрите ў 'Бога ? //

— В'ї з'наєте шчо / йа вам шчо ска'жу / 'в'їрила / 'в'їрила 'Бога / і так 'небо без зем'л'ї не сушчест'вуйє / 'в'їру / шо йе шчо'то на 'неб'ї / 'їєст' Бог / на 'неб'ї / ну 'їєсл'ї о'ц'їє бат'уш'к'ї / 'во'ц'їє петла'ч'ї / от / о'ни / йак / 'молице / 'Бога п'росит' / ну от при'їде хо'ват' с'уда / так / чоло'в'їка / ну / а 'може с'то'л'ко не 'нада т'ребоват' / м'їл'їон / шо ти там поблаг'їтайєш 'Бога / ха'ї би' ти ўз'аў 'полм'їл'їона / не так / мо'їа д'їтки / полм'їл'їона й х'ват'їт' / не так / а 'може й не'ма у л'уд'їни / ни / даї м'їл'їон / за те шо во'н там по'мол'їце / а тут од'на / 'бабка / 'кола к'лад'б'їшч / не' було род'н'ї да пле'м'їан'їца / по'їхала за йїм / да ка'же / шо у йї'ж не'ма

н'їкого / 'бат'ушка / од'нен'ка / а це ми 'л'уд'ї чу'ж'їє / зб'ї'раймос' / 'хочем йї'її похо'ват' / хо'вайте / бо ме'н'ї не'ма ко'л'ї / бо там м'їл'їона не 'во'з'миш / 'ето / от йа ду'шойу / о'це йа не'на'вижу / о'ц'ї / шо о'ни л'уд'ам за'кони ўстаў'л'ають / шо Бо'г / да'ї 'молице / а 'сам'ї 'робет' / не те шо 'нада / от о'це 'начє отши'байу йа / шо о'ни 'думають / і 'в'їрет' / шо 'Бога не'ма / так і нам т'реба от'ши'буват' / шо це о'ни та'ке 'робет' / шо 'Бога не'ма / но йа со'чу'ўст'вуйу / шо Бог йє / 'їєст' Гос'под' / пото'му шо / 'їєсл'ї'б не' було 'Бога / у'же'б Лу'на / ко'тора Ве'н'єра одор'валас' / 'Сонце даў'но'б із'б'їла / 'Сонце'б на 'Земл'у і ў'пало'б / і у'се'б зас'лало / ў'се'б ізго'рило / ну Гос'под' йє / шо во'н йї'її одс'їлайє на окє'ан / ха'ї о'на туд'а падає / а не на л'уд / о / дак / от за це / йа з'найу / шо Гос'под' йє / шо вун руко'вод'їт' у'с'їм / і л'уд'м'ї руко'вод'їт' / і худобойу / ў'с'їм у'с'їм вун руко'вод'їт' / ну ка'н'ешно / о'ц'їє шо це 'банда / да ўб'ї'вайут' л'уд'єї / 'ето п'лохо о'ни со'в'їби 'робет' / дл'а се'бе / о'ни п'лохо 'робет' / і дл'а сво'її сем'її / 'ето ц'о'го не 'нада ро'бїт' / не 'нада / нел'з'а ц'о'го ро'бїт' / от //

З.: А ви порош'к'ї ўжї'вали / чи наї'б'їл'ше т'раўкам до'в'їр'али ? //

— Йа порош'куоў н'ї'їак не ўжї'вала / це ўже те'пер йа ўжї'вайу порош'к'ї / а йа т'раўкам'ї / натоп'л'у да нап'їус' / 'голову помо'чу //

З.: Ко'ли голо'ва бо'лит' / шо найк'рашчє зро'бїт' т'реба ? //

— Шчо пуд'їде / шчо пуд'їде / от ме'н'ї та'ке пуд'їш'ло / по'могло / а то'б'їє не по'може це / 'надо д'ругє шу'кат' / то'в'ї д'ругє по'може //

З.: А ви з'наєте дл'а йа'коїї л'уд'їни шо т'реба ? //

— Да'їєш / 'їєсл'ї по'може / то'ди да'їєш бу'ли / а не по'може / д'ругє шо'н'ї'бут' шу'каї / да да'с'ї / о'так / шоб помогло / а так / рен'гену ў' мене не'ма ў 'очах / шоб йа рен'геном проїш'ла о'чам'ї / не'ма н'ї'чо'го / не з'найу / да / от / да / йа розп'рашуйу / йак о'но бол'їт' / і шчо і йак і кол'ї так те'бе схват'їло / а / йа туб'є он то'го дам / о / ве'з'їт' / по'пала / по'може / а бу'вайє / й'не по'може / 'нада д'ругого шу'кат' / да / д'ругє по'може //

З.: Та'ких л'уд'єї у вас назї'вали з'нахар ? //

— Да / це кол'їс' / знахо'ри / це бу'л'ї це назї'вал'їс' о'ни / о'це 'ц'їє ле'чебн'їк'ї / а 'л'уд'ї'ж р'їд'ко 'їзд'їл'ї по 'бол'н'їцах / кол'їс' кол'їс' с'тар'їє / от / не д'їд мо'ї а ше п'радед / с'тар'їє 'л'уд'ї / так о'ни'ж по 'бол'н'їцах не 'їзд'їл'ї / бо о'ни не з'нал'ї / а от 'оп'їтнуст' / о'ни і'м'ел'ї / дар'ма шо о'ни нег'рамотнїє / от / дру'г'ї чоло'в'їк та'ку 'оп'їтнуст' 'маєє / от / шо вун йак о'чам'ї гл'анє / так вун 'думає / шо це долж'но

помог'т'і / от / о'н на ху'доб'і сп'робує / на чоло'в'іку сп'робує / а'га / помог'ло / це йа 'буду цим л'удеї ле'чит' //

168. З.: От 'л'уди 'добре ро'били / а мог'ли по'гане ро'бити ? //
— Чо'му не мог'ли / о'ни й_те'пер йе 'л'уд'і та'к'іє / шо па'гане зло з'робит' //

З.: А йак нази'вайут'с'а ? //

— Вид'ми // у йіх от йест' у д'ругой / ха'рошийе гла'за / а ў д'ругой 'очен' 'дуже пло'х'іє //

З.: А йак йіх розр'із'н'айут' ? //

— А хто з'нає / о'так роз'л'іч'іш / йак л'уд'ін'і п'лохо с'тане / од йі'йі о'чеї / да шче ш'чо_н'ібуд' по'думайе там / шоп те'бе так / да шоб те'бе так / ўс'о / чоло'в'ік у'же забол'іў / а дру'г'і чоло'в'ік н'і / от д'ругого чоло'в'іка / н'і / н'і'чого не слу'чайеце / і не бол'іют' 'л'уд'і / а дру'г'іє / от / о / 'кажут' / о'то ўже пош'ла / йі' не^н 'нада / 'кае / ў 'очи гле'д'іт' / бо ўже 'кае обл'ажеш //

З.: А йе йа'к'іс' 'зоўн'ішн'і оз'наки / шчо 'можна розр'із'нит' / в'ід'ма чи не в'ід'ма / по 'зоўн'ішн'ому 'вигл'аду ? //

— По 'зоўн'ішному / йа це не роз'л'ічу / ц'о'го / чи о'на / йі'ка о'на / це 'тол'ко сво'йім'і про'д'ілкам'і / йак у 'л'уд'ах жи'в'е / от / от о'на пос'пор'іла / о'на то'б'і 'можє пло'хе с'д'елат' / а та хот' і с'порит' / шо доб'ро 'роб'іт' / о'на не з'роб'іт' пло'хого / хот' о'на й_пос'пор'іт' / а а'на 'тол'ко доб'ро з'роб'іт' / хаї о'на з'йім і пос'варице / через поў'года йо'му п'лохо / о'на п'риде / йо'му доб'ро з'роб'іт' / ўсед'но йо'му доб'ро з'роб'іт' / чи 'ж'еншчин'і / чи муж'чин'і / ўсед'но о'на та л'уд'іна долж'на зро'б'іт' доб'ро / хто 'роб'іт' доб'ро / а та шо 'роб'іт' зло / то_ж / хай йім / ў'с'ачина / йа та'к'іх л'удеї не 'хочу / йа йіх не^нна'ви'жу й_през'ірайу 'даїже шоб ро'б'іл'і п'лохо 'л'уд'ам / а н'е ско'т'ін'і 'тоже / 'саме та'ке / ої / ну йіх //

З.: А йе йа'к'іс' прик'мети / 'кажут' йак 'ж'інка 'перша д'вер'і в'ід'чинит' у 'церкву / то то в'ід'ма / чи шче йа'кас' та'ка прик'мета ? //

— Це на 'Нов'і год / на со'в'іцк'і / на цеї / на л'удс'кі / на чо'тирнадцате число / по Рожест'ву / о / ху'доб'іна 'ход'іт' / от / при'де 'женшчина / до те'бе / у'ранци / 'рано / ў 'хату / о / те'л'ічку приве'де / ка'роўка / от / а йак муш'чина при'де / би'чок бу'де // це прик'мета / на'родна / от / на'родна прик'мета // ну йест' і спраў'жайеца / а 'можє й_не спраў'д'іца / а'ле 'кажут' / о-о / ўже ў 'мене 'буде бик / йа з'найу / у 'мене муш'чина буў / а та 'кае / а ў ме'не бу'ла 'женшчина / от 'каже ту'б'і / у'же 'буде те'л'ічка / ну о'це та'ке о'но на'роднийе прик'мети це та'к'іє // — а ше шчо / ну шчо / ска'зат' / шо шче ска'зат' // — йак чоло'в'ік і'де по до'роз'і із пус'тим вед'ром /

да доб'ро по'думайе чоло'в'іку / хто 'йіде ў л'іс / чи хто шчо 'буде ро'б'іт' / обе'зат'ел'но йо'му 'буде доб'ро / 'йесл'і д'руга йде / да 'шо_то п'лохо по'думайе / обе'зат'ел'но п'лохо 'буде чоло'в'іку / кол'іс' у 'наса 'дома / от 'в'іскочила / секре'тар / су'с'ід / 'йіде ў л'іс / і на'зад ме'н'і во'рочаце не 'можна / ну не 'можу йа / на'зад / і 'нада йт'і до ко'лодез'а / і вун 'йіде ўже / о'до / так йа переїш'ла / 'Бога попро'с'іла / шоб йо'му ў'дача бу'ла / ну і при'йхаў / тоб'і^н 'дам / 'чо_ти да'с'і / йа 'заўтре 'буду ў л'іс 'йіхат' / не сход' із 'дому / бе'ри вед'ро пус'те і пере'ход' ме'н'і доро'гу / шоб йа шче прив'йуз 'л'ісу // ну і / п'равил'но / йа ўже й_пос'лухала йо'го / і'де ў та'ке ў'рем'є / йа ўже набл'удайу / у'же з дво'ра 'кон'і ви'ходет' / йа за пус'те вед'ро / і йа ўже 'топайу / шоб йо'му переїт'і до'рогу / переїш'ла до'рогу зноў / у'дача йо'му вел'іка / ше_ї вел'іка у'дача / бу'ла / н'і'кого не 'бачиў / со'б'і наб'раў йі_кого йо'му 'нада й_при'йхаў / от / то це та'ке / бу'вайе / с'ходство та'ке / а Бог йо'го з'нає / чи це шо л'уд'іна / 'Бога поп'рос'іт' да с'каже йо'му / йак йо'го зват' / шоб Бог йо'му по'муг / не з'найу / чи 'можє так о'но //

З.: А це за'лежит' 'йакос' / чоло'в'ік чи 'ж'інка пере'ходить' до'рогу ? //

— Це од'інаково / од'інаково / з пус'тим вед'ром / а'ле 'кажут' не'ма во'ди не'ма бе'ди / а'ле та'ка слу'чце пере'вернеце бе'да / шо_й не захо'т'іў би' йі'йі / 'тойї бе'ди / а'ле 'нада й_те пере'нест'і / де ти 'д'інесе //

З.: Отже / йаки'чо пере'ход'ат' з пус'тим в'ід'ром / то це 'добре ? //

— Н'іт / не^н 'добре / 'нада 'тул'ко / шоб бу'ла во'да / с 'поўнім / пере'ход'іт' / о'то 'дуже ўс'ім 'л'уд'ам 'добре // ну це_ж так 'кажут' 'тийе шо пере'ходет' / о / і'д'і / не'ма во'ди не'ма бе'ди / а о'но наобо'рот обраш'чайеце / ої ў'с'ачина бу'вайе / у на'род'і / 'дуже ў'с'ачина бу'вайе //

169. З.: Ви пам'я'тайете йак у вас ве'с'іл':а про'ходило ? // йак коро'ваї л'і'пили / йак шчо ро'били ? //

— У нас с'вад'бу йак ро'б'іл'і / дак коро'ваї 'сам'і пек'л'і //

З.: А ко'ли о'це ўсе почи'нало'с' ? //

— Ну с_п'редка / із 'даўн'іх-да'в'ен / а те^нпер у'ж'е куп'л'айут' коро'ваї // а с_п'редка О'дама / це пе'чут' // це 'девет' баб / при'ходет' / 'тол'ко шоб бу'л'і о'ни / з муж'і'кам'і / 'девет' баб / при'ходет'^н / и 'т'істо 'мисет'^н / и ўчи'н'айут' / и це / ну / от у та'кої 'м'ісци / 'м'іск'і та'к'іє йес' полу'жанийе / з'найете ви' йіх' ? //

З.: А ра'н'іше йак ? //

— У де'ж'і / ў на'чоўках / дереў'йанийе 'ноч'в'і та'к'іє 'доўг'іє 'бул'і / дак учи'н'айут' / 'дуже ха'рош'і коро'ваї

удаїеце / у 'ночвах / у дереу'їаних // и так / це за'м'ісец' / от / три' за'м'іси невел'ічк'їе / о'так / и це кла'дут' / од'нийе три' / пала'н'ічку кла'дут' / друга 'парт'їа три' // ш'їс'ц' у'же пок'лал'і / а т'рет'а 'парт'їа 'тоже т'ре'т'у кла'дут' на'в'ерх / а по'том 'ш'їшк'і 'робет' / к'в'їтк'і 'роби / ц'їїи 'ус'і 'девет' баб / и за 'йо'го у п'їч ук'райн'ску // у п'їч / са'жайут' / на'топл'уйут' и са'жайут' 'їе'го / і гле'д'ат' у'же / шоб вон 'в'їсп'еу' і сп'їуксе / от / 'том уо'же при'чи'туйут' / до коро'вайу //

3.: А ви не пам'їа'тай'те / що во'ни при'читували ? //

— Ой / мо'їа го'лубко // при'чи'туйут' / не'їсут' на ст'ол / кла'дут' у'же с'печи / і при'чи'туйут' / шоб моло'д'їе 'гарно ж'їл'ї / от / ота'ке при'чи'туйут' / от // шоб с'вад'ба 'гарно згу'л'адас' і шоб моло'д'їе до ста л'їт 'дож'їл'ї / ота'ке при'чи'туйут' там / до коро'вайу //

3.: А як в'їдбувалос'а с'ватан'а / хто до 'кого 'першїї їде ? //

— Х'лопец їде до 'д'їу'к'ї / би'ре сво'їе старос'ти / бат'ка / 'матку / як 'їе // род'н'у би'ре / їдут' до 'д'їу'ч'їни / ту'да с х'л'їбом / з 'водкойу їдут' / ту'да // 'д'їу'ч'їна та / би'ре / роз'їазуїе пла'точок теї / пла'ток / де хл'їб / і пирих'рист'їце 'ї' поцо'луйе три 'рази теї хл'їб // би'ре 'напил пири'ризуїе / от / а моло'д'їе 'д'евочки сто'їат' за ок'ном / д'ружк'ї / в'їнос'їт' 'їїм поло'в'їну / о / а поло'в'їну остау'л'їаїе на сто'л'ї с'ва'там // от / це 'ї нас та'к'ї об'рад буу' //

170. — Тут же ж 'бачїте / хто-о 'м'еснїї буу' / при'п'їсани / однос'ел'ча'н'їн / свуї кал'хозн'їк / то'му 'дал'ї 'дом'їк / а ву'н на 'ето ви'ход'їт ни'їак'ї / ни'чого / і 'їо'му 'ї 'перву 'очирид' 'дал'ї 'дом'їк / да ше 'ї крашчи' от та'ка 'ї-п'рау'да 'ї-нашої д'емок'рат'її / дак 'ето д'емок'рат'їа / 'ето чорт з ба'лота // 'їа не 'хочу д'емок'рат'її / 'їа кому'н'їст буу' / 'їе і 'буду / і з'дохну / і не ха'чу д'емок'рат'її / 'ето не'в'ерно / 'ето об'ман / кому'н'їсти дак 'може дес' с'тарїеє кому'н'їсти / там вер'хушка / 'д'е-то / 'шо-то ро'б'їл'ї сво'їо / 'їа 'етово не з'найу / но 'ї нас / по 'мойему / у ха'з'їств'ї / не 'делал'ї ни'чого / а'га / от т'е'б'е / 'дал'ї 'должност' / об'їект 'їл'ї ра'боту / ро'б'ї / не су'м'їїш / попро'с'ї по'можут' / 'їл'ї за'м'їнит' / а не 'можеш / уха'д'ї / ра'ботаї / б'їри 'в'їла їд'ї і ра'ботаї / 'їл'ї 'косу да ко'с'ї о'так 'їак і 'ус'ї 'кос'ат' / о'так / о'так сто'їало / а шоб о'тето / с'лухаїте / и-и-и //

3.: Ви по'чали за 'косу / ви наз'вали слово 'жало //

— Ну / ну 'жало / са'мо остр'їїо / бр'їтва допуст'їм бр'їоїет' / то во'на ж за шчот чо'го / за шчот 'жала сво'го / у 'їої же 'каже 'жало 'їак у га'д'уки' / 'їак у бр'їтвї' //

3.: А то / ви 'кажете / полот'но 'їсе назї'вайут' ? //

— Полот'но / да / полот'но //

3.: О'це шо їде полот'но / це 'жало / а з 'ц'ого 'боку ? //

— Прут / прут / прут // он же заг'нути // 'жостокост' // о'на ж крeп'л'ен'їе са'мо / 'їесл'ї прута не'ма / так о'на ж 'буде г'нуц'е / с'уди / ту'да //

3.: А чим за'к'їнчуїе'ца полот'но ? //

— Шо к'рeп'їца ? / п'їатка //

3.: 'їак во'на к'рeп'їца ? //

— А там зау'с'їн'їца 'їес'ц' / от / ко'тори у'далбл'уйеце 'ї ко'с'їо і 'їамочку та'ку 'д'елайеш і 'вона за'ход'їт ту'да і 'їс'о / і 'д'ержица // а над'ївайїе ж 'їш'че 'банка / 'банка та'каїа / т'рубка і кл'їн //

3.: А 'їак назї'вайїе'ца к'ї'нец' полот'на / де ву'зен'к'е та'к'е / шо в'їходїт' у тра'ву / чи 'ї 'жито / ко'ли 'косїш ? //

— Ну 'ето п'росто / ну / но'сок і 'їс'о / но'сок //

3.: Ви ска'зали шо то 'гола ко'са //

— Ну 'їа вам ска'жу / то ко'с'їл'ї вот / допуст'їм 'с'їно ми' 'кос'їм / то'ул'ко 'гола ко'са / 'гола ко'са шчи'їтайїца / 'гола ко'са / і 'їс'о / 'косу 'банкойу при'б'їу до ка'с'їа / на пл'еч'ї і по'шоу / 'гола ко'са // ну 'їже ког'да / ви' не 'думаїте шо це ми' ко'с'їл'ї 'тол'ко 'с'їно / 'їа 'їо'го переко'с'їу / у 'мене ву'лос с'тол'ко не'ма на голо'в'ї // 'їесл'ї при'ход'їце оу'їос / 'їич'м'їн' / 'жито 'даже не 'їсп'ївал'ї рож ко'с'їт' / пон'ї'маїете / пото'му шо жен'ц'ї ж 'їак 'ї-емте'ес'ї 'ї нас було два кам'баїна // сте'чанск'ї емте'ес буу' / шо 'ето за емте'ес буу' / там з'найете с'кол'ко 'ї нас було кол'хозоу 'ї емте'ес / по 'мойому 'д'ев'їт' / дв'ї'нацїт' / 'їл'ї три'нацїт' кол'хозоу / два ком'баїни / прицеп'них кому'нариу два // з'начїт' 'їдеш уруч'ну / дл'а 'того з 'голойо ко'соїу не пої'деш / бо це ж так / 'їак ти 'жухнуу' / то 'жито 'через 'косу да по'падало / а тут у'же б'рат'ї-мої до ко'си предстау'л'їаїеш / тут во'на к'рeп'їце 'банкойу одно'їейу по'в'ерх 'тоже кар'л'учка та'ка ви'д'елуїеца та'ка / стоу'пец / і граб'ки / о-о // та'ди граб'ки жах / поло'жиу // жах / поло'жиу // а д'руга за то'бойу 'їсл'їд їде і в'їаже / во'но ж 'р'їуно то'д'ї / і в'їаже / пон'ї'маїете / о / так 'ето ж було хара'шо / іско'с'їу / да 'ран'ше 'їа / с'лухаїте / з 'арм'її 'тол'ко при'шоу / оже'н'їус' / а ко'с'їт' 'їш'че ж не ко'с'їу / 'с'їно то ко'с'їу / а шо-о 'с'їно / 'с'їно і ду'рак ко'с'їт' 'буде / зерно'в'їе 'нада // гр'ечку ко'с'їт' / о'в'ес ко'с'їт' / вот 'ето 'д'ело / ну і шо ви' 'думаїете / по'шоу / 'ї 'перву 'очирид' / 'їа з'найу / по'шоу / буу' у нас та'кої кри'в'ї голо'ва / да пага'н'ушчи / не пага'н'ушчи / а та'кої т'рeбо-ват'ел'ни // 'їак 'їа не покос'їну / те 'їпало так / плутаїе 'ї ме'не // 'їа 'їже і попрау'л'їаїу / 'їа сам со'б'ї стау' / то та при'їшла за тим в'їаже / та за тим / а ме'не 'їс'ї ми'найут' / ни'х'то за м'нойу не в'їаже / а / ах мат' тво'їа / мат' / 'женшчи'на // при'ход'е 'Карпович да 'їак 'рау'кне / ко'сар / шо ти 'д'елайеш /

хл'їб 'порт'іш / йа гово'ру / ну с'лухаї / ну ў се'редн'ому не
 'вучаца / ну 'нада ж поў'чица // і ви з'найте / йа по'мучиўс'
 'пару дн'єї / да йа 'начаў ко'с'іт' / то шче да'леко ко'са'рам / йа
 так приспо'соби'ў / шо йак замах'ну / дак хто б'ї'жит' / н'е / до
 Васи'ла / до Жида 'нада / ту'да / в'їа'зат' за йім / це к'л'ічка
 мо'йа / Жид Васи'л' / до Васи'ла 'нада / он с'у'ди в'їа'зат' /
 о'там 'каже кра'с'іво / ў'його 'каже / йак с'теле / 'ложит' //
 н'е / ви з'найте / за не'д'ілу ўс'о 'ето та'ка / ота'ка
 ака'д'ем'їа // 'Боже / да йа вам ка'жу / за од'ну не'д'ел'у /
 ну шо ж поко'с'іл'ї жи'то / це ўже жи'то ў'посл'ї // поко'с'іл'ї
 о'вес / ўже подош'ло жи'то / ско'с'іл'ї жи'то / г'р'ечка пу'зно /
 о / о'це ўже йак при'ш'лос' / о'тут у'же розмах'ні / у'л'єво /
 ўп'раво / шо ти / гек'тароў т'риста г'р'ечки / ха-ха-а / і ви
 'думайте / г'р'ечки / ну йї'ї л'о'ґко за'те ко'с'іт' / по гек'тару
 ми // о'на вобш'че м'їагка та'кайа по'д 'косу // жи'то о'но
 п'рудк'е / о / а г'р'ечка о'на л'о'ґка / по гек'тароў 'дес'ат' йа
 з'найу шо там із од'ним йа ўсе ў'рем'їе ко'с'їў / да-а-а-а /
 отпу'с'кайем 'ето ж 'ручка за ко'тору 'держиш / дак смот'ра'ж
 йак / йак н'їже опу'ст'їў то ўже йак ти ни рош'и'рай / то ўже
 'ушчи' про'ку'с' буд'еш ко'с'іт' / а йак йа пуд'наў йї'ї о'так /
 то йа мах'нуў / ў 'мене' три 'метри про'ку'с' / ко'са 'гостра /
 'тол'ко 'ложит' // попоко'с'ім ден' да йак г'л'анеш / дак 'наче аж
 не в'їриш шо це ми' ко'с'іл'ї / ўсе ле'жит' // і ск'ладувал'ї
 ўруч'ну / а шчас йа йак по'бачу с'ім чи 'вус'ім ком'баїнуў шчоб
 ві' по'лопал'іс' / да с'во'їм'ї ком'баїнам'ї ў'м'іст'ї / да са'бак'ї
 ви' / пара'з'їти / і хл'їб сто'їт' / дошч' 'моч'їт' / да ми' б йо'ґо
 даў'но ўже ўруч'ну / йа б іш'че ста'р'ї по'шоў да п'ід'їс'ат' 'соток
 ско'с'їў / а о'ни // хаї би' не 'кажнїй ден' / 'чериз ден' / ну це
 ж 'нада зр'їзат' / 'нада ж моло'т'їт' / а то з'начит' ком'баїном
 прочух'раў про'кос' / 'їл'ї круг із'д'єлаў / да і то ше там на ог'р'їхи
 поло'в'їну ш із'наў / а поло'в'їну на'к'їдаў / да за'л'із пуд
 ко'м'баїн і л'є'жит' / от йа'ка ти'пер у нас ра'бота / да 'разв'є с'
 'єтого жист' буд'є / а д'є ж за'кон наш / д'є по'радок / хто за
 це отв'є'чайє / хто бе'ре з нас / хто бе'ре спрос' / шоў йа спро'с'їў
 поч'є'му ти н'є зр'об'їла о'то'ґо й_то'ґо / при'ш'ла до'їарка о'то
 шчас / йа і тут / і на х'верм'ї ўже ро'б'їў / йа де 'хочеш там
 ро'б'їў / і ка'т'єл'ну топ'лу з'ї'мойу і / на х'верм'ї / о'то йа
 мон'т'ором / там де 'жертка отор'валас' / де кор'мушка разло'малас'
 / т'є'л'атн'їчк'ї там / к'л'їтка побу'ралас' / то мо'їо д'єло /
 д'є це пи' п'єр'єр'вала ко'рова / мо'їє со'їед'ї'н'їт' / то'му шо 'ето
 ж 'д'єн'г'ї / за'ч'єм же йо'ґо в'їб'расо'ват' / с'тоїт' / дак йа
 пр'їг'ладуваўс' так / на ру'б'оч'їх / пр'їш'ла / шо подо'їїла /
 то_ї заб'рала / а шо ж у 'Київ'ї там / 'їл'ї при'м'їром д'є / 'ето
 госу'дарство / шо ж там 'будут' йїст' / дак д'єр'ж'ї сво'їу ко'рову /
 дак ну хара'шо / дак у'же до чо'ґо голо'ва до'їшоў / це ўже

напо'доб'їє 'тайни / з'начит' / 'бачи'т' вин н'їз'а 'в'їкрут'їце
 н'ї'їак / йак б'ї йа вас не' на'казуваў / і'л'ї т'є'б'є / 'їл'ї
 'п'атоґо д'є'с'атоґо / ўс'о д'но бе'ре / дак вун хара'шо / от 'ето
 так / ти / ти 'їван / Сте'пан там / Хве'дора / Гор'п'їна /
 Ма'рус'а / по 'банци розре'шайу / з'начит' так / отра'ботала ти
 д'вадцїт' ш'їст' уп'ражок / 'їл'ї т'рици'т' уп'ражок / о'тєто то'б'ї
 т'рици'т' 'банок / йа отво'рачуїу / ну т'рижди три д'єви'носто
 'л'їтроў ну там же вун 'тоже по це'н'є / ну 'ето шчас же во'но
 о'тєто шчас же о'но д'єлаїєце / ну то хара'шо / раз розре'ш'їл'ї
 'банку 'нєст'ї / то 'можна й чо'тири' // та / шо до'пуст'їм ну
 та'ка йак 'нада / шоў 'маїє д'їти там / і во'на не' зан'їмаїєце
 дур'н'їцоїу / 'водкоїу / п'рочим / ну а'на вуз'їме 'банку / ну
 ни'хаї 'воз'їме там п'разн'їк йа'кї_то пуд'ходит' д'в'ї / а то но /
 но йа п'росто не з'найу / йа шоў у 'мене о'руж'їє було / п'росто
 йа / не рост'р'їл'уваў би' / а йа так о'то / шоп так йа'кєс' руж'їо
 та'ке / шоп уго'д'їў / шоп о'но дн'їў два ле'жало / а то'д'ї
 о'т'амилос' // бе'ре че'тири' / п'їат' 'банок / ку'да ти 'т'аґнеш /
 а йуї 'банка й_не попа'даїє на 'ето / на квар'т'їру / во'на про'п'їла
 йї'ї / а тут 'пол'зуїуце 'л'уд'ї / от ми' пр'ї'їхали / нас ус'о'ґо /
 у си'єл'ї / із 'наших 'жит'єл'їў / о'тут / ка'жис' п'їат' ко'роў /
 'їл'ї шист' 'їл'ї п'їат' ко'роў / тут 'л'уд'ї 'пол'зуїуца / а'ґа / 'банку
 при'н'єсла / 'Гал'а / принєс'ла // на ос'татку / ну дв'ї от 'сили
 і ўс'о / вот т'ї'б'є йє і 'банка / вот т'ї'б'є наш кол'хоз / вот т'ї'б'є
 'наше моло'ко / а хто от'в'єтств'єн'ї / а хто за 'ето с'лово б'є'ре /
 он бо'їєце / з'нач'їт' / чело'в'єка л'уд'їну / 'єту о'б'їд'їт' /
 пото'му шо о'на 'кине / йа гово'ру / о'на 'кине / ст'їру'ґ йа
 там / а це з'найте шо йа ска'жу йа шче вам за це / там йєст' /
 'дал'н'а х'в'єрма ў нас / 'ран'ше / це була там пт'їцох'в'єрма шче
 до нас / нас не було / хоро'шо / ну з пт'їцох'в'єрм'ї п'єр'єро'б'їл'ї
 з'нач'їт' ко'р'їўник нату'рал'нїй ко'р'їўник / о'д'їн і д'руг'ї /
 ха'рошїє дв'є 'базї с'д'єлал'ї / стан'дартнїє / там і водо'пос-
 та'чан'є там ўс'о / йєс' / ну і там го'доў с'кол'ко до'їл'ї / ну
 'ето да'л'око од нас / 'дєто йак о'так од мага'з'їна / де йа си'д'їў
 з 'вам'ї / ту'да / два с поло'в'їної до трох к'їло'метроў / ну нам
 по со'ше ту'ди ас'фал'т ха'роши про'ложєні / 'воз'їт' аў'тобус
 до'їарок / по'жалуста 'воўрем'а о'це тут / пр'їш'л'ї / са'д'їс' /
 по'їєхал'ї / опоз'дала / і'д'ї п'єш'ком / не 'хочеш п'єш'ком і'т'ї /
 ос'талас' тво'їа г'рупа / отв'ї'єч'аї / о'так би' йа посту'паў
 гола'воїу / йа т'рошки 'тоже са'бакоїу буў / та'к'їм
 на'чал'н'їчком / з'нач'їт' / до'їл'ї / ро'б'їл'ї / ро'б'їл'ї / а шчо
 отдал'он'єст' / кра'д'ож' в'єл'їк'ї / да'ваїте розб'єром розб'єром
 'єтїє дв'є 'базї / це ўже 'нов'ї наш голо'ва Гр'їн'чук /
 новоїс'п'єчени / розб'єром дв'є 'базї і с'д'єлаїєм тел'атн'їка
 ха'рошого / одно'ґо / ну і да'ваїте / ну йак 'начал'ї розб'їрат'
 о'тїє 'базї дак так / в'ї пот'аґнул'ї со'б'ї / а во'н со'б'ї / а йа

со'б'і / а шо де / а тут при'їш:ийе у нас / л'уд'і при'їхал'і с
 'западної 'Ров'енської 'област'і / п'ят' мужи'коу' / та'ких мо-
 ло'дих / сп'ециа'л'істи / о'ни 'кам'еншч'ік'і / о'ни і п'лотн'ік'і /
 о'ни ўс'о 'можут' д'елат' / от догово'р'іл'іс' / дого'вор с'д'елал'і
 з'нач'іт' / дв'е 'базі разоб'рат' / тут / п'ер'ен'ест'і / в_осноў'ном
 шо / к'ір'п'іч / вот 'ето ўс'о там 'рами там ота'коіе вот /
 'око'н'ийе про'йоми / ўс'о о'но с'тусло / зог'н'іло / пото'му шо
 ўже т'рицит' п'ят' л'іт о'но сто'іт' го^аворат' так / ну 'ето пуст' /
 основ'не к'ір'п'іч / заб'рат' і св'аз' / по ба'зах св'аз' пої'де з'начит'
 во'на не пої'де в та'ке д'іло / о'ч'іст'іт' йі'йі от же'л'іза / от
 гвозд'ей / от п'роч'его / пус'т'іт' на п'іло'раму 'буде дос'ка
 йа'ка_то / ши'л'іўка дос'ка / шо там во'на пої'де ў_д'іло / а
 к'ір'п'іч із двух баз с'д'елат' о'д'ін т'ел'атн'ік / дак йак 'начал'і
 ро'б'іт' / н'е 'в'ішло н'і 'торби н'і груш / 'торба под'ралас' / а
 г'руш'і согн'іл'і чи по'йіл'і / ну / 'ето / 'ето і см'іх і гр'іх /
 б'ратци мо'йі / он же 'бачи'т' шо та'коіе д'ело / бе'ре шче тут /
 но той моло'ди / але 'тоже так пота'туриўс' мол / ну йа же
 т'рошк'і так / йа ше_не ста'р'і / йа'к'і йа там ста'р'і 'господ'і /
 с д'вадцат' чет'вертого 'году йа ста'р'і / 'каже 'будете сте'регт'і /
 'буду / а за шчо / на йа'к'іх осно'ван'ійах / г'рошеї не'ма в
 кол'госп'і / пла'т'іт' не 'буду / йа вам дам по т'р'іста к'іло зер'на /
 да'ваї і то г'рош'і / це м'і два 'м'іс'аци й_просте'реглі / дак он
 же / йа чо'го хот'іў вам извес'т'і кон'ци / од'нажди з'начит' / но
 то'ди ска'зал'і мол шо 'каже / йакш'чо туди Жид Ва'сил' по'шоў /
 б'ез ру'жа / уб'йут' йо'го вс'о_дно / йа ка'жу н'ічор'та не
 вб'йут' / йа ко'гос' уб'йу 'перви / а по'том не'хай і ме'не вб'йут' /
 йа ста'ри / йа сво'іе про'жиў / а йак йа вб'йу моло'дого / ну йа
 ка'жу / в ме'не ру'ка не зат'руси'це / ну так ка'жу шо 'буде тим
 і 'ахну / ну там п'раўда по'п'іток ба'гато / то то'му к'ір'п'іч /
 то'му то 'нада / там же з'найтее хот' во'ни і не 'годнийе т'руби /
 вот_етийе аўтопо'йіл'к'і бу'л'і / ўс'о 'ето 'нада / т'руби 'тоўстийе
 та'к'іе / то'му на го'рожу / то'му д'ес' на то / то'му на то /
 'каждого 'ето_ж ха'з'аїство / 'кажди / а тут л'уд'і / н'е ло'жи /
 бо на'зад у'же м'і'не / 'будеш і'т'і то не 'воз'меш / а'бо во'ни в
 'тебе с_пуд нуг / те'бе пхне да 'вит'агне / та'к'іе л'уд'і /
 з'найтее / о'ни по д'жунгл'ах йак о'то д'іка'р'і жи'вут' тут /
 'каже / о йак жизн' ме'не 'кае йа сам о'д'ін / шо вз'аў 'каже /
 ўс'кочиў ўже м'і'не не 'в'ідно / во'ни нам за'в'іду'ют' шо ў нас
 'дом'ік'і ха'рошийе да в по'ганом 'м'іст'е / хот' 'чисто / не
 за'р'іше / а в йіх у'же там он йак по'шоў / дак у'же хот' 'возом
 йід' / там не 'видно н'і'чого / ну і пр'іе'жайе од'нажди голо'ва /
 це ўже йа ба'гато вам розг'ануў / пр'іе'жайе на 'газ'іку сво'їеї
 ма'шиной о'н'і догово'р'іл'іс' з'нач'іт' / йі'кої же йа с'лухаїте з
 'того ж / у с'ім і 'вос'ім ут'ра йа 'йіду туди / у'же йа 'должен
 на пос'т'і бут' / у 'д'ев'іт' йа ўже з'нач'іт' конч'іл' роботу / а

д'ес'ат' о'д'інацат' / дв'інацат' / час / чо'тир'і / і п'ят' / шо /
 Бог стере'же / хто шо 'хоче те 'роб'іт' / так а'би з'лодеї ха'роши /
 во'н 'буде в 'дев'ет ча'соў і'ти / то во'н при'де в дв'інацат' /
 воз'ме шо йо'му 'нада / во'н при'де 'токо дн'ом да наг'л'ане / йа
 'бачу хто / йа 'бачу / от пр'і'шоў там до'пуст'ім в'і'іл'і он /
 йа ўже 'бачу на шо он пог'л'адуйе / ка'жу шо / на'рав'іце / йак
 на_заўтра шо ўже ка'жу заб'раў / ех ти ка'жу / сам так / м'і
 од'і'наково так о'то н'е^н пон'і'маїе / ну^о 'ладно / пр'іе'жайе вот /
 ну йак сп'рав'і на 'мене / пус'ти на'зад / е-е-е / н'е д'елал'і так
 шо йак бр'іе / вот 'ето буў ко'сар // ну це 'нав'ік 'нада / йак
 йі'йі дер'жат' / йак йі'йі под'нат' / осноў'не йак йі'йі пос'тав'іт' /
 'можна пос'тав'іт' так кр'уч'ком ота'ко 'роўно / дак 'также 'роўно
 йак пос'тав'іш / то во'на_ж не по'т'ане / во'но_ж ба'гато
 зах'ватуйе / а йак ста'нов'іц'а кр'уч'ком дак / во'но йак не те так
 во'на йде / но'сок і'де вп'ер'од 'йесл'і ти с'іл'н'ій стаў брат' /
 дак о'на 'тута гр'ішит' / оста'йце тра'ва / во'тут_то д'ело /
 а'йакже / ко'с'іт' 'тоже 'нада 'нав'ік / 'каже ко'с'іт' йак
 про'дол'нойу п'іло'у / 'доск'і п'і'лат' / так і ко'с'іт' //

3.: А йак'шо ко'с'інув і за'лишив ку'сочок / то йак то
 назі'валос' / шо за'лишиў / а'бо о'ре і 'в'икіне йо'му п'луга ? //

— Ог'р'ехи / і ко'со'у і п'лугом ог'р'ех / ог'р'ех і ўс'о / а
 'ето п'равил'но / ну те'пер цо'го не'ма / про це 'можна не
 гово'р'іт' / 'ето л'іш'не //

3.: А 'жито 'т'і'л'ки 'косили ? //

— Ко'с'ілі / сер'пом с'ер'пом 'жал'і осноў'не / осноў'не_ж
 сер'пом //

3.: І теж муж'чини ? //

— Муж'чи'ни да / муж'чи'ни / в нас 'женшчи'ни / от у нас
 не бу'ло при'в'ічк'і / а тут наобо'рот / тут 'женшчи'ни в йіх 'кос'ат'
 бол'шинст'во / в йіх 'ж'інк'і 'кос'ат' / попр'і'ві'калі / 'каже нам
 ко'с'іт' ішо 'лучше йак / ну дак о'на ж / 'кос'іт' не у кол'хоз'і /
 а 'тол'ко дл'а се'бе / 'тол'ко дл'а се'бе 'кос'іт' / це йак о'на там
 'в'ішла да 'дес'ат' д'вацат' 'сотих іско'с'іла за ден' за два / дак
 це назі'вайеца ско'с'іла / а йак'би о'на поко'с'іла н'е'д'іл'у / дв'і
 дак о'на гвалт кр'і'чала //

3.: Чим о'рали 'земл'у ? //

— П'лугом / п'лугом ну дак / а плуг йа'к'і буў / бу'ла со'ха
 і буў плуг / у'же йак ба'гати / то маў же'л'ізного п'луга / а йак
 'б'ідні / дак маў 'соху дереў'яну / а на со'х'і де / де на
 нако'н'ечн'іку / де 'нада / де 'л'ем'еш дак там же'л'ізо наб'і'валос'
 / даї у'с'о //

3.: А йак кр'і'пиўс'а 'л'емеш ? //

— Йак на гвозд'ах / д'ірочки на гвозд'ах / йа з'найу шо
 буў / йа ше з'найу с'лухаїте / йа 'даже 'мало з'найу / но з'найу
 шо 'соху / ну от / дак п'росто / тут кл'ін 'в'істругани / і 'рало /

со'ха / 'в'ітесани / а тут надивайеце з'нач'іт' о'но 'наче дво'ї'не / і гвонд'ком / а з'найете 'дерево та'коіе 'тоже доб'і'рал'і к'репке шо і гвонд' не до'каже / засто'пор'ілос' о'но і ўс'о / у'же з'нач'іт' жи'л'ізні плуг / а ў ко'го жи'л'ізні плуг буў дак 'ето бога'тир / то ж багати буў / шо ти / жи'л'ізного п'луга 'маіе / о'рат' жи'л'ізним п'лугом / он же 'верне хара'шо / с'к'ібу 'лож'іт' / а со'ха 'ето так 'рал'іт' земл'у / а'ле ж плух та'к'і буў і боро'на та'ка бу'ла / шо то за боро'на / дв'і 'палк'і так / а дв'і 'палк'і так / с'у'ди зуб і кол'к'і / ло'зойу 'ликамі ув'язауіе / боро'на / ше'і 'борони йа'к'іе' / боро'нуіе // 'ликом ув'язували пото'му шо в'ін 'буде г'вонд'і ту'да б'іт' йак йіх не бу'ло де вз'ат' // с'і'яаў 'д'ад'ко 'жито / тут 'нада боро'нойу боро'ват' пото'му шо 'нада 'жито шоб за'р'ілос' у 'земл'у / с'і'яаў 'д'ад'ко о'вес те 'саме / а по'с'і'яаў п'росо а'бо г'р'ечку / 'можна й го'л'ейу / го'л'у де ха'рошу одру'баў / та'ку шо сам не по'т'ане / да ко'нем о'барком заце'п'іў / пот'а'гаў да'і п'росо рос'те / і'ше і ха'роше п'росо / а та'к'іе кул'тури' йіч'м'ен' / 'жито / пше'ничку йак 'с'і'яаў / дак тут 'нада бо'рункойу заборо'ват' / пото'му шо тут 'нада шоб йо'го зако'пат' т'рошк'і се'валкаі / што за'копуіе на йа'ку'то г'луб'і'ну / а п'росо тут не об'е'зат'ел'но / п'росо шо по'н'іше / і г'р'ечка то о'но б'іст'р'іі с'х'ідне / во'но не бо'іце / во'но рос'ток са'ме за 'земл'у деп'л'айеца / паш'н'а і со'б'і пош'ла / а пше'ница ўже / йак'шо йіч'м'ін' / о'до 'с'і'ем / ста'райес'е боро'ну'ват' / ну шо по'бол'ше / шо по'луч'е / шоб йо'го захо'ват' / во ! // то'да йеч'м'ін' на'с'лаву / а йак'шо йеч'м'ін' по'с'і'яаў 'густо / а йо'го поло'в'іна / заборо'ну'ваў / а вун поло'в'іна з'верху / то 'о'ун за'сох да'не'ма / а'бо во'рони приле'т'ілі да по'зб'і'рали / ха-ха-ха / да твоі йеч'м'ін' / о'то во'но і го'л'ойу / а п'росо / од'но шо 'м'ілке ўже / йе 'гоне 'дуже то 'в'ібере / а г'р'ечка 'чорна / о'на з зем'л'ойу од'і'накова / йі'ї не 'в'ідно // о'но в 'мене сеі'час ко'робка / наси'пайу / ка'робку і па'шоў / в'л'ева / вп'рава і па'жаў / шче с'лухаіте / с'і'ят' / 'тоже 'нада 'нав'ік і'м'ет' / с'і'ят' 'можна так / о'так махо'нуў о'так о'но руў'чаком і зийш'ло / а тут 'голе / а тут у'же так / йак наб'раў / дак так йак махо'нуў / дак 'токо раз / раз / о'так ру'ка ра'ботаіе / шоб во'но ле'т'іло кру'гом / а йак 'токо ти із ж'мен'і сипо'нуў дак о'но так 'ето / чоп'ком і 'буде / йа 'с'і'яаў / 'тоже / 'часто і 'густо в кол'хоз'і / в кол'хоз'і вруч'ну / гек'тароў по чо'тири' за ден' 'с'і'яаў / ну це ж 'ход'іш / розс'е'вайеш з'найете м'еш'к'і пос'та'в'ів по 'пол'у / так од ц'о'го / доі'шоў до 'того / ко'робку ро'с'і'яаў / ту наб'раў / і по'шоў і по'шоў / ну дак то'ди 'тол'ко ў два і 'л'евуіу / і п'равуіу / 'с'ейіш / по'наў'ч'івал'іс' / дак іш'че і с'е'валка тво'я так не по'с'і'е / ну це ж не допус'т'імо / шо 'ето / ўруч'ну 'с'і'е / он бу'ло й та'ке / шо / в іл'і'нецком кол'хоз'е по'с'і'ял'і се'валкойу / а у Сте'чанци м'і по'с'і'ял'і

ўруч'ну / да в нас 'жито ў д'вацат' раз 'лучше / чи од то'го чи не од то'го // с'лухаіте / при'чом тут / пр'ічом тут 'т'ехн'іка / 'ран'ше 'тоже 'т'ехн'іка бу'ла / йі'ка бу'ла / так 'л'уд'і так пр'ім'е'н'ал'іс' / так зан'і'мал'іс' / пото'му шо і'наче ж н'е бу'ло і'наче он н'е на'д'і'яаў / он не ж'даў йо'го не 'буде / бу'ло так йак 'ето 'нада і ўс'о // а кар'топл'у / кар'топл'у і счас так 'с'і'яут' / счас тут так не 'с'і'яут' / м'і 'с'і'ял'і по'д плуг // п'лугом 'борозну прог'наў і ў 'борозну йдеш / 'ложиш / 'к'ідайеш там / пр'ім'е'н'айеце так 'через д'вацат' сан'т'ім'етров карто'шина от карто'шини / де ко'тора пока'т'ілас' там / подп'рав'іў і по'шоў і по'шоў / а тут наобо'рот / тут у'же м'і 'даже 'дома так н'е ро'б'іл'і / тут п'лошчу 'в'іюрав і ло'паткойу на'копуіут' і 'садит' // дак то'ди обр'об'л'ал'і то'ди з'найете де ў нас же то'ди та ў нас же зем'л'а бу'ла 'с'і'ра / 'суп'ес' / а тут во'на йа'ка'то г'л'ін'іста / н'е'то чорно'зом / н'е'то / хто йі'ї з'найе / т'а'жола побш'че з'ем'л'а / а там бу'ло хара'шо / там бач / картошку по'с'і'яаў йак 'токо во'на чут' чут' начи'найе за'ростат' пус'кат' 'борони / 'кон'і заче'п'іў боро'нам'і зб'ів бур'іан / во / йак о'на по'доіш'ла // боро'нуіеш дес' там 'в'ік'інув карто'шину дв'і ну не'хаі де'с'аток на 'пол'і 'ето не да'вало ні'чого то не проб'л'ема / во / пон'і'маіете / а по'том йак о'на пудоіш'ла дак 'ето ж так / са'пойу 'баба / сам пома'гаіш / проі'шоў / бур'іан под'с'уок / картошка оста'лас' / чут' чут' іш'че по'д'н'алас' / о'кучи'ў / да і картошка 'род'іт' / от іш'че не бу'ло чо'го іш'че чорт коло'радс'кого жу'ка натра'в'іў / йа йо'го ко'л'іс' по'нат'а н'е і'м'іў // за ц'ого коло'радс'кого жу'ка го'доў с'кол'ко буў розго'вор / хто 'наіде жу'ка д'вацат' п'ят' руб'л'ей / шо д'вацат' п'ят' руб'л'ей / хо'д'іл'і шу'калі / а там йіх йак розв'ел'ос' // оі 'Боже муі 'Боже муі / шо во'но / йа з'найу шо во'но 'дал'ше 'буде / но 'д'іло ў те / шо м'і сво'іе отж'і'лі / а во'ни не'хаі / хаі во'ни жи'вут' пр'і сво'іей 'т'ехн'ік'е пр'і совр'е'м'он'оі / йа з'найу шоб о'тето / сам на'с'і'яаў / сам натру'д'іўс' / намоло'т'іў да поў'йуз у 'м'ел'н'іцу / да намолоў му'к'і / да 'баба вч'і'н'іла х'л'еба / да сп'ок / ех / і'деш по се'лу / да де з 'ком'іна хл'іб 'пахне дак с'танеш 'н'ухайеш / шо та'ке доб'ро / те'пер по'нат'а не'ма / ну воз'меш бу'ханочку дв'і / три / там с'кол'ко 'нада / хл'еба / во'н та'к'і с'мачни / а на'заўтра он у'же йак о'п'ілк'і к'ришице йак тир'са / а тоі хл'іб / шо пек'л'і / он та'к'і не буў / 'баба / с'лухаіте / це ж за'к'васку з'роб'іт' да на'м'іс'іт' йо'го це о'на там 'в'ім'іс'іт' йо'го / шо он / 'Боже моі / пока'чайе да спе'че дак / йес'т' тут / йес'т' тут 'не'которііе п'е'чут' / вот о'н'і 'м'ес'нііе п'е'чут' / о'ни пше'н'ішні 'тол'ко / а 'жита ж у н'іх н'е воз'д'елуіут' / 'жита тут 'с'і'яут' 'тол'ко шоп со'лома бу'ла ук'р'іт' бур'а'к'і на 'зі'му / мол 'житнойу со'ломойу 'лучше кр'і'ват' бур'а'к'і / пон'і'маіете а так / пше'н'іца в основ'ном / а у нас в основ'ном 'жито 'с'і'ял'і //

З.: А *йа'к'і були 'сапи у вас там ? //*
 — 'Сап'і та'к'і йак і тут / ха'рошийе 'сап'і бу'л'і і обик-
 но'в'ен:ийе же'л'езнийе 'сап'і //

З.: *'Сам'і ро'били чи дес' ? //*
 — Ко'вал' / у 'кузн'іци / ко'вал' / ну ў нас т'рошк'і не
 та'к'іе / в йіх 'сап'і основ'нийе та'к'іе вот о'на спл'ош'найа
 в'і'рубуйеца / а ў нас наобо'рот / от бу'л'і і та'к'іе і от та'ка
 зу'бата ро'гатка на чо'тири 'зуба во'на / да / ро'гатка // дл'а
 п'і'р'йу / о'на в'і'т'агуїе бур'йан п'і'р'еї / он же ж 'бач'т'е ко'р'ін'а
 та'койе вот йак о'тетийе прово'да / ну й о'на / 'йейу 'л'огши /
 з'ем'л'а то 'р'іхла / во'на роз'т'агуїе с'у'ди-ту'ди / а тут йак у
 'цемент'і / тут йак дошч то ше 'койе йак прої'де / а йак за'сохне
 то //

З.: *Йа'ким інстру'ментом ви користу'валис' / ко'ли скир-
 ду'вали ? //*

— В'ілам'і // же'л'езнийе в'іла й д'ер'ев'йанийе / у нас 'тол'ко
 в по'чот'і бу'л'і дерев'йанийе в'ісок'іе / на два 'роги / хто дес'
 по'паў дак на три 'роги // в'і'росток / та'койе 'дерево 'даїже йа
 з'найу / йа сам 'л'ічно 'йїзд'іў / од нас / бу'ло л'ес'н'ічество /
 к'і'лометроў вос'ем'нацат' / товсто'л'іск'е / да товсто'л'іск'е
 л'ес'н'ічество / дак йа сам 'л'ічно ту'да 'йезд'іў / ну не
 специ'ал'но / а так / о'то / 'іл'і кол'хоз і'де в д'і'л'анку / 'іл'і
 шос' не'буд' / са'д'іса і по'жал / шу'кайу / 'буду ден' хо'д'іт'
 наї'ду з'найете в'іла та'к'іе / ну 'ето ж / в'ер'шит' о'соб'ен:о от
 'с'іно сто'ги скир'ди / в'ісок'іе / так 'метра чо'тири' п'ят'
 в'іла //

З.: *А во'ни важ'к'і ? //*
 — Важ'к'і / так 'роб'іш же так обст'ругуйеш шоб во'ни
 ко'н'ешно / во'ни не 'можут' бут' не важ'к'і / но / в'се_таки'
 об'д'елуйеш так шоб во'ни бу'л'і 'логшийе і тог'да / а тут
 наобо'рот / тут вн'ед'р'іл'і і'наче / тут шос'та а в'іла же'л'ізнийе
 на'б'іў / на шуст / от то'б'і в'і'ла / во'ни грамот'н'ішийе / ну
 ўс'о_дно он на 'ц'іе в'іла с'токо не набе'ре / с'коко на
 дерев'йанийе / там 'рог'і доўшийе / там о / в к'раїн'ем 'рог'і
 'дуже ха'рошийе дл'і- нийе //

З.: *Ска'ж'іт' / а були йа'к'іс' п'равила / йак к'ласти с'кирту ? //*
 — А йакаже бу'л'і п'равила / ше_ї йа'к'іе п'равила /
 н'еспо'соб'ен дак і не ткн'іс' ту'да / 'можна с'кирту нак'ласт'і /
 'можна 'чуч'ело та'к'е роз'в'ес'т'і / шо в 'йему 'толку не' дої'деш //

З.: *А йак к'лалі с'кирту / чи було йа'кес' 'місце спеці'ал'не
 дл'а 'нейі ? //*

— А 'йак_же / шу'кал'і об'е'зат'ел'но / об'е'зат'ел'но / ну ну
 шо в'і 'разв'і / шо в'і ну ка'н'ешно вам не при'ход'ілос' / це_ж
 так в'ішл'і а'га от йак 'комната с'ено'кос тут н'іжеї / тут в'іш:еї
 там зо'ў'с'ім кол'доб'іна / шу'кайеш де 'р'іўне в'іш:е 'м'есто /

шоб н'е по'дт'е'кало / ру'байеш кус'ти йа'к'іе_то / по'удк'ладуйеш
 на дно кус'ти о'денка / назива'ўс' о'денко / і 'ложиш на йом
 'с'іно / шоб же о'но 'м'ен'ше г'н'іло / 'порт'ілос' із'н'ізу //

З.: *А йак о'це закла'дали / во'но к'ругле було чи 'доўге ? //*
 — Йак хто су'м'іў / хто к'руглойе / а хто 'роб'іт' квад'ратне /
 'іл'і прамоу'гол'не //

З.: *А шо ро'бит' / шоп во'но з'верху не зат'і'кало ? //*
 — Н'і'йак во'но не зат'е'че / 'йесл'і п'рав'і'лно ўруч'ну 'саме
 'луч:е / так / ўруч'ну / ка'н'ешно ма'шинойу так н'е на'лож'іт'
 он / а ўруч'ну 'йесл'і п'рав'і'лно ск'ірдо'ват' / вон же 'топче і
 пост'е'п'ен:о так / йак_шо вун у'же склаў в'ісо'ту ч'е'тир'е 'метра /
 так у'же вун начи'найе / назива'ют' ло'мат' лом / с'т'агуїе /
 пон'ем'ногу пон'ем'ногу / во'но йде / і'де і от полу'чайеце / у'же
 он тут так г'ребн'а то'го в'ітоптаў / шо 'о'н 'ход'іт' йак по' зем'л'і
 пу йо'м / а по'том іш'че ру'байут' х'ворост / 'лозу і з'в'азуйут'
 і йе'му о'то з'нач'іт' х'ворост назива'еце / так йак хре'бет /
 прихребес'т'ілі / шоб в'ит'ер не' зду'ваў і зл'із і обш'чешеш /
 обску'беш / во'на с'лухаїте при'л'аже / дак о'на п'росто йак о'то
 пр'імазана сто'їт' / це 'тол'ко не'в'м'іли д'ад'ко мо'г с'к'ірду
 'іл'і с'тога та'кого / ну стог к'ругл'і сч'і'таў / а скир'да о'на
 про'дол'на / нак'ласт'і та'койе с'лухаїте шоб о'но могло затек'т'і /
 'ето н'е спо'соб'ен буў //

З.: *А з'верху ро'били ше ота'ке на чо'ти'р'ох сто'їнах ? //*

— Да / да / да / 'ето і ў_нас та'ке / 'ето 'шопа / 'ето
 накри'валос' / вот йак 'нада там с'лухаїте / о'но на 'дирках по
 уг'лах по'дн'і'маїеце та к'р'іша і кол'к'і за'сажуйуца /
 просв'ер'л'ілі 'дирк'і / по'д'н'ал'і кол'к'і / шоб о'но не ос'ідало /
 дошч і'де 'іл'і сн'ег во'но не за'м'ітуїе там у'с'о // у нас 'тоже
 там 'коло Б'іло'рус'її пр'ім'ен'е'но так / а дру'г'іе со'ў'с'ом с'тавет'
 'жорд' та'куйу от / 'жердку 'толстуйу та'куйу / і кру'гом 'жердк'і
 о'то 'ход'іт' і кла'де йо'го кла'де с'тога / дак он у'же ту'ди на
 'ето / із'д'елайе йак шп'іл'ку йо'го / он н'і'йак не зат'е'че / там
 і оста'їеца_ж 'ето з'найете / дру'чок 'ети // у 'того так полу'чайіца
 у 'того так / бу'вайе і та'ке / шо і сире 'с'іно / по'годи не'ма /
 а 'його к'ласт'і 'нада / а шо йо'му ро'б'іт' / на п'іч же йо'го
 но'с'іт' не 'будеш / із'ноў за 'дес'ат' к'і'лометроў да су'шит' / а
 шо йак / 'робет' куре'н'і //сох ота'ко к'рокви / нас'тавіў /
 нас'тавіў урад іше 'палкойу йа'койу от:у'да із'б'іў / а'бо там
 ло'зойу поз'в'азуваў шоп во'но не 'падало / і 'вал'іт на 'його
 'с'іно / у'же там 'можна 'лаз'іт' по 'йом / у с'к'ір'д'і той // 'воздух
 же 'ход'іт' / із'верху / 'воздух 'ход'іт' і ўсе'ред'ін'і і во'но ле'жит'
 со'б'і хот'_би_ш'чо / н'е 'порт'іце / пон'імаїете куре'н'і 'робет'
 шоб 'ето / воз'душнийе / шоп 'воздух хо'д'іў // і в'і думайете
 о'це ў кол'хоз'і ота'койе пр'ім'ен'ал'і і 'ран'ше йа з'найу / це_ж

у нас 'тол'ко було д'вацат' п'ят' пар во'лоу / запр'агалос' 'тол'ко / запр'агалос' / д'вацат' пар / д'вацат' п'ят' пар во'лоу / да на'верно пар т'р'ицат' 'конеі / с'коко це 'йіст'і 'нада було / це ж не сч'ітат' шо там ко'ров'і / те'л'ата / те'л'іци з'і'муйт' / там ко'н'ача: в'с'акого мо 'сотн'а го'лоу / та'ких не'рал'них / шо во'ни не запра'гайуца / молод'н'ак да / да 'чорт да д'йавол / вс'о ўруч'ну пр'іобре'талос' / кор'ма / да йіх / а те'пер / та'ка 'техн'іка / мо'гуча / шо ну / ну н'і'йак 'рук'і не 'нада пр'іме'н'ат' / 'тол'ко да'ваі ма'шинам'і і вс'о // а о'на з'і'ма пр'іде / о'на голо'дуйе / да шоб в'і по'дохл'і 'сам'і / 'ето ж н'е в'іно'с'імо / н'е в'іно'с'імо / пр'і та'коі 'техн'ік'е / і шоб н'е хва'тало на з'і'му хар'ч'іу / 'Боже моі / 'Боже //

171. З.: Ска'ж'іт' / а во'ли 'доўго викорис'товувалис' у Сте'чанці ? // — У нас / 'доўго / 'доўго / о-о // во'ли / да в'і шо / йа то'ко йізд'овим го'доу два'нацат' буў / на во'лах 'йіздиў // два'нацат' год / вот 'ето с'лухайте // вот 'ето вс'у по'стаўку госу'дарству / 'к'ін'ми і во'лам'і на 'Йаноу у нас у'с'о / там / с'танц'ія / 'Йанов / заготзер'но / к'расна 'валка / а / в те'бе ха'рошійе во'ли / ти бе'реш 'дес'ат' меш'коу / да це ж меш'к'і не 'думаіте йа'к'і по 'сорок к'іло / 'дес'ат' меш'куоу к'ілог'рам по 'с'емдис'ат / во / йар'мо / йар'мо 'ето 'кур'і-пур'і 'пур'і 'пур'і / по е-е! / ло'з'іноу по'уху то'го з'л'ева / то'го сп'рава / бе'гом / пет'нацат' к'ілометроу до с'танц'ії / е / брат / йак нап'рав'ім / во'з'ілі / йа з'найу / пуд'вуд на'верно по пет'нацат' по д'вацат' / було 'конеі і по'йехал'і / в'же ж там йак м'і 'в'істроі'ліс' / йа 'перви там 'ілі дру'гі / у'же ж до нас не вме'шайеца дру'гі н'іх'то / по'радок / очере'д' / пр'іеж'жал'і / хто к'раін'і / йа / вс'о / во'ли пудо'гнаў 'воза 'ето 'в'ішчеп'іу / йіх на с'торону / 'йіст'і даў / а во'зи сто'йат' у'с'і / 'нада йак 'токо 'начал'і пуд'еж'жат' / пуд'йсхаў на в'е'са / с'лухайте з'важ'іу / так же 'саме / 'тоже оі / оі / йоі / йоі / с'кол'ко йа во'з'іу зер'на //

З.: А йак ви запр'агали во'л'ів ? //

— Йіх 'л'огше 'л'огкого / заў'йуу / да йер'мо за'нозу в'ін'ау / 'шийу ту'да ўпер да запл'ік'нуу 'палкою даі запр'ежени / це в'же не ку'он' / шо там шле'йа чи ха'мут 'нада / а-а во'ли 'л'огко запр'агат' //

З.: А з 'чого скла'далос'а йар'мо ? //

— Ну з 'д'ерева ну 'господ'і / йер'мо / йер'м'іна в'ерх / а ун'і'зу 'палка / пуд'гар'ле називалос' із в'ер'б'і де шу'кайе / з'найеш / 'л'огко ку'сок та'кой дереў'йакі / шоб була і м'а'рка на 'шийу і к'репка / вер'ба пуд'ход'іла і о'то зро'б'іу / с'лухайте / це спеці'ал'но в сел'і ста'рик та'кой / шо во'н у'же з'найе йіх йак ви'д'елува'т' / пови'д'елуйе //

З.: А ста'ре / йар'мо не ру'бали / н'і'коли не па'лили ? //

— Н'е / ка'н'ечно / 'ето ре'л'ікв'ія / а йак же // з йер'ма / 'каже х'л'іба не^н напе'чеш і борш'чу не на'вариш / а во'но так ізно'с'іло'с' / за 'його дес' по'став'іу / не'хаі / 'нада було / буде 'може / 'в'іде та'ке шо / не'ма нийа'кого / с'тарен'ке пуд'к'інут' 'ето йак зап'част' // па'л'ілі йак во'но не 'годне там / 'де_то с'лухайте дак ку'да йо'го д'іт' / 'в'ік'інут' да ка'н'ешно в о'гон' чи на о'гон' / а осноў'не так шо йер'мо іх б'ер'ег'лі / йер'мо не 'нада / а так йак во'ли збу'л'і / так і / це ж з'найете / йа вам ска'жу / це ж / 'л'ог'ім н'ед'в'іж'імим 'паром / геі / цо'б'е цоб / цо'б'е // к'і'лометр у час / па'шоу // но с'кол'ко 'можна / 'ето 'самийе 'ходк'і'е во'ли / о / йа 'йезд'іу ко'л'іс' на 'чорних на р'а'б'і'х во'лах / йа к'і'лом'етроу п'ят' у час ро'б'іу а то да'іже ш'іст' / ну 'тол'ко ру'ка бо'л'іт' пога'н'ат' / 'мелеш йо'го із'л'іва сп'рава 'побоку / е да / у 'Йаноу 'йіхат' / 'ето йа за два з'полов'іноу ча'са йа зайж'ізаў / три'нацат' з'полов'іноу че'тир'нацат' к'і'лометроу сч'і'таі / вот / там йак кру'гом ў об'їезд дак б'іст'реі т'рохи / ну то м'і ўже з'нал'і / хто де ку'доу / 'ето було ха'ра'шо / а це по'н'ат'а не було / да і во'бш'че йа вам ска'жу шо / пр'і / м'і'н'і йа жиў / ну то це ўже йак во'іна 'конч'ілас' / дак 'посл'е во'іни / да і 'посл'е во'іни да / шче б 'посл'е во'іни го'доу 'дес'ат' во'з'ілі 'ку'он'ми да во'лам'і / зер'но на 'Йанов / шо йак од'на ма'шина / шо ти 'йейу з'роб'іш / йа з'найу в нас була й то / бу'л'і в нас 'шефи в посл'едн'е ў'рем'я з 'Кийева / з к'інос'туд'і'ї / да / з к'інос'туд'і'ї Доў'женка / 'точно / дак 'дал'і нам ма'шину / ну / 'во'бшем во'ни 'дал'і по'йізд'іт' / о'на 'йакос' / су'м'іу там голо'ва 'йакос' 'йі'ї од 'того // одс'тойат' / йа з'найу була нол' два нол' три' з'іс / ха'роша / зда'рова ма'ш'іна о'т'ак м'і 'йейу і 'пол'зувал'іс' / то було 'часто та'койе //

172. З.: А йак с'тарше по'кол'і'н'а у вас / у сел'і / с'тавилос' до 'виц'іўки / до 'водки ? //

— Ну йак це / с'лухайте / йа з'найу ха'ра'шо / йа_ж не ста'р'ї / йа шче моло'д'ї / муш'чи'на // до'пуст'ім 'ран'ше йа з'найу от було ў нас / шо / а'га // куп'л'айу йа ха'ту / де_то ў дру'гом сел'і / куп'іу 'хату / ну шо 'ето / йа ж не мо'гу ту 'хату по брeў'ну йі'ї пере'нест'і / п'раўда // у йо'го к'ін' / у те'бе к'ін' / у ме'не к'ін' / у п'йа'того к'ін' / у де'с'а'того к'ін' / приі'шоу І'ван / Гриц'ко / Гаў'рило там / с'лухаі / Ро'ман / Пет'ро / посл'ухайеш ? // та посл'ухайу // ну 'нада / 'нада // ну ко'гда ? // в ну'ч на су'боту чи на не'д'і'лу / о-о на не'д'і'лу / да шо ти / то ж гр'і'х / ну не'хаі / ну на су'боту / да'ваіте по'йідем / о'но по'йідемо ў 'Тоўст'їі Л'іс / заб'е'ру'ом 'хату / рош'читуйіт' так / шоб с'кокоу там / 'вус'ім / 'десит' / ну ўк'раін'ім пит'нацит' пуд'вуд / шуб заб'рат' ўс'у / ўс'о // з'начит'

у ко'го ву'з над'ож'н'їшиї / тої бе'ре д'л'їн'ши / той ко'ротши / на'гру'жайут' так / шо 'йел'ї 'кон'ї а'бо во'ли 'та'гнут' // прив'ез'л'ї // і шо ж це // 'д'ад'ко 'л'їтру / с'тавит' на два'нацат' пат'нацат' гаўри'ку'ю і ўс'їм // е-е / 'вип'ї'л'ї да аж 'око засвер'б'їло // і хара'шо // спа'с'їбо / спа'с'їбо / г'рошеї за це не б'е'рут' / 'ето помог'л'ї / 'ето було ўза'їймо / д'ружно / а шчас // іш'че при'шоў 'ту'л'ко 'м'їрат' / а ўже стаў 'л'їтру / шче 'м'їрат' 'токо при'шоў / 'їл'ї пока'зат' / шо о'тут 'буде ў 'тебе пост'роїка // стаў / пу'ої 'його / а ву'н 'їак поч'не хо'д'їт' / п'їт' / дак не 'нада ўже і 'хата / 'разв'е 'ето жїзн' / та'е-е / во'но пост'е'п'ен:о о'так начи'налос' / о'но було за'м'їтно / шо та'к'е 'буде о'но // пу'ст'е'п'ен:о / пу'ст'е'п'ен:о о'но так і начи'налос' / с'лухайте / 'ето н'евїно'с'їмо / н'е-е //

З.: Не признавали таких л'удей шо пїют' ? //

— С'лухайте / 'ран'ше бу'л'ї / бу'л'ї / дура'ку'ю хва'тало і 'ран'ше / ну-у ни с'ту'л'ко / ни с'ту'л'ко // 'їа з'найу / у ме'не л'їчно ў са'мого п'рад'їд буў / 'тоже л'уб'їт'ел' та'к'ї буў / о / дак 'їо'му си'ни да'вал'ї / пото'му шо ў 'їо'го було три 'сина / му'ої 'бат'ко і шче два / о // а п'рад'їда 'їа з'найу 'їак сво'їїх пїят' 'пал'цу'ю // дак ви'н дер'жаў іш'че 'ши'нок і 'лаўку // ба'ранк'ї прода'ваў і 'водку / і була 'ри'ба / та'ран' та'ка / 'сушана о'то 'вобла / да та'ран' та'ка // ну 'їїдиш в Чер'ноб'їл' там 'їл'ї де ку'ди ў 'К'їїеў пуд'водоїу / там о'то ве'зе 'бочку 'ри'б'ї / во-о / там та'к'їе бу'л'ї / з'найете / з та'кого 'наче з 'лика / м'їш'к'ї та'к'їе здо'ров'їе / да 'бубл'їкоў 'етих / кала'чу'ю / во'ни ж бу'л'ї і шчас та'к'їе зда'ров'їе / во-о / по ка'п'їїц'ї / а та'ди було на ка'п'їїку два / ну-у і ўс'о / була в'їно'пол' // е-е / да'ваї / 'сотка на дво'х / да-а / 'сотка на д'во'х / а по'то'м ўже 'сотка 'ї на одно'го / ої да бу'л'ї ж та'к'їе / шо 'їак по'на'чубруїуце / дак / ну 'наше 'д'їло 'токо 'носом 'ход'їш ш'моргаїш / да пуд'л'адуйїш / 'їак та'к'е // бо з'найу / шо ко'л'їс' 'д'їда при'в'езл'ї // 'Вуса / Вус ка'зал'ї на 'їого / м'ї ўс'ї з ву'сам'ї / наш руд // на Рожест'во / 'нада шо'б у'с'ї ви'черал'ї за од'ним сто'лом / ну буў о'б'їчаї та'кої / ку'т'а ж / 'п'ерва ку'т'а / го'лодна ку'т'а нази'валас' / так ето ж 'нада шо'б у'с'ї з'найете / ве'чера 'обш'ча / с'е'меїна / ну а тут 'д'їда не'ма / а д'їд ў су'с'їдн'їм се'л'ї то'ар'гуїе / у в'їно'пол'ї у сво'ї'їуї / корч'ма ў 'їо'го // 'їїд' 'каже по 'д'їда / а хто ж по'їїде // 'їїд' / 'бат'ко / 'їїд' / 'їа ка'жу / 'їа до'роги не з'найу / та де ж / ка'жу / ме'те / з'ї'ма // зап'руг ко'н'а / са'д'їс' // заву'рачуїс' 'каже на'зад / нап'рот'їу 'в'їтру і не погле'даї но / і з'найете приїж'зайу аж до 'самого дво'ра / о пара'з'їт ку'н' буў / бу'ллани / ха'роши' ку'н' / е / д'їд заї'шоў / а-а-а / ў'їнучок мо'ї / д'їд у'же 'мене об'н'аў чо'го це ти при'їїхаў // 'баба ска'зала / шо'б 'їесл'ї ш'час шо'б ве'черат' 'їїхаў / о / шчас 'їїдем / нал'ї'вайе 'четверт' ота'ка /

пїят' бу'тилок / нази'валас' 'четверт' / га'рил'к'ї / м'ї'н'ї 'н'їзку кала'чу'ю штук пїят' / на / о-о-ої / чи канх'вету даст' / штук д'в'ї чи / а три'то це 'ї ба'гато / ну'ї у'с'о // і па'їехал'ї / при'їїдут' да да'дут' / да'дут' 'їо'му / 'їа з'найу буў 'д'ад'ко Му'ї'с'її у ме'не // 'д'ад'ко та'кої / е-е // де ти буў / шо ти не 'їїдеш на ве'черу / 'їак 'ето так / 'ладно / 'ладно / ти бол'шак помоў'чи' // о'то була жїст' / 'їа л'уб'ї'їу та'ку жїст' / а це жїст' / шо 'ето за жїст' //

З.: А с'к'їл'ки 'рок'їу 'їїд про'жїу ? //

— Сто три' / сто три' / а 'бат'ко 'їо'го / муї це п'рад'їд / а 'бат'ко 'їо'го / му'ї д'їд у'же / сто о'д'їн с поло'в'їноїу // муї же 'бат'ко / у'же 'то'л'ко д'ев'ї'носто два // 'їа з'найу ўже 'ї'їа о'до 'с'емдїс'ат 'наче насоб'ї'раў / а чорт' 'їо'го зна / 'може шче год чи два 'їа'к'ї // неохота ўже //

173. З.: Чи буў 'їа'к'їїс' о'б'їчаї поў'їазаний із буд'їу'їництвом 'хати ? // 'їак с'тавили 'хату у 'вашо'му си'л'ї ? //

— 'їак руз'ж'ї'с' / да 'майїш г'рош'ї / да куп'л'аї 'дере'во / да соб'ї'раї / да строї 'хату // 'вон' 'бач'їте ізро'б'ї'їу 'хату / то ж 'їа роб'л'у 'хату / 'кухн'у роб'л'у / не' з'за то'го шо / а шо'б там 'п'ї'чку зро'а'б'їт' // 'п'ї'чка ж 'нада // он газ про'ведут' / дак 'чорт' о / де ж тут / шо ж ро'б'їт' / дак от 'хочу / та'к'е зро'а'б'їт' / а то м'е'н'ї си'н пр'їоб'р'ї'їу / даў дос'к'ї / ну'ї о'то роб'л'у // а 'їа сам п'лотн'їк / ше'ї ха'роши' / 'їа п'їр'їро'б'ї'їу хат / о-о-о-ї // шо'б да / с'лухайте' / шо'б так у два ра'ди пас'та'в'ї'їу / дак би'ї 'бо-ол'ше' се'ло / да н'е' / на'в'ерно уд'воїїе' 'бол'ши' / 'їак о'тет'о / уд'воїїе' / 'тол'ко 'їа ж дириў'їанийе ро'б'ї'їу / 'їа ни' 'кам'е'нш'ч'їк // 'їа ни 'моу 'ками'н:оїї ро'боти' / а п'лотн'їчку ро'боту у 'ч'їсти ву'гол / 'ч'їсти ан'г'л'їїск'ї ву'гол нази'вайїце //

З.: 'їак це ? //

— Ну 'роби'це 'вугол / 'ч'їсти 'вугол обре'зайїце / то 'їе так / у хрес'ти о'так / і ту'ди сти'р'ч'їт і ту'ди / а то 'ч'їсти ву'гол / обч'їш'чайїце / о //

З.: А з 'чого почи'найїц'а буд'їу'їництво 'хати ? //

— 'їак ш'чого // с' фун'дамент'а // сна'чала кла'дут' штан'дар'ї / 'дери'во / на та'к'їе сторч'о'ма / штан'дар'ї / а на 'їїх пуд'валини і на пуд'валинах у'же пу'шоў ру'б'їт' у'в'ерх // а по'том вен'к'ї / л'їс' / 'дери'во / вен'к'ї // ве'нок од'їн / ве'нок друг'ї / но ўс'о'дно / 'дес'їт' / де 'ето 'їесл'ї ўже дроб'нен'ке та'ке 'дери'во дак дв'ї'нацит' вен'ку'ю / а так 'дес'їт' / 'вос'їм / деўїят' вен'коў і ўс'о / брус 'тоўсти' та'кої / об'їюм'їсти / і ўс'о / ну шо'б в'їход'їло два ш'їд'їс'ат / два п'їд'їс'ат пїят' в'їсо'та ўс'їрїд'їн'ї / ўс'о //

З.: А 'їак ви розра'ховували на 'в'їкна / на д'вер'ї ? //

— Йа ж роб'л'у хату / дак йа ж рош'ч'и'туйу йі'йі / до'пус'ц'ім об'йом / йі'к'і об'йом і с'коко'у йа ў йуї 'в'ікон пос'таў'л'у // ч'и' од'не / ч'и' дві / ч'и' три // ко'ліс' жи'ш та'к'іх 'ву'кон не' с'тавл'і / це ж не' 'у'кна / о / і ўс'о по'разному // і йа'ка йі'йі в'ел'іч'і'на / с'лухаіте' / на с'коко там 'буде пи'р'ерубоў / ч'и на два / ч'и на три // ну / 'комнати / о / кап'італ'ні с'т'енк'і / пи'р'еруб / ну ос'ж'і пи'р'еруб до'пус'ц'ім //

З.: *Це йак в'нутр'ішн'а с'т'інка ? //*

— Да / йак в'нутр'ішна с'т'інка // ну / там у'же йі з 'ч'ого по'пало / з'найсе'те' / там зак'р'іе г'л'іна ўс'о / шика'турка / даі от // а так / йа з'найу // о-о-о // пос'л'ід'н'е ў'рем'е / в'іни по'в'іряте // п'ят' раз йа пост'ройіўс' // а о'це 'шости // це ўже не'хаі ст'ройіт' / це ўже пост'ройіт' м'і'н'і с'чоти'рох 'досток // ож'и'ниўс' / з'найу так / не було шче ў 'мене' н'е // 'перві ў 'мени ўже буў / х'лопи'ц' / 'Саша ў 'мене' буў // ку'п'іў йа ха'т'оночку / з'найу / за п'ят'сот руб'л'ей / зароботаў у Б'ело'рус'іі г'рошеі // ку'п'іў ха'т'онку / ну і до ту'йі ха'т'онк'і йа 'начаў / йез'д'іт' ў л'іс // пот'рошку / пот'рошку / там ук'раў / там так при'д'баў / там пот'ануў / пото'му / шо воз'можност'і не' було // зро'біў са'раі / там йа 'токо труда з'д'елаў / шо са'раі зро'біў // а! // по'йа'в'іло'с' і д'руге ўже / не // да'ваі 'буду д'ругу хату // па'шоў // д'ід ста'р'і ў ме'не / дво'йродни д'ід // па'іду йа до йо'го ў су'с'іді // ў йо'го 'хатка 'мал'і'нка / вун ни с'о'годн'і заўтра пом'ре / го'това ў'сад'ба / йа там куп'л'у 'д'єри'ва // т'рох'і дос'тану з 'л'есу / і там пост'ройу / так йа і зро'біў / і так во'но й 'в'ішло ў ме'не / о // пост'ройіўс' там / пост'ройіўс' там / по'й'іхаў у Б'ело'рус'ію / под'жиўс' / подра'ботаўс' / ўже т'рох'і у ме'не г'рошеі за'пас йе / було у'же т'ис'яч із три // 'думаіу / е-е / та шо це йа ў ц'уі ха'в'ілі 'буду жи' / да неў'же це йа не мо'гу пост'ройіт' / так йак 'л'уд'і / а'ну да'ваі йа 'бол'шу // перш 'к'інуўс' / ту'ди / с'у'ди / перш з 'л'ісом не полу'чалос' / перш не 'можна було / 'с'ілно ст'рого було у 'л'ісі / йа по'шоў там чо'тирнацат' к'ілометроў там у'же ў нас у кол'хоз'і було три ма'шини / за чо'тирнацат' к'ілометроў у Тоўсти Л'іс і ку'п'іў хату / х'арошу / на дві 'хати б'рат'и моі / од'на три / а од'на чо'тири' с'поло'в'іно'у а так п'ят' / жи'ву / пере'везт'і / па'шоў до голо'в'і / на'н'аў / даў в'о'у'н ме'н'і дві ма'шини на не'д'іл'у і йа йіх ус'тиг і перев'іу'оз / пост'ройіў / три 'рази пост'ройіўс' / жиў / жиў / да 'думаіу / н'е / не на'рав'іце / 'місце йа'к'ес' не та'к'е / па'гане / зем'л'а па'гана / те / д'руге / он там ко'лодез' йе / там те / там те / да'ваі йа там // ку'п'іў йа там пага'нен'ку 'хатку і дос'таў 'л'ісу / а дос'таў 'л'ісу йак / од'на 'баба заку'п'іла со'б'і л'іс да йі 'н'ікуда ст'ройіца / йіі зди'хат' 'нада / так во'на

ме'н'і прода'ла / йа ку'п'іў 'деше'во тей л'іс і пост'ройіў хату / 'дешево пост'ройіў / 'дешево й зго'р'іло / о / чо'тири' // а так 'думаіу е-е н'е / дак йа з'найте шо / йак 'начаў / пост'е'пен:о три 'годи с'т'агуваў / по'му'ог 'коло нас там 'ран'ше буў Новоша'п'ел'іц'кого ра'йону / Новоша'п'ел'іц'к'і ра'йон буў / а там у Новоша'п'ел'іч'ах буў док / теі шо л'іс роз'д'елуваў / о! / о'то х'лопці л'есо'возами 'йіз'д'ат' / а ў нас л'іс кру'гом / там хл'іс'та / там хл'іс'та / з'найете / с'кор'н'а // йа ш о'то т'ри'цат' кор'н'ей ку'п'іў // то'ди стаў да хату пост'ройіў / то'ди йа ўже пост'ройіў 'д'єв'іт' на дві'нацат' / о / на чо'тири' 'комнат'і / та'к'і до'ма од'г'рохаў і шо ни с'далос' за труд одпла'т'іло / с'ім год по'жиў і а'варийа / св'іс' / да і ни'ма // спа'л'ілі / йа йі'йі пост'ройіў сторч'ову / не о'так / а в'о'так / і к'ірп'і'чом обло'жиў / же'л'ізом нак'ри'та була / ха'роша була / ха'роша // ну 'д'ело ў том / шо ўже не'ма ни ха'рошой / ни пло'хой / йа у'же не пон'і'маіу ни'чого / ми'н'і ўже 'тута хара'шо / йа н'ікуда не 'хочу / бо ў 'мене не'ма ни'чого //

З.: *Йак ви ук'р'і'л'али ст'роп'іла ? //*

— Ну йак же ж / с'лухаіте / а там же пудри'зайсеца ўс'о / пудга'н'айсеца / при'па'совуісеца так шо і во'да ту'да не за'ход'іт' / плотно / а'йакже / шо ж то за плотнік /... ну дак а йак же / і н'іх'то ме'не не ўчиў / сам у'чиў / од'но д'ід / д'ід ме'н'і пока'заў / о / там ў су'сід'ном се'л'і йа з'йім ро'біў з'начит' // раз бесп'латно йо'му пома'гаў / полто'ра 'міс'аца / а раз вун ме'н'і пла'т'іў // 'каже н'ет // бесп'латно ўже х'ватіт' / ме'н'і // йа по'шоў од 'його ра'ботат' / ра'ботаў / хара'шо ра'ботаў воб'ше / но 'ето т'а'жола ра'бота //... с'лухаіте / 'вікна ко'да о'сажуйеш ко'робку / так о'на ж на 'пал'цах / там же 'пал'ци а от'ул' же у ко'робках па'зи та'к'іе / а'ни над'і'вайуце / с'лухаіте / в'еш'н'ак 'в'ерх'ні расп'і'райсе с'пудн'і 'тоже / там во'на за'д'елана буд'-'буд' / н'е 'витолкн'еш ко'робку / н'е // шчас о'ц'у ко'робку так / при'шоў толк'нуў / так во'на і упа'де //

З.: *А йак ви ст'є'лили пуд'логу ? //*

— Ну 'ето ўже з'найете / йакшо йест' воз'можност' то ст'є'л'і по'ул / а 'йакшо не'ма воз'можност'і / то ви'б'іі гл'і'ной то'чок да і хо'д'і на то'чку / о // но ў ме'не було ўс'о на ма'з'і / о-о / йа ўже од'г'рохаў со'б'і до'м'інку / ох-ох-ох / і в'і'ранда // і брат / чо'тири' 'комнат'і / ўс'о //

З.: *Йак ви би'б'ірали 'місце н'ід 'хату ? //*

— Ста'р'і'е ви'б'і'рал'і / йа з'найу м'і'н'і / м'і'н'і аж пуд д'в'ір пу'казували 'місце / о'це х'ароше 'місце / о'це х'ароше / пос'л'єдн'у хату йа сам пост'ройів / а'ле 'тоже не х'ароше 'місце / бо во'на зго'р'іла // спа'л'ілі да і не'ма // так //

174. З.: *Йа'кого ви року ? //*

— Д'вацат' чет'вертого //

- З.: Де ви робили у селі своєму ? //
- У кол'госпі //
- З.: Як там роботи були ? //
- Разнийе //
- З.: На чому кол'госп спеціалізувався ? //
- Л'он // у нас с'їял'ї л'он / так / бо... 'бол'шу 'виручку да'ваў л'он / с'їял'ї по'с'їют' / по'том бе'рут' / б'їут' го'ло'ўк'ї ж 'ц'їе л'ону / ну бе'рут' цеї л'он / бе'рут' / у нас 'кажут' / брат' 'нада / ру'кам'ї / уруч'ну бе'рут' / і ма'ши'нам'ї ўже б'рал'ї ў пос'л'едн'е ў'рем'їе //
- З.: А як к'рашче ? //
- Ру'кам'ї / да'ї так во'но / ма'шина 'гарно к'лала / в'їр'ївала з 'коренем і к'лала / просто ў ра'дочки / так і к'лала / 'гарно к'лала / а це ж ру'кам'ї то 'важко / а так / у'же / б'рал'ї о'то б'ралка поло'ж'їла йо'го / а по'том у'же 'л'уд'ї ў сноп'ки в'їа'зал'ї / хо'д'їл'ї в'їа'зал'ї сноп'ки' //
- З.: А чим в'їа'зали ? //
- А 'л'оном / о'то ж / 'воз'миш / от'д'їл'їш т'рошк'ї / як здо'ров'ї л'он / то так йо'го зв'їажеш / а як л'он ма'лен'к'ї / дак ота'ко б'рал'ї / о / пе'рев'есла назива'єце / о'це пе'ревесло так б'рал'ї йо'го / з 'л'ону //
- З.: І це са'м'ї робили ? //
- Са'м'ї / а хто ж / з'лож'їм / а по'том / о'це пе'ревесло / а с'у'ди 'лож'їм л'он / а по'том за йо'го //
- З.: А чим ск'ручували ? //
- А ск'ручувал'ї те н'їчим // о'так одо'го с'у'ди вотк'нул'ї / да'ї го'тови сноп' //
- З.: Ру'ками ск'ручували ? //
- Ру'кам'ї //
- З.: А 'палочки спеціал'нойі не було ? //
- 'Палочка то / 'жито 'палочкойу / 'цурка / із 'самого 'жита / о'так як о'цеї / л'он //
- З.: А коли ви робили пере'весло / то не обте'реб'їувалос'а там ? //
- Н'ї / во'но за'ход'їт' усере'д'їнку ту'да / і так во'но і 'гарно в'ї'ход'їт' //
- З.: Ц'ї'нами мо'лотили ? //
- Ц'ї'нами сно'па / то роз'їазу'їут' / пе'ревесло це розри'вай-ут' / 'ложат' ту'да де'ї со'лома / да'ї ц'ї'нами мо'лотет' / а по'том об'ратно бе'рут' д'ругу / у'же не м'їату ту / ж'мен'у / да'ї зноў бе'рут' в'їажут' / к'рутет' пе'ревесло / да'ї зноў / 'ложат' на це / на с'нопа / да'ї в'їажут' / це ўже 'цуркойу / 'тоже в'їажут' / це ўже назива'їут' кул' у нас / як із 'жита / дак то ўже буў кул' //
- Дл'а 'чого кул'ї викорис'товували ? //

- К'рил'ї к'ришу / со'ломен'їе к'риши' на 'хатах / ху'добу / с'їчку / с'їчку с'їкл'ї на сич'карк'ї //
- З.: Кожен маў с'їч'карку ? //
- А як не маў / там у селі / хай с'ко'л'ко бу'ло / дак до 'його хо'д'їл'ї / у йо'го с'їкл'ї / он 'гостриў но'жи 'тийе / ўсе / і до йо'го 'л'уд'ї хо'д'їл'ї і с'їкл'ї //
- З.: За те шчос' пла'тили ? //
- Пла'т'їл'ї / хто як це / хто як це / хто плат'їт' / хто як / у ко'го як ви'ход'їло / пла'т'їл'ї //
- З.: Шчоб сво'їе ха'з'їство мат' / то т'реба бу'ло ба'гато 'мати ў'с'аких приспособ'л'ен'їй ? //
- А'їакже / і ц'їп / у'се і бу'ло / у 'кажної 'хат'ї у'се'ї бу'ло / і ц'їп буў / і пра'ч буў і ўсе бу'ло //
- З.: А пра'ч шо то та'ке ? //
- Пра'ч / це ўже л'он б'їут' / пра'чем / л'он / як ше / то ма'ш'їна ўже те'пер мо'лот'їла / а то пра'чем л'он б'їл'ї / о'то с'нопа бе'рут' 'ложат' і пра'чем б'їут' //
- З.: А л'он у'же заб'їр'али у вас пере'битиї ? //
- Заб'їрал'ї ў нас л'он ўже го'тов'ї / у'же по'б'їти / поло'ж'їл'ї / пос'лал'ї дес' на стер'н'ї / да он там 'м'їсец поле'жаў / по'том із'ноў як 'в'їлежаўс' / йо'го / а по'то'м у'же со'б'ї'райут' як 'в'їлежаўс' //
- З.: А з'в'їдки ви з'нали / що 'вилежаўс' ? //
- А йо'го по'терт'ї 'нада / о'то бе'реш т'рошк'ї л'ону / пот'реш / і во'но ўже 'в'їдно / як у'же там / кост'рица не оста'їеце / ўже 'о'н 'чистен'к'ї / о'н ўже 'в'їлежани / як іш'че там кост'рици ба'гато / то шче не 'в'їлежани // а то'ди ўже соб'ї'райут' / в'їажут' із'ноў у сноп'ї / у та'к'ї здо'ров'ї / і на ма'шину / при'їеж'їзайе ма'шина і г'руз'ат' на ма'шину / і ў Пол'їс'ке ў нас в'ї'воз'їл'ї / а 'дома оброб'л'ал'ї у нас 'терн'їци та'к'їе бул'ї / та'ка 'палка д'в'ї / і тут 'м'їжду 'їїм'ї / та'к'їе д'в'ї / т'їх / д'в'ї 'тоже 'дошчечки / а тут у'верху та'ка зноў 'тоже із 'ручкойу да о'то ту'да їїх 'ложиш і мнеш їїх / це 'терт'ї л'он / то м'їат' ко'нопл'ї / а то но'гам'ї м'їал'ї ко'нопл'ї / а це трут' л'он / а по'том тре'пайут' л'он / а там та'к'їе 'тоже т'ри'пла / називалос' / треп'ло та'ке / дак о'то / у ж'мен'у бе'реш / с'тавиш до 'чого і тре'пайеш / о'так же 'тирсу / ц'у / кост'риц'у ту ўс'у вит'рипу'їш / шоб'о'н у'же 'чистин'к'ї шоб буў / 'м'акен'к'ї во'н ўже то'ди / 'чистин'к'ї / 'добре п'рас'ї //
- З.: Л'он теж п'р'али вер'теном ? //
- Вер'теном //
- З.: А де б'р'али їїх ? //
- То'ч'їл'ї / ў селі то'ч'їл'ї / 'тока'р буў / дак то'чи'їу //
- З.: А 'кузн'а сво'їа бу'ла ? //

— О'д'ін кузн'ець йе тут о'д'ін / була 'кузн'а сво'йа / так ву'н і тут у 'кузн'і 'роб'іт' / за'булас' / о'д'ін тут моло'ди / дак ву'н йа не з'найу чи там 'дома ву'н ро'б'ію / чи н'е / а тут у'же 'роб'іт' кузн'е'цом / у Паскоуш'чин'і //

З.: А що з ко'нопел' 'робл'ат'? //

— Ко'нопл'і / о'тож / там зер'натка / та'к'йе / так / дак о'то л'е'карствене во'но / то'го ж / зер'на 'тийе / раз / а о'та са'ма / та / о'то ба'дил'е те / так / дак йо'го ж трут' / рост'і'лайут' о'це / рост'і'лайут' / а по'том зб'і'райут' йо'го об'ратно / трут' / а по'том шта'ни муш'чинам 'шийут' / п'рал'і і т'кал'і / і 'шил'і / коноп'л'ане / 'кажут' л'ане полот'но / і коноп'л'ане полот'но / те креп'чіше ко'нопл'а / те к'р'іпке ўже / о //

З.: А т'кали одна'ково? //

— Од'наково т'кал'і / і шче і ко'нопл'і / от це ж л'он це потре'пайут' на тре'палку / потре'пайут' / а ко'нопл'і дак 'тийе ў но'гах попо'топчеш / попо'топчеш у но'гах / ко'нопл'і / а то'д'і / ну шоб 'ма'гк'і буў / во'но ж твер'де та'ке / а по'том бе'рут' 'мички 'мичут' / 'мички а по'том пре'дут' / верете'но та'ке / і пре'дут' п'ражу / по'том з'мату'ють на клуб'ки / а по'том у'же сну'ють / п'ражу / і тчут' // йа так т'кала / йа шче т'кала / 'матка по'коїна 'жива була / то ўже так ў ш'колу хо'д'іла / то у'ч'ілас' 'коло йе'йі / т'кала / а по'том 'матка ў'мерла / ў нас 'кажут' два'нацат' 'губок о'тож / йа не з'найу с'кок'і ў 'губц'і 'метроў / 'разни'е ж 'хати йе / на йа'ку 'хату сну'ють / дак два'нацат' 'губок у'мерла / і ост'ав'іла м'і'н'е / а м'і'н'і було ш'іс'нацит' год чи шо / то йа йе'йі за л'іто 'виткала / так би'л'і 'воши' на'пал'і на ми'не / тико / 'тийе к'росни / а во'но ж / це йак з'найеш / дак о'но не 'путайце / і н'ітк'і р'вуце і ўсе / а то йа йіх л'іто там / але ж 'виткала / і те'пер / іш'че ў ме'не те полот'но / йа дер'жу //

З.: А що то та'ке 'губка? //

— 'Губка / це йак сну'ють / сну'ють у'же п'ражу / так дак о'то / у 'хат'і с'т'інка / йа'ка с'т'інка / от / ў од'ної кол'к'і та'к'йе заби'вайут' з'к'райу с'т'інк'і / і ў дру'гої / і то ўже так сну'ють / о'то / на 'тийе ко'лочки о'то / і о'то назива'йеце с'ко'л'ко ўже 'губок / о'то од'ного ко'лочка до дру'гого / о'то ўже начи'на'йеце 'гуп'ка / назива'йеце // а на 'метри / то ў'с'ака ж 'хата йе / і ма'лен'ка 'хатка йе / і здо'рова 'хата йе / 'метроў чо'тири' //

З.: А ў що заби'вали ко'лочки? //

— У с'т'енку / там 'робет' 'хати / і та'к'йе бу'л'і д'ірочки / п'росто дл'а 'ц'ого / вик'ручуйут' с'вердлом / т'йе д'ірки / а по'том заби'вайут' ту'ди ко'лочки / і о'то ўже сну'ють / о'то 'гуп'ки' полот'на //

З.: А за шири'ноюу йа'ке во'но було? //

— А за шири'ноюу во'но ўже було / о'то ўже за'в'іс'іт' от 'берда / з'найете та'ке 'бердо / шо тче ўже во'но / п'р'іб'і'вайе ўже / п'р'ажу до полот'на / п'р'іб'і'вайеш 'бердом / дак о'то 'берда / 'тийе йест' і вус'м'урка / і де'у'йатка / і од'і'нацатка / і два'нацатка / це ўже та'ке то'н'ухенечке / 'гарне ўже / два'нацатка / дак о'то ўже во'но / і то'то / за'в'іс'іт' от ц'о'го / от 'берда //

З.: А полот'но було гла'ден'ке? //

— Гла'ден'ке / гла'ден'ке //

З.: А можна було шоб во'но по р'ізн'ому вите'калос'? / тоўшче / тон'ше? //

— А-а / дак йа'ка п'р'ажа / йак ти напр'адеш / та'ке 'буде і полот'но / йа'ку ти п'р'ажу з'робиш / а с'катерт'і / нап'риклад / дак / із полот'на наш'і'вал'і / у зори виши'вал'і / да по'том із'ноу із ц'іх л'аніх н'іток к'ружево пле'л'і / і при'ши'вал'і //

З.: А пле'ли чим? //

— Кр'уч'ком ота'ке / те шо йа з'найу //

З.: А 'зараз мак у вас с'ійут'? // не вир'і'зайут'? //

— 'С'ійут' / і ў нас о'це п'рошли гот хо'дила м'і'л'іц'йа / да ц'о'го / шу'кала й вир'і'зала / цеї год 'йакос' так проіш'ло / 'поза 'маком у'же не 'ход'ат' // а хто там / знаў / шо це ст'рашне / н'іх'то ц'о'го і не'знаў / це ўже те'пер / 'кажут' нарко'мани да нар'кот'ік'і / а то'ди ж / н'іх'то ц'о'го не знаў / о'ц'іх нар'кот'ікоў ц'іх //

З.: А коли вир'і'вали / то у вас ка'зали по'лот' чи рват' / чи йак? //

— То рват' / йак у'же пос'п'іў у'же / дак вир'і'вайут' / а йак у'же по'лот' / дак йак о'то ма'лен'ки шче / йак 'з'іл'е / бур'йан йак в'ір'і'вайут' / дак о'то 'пол'ут' //

175. З.: Ска'ж'іт' / де дер'жали ко'ни? //

— Бу'л'і / пудна'в'еси / там 'коп'і с'тавіл'і / йак це // а 'коп'і / ў нас і'ше було / на 'коп'і та'ке гум'но називалос' / то са'раї / а то гум'но //

З.: А йа'ка р'ізн'ица м'іж н'ими / м'іж са'райем і гум'ном? //

— Йа'ка риз'н'ица? // це са'раї / тут сто'йіт' ко'рова / поро'с'ата / ўсе / о'це та'ке / ў са'райі / а гум'но / це ўже там з'ложува'ўс' хл'іб /сно'п'і / о'це за'ход'іш / о'це та'ко / це т'ок назива'ўс' / в'іб'іти / тут мо'лог'ет' / по ц'у с'торону скла'дал'і сно'п'і і по'ц'у сно'п'і / 'бол'ше там у'же н'і'чого не'ма //

З.: Ска'ж'іт' / а мо'лотили не т'іл'ки 'бат'ко із сво'йіми 'д'іт'ми / а і шче ко'гос' про'сиў / шоб ра'зом мо'лотит' / об'й'єднувалис'а / скла'далис'? //

— У нас не складаліс' / у нас не було такого / у нас кажне со'бі'моло'т'іло //

176. З.: А с'ім'ї / ро'дини були велик'і у л'удеї ? //

— По р'ізному / по р'ізному / було ба'гато с'ім'їа / а друга мала с'ім'їа / по р'ізному йак //

З.: Йак називали бат'к'іу бат'ка ? // йак ваш'і д'іти будуть називат' вашого бат'ка ? //

— Д'ід //

З.: А вашу маму ? //

— Баба //

З.: А казали бабка / чи баба ? // йак о'нук звертаўс'а ? //

— Бабо / або бабко // це ўже йак хто на'учит' / йак сем'їа восп'ітує де'теї // 'може бут' ше і по дру'гому ска'зат' / це йак во'но / сем'їа йак де'тей сво'їїх в'іучит' / так во'на і 'робет' / во'ни 'бачет' д'ет'і / йак бат'к'і обраш'чайуце до сво'їїх бат'куоў / так / йак по ха'рошому / і д'ет'і 'будут' по ха'рошому / а йак 'бачет' / шо бат'к'і так / так і д'ет'і так обраш'чайуце //

З.: Д'ід і баба / йак 'будут' називати ваш'их д'ітей ? //

— О'нук'і //

З.: Х'лопчика йак 'будут' називат' ? //

— Ў'нучок //

З.: А д'іучинку ? //

— Ў'нучка //

З.: А коли ласкаво хо'т'ат' ска'зат' / звернутис' ? //

— Ў'нучка / ў'нука / 'кажут' йак так / ў'нука / а то ўнук / а ласково / то 'кажут' ў'нучок / а то ў'нучка //

З.: Ваш'і д'іти йак наз'вут' вашого брата ? //

— Д'ад'ко //

З.: А ж'інку д'ад'ка йак ? //

— Д'адна / 'кажут' //

З.: А вашого чолов'їка брат / то теж д'ад'ко ? //

— Д'ад'ко //

З.: Не було р'ізниці / чи ваш / чи чолов'їка ? //

— І то д'ад'ко / і то д'ад'ко / а сест'ра / і то т'у'отка / і то т'у'отка //

З.: А то д'адна і то д'адна ? //

— Да / то д'ад'ко / а то ўже т'у'отка 'буде / йак сест'ра / то т'у'отка р'ідна / а то д'ад'ко / а йак брат / то то д'ад'ко / а то д'адна //

З.: Йак ви наз'вете чолов'їка вашой сест'ри ? //

— А Бог його з'нає / йа і забулас' / йак во'но ўже / 'йакос' же ж 'кажут' на йїх / а йа забулас' //

З.: Йак вам при'ходитьс'а чолов'їк вашой д'очки ? //

— З'ат' //

З.: А йакшо ваш син мае ж'інку ? //

— Не в'їстка //

З.: А йак ви називаєте бат'к'іу вашого з'ат'а ? //

— Сва'ти //

З.: Не в'їстку не називають св'їст' / св'єст' ? //

— Ну це 'йакос' во'ни / о'це ж / о'це / в'ї ме'не 'ран'ше п'їтали / дак о'то йак во'но називаєце / о'то св'їст' / о'то та'ке / не в'їстки ц'їє / ну йа ц'ого забулас' у'же / не ска'жу //

З.: Так у'же не го'вор'ат' м'їж вами ? //

— Да / да / да //

З.: Не в'їстка / це коли у'же була свад'ба / а до ц'ого йак йїї називають ? // коли ви почи'наєте йїї називат' не в'їсткойу ? //

— Йак у'же не в'їстка / йак о'ни у'же свад'ба проїшла / то то'д'ї во'на у'же не в'їстка / а так 'кажут' не в'їста // не в'їста по'щ'ла то'го і то'го / то це ще не в'їста / а ўже не в'їстка / у'же насто'їашча / у'же йак пос'ватал'іс' //

З.: Йак називаєца / коли в'їн 'ходить' до нейї ? //

— Не в'їста //

З.: А йак в'їн 'ходить' до нейї / то йак ка'зали / л'уб'їце / ко'хайце ? //

— Л'уб'їт' //

З.: А не ка'зали / в'їн зали'цайца / шо то та'ке зали'цайца ? //

— Ну це ж зал'їцайце / л'уб'їт' / дак зал'їцайце / це од'не і те ж / у нас / по'н'ат'а та'ке //

З.: А не ка'зали / в'їн до тойї 'ходить' / чи йак це називали ? //

— Ну 'кажут' / до ти'ї / до ти'ї 'ход'їт' / от тої і тої до ти'ї 'ход'їт' / от там л'ван 'ход'їт' до Па'раск'ї / чи йак / о'то 'кажут' о'так / 'ход'їт' до йїї //

З.: От у с'ім'її є троїє брат'їу / йак йїх 'будут' називати ? //

— С'тарш'ї / се'редн'ї і мо'лодш'ї //

З.: А йакшо це ос'тан'а д'їтина у с'ім'її / йак йїї називали ? //

— У нас так не називал'ї / шо'б там / назви не було та'койї / 'кажут' ос'тан'ї ўже / 'сам'ї мо'лодш'ї //

З.: А не називали / шо в'їн 'сами л'уб'їми / та'киї / шо його най'б'їл'ше шко'дуют' ? //

— Бу'вайе ж та'ке / шо 'кажут' 'сами л'уч'и / 'сами л'уч'и ў сем'її / із п'їт'ох чи із с'куки д'їтеї од'їн 'сами на'л'уч'и //

З.: А йак у вас 'палец' називали ? //

— М'їз'инчик 'палец' / а цеї ... се'редн'її / ука'зат'ел'ни / а це вел'їк'ї //

З.: Це ваш'і д'іти ? //

— Сестри'нийе //

З.: А йак ви наз'вете д'їтеї сест'ри ? // йак во'ни вам при'ход'їца ? //

— Плем'яни́к'і по рус'к'і / а так ка'зал'і не'бог / не'бож'і / в'ін не'бож / а во'на не'бога //

З.: *І це неза'лежно / чи це сестри'н'і / чи це б'ратов'і ? //*

— Да / не'боги //

З.: *На ве'с'іл'і не'боги й'ако' шану'вали т'ітку ? //*

— А й'акоже / т'уток шану'вал'і / т'уткам по'дарк'і да'вал'і / на с'вад'б'і ўже / ў нас / нап'риклад / та'ка мо'да бу'ла / шо ўже й'ак да'руйец'а / йі'йі сторо'на ўже / мо'лодо'й / дак во'на зве 'бат'ку / 'матци / 'баба / й'ак йе / д'ід / у 'хату / і 'сестри' / у'с'ім / це ў 'перву 'очирид' / хреш'ченим // шо хрис'тит' / до 'церкви ўже не'сут' / й'ак 'род'іце / дак о'то хриш'чени 'бат'ко / хриш'чена 'матка / о'це по'дарк'і нам та'к'ім да'йут' // о'це наїб'л'іжч'і 'род'іч'і / о'це наїб'л'іжч'і //

З.: *А хто да'їе по'дарк'і ? //*

— А хто да'їе ? // 'матка з 'бат'ком мо'лодо'й / а й'акоже //

З.: *Ро'дин'і мо'лодо'го ? //*

— Да / мо'лодо'го / а мо'лодо'го ўже мо'ло'дуй да'їе по'дарк'і // дак мо'лода да'їе по'дарк'і / а мо'лоди ўже скл'і'кайе гри'шам'і там / гри'шам'і ўже ў 'хату і 'бат'ка і 'матк'і по'дарк'і / а остал'ну ўже 'роди / гро'шам'і скл'і'кайут' / ну от нап'риклад с'вад'ба йде то от бе'ре там о'д'ін дру'жок / бе'ре і 'каже / шо ў 'нашої мо'лодо'й йест' та'к'і'то / там т'ітка та'ка'то / от / да хаї 'вине по'дарок цеї / во'на бе'ре / да'руйе йім ш'част'а / 'дол'у / 'доўг'іе 'л'іта / о'це та'ке //

З.: *І во'на йім да'руйе ? //*

— Ну во'на ўже да'куйе йім / й'ак у'з'ала во'на по'дарок / то во'на і 'каже / спа'с'ібо / мо'лодо'му і мо'лодо'ї за по'дарок //

З.: *А т'ітка мо'лодим 'дарит' шо 'небуд' ? //*

— А й'акоже / а т'ітка долж'на 'добри по'дарок пода'рит' // а й'акоже / т'у'тка / це ж осно'ўне т'у'тка / а хто ж / т'у'тка ўже 'гарни по'дарок / го'туйе / йа о'но хриш'чена мо'йа 'буде / хриш'чен'іца / йа хрес'т'іла ў 'К'іев'і / 'замуж 'буде йт'і / дак йа ўже йуї ку'п'іла верб'л'уже од'і'яло / йа йуї ку'п'іла ўже та'ке од'і'яло / йа ўже йуї пуд'зорн'іка 'ви'шила / йа ўже йуї п'ростин'у пок'лала / хриш'чен'іца мо'йа / йа йі'йі хрес'т'іла //

З.: *А шо та'ке пуд'зорн'ік ? //*

— Ну пуд'зорн'ік / це та'к'і наши'вайут' / т'і'є / п'ростин'і наши'вайут' / так то п'ростин'а на ўс'у / а то та'к'і'є до кро'ватк'і та'к'і'є / ко'ротин'к'і'є / дак йа ўже на'чала ў Сте'чанци / да ни 'кончила / а це ўже газ пров'ел'і / да то не бу'ло ў'рем'я / а це ўже п'рошлу 'з'іму газ пров'ел'і / дак у'же ро'боти поло'в'іну не'ма / а шо 'будеш ро'б'іт' / от йа йі' пуд'зорн'ічка то'го 'конч'іла / а й'акоже //

З.: *А це шо ви 'будете да'вати йі' / це 'буде й'ак нази'ватис' ? //*

— По'дарок //

З.: *Ко'ли ви хрес'тили / вам да'вали по'дарок / чи й'ак нази'вали ? //*

— По'дарок / йа хрес'т'іла / ме'н'ні да'вали / йа за'булас' / а'ле на п'лат'а да'вал'і / 'хустку да'вал'і / йа хрес'т'іла і йа 'гарного по'дарка не'су ту'да // а те'пер от 'замуж і'де / дак 'йа ш'е'ї хриш'чена / йа долж'на / ше'ї г'рошеї 'нада пумуг'т'і дат' / хриш'чена / а ў ме'не бу'ло два'нацат' чи три'нацат' хриш'чен'ікоў у'с'іх // о'ни прийеж'з'айут' / у'заўтре Пре'чиста / і'дут' до хриш'чено'й / а й'акоже // на Пре'чисту / на п'разн'ік'і // це наш бу'ў п'разн'ік / у Сте'чанци / храм / храм //

З.: *У вас бу'ла 'церква Пре'чисто'ї ? //*

— А й'акоже / ў нас 'церква бу'ла / о'га / по'том ро'зо'б'рал'і 'посл'е вої'ни / пос'тавл'і там гос'т'ін'іцу з 'нашої 'церкви / йа то'ди ма'ла бу'ла / но йа г'рох'і з'найу й'ак 'церкву ту / хрес'ти сши'бал'і з 'церкви з'теї / й'ак 'т'і'є хрес'ти 'падал'і / з'вони з'вон'ат' // а 'думайте / о'це ўс'у 'поган' 'робет' хто / сво'й і 'робет' / 'думайте мо'чу'ж'і / от чу'ж'і н'іх'то не по'л'із хрес'ти ск'і'дат' / да сво'йі по'л'езл'і / наш'і 'л'уде //

З.: *Ска'ж'іт' / а й'ак хрес'тили д'і'теї ? //*

— Й'ак хрес'т'ілі д'і'теї ? // 'бат'ушка / ў 'церкву / ў 'церкву / 'бат'ушко отпра'ўл'айе мо'л'ітву там чи'тайе / а по'том за йо'го бе'ре у во'д'ічку так / сполос'не / а по'тум о'тут ви'р'ізує о'ц'і / 'куоск'і кру'гом і м'і'руйе кру'гом о'це //

З.: *А шо з'начит' м'і'руйе ? //*

— М'і'руйе / та'к'ім о'тим о'л'іво'ю чи'чим у'же ву'он з'мазує / х'решчик та'к'і 'робет' / йа'к'імс' ц'ім та'к'ім 'наче о'л'іва / причаш'чайе //

177. З.: *Ска'ж'іт' / у вас нази'вали боч'ки чи 'д'іжки ? //*

— Д'іжка / бач'ки о'це же'л'ізнийе бач'ки / кост'рулі / дак 'кажут' ба'чок //

З.: *А 'кадуб бу'у у вас ? //*

— 'Кадоб дес' йа'к'іс' бу'ў //

З.: *А шо це та'ке ? //*

— 'Кадоб / це із 'дерева ви'доўбувал'і та'к'і'є / кадо'би //

З.: *А шо ту'ди к'лалі ? //*

— А Бог йо'го з'найе / йа не з'найу ўже 'ц'ого 'кадоба / йа йо'го не 'бачила / но 'чула //

З.: *А на зер'но не пле'ли та'ке ве'лике із со'ломи ? //*

— Може / ў л'удеї й'ак / із со'ломи // у нас бу'ло ба'гато 'л'ісу / ми жи'ли ў 'л'ісу / дак у нас хва'тало / ў нас ро'били к'лепку / а з'к'лепки ўже ро'б'ілі д'іжки / муї 'бат'ко ро'біў д'іжки / сам су'б'і / л'уд'ам не ро'біў / а су'б'і //

З.: *А д'а 'чого викорис'товували ? //*

— На ў'сипку зер'на / бу'л'і та'к'і д'іжки здо'ров'іе / д'іжки бу'л'і на ка'чан'е / ск'ладувал'і / гур'к'і ск'ладувал'і //

3.: А ка'чан'е шо то та'ке ? //
 — Ка'пуста // ц'ілин'к'і го'луо'ук'і / нал'івал'і 'солод' / зал'івайут' во'дойу / во'но ўс'у з'іму / ро'суол 'добри та'к'і / ро'суол о'то з'во'ди / і ка'пуста / 'хочеш голуб'ці / 'хочеш ка'пусту йіж так//

3.: А у 'чому три'мали му'ку ? //

— У д'іжках //

3.: А ко'ли моло'тили на то'ку / то куди 'сипали зер'но ? //

— У д'іжки / на му'ку йест' та'к'і 'гарни ўже / д'іжки бу'л'і / йа з'найу / 'в'ідоўбанийе / та'к'іе-о / 'гарни / у нас 'бат'ко буў п'лотн'ік / дак та'к'і 'жо-о-ўтин'к'і д'іжечки на му'ку / бу'л'і / ми закри'вал'іс' у'се //

3.: 'Видоўбан'і не / з к'лепок ? //

— Н'е / у нас і з'к'лепок бу'л'і / і так / це шче 'бат'кового 'бат'ка / там ос'таўсе дак буў та'к'і / ўсе ў'ремйе / с'куол'ко год / 'жоўтин'к'е та'к'е бу'ло ўсе / 'гарне / і 'ше те'пер бу'ло / да по'го'рило ўсе / ше і о'це йак пересе'л'ал'і во'но бу'ло //

178. — Ру'салк'і / во'ни / хто 'родіце на Ру'сални 'тижден' / і о'на от бу'ла ў 'пол'і / і 'йейі / 'тийе о'ни о'тийе ру'салк'і ўс'і ў 'б'ілом / о'д'ож'і / ўс'і ў 'б'ілой о'д'ож'і / от / і о'ни на Ру'сални 'тижден' ро'д'ілас' / і во'ни йі'йі поко'т'іл'і / і ўже йі'йі о'тул' пр'і'везл'і / з'пол'а / поко'т'іл'і йі'йі на до'луо'уку / і там шчи'пал'і йі'йі / Ру'сал'ни 'тижден' прой'шоў / у'же йіх не'ма / у'же йіх н'іх'то не' по'бачит' //

3.: Це йіх можна по'бачит' 'м'іл'ки на Ру'сал'ни 'тижден' ? //

— Да / 'тол'ки ў Ру'сал'ни 'тижден' //

3.: Во'ни 'можут' шчос' 'добре ро'бити чи по'гане ? //

— Н'і'чого во'ни не'те / 'тол'ко о'це / ко'тора / л'уд'іна / на Ру'сал'ни 'тижден' 'род'іце / д'і'т'атко / чи д'івочка чи 'мал'чик / о'ни долж'ни 'бачит' / у Ру'сал'ни 'тижден' //

3.: А з'в'ідки б'раліс' ру'салки ? //

— А гос'под йіх з'найе скул' же во'ни / во'ни ж так йак 'бут:о 'кажут' / шо це 'мертвийе ви'ходит' / це з'мертвих / це не з'л'удеі / це так йак 'бут:о 'мертвийе / но йа са'ма л'ічно 'бачила 'тоже / о'то на том ви'тра'ку / пош'ла з'іл'е рват' ше со'б'і там і спе'вайу / і те / при'ход'у / да ка'жу / 'мамо / чо це ка'жу на том в'ітра'ку там д'іўки та'кийе ў 'б'ілом то'м с'качут' / і / 'наче би ше і спе'вайут' / а во'на 'каже / а де во'ни / ве'д'і ме'не / і во'на ше так / т'рошк'і / захва'т'іла 'матка по'бачит' / і о'ни ўже не знат' де д'іл'іс' / у'же йа йіх не 'бачу / і 'матка ўже йіх не 'бачит' / і так / 'тол'ко в'ітер 'наче йак по'дуў / та'ки 'наче в'ітром / по'дуло / і ўже йіх не'ма //

3.: А шос' ро'били дл'а 'того / шоб в'і'д'і'нат' ру'салок ? //

— Н'е / н'е / н'і'чого // 'ето не бу'ло //

3.: А йіх бо'йалис'а чи не бо'йалис'а ? //

— Йа напри'мер бо'йалас' / бо йа 'бачила / йа ўже 'бачила / дак йа ўже / ме'н'і хто не 'каже / а йа / ўже не 'в'іру / пото'му шо йа л'ічно сво'йіми о'чами 'бачила / а хто не 'бачит' / дак йо'но ж не / і 'в'ірит' і не 'в'ірит' //

3.: А ў'с'ака та'ка не'чиста 'сила / то л'уди ка'зали 'бачиў хто 'небуд' чи не 'бачиў ? //

— У нас 'тол'ко ко'л'іс' чоло'в'ік / буў йо'н / та'к'і во'н / ле'чиў л'удеі / 'вобшем / з'нахор / на 'його ка'зал'і / і во'н буў лано'вим на 'луз'і / і йо'н / 'йіхаў із 'лугу до'дому / і йо'го / йак за'путал'і / во'ни 'тийе ўже не'добрийе / дак от 'ричка / от / по тоі 'риц'і пуд'іде на те / кун' / і стаў хот' у'б'іі / на'зад тег'не і ўс'о / і так во'н прово'з'іўс' три' ча'си / і йо'н у'же при'йіхаў до'дому / 'мокри / і ўже ска'заў / шо оте'пер / йа з'найу / шо ўже йе не'добри / да / стаў 'каже кон' хот' у'б'іі / 'но'здри' ро'зто'пириў / не йде / б'іе у'зад / пообриваў і 'упражи / і ўсе на с'в'іт'і / і он йо'го два 'рази / ўже ух'ватуваў шо те / і де і при'йіхаў і сам у'же н'і жи'ви / н'і 'мертви / да і 'каже / оте'пер ска'жу / 'іст'іну пр'аўду / шо йест' ру'салк'і // побо'л'іў т'рохи / да йон с'коро і так / го'доў 'через два / 'через три і по'мер / зле'каўс' с'іл'но / а во'н буў к'репк'і чоло'в'ік та'к'і буў / і во'н 'вобшем не 'в'іриў / йо'му го'ворет' / а во'н / 'ето ўс'о чепу'ха / чепу'ха це ўсе / а по'том у'же йак йо'н по'бачиў / оче'в'ідно так / з'начит' / он у'же то'ди стаў 'в'ірит' / дак йа о'це й те'пер / о'тут і 'дома / о'це ц'іе / Ру'сални 'тижден' / дак йа / бо'йус' / бо'йаласе / спат' / позана'в'іскам'і позакри'вайу / 'о'кна / шоб і 'наче не 'того / ну йест' / йест' / та'ке шо / 'шо_то йест' / йа'кес' сушчест'во / бо так би не 'може 'йесл'і п не бу'ло пред'мети л'уд'ам / дак би о'но не те / ну йа ко'л'іс' / го'дуў дв'і'нацат' мо'десат' ме'н'і бу'ло / йа са'ма л'ічно 'бачила по том ви'тра'ку / о'т'іх 'женшчин у 'білом / ў у'с'ом на с'в'іт'і / ше і 'матку гук'нула / ка'жу 'мамо / а во'на і 'матка ше наг'лед'іла / а по'том / не знат' і де / у'же не'ма йіх / і де во'ни 'тол'ко / аж 'жито о'так ў од'ну с'торону похи'л'іло'с' / 'в'ітер та'к'і за'дуў / дак / на 'мене ўже 'мама 'каже / хо'д'ім 'дон'ку до'дому / да по'будем 'дома / а то'ди нар'вем то'го з'іл'а / да йа'кес' 'каже / аж / мо'роз поко'т'іў / са'ма л'ічно йа 'бачила //

3.: А йак от та'кого по'ганого 'можна уберег'тис'а ? //

— От'каш'ік / б'рал'і ў 'хату / та'ке з'іл'е йест' от'каш'ік / 'маком в'іду'ном обси'пал'і / 'хату / 'може йест' у 'кого нес'в'ічена 'хата / 'може те / з'начит' 'маком в'іду'ном обси'пал'і 'хату //

3.: Йа'кий то мак в'і'дун ? //

— Ко¹тори о¹то / сам / по¹с'їйце / і сам да / о¹то з¹веде мак в'їдун / а во¹н із'їшо¹у / сам / да ота¹к'їх ма¹ковок о¹то на¹до потру¹с'їт' то¹го ма¹ку / і то теї мак хара¹шо / во¹но хара¹шо і од л'а¹ку / ди¹теї ма¹лен'к'їх як ку¹пайут' / дак йо¹го сипл'ут' ту¹ди / да цв'їт о¹цеї / із' со¹ну / то¹же д'їток / як цв'їте / дак о¹то цв'їту то¹го / то¹же д'їток ку¹пат' сон / ко¹тори с'емечк'ї / дак о¹того цв'їту / дак о¹тето хара¹шо д'їток ку¹пат' у т'їм сон'ї о¹се / во¹но це хара¹шо у т'равах де¹теї ку¹пат' на¹да обе¹зат'ел'но / а о¹це т'їйе шо на Т'руїцу с'тавет' о¹це Т'руїцу м'їяту там да те / обе¹зат'ел'но пот'рошечку на¹да / ку¹пайеш ди¹теї / ма¹лен'к'їх / во¹но сп'їт' л'уче / і-ї во¹но дл'а ўс'о¹го / л'уче / йе от' ў¹ход'їш у хату / йесл'ї з'роб'їш нову хату / ко¹л'їс' у нас там та¹ка бу¹ла во¹ружжа / ўбо¹ку йа йезд'їла ў Пол'їс'ком ра¹йон'ї / дак м'ї з'роб'їл'ї / ку¹п'їл'ї со¹б'ї х'в'їнск'ї дом'їк / і йа по¹їхала до й'її / во¹на і¹каже / йесл'ї будете ў¹ход'їт' / у хату / на¹ноч шоб в'ї зач'їн'їл'ї пету¹ха / чорного / і ку¹ошку а¹бо ко¹та / чорни / і шоб во¹ни перена¹ча¹вал'ї / а то¹ди / уб'їраїтес' ў хату / шоб в'ї так не те / ну п'їтала дл'а чого / ну во¹на ме¹н'ї / не ска¹зала / ну ска¹зала шо о¹тето о¹чен' хара¹шо / дак м'ї зач'їн'їл'ї ко¹та / і пету¹шка / да во¹ни перена¹ча¹вал'ї / а сам'ї то¹ди на¹заўтре да¹ваї уби¹раце ў хату / ето хара¹ши гово¹рит п'їридмет //

З.: А як св'їат'ат' хату ? //

— С'в'атет' п'росто / обикно¹вен:о / хто бат'ушка гу¹каїе / а хто пос'в'ашченуїу ц'їїейу во¹дойу / пок'роп'їт' / да і у¹с'о / шоп пос'в'ат'їу / п'рав'їт' / о¹ўн же спец'їал'но та¹ка йе мо¹л'їтва / прочи¹тайе / проп'рав'їт' / а як не те / дак о¹ўн роз'казуїе бат'ушко / шо ту¹ди на¹да і йа¹ке на¹да / обе¹зат'ел'но на¹да о¹це цеї от'касн'їк / та¹ке во¹но з'веде / і мак в'їдун / шоб во¹но бу¹ло ў хат'ї //

З.: А зараз йе от'касн'їк / в'їн дес' рос'те ? //

— Йе / дес' во¹н / йун дес' рос'те / ну тут йо¹го зарез о¹це тут не¹майечка / а там о¹то ту¹ди як іт'ї дак по лу¹гах / да пу¹том / по¹до¹рогах вун мо¹їст' / це хара¹ше / це от'касн'їк / це хара¹ше / а / в'їдун / у л'їс'ї бу¹л'ї / ну йа сво¹їїх ди¹теї ни те / а бу¹л'ї та¹к'їйе / шо / на¹пойїт' / ма¹л'усен'ку дозу / дак д'уже с'пал'ї к'репко д'ет'ї ну йо¹но ўже йо¹го як одв'їчат' / дак так як д'їт'а од гру¹дей / так ўже йо¹го од то¹го / дак йа ўже сво¹їїм не да¹вала / йа не хо¹т'їла / а їст' бу¹л'ї та¹к'їйе кр'їк'л'ївийе д'ет'ї шо / н'ї ден' н'ї но¹ч во¹но не зга¹сайе дак / да¹вал'ї кот'рїйе //

179. З.: Чи можна було йа¹кос' в'їлїнїт' на по¹году / вїкликат' дошч ? //

— Ко¹л'їс' у нас / п'раўда / не бу¹ло доўго дош'чу / дак ізб'їрал'ї / сто¹ли в'їносил'ї над'вур / у¹с'ак'їйе цв'єти / і ўсе

ро¹б'їл'ї / і йш'л'ї на мо¹гил'к'ї / так йак о¹то ру¹салк'ї про¹вод'їл'ї / про¹водит' о¹так іш'л'ї на мо¹гил'к'ї / і то¹ди ка¹зал'ї / шо по¹ўїде дошч //

З.: А шос' шче ро¹бїди на мо¹гил'ках ? //

— Н'їчого / так приїдут' до мо¹гилок / пере¹молице от¹че на¹ш / і ка¹жут' / госп'од'ї по¹дай ти нам / ми н'прос'їм ж'їв'їйе / а ви нам м'ертвїйе помо¹ж'їт' / шоб нам дошчїк по¹шоў / о¹це та¹ке с'ка¹жут' //

З.: У¹с'ї ра¹зом зб'їралїс'а / чи ко¹жен ок'ремо йшоў ? //

— Н'є / ра¹зом / і д'їк'ї й х'лопци / ўс'ї ра¹зом іш'л'ї / дак ў нас ко¹л'їс' / а ўже стул' йак ру¹салк'ї про¹вед'уом / це ўже Ру¹сални т'їжден' / і ў поне¹д'їлок ру¹салк'ї про¹вод'їм / вен'к'ї пле¹т'ом на хрес'ти / на сво¹їїх ро¹д'їт'ел'оў / ло¹жим / в'їшайем / ну і м'ї ўже а стул' ідо¹м / дак де ў ко¹го ж'ертк'ї чи ко¹лудка / дак од'кот'їм / да посе¹ред у¹л'їци по¹ложим / а о¹д'їн дур'ни у нас та¹к'ї чо¹ло¹в'їк бу¹ў / дак ин йак в'їшоў / да позаго¹н'аў нас за се¹ло / дак ми там і начо¹вал'ї / у жит'ї / м'ї ўже з'нал'ї шо за ру¹салк'ї / дак йа бу¹л'ш бо¹їалас' ўже во¹д'їт' йїх //

З.: А це ви ка¹зали ру¹салок во¹д'їт' ? //

— Да / це ру¹салк'ї / це от Тро¹їецк'ї т'їжден' п'роїде / і ве¹дут' ўже ў поне¹д'їлок ру¹салк'ї / по¹ўпле¹том ве¹ночк'ї / і на сво¹їїх / ро¹д'їт'ел'оў на хрес'ти по¹в'їшайем і ідом / ка¹же / про¹вед'у ру¹салочк'ї до й'амк'ї / а са¹ма поїду до мамк'ї / це ўже ідом спе¹в'айом та¹к'ї ўс'ак'їйе п'їсн'ї / ве¹ночки т'їйе по... на хрес'ти по¹в'їшайем / з во¹лошок / о¹то во¹лошк'ї / у жит'ї / так о¹то з тих во¹лошок / і та¹ке / з па¹хучого / з чого та¹кого на¹робиш / да о¹це та¹ке про¹вод'їм //

З.: Чи бу¹ли прик'мети / чи мо¹жна бу¹ло по по¹год'ї ба¹чит' / чи бу¹де йа¹кїї уро¹жаї / а шо бу¹де да¹г'ї / чи бу¹де до¹бро ? //

— Їст' л'уд'ї кот'р'їйе з'найут' / кот'р'їйе л'уд'ї заме¹чайут' у Ко¹леди / йак Ко¹лед' о¹то м'їасо¹їд ко¹л'адни / до Но¹вого го¹ду / їст' та¹к'їйе л'уд'ї / шо во¹ни приме¹чайут' / йа¹ка з'їма / та¹ке бу¹де і л'їто / їст' ка¹н'єшно / та¹к'їйе л'уд'ї їст' //

З.: А ко¹ли йде дошч / то по то¹му мо¹жна ? //

— Ну поче¹му не мо¹жна / їесл'ї йде та¹ка с'їн'а х'мара да о¹то б'їле / то бу¹де град // от с'їн'а х'мара йде / по¹том пуд х'марої та¹ке б'їле м'єжду х'марої / то бу¹де обе¹зат'ел'но град і бу¹ра / с'о¹гон'ї в'єчором бу¹де то¹же дошч / в'їдно во¹но / і пере¹даїют' / і во¹но в'їдно по¹том шо во¹но / с'ухмарк'ї на¹ходет' //

З.: А с'ухмарк'ї шо це та¹ке ? //

— С'ухмарк'ї це ото¹ тот / ма¹лен'к'ї х'марк'ї / це с'ухмарк'ї / з'вєца / о¹тож ка¹зал'ї шо вел'ми бу¹ра бу¹ла / ка¹жут' же ж'ертви їст' л'удс'к'їйе / во¹на по¹года / мо¹жна за¹м'єт'їт' / їесл'ї сонце

зійшло / і ў х'мару пошло / то обез'ят'ел'но 'буде дощ / а не
'пуїде / у х'мару / не 'буде / да 'буде проз'рачно //

З.: А ка'зали так / 'добра го'дина / 'добре 'верем'я / чи
ў'ремн'а ? //

— Йест' о'це 'кажут' / о'це 'м'ежду Пре'чистам'і ка'зал'і
йеўреїс'їе 'кучк'і / о'це ўс'егда 'буде дощ / па'ганойе 'буде
ў'рем'я / а йак пе'реїде о'це це ў'рем'я / то'ди начи'найце
ха'рошейе ше те //

З.: А йак назив'алос' у вас ко'ли с'в'ітиц'а на 'неб'і / к'ругле
та'ке / йак дощ прой'де ? // чи йак дощ по 'небу і'де ? //

— Во'но йак / 'ноч'у / 'чисте 'небо / да 'зурк'і / да те /
з'начит' 'в'ідно шо це 'буде по'года / а йак'шо 'пуїде / у х'мару /
то це обез'ят'ел'но 'буде дощ //

З.: 'Може йти невеликуї 'дощик і с'в'ітим' 'сонце / йак
назив'аїет'с'а та'куї дощ ? //

— Ну / це 'кажут' ци'ганс'к'і дощ у нас //

З.: А йак'шо та'куї 'сил'ниї 'падаїе ? //

— Ну / а то ўже 'кажут' / наї'д'і туча громо'вайа / да ўб'її
'м'ілого ко'н'а / шоб не йїзд'їу до дру'гойї / не рост'ройуваў м'е'н'а //

З.: У вас ка'зали 'раїдуга чи ду'га ? //

— 'Радуха / здо'рова / та'ке зе'лене там так то / 'радуха /
то ўже не 'буде дощ'чу //

З.: По 'радух'і 'можна було по'бачит' йа'куї 'буде уро'жаї /
'йакос' передба'чали по н'її чи н'ї ? //

— С'тарийе 'л'уд'ї_то / ка'зал'і / шо цеї год 'буде /
неха'роши / заме'чал'і / о'це / ў 'колед'і о'це 'саме заме'чайут' /
м'і ко'л'іс' ло'жил'і 'жито / на стуол / 'перед 'Новим 'годом /
'ложим / 'жито на стуол / а по'том / на 'Нови год 'ранен'ку /
бе'ром те 'жито й пудв'йауїем 'дере'во / і 'кажем / 'дерево /
ро'д'уче / 'дере'во ў са'ду / да_ї 'каже 'будеш ро'д'їт' / т'рич'і /
бо зру'байу / не 'будеш ро'д'їт' ізру'байу / о'це та'ка була
при'мо'ўка ко'л'іс' / о'це м'і це ў нас буў сад в'ел'ік'і і це м'і
на'ложим 'жита / це на'прот' Но'вого 'году / і тим 'житом
пуд'йауїем 'дерево / на'заўт'ре / проїшоў 'Нови год / і дом у'же
'после' гуда / пуд'йауїем 'тїе / 'йаблун'і //

180. — 'В'ісел'или нас / йа не з'найу йак у'же 'в'ісел'или // йа
гово'ру праўда / по_с'войому / по чор'нобил'с'ки / 'мови йа не
зми'н'айу / ў_мене чор'нобил'с'ка 'мова // 'жил'и ми на Чор'но-
бил'шчин'і 'дуже 'добре / 'дуже 'добре // ст'ройіл'ас' йа / у сел'і
Сте'чанци жи'л'а йа / Чор'нобил'с'кого ра'йону / пост'ройіл'ас' /
і 'хату пост'ройіл'а / і са'раї пост'ройіл'а і 'погреб і ко'л'о'унка /
'воду прове'л'а / ўсе ў_мене бу'ло / у'се 'добре бу'ло / і м'і
постра'дал'и / сел'о Сте'чанка // розка'жу вам за ўсе // йа
ро'б'їл'а до'йаркойу / ро'б'їл'а до'йаркойу і на 'разних ро'ботах

ро'б'їл'а / де йа не ро'б'їл'а / і ў ме'не прох'вес'їя тракто'ри'ста /
йа ро'б'їл'а_ї тракто'ри'стом / і непа'гано ро'б'їл'а / на де_те
'с'емдис'ят п'ят' ро'б'їл'а / а 'зараз // не шче за Сте'чанку
розка'жу // в'ісе'л'али нас / а / проїзош'ло / а'варийа йак
слу'чил'асе // ну м'і шо / ст'ройіл'ис' / у нас бол'шинств'о ст'ройка
йш'ч'л'а / по'куда ўсе пост'ройіл'и / у ме'не ше д'воїе д'їток
бу'ло / ст'ройіл'ис' йак / по пол'їну с'т'агувал'и / ку'п'їли
ў_од'нойї 'бабк'і 'хату да пере'везл'і да пост'ройіл'і / мат'ер'їал
м'і ку'п'їл'і го'тову 'хату а розоб'рал'і і ст'ройіл'і / зло'жил'і / ну
'хати непа'ганиїе де'ре'у_їанийе / 'дуже 'тепл'ийе / о / і
'некоторийе до'ма / т'їе / к'їр'п'їчнийе // у нас дроў / л'їса /
м'і 'токо дро'вам'і то'п'їл'і / дро'вам'і то'п'їл'і // де'рева ў нас
'токо ў нас ца / м'їшани л'їс / бе'реза / ол'ха і сос'на / дуб //
і л'їс у нас буў 'добри' / і 'земл'ї бу'л'и 'добр'і / у л'їс'і рос'л'и
і 'йагоди і гри'б'ї / і 'б'їли / і л'їс'їчки / і 'ц'їе / йак йїх /
у'с'ї гри'б'ї йа'к'ї йест' на 'б'їлом с'в'їт'і / та'к'їе й_рос'л'ї //
у нас ба'гато рос'ло т'їх / л'е'карствен'их траў / м'ї соб'їрал'і
л'е'карств'ен'ийе т'рав'ї / зв'їро'бо'ї / серпо'р'їзн'ак / цеї шче йак
йо'го / мат'_мачеха / 'корен' вал'ер'їанк'і / ну ў'с'ак'їе
т'рав'ї // м'ї ба'гато гро'шеї соб'їрал'і на т'равах / на 'йаго'дах /
і на гри'бах // у нас 'можна бу'ло / ма'л'а бу'л'а зарп'л'ата у
нас / м'ї соб'їрал'і т'рав'ї / гри'б'ї і 'йаго'ди / на 'ц'ому м'і
жи'л'ї // а 'заре / шо м'і / прожи'в'ем / н'їчо'го не прожи'в'ем
'зарез // а ст'ройіл'ис' / бу'ло т'рудно / праўда ў 'мене д'воїе
'д'їток бу'ло / ст'ройіл'ас' йа т'рудно / т'рудно ст'ройіл'ас' / йак
у кол'госп'ї пост'ройїце / йак в'ї думайете ? // ў кол'госп'ї т'рудно
пост'ройїце / за йа'ку зарп'лату ? // йа'ка бу'л'а ў кол'госп'ї
зарп'л'ата ? // ко'рову 'мал'а / д'воїе сви'неї 'мал'а / цип'л'ата /
'гус'ї / 'качки / 'куре / о'це йа 'мал'а / дак йа_ї но'чам'і не
с'пал'а / горе'вал'а / горе'вал'а / страш'не йак горе'вал'а // ни
прожи'л'а 'году у ц'їх 'хатах / йак йа ўсе пост'ройїл'а / пол'учи'ўсе
ўзри'ў / у П'ри'п'їат'і // а шо м'і с'їял'и са'д'їбу / йак ўзри'ва
шче не бу'ло / по'с'їял'и / ўсе ж'дал'і / ўсе шоб бу'ло 'добре //
'в'їдел'ї ўзри'ў / с'їн'їм та'к'їм ог'нем па'л'ало шо страш'не /
бо тут неба'гато бу'ло // во'но 'нуоч'у бу'ло / 'нуоч'у та'к'ї
ўзри'ў буў страш'ни / бо 'некоторийе тракто'ристи ў нас / па'хал'ї
'нуоч'у і о'ни 'некоторийе поосле'пал'ї од 'ц'ого ўзри'ву /
поосле'пал'ї і с'о'гон'ї 'л'уде 'тоже / йа не з'найу шо йїм 'зарез /
не з'найу / бо йа йїх не 'бачу / і не 'бачил'а йїх / у'же йа'ка
по'ра / у'же 'вус'їм год / с'л'ава 'Богу / а ўзри'ў буў 'добр'і /
'л'уд'ї постра'дал'ї 'добре / шо_ж тут гово'р'їт' // а м'і шо
'делал'ї / 'дома // це_ж с'коко к'їлометроў бу'ло / на'в'ерно
дв'а'нацат' к'їлометроў м'ї од 'ц'ого чи 'десит' / по пра'мо'ї / то
'десит' к'їлометроў од з'ри'ву / бо бу'ло 'добре 'в'їдно / нам
ўзри'ў /

'добрі ўзриў буў / а 'дал'ше шо ўже / на'чал'і в'ісе'л'ат' П'ри'п'ят' / йа / ви'го'н'ал'а ко'рову / п'раўда бу'ла ўже ў т'а'жоло'м состо'йан'ійі / йа бу'ла бе'ремена / ал'е ко'рову сво'йу ше ви'го'н'ал'а / ви'го'н'ала ко'рову / П'ри'пет' на'чал'і в'ісе'л'ат' / вез'лі 'через 'наше се'ло / 'даже поўз мо'йу 'хату // сто'йал'і аў'тобуси ко'ло'нойу / ко'ло'нойу сто'йал'і аў'тобуси / і во'ни л'уде'і заб'ірал'і з П'ри'пет'і / а ку'да ви'воз'іл'і йа вам не ска'жу / ку'да ви'воз'іл'і йіх // а нас ви'воз'іл'і ўже аж п'йатого 'майа / п'йатого 'майа нас ви'воз'іл'і / йа в'ийе'хал'а п'йатого 'майа / йа бу'ла бе'ремена / ме'н'і срок бу'ло ро'жат' 'вос'мого 'майа / а йа шче п'йатого бу'ла ў Сте'чанци / бу'ла / шо йа с'о'гон'і 'майу / йа с'о'гон'і ни'чого не 'майу / шо ди'тин'і удо'стове'рен'а не мог'лі да'т' / 'токо о'с'о дв'і не'д'іл'і йак йа полу'чил'а / о'до ўже ў 'аўгуст'і полу'чил'а / це'ж у'же 'аўгуст' іде / у 'аўгуст'і / а то до с'іх пор не да'вал'і ме'н'і удо'стове'рен'а / на д'іте'і ми' не 'бачимо ні'чого // н'і на п'і'тан'іе / н'і ку'рортних / ні'чого м'і не 'бачимо / 'токо да'йут' нам по п'ійі'с'ат' чо'тири' 'тис'ачи' / а йа'к'іе_то / йа вам не ска'жу / бо йа не з'найу / йа за'біта л'уд'іна / йа до'йарка неш'часна / йа ні'чого не з'найу / а шчо вам іш'че бол'ш ска'зат' // і бат'ки' ў 'мене / 'бат'ка похоро'н'іла йа 'тоже / по'постра'даў вун / в'ийе'хали / на'зад захо'т'іли на 'род'іну / по'том йіх зноў м'і'л'іц'і'я з'бі'ла / по'бі'ла / к'р'е'пко / по'при'воз'іли ме'н'і ў 'хату / поўк'і'дали / с'і'н'іх / по'бі'тих / шо_ж йа 'можу 'бачит' / шо_ж йа 'можу ска'зат' вам / 'бат'ко і во'їну про'ішоў / тракто'ри'стом ро'біў / так йак 'само й_м'і пош'лі по 'бат'ково'і 'л'і'н'і'йі / йа тракто'ри'ст / сест'ра ў 'мене ў 'Ки'йев'і 'роб'іт' на трам'вайі / на трам'вайі 'вод'іт' д'вацат' год у'же / трам'вайа 'вод'іт' / м'і ўс'і 'наче 'роб'імо д'ружно і ж'і'вем непа'гано / а шо 'нада / йа не з'найу / йак вам ска'зат' іш'че // об'і'жайут' нас тут / м'і п'ере'йіхали с'у'да / ка'н'ешно / у Паскоўш'чину п'ере'йіхали З'гуроўского ра'йону / шо ў нас / н'і ў мага'з'інах не'ма ні'чого / пост'ірат' / д'і'т'ам о'д'о'жу / не'має порош'ка ст'ірал'ного / 'м'іла прос'того не'має / чим ст'ірат'? // 'вош'і зайе'дадут' по п'раўд'і ска'зат' / 'вош'і зайе'дадут' / не д'і'ўно 'зарез / бо ў нас не'ма чим ст'ірат' / ка'н'ешно ў 'мене_то не'ма шче 'вошей / но у л'уде'і о'тут / при'йі'д'те по'баште / дак в'і то'ди 'сам'і уд'і'в'ітесе / 'вал'ом 'вошей у л'уде'і йе тут / 'вал'ом / у нас_то_шче не'має / йа вам ка'жу / 'вал'ом / шо ро'біт' / чим ст'ірат' / йак жит' 'дал'ше / не'має / о'це о'д'ін хл'іб два 'рази ў_не'д'і'лу пр'іве'зут' / і ўс'о / о'це м'і так і ж'і'вем / о'це м'і так і стра'даємо от чо'рнобил'с'ко'і 'атомной' с'танц'і'йі / за те м'і заслу'жил'і / за те м'і зароб'ілі / х'ват'іт' у'же / шо ўже дал'ш ро'біт' / йа не з'найу йак 'дал'ше жит' // м'і не 'можем у'же 'бул'ше стра'дат' так / нас 'наче на йа'ку с'і'лку ізос'лал'і /

це с'і'лка / це с'і'лка 'наче на / йак 'кажут' / к'і'но бу'ло / шо на 'остроў в'ік'і'дал'і / о'це нас так 'в'ік'інул'і на 'остроў / м'і ні'чого / а го'роди / ў 'мене 'бол'ше двацат'і вос'мі 'соток не'має / го'роду / о'це та'ке йа вам і ска'жу / а 'кол'о 'хати / ў 'мене 'зоўс'ім 'мало / 'вус'ім 'соток / 'вус'ім / 'деўйат' 'соток / а 'зарез / шо_ж на'чаўсе уро'жа' / у'же зб'ірат' уро'жа' це'і / ў ц'ом го'ду / не'важна кар'тошка / йак жит' / за шчо жит' // му'ки' не'має / зер'на не'має / пше'н'іца неўро'жа' / там у нас буў по'ка ўро'жа' / по'том пос'л'едн'е ў'рем'іе не буў уро'жа' / бо ў'пало 'обла'ко / 'кажут' йа'ка_то ме'тод'і'я на'пала / но то не ме'тод'і'я / то бу'ла рад'і'аци'я / то рад'і'аци'я бу'ла / і во'на обра'т'ілас' у'же нам з'найете у шчо / у ад / то 'чисти ад буў / бо не ро'д'іло ў нас у'же пос'л'едн'і'е 'годи // а во'да / п'і'л'і / йа'ка бу'ла / та'ку п'і'л'і 'воду / 'р'ічка ў нас да'ле'ко / 'р'ічка Уж бу'ла ў нас / ну п'раўда 'ри'ба ў нас бу'ла там / 'ри'ба / і ш'чука / і ўс'ака йа'ка йе // і ш'чука і кара'с'і / 'ри'би' хва'тал'о ў нас // о'тут за с'ем к'і'ло'метроў де нас ви'воз'іл'і йак м'і до'йаркам'і ро'білі / да ви'воз'іл'і нас на 'паз'б'ішче / дак там 'ри'б'і ў нас 'море бу'ло // ш'чука / кара'с'і і о'це 'ц'і'е / йак йіх шче / ну л'і'ни / ха'рошийе л'і'ни / ота'ка / 'коропоў у нас не бу'ло / о / о'це та'ке // ка'да нас привез'лі і ў 'осен' / 'осен':у / уро'жа' / йа не з'найу йа'кого чис'ла / ме'не на 'Нови год йак'раз у 'погреб'і йак зато'п'і'ло / дак і 'бочк'і з ка'пустой і з о'гур'цам'і п'лавал'і / і 'банк'і / у'се / шо бу'ло / м'і'н'і 'нада бу'ло у'с'у 'з'іму су'шит' кар'тошку / су'шила ў 'хат'і кар'тошку / ко'му п'разн'ік буў / а м'і'н'і п'разн'іка не бу'ло / бо кар'тошку п'ере'сушувал'а ў 'хат'і / ўс'і 'хати / о'бойі / ўсе у ме'не попли'ло / бо су'шила кар'тошку / не 'можна бу'ло //

181. 3.: *Роска'ж'іт' йак ви' оброб'л'аєте 'земл'у ? //*

— Так / йак начи'найе'це ве'с'на / м'і^н ше з_осен'і заго'тоў-'л'айемо 'земл'і / п'ере'ору'йім на пар / в'і'воз'імо т'і'е / на'вози' / п'ід'об'райе'мо / с'і'йем озим'і'ну / 'йес'л'і не 'зійде озим'і'на / ми' 'с'і'ємо йач'м'і'ном / по'д'с'і'вайемо // от ў 'етом го'ду ни'має пше'н'іц'і / не^н з'найе'м і му'к'і на'в'ерно не^н 'буде / не^н 'буде з_ч'ого й_бл'і'ноў пек'т'і // а йач'м'і'н' ў 'етом го'ду уро'д'іў / уро'д'іў і непа'гано / шо_ж тут ка'зат' // а пше'н'іц'і не^нмає / от ми' ўже й_жу'римос' шо не'ма му'ки' // не^н 'буде му'ки' / не 'буде з_ч'ого бл'і'ноў і не 'буде х'л'іба // йак ж'іт'? // х'і'ба мо за'пас йе / то м'і_ж не^н з'найе'мо йа'к'і за'пас // а навес'н'і / йак м'і 'сад'ім кар'тошку / тракто'рам'і оброб'л'айемо / ч'і_то в'і'ору'йем 'земл'у / за'воз'ім на'вози / оп'йат' п'е'ре'ору'йем / і са'жайем п'ід л'о'пати кар'тошку // да / там м'і под 'кон'і / 'сад'імо / 'кон'і і'дут' і м'і к'і'даєм / і тут 'н'екоторийе 'л'уд'і /

ну йа не^н з'найу / йа ўсе п'ід л'о'пату / са'жу // так у'с'і 'наш'і
'л'уд'і 'робл'ат' / стра'дають' //

З.: А йак ви го'род обробл'айте ? //

— А го'роди обробл'аємо // 'т'іки зі'їде / а з'разу / по'куда
щче не^н зі'їшла бо'рон'імо боро'нам'і // 'пот'ім йак нач'не ўже
с'хожуват' / так м'і 'сапкам'і про'т'есуїм шоб з'іл':а 'менше
росло / во'но і чис'т'іше // а 'пот'ім огор'тайемо / огор'тайемо //
і во'на / с'лава 'Богу / 'чиста / а 'пот'ім за 'осен' йаг рос'те /
де во'но і бе'реце ? // та'койі зел'у'ги набе'реце шо ой / шо
ко'сою // з'іл':а / з'іл':а нарос'те ўс'о раў'но / за 'осен' та'ко^{то}
шо і не по'думаєш // шо 'л'ітом то'го не^нмає / шо ў 'осен' //
а так / 'сам'і 'косам'і 'кос'імо сво'їе шо 'маємо / бо не^н дож'десе
по'куда ў кол'госп'і да'дуть / ў кол'госп'і по'ка не^н 'кончат' / то
не^н да'дуть / а ўже йак 'кончат' // от 'наш'і шче 'коп'і сто'їат' /
погн'і'їт' од дож'д'у ў / бо шче нам не да'їт' / по'куда // а
м'і не^н сно'пам'і / м'і 'косам'і 'кос'імо і згре'ї'байемо грабл'ам'і і
ў 'копу 'л'ожимо так // то кол'ис' // і т'ам так / хто ў 'кого /
хто ў сно'п'і ло'жи'ў / а хто... // 'жито 'жал'і м'і 'дома / тут
'жита не^н 'с'їєм / а 'дома м'і / ў Сте'чанци / 'с'їяли 'жито /
'жито 'дуже 'добре рос'ло / в'ісоке та'к'е / 'в'іше мо'го 'росту /
о //

З.: А л'он у вас 'с'їяли ? //

— Л'он // у нас 'дуже хо'роши л'он ро'с // м'і 'дуже хо'рошу
ко'п'ію заробл'ал'і / да // м'і йо'го і с'лал'і / і зб'ірал'і / і
нам 'дуже 'добре пла'т'іл'і // і там у Сте'чанци м'і й кар'тошку
зда'вал'і / дак йак 'кажут' / на ко'п'ію // от пр'і'їдуть з
д'ругого се'їла закупл'ат' кар'топл'у / 'каже на ко'п'ію / м'і
з'охотойу шл'і ра'ботал'і / бо м'і з'най'ем / шо нам заплат'ат' //
нам 'даже на'л'ічн'і м'і не'ско'тори раз пла'т'іл'і / м'і йшл'і
ро'б'іл'і // дак у нас 'добре ко'п'іюка вер'т'ілас'а // йа ж вам
ка'жу / то на т'равах л'екарствених / то на / на гр'ібах / то на
'ягодах / а'б'і не л'іну'ваўсе там // а тут не^нма на чум
зароб'іт' // а з л'на 'мама мо'їа / з л'на / су'шил'а /
в'і'мочувал'а / т'кал'а / т'кал'а до'рожк'і / і нам со'рочк'і
в'іт'ікал'а ко'да то м'і 'мал'ен'к'ім'і бул'и // м'і ше і со'рочк'і
л':а'ни но'сил'и //

З.: Йак ви обробл'али л'он ? //

— С'разу / с'лал'і йо'го // йак собрал'і йо'го / с'лал'і / в'ін
в'і'л'ежуваўс' / в'і'л'е'жище // по'том 'нада йо'го собрат'
'воўрем'іе / шоб в'ін не пере'гн'іў / 'пот'ім ў нас бул'а л'оно'пункт
та'к'і / шо 'б'іл'і л'он та'к'і / шо бул'о ўже / йак вам ска'зат' ? //
мат'ер'іал тей у'же буў / йак йо'го ? // у 'пунт'і в'іт'репайут'
у'же / а 'дома дак 'сам'і ру'кам'і // 'терн'іци та'к'іє 'мал'і / дак
'терн'іцам'і пот'рут' йо'го так 'лоўко шо ше ж і йа з'найу / це
пр'і мо'їом іш'че 'пам'їат'і // 'мама пр'ал'а / т'кал'а // на'пр'а'де

ў клуб'к'і / 'пот'ім сно'вал'а / сно'вал'а / 'пот'ім та'к'іє к'росна
с'тавл'ла / і на к'росна т'кал'а нам пол'от'но / а с' того пол'от'на
т'кал'а нам со'рочк'і //

182. З.: А верс'тат у вас буў ? //

— Буў / 'токо шо зго'р'їў / з'найу // шче й йа пома'гал'а
'матер'і / а наз'ван'їа йа не 'можу ска'зат' / та'к'і ста'нок /
'серед 'хати / ну т'кацк'і / т'кал'і / та'к'і ста'нок буў / і во'ни
т'кал'і пол'от'но / до'рожк'і та'к'іє ше лоўк'іє / йа'к'іє
'хочеш / а'б'і к'рашанийе / це бу'ло / 'н'ітк'і / шче йа й
пома'гал'а 'матер'і / йак поно'ж'і сту'пал'а / да чоўн'іка га'н'ала /
йа це пома'гал'а 'мам'і / до'рожк'і / а так / шо вел'іке то йа
не могл'а помо'г'т'і йуї / бо не сум'іл'а / бо шче мол'ода бул'а //
м'і 'сам'і л'уб'іт'ел'і ви'ш'іват' / ви'ш'івайем / у нас у сем'їі
нас п'їатеро у 'матер'і / п'їатеро / м'і ўс'і ви'ш'івайем / 'токо
брат од'ін / а нас 'четверо / м'і ви'ш'івайем у'с'і / 'ви'ш'івок у
'мене 'дуже ба'гато / он 'можете ў 'хату заїт'і / по'бачит' / у
'мене 'ви'ш'івок / х'рест'іком / бол'шенст'во х'рест'іком ви'ш'івай-
ем / мо'їі й 'до'чк'і ви'ш'івайут' х'рест'іком // йа ж ка'жу /
'наче й не 'лодар'і і сум'їєм у'се / і поду'шок хва'тайе / і
'ви'ш'ітих і ў'с'ак'іх // 'дома / йак у Сте'чанци жи'ла / бул'о з
гу'с'іного п'р'їа / а тут з ка'ч'іного // забрал'а йа па'душк'і / там
дв'і 'токо не забрал'а / а тут уже м'і 'держимо / то 'тоже 'держимо /
о'так і ж'ївем //

183. — Гри'боў у'с'ак'іх / йа'к'іє ту'л'ко на с'віт'і йе // та'к'іє
гри'б'і бул'і і т'рави / 'б'ілі гри'б / л'іс'ічка / с'іро'їйжа /
тол'стуха / г'руз'ді / масл'у'к'і / зе'л'у'нк'і / ну ў'с'ак'іє /
ў'с'ак'і ў'с'ак'і гри'б'і // йа ўс'і з'нала іме'на і в'і'к не^н
оши'балас' / і в'і'к л'убила гри'б'і брат' // по 'пол'у / от 'осен'у
дак у'же то'ди ў'с'ак'і рос'тут' / а то дак 'б'ілі основ'не гри'б'
там / а на 'осен' дак масл'ат ба'гато //

З.: А 'б'ілії гри'б і боро'вик це о'дин і тої же гри'б ? //

— Од'ін і тої / 'тол'ко не^н од'нак'і іон / бо'ро'вик дак с'то'го
ніз 'б'ілен'к'і / а 'шапочка та'ка ко'ришн'ова / то 'б'ілі гри'б //
а то пудбе'резовик / дак 'кор'і'н' та'ки 'б'ілі і 'б'іла 'шапка і
'корен' 'тоўсти / пудбе'резовик // пудо'с'іновик'і та'к'іє / о // а
це / а масл'ата то о'ни ж ўс'і од'накови // масл'ат у нас з'наєте
с'коўко бу'ло / 'косу за'ложи да нако'с'і ко'сою / п'рамо це і не
'нада хо'д'іт' // а зе'л'у'нок так 'саме / а зе'л'у'нок'і во'ни о'сбено
ў пес'ку рос'л'і так // йїх доўго 'мит' 'тол'ко 'нада // при'нос'ім /
нал'і'вайім во'дойу // 'ночвах // це во'ни о'там по'мокнут' 'сутки' /
а то'ди перебал'тайеш йїх / да ра'зуў п'їат' йак 'гарно по'м'іт' /
'сол'і 'нада ж'мен'у / дак во'на ростопирит' о'то / дак со'л' та
уси'пайіце // йїх доўго мит' 'нада / ну 'добр'іє // 'вуоз'ме'м

у чу'гун / у пич іс'туши'м / іс'туши'м йіх / а то'ди ви'майім / і зноў пе'ре'цад'ім на труш'лак / ше'ї сполосним кип'ат'ком / і ўже то'ди до 'того / то'ди ўже хоч і закри'ваї йіх у'же / мари'над там ро'би' // а н'і. / дак так / пуд'жаруєм да у кост'рул'у с'топчем / і то 'ц'ілу 'осен' йі'мо ми' // ц'ібу'л'інку покри'ши а ше'ї часнич'ка / да 'добре / о'л'ійу во'л':еш / 'добре // траў 'дуже ба'гато рос'ло / коно'пел'ка рос'ла / це ми' ўсе 'йіде'м на с'іно'куос і рвом по лу'гах / жо'лудок хара'шо л'і'чило / зверо'бойу ба'гато / зверо'буої ўс'ім з'в'існо шо од у'с'ого ха'роши / ро'машка / золото'тис'ачн'ік / цеї / 'тоже ж ха'роши од жо'лудка / ну ба'гато 'разних траў // 'с'іл'но ба'гато траў // а тут / так / н'е тут вобш'че / раз йа найш'ла зверо'бойу / 'корчик / а то йа йо'го н'і'де й'не 'бачу //

Варовичі Поліського р-ну Київської обл.

Село *Варовичі* розташоване за 20 км від районного центру Поліське (Хабне), за 12 км від залізничної станції Вільча. Село відоме з I пол. XVIII ст., церква св. мучениці Параскеви, дерев'яна, побудована у I пол. XVIII ст. (за: Похилевич Л. Сказанія, с. 150); у 1906 р. збудована і освячена нова Свято-Духівська церква, до якої були приписані сс. *Павловичі* (з Різдва-Богородичною церквою), *Барані*, *Клевійська Рудня*, *Варовицька Буда*, *Ковшілівка* і *Старі Рудня*.

Пізніше с. Варовичі було центром сільської ради, до якої належало с. Ковшілівка.

У 1986 р. с. Варовичі переселено у с. *Плесецьке* Васильківського р-ну Київської обл., де також мешкає сім'я з с. *Мартіновичі*; для переселенців збудована нова частина села.

У нових умовах господарська діяльність, самоврядування, навчання дітей у школі вихідцями с. Варовичі здійснюється разом із жителями с. Плесецьке.

Запис діалектного мовлення жителів колишнього с. Варовичі здійснено у с. Плесецьке у грудні 1995 р.

184. З.: А про домови'к'іу роз'казували ? //

— Ну / про домови'коў ч'і так про шо / про 'в'ід'моў бу'ли рос'казували / шо ше с'тар'і'іе / це ўже ста'р'і'іе рос'казували шо йа це 'помн'у ўже д'е'ди / а ше 'йіхн'і д'е'ди рос'казували // о / ну / от буў та'киі 'каже с'лучаї / ж'іу на 'хуто'р'і'е / ж'і'ли / ну'ї м'і' ко'лис' на 'хуто'р'і'е / там се'ло йа'ке бу'ло / ўсе 'бол'ше бу'ло по хута'рах // а одно'йейі син хо'диў із се'ла / із 'хуто'ра ў се'ло гу'л'ат / он не бо'йаўс' н'і'чого / а 'матка ў'род'і'е 'в'ід'ма бу'ла / ну от вон і'шоў до'дому і 'с'ела йе'му 'сучка на п'леч'і / он не спугаўс'а / за йі'йі за 'лап'і' пр'і'н'о'ус у двор / под'рубубаў пе'редн'і 'лап'і' да'ї пус'тиў // 'утром / 'утром / 'каже ўста'йе а'ў йе'йе рук не'має / 'мат'і 'рук'і' под'рубубаў / то це та'ке 'чулі / а ч'і' во'но п'раўда ч'і' во'но неп'раўда / пон'і'маєте ? // та'ке це ко'лис' йа / йа ше 'помн'у / паца'ном буў / ше хо'дили со'с'ед на 'хуто'р'і'е до со'с'еда гу'л'ат / до йа з 'бат'ком да з 'маткою хо'диў / ше 'пудл'іточек буў // до це йа 'помн'у рос'казуваў ко'лис' / це рос'казуваў Драч ше ста'р'і'і / Васи'л'а 'бат'ко / шчо шче д'ід йо'го рос'казуваў / а вон у'же буў ста'р'і'ім ў то ў'рем'я / а ч'і' во'но п'раўда ч'і' во'но неп'раўда / хто йо'го з'найе //

185. З.: А могли б розка'зати ка'зку ? //

— Хто йо'го з'нає / ко'лис' / ої / ше йа ма'лим бу' / пом'ну 'бат'ко рос'казува'ю / і у' к'н'і'з'ц'е во'на 'зара йе та ка'зка / йак 'б'ідни з ба'гатим ко'рову де'лили // ну от бу'ло со'би два б'рати / о'дин 'б'ідни а д'руги бо'гатіі / ну у' 'б'едного не бу'ло н'і'чого / 'д'еток зви'на'йте ба'гато бу'ло / а то'ж н'і'чого // ба'гати з'ж'інкоюу посо'в'ітувалис' / да'ва' да'мо 'б'едному б'рату ко'рову / он нам од'робит йі'йі / ну да'ли во'ни ко'рову йо'му / ж'і'ли со'б'е і ж'і'ли // тої хо'ди' там йо'му ро'би'ю / а по'том доїш'ло до 'того шо вун шос' ро'с'ерди'с' / 'хоче отоб'рат ко'рову / а вон ка'же н'ет го'луд'чику / по'їдем до 'пана йак пан ро'с'удит' / с'каже пан о'д'ат ко'рову / йа о'д'ам / а с'каже не да'ват / йа не дам // от пош'ли во'ни до 'пана / пр'і'ход'ат до 'пана / так і' так і' так і' так / по'жалувалис' / а пан і' ка'же / йа вам зага'дайу 'зага'дку / хто ц'у 'зага'дку одга'дає / то'го і' ко'рова 'буде / ну і' да'ва' // от он ім зага'да'ю / шо наї'м'акше / шо наї'б'іст'р'еїше / і шо наї'ж'ір'н'еїше / да' і' і'д'ет до'дому / у'за'ўтра 'утром пр'і'дете мн'е рос'кажете // ну пр'і'ходить 'б'едни до'дому / с'е'у да' і' зажу'р'і'юс' / а у' йо'го бу'ла доч'ка 'Іра / д'вацет' с'ем год не хо'дила і' н'е гово'рила // ц'о'го у' к'низ'ц'і'е не'ма / да' і' пр'і'тає 'тату чо'го т'і' жури'с'е / тут у'же 'бат'ку пр'і'ш'лос' ч'і' жу'р'і'це ч'і' радоваш'е / г'ла'ўне шо доч'ка загово'рила // ка'же так і' так / ла'ж'і'с' ка'же спат / за'ўтра 'утром пу'їдеш да' і' одга'даєш йе'му 'зага'дку / от перес'пали / і'дуд до 'пана / у'на'ж йе'му 'зага'дку дга'дала / і'дуд // пан ба'гатого у'п'еред пр'і'тає / одга'да'ю ? о // у'н с' та'кої 'гордос'т'у / одга'да'ю / ну шо'ж наї'м'акше ? // а шо ка'же не наї'м'акше йак не 'панова п'е'р'іна // так / а шо ж'ір'н'еїше ? / а шо не ж'ір'н'еїше йак не 'панов'і каба'ни // так / а шо наї'б'іст'р'еїше / а шо не наї'б'іст'р'еїше йак не 'панов'і хор'ти / со'бак'і // так / ну т'і' да'ва' йе'му мол 'Іван / а он і' ка'же / шо'ж не наї'м'акше йак не 'пано'у ку'лак / пан ле'ж'і'т на п'е'р'іні і' ку'лак пуд 'голову пок'ла'ю // а шо наї'ж'ір'н'еїше ? / а шо не наї'ж'ір'н'еїше йак не зем'л'а // а шо'ж наї'б'іст'р'еїше ? / а шо'ж не наї'б'іст'р'еїше йак не во'да // так / з'нач'іт одга'да'ю 'б'едни пр'ав'і'лно / і'д'іт до'дому // пош'ли во'ни / до'ходе'т до во'рот / пан і' гу'кає 'б'едного / і'ди с'у'да / хто'ж то'б'е' одга'да'ю ц'у 'зага'дку ? // он йе'му і' рос... йе'му рос'казує / шо бу'ла у' ме'не та'ка і' та'ка доч'ка / так і' так / с'тол'ко то не хо'дила і' не гово'рила / а це загово'рила і' одга'дала // а / раз о'на та'ка у' тебе 'х'і'тра / 'на'й'у де'с'аток ва'р'оних йа'й'ц' / шоб до у'тра 'в'ісед'іла ц'і'п'л'ата і' т'і' за'ўтра 'утром пр'і'н'іс // зно'у і'де 'б'ідни до'дому / у'з'а'ў те' 'йа'їца і' зно'у 'жури'с'е / зно'у доч'ка пр'і'тає у' чом 'д'ело ? / ун роска'за'ю // не жури'с' ка'же 'тату / в'е'ч'ераї 'йа'їцамі да ло'ж'іса спат / о'на 'вар'іт горш'чок пшо'н'аної 'каш'і / 'на'тату / не'си 'пану 'кашу / шоб пан

за'ну'ч' накорчо'ва'ю нов'і'ни // це л'ес де рос'те шоб л'ес 'в'і'корчова'ю / нао'ра'ю / на'с'і'я'ю пр'оса шоб о'но нарос'ло / нас'п'і'ело / на'жа'ю / намоло'т'і'ю / на'дер пшо'на / бо у'же ц'і'п'л'ата кр'і'чат / 'йісти 'хочут // ну 'добре / по'н'ос 'бат'ко і' ска'за'ю йе'му так / но ка'же / йак о'на'ж у' тебе та'ка 'х'і'тра / пус'т' пр'і'йде до ме'не у' гост'і / ни у' со'роц'і / ни бе'с'о'роч'к'і' / ни з гост'инцем ни бе'з гост'инца / ни 'кон'а ни 'п'е'ша / о'п'ат. 'бат'ко 'жури'с'е // пр'і'ходить до'дому / роска'за'ю з'нач' / н'і'чого 'ка' / о'на нади'ває р'і'бацку с'ітку на се'бе / бе'ре за 'пазуху 'кот'іка // а у' к'н'і'з'ц'і на'п'ісан к'рол'ік / 'кот'іка / ну ву'на пуд'ходить так / а'ле // от // проб'і'ває та'р'елочку дно 'дирку / бе'ре 'пару голуб'цо'ю за 'ну'ж'к'і / с'ед'лає коз'ла і' йеде / ву'на так не 'кон'м'і не 'п'е'ша // а вон нака'за'ю сво'їм с'лугам / йак'шо по'бач'іте шо во'на 'буде йе'хат ч'і іти / з'нач'іт 'в'і'пуст'е со'бак шоб йі'е ророз'вали / йак це'ж так / 'пана обду'р'і'ла / о // ну во'ни по'бач'і'ли / йеде / во'ни 'в'іпустили со'бак / со'бак'і до йі'йі / во'на 'кот'іка пустила / со'бак'і йі'йі по'к'і'нули да за 'кот'іком // а о'на до 'пана пуд'йехала / ск'ік з' коз'ла / зд'растуї 'пане / зд'растуї / по'жалуста гост'і'нч'і'ка / пан за та'р'і'елочку у'з'а'ю / а во'на за ну'ж'к'і пустила / голуб'ц'і і' поле'т'іли // о'так во'на погост'овала у' 'пана да' і' пош'ла до'дому / і' ко'ро'ўка оста'лас'а йім // о'це та'ке / а во'на і' у' к'н'і'з'ц'і о'де йес'ц' / ну там ка'н'ешно т'рох'і' не так / а це так / ко'лис' і' 'бат'ко / йа йе'йе да'ўно у'же на'ч'і'юс' / йа йе'йе да'ўно зна'ю / ц'у ка'зку //

186. З.: З 'чого пле'тут' постол'и ? //

— Йа у'с'у ж'із' прох'оди'ю / у'же 'малим у' пос'толах / і' 'бат'ко і' у'с'і хо'дили у' пос'толах // у' нас спец'і'ал'но де'рес'е ло'за / у' 'луз'і / загото'у'л'али йі'йі на 'зі'му на постол'и 'тоже / кру'тили та'к'і вер'ч'і / верч' там шче йе / і' тут хо'т'і'ю постол'и поплес'ти да не'ма ш'ч'ого // да йа з' 'липи з' 'дерева / о'на к'рехка не 'мона / до вер'ч'і ва'л'айуце / вер'ч'і кру'тили / і' 'т'і'йе вер'ч'і на'низували / ну та'ку з' ло'зи у' род'і в'е'р'о'ўку кру'ти'ю / у'же називалос' там / шук' 'сотн'у ч'і' с'к'і'л'ки в'ін тих вер'ч'і'ю / с'в'асло // 'суш'і'и су'ш'і'ли йі'йі 'теїе у'же ло'зу / с'в'асло / і' у'же на 'зі'му / а з'і'мо'у роз'мочували / к'ро'їу от на та'к'і'йе ву'зен'к'і'йе / і' пле'ли постол'и / 'волок'і' бу'ли до постол'і'ю дес ота'к'і'йе / постол'и'ж пле'туц'а з' ву'хам'і' // 'вуха / у' т'і' 'вуха за'ложу'йуца 'волок'і' / намо'та'ю пор'т'анку / а з'і'мо'у дак с'ку'л'а со'лом'і' / 'лож'ім та'ка // ну ота'ко с'ноп'іка та'ко у'йаже'м / а он'же д'л'і'н'и ку'л' / і' со'ломойу об'мату'ємо об'мату'єм / зно'у бе'реш і' аж с'у'ди / по'верх та'ка пор'т'анка 'жостка'я с'полот'на самот'каном бу'ває / обма'та'ю / і' у' пост'ил то'д'і' / і' крех за ц'і

'волокі прижи'маю так і раз / і об'матуєш 'волокам там по ці'х
п'ір/ шта'ні'и туд'а ўже / 'женшч'ін'и'и пор'т'аночк'і дак 'б'іліє //

3.: А во'ни од'накові / чоло'в'і'ї і жі'ночі пост'о'ли ? //

— Од'і'накові / ну / од'на но'га 'б'іл'ша дак 'б'іл'шен'кого
спле'теш / а 'д'і'там 'мен'шен'к'і пле'теш пос'толик'і //

3.: А с'к'і'л'ки во'но 'носи'ц'а ? //

— Ну смот'ра йак хто 'носить / йа / на л'о'ду 'б'ігали до 'б'істро
м'і'и йіх / 'коўзалис'а / до 'б'істро / 'бат'ко'ї ру'гає шо не
ўпраў'л'айус' то'б'і пост'о'ли плес'ти / а так 'ц'іли 'т'і'жден' ч'і'и
'б'іл'ше / ну о'но не та'ке к'репке //

187. 3.: У вас 'голоду не було у тр'иц'ат' трет'ому ? //

— А тр'иц'а'т' трет'її / йа 'помн'у тр'ошк'і тр'иц'а'т' трет'її //
ну / м'і'и жі'лі'и на 'хутар'і там і жі'нка р'адом / м'і'и жі'лі'и до
тр'ох'і зах'ватили 'голода / тр'ох'і голодо'вали / 'йіли та'к'е
с'а'ке // 'верес у нас буў / шмор'гали 'верес та'к'і / в'і'и не
з'наєте шо та'ке 'верес / в'ін цв'і'те кра'с'иво і б'жоли на йім мед
бе'рут вун пах // заїди ў л'іс / 'пахне 'медом шо не 'мона / ну
рос'татис' з йім не 'мо'жна / ў нас в'ере'са та'к'іє / в'ере'са
в'ін рос'те / ота'к'і 'верес / м'і'и йо'го шмор'гали / і з йо'го ва'рили
ну та'к'і йак к'і'і'с'іл' / в'ін праўда / о'ўн 'б'іли 'б'ілії / йак
ре'м'ен' / засти'ваў / с'танеш 'йісти шо 'г'ірк'і'ї / 'гор'к'і'ї / йа
по с'воєму 'буду ка'зат / 'горк'і' буў / шо не 'мона було ў рот
у'з'ат' // ну ше моло'ко / ў нас була ко'рова дак ў моло'ко
мо'чали м'і'и / і так 'йіли / і з'найу 'бат'ко / ш'кури ў нас були
о'веч'і / те'л'ач'і / в'і'с'іли / шерс'т' усма'лиў / і мо'чили
ў'вод'і / і 'йіли / ну л'уде'ї у нас ба'гато по'мерло із 'голоду //
пон'і'маєте ў се'л'і / с'іл'но ба'гато по'мерло / л'уди з 'голоду /
от // ка'манда була ко'тора хоро'нила / 'йіздили / 'йім у же
па'йок 'може да'вали ч'і'и йа не з'найу / бо були та'к'іє х'лопц'і'и
шо ше пр'і'є'жали / в'ін жі'в'і / ше пр'осит ше 'каже / та ше
йа жі'в'і / та бе'ри 'каже йе'го / ўс'ораў'но 'заўтра тре'ба по 'його
'йіхат // ну шо ж / 'заўтра тр'еба 'йіхат зноў по йо'го / а тут
пудб'і'раї да туд'и йо'го // були та'к'іє х'лопц'і'и / йа не з'найу
ну / не'добр'і були л'уди // да о'но з'наєте їде по кро'в'і / та'к'і
'бат'ко / та'к'і син //

188. 3.: А ў 'л'іс'і там йа'к'і у вас з'в'і'р'і були ? //

— Ло'с'і / ко'ул'ул'к'і'и / каба'ноў ба'гато / і л'і'с'і'и'ц'і'и //
ло'с'і кра'саўц'і'и та'к'і 'ход'ат / пр'і'и'ходе до мо'їє 'хати /
ў'ранц'і'и / ў'ранц'і'и ко'ров'і в'і'гонили і о'до ў 'лузі' ўс'і сто'їат /
'коло 'хат'і'и // а раз іж 'жі'нкоюу 'йіду / а в'ін / а м'і'и так не
до'рогоу 'йіхали а там йа д'рова зб'і'раў / на ко'н'і / а в'ін іде
на'п'рот'і мене // 'чорн'і'и та'к'і йак жу'чок / 'оч'і / 'рог'і / ц'а
ўже 'совайеце / бо'йце / і йа ўже бо'йус' / 'думайу 'к'і'и'неце на

'кон'і / в'ін же ўб'і'вайє перед'н'і'м'і но'гам'і / 'думайу 'к'і'и'неце
поб'їє 'кон'і і тут нас // а 'перед ц'і'м там з мо'го се'ла / а'ле
ўже ў Моск'ву вуон / во'на пере'їхала / 'Жен'а / да йі'їи х'лопец
і там ше тр'і'и / тр'оїє / по'їхали на мото'ц'і'к'лу та дес' 'раі'і'ли
'лос'а // а в'ін поб'иў йіх у'с'іх / а 'ц'ого зу'рдоваў 'ч'істо / цеї
жі'в'і ост'аўс'а / і мото'ц'і'к'ла роз'б'іў і йіх по'б'іў // так йа ўже
'думайу 'к'і'и'неце ше на 'мене / пр'аўда пост'о'їаў пост'о'їаў /
завер'нуўс' / і // а то коро'в'і йа па'су сво'їи да пошч'і'тайу /
ту'манч'і'к та'к'і / пошч'і'тайу / шо це ў 'мене 'лишн'а ко'рова /
'ходит да'ї' год'і // і зноў там де то 'Майушк'і'и жі'лі'и /
пошч'і'тайу пошч'і'тайу / 'лишн'а ко'рова // йа ж не пр'і'г'ле'дайус'
так / пошч'і'тайу / долж'но 'сорок бут ч'і'и там 'сорок п'ят' /
же'ї'ну до'дому / 'бачу аж лос' / пе'ре'їб'іг захо'ваўс' // же'ї'ну
йа а в'ін зноў аж 'коло се'ла ўже ўстр'е'кає / ўже 'в'іб'іг / пе'ре'їб'іг
до'рогу / і ў кор'ч'і зноў // от пона'рав'ілос' 'йе'му так //

189. 3.: Нам ше роз'казували / шчо ко'ли ко'рова па'се'ц'а ў
'л'іс'і / то до 'нейі 'ужик ч'і'н'л'айе'ц'а і моло'ко п'їє //

— Ў нас та'кого не було / но йа ў од'ного лисн'і'ка лисн'і'ка
йа ў од'ного 'бачиў / ў Мага'ра в'ін там жі'ў да по // ў нас
жі'лі'зна до'рога л'ісом'іде / ш' Чер'н'і'гова на 'Оўруч / ўсе л'іс /
і там паўс'танок називайеце / і ко'лис' до во'їни і 'зараз // то
там ста'їє 'пойе'зд / там од'на пу'т'о од'на пу'т'о йє та'ко /
од'ведена // ну л'іс грузили да / поўс'таночок / там в'ін жі'ў //
дак до йо'го вуж до ко'ров'і / 'тоже со'саў і здо'ров'і'и вуж / і в'ін
уб'іў йо'го / і так моло'ко пр'амо із 'його так і в'ілі'валос' /
пон'і'маєте ? // це йа / м'і'и там ў йе'го ноча'вал'і'и / ў Мага'ра
Васил'а / от / і в'ін зас'таў / ка'е обкру'тиўс'а за 'ногу так /
ко'ров'і / за 'ногу обкру'тиўс' / і // а там жі'ў о'дин д'і'д /
'В'ішен'к'і називалис' / л'іс / дуб'і'на та'ка / л'іс / таї'га / і там /
ну та'ка ст'ража називалас' у 'л'іс'і / хат'і'инка // а теї д'ід
с'к'райу жі'ў / ну ун ўс'у жі'с' там про'жі'ў / хат'і'инка на ці'х
йак йа ка'жу 'пал'іках сто'їала // но йа 'помн'у в'ін сам / і цеў
до 'його заїди / ў йо'го 'хат'і'и вужоў тих / л'ітом / 'коло 'його
'коло 'хати / а раз ў 'мене лисн'і'ки 'воза заб'рали / пої'мали
ў'л'іс'і ў 'йіх // ўз'али приче'пилис' / даї п'л'ашку 'пустим / а
не да'си п'л'ашк'і / д'рова заб'рем / а йа од'ної та'кої / 'баба
була неш'часна / в'із / і во'ни ў ме'не 'воза заб'рали / а 'кон'і
же'н'і до'дому / на ст'ражі пос'таві'ли // ну йа'ї по'їхаў за
тим 'возом / во'ли дали ме'н'і / 'їд' / 'воза привез'и кол'госпу /
да'ї / чо ти 'воза по'к'і'нуў / ка'жу заб'рали // пр'і'є'жайу а
там 'погреб та'к'і'и з'роблени / і на том 'погребу вуж'і / к'сонцу
г'р'іюце і 'д'ітки ма'лен'к'і гу'л'айуце // там лисн'і'к'і'и жі'лі /
там аж ст'рашно / 'думайу / во'ни ж не ку'сайут / вуж не
ку'сайє / вун йак га'д'ука / дак та ж 'тоже 'може ўхва'тит / а

вуж теї н'е // а з однім ко'сию ¹с'іно ¹у ¹луз'і / ну в'ін же ¹у кор'чах / то ¹у лисни'ках / іс ¹Сашо^у ¹То^устим / ко'сию ко'сию // а во'на ви'сіла на том / гол'учка і ви'ісит та'ко пере'гнулас' / шо / і за 'руку йо'го ¹ухва'тила // теї лес'ник ско'реї да'ваї 'ету / ¹у рот да ста¹у йад в'іп'л'овувати / а то т'рох'і^н о'пукла ру'ка / а во'на ви'ісит на ¹дерев'і / чо^{го} во'на по'вісла ? //

190. З.: А кали'ту йак ку'сали ? //

— А кали'ту ку'сали / ну йак же ж // ну кор'жа в'ішайут на трам / були та'к'і трам'і ¹у хат'і / ле'іжали / с'волок ч'і^н йак вун тут називайут а ¹у нас трам ка'зали // осно¹уни трам бу¹у та'к'і^н велик'і а то трош'к'і^н мал'ийе / трош'к'і^н / своло'ка / ну в'ішали ¹у нас цеї трам / і б'рали кочер'гу / і ¹йідем м'і там на кочер'гу // здо'ро¹у / ¹пане Кор'жо¹уск'і / а вун кае^н здо'ро¹у / Ко'ц'у'бо¹уск'і / йак ¹мона там кор'жа ¹уку'сити / ку'саї да кае^н зуб не в'ішче'раї // ну йак засм'і'я¹а¹ус' так в'ін те'бе тим ква'чем да і / одха'д'і / дру'г'і^н / так во'но шло кал'е'сом // поку'сали кор'ж'і / ¹д'і¹у'к'і^н горш'чок ¹каш'і ¹вар'ат та'к'і / ¹гарн'і^н горш'чок / ¹каша там у'же аж ¹у верх пшо'н'ана / с та'к'ім кра'с'ів'і^нм вер'хом / ну і ¹уже ва'рен'і'к'і^н там / ¹посл'е кор'ж'і¹у / ва'рен'і'к'і^н з ¹маком да з у'с'ім с'та¹у'лат / піро'г'і ч'і^н йак / ¹у нас ва'рен'і'к'і^н ка'зали / і г'рош'і ¹уже ск'і'н'дайут за т'і^н // плат'ка ше ж в'іш'і'вайе ¹гарного і / ну йа'ка ¹уже к'раш'чого в'іш'і'е / ¹ложит на ц'у кашу / і за ¹того плат'ка ¹уже ло'ж'і г'рош'і / хто біл'ш по'ложе г'рош'і / теї ¹буде б'і'т'і^н кашу // ¹можна розб'і'т'і^н шоб о'на / гор'шок рос'па¹у'са / а ¹каша ну так ц'і'лен'ка шоб о'ста'лас' / то'д'і^н ¹уже йі'йі р'іжут да і пода'йут / от та'ке д'іло / ну там не од'на каша / ше ж ба'гато чо'го ¹уже // к'іс'ел'і да ¹разн'і там / ¹усе во'ни пригото¹у'л'айут / так на Анд'реї / це Анд'реї / і на М'і'колу ¹тоже ва'рен'і'к'і^н ¹вар'ат д'і'у'чата / там дл'а с'м'іху ва'рен'і'ка йа'кого та'кого з'вар'ат із ¹ч'і'м то шо ¹у'кусит //

З.: Шче ¹і ¹зуби пола'маїе //

— Не ¹зуби / а н'і / во'ни та'ке м'йаке шос' ту'да / ган'ч'ірку йа'кус' / ¹ложат / ч'і^н шос' та'ке ¹уже з'найете / ¹уже посм'і'яти ко'му попа'де //

191. — Йа ¹у ¹Варев'і'чах / там і зрос'ла / там і ¹ро'д'і'лас' / н'і'де не бу'ла / к'роме ¹Варов'і'ч // не ¹нада і бу'ло / а це ¹уже на с'тарос'ц' с'тала о'це ¹уже то / ¹уже заз'нала де йа'к'і ¹верев'і'ен' / де йа'к'і'е уск'і'руз' / а то н'і'де не бу'ла //

З.: А ¹у ш'і'колу хо'дили ви ? //

— Н'е ¹е^а / йа с'іро'та до там на л'ік'неп хо'д'іла т'рошки¹ // брат заста¹у'л'а¹у ме'не до йа п'рала і т'кала / ко'ли ж же // т'реба і р'ад'ужка ж л'ана / це в'і^н не з'найете / а це ж // а йа ж у'се п'рала і т'кала // це ¹уже ¹у ц'у ¹пору йа ч'у / л'он

тру // в'і^н ¹ц'ого л'ону не з'найете ж ? // а // ¹с'і'яли л'он / ¹с'і'яли і ко'нопл'і здо'ров'і'е / да ¹терли са'м'і і п'рала і т'кали // йа ¹усе са'ма ро'б'іла // і т'кала і п'рала / у'се // шче ¹у ¹мене і р'ад'ужк'і^н ¹е мо'йе / шче ¹у ¹мене ¹усе / і к'іл'і'м'і т'кала / до ¹он^{до} ¹е / там і о'в'ечк'і^н дер'жала / ¹усе ко'ли'с' / а те'пер же ж н'і'чого / ко'ли'с' ¹кажут' / шо на ¹У'країн'е' с'і'д'ат на'с'ен'е^а ¹йе'д'ат / а йа ка^ж а^ш ч'і'м же во'ни оде'вайуце^а ? / це те'пер хва'літ ¹Бога / о'ц' ¹уже не с'тало / а то ж бу'ло ¹усе / ч'і'м во'ни ¹кажу ¹уде'вайуце^а ? / ¹каже ¹голі'йе ¹вожк'і // а йа ж о'то са'ма о'с'о су'кон'і'е ¹пості'лк'і^н т'кала і / і / і ¹ти'йе / то йа ¹усе са'ма ж / мо'йе ¹руки ¹усе ро'б'і'ли // це са'ма ро'б'і'ла //

З.: А ви ¹можете розка'зати / йак л'он ¹с'і'йец'а / йак йо'го то'д'і ¹вироб'л'айут' ? //

— Йак йо'го ж ? / по... по... по'терла а бу'ло та'ке т'е'пал'н'а / пот'е'пала йо'го / по'то'ум'у г'ре'бен' / йа по'ки'нула і г'ре'бен'е^і там у'се ¹у'дома / а по'том на г'ре'бен' наб'і'вала / і м'ічк'і^н м'і'кала / і п'рала // по'то'ум' п'рала / по'ту'ом мо'тала на т... на ту'ом / на та'кого клуб'ка йак о'до л'е'жат // а то'д'і^е сно'вала на ... / а то'д'і т'кала / то'д'і^е бу¹у ¹мене н'іт / бу¹у ¹мене вер'с'тат' / і бу¹у ¹мене // у'се бу'ло сво'йе // то'д'і йа т'кала ¹усе / т'кала і / і і со'рочки / і і б'рук'і^н ж ш'і'ли^н із л'ано'г' / це ж те'пер а то ¹усе ж л'ане ко'ли'с' / шче і ¹хустк'і^н ко'ли'с' із л'аного т'кали¹ / ¹р'а'бен'ке пок'рас'ат да та'к'е^н р'а'бен'ке'йе // це ко'ли'с' та'ка ж'і'с'т' бу'ла мо'йе д'е'тк'і^н //

З.: А ви ¹б'і'лували чим ? //

— А в'і'б'е'лували¹ / в'і'б'е'лувала йа / йак в'і'ч'у / пої'ду на те / на двур / да поло'ж' / пра'чем б'іла йа'го // в'і'б'і'вала / та'ко поло'жу поло'жу йа'го на ск'ладк'і^н да пра'чем да в'і'б'і'вала // а по'то'ум' в'і'б'е'лувала у ж'лукто'у / ж'лукта бу'лі^н та'к'і'е б'і'нач'е т'і'йе^і / д'е'жк'і^н / да ту'ди ¹поп'елом по'сі'пл'у та к'і'пат'кам'і^н / та позо'л'у да во'но та'ке в'і'н'ходи'т б'е'ле шо ку'ди тво'йе д'е'ло // гарне бу'ло / у / о'це так і р'а'е / а р'една / п'рала і так / р'една ш'і'лі^н / ¹постелк'і^н ш'і'лі^н / у / ота'к'і'йе ¹постелк'і^н бу'лі^н / о'до ¹у ¹мене те / і т'і'йе да'у'н'і'е / де це во'ни^і ? // дес бу'лі^н // то та'г же ж на / на дво'р хо'д'ілі^н да п'рала і / о'це даї ¹дума'ю пока'жу / да і не з'найду де во'ни / дес по'хо'вали'с' // о // до це / у'се ж м'і'н' йо'го ру'кам'і^н ро'б'і'лі^н // і п'рала / ¹усе на д'вор'і^е / ж'і'мої ота'ке ж'лукто на... / на'лож'і'м' / та це во'но ¹у'пар'і'це ¹уже там с'ку'л'ко да пої'ду да попе'ру об л'у'д да на / по'в'е'ше'йу / та та'ке б'е'ле ¹нач'е па'пу'с'і'на // гарне бу'ло // це ко'ли'с' так л'уди ж'і'лі^н / а те'пер ¹уже во'ни д'е'тк'і^н та'кого ро'б'і'т не ¹будут / і во'ни йо'го не з'найут //

З.: А прасу'вали / г'ладили чим то'д'і ? //

— Ка'чалкам'и // о'до ў 'мене ка'чалк'и // оце_це // а по'то'ум о'до щ'че / о'це на це на'качу'ю і покач... / йа і те'пер д... і йо'ї ка'чайу і со'бі ка'чайу / во'но'у так / о'це та'к'е ўже йак т'рошк'и не пере'сохне да на_ўс'лун да пока'чаї / во'но так йак пог'лади'це // о'це та'к'е // цу'га ц'ого ў нас по'н'ат'а не було ко'ли'с / це ўсе по_ста'р'і'н:ому о'це та'к'е м'ї ро'б'и'ли //

З.: А ви 'можете розка'зати / чо'му ви за'лишили'с'а сирот'ойу ? //

— Ко'ли'с у нас у се'л'е'і / буў / т'іх ве'ли'к'и // а ко'ли'з же не / не так йак о'це було до ц'о'го/ ле'чи'ли ўсе / ко'ли'з же по'н'ат'а не було / до поло'вина се'ла поўм'ї'рали' л'у'деї // ў'мерла то'д'і мо'я ма'ма / у'мер му'ї то'д'і па'па / йа йіх і не з'найу // а м'ї / оста'лос ма'бут' штук 'де'в'е'теро чи 'дес'е'теро // то брат нас дог'л'ануў / то пош'ло то ў_си'... / то пош'ло слу'ж'и'ти а то ту'д'і // а йа ў'дома була да чу'ж'и'є ко'ро'у'к'и 'пасла // да так і / і і порос'л'ї // да і ж'и'ву щ'че о'до до_йа'к'і'х го'доў // так Гос'под' до_ў // у / а бо'л'ш шо ві' 'хочете ? //

З.: А у шчо ўзу'вали'с'а ? / на 'ноги шчо ?.. //

— На 'ног'и шчо було ? // пу'сто'ли // пу'сто'ли бу'ли // ло'за / йа ко'ли' са'ма 'пасла то'вар / дак йа ўже на луг поже'ну / до йа па... / напле'ту т'іх пу'сто'лоў / на 'це'лу 'з'іму // шоб у'же хва'тило і на 'весну / а йак вес'на то'д'і ло'за/ 'лозу ж ві' з'найете чи' не з'найете? / то 'дерли' 'лозу да пле'ли пу'сто'ли / це 'р'е'тко ў 'кого там теї 'чобо'ут буў / а то 'дехто 'ві'робл'аў да чо'ботк'и бу'ли та'к'и'є чи' / чи' йак йа/ по'то'ум у'же с'тали йа'к'і'с' 'вал'е'ночк'и 'ш'и'ти / да йа'к'і'с' у'же там із 'р'е'з'и'ни / а то ўсе пу'сто'ли / 'йедут і ў л'е'с у пу'сто'лах / і ў 'йагоди' ідем у пу'сто'лах // пу'сто'ли / і во'лок'и і у'о'нуч'и / намо'а'тайем до_ў'буйемос да і ідем // ві' 'ц'ого не з'найете / ві' йо'го і не 'будете знат //

З.: А йак во'ни ро'били'с'а ? //

— Йак ро'б'и'лосе // йа ж вам ка'жу // е: / 'лозу д'рала / е / на та'к'и'є с'ц'ажечк'и но'жем то'го / да пле'ла сам.. / йа са'ма і пле'ла пу'сто'ли 'ти'є // са'ма і пле'ла // і 'вушк'и ш та'к'и'є / ўсе по'то'ум за... / зат'а'гала / та'к'е бу'ли во'лок'и / зат'а'гала // да і узу'валасе ў 'ти'є посто'ли // і 'нуч'и поде'ру ш_ч'ого не'буд' да / да ў'зуйусе ш / аж_по_це 'обма'о'тайу / та і і'ду // ота'к'е //

З.: І 'доўго 'нос'ац'а посто'ли ? //

— 'Нос'аце по'кам'єст поде'руце / а поде'руце до дру'г'и'є за... / бе'рем да... //

З.: С'к'і'л'ки на 'л'іто т'реба посто'л'іу ? //

— А с'ку'л'ко // йак ку'ди і'деш / йак у л'іс 'йедеш до посто'лоў / на 'л'е'то штук три чи' чо'ти'ри т'реба // йак у л'е'с // а йак у'дома та'ко до / три чо'ти'ри там у'же чи' чи' /

с'ку'л'ко йак де 'ходи'ш // о'це та'к'е // а це ро'б'и'ли і ко'ли'с / а те'пер зоўсі'єм_нач'и / зоўсі'єм_нач'и те'пер //

З.: А 'йіли шчо ? //

— А 'йіли було ўсе // було хто су'м'і'ю годо'вали ж і ка'обанч'и'к'и // і ўсе 'йе'ли / ка'пуста ж бу'ла і у'се / у'се д'бали і 'йе'ли // шо пр'ї'д'байем те 'йе'мо // але ж не ў'с'аке 'л'уде' ж ж'и'ли / і то'д'і і те'пер // ж'и'л'ї дру'г'и'є 'добре / а дру'г'и'є не'добри'є // дру'г'и'є ж'и'л'ї шо / у'се 'йе // а м'ї ў'б'їем / йак наз було ба'гато / до мо'ї брат уб'їе у // од / од'не коба'на на_го'д / до с'ку'л'ко ву'н нам да'їе ? / по с'ту'л'ечка / 'ту'л'ко 'ли'жем // а м'ї не з'найем шо то за 'сало // о / бо труд'ни'є 'годи бу'ли то'д'е 'тоже / 'йако'с 'л'уди не мог'ли ж'и'т // по'кам'єст у'же во'ни т'рошк'и роз... / розоб'рали'се // то так і ж'и'ли // о'л'еї 'бі'ли // л'он 'с'е'йали ж / 'с'е'м'я о'л'еї 'бі'ли / а о'л'еї 'дуже 'с'е'м'я 'добри' / ко'нопл'і 'с'е'йали / 'ту'же 'добри'є / то'у л'е'чебне / с коно'пел' то л'е'чебне л'е'карство / і ко'нопл'і л'е'карство // о / о'то так і 'йе'ли а то / ўже т'рошк'и де_о / 'йе'зд'ат да да се'л'одк'и да йа'ку 'ри'бу доста'вали / ну було ж ко'ли'з же / бо / ў 'тому / йак йак_хто_су'м'і'ю // йак_хто_су'м'і'ю так ж'и'ю // от //

З.: А з 'л'ісу шчо брали ? //

— А ў л'е'с'іе гр'ї'бі' бу'ли / ої у нас л'е'с зо'ло'т'и / гр'ї'бі' / 'йагоди / у'с'ака 'йагода бу'ла / гр'ї'бі' / а т'і'х у'же гр'ї'боў / і / і масл'учк'и і / і красн'учк'и / ў'с'ого ў'с'ого було // на'суш'і'мо да ў 'з'іму 'к'и'даем і ў боршч / і ў 'йушк'у / і так / на'ми'єш 'йе'го ў мако'ти'рку да йак йа'к'и'є да ў жи'р да ў п'е'ч да ў ци'бу'л'ку //

Мартинівичі Поліського району Київської області

Село *Мартинівичі* розташоване за 21 км від залізничної станції Вільча. Село відоме з XV ст., у документах згадується 1498 р. Церква Свято-Георгіївська, час побудови невідомий; на її давність вказують перекази середини XIX ст.: «старые люди въ то время объявляли, что до 1758 года здѣсь стояла, по преданію, около 100 лѣтъ церковь построенная на подобие амбара, здѣланного въ срубъ» (Похилевич Л. Сказанія, с.130); востанні роки у селі церкви не було.

Пізніше с.Мартинівичі стало центром сільської ради; у селі є середня школа.

С. Мартинівичі не підлягало обов'язковому відселенню, проте частина мешканців села виїхала і розселилася у різних місцях України; для переселення нерідко обиралися новозбудовані присілки для відселенців з інших сіл Чорнобильської зони.

Запис діалектного мовлення від переселенців з с. Мартинівичі здійснено у с. Плесецьке у грудні 1995 р., де мешкають вихідці з с. Варовичі Поліського р-ну.

192. 3.: А ў ш'колу ви хо'дили ? //

— Йа ў ш'колу / голубка мо'яа / ли'к'неп буў / а йа лан'ковойу була до т'реба іт'и у тра'пал'н'у / да те // да л'ону ўк'расти / да ўц'уди захо'ват / іш'ч'е / да клубок т'реба пр'ежи' при' ... / да шоб ў мене була со'рочка на м'и'н'е шоб спод'н'ца / кос'ц'ум буў гарни' / у кл'ієточки' на ш... / у'же ж 'ето м'и' те / так ж'і'лі' / а шо ж // а ли'к'неп буў / до йа пошла два 'рази' / да і по... / по'к'інула йо' // пошла с'во'їм'и' л'уд'м'и' ро'біт // і / і не то'го / і не ро'біла йа // і не'ку'да не хо'дила / не' ли'к'неп / не' ў шчо ў с'ві'єт'и' / бо йа не з'найу / і росп'ісаца' не з'найу / дола'ду // а шо' ж // о-отам' 'буко'ў / дв'іє ч'і' тр'і' пос'таў'лу да і па'шоў // а у 'Варов'іч / там мо'яа доч'ка була / замужом / дак во'на 'каже 'мамо чс ти' будеш / ц'уда / 'тутечки' ж'і'ти // о-о це йа за сво'ю хату / за сво'є ўсе ч'і'стен'ко / да заб'рала до доч'к'і / а з'ат' переп'ісаў / там по'м'ерла 'баба і 'матка по'м'ерла / да то'го / до це ж / на ме'не з'ат' у'же сво'ю хату переп'ісаў / а мо'яа так у'же пошла / т'рохи' прода'ли м'и' / е-е / мо'ю хату / а то хл'єва сто'поршч'і'лі' / іс' того / с хл'єва / да це та'ка жи'ст' була / е-е-і 'Боже м'и' 'Боже м' // не даі 'Боже і не суд'і 'Боже / ста'ро... / ста'р'и'их го'доў // ну'шо'т'и' / йаг' бат'ко буў ж'і'ў до кун' буў / да ко'рова / дв'іє ко'ров'і було / до

'добр'е було ж'і'т' / а с'о'годн'е шо ? / йак го'рох 'коло до'роги' / куп'і' да і лу'п'і' // ну таг' же / а шо ж ? / до то... / то'ди' 'добр'е було ж'і'т' / і сво'я са'ди'ба була / два гек'тари' було / ч'і' 'може і буол'ш було то'ди' / і сво'ї кун' буў / ж'і'т'о-о було / а те'перечки' / у-у / ко'паі / во'зи' 'возиком гну'о' / Бог йо'го бе'ри' / о'це та'к'єйе го'лубка / о / то йа ж'і'... / ж'і'в'емо м'и' / у-у / гарно_гарно // а шо ж // було шче ж мо'яа 'матка // йа ж лан'ковойу / а хл'ієба д... було ба'гато / пр'і'в'є'зу / до-о / 'бач'те то'ди' м'и' // пр'і'в'є'зу до так у'же 'чувст'ейут л'уде' шо од 'голод' буде / од 'голод' посту'пайе / од 'голод' буде // до йа пр'і'в'є'зу до му'о' бат'ко / ск'р'і'н'а була ве'ли'ка / чо'ти'ри' м'еш'к'і' л'ієзе // а'га / до 'в'і'ко'паў та'ко 'йа'му да ў 'йа'му зако'паў / 'каже не'хаі' буд'е / да це м'и' таг' ж'і'лі' // 'голоду не 'бач'і'лі' / 'бач'і'лі' по 'л'уд'ах / шче 'матка і ізо м'нойу / там кум черес'ш'л'ах / е-е / буў / до / оі 'Боже / отако_о х'і'талосе 'т'ієло // оі голубка мо'яа // а м'и' хот' 'супу / ко'рова була / дак м'и' не голодо'вали' / наша сем'яа не голодо'вала / оі 'Боже м'и' / до пр'иде ко'ли'с' 'Рубан / оі / йа'ки'с' та'ки' буў про'ти'ўни' чоло'в'ієк / о'це і по гла'ди'шках і це 'ск'ру'оз' / і по ко'мор'і' і доў'байе ота'ко // о-о 'думаю / с'лава 'Богу / до бат'ко праўда ў'ну'ч'і' / п'іє'сок 'в'і'везлі' ко'нем // 'теі'бі'лі' / а ск'р'і'н'у зако'пали' да 'дошкам'и' пр'і'с'ла'ли' / о'це так м'и' ж'і'лі' голубка / а шо ш // а йа / йа йа ж вам ка'жу шо йа ў ш'колу не хо'дила / і не було ш'коли' / то'ди' / бо це ли'к'неп / сосно'ваўсе ли'к'неп / ну шо ти' там 'пу'о'деш агагагага'га сме'яце // а йак на'паў 'голод' до не'ма ни н'і' не н'і' 'торби не_г'руш // а це зоста'ласе од'на 'баба у цеі 'хат'іє // а доч'ка у йак це ? / Пере'йаслов'іє // ... // до це там ж'і'в'ут во'ни' / а 'М'і'ша ц'уда не 'хоче / тут // і 'М'і'ша не 'хоче і 'Сан'а мо'яа не / та / 'Тан'а не 'хоче ц'уда жи'т' // да це 'тамечки' а йа ўже са'ма / ч'і' пом'ру ч'і' ч'і' йаг' буде / до / Бог йо'го з'найе йаг' буде бо ота'ке / а голубк'і' м'и' / до шче ж'і'в'єце // шче хл'ієб 'воз'ат' / 'можем пала'н'і'чку куп'і'ти' / да і лу'п'і'ти' //

3.: А ра'н'іше па'а'нички не куп'овали ? //

— О н'і 'мамка / н'і / не куп'овали ра'н'іше / с'во'ї буў / с'во'ї пек'лі' / у-у / с'во'ї пек'лі' / хл'ієб // а це 'зараз з'і'ш'лосе те / да с'лава 'Богу ж і да'ют допо'могу нам / на 'йи'жу / а'га / і / с'куол'ко зароб'і'ла с'туол'ко 'баба полу'ч'і'ла / то с'лава 'Богу йес'ц' і / і на хл'ієб і шче і 'дал'шеі йе на шо 'не'буд' / на моло'ко то ше / 'сала 'куп'і'ш // до 'ранше' йа праўда тут годо'вала с'ві'н'у // а о'цеі му'ж'і'к 'вел'ми' та'к'і' буў па'ган'і' / до при'вез'ла два'нац'ат' ку'реі' / йак ш / із 'дому // до ўз'аў да та'к'і'х хл'опцоў назбі'раў два ч'і' шо / ч'і' три' / а поі'дут да ме'шок набе'рут / у ме'не ж дв'єр по'к'інуло 'т'у'л'ко /

да це йа і / до не'хаї па со'б'іє 'бачі'т вуон до 'п'еріа о'тамечки ка'нава / до 'п'еріа отако_о 'ворох у'с'акого 'разного / безоб'разного // до це йа от_ти'х_п'уор шч'е і не за'води'ла / до ч'і'це 'п'іє'уні' за'води'ти / ч'і'це 'кур'і' за'вод'іти / ч'і'це с'ві'ні' / до 'Ган'а мо'йа 'каже / а во'но то'б'іє 'каже 'бабо т'реба ? / йа пр'і'ве'зу 'банок дв'іє до і х'ватит с' 'тебе / о'це та'ко // йа і ка'жу / ну хаї 'буде і так // о'це та'ка мо'йа жи'с'ц' // у-у / а_Бо... / аї // шч'е с'лава 'Богу / шч'е у 'хаг'іє 'тепло //

З.: А в'ечор'ниці у вас бу'ли ко'лис' / до вас 'л'уди с'ходилис' гу'л'ат' ? // в'ечурки ? //

— У нас / у нас / у нас / в'ечурк'і' у нас / бу'л'і' / 'матка 'в'ел'мі' л'убі'ла те / д'ієвок / ко'лис' 'Сі'дорова О'рі'на / 'туол'ко ти не 'будеш знат / це 'матка 'туоко 'буде знат // да це йак нас'хо-оди-ице / а 'Бо-оже / не'ма ўже ти'х л'удеї / не'ма // О'ри'на 'тоже / Конд'рат'енко с / іс це / із // до по'хо'ваў йі'йі' / там о'на т'рох'і' шос' 'шупі'ла да / помо'гала Па'рас'ц'іє / Шунц'іє / у'гу / до так'е_о // до йі'йі' во... / до во'на по'йі'хала до сест'рі' да ди'с' ч'і'сквоз'н'ак ч'і' Бог йо'го з'найє да поле'жала т'рох'і' до Конд'рат'енко і захо'ва'ў / у'гу // а і / а пр'і'н'ала со'б'іє до д'ієда / д'ієда йа'когос' / о'це с'лава 'Богу / с'лаві'д' 'Бога / д'ієд теї по'мер ўпе'ред / а во'на ў'послі' / а це-е / бу'ли / то'вари'шк'і' м'і' / у'гу / до не'ма ўже ни'кого / о'це так і 'жі'лі' // е-е 'Боже_мі' 'Боже_м' //

З.: А шчо ро'били на в'ечурках ? //

— А пр'і'яли / та'ко вер'тена / а д'руга самоп'радк'ой' / с'м'і'че / іс то'го / із л'ону / іс то'го шо нак'радем / 'буду по пр'аўд'іє ка'зат // а йа лан'кова ж / до чо'ти'р'і' цент... / цент'нер'і' йа / іс'во'й'і'х рук ота'ко і пере'у'а'зала // та'ко йак пове'зу / а Сі'ман'чук 'Ган'а бу'ла / у'гу / ну да / та / комсо'молка / а м'і' ўже та'к'і'є прос'ти'є // до теї д'ад'ко да 'каже // ди'в'і'це ди'в'і'це / йа ж пр'аўда так ди'у'л'усе / во'на шч'е на по'пов'і' по'косі' по'в'езла / через р'ієчку / теї л'он св'ої / а л'он / ломо'ко'вати' / здо'рови' по'руос / а йа к... / н'і' ка'жу ме'не 'добре і / і / і на / і на Вен'ч'і' / отако_о кор'ч'і' бу'лі' / а так ба'гато бу'ло прост'ранства // йа пос'лала / вуон та'к'і' / мо'йа 'матка з'найє / а д'ругої' та'кої' 'тоже з'найє / та 'каже хаї ш'е поле'жі'т / хаї поле'жі'т / вуон д'руобни' / дак / вуон не до'лежі' да па'гани'ї 'буде 'буду по пр'аўд'іє ка'зат / о-о / йак до'лежаў / дак / ни'чи'є не / не хо'пайут / а ўже ка'жу / лан'кова бу'ла / т'і' м'і'ні'є ка'жу муої л'он ісклади' о'собо / на на те / на бр'і'гад'і'ра / а то'го / а там / Сі'ман'чук 'Ган'и не то'го / до шо т'і' / до рук дотер'пайє до во'но та'ко / так йак о'це йа 'пал'ци' і рос'таві'ла / так / л'он теї / ў'с'акому т'реба пр'і'вод' у'с'акоїє т'реба знат / ну-у / дак ме'не бра'т' ўз'али' по'ві'ші'ли' / он_йак / а'га / йа ўже сто'йу / ни'чого

не ка'жу / а во'на ўже пр'і'шла / а йа тр'і' пу'к'і' іс то'го / х'лопці' ка'жу да'ваїте знес'мо оце_ци' л'он / хоч одн / одно'го переви'раїте / хоч не переви'раїте / бо шо ж т'і' / йак треп'они дак / так 'коси' і сто'ят / а цеї же 'Боже / та'к'і'є ко'леса в'ел'к'і'є да це треп'айєм м'і' теї л'он / а'га / ну шо во'но полу'чайєце ? // уз'али' да йак треп'онулі' / це / ну 'каже йак ? / 'пука ц'о'го ўже роспус'т'у / шоб у'с'іє 'бачі'лі' / до вуон оце_тако_о / а вуон си'ні' аж не пи'таїте йа'к'і' 'гарни' / а 'ти'є так і пок'лалі' // ну а з рук ка'жу з'найєте це / 'разни'є ка'жу 'л'уди йе / до' і ка'жу і л'он / ка'жу / 'буде 'разни' // ну до це одно'го 'пука наїш'лі' 'туол'ко / па'ганого ўже / там дис' / пр'і'чап'і'ла ч'і' / ч'і' Бог йе'йі' з'найє / а це йа'к'і' ? / во'на моу'чала ка'за / то м'е'не 'порт'і'ла во'на / дак і т'і' 'каже моу'ч'і' // о'це та'ка бу'ла мо'йа жи'с'ц' / у // о-о до цеї / 'пал'ец' / о'дин верх / д'ругі' / йа но'с'у / но'с'у ко'лис' Гаўр'і'ленко голо'ва / на ко'ніє 'йієдушч'і' / пуотс'к'і'куїє на том / на с'ієд'л'іє / у'гу / Гаўр'і'лоўна ід'і' ц'у'ди' / а йа ка'жу / а чо'го ? / ід'і' ц'у'ди' / то ка'жу пуод'їєдте йак ві'ні' 'хоч'єте ц'у'ди' / на / ві'ні' ка'жу с'тарші' а йа ка'жу м'енша / пуод'їєдте // он скі'к іс ко'н'а_с_того / за ту копа'ні'цу да йак шібо'не / йа ж то'б'іє ка'заў шо / т'і' не че'паї / 'туол'ко понад_луд'м'і' с'вої'м'і' ході' / у'гу // йа го'лубко мо'йа / ўз'ала ту копа'ні'цу 'к'інула / хоч не пере'копана тво'йа 'буде / заво'лочи'це і ў'д'ієло пуоїє / куо' / ко'торуо'с' попаде до во'на 'буде ка'жу / 'каже то'го боро'на то ві'т'агне / а то ко'тора 'ві'копайє // о'це та'ка бу'ла мо'йа жи'с'ц' / ў'це та'ка мо'ло'дос'ц' бу'ла / о-ої' 'Боже_мі' 'Бож'ем' / не даї 'Боже і не суд'і' 'Боже / а'ле шо т'і' / у // а голоду м'і' не 'бачі'лі' / 'буду по пр'аўд'іє ка'зат //

З.: А ў т'риц'ат' т'рет'ому 'роц'і / ко'ли буў 'голод / с'к'і'л'ки вам 'рок'і'ў бу'ло ? //

— А йа не ска'жу 'р'і'бка мо'йа / йі'ці' 'Богу не ска'жу //

193. — Во'на поча'ласє дак во'на ў ме'не ў г'руд'ах бу'ла / у-у // по'к'і'нула / по'к'і'нуў / сам ў Хв'і'н'л'анд'ейу по'шоў / с Хв'і'н'л'анд'ейи' пр'і'в'езлі' / 'вал'онк'і' ота'к'ен'ийє_о / аж та'ко / йа 'ві'гойла / 'ч'етв'ерт' 'г'ор'і'лки ко'лис' бу'лі' там 'могил'ки' / бу'ли да йа ўз'ала / 'матка / да пош'лі' до 'жі'да да / жі'д / сул'м'і' с'туол'ко ў'к'і'нуў у 'ч'етв'ерт' / от і 'каже 'ві'гойт 'зара / от вуон по с'топоц'і'ні' ч'і' те / по поло'ві'нці' / а по'том 'каже шо_ш_ц'а поло'ві'нка / т'реба по'буол'ш / о'це по'буол'ш та тр / пот'ру то'йейу го'р'і'л'кої да коу'т'не да по'шоў чо'ло'в'ієк // йак пуод'борка ішла / от 'бачте і ска'зала_б_йа ў йа'к'і'є го'да ч'і' йак 'того / пуод'борка ішла і заб'рали і пог'нали' / іс 'Паўлов'і'ч / во'ни' 'туол'ко 'будут знат м'і'єс'т'ност' /

але ніє / а може матка скаже до / от так йак до табура до того / ну / Боже ми / Боже ми / Боже ми / пришло да ої каже раутіте / убілі // шо тїє пошлі / а тїє у корчі / а теї / а та / а теї може чї вікопау чї што то це / ца воїна ўже / пуодборка ца ішла да убілі / до це йа так буду / оце йа так знайу / оце таке моїе жит'е / і це таке ўсе / у //

З.: А нїміці у вїїну стоїали у вашому сеїлі ? / нїміці були у вашому сеїлі ? //

— А Боже ми / Боже м / були / а ўже мало було / Кобані / конци Кобаноў запалили // конци Кобаноў // а не було шче одного / о / от понї майу це // а одного / йїхного матацікал не було / а воїні такоу / каретойу йїдут // а йа це покїнула та пошла ў Кобані до сестри / а покїнула дїт'а на п'єчїє / а на мнїє тїєло тако / угу / дак один каже / запалїт треба / о онда каже / он о го'ра / побач поїхау наш / поїхау наш / а нашо ж палїт каже / нашо ж каже да'ремно палїт / коло сеїмі / коло по'па / там була хата та'ка / пуоп сїдїу да те / церква у наз гарна була і ўсе / у // до праўда спа'сї бо йому шо каже не палїт / хлопці поїхала о'но ма'шина істул'о отако йїхала да і поїхала / куда йїм треба / до / йак вогналисе нашї / до нїємцоў гет' гет' трохї тоді вїтопїлі / у рицїє / дис' то рїка була / так йїх йаг догнали / ... йїм трохї шкурї подали / нашї // і ўступїлі і тоді / одогнали до нашї ж / і ту'ди / ізнушчалисе нашї ж / нашї де'теї / нїємці / а нашї тоже провалили да тоже знушча... / ої // ба'гато гово'рїт та мало чо'го слухат / ої Боже ми / жїт'о було / ва'жке / але шо т... / таке // оце таке голубка //

З.: А йак знушчалисе а ? //

— Хиба ж йа буду гово'рїт ? //

З.: Ну розка'жїт' //

— Казнілі // зас'тане / вуон шо хоче те робїт / істебе / буол'ш тобе не треба ка'зат // угу // а нашї тоже ўступали до так / робїлі / от таку дїєўку / до воїні / казнілі страх Божї // отак і нїємці казнілі / йак увїшли // до по йїхнїх следах / і по йїхнїх го'вурках / і ўступали / до бат'ко поїе... / у погреб пошоў із маткойу / а та'кїє двїє дїєўкї // о-ої Боже ми // до і нежї вїє покїдали / у // нашї / угу // це ж росказували ўже ж та'кїє тут йе / прол'отнїє муж'чїни / а Боже ми // оце і усе / нїчо'го йа не / буол'ш не скажу // бо нема тако'го чо'го // а т / с'о'гдні це славіт' Бога / шо це / ў ме'не ў туої хатїє і'їкона угу / шо це-е / славід' Бога / нас / іш'че ми' л'ажем / а ўс'танем // до хїба тух...тух...тух / йак ўже

ж до'рога ж одо'го / вуоз'меш / то ўте окно / то ўте окно / то так // да ўже о'до ж не треба гово'рїт / йак ўже воїні сїд'ат / у-у // отак і се / а с'о'гдні / ўже ж наче тїхе ўремїє / а Бог йо'го знайе куда дали / йаг буде дали / оце таке / буол'ш йа нїчо'го не буду ка'зат //

З.: Ви иче нам розка'жїт' йак вас висел'али //

— Висел'али нас / йа праўда у себе / о / от / це не забудесе / цибул'у / опшїм / перебі'рала / моїа // та / Сан'а / так же ? / ід'е / та 'мамо / це у Варовїч // 'мамо убїраїс / нашо тобеїє ца / та / цибул'а // а Боже ми / Боже ми / йа туол'ко ска'зала / угу // покїдаїте // і о'но не треба / о'те // покїнула йа ту цибул'у // двїє ма'шинї ўз'али / да ўсе своїє бер... барах'ло / да ц'уда // оце таке // аї Боже / Боже / ше і покїнула пал'то // і Тол'а / у мене шче теї / ўнук буў / с'лужбу отслу'жїў / угу // і покїнула шїнел' / та'ка сїн'а аж гаўкаїє / у ве'рандї / так йаг бї о'то у ме'не ве'ранда / то / йа забул'асе ўз'ат // а во'на і поїї... / і пошла / угу // а Боже ми / Боже ми // чи / праўда ў туої хатїє йа сїдїла / до / а Сан'а ц'уда переїї... / те / повез'ла / а йа там кар'отплї вїкопала / коло хатї і ўсебе коло хатї вїкопала / воїні прїїеж'зайут / ме'не ц'уди / а са'мї дома // а Кол'ка не отпус'каїт / Санїного чо'ло'вїєка / он у кан'торї / да ў кан'торї да у т'уом / по хмїєл'у буў // а'а / не отпус'каїт // от і зара бач ц'уда от пере'везли / а вуон с... / розда'ваў там хатї / тоже // л'уд'ам / отакїм'о // а-аї Боже ми / Боже м // розда'ваў тїє хатї // ба'гато чо'го гово'рїт та мало чо'го слухат / не даї Боже і не суди Боже // угу / ої Боже ми / Боже м // до воїні там сїд'ат / Сан'а / Тан'а моїа // тут / там одну / один / так пошла у п'єрвї клас во'на / походи'ла / а ц'уди йаг заб'рала да у ш'колїє / до / кончїла ш'колу / во'на / а на трї' годї шче / йуої дали / на за... на медїч'ку / во'на медїч'ку / ўже кончїла / і шче год дали / до во'на ўчїл'асе і і робїла ўже / оце таке / буол'ш йа нїчо'го не знайу / угу // аї Боже ми / Боже // до йа йуої матка / а / а матка на роботїє була з бат'ком / а во'на тутечкї вїросла / угу / да і / хїба це тут не на'ходилисе хлопці ? / ої Бо-оже м ої Боже / ну ўже праўда / буду ка'зат по праўдїє // ўже йак у ш'колу ходїла / у туої топці сїдїли / увечерї / да пїсала і чїтала / і йа коло йїє сїдїла / а так шоб л'у... там / то / у-у / ўже по праўдїє ка'зат / с'таросц' / не треба ж гово'рїт // оце / каже цїт' мамо цїт' / бо шос' с'тукаїє чїте / ходїт // а це чут'но / о / ў топці / ну праўда там окно / а йа в'окно затулїла те бо'магой / шоб не / шоб не вїд'но було / да каже неўже це воїні по'леглі спат ? / ўже чут'но шо

йаг го'ворат / у'гу // до і хо'т'іє'у о'дин х'лопец тут йе'йи
 'ві'сватат / са'ди'ба о'це / кру'гом ото'та'ка / була де'ди да
 покро'пі'ла не'в'ієстка / да попа'ли'ла йіх / 'ти'є кар'топлі' /
 до ті' з'найеш у'же / у'гу // до во'на ўже пош'ла за то'го / а
 во'на не схо'т'ієла за 'того х'лопца // і це / ото'го // на'па'уси'
 і ў 'хату прі'шоў // прі'шоў а йа ка'жу 'Тан'у / у-у // шоб
 ка'жу 'ц'ого буол'ш не було // ш'кола / конч ш'колу а то'ди' /
 ку'да 'хочеш то те / те ўже / йак 'хочеш так у'же 'того / ро'бі' /
 с'о' конч'і'ла да по'ка ше трі' годи' / о'го-о / зноў у'ч'і'ласе /
 а год із'ноў / і ро'бі'ла і ў т'ом і ў уч'і' / і уч'і'ласе // а
 та'пери'ки' / не'ма / о'нуки' не'ма // ни' 'матки' ни' ни' то'го /
 ни' 'з'ат'а не'ма / ни'кого / са'ма / а шо ж / 'туол'ко шо пос'тел'
 праўда / 'господи' / наб'рали' // у'се заб'рали' // два воро'хі' /
 чоти'р'ієі так па'душкі' / чоти'р'ієітак па'душкі' / шч'е і у ме'не
 он'до йе 'йіхні' / хва'тало // бо ко'ли'с' у 'Варов'і'ч / ну так
 'л'уди / до йа / а ў Мар'ти'нов'і'ч у ме'не 'гусі' були' // були'
 ў мене 'гусі' / а'го-ол' за се'ло по-опли'ли' // це чо'ти'р'іє 'гусі'
 і п'йати' гу'сак / а це зноў 'тутаки' / йак у 'Варов'і'ч була /
 до 'качок наб'рала // до д'ну па'душку на'си'пала с'качок / а
 так'е м'йак'ен'ке п'еріє с'качок / а'га // до кач'к'і' дер'жала
 та'ки' йа / прі'ві'кла до та'к'і'х у'с'і'х // оі / а це ўже не'ма
 прі'ві'чал'ност'і' ни' до'чого // ска'зала 'Тан'а не т'реба во'ни'
 то'б'іє / хва'ти'ло с те'бе / на твою 'ж'і'ст' / йак ти' ж'і'ла /
 ус'і'гда 'каже була поб'іє'ган'і'нойу / от так йа і аста'лас // на
 та'куом м'ієст'ност'іє / у / ўсе //

З.: А р'ічка у 'вашому се'лі' була ? //

— А то-о / р'і'ч... ри'ка здо'рова р'ієчка була / до-оі здо'рова
 здо'рова //

З.: А йак назі'валас'а ? //

— Уша // йа ж вам ка'зала / і ка'зат. бу / і 'зара' ка'зат /
 'риєчка була до йа / чо'ти'р'е 'гус'е а п'йати' гу'сак // а-а'гу-ул'
 на 'воду за се'вок / і попли'ли' так йак / кон'ци' с'о'ц'о се'ла //
 во'ни з'найут то'ди' йак у'же / зоў'с'уом вече'р'і'є / і'дут /
 ко'руо'ўка прі'де заже'ну / а са'ма наў'прот' і'ду / йі'х // а во'ни
 це ті'м / го'лоўкам'і' отако'о ну це ў од'ноє два'нацат' / а ў
 д'ругоє 'десет' / отако с'куол'ко кото'ра зне'се // а це
 пов'і'лупл'уйут та то'б'іє і гу'сак // а гу'сак се'д'ит / так йак ото'
 'д'ієд се'д'ит да пі'нтайе / о'так гуса'ка дер'жала ў 'хат'іє / а ка'жу
 ну не'хаі // на Вен'чи' 'ходить / у нас бл'і'ско та'ко буў Ве'неч /
 у'гу // е-е ні / па'гано // це йа роспус'т'у гуса'ка / о'це йа ка'жу
 гу... іди / в'он це 'ві'де до йа йе'му во'ди'чки' пос'таў'лу і а 'гус'е
 са'ма ал'о ку'ди' на ро'боту // до і ка... / йак 'туол'ко прі'шла
 'гус'і ўсе поз'летуйут / на д'вуор на д'вуор / пов'і'трепл'уйуце /
 зв'і'н'аіте по... / сво'є по... по'к'і'нут на на зем'л'іє / да і і'дут
 'кожна на куб'ло // о'це та'ке //

Словник рідковживаних слів

аба'лон'істий 'просмолений (про
 деревину)'
 аб'ер'нуўс'а 'перевернувся'
 аў'шулок 'стовп з глибоким
 пазом, у який вставляються
 дошки, затесані колоди при
 спорудженні стін будівлі'
 аш'чеп'іна 'верхній вінець у
 дерев'яній будівлі'
 бадил'н'ак 'бур'ян'
 баз, 'база 'сарай, корівник'
 'бат'ушко 'священик'
 бе'седа 'товариство, гурт людей'
 (у) баша'рі 'місткість для збе-
 рігання льону (?)'
 'б'ешечк'і 'бурульки'
 бі 'ніби'
 б'інду'л'і 'бідні люди'
 бле 'біля'
 бл'і'вали 'обливали'
 'болеі (булей) 'більше'
 боў'л'аў 'мовляв'
 бра кл. відм. *Brate*
 буйа'к'і бот. лісова ягода, лохи-
 на, *Vaccinium uliginosum*
 бухоний 'пухкий'
 важ'далас'а 'зустрічалася'
 ва'л'уша 'суковальня'
 ва'рен'і'к 'пиріг'
 в'ек, в'ік 'завжди', 'ніколи'
 верч 'згорток кори дерева, з
 якого плетуть взуття'
 'в'ікладу 'закрию (про очі)'
 'в'ішмел'і 'викинули'
 ву'зир 'зав'язаний низ снопа'
 га'лак'ат 'балакати, роз-
 повідати'

гам'ц'а 'скручена лоза для
 притискання верха стога чи
 скирти'
 гар'тоў'л'а 'місце, де випалюють
 гончарний посуд, гончарське
 горно'
 глас 'гомін, відлуння'
 горо'вати 'тяжко працювати'
 град'скоўіє 'поле з-під гречки'
 г'рєцка (мука) 'гречана'
 'губка 'міра полотна; міра пряжі
 при снуванні на довжину
 стінки хати'
 гу'зи 'гудзики'
 'гуска (гузка) 'вузький отвір у
 рибальській снасті — гірці'
 'дайже 'навіть'
 дак 'так'
 д'вернеца 'зліплюється в грудку'
 до'ди 'тоді'
 до'куб'і 'докупи'
 др'ін 'кий, палиця'
 ду'зорн'ік (пуд'зорн'ік) 'вишита
 бічна частина простирадла'
 'дус'кий 'людський, громадський'
 'дути 'трати на музичних
 інструментах'
 ж'ім 'скрута, труднощі'
 жур 'варена страва, подібна до
 киселя, з вівсяної муки'
 зав'ер'чатис'а 'повертати (при
 оранці)'
 за'з'імкуватий 'мерзлякуватий'
 за'зала'тац' 'залоскотати'
 за'кал'ец (кал'ец) 'непухкий
 шар хліба над нижньою
 шкіркою'

зап'і¹тало 'підійшло (про час пологів)
 запл'ік¹нути 'защипнути'
 зат'інк'і 'загорожі в кошарі, де тримають телят'
 за¹туг 'затужавів'
 зас'е¹ди 'завжди'
 з¹бубн'ували 'розбухали'
 зга¹сати 'вмовкати, вгавити (про дитину)'
 з¹думат' 'згадати'
 зел'у¹га збірне 'зілля'
 з'іл'нути (з'ір'нути) 'тлянути'
 зла¹кочуц' 'лоскочуть'
 ізус'у¹л'а 'звідусіль'
 іс'ц'у¹л'а 'звідси'
 йадрений 'холодний'
 йакс'е 'якось'
 йаркушна н'е¹д'ел'а 'перший тиждень після Великодня'
 йти у с'вати 'свататися, женихатися'
 йкае 'каже'
 ка¹робка, ко¹робка 'плетений з лози кошик'
 кап'тур 'невелика шапочка заміжною жінки'
 кас'м'іна 'волосина'
 к¹ваша 'варена страва, подібна до киселя, з гречаної муки'
 к'і¹вайе 'моргає'
 к'і¹йа¹х'і бот. 'кукурудза, Zea mays'
 к¹ладочка 'дошана лавка на вулиці перед хатою'
 кол¹доб'іна 'низьке місце, улоговина (на сінокоші)'
 кол'ут'е 'кілля'
 комл'ад' 'різновид рибальської снасті'
 корен' 'одиниця обліку дерев'
 ко¹ток 'варена страва з тертого тіста'
 ко¹шел' 'виплетений з лика кошик'

к'р'іпен' 'обруч, що вставляється в кошель'
 кру¹г'і 'навколо'
 круж 'ореол навколо місяця'
 куб'л'а 'придане'
 куве¹н'а 'коцюба'
 ку¹рад 'якраз, рівно, точно'
 кутати 'городити (обійстя, сінокіс)'
 л'а (л'е, ле, ли) 'коло, біля'
 л'амк'і жд'от 'чекає смерті'
 латка 'одежина'
 латк'і 'старий одяг, ганчір'я'
 лаўка 'крамниця'
 л'етошн'ій 'минулорічний'
 л'і¹хен'к'ій 'поганенький'
 ло¹мат' лом 'заокруглювати верх скирти, вивершувати скирту'
 лопо¹туха 'огріх при клепанні коси'
 (до) л'у¹т'іни '(до) людини'
 л'атка 'мати'
 л'майт' 'ростуть (про гриби)'
 мо 'може'
 мо¹розиво 'мороз, холод'
 мост 'дерев'яна підлога у хаті'
 моча 'мокра, дощова погода'
 на¹боле (на¹блей) 'найбільше'
 наст'р'ікати 'настромлювати'
 не зга¹сайе 'не втихомирюється'
 н'із'в'ено 'дуже низько'
 н'і¹з'а 'низина'
 нови¹на 'поле на розкорчованій ділянці лісу'
 од (матері, батька) 'без (матері, батька)'
 одв'і¹чат' 'відчувати'
 об'еско¹ровуйеца 'не вкривається корою'
 о¹д'ел' 'відокремлене від батьківського господарство'
 одл'а¹гайе 'зволожується'
 о¹д'о (о¹до, о¹дого) 'ось, ось тут'
 о¹ж'іл'іс' 'обжилися'
 о¹кутуван'е 'обгороджування'

пав'е¹д'енц'іа 'поведінка, звичай'
 палат¹но бджол. 'біла речовина, якою бджоли закривають соти з медом'
 пал'ік'і 'палі'
 пал'уш'кі 'варена страва з різаного тіста'
 па¹родуха 'породілля'
 п'ерви хвон'т' 'перший план'
 пл'е¹н'ічка 'жердинка'
 плос'куша бот. 'мишій, Setaria'
 побу¹ралас' (клітка) 'зруйнувалась, зробилась непридатною'
 пово¹рочал'і 'повернулись'
 подбук¹ройіш 'підіб'еш на щось'
 по¹дойн'ічка 'жінка, яка допомагає в роботі'
 пол 'дерев'яний піл, нари для спання'
 по¹лоз'ат' 'повзають'
 по¹нож'і 'деталь ткацького верстата'
 по стар'цох ха¹д'іт' 'жебракувати'
 постаў¹н'ейшийе 'кращі, багатші (про будівлі)'
 пост'ц'а¹ний 'пісний, легкий (про ґрунт)'
 пота¹туриўс' 'наступився, похнюпився'
 потис'курний 'нашкірний'
 по¹туждайце 'напружиться'
 по¹це 'коли'
 почепка 'пасок у кошелі'
 пере¹кул'уваца 'перекидатися, перевертатися'
 п'ридмет 'прикмета'
 пр'і¹дохнуца 'зіпсуватися. (про картоплю)'
 пр'іду¹мавица 'надуматися, багато думати'
 пр'і¹л'іўка 'частування з горілкою'
 прод 'напередодні'

п'рот'і (чо¹гось) 'незважаючи на щось'
 пруг 'плуг'
 прудк'е 'тверде (про жито)'
 пусто¹думок 'хата без господаря'
 пу¹т'ом 'потім'
 раж:и¹вац'а 'обживатися'
 ражка 'тазик'
 разбу¹р'іл'і 'зруйнували'
 раз¹лука 'розлучений, розлучена'
 рам¹нул'і 'рвонули'
 риу¹ло. 'видовжена передня частина глечика'
 руўча¹ком (зийш¹ло) 'полосою (про сходи, збіжжя)'
 ру¹чайка 'міра прядива'
 сабо¹тажк'і 'весільні шишки'
 са¹йан 'вовняна домоткана спідниця'
 самеча 'саме'
 са¹ша 'шосе'
 с¹добро¹хочейу 'добровільно'
 с'і 'їх'
 с'ітове 'ушкоджене, з гнилизною (про дерево)'
 ск'і¹даўс'а 'перетворювався'
 ско¹ромне с¹лово 'лайливе, сороміцьке слово'
 см'е¹совуйе 'зчищає, змішує, переминає'
 снас'т' 'упряж'
 собраз¹н'ілос'а 'утворилося'
 сон бот. 'соняшник, Helianthus'
 соў¹йе 'держак лопати'
 спред'ка 'з давніх-давен'
 старца¹ват' 'жебракувати'
 с¹тебочка 'комірчина, кладова'
 с¹тиркат' 'втикати (про трійцьке зілля)'
 с¹тусло 'зіпсувалось, згнило'
 ст¹ража 'сторожка (лісника)'
 стре¹ла 'деталь плуга'
 суп'ес' 'піщаний ґрунт'

с¹хад'а 'після'
 та¹ге 'таке'
 тамака 'там'
 т¹ворот 'обкурюють (про бджіл)'
 то¹к'і 'такий'
 то¹чок 'земляна підлога'
 трам 'сволок'
 трах¹л'івит 'трухлявіти'
 туйк'і (туйко) 'тільки'
 тук 'так'
 тутака 'тут'
 уби¹раце 'входити (в хату)'
 ўз¹думаєш 'згадаєш'
 ў¹куч'і 'разом'
 ў¹м'істо 'разом'
 ўнуче¹н'ата 'так називає дітей при хрещенні баба, яка варить обрядову кашу'
 уп¹р'ажка 'зміна (на роботі у колгоспі)'
 упри¹пу⁰л 'вповні, з верхом'
 ўтарма¹з'е 'за складних обставин'
 ўт¹м'іла 'збагнула'

у¹шули (ў¹шуйі) 'стовпи у загорожі, воротах'
 ха¹в'іла 'халупа'
 х¹войа *бот.* 'сосна, Pinus'
 х¹войка 'спосіб прибивання дошок'
 х¹рапи 'головки капусти, які залишаються на грядці після збирання врожаю'
 цар¹з'іл':е 'лепеха, Asogus'
 ч¹ахкац 'цокати (про годинник)'
 чер *бджол.* 'черва'
 ч¹ірва 'біла пляма на лобі у корови'
 чоп¹ком 'кущиком'
 шарга 'буран'
 ши¹бати 'кидати'
 ш¹опа 'оборіг для сіна на чотирьох стовпах, накритий зверху'
 штан¹дар'і 'дерев'яні вертикальні підставки під підвалини у дерев'яному будинку'
 шурка 'оберемок (про дрова)'

Показчик провідних тем оповідей

(цифра вказує на номер тексту)

Село

рідне село 1, 107, 119, 120, 163
 виникнення села 36, 107, 151, 161
 рідний край 12, 79, 96

Чорнобильська трагедія

аварія на ЧАЕС 7, 82, 102, 103, 122, 163, 166, 180
 переселення 68, 76, 82, 92, 103, 104, 107, 122, 144, 163, 166, 193
 життя після аварії 7, 45, 107, 122, 154, 166
 руйнування села після аварії 103, 104, 144

Ліс, природа

ліс, лісівництво 1, 12, 44, 72, 149
 дерево, деревина 13, 73
 трави, ягоди 1, 14, 15, 16, 44, 71, 105, 116, 160, 183, 187
 гриби 17, 44, 71, 104, 183
 птахи 104, 130
 звірі 44, 104, 160, 188
 плазуни 111, 189
 річка, болото 1, 19, 45, 104
 погода 89

Земля; господарювання

обробіток землі 32, 37, 54, 181
 правила господарювання; народні прикмети 21, 34, 118
 сільськогосподарські культури на присадибній ділянці 35
 господарювання у колгоспі 45, 107, 119, 161, 170
 меліорація 161
 сільськогосподарські знаряддя 32, 47, 53, 55, 66, 170
 вирощування і обробка льону 30, 33, 174, 181, 191
 вирощування і обробка коноплі 30, 52, 174
 вирощування і обробка проса 22
 вирощування і зберігання картоплі 51
 тютюн 106
 збирання хмелю 23

сівба 54, 56
 возовиця 67
 молотьба 22, 56, 58, 64, 175
 зерно, його зберігання 57, 60
 сінокіс 18, 46, 59

Будинок; домашнє господарство

будинок, будівлі 2, 24, 95, 103, 119, 175, 192
 будівництво 2, 74, 98, 123, 173
 освячення хати, входуни 178
 хатнє начиння 50, 61, 84, 103, 133, 150, 151, 177, 191
 піч 49, 99, 123
 колодязь 85
 хатня робота 65
 випікання хліба 20, 117, 124, 164
 борошно 62,
 страви 86, 107, 147, 164, 190, 191
 приготування страв 86, 107, 147
 зберігання продуктів харчування 61
 тканиня, полотно 5, 30, 158, 174, 182
 одяг 87, 108, 110, 119, 141, 146, 157
 взуття 186, 191
 вишивання 133, 182
 домашні птахи і тварини 103, 107, 108, 119, 192, 193
 утримування волів 37, 171

Різні види господарської діяльності, ремесла

бджільництво 29, 70
 млинарство 63
 гончарство 150, 151
 рибальство, риба 45, 159, 161, 180
 вироби із заліза 97
 плетіння 186, 191

Людина, її життя

сім'я, родина 7, 69, 96, 107, 108, 121, 172, 176
 народження і догляд дітей 39, 109, 119, 152
 поведінка вагітної жінки 102
 хрестини 102, 109, 152, 176
 дитинство, навчання 7, 8, 27, 94, 127, 154, 162, 191, 192
 юність 8, 9, 101, 131, 162
 відпочинок, розваги 9, 10, 41, 88, 89, 116, 131, 140, 153, 155,
 157, 190
 вечорниці 113, 116, 140, 145, 153, 192
 одруження; весілля 11, 87, 101, 102, 106, 108, 119, 132, 157

коровай 142, 169
 здоров'я 119
 лікування 4, 83, 109, 111, 119, 135, 167
 смерть, похорон 110
 поминання померлих 77, 110, 164
 спорідненість, свояцтво 107, 119, 151, 157, 176, 193
 односельці 25, 28, 144, 156
 своє життя 26, 27, 76, 90, 94, 107, 119, 121, 162, 163, 180, 191,
 192, 193
 життєві пригоди; спогади про минуле 31, 89, 94, 107, 119, 137,
 154, 162, 172, 188, 189, 191
 голод 91, 105, 107, 119, 126, 151, 187, 192
 розкуркулення 1, 103, 129
 війна 93, 104, 119, 125, 148, 162, 193

Традиційна духовна культура

мораль 119, 138, 170, 172
 церква 1, 100, 108, 109, 164
 молитви 110
 народний календар, свята 6, 83, 88, 103, 108, 109, 112, 114, 115,
 116, 139, 140, 142, 142, 143, 147, 155, 156, 164, 190
 немовлята 38, 39, 40, 116
 русалки 75, 78, 83, 103, 105, 115, 156, 165, 178, 179
 домовики 42, 80, 165
 діди 42, 106, 141, 158
 русальний тиждень 75, 83, 115, 118, 156
 відьми 43, 114, 165, 168, 184
 перевертні 112
 чорти 113
 ходячі покійники 83, 106
 магія рослин, речей 83, 108, 109, 112, 113, 114, 158, 178
 народні прикмети 83, 108, 109, 113, 168
 ворожіння 88, 131, 145, 155
 циганка-ворожка 81
 викликання дощу 83, 158, 159, 179
 пожежа під час грози 3
 замовляння 109, 111, 167
 знахарство, зцілення 4, 111, 167, 178
 сні, тлумачення снів 103
 мова 128
 фольклор 108, 110, 116, 134, 142, 147, 157, 185, 187, 190, 192
 ономастикон 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 111, 112, 113,
 114, 116, 117, 119, 136, 140, 141, 142, 144, 148, 150, 151,
 152, 153, 154, 155, 156, 158, 159, 160, 161, 162, 184, 185,
 188, 189, 190, 191, 192, 193

Зміст

Передмова	3
Preface	5
Вступ	7
Тексти як джерело дослідження чорнобильських говірок	7
Транскрипція	16
Карта 1. Чорнобильська зона відчуження	20
Карта 2. Мережа обстеження чорнобильських говірок	21
Тексти	22
Денисовичі Поліського р-ну Київської обл.	23
Рудьки Чорнобильського р-ну Київської обл.	75
Річиця Чорнобильського р-ну Київської обл.	120
Товстий Ліс Чорнобильського р-ну Київської обл.	133
Буряківка Чорнобильського р-ну Київської обл.	154
Чистогалівка Чорнобильського р-ну Київської обл.	172
Буда Чорнобильського р-ну Київської обл.	213
Луб'янка Поліського р-ну Київської обл.	239
Стечанка Чорнобильського р-ну Київської обл.	279
Варовичі Поліського р-ну Київської обл.	335
Мартинівичі Поліського р-ну Київської обл.	344
Словник рідковживаних слів	351
Показник основних тем оповідей	355

Наукове видання ГОВІРКИ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ ЗОНИ ТЕКСТИ

Упорядники *Гриценко Павло Юхимович*
Малахівська Ольга Антонівна
Прилипко Надія Павлівна та інші

Художнє оформлення *Мариняка В. П.*
Комп'ютерна верстка *Кригіна Ю. М.* та *Остапової І. В.*

Підписано до друку 30.12.96. Формат 60 x 90 ¹/₁₆.
Папір офсетний № 1. Гарнітура Таймс.
Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 22,5.
Умовн. фарбовідб. 22,5. Обл.-вид. арк. 24,5.
Замовлення 7—7

Видавництво «Довіра»
252103, Київ-103, вул. Кіквідзе, 2/34

ВАТ «Книжкова друкарня наукової книги»
252030, Київ-30, вул. Б. Хмельницького, 19

Говірки Чорнобильської зони: Тексти / Упоряд:
Г57 Гриценко П. Ю. та інші.— К.: Довіра, 1996.— 358 с.
ISBN 966-507-033-9

У книзі вміщено діалектні тексти, записані на магнітофон у 1994—1996 рр. від переселених з Чорнобильської зони носіїв середньополіського діалекту. Тексти паспортизовані, подано у фонетичному записі.

Праця буде корисною українцям, славістам, зокрема, мовознавцям, етнологам, історикам.

Г 460200000
96 Без оголош.

ББК 81